

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KARAMANLICA BİR ESER: 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ
ÜRGÜP BAŞLIKLIL KİSMİN SES BİLGİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Adalet Gül ÖZGÜL

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR

Nevşehir

Haziran 2015

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KARAMANLICA BİR ESER: 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ
ÜRGÜP BAŞLIKLIL KISMIN SES BİLGİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Adalet Gül ÖZGÜL

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR

Nevşehir

Haziran 2015

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Adalet Gül ÖZGÜL

Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Karamanlıca Bir Eser: 1914 Nevşehir Salnamesi Ürgüp Başlıklı Kısımın Ses Bilgisi”
adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Adalet Gül ÖZGÜL

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Tuncay BÜLBÜL

Kabul ve Onay Sayfası

Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR danışmanlığında Adalet Gül ÖZGÜL tarafından hazırlanan “Karamanlıca Bir Eser: 1914 Nevşehir Salnamesi Ürgüp Başlıklı Kısımın Ses Bilgisi” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

29 / 06 / 2015

JÜRİ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR

Üye : Prof. Dr. Çetin PEKACAR

Üye : Doç. Dr. Ali KOZAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ünal ZAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. İ. Ethem ÖZKAN

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 28.07/2015 tarih ve 2015.214.46 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

28.07 / 2015

Doç. Dr. Neşe YALÇIN

Enstitü Müdürü

**KARAMANLICA BİR ESER: 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ ÜRGÜP
BAŞLIKLIL KISMIN SES BİLGİSİ**

Adalet Gül ÖZGÜL

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran 2015**

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR

ÖZET

Karamanlılar; Anadolu, Balkanlar ve Suriye’de yaşamış, Türkçe konuşmuş fakat Türkçeyi Grek alfabesiyle yazmış olan Ortodoks Hıristiyanlardır. Özellikle Anadolu’da Karaman, Konya, Kayseri, Isparta, Burdur, Aydın, İstanbul ve Karadeniz’in sahil bölgesinde yaşamışlardır. Kullandıkları Grek alfabesi ile çeşitli eserler ortaya koymuşlar ve bu alfabeyi çeşitli kitabelerde kullanmışlardır. Grek alfabesi ile yazılmış olan eser ve kitabeler Türk dili ve tarihi açısından oldukça önem taşımaktadır. 1924 Türk-Yunan Mübadelesi neticesinde Yunanistan’a gönderilmiş olan Karamanlılar, Anadolu’da birçok yazılı eser bırakmışlardır. Bu çalışmada Grek harfleriyle yazılmış eserlerden biri olan *1914 Nevşehir Salnamesi* adlı kitabın Ürgüp başlıklı kısmı incelenmiştir.

Karamanlılar ve Karamanlica konusu gerek yabancı araştırmacıların gerekse Türk araştırmacıların gittikçe ilgisini çekmektedir. Çalışmamızda, Nevşehirliilerin Papa Yeorgios cemiyeti tarafından; Nevşehir Rum Mektepleri için Grek harfleriyle Türkçe ders kitabı olarak hazırlanan eser incelenmiştir. Çalışmamızın giriş bölümünde Karamanlılar başlığı altında kökenleri, nereden geldikleri, nasıl adlandırıldıkları ve vermiş oldukları eserler hakkında bilgi verildi. Tezin konusunu oluşturan ses bilgisi bölümünde Karamanlının genel imla özelliklerine değinilerek incelenen metnin imlâsı da açıklandı. Ayrıca metinde kullanılan Grek karakterli harfler, ses değişimleri, ses olayları da incelendi.

Ses bilgisi incelemesinden sonra incelenen metnin transkripsiyonlu kısmı ve sonrasında Türkiye Türkçesine aktarımı yapılan kısmı verildi. Son bölümde ise sözlük-dizin kısmı verildi. Bu bölüm verilirken sözcüklerden sonra parantez işareti ( ) içerisinde hem alıntı sözcüklerin hem de Türkçe sözcüklerin asıl şekilleri verildi. Sonuç kısmında ise tüm bu çalışmaların neticesinde ulaştığımız belirlemeler maddeler hâlinde verildi.

Anahtar Sözcükler

Karamanlılar, Karamanlı Türkçesi, Grek alfabesi, Ses Bilgisi.

A BOOK KARAMANLIDİKA: 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ (NEVŞEHİR ANNUAL) PHONETICS OF “URGUP” TITLED PART

Adalet Gül ÖZGÜL

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Institute of Social Sciences Department of
The Turkish Language and Literature, M.A., June 2015**

Supervisor: Ass. Prof. Mehmet HAZAR

ABSTRACT

Karamanlides; who have lived in Anatolia, Balkan Peninsula, Syrian territory. Those were Orthodox Christians who have spoke Turkish but have written it's alphabet in Greek. They particularly have lived in Karaman, Konya, Kayseri, Isparta, Burdur, Aydın, İstanbul and coasts of Black Sea region of Turkey. They have used Greek Alphabet to create various written works and write their tablets. Moreover written works have significant importance regarding Turkish language and history. Karamanlides those who were sent to Greec in 1924 as a result of the exchange between Greec and Turkey, left a lot of written works in Anatolia. In this context, it is emphasized that 1914 Nevşehir Annual (Nevşehir Salnamesi) which has been written with Greek letters is one of those Works specific to it's Ürgüp titled part.

The matter of Karamanlides and (Karamanlîca) have been capturing both foreign and native researcher's attention day by day. Moreover in this study, the book which has been written by Nevşehir citizen's Papa Yorgis society as being used in Nevşehir Greek School as Turkish language text book has been examined. At this study's introductory chapter which is titled as “Karamanlides”; some informations were given about where Karamanlides have been derived from, how they were called and boks that have been composed by them. In addition at the phonetical chepter of this study, dictation of text's itself has been clarified regarding it's general characteristics. Moreover the Greek featured letters, alteration of voices and sound events that have been used in this study has been examined.

Text's transcriptional and transfered part has been given after phonetical sonics examination has been done. In final chapter of this study lexicon and indexical informations have been identified. While this chepter has been composing, original versions of both quotations and Turkish vocables have been indicated in paranthesis. In conclusion all detections that we obtained after a well qualified examination have been estipulated.

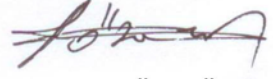
Key Words

The Karamanlides, Karamanlidika, Greek Alphabet, Phonetics.

TEŐEKKÖR

Yüksek Lisans eğitiminin döneminde kendilerinden ders aldığım hocalarım Prof. Dr. Çetin PEKACAR'a, Yrd. Doç. Dr. İbrahim Ethem ÖZKAN'a, Nevşehir Üniversitesi Kapadokya Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Doç. Dr. Adem ÖĞER'e, bu tezi hazırlama esnasında bilgi ve tecrübesinden yararlandığım danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet HAZAR'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca tezi hazırlamada kaynak kitap ve bilgisini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Ahmet Turan TÜRK'e, ve Yrd. Doç. Dr. Ünal ZAL'a; teknolojik yardım konusunda destek aldığım değerli kardeşim Uzm. Emre ÖZGÜL'e, son olarak maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli aileme şükranlarımı sunarım.

Adalet Gül ÖZGÜL-2015

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR ve İŞARETLER	xvii
TABLolar LİSTESİ	xix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAMANLILAR

1.1 KARAMANLILAR	3
1.2. KARAMANLI EDEBİYATI	7
1.3. 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ	10

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

2.1. İmlâ ve Alfabe	12
2.2. SES BİLGİSİ	18
2.2.1. Ünlüler	18
2.2.1.1. Karamanlı Türkçesindeki Ünlülerin Genel Özellikleri	19
2.2.1.1.1. Ağız Boşluğunun Arka-Ön Taraflarında Oluşumuna Göre Ünlüler .	19
2.2.1.1.2. Açıklık Kapalılık Derecelerine Göre Ünlüler	19
2.2.1.1.3. Dudakların Durumuna Göre	19
2.2.1.2. Metindeki Grek Karakterli Ünlülerin Yazılışı	20
2.2.1.2.1. /a/	20
2.2.1.2.1.1. α	21
2.2.1.2.1.2. à	21
2.2.1.2.1.3. á	21
2.2.1.2.1.4. â	21
2.2.1.2.1.5. ã	21
2.2.1.2.1.6. ä	21
2.2.1.2.1.7. ια	21
2.2.1.2.1.8. íá	21
2.2.1.2.1.9. ìà	22

2.2.1.2.2. /e/é/	23
2.2.1.2.2.1. ε	23
2.2.1.2.2.2. è	23
2.2.1.2.2.3. ě	23
2.2.1.2.2.4. è	23
2.2.1.2.2.5. é	23
2.2.1.2.2.6. ιέ	23
2.2.1.2.3. /i/ ve /i/	23
2.2.1.2.3.1. ι	23
2.2.1.2.3.2. ì	24
2.2.1.2.3.3. í	24
2.2.1.2.3.4. ï	24
2.2.1.2.3.5. ě	24
2.2.1.2.3.6. ĭ	24
2.2.1.2.3.7. ě	24
2.2.1.2.3.8. ï	24
2.2.1.2.3.9. η	24
2.2.1.2.3.10. ῆ	25
2.2.1.2.3.11. ῆ	25
2.2.1.2.3.12. ιε	25
2.2.1.2.3.13. εί	25
2.2.1.2.3.14. ιè	25
2.2.1.2.3.15. εì	25
2.2.1.2.3.16. Η	25
2.2.1.2.4. /o/ ve /ö/	25
2.2.1.2.4.1. ο	25
2.2.1.2.4.2. ò	26
2.2.1.2.4.3. ó	26
2.2.1.2.4.4. ò	26
2.2.1.2.4.5. ő	26
2.2.1.2.4.6. ő	26
2.2.1.2.4.7. ιο	26
2.2.1.2.4.8. ιò	26

2.2.1.2.4.9. ιό	27
2.2.1.2.4.10. ω	27
2.2.1.2.4.11. ώ	27
2.2.1.2.4.12. Ω	27
2.2.1.2.5. /u/ ve /ü/	27
2.2.1.2.5.1. ου	27
2.2.1.2.5.2. ού	27
2.2.1.2.5.3. οὐ	27
2.2.1.2.5.4. οὐ	27
2.2.1.2.5.5. ού	28
2.2.1.2.5.6. οὐ	28
2.2.1.2.5.7. οὐ	28
2.2.1.2.5.8. ού	28
2.2.1.2.5.9. οὔ	28
2.2.1.2.5.10. οὔ	28
2.2.1.2.5.11. ιου	28
2.2.1.2.5.12. <u>ι</u> ου	28
2.2.1.2.5.13. <u>ι</u> οὐ	29
2.2.1.2.5.14. <u>ι</u> ού	29
2.2.1.2.5.15. <u>ι</u> οὐ	29
2.2.1.2.5.16. ίου	29
2.2.1.2.5.17. IOY	29
2.2.1.2.5.18. OY	29
2.2.2. Ünsüzler	30
2.2.2.1. Karamanlı Türkçesindeki Ünsüzlerin Genel Özellikleri	30
2.2.2.1.1. Titreşimlerine Göre	30
2.2.2.1.2. Çıkış Yerlerine Göre	30
Dudak ünsüzleri	30
Çift dudak ünsüzleri: /b/- /p/- /m/	30
Diş-dudak ünsüzleri: /f/, /v/	30
Diş ünsüzleri	30
Diş-damak ünsüzleri: /d/- /n/- /s/- /t/- /z/	30
Diş eti-damak ünsüzleri: /c/-/ç/- /j/- /ş/	30

Damak ünsüzleri	30
Ön damak ünsüzleri: /g/- /k/- /l/- /r/- /y/.....	30
Art damak ünsüzleri: /ğ/- /ķ/- /η/.....	30
Gırtlak ünsüzü: /h/.....	30
2.2.2.2. Metindeki Grek Karakterli Ünsüzlerin Yazılışı	32
2.2.2.2.1. Dudak ünsüzleri	32
Çift dudak ünsüzleri /b/- /p/- /m/.....	32
/b/ π-μπ-Π-β	32
/p/ π-Π	32
/m/ μ-M	32
Diş-dudak ünsüzleri: /f/, /v/.....	33
/f/: φ-Φ	33
/v/: β-B	33
2.2.2.2.2. Diş ünsüzleri	33
Diş ünsüzleri: /d/- /n/- /s/- /t/- /z/.....	33
/d/ δ-Δ	33
/n/ ν-N	33
/s/ σ-ς-Σ	34
/t/ τ-T	34
/z/: ζ-Z	34
Diş eti-damak ünsüzleri: /c/- /ç/- /ş/.....	34
/c/ δζ-ΔZ	34
/ç/ τζ-TZ	34
/ş/ σ-ς-Σ	35
2.2.2.2.3. Damak ünsüzleri	35
Ön damak ünsüzleri: /g/- /k/- /l/- /r/- /y/.....	35
/g/ ģ-K	35
/k/ x-K.....	35
/l/ λ-Λ	36
/r/ ρ-P.....	36
/y/ γ-ĩ-ĩ-Γ-Y	36
Art damak ünsüzleri: /ğ/- /ķ/- /η/.....	36
/ğ/ ģ-γ-Γ-Y	36

/k/ x-K	36
/ŋ/ γγ-vγ	37
2.2.2.2.4. Gırtlak ünsüzü	37
/h/ χ-X	37
2.2.2.3. Grek Asıllı Diğer Karakterler	37
2.2.3.3.1. /ks/: ξ-Ξ	37
2.2.3.3.2. /ps/: ψ-Ψ	38
2.2.3.3.3. /th/: θ-Θ	38
2.2.4. Ses Olayları	38
2.2.4.1. Ünlülerde Ses Olayları	38
2.2.4.1.1. Ünlü Değişmeleri	38
2.2.4.1.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi	38
2.2.4.1.2.1. a-> e-	39
2.2.4.1.2.2. -a-> -e:	39
2.2.4.1.2.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması	39
2.2.4.1.2.2.1. e-> a-	39
2.2.4.1.2.2.2. -e-> -a-	39
2.2.4.1.2.3. Geniş Ünlülerin Daralması	40
2.2.4.1.2.3.1. -a-> -ı-	40
2.2.4.1.2.3.2. é/e-> i-	40
2.2.4.1.2.3.3. -e-> -i-	40
2.2.4.1.2.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi	40
2.2.4.1.2.4.1. -i-> -a-	40
2.2.4.1.2.4.2. -i-> -e-	40
2.2.4.1.2.4.3. -u-> -o-	40
2.2.4.1.2.4.4. -ü-> -ö-	41
2.2.4.1.2.5. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	41
2.2.4.1.2.5.1. -ü-> -i-	41
2.2.4.1.1.2. Ünlü Değişmelerinde İkili Kullanımlılar	41
2.2.4.1.1.2.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi	41
2.2.4.1.1.2.1.1. a-> e-	41
2.2.4.1.1.2.1.2. -a-> -e-	42
2.2.4.1.1.2.1.3. -a> -e	42

2.2.4.1.1.2.2. Geniş Ünlülerin Daralması	42
2.2.4.1.1.2.2.1. é-> i-	42
2.2.4.1.1.2.2.2. -é-> -i-	42
2.2.4.1.1.2.2.3. o-> u-	42
2.2.4.1.1.2.2.4. -ö->-ü-	42
2.2.4.1.1.2.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması	43
2.2.4.1.1.2.3.1. -ı> -u	43
2.2.4.1.1.2.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	43
2.2.4.1.1.2.4.1. -u-> -ı-	43
2.2.4.1.1.2.4.2. -u> -ı	43
2.2.4.1.1.2.4.3. -ü-> -i-	43
2.2.4.1.1.2.4.4. -ü> -i	43
2.2.4.1.1.2.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi	44
2.2.4.1.1.2.5.1. -u-> -o-	44
2.2.4.1.1.3. Arap Harflerinde Değişmeler	44
2.2.4.1.1.3.1. Ünsüz Ünlü Değişmeleri	44
2.2.4.1.1.3.1.1. -ayın (ع)-> -a-	44
2.2.4.1.1.3.1.2. -hemze (ء)-> -e-	44
2.2.4.5. Ünlülerde Benzeşme	44
2.2.4.5.1. Ünlülerde İlerleyici Benzeşme (Asimilasyon)	45
2.2.4.5.1.1. a-e> a-a	45
2.2.4.5.1.2. e-a> e-e	45
2.2.4.5.1.3. e-i> e-e	45
2.2.4.5.2. Ünlülerde Gerileyici Benzeşme (Asimilasyon)	45
2.2.4.5.2.1. a-i> e-i	45
2.2.4.5.2.2. e-a> a-a	45
2.2.4.5.3. Ünlülerde Aykırılma/Başkalaşma (Disimilasyon)	45
2.2.4.5.3.1. Ünlülerde İlerleyici Aykırılma (Disimilasyon)	45
2.2.4.5.3.1.1. a-a> a-e	45
2.2.4.5.3.1.2. e-e> e-a	45
2.2.4.5.3.1.3. e-e> e-i	46
2.2.4.5.3.1.4. e-e> e-u	46
2.2.4.5.3.1.5. e-i> e-u	46

2.2.4.5.3.1.6. e-ü> e-i	46
2.2.4.5.3.1.7. i-a> i-e	46
2.2.4.5.4. Ünlülerde Gerileyici Aykırılışma (Disimilasyon).....	46
2.2.4.5.4.1. a-a> e-a	46
2.2.4.5.4.2. e-e> i-e	46
2.2.4.5.4.3. e-i> a-i.....	46
2.2.4.5.4.4. i-e> a-e	46
2.2.4.5.4.5. u-a> u-e	46
2.2.4.5.4.6. ü-ü> i-ü	46
2.2.4.5.4.7. ü-ü> ö-ü	47
2.2.4.5.4.8. ö-e> ü-e	47
2.2.4.5.4.9. u-a> o-a	47
2.2.4.6. Ses Uyumları	47
2.2.4.6.1. Ünlü Uyumları	47
2.2.4.6.1.1. Damak (İncelik-Kalınlık) Uyumu	47
2.2.4.6.1.1.1. Damak (Kalınlık-İncelik) Uyumunda Uyumsuzluk.....	47
2.2.4.6.1.1.1.1. Çokluk Ekinde Damak Uyumsuzluğu	47
2.2.4.6.1.1.1.2. İyelik Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.3. (y)+A Yönelme Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.4. +dA Bulunma Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.5. +dAn Ayrılma Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.6. +çA İsimden İsim Yapma Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.7. Vasıta Hâli Ekinde Damak Uyumsuzluğu	48
2.2.4.6.1.1.1.8. +ki İsimden İsim Yapma Ekinde Damak Uyumsuzluğu	49
2.2.4.6.1.1.1.9. -(I)yor Şimdiki Zaman Ekinde Damak Uyumsuzluğu	49
2.2.4.6.1.1.1.10. (i)- Yardımcı Fiil Şekillerinde Damak Uyumsuzluğu	49
2.2.4.6.1.2. Dudak (düzlük-yuvarlaklık) Uyumu	49
2.2.4.6.1.2.1. Dudak (düzlük-yuvarlaklık) Uyumuda Uyumsuzluk.....	49
2.2.4.6.1.2.1.1. İyelik Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	49
2.2.4.6.1.2.1.2. Şahıs Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	50
2.2.4.6.1.2.1.3. +I Yükleme Hâl Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	50
2.2.4.6.1.2.1.4. +(n)In İlgi Hâli Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	50
2.2.4.6.1.2.1.5. Yardımcı Ünlü Sesinde Dudak Uyumsuzluğu	50

2.2.4.6.1.2.1.6. -tIr Fiilden Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	50
2.2.4.6.1.2.1.7. -Ip Zarf Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	50
2.2.4.6.1.2.1.8. -dIkçA Zarf Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.9. -dIk Sıfat Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.10. +Ilk İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.11. +II İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.12. -(I)yor Şimdiki Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.13. -(I)r Geniş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	51
2.2.4.6.1.2.14. -dI Görülen Geçmiş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	52
2.2.4.6.1.2.15. -mİş Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	52
2.2.4.6.1.2.16. +ki İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	52
2.2.4.6.1.2.17. +dIr Bildirme Ekinde Dudak Uyumsuzluğu	52
2.2.4.6.1.2.18. (i)- Yardımcı Fiil Şekillerinde Dudak Uyumsuzluğu	52
2.2.4.6.1.2.19. Eski Şekilin Korunmasındaki Dudak Uyumsuzluğu	53
2.2.4.7. Ünlü Düşmesi	53
2.2.4.7.1. -e-> Ø	53
2.2.4.7.2. -ı-> Ø	53
2.2.4.7.3. -u-> Ø	53
2.2.4.8. Ünlü Türemesi	53
2.2.4.8.1. -Ø-> -a-	53
2.2.4.8.2. -Ø-> -ı-	53
2.2.4.8.3. -Ø-> -i-	53
2.2.4.8.4. -Ø-> -u-	54
2.2.4.8.5. -Ø-> -ü-	54
2.2.4.9. Ünlü Çatışması	54
2.2.4.10. Hece Düşmesi	54
2.2.4.11. Ünlü Daralması	54
2.2.4.12. Ünsüzlerde Ses Olayları	55
2.2.4.12.1. Ünsüz Değişmeleri	55
2.2.4.12.1.1. Ötümlüleşme	55
2.2.4.12.1.1.1. ç-> c-	55
2.2.4.12.1.1.2. -ç> -c	55

2.2.4.12.1.1.3. k-> ğ-	55
2.2.4.12.1.1.4. p-> b-	55
2.2.4.12.1.1.5. -p-> -b-	56
2.2.4.12.1.1.6. t-> d-	56
2.2.4.12.1.1.7. -t-> -d-	56
2.2.4.12.1.2. Ötümsüzleşme	56
2.2.4.12.1.2.1. -b-> -p-	56
2.2.4.12.1.2.2. -b> -p	56
2.2.4.12.1.2.3. c-> ç-	56
2.2.4.12.1.2.4. -d->-t-	56
2.2.4.12.1.2.5. -g-> -k-	56
2.2.4.12.1.3. Akıcılaşma	57
2.2.4.12.1.3.1. -g-> -y-	57
2.2.4.12.2. Ünsüzlerde İkili kullanımlar	57
2.2.4.12.2.1. Ötümlüleşme	57
2.2.4.12.2.1.1. ç-> c-	57
2.2.4.12.2.1.2. k-> g-	57
2.2.4.12.2.1.3. -k> -g	57
2.2.4.12.2.1.4. -k> -g	57
2.2.4.12.2.1.5. k-> ğ-	57
2.2.4.12.2.1.6. -k> -ğ	58
2.2.4.12.2.1.7. -p-> -b-	58
2.2.4.12.2.1.8. -p> -b	58
2.2.4.12.2.1.9. t-> d-	58
2.2.4.12.2.1.10. -t-> -d-	58
2.2.4.12.2.1.11. -t> -d	58
2.2.4.12.2.2. Ötümsüzleşme	58
2.2.4.12.2.2.1. b-> p-	58
2.2.4.12.2.2.2. -b-> -p-	59
2.2.4.12.2.2.3. -b> -p	59
2.2.4.12.2.2.4. -d> -t	59
2.2.4.12.2.3. Süreklileşme	59
2.2.4.12.2.3.1. -ğ-> -y-	59

2.2.4.12.2.3.2. -d-> -z-	59
2.2.4.12.2.4. Dudaksıllaşma	59
2.2.4.12.2.4.1. -n-> -m-	59
2.2.4.12.2.5. Akıcılaşma	60
2.2.4.12.2.5.1. -k(ğ)> ~ Ø -y	60
2.2.4.12.2.6. Arap Harflerinde Değişmeler	60
2.2.4.12.2.6.1. Ünsüz-ünsüz Değişmeleri	60
2.2.4.12.2.6.1.1. -hemze (ء)-> -r -	60
2.2.4.12.2.6.1.2. -ayın (ع)-> -t-	60
2.2.4.12.2.6.1.3. -hemze (ء)-> -y-	60
2.2.4.13. Ünsüz Uyumu	60
2.2.4.13.1. Ötümlüleşme	60
2.2.4.14. Ünsüzlerde Benzeşme ve Aykırılaşma	61
2.2.4.14.1. Ünsüzlerde İlerleyici Benzeşme (Asimilasyon)	61
2.2.4.14.1.1. -mf-> -mm-	61
2.2.4.14.1.2. -nl-> -nn-	61
2.2.4.14.2. Ünsüzlerde Gerileyici Benzeşme (Asimilasyon)	61
2.2.4.14.2.1. -nb-> -mb-	61
2.2.4.14.3. Ünsüzlerde Aykırılaşma/Başkalaşma (Disimilasyon)	61
2.2.4.14.3.1. Ünsüzlerde İlerleyici Aykırılaşma (Disimilasyon)	61
2.2.4.14.3.1.1. -dIkçA Zarf Fiil Ekinde Aykırılaşma	61
2.2.4.14.3.1.2. -dIk Sıfat Fiil Ekinde Aykırılaşma	62
2.2.4.14.3.1.3. -tIr Fiilden Fiil Yapma Ekinde Aykırılaşma	62
2.2.4.14.3.1.4. -dI Görülen Geçmiş Zaman Ekinde Aykırılaşma	62
2.2.4.14.3.1.5. +dA Bulunma Hâl Ekinde Aykırılaşma	62
2.2.4.14.3.1.6. +dAn Ayrılma Hâl Ekinde Aykırılaşma	62
2.2.4.14.3.1.7. +çA İsimden İsim Yapma Ekinde Aykırılaşma	63
2.2.4.5.14.3.1.8. +dIr Bildirme Ekinde Aykırılaşma	63
2.2.4.15. Ünsüz İkizleşmesi	63
2.2.4.16. Ünsüz Tekleşmesi	63
2.2.4.17. Ünsüz Düşmesi	64
2.2.4.17.1. -v-> Ø	64
2.2.4.17.2. -t-> Ø	64

2.2.4.17.3. -l-> Ø	64
2.2.4.17.4. -h-> Ø	64
2.2.4.17.5. -y-> Ø	64
2.2.4.19. Metinde Eski Şekillerini Koruyan Sözcükler	65
3. ÜRGÜP BAŞLIKLİ METNİN TRANSKRİPSİYONU	67
4. ÜRGÜP BAŞLIKLİ METNİN TÜRKİYE TÜRKÇESİNE AKTARIMI	98
5. DİZİN-SÖZLÜK	132
SONUÇ	234
KAYNAKLAR	238
ÖZ GEÇMİŞ	
METNİN TIPKIBASIMI	

KISALTMALAR ve İŞARETLER

EDPT An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish (Clauson 1972)

KBS Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I. II. (Gülensoy 2007)

Yabancı Diller ve Türk Yazı dilleri Kısaltmaları¹

Alm. Almanca

An. Ağl. Anadolu Ağızları

Ar. Arapça

EAT Eski Anadolu Türkçesi

ET Eski Türkçe

Far. Farsça

Fr. Fransızca

İng. İngilizce

İ İtalyanca

Osm. T. Osmanlı Türkçesi

OT Orta Türkçe

R Rusça

T. Türkçe

Y Yunanca

L Latince

İşaretler

> Bir biçimden başka bir biçime gidişi gösterir.

< Bir biçimin başka bir biçimden gelişini gösterir.

>> Gelişmedeki ara aşamaların atlandığını gösterir

~ Denklik gösterir.

+ Ad çekim eklerinin önünde kullanılır.

- Eylem çekim eklerinin önünde kullanılır.

// Seslerin gösterilmesinde kullanılır.

---

¹ Yabancı dil ve Türk yazı dilleri kısaltmaları, Türk Dil Kurumunun verdiği kısaltmalalara göre yazılmıştır.

/ Bir biçim birimin farklı sesçil biçimlerini ayırır.

{ } Biçim birim gösterir.

[] Türkiye Türkçesine aktarımda anlam boşluklarını tamamlamak için kullanılır.

* Tasavvur edilen biçimi gösterir.

Ø Sıfır biçim birimi gösterir.

§ Deyim anlamı.

Diğer Kısaltmalar

c. cem‘ (çoğul).

Ar. Far. b. Arapça, Farsça birleşik sözcük.

Ar. Y b. Arapça, Yunanca birleşik sözcük

Far. Ar. b. Farsça, Arapça birleşik sözcük.

Ar. T. b. Arapça, Türkçe birleşik sözcük.

Far. T. b. Farsça, Türkçe birleşik sözcük.

T. Ar. b. Türkçe, Arapça birleşik sözcük.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Ünlülerin Tablosu

Tablo 2: Grek Karakterli Ünlülerin Tablosu

Tablo 3: Ünsüzlerin Tablosu

Tablo 4: Grek Karakterli Ünsüzlerin Tablosu

Tablo 5: Eski Şekillerini Koruyan Sözcüklerin Tablosu

GİRİŞ

Karamanlıların kim oldukları, nereden geldikleri ve nerede yaşadıkları hakkında araştırmalar yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. En son metin neşri ve inceleme Hayrullah Kahya tarafından yapılan Angeliaforos Çocuklar İçün adlı eserdir. Karamanlılar hakkında yapılan araştırmalar sadece etnik yapılarıyla sınırlanmamakla birlikte bunların konuşup yazdığı dil hakkında da araştırmalar yapılmıştır ve araştırmaların neticesinde çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır.

Nüfus mübadelesi neticesinde Yunanistan'a gitmek zorunda kalan Karamanlılar, yapılan araştırmalar neticesinde gittikleri yerde gerek Türkçe konuşmaları gerekse Türk kültürünü ve yaşamını devam ettire geldiklerinden içinde yaşadıkları halk ile tam olarak bütünleşememiş ve mutlu olamamışlardır. Bugün bu mübadele gerçekleşmeseydi Anadolu'da hiçbir ağız yazı dili olamamışken Karamanlı Türkçesinin yazı dili olması muhtemeldi. Karamanlılar bu zorunlu göçün neticesinde arkalarında birçok eser bırakmıştır. Bu eserlerden biride tez konusu olarak seçtiğimiz 20. yüzyıla ait "1914 Nevşehir Salnamesi" adlı kitaptır. Bu çalışmada, daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak Karamanlı Türkçesinin transkripsiyonuda yapılmıştır.

Çalışmanın giriş bölümünde Karamanlılar başlığı altında kökenleri, nereden geldikleri, nasıl adlandırıldıkları ve vermiş oldukları eserler hakkında bilgi verildi.

Tezin konusunu oluşturan ses bilgisi bölümünde ise Karamanlı Türkçesinin genel imlâ özelliklerine değinilerek incelenen metnin imlâsı açıklandı. Ayrıca metinde kullanılan Grek karakterli harfler, ses değişmeleri, ses olayları da incelendi. İncelenen sözcüklerden sonra parantez işareti () içerisinde iki rakam verildi. İlk rakam metnin sayfasını, ikinci rakam satırı gösterir. Ses bilgisinde bölüm başlıklarından sonra yapılan tanımlar, oluşturulan tablolar Türkiye Türkçesindeki tanımlara göre yazıldı. Tablo ve tanım yazımında genel olarak Muharrem Ergin, Süer

Eker ve Zeynep Korkmaz'ın tanımları verildi. Fakat sözcük incelemesi Osmanlı Türkçesi ve Türkçenin diğer evreleriyle karşılaştırılarak yapıldı.

Ses bilgisi incelemesinden sonra transkripsiyonlu metin verildi.

Diğer bölümde ise incelenen metnin Türkiye Türkçesine aktarımı yapıldı. Bu kısım verilirken yazarın metindeki üslubunda eksiklikler belirlenmiş olmakla birlikte metinde köşeli parantez [] içerisinde sözcük ve ek ilavesi yapılarak anlam kuvvetlendirilmeye çalışıldı. Metinde geçen Grek asıllı sözcükler Türkiye Türkçesine aktarılırken hem metindeki okunuş biçimleri hem de parantez işareti () içerisinde Türkçe anlamları birlikte verildi.

Son bölümde incelenen metnin dizin-sözlük kısmı, kaynakça, sonuç ve metnin tıpkıbasımı verildi.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAMANLILAR

1.1. KARAMANLILAR KİMDİR?

Karamanlı adı, Anadolu'nun Türkçe konuşan Ortodoks Hıristiyanlarına verilen bir ad olup ilk defa 1553-1555 yıllarında İstanbul ve Anadolu'da seyahat eden *Hans Dernschwam*'ın seyahatnamesinde geçmektedir (Eckmann, 1988: 89).

Karamanlıların nerede yaşadıklarına ilişkin araştırmacılar çeşitli görüşler bildirmektedirler. Bu görüşler ise: Bazı Karamanlı yerleşim yerlerinin Suriye, Balkanlar, Besarabya hatta Kırım olduğu ve dağınık olarak yerleşmiş olduklarını söylemekle beraber (Eckmann, 1988: 89), Anadolu'da Trabzon-Fırat-Toros-Silifke hattından batıya düşen kısmın özellikle Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya ve Karadeniz sahil boyunca Türkçe konuşan Ortodoks topluluğun yoğun olarak yaşadıkları yerlerdir (Eckmann, 1950a: 165). *Balta*, Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin ön sözlerindeki kitaplara dayanarak Karamanlıların nerelerde yaşadıklarına ilişkin görüşünü: “Karamanlılar, sadece Karaman bölgesinde yaşamayıp Akdeniz'den Karadeniz'e kadar geniş bir alanda dağınık bir şekilde yaşadılar” diyerek belirtmektedir (Balta, 1990: 18). “Karamanlı Türklerinin 1924 yılına kadar Trabzon'dan itibaren Fırat ve Toroslar üzerinden Silifke'ye uzanan çizginin batısında kalan bölgelerde özellikle Kayseri, Niğde, Nevşehir, Karaman, Konya, Burdur, Isparta, Antalya yörelerinde, Karadeniz kıyılarında, İzmir ve İstanbul'da yaşamaktaydılar.” (Eyice, 1980: 687). Bu açıklamalara yapılan ilaveyle Karamanlı Türkçesinde *-IncAs* zarf fiil ekinin olduğu, bu kullanım şeklinin ise sadece Rize ilindeki Karamanlı Türkçesi metinlerinde görüldüğünü söyleyerek bize Karamanlı Türklerinin yaşadığı yerler hakkında kanıt sunmaktadır (Kahya, 2009: 1250).

Karamanlıların etnik kökeniyle ilgili birçok görüş de ortaya atılmaktadır. Hıristiyanlığı benimseyen Karamanlılara ne zaman Karamanlılar dendiği hakkında

kesin bilgi olmasa da *Güngör*, Fatih Sultan Mehmet döneminin esas alınması gerektiğini söylemektedir. Bu görüşünü ise: “Rum Ortodoks Patriği II. Gennadios Skolarius’un kaleme alarak Fatih’e sunduğu İtikadnâme’nin tercümesi ile Karamanlı Türkçesi kullanılmaya başlanmış” olduğunu söyleyerek belirtmektedir (Güngör, 1989: 29). Karamanlı isminin *Caramani*, *Caramanos*, *Caramanier* biçimlerinde ilk kez Alman Hans Dernswam adlı bir yabancı gezginin günlüğünde geçmektedir (Eckmann, 1988: 89). *Dernswam*, İstanbul’da Macar Elçiliğinde 1553-1555 yıllarında görevli iken Anadolu’nun çeşitli yerlerini gezdiği sırada tuttuğu kayıtlarından İstanbul’da yaşan Karamanlılar hakkında “Yüksek surlardan pek uzak olmayan, şehrin Yedikule denen ıssız bir semtinde Karamanlı denen, Hıristiyan bir halk oturur. Bunlar Hıristiyan olup Rumlar ile aynı mezheptendir. Kiliselerinde ayinleri Rumca yaparlar, fakat hiç Rumca anlamazlar, çünkü dilleri Türkçedir. Türkçeyi eskiden beri mi konuşuyorlardı, bunu bilmiyorum. Şimdiki padişahın (Kanuni Süleyman’ın) babası (Yavuz) Selim’in bunları savaş yaptığı ülkelerden (İran taraflarından), İstanbul’a getirdiği söyleniyor. Kalabalık ve güçlü halka benziyorlar. Kadınların başlarında uzun sivri, ak, bazen renkli, tıpkı papalık tacı gibi bir külahları var. Evden dışarı çıkacakları zaman, bunun üzerini, göğüslerinin üstüne kadar inen şeffaf bir örtü ile kapatırlar” diyerek tuttuğu notlardaki isimlerinden Karamanlı ile ilgili ifadeler belirlenmektedir (Yüce, 2010: 157-158).

Karamanlı adının nasıl ortaya çıktığı ve yayıldığı hakkında da birçok araştırmacı görüşlerini bildirmektedirler. Araştırmacıların çoğu Karamanlı adının Karaman’dan geldiği görüşünü savunmaktadırlar. *Güngör*, Karamanlı Türklerinin kendilerine neden bu adı verdiklerini şöyle ifade etmektedir: “1243 yılında kurulan Karamanlı Beyliği’nin genişlemesinin sonucunda merkezin Konya olması ve bu bölgede yaşayan halka daha sonraları Karamanlı adının verildiğini” söyleyerek açıklamaktadır (Güngör, 1984: 96). Karamanlı Türklerinin yaşadıkları yerleşim yerlerinden Burdur, Aydın, Elmalı, Balıkesir, İnegöl, Sandıklı ve Şile’de Karamanlı adında yerleşim yerlerinin olduğu belirtmektedir (Anzerioğlu, 2003: 111). Karamanlı adı, Osmanlı imparatorluğunun Karaman eyaleti sınırları içinde yaşayan göçlerle başka bölgelere yerleşen, Türkçeden başka dil bilmeyen gelenek ve görenekleri de yaşadıkları bölgelerde Türklerle benzerlik gösteren Hıristiyan Ortodoks topluluğa halk arasında verilmiş ya da yakıştırılmış bir ad olduğunu söyleyerek belirtmektedir

(Soylü, 1992: 176). Gagavuzlar 1417 yılından sonra Osmanlı yönetiminde kaldıkları süre içerisinde Müslüman Türklerle kaynaşamayan Gagavuzlar, Roman ve Bulgarlar tarafından Ortodoks Türkler diye anılmaktadır (Aygil, 2003: 72). “Türk halkı kendi ırkından olmayan Rumca konuşan Hıristiyan-Ortodoks halka Rum, kendi ırkından olup Türkçe konuşan Hıristiyan-Ortodoks halka ise Karamanlı” diyerek bu toplulukların farklı olduklarını açıkça vurgulamaktadır (Sertkaya, 2004: 1).

Karamanlılar kendilerini Karamanlı diye adlandırmamaktadır. Elde edilen verilerde genellikle *Anadolu Hristiyanları, Anadolu Ortodoks Hristiyanları, Yunan Dilini Bilmeyen Anadolu Hristiyanları* veya *Anadolu, Anadolulu, Anadolulu Hemşehrilerimiz*; konuştuğu dili ise; *Türkçe, Berrak Türkçe, Sade Türkçe, Türk Dili, Ortak Türk Dili, Düzgün Türk Dili, Anadolu Lisanı* olarak adlandırmaktaydılar (Eckmann, 1991: 21; Balta, 1990: 18-20; Miller, 1974: 7-8; İbar, 2010: 105). Osmanlı arşiv belgelerinde Karamanlılara, *Zimmiyân-i Karaman* ya da *Karamaniyân* denilmektedir. Karamanlılar ise kendilerine *Anadolu Hristiyan'ı* veya *Anadolulular*, konuştukları dile de, *Yavan Türkçe, Sade Türkçe, Anadolu Lisanı* demektedirler (Ekincikli, 1998: 117).

Karamanlıların isimleri gibi kökenleri hakkında da çeşitli görüşler vardır. *Robert Anhegger*, Karamanlı Türklerinin iki kökten geldiğini söylemektedir.

1) Bizans zamanından kalma Hıristiyan Türkler.

2) Yunanca yerine Türkçeyi benimseyen Hıristiyanlar (Berkol, 1987: 2).

Karamanlıların, Türk menşeli olduklarını savunan araştırmacılar da mevcuttur. Bu konuya ilişkin *Clark*, “Gerçekte Kapadokya Hıristiyanlarının Rum mu yoksa Hıristiyan Türk mü?” sorusuna Türkçe konuşup yazdıkları için Türk menşeli olduklarını söylemektedir (Clark, 2008: 119).

1) “Osmanlı Devleti, bütün Eski Yunanistan ülkesini ve Yunan dili konuşulan memleketleri sınırları içine almış, Yunan dili konuşan cemaatler yüzyıllarca beraber yaşadıkları Türklerden bir kelime Türkçe öğrenmek mecburiyetini hissetmemişler iken, aynı idari ve siyasi şartlar altında yaşamış olan Trakya ve Anadolu’daki Ortodoks ve Rum cemaatlerinin bir kelime Yunanca bilmeyerek Türkçeyi bütün sağlığı ile konuşmakta olmaları,

- 2) İncil'in Türk diline çevrilmiş olması, Türkçenin Ortodoks kilisesi ibadet ve ayinine sokulması, Türk Papaz sınıfının tesis edilmiş olması,
- 3) Türk dilinin yazılması için Yunan harflerinin değiştirilerek kullanılmış olması ispat etmektedir ki, Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşamış olan bu Hıristiyanların asılları Türk'tür" (Baykurt, 2007: 26-27).

"Hıristiyanlığı kabul etmiş, diğer bir ifadeyle Hıristiyanlaştırılmış Türkler olduğu kabul edilebilir." (Güngör, 1989: 29). Karamanlıların, Türk kökenli olduklarını "Anadolu fethedilmeden önce Bizans'ın emrinde paralı asker olarak çalışan zamanla Hıristiyanlaştırılarak Toros Dağlarını iç kesimlerine yerleştirilen Türkler olduğunu" (Eröz, 1983: 3; Anzerlioğlu, 2003: 136) söyleyen birçok araştırmacı bulunmaktadır.

"Hıristiyan oldukları için kendilerini Rumlara yakın gören fakat dilleri, isimleri, adetleri ile Türk olan bu insanlar kararsızlık içinde kalmışlardır. Kilisenin ve Hıristiyan mekteplerinin yönetimi altında Türk olduklarının farkına varamamışlardır" (Eröz, 1983: 42). Bu görüşlerin aksine Karamanlıların Grek-Rum kökenli olduğunu iddia eden araştırmacılarda bulunmaktadır (Theodolos, 1932: 90-93; Balta, 1990: 18; Balta 1998:4).

Gerçi Rum isek de Rumca bilmez Türkçe söyleriz,

Ne Türkçe yazar okuruz ne de Rumca söyleriz.²

Öyle bir mahlut-ı hatt-ı tarikatımız vardır.

Hurufumuz Yunanice Türkçe meram eyleriz.

Yukarıdaki dördüyle ilk Rum kelimesinden Hıristiyan olduklarını, ikinci Rum kelimesinden Rum ırkından olmadıklarını açıkça ifade etmektedirler. Dilleri Türkçedir. Sadece alfabeleri Grek harfleridir.³ Türkçeyi sonradan öğrenmediler.

Nüfus mübadelesi neticesinde Anadolu'dan çok sayıda Karamanlı'nın Yunanistan'a gönderildiğini ve orada çok fazla sıkıntı çektiklerini açıklayan birçok araştırmacı vardır. *İhsanoğlu*, yapılan mübadeleye ilişkin tutumu şu sözleri söyleyerek:

---

² Bu dizeler konu ile ilgili son bir araştırmada eser adı olmuştur (Balta 2014: XI).

³ Tıpkı Gök Tanrı inanesindeki dönemde Köktürk işaretleri, Budizm inanesi döneminde Eski Uygur Yazısı, Müslümanlık döneminde Kur'an alfabesiyle Türkçe metinler yazılmıştır. Her inaneş ve medeniyet sahası değişikliğinde alfabe değişikliği de yapılmıştır. Bu özellik Karamanlı Türkçesinde de görölmektedir.

“Türkiye’nin İstiklal Savası sonrasında Karamanlılarla birlikte bir milyona yakın Anadolu Hıristiyan, Rum oldukları gerekçesiyle Yunanistan’a gönderilmiş. Türkçe bilmeyen kimi Müslümanlar ise Türkiye’ye kabul edilmiş” diyerek açıklamaktadır (İhsanoğlu, 1996: 22-25). *İbar*⁴, çekilen sıkıntıları “Yunanistan’a giden Karamanlılar büyük acılar çekti, horlandılar, itelendiler. Ancak üçüncü kuşakla birlikte tam olarak kabullenildiler.” sözleriyle açıklamaktadır. *İşçen*⁵, “Özlem çeken Karamanlı Türklerinin bir kısmının vatan özlemiyle gelip buraları ziyaret ettiğini, eski evlerini bulduklarını, kiliselerde dua edip tekrar Yunanistan’a gittiklerini” söylemektedir.

1.2. KARAMANLI EDEBİYATI

İlk Karamanlı Türkçesiyle yazılan eser 1454-1455’te Rum Ortodoks Patriği II. Gennadios’un Fatih Sultan Mehmet’e sunduğu *İtikadnâme*’nin Türkçe tercümesidir. *İtikadnâme*, Arap harfleri ile yazılmış iki ciltlik Türkçe tercümedir. İçerik olarak Hıristiyanlık inancının özünü içermekle birlikte günümüze birinciden daha kısa olan ikinci metin ulaşmıştır (Eröz, 1983: 40).

Birinci cildi 1958 yılında Atina’da basılan *Karamanlidika* isimli eser 113 kitap ve kitapçıkların tanıtıldığı bibliyografya kitabıdır. Birinci ciltte tanıtılan eserler dini nitelikli, 1850’den sonra basılanların ise hukuki ve kültürel içerikli eserler olduğu belirlenmiştir. Birinci ciltteki kitaplar İstanbul, Venedik, Atina ve Kayseri’nin Zincidere köyündeki matbaada basılmış olmakla birlikte hatta Amsterdam, Bükreş, Leipzig ve Bale’de basılmış olanları da mevcuttur (Eröz, 1983: 40-41).

Karamanlidika’nın ikinci cildi 1851-1865 yılları arasında basılmış olan eserlerin tahlilli bibliyografyası olup 1968’de Atina’da yayımlanmıştır. Üçüncü cildi 1974 yılında çıkmıştır, 1866-1900 yılları arasında yazılan eserleri tanıtmıştır. Bu üçüncü cilt, Yunan Akademisi tarafından ödüle layık görülmüştür. (Eyice, 1975: 26).

---

⁴ Gazanfer İbar, Bu acı ayrılığı Kapadokya’dan Mersin’e doğru yürüyen topluğun söylediği

“Mersin yollarında tütün tütüyor

Mistiyan evlerinde baykuş ötüyor

Ana bu muhacirlik ölümden beter (...)” mısralarla dile getirdiklerini vurgulamaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bk. (<http://merakediyorumgrubu.blogcu.com/karamanlilar-gidiyor/9898101>, 2014)

⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için Bk. (<http://muhacirin.blogcu.com/turkce-konusan-hiristiyenlar/5861274>, 2014)

1584-1924 yılları arasında bir kısmı yazma bir kısmı da basma eserlerden oluşan Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin sayısında artışın olduğu hatta mübadelenin ilk yıllarında da artmaya devam ettiği ve Yunanistan'da önemli miktarda Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserin birikmiş olduğu belirlenmiştir. Başta Atina Akademisi Kütüphanesinde ve çeşitli yerdeki kütüphanelerde Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin olduğu belirlenmiştir. Bu kütüphaneler ise: Atina Milli Kütüphanesi, Gennadeion Kütüphanesi, Mont-Athos, Vatikan, British Museum, Bizans Araştırmaları Fransız Enstitüsü, Küçük Asya Araştırma Merkezi Kütüphaneleri gibi, kütüphanelerden başka Xenophan Sideridis, Georges Arvanitidis Sophocle ve Hudaverdoğlu-Theodotos gibi bazı kişilerde Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eserler mevcuttur (Eröz, 1983: 40-41).

Bazı araştırmacılar Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserleri gruplandırmışlardır. *Eckmann*, Müslüman Türkler için hazırlanmış kitap ve metinleri ayırmış ve Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserleri üç grupta toplamıştır:

1) “Doğrudan doğruya edebî Türkçe ile yazılı eserler. Bunlar aslen Arap harfleriyle yazılmış olan eserlerin Yunan harfli neşirleridir. Buna giren eserler nispeten yenidir. Transkripsiyon sistemleri umumiyetle doğru olduğu ve kelimelerin vurgusunu gösterdikleri cihette faydalıdır. Rumlar için yazılmış Türkçe gramer ve lügatleri bu gruba dâhil etmek gerekmektedir. Bu gibi eserlerde Arap alfabesiyle yazılmış olan metin bir de Yunan harfleriyle de tekrarlanmıştır. 19. asrın son yılları ile 20. asrın başlangıcında neşredilmiş olan Yunan harfli Türkçe Mukaddes Kitap tercümelere de bu gruba ithal edilir.

2) Halk unsurlarıyla az çok karışık bir yazı dili ile yazılmış eserler. Bunlar arasında türlü kademeler vardır:

a) Dili edebî Türkçeye yakın olmakla beraber halk ağızlarına ait birtakım fonetik hususiyetler (noksan vocalis uyumu: *anler, oğlı, günü, yoktur, et-/it-, de-/di-, eşit-/iştir-*; ses boşluğu *tesmie, bean* tek tük assimilation ve dissimilation *şehar, mimkin*) ihtiva eden metinler.

Bundan başka Anadolu Hıristiyanlarına Yunancayı öğretmek maksadıyla Türkçe kısmı da Yunan harfleriyle yazılan lügatler de bu gruba dâhildir. Bu lügatler esas itibariyle edebî dille yazılmış olmakla beraber, bazı ağız hususiyetleri ile ağızlara mahsus tek tük kelimeleri de ihtiva etmektedirler.

b) Bu gruba dâhil metinler a grubunda temas edilen hususiyetlerden başka, yalnız Karamanlıca metinlerde rastlanan bazı hususiyetler göstermektedir: Arapça isim ve adiectivumlara bir *-lik* ve *-li* ekinin getirilmesi: *aflık*, *mübarekli*; Arapça adiectivumdan [sıfat-fiilden] *-siz* ekiyle adiectivum privativum [yokluk] teşkili; *mimkinsiz* ‘inkânsız’; yardımcı fiil olarak edilmek ve olunmak yerine olmak: *icra ol-*, *cem ol-* ‘toplanmak’; nadiren Türkçe veya Farsça kelimedden Arap ekiyle kelime teşkili: varyet ‘varlık’, *serbestiyet* ~ *selbeziyet* ‘serbestlik’ vs.

c) Bu metinlerde ağız hususiyetleri bundan evvelki gruplara nispetle daha çoktur. Ancak syntaxis Türk syntaxisinden [söz diziminden] büyük farklar göstermektedir.

3) Karamanlı halk dili veya ona yakın bir dil ile yazılmış eserler. Bunlar dil bakımından tam bir birlik teşkil etmemekle beraber, esas itibariyle aynı ağız hususiyetlerini göstermektedirler” (Eckmann, 1950a: 167-168).

18. yüzyılın ilk eserleri arasında 1718 yılında *Apanthisma tes Khristia = Gülzâr-ı îmân-ı Mesîhî* adlı bir din kitabının olduğu belirlenmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında ise edebiyat içerikli eserlerin basım sayısının arttığı belirlenmekle birlikte Karamanlı Türkçesiyle yazılan gazete ve dergilerin de yayımlanmaya başladığı belirlenmiştir. Gazete olarak: *Euangelionos Misaêlidés*’in 1851 yılında İstanbul’da *Anatoli* adlı gazetesi, 1860 yılında *Anatoli ve Afitap*, 1900 yılında *Asia* adlı gazeteler yayımlanmıştır. Dergi olarak ise: 1849-1850 yılları arası *Mektebü’l-Meşriqî*, *Anatol*, 1886-1887 *Ahteri* adlı dergiler yayımlanmıştır (Yüce, 2010: 161). "Haberci Melek" anlamına gelen *Angeliaforos* (1872), Türk edebiyatı tarihindeki en eski ikinci çocuk dergisidir (Kayha 2015).

Dönemin yazı dili Osmanlı Türkçesiyle yazılmış Türk halk edebiyatı eserlerinden bazıları Karamanlı Türkçesine çevrilerek yazılıp basılmıştır. Bu çevrilip yazılan eserler arasında *Hikaye-yi Köroğlu* (İstanbul 1872-1890, Odesa 1911), *Hikaye-yi Şah İsmail* (İstanbul 1909-1912, Odesa 1912), *Aşık Garip* (İstanbul 1914, Odesa 1912) ve *Meşhur Nasreddin Hoca* (Atina 1908, İstanbul 1910, Odesa 1912) gibi kitaplar vardır. Karamanlılar, Yunanistan’a gittikten sonra Atina’da 1924-1926 yılları arasında *Mohacir Sedası* adında hem Yunanca hem de Karamanlı Türkçesiyle yazılan bir gazete çıkarmışlardır. 1934 yılında Baf (Kıbrıs)’ta Karamanlı Türkçesiyle

yazılan bir dua kitabı yayımlamışlardır (Yüce, 2010: 161-162; Mollova, 1980: 202). Bu tarihten sonra Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin yazımı son bulmuştur.

Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin son bulmasından dolayı Yunanistan'a yerleşen bu Türkler zamanla Türkçeyi unutmuşlar. Yunanistan'a göçün ardından birinci kuşak Karamanlılar arasında Türkçenin canlı bir şekilde devam ettiği ancak ikinci kuşak ve ondan sonraki kuşaklarda Türkçe konuşabilenlerin sayısında giderek azalmanın olduğu belirlenmiştir (Anzerlioğlu, 2003: 138).

Konu ile ilgili çıkan en son çıkan *Gerçi Rum İsek De, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz* adlı eserde Karamanlca Türkçe sicil defterleri, Karamanlca kitaplar, Karamanlca süreli yayınlar, Karamanlı basını katalogu, Makaleler dizini ve zengin bir kaynakça verilmektedir. Karamanlca çalışmaların gelecekte Türkiye'de gelecek vaat eden bir araştırma alanı olduğu için bu eser yazılmıştır (Balta, 2014: XI).

1.3. 1914 NEVŞEHİR SALNAMESİ

“*Anatoli Rumlarına Mahsus İlmi, Edebi, Fenni Musavver Salname*” şeklinde bir başlığı bulunan eser “*Nevşehirliilerin Papa Yeorgios*” Cemi(y)eti tarafından *Nevşehir Rum Mektepleri* (için ders kitabı olarak hazırlandığı) belirtilerek *Konstantinopolis 1913* büyük başlıkları ile Grek harfleriyle Türkçe olarak hazırlanmıştır. Kitap İstanbul'da basılmış, toplam 303 sayfadan oluşan bir ders kitabıdır. “İfade” adlı giriş kısmında eserin birinci basımına büyük ilgiden dolayı ikinci kez basımına değinildiğinden, esere katkısı olan cemiyete, halka vs. teşekkür edilmiştir. Girişten sonraki kısımdan 15. sayfaya kadar önemli gün ve aylara, millî bayramlara, tatil günlerine ilişkin takvim verilerek, 16. sayfadan 282. sayfaya kadar çeşitli başlıklar altında süslemeler ve resimlerle zenginleştirilerek metinler yerleştirilmiştir. Bu metinlerin içeriğini şiir, fıkra, komik sözler, edebî ve bilimsel konulara dayalı metinler oluşturmaktadır. 283. sayfadan 303. sayfaya kadar başta İstanbul, Ankara, Nevşehir gibi illerde; Zincidere, Koçhisar, Ödemiş vs. ilçe ve köylerde başta sorumlu kişi ve heyette bulunan diğer kişilerin isimlerine değinilerek eser son bulmuştur. İncelenen eser ikinci baskı olup 1913 yılında İstanbul'da basıldığı bilinmektedir. Bu eserin birinci baskısının nerede ve ne zaman basıldığına ilişkin herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Yukarıda açıkça adı belirtilen eser, daha önce Nevşehir Hacı Beştaş Veli Üniversitesi, Nevkam Müdürü Doç. Dr. Adem ÖGER ve Oğuz ÖZDEM'in ortak çalışması olan "Nevşehir Salnamesi 1914" başlığı altında, Nevşehir Üniversitesi Yayını olarak 2013'te çıkartılmıştır. Eser, sadece Grek karakterleriyle yazılan kitabın okunuşunu içermektedir. Arkasında da bir lügatçe mevcuttur.

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ

2.1. İmlâ ve Alfabe

Karamanlı Türkçesinin nasıl bir Türk dili diyalekti olduğu meselesine ilk defa *Jacob* temas etmektedir. *Jacob*, Karamanlı Türkçesini “klasik⁶ dile çok yakın” bir diyalekt olduğunu sanmaktadır. Anadolu Karamanlı Türkçesi ağzları hakkındaki ilk araştırma ise *Huart* tarafından yapılmış olduğu belirlenmektedir (Ecmann, 1950a: 169). Belirtilen kişiler dışında Karamanlı Türkçesini *Anghegger, Demy, Dimitriev, Driga, Eckmann, Pröhle, Theodotos; Eröz, Eyice, Kahya* gibi araştırmacılar da incelemişlerdir. Karamanlı Türkçesinin dilbilimi bakımından incelenmesi neticesinde de araştırmacılar arasında tam bir birlik oluşturulamamaktadır. Bu konuya ilişkin *N. K. Dimitriev*, Anadolu Karamanlılarının Konya’nın Türk lehçesini konuştuklarına inanmaktadır (Mollova, 1980: 201). “Karamanlı Türkçesi Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde Türk-Yunan toplumlarının değişimine kadar özellikle Orta Anadolu’da (Kapadokya’da) oturan Türkçe konuşan Ortodoks ve Karamanlıların diyalektidir.” ve Karamanlı Türkçesini, Osmanlı Türkçesi içinde ayrı bir grup olarak değerlendirilmesi gerektiğini söyleyerek bu metinlerin alışılmış anlamda “transkripsiyon metinleri” olmadığını ifade etmektedir (Eckmann, 1988: 89-90). Karamanlı Türkçesi eserlerin çoğu standart Türkçe ile değil, mahalli Karamanlı lehçesiyle yazılmış olduklarını belirtmektedir (Tekin, 1997: 108). Karamanlıca basma⁷ eserlerin Eski Orta Anadolu özellikle Kayseri ve Karaman ağzlarına yakın olduğunu ifade etmektedir (Eyice, 1962: 375). Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu ağzlarının karşılaştırmalı ses bilgisi başlıklı çalışmada *Eyice*’nin çıkarımı doğrulanmaktadır (Özkan, 2013: 1-27). Karamanlı Türkçesinin Standart Türkçeden biraz değişik olmasının iki sebebi olduğu söylenebilir:

1) Grek alfabesinin Türk diline tam olarak uygun bir yapıda olmamasıdır.

---

⁶ Osmanlı Türkçesi.

⁷ Nevşehir Üniversitesi Kapadokya Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Doç. Dr. Adem Öger’in şahsi arşivinde 200 adet Karamanlı Türkçesiyle yazılmış eser mevcuttur.

2) Anadolu'ya önceden gelen *Bulgar, Avar, Kuman, Peçenek* gibi Türk boylarının dillerinin Oğuz Türklerinin dillerinden farklı olmasıdır (Eröz, 1983: 43).

Araştırmacılar, Karamanlıların konuştuğu dili “Karamanlıca, Karamanlı ağzı” olarak isimlendirmekteler ve standart bir yazım şeklinin olmadığını ifade etmektedirler (Driga, 2008: 215; Ağca, 2006: 3). Tanımlamaya katılmakla birlikte metin, o zamanın yazı dili olan Osmanlı Türkçesinin Grek harfleriyle aktarılmış yerel bir diyalekti olduğu söylenebilir.

Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin çoğu Grek alfabesiyle yazılmıştır fakat bazı eserlerde Kiril ve Latin alfabelerinin kullanıldığı da bilinmektedir (Korat, 2012: 77). Karamanlıların, Grek alfabesini kullanımıyla ilgili olarak görüş ise: “Grek alfabesi Anadolu coğrafyasında Hıristiyanlığın Ortodoks mezhebine bağlı Karamanlı Türkleri tarafından 17-20. yüzyıllarda kullanılmıştır” (User, 2006: 85); Grek alfabesinin kökeni ise, Kuzey Sami yazısından gelişen yazı sistemlerinden biri olduğunu ifade etmektedir (User, 2006: 91). *Yunanlıların*, sıkı ticari ilişkiler içinde buldukları *Fenikelilerden* mallarını belirlemede bazı işaretler kullandıklarını görüp bu işaretleri öğrenerek kendilerinin de yaklaşık M. Ö. 1000 yıllarında Grek yazısını kullanmaya başlamış oldukları belirlenmektedir (User, 2006: 91). Grek alfabesi *Yunanlıların*, *Fenikelilerden* öğrendikleri 22 harften oluşan Fenike alfabesini kendi dillerine uyarlayarak değiştirmeleri neticesinden elde edilmiş olmakla birlikte kendi dillerine uyan ünsüz harfleri saklayıp diğer harfleri değiştirerek kullanmışlardır. *Yunanlılar*⁸, *Fenike* alfabesinde kullanmadıkları bazı ünsüz harflere ünlü harfler değeri vererek kullanmışlardır. *Alfa* (α), *Epsilon* (ε), *Omikron* (ο) ve *Upsilon* (υ) harfleri bu şekilde doğmuştur. /i/ sesini yazmak için de en sonunda *İyota* (ι) harfini yaratarak 24 harfli Grek alfabesini oluşturmuşlardır. Bugünkü modern Grek alfabesi 24 harften oluşmaktadır (Aksoy, 2003: 3).

Grek alfabesinde dikkat çeken önemli unsurlardan biride sesler üzerindeki noktalamalardır. Bu noktalamalar, iki Yunan dilbilimci (*Bizanslı Alexandrin Aristophane* ve *Semendireli Aristarque*) tarafından Yunan dilinin müzikselliğini yansıtmak amacıyla üç ayrı işaret (sağa eğik, sola eğik ve ters v şeklinde çizgi)

⁸ Konuyla ilgili daha geniş bilgi için bk. (<http://www.turkcebilgi.com/yunanca>, 2014)

kullanarak vurguyu icat etmişlerdir. İki veya daha fazla heceden oluşan her sözcükte hecelerden biri, diğerine göre daha vurgulu okunur. Daha vurgulu okuduğumuz hecenin sesli harfi üzerine yerleştirdiğimiz işarete τόνοç (vurgu) denir. (Aksoy, 2003: 18; Gültekin, 2005: 175).

Grek harfli Karamanlı Türkçesinin yazımına ilişkin “Türklerin yakın çağda kullandıkları Grek alfabesi, 1924 yılındaki Türk-Yunan mübadelesine kadar Orta ve Güney Anadolu’nun türlü yöreleri ile İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerde yaşayan ve kendilerine Karamanlılar denilen Grek-Ortodoks Türkler diyalektlerini yüzyıllar boyunca Grek asıllı Karamanlı Türkçesi alfabesi ile yazmışlardır. Grek alfabesi, Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde Hıristiyanlığın Ortodoks mezhebine mensup olan Karamanlı Türkleri tarafından 18-20. yüzyıllar arasında kullanılmıştır. Grek alfabesinin kullanımının özellikle Karamanlı Türkleri arasında bu kadar geç bir tarihte başlamış gibi görünmesine rağmen, Grek alfabesiyle Türkçe kişi, yer ve kavim adlarının kaydedilmesi çok daha eski tarihlere gitmektedir” (User, 2006: 85).

Grek alfabesi, Karamanlı Türkçesinin ses sistemini tam olarak yansıtmamaktadır. Bu alfabe Türkçedeki arka damak ünlüsü /ı/, ön damak ünlüsü /ö/ ve /ü/; ötümlü ve ötümsüz patlayıcı ünsüzü /c/ ve /ç/, ötümlü ve ötümsüz sızıcı ünsüzü /j/ ve /ş/ son olarak ötümsüz sızıcı ünsüz /h/ seslerini karşılayan harf değerlerine sahip olmadığı için söz konusu harfler farklı harf birlikleriyle ve diyakritiklerle temsil edilmektedir. /c/ ünsüzü τç, /j/ ünsüzü ç, /ş/ ünsüzü σ, ç, /ı/ ünlüsü ι, ει, η ve υ harfleri ve harf birlikleriyle; /ö/ ünlüsü ο, /ü/ ünlüsü de ου ile yazılmıştır. Bununla beraber söz konusu harf birlikleri ve ayırıcı işaretlerin (diyakritik) kullanılışı, bölgeden bölgeye değişmiş ve neticede ortaya son derece istikrarsız bir imlâ çıkmıştır. Bu seslerin yanında Grek alfabeli Karamanlı Türkçesi metinlerde /b/ için hem μπ hem de π, /d/ için hem υτ hem τ hem de θ karakterlerinin kullanılması, /k/ ve /h/ sesleri için χ karakterinin kullanılması, imlâdaki karışıklığı iyice artırmış olduğu belirlenmektedir (Eckmann, 1950b: 27-31). Karamanlı Türkçesiyle yazılan kitaplarda Grek alfabesi esas alınmakla beraber Türkçeye özgü sesleri ifade edebilmek için bu harflerin bazılarında değişik işaretler ve noktalar eklenmiştir. Örneğin ön damak ünlüsü /ö/ için “noktalı o” (ö), sedalı patlayıcı ünsüz /b/ için “noktalı p”(π) harfi kullanılmaktadır (Eyice, 1962: 373). Böylece Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin imlâsı özellikle

1826'dan itibaren mükemmelleşmeye başlamış fakat hiçbir zaman tam anlamıyla bir düzen içerisinde olamamıştır. Her zaman kural dışı yazılışlara rastlanmıştır (Ecmann, 1950b: 29-30). Karamanlı Türkçesiyle yazılan metinlerin standart bir imlâsı yoktur. Çoğu zaman kitapların aynı sayfalarında aynı sözcük ve ek farklı karakterlerle yazılmıştır (Hazar, 2010: 5).

Karamanlı Türkçesinin standart bir yazı şeklinin olmadığı yukarıda ifade edilmektedir. Bu belirsizlik incelenen metninde de tespit edilmektedir. İncelenen metinde aynı sayfa hatta satır üzerinde aynı sözcüklerin farklı şekillerde yazıldığı tespit edilmektedir. Metinden bu farklı yazımlara örnekler:

“Ürgüp” sözcüğü metinde Οὐρχῶπ *Ürgüb* (111: 5) *Ürküb* (119: 159) “Kayseri” sözcüğü, Καισάρεια *Kaisaria* (111: 12) ~ Κάϊσερι *Kayseri* (111: 14) şeklinde “gün” sözcüğü χιον *gon* (113: 50) ~ χιονν *gün* (113: 57) şeklinde “kapı” sözcüğü χαπου *gapu* (115: 79), ~ χαπου *kapu* (115: 81) şeklinde “olmak” sözcüğü ὀλμάγ *olmay* (119: 157) ~ ὀλμάχ *olmaç* (119: 149) şeklinde “Pazar” sözcüğü παζάρ *bazar* (119: 154) (π karakterinin üzerinde nokta var) ~ παζάρ *pazar* (119: 155) gibi karakterle yazılmış olduğu tespit edilmektedir.

Tespit edilen diğer bir özellik ise: İncelenen metin, o dönemin yazı dili olan Osmanlı Türkçesini konuştukları şekilde yazdıkları yani Orta Anadolu ağzıyla yazıldığı düşünülmektedir⁹. Bu düşünce daha önce yapılan çalışmalar ve metinde incelenen

---

⁹ Bu konuda *Korkmaz*, gerek A. Maksimov'un *Hüdavendigâr ve Karamanlı ağzları üzerine yazdığı Opit izslédovanija tjurskich dialektov v Chudaven-dgarë i Karamanii* (St. - Petersburg 1867) gerekse Maksimov'dan sonra J. Thöry, I. Kónos, M. Hartmann, K. Foy, V. Pisarev, Balkanoğlu, Balhassanoğlu, L. Bonelli, F. Giesse, F. Vineze T. Kowalski, J. Deny ve M. Räsänen'in çalışmaları Anadolu ağzları üzerine yöneltilen ilk çalışmalar olması bakımından değerli olması ancak bu çalışmaların eksik ve kusurlu yanlarının çok olduğundan söz ederek Orta Anadolu Karamanlı Ağzı üzerinde duran Macar Türkolog Janos Eckmann'ın çalışmalarından yola çıkarak Karamanlı ağzının birçok inceliklerinin verildiğine de değinmiştir (Korkmaz, 1975: 143). Karamanlı dilinin bir birlik göstermediği “edebi dili” ve “muhtelif ağzları” olduğu belirtilmiştir. Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserler tasnif edilmiştir (Eckmann, 1950a: 167-168). Karamanlı Türkçesiyle yazılan eserlerin halk dilini yansıttığı söylenmiştir (Kahya ve Kılıçarslan, 2009: 725). İncelenen metinden ΠΟΓΟΥΚ *böyük* “büyük” (115: 86), καρσοῦ *karşu* “karşı; ön” (143: 633) ~ καρση *garşı* (123: 193) ~ καρσοῦ *garşu* (127: 281), χονηλ *gonul*- <konul- “konulmak” (137: 482) ~ χονουλ *gonul*- (118: 142), sözcüklerinde görüldüğü gibi Karamanlı Türkçesine aktarıırken kendi söyledikleri şekilde yazdıklarından anlaşılacaktır.

sözcüklerde görülen ses olaylarının etkisinden yola çıkarak belirlenmektedir. Eldeki verilere göre Anadolu’da ölü yazı dili olan tek Türk dili diyalekti Karamanlı Türkçesidir. Diğer Anadolu ağızlarının hiçbiri yazı dili olmamıştır.

Metinde dikkat çeken diğer bir husus ise, özellikle Arapça ve Farsça unsurlu sözcükleri Grek harfli Karamanlı Türkçesine aktarırken /y/ sesinin sıkça düştüğü belirlenmektedir. δζριὰν *cerian* (119: 159) “olma, oluş” <Ar. جريان *cereyān*, μεδνιέ *medenie* (126: 255, 258) ~ μεδενιγέ *medeniye* (126: 256,270) “şehirli, medeni” <Ar. مدنيه *medeniye*, δζεμιγет *cemiyet* (117: 122; 127: 279) ~ δζεμεт *cemiet* (112: 39) “topluluk” <Ar. جمعيت *cem‘iyet*, τάλιέ *talie* (119:152) “yükseltme” <Ar. تعليه *ta‘liye*, екseria εχσερια (119: 152) “çok defa olarak, çoğu zaman” <Ar. اكثريا *ekseriyā*, πελεδιε *beledie* (119: 152) “belediye” <Ar. بلدية *belediye*, εβνιε *ebnie* (119: 160) “binalar, yapılar” <Ar. ابنيه *ebniye* gibi, metin içerisindeki sözcüklerde görüldüğü gibi Arapça kökenli sözcüklerin transkripsiyonundan hareketle /y/ sesinde ikili kullanımların da olduğu belirlenmektedir.

Diğer bir tespit ise: İncelen metin Eski Türkçeden, Çağdaş Türkiye Türkçesine kadar tek bir sesle gösterilen /a/ ve /e/ sesi Grek harfleriyle yazılan Karamanlı Türkçesinde ayrı bir ses olarak gösterilmektedir. Köktürk alfabesinde /a/ ve /e/sesi söz başı, içi ve sonunda (A) harfle gösterilmiştir (Ergin, 2000: XXIX; Tekin, 2003: 22). Uygur alfabesinde söz başı (LL,L), söz içi (L) ve söz sonunda (@) harfle gösterilmiştir (User, 2006: 50-51). Osmanlı Türkçesi alfabesinde ise (l) harfiyle gösterilmiştir (User, 2006: 100; Develi, 2008: 14-15). Ayrıca o dönemin yazı dili olan Osmanlı Türkçesini, Karamanlı Türkçesi ağızıyla yazıldıklarından özellikle söz başında /a/ ve /e/ ünlüsüyle başlayan Arapça ve Farsça kökenli sözcükleri belirlememizi kolaylaştırmaktadır. Metinde εβνιε *ebnie* (119: 160) “binalar, yapılar” <Ar. ابنيه *ebniye*, εχσερια *ekseria* (119: 152) “çok defa olarak, çoğu zaman” <Ar. اكثريا *ekseriyā*, ασάρ *asar* “eserler” <Ar. اثر *āṣār* (155: 901) gibi sözcüklerin yazımında /a/ ve /e/ ünlüsüyle başladığı kolayca tespit edilebilmektedir. Bu iki ünlü Grek harfli Karamanlı Türkçesinde α ve ε karakterleriyle gösterilmektedir.

Metnin imlâsında tespit edilen bir diğer özellik ise: Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi Arapça ve Farsça kökenli alıntı sözcüklere Türkçe eklerin eklendiği gibi metinde de

Metnin imlâsında tespit edilen bir diğere özellik ise: Osmanlı Türkçesinin aksine yabancı dillerden alınan sözcüklerin orijinal imlâlarının korunması gibi bir amaç güdümediği görülmektedir. Metinde yer alan Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin halk telaffuzundaki gibi değışmiş şekillerinin de yaygın olduğu göze çarpmaktadır. *χεβαλι hevali* <Ar. havālī “civar, çevre” (111: 14), *φεαλιετ fealiyet* <Ar. fa‘āliyyet, “hareket, etkinlik” (112: 37), *τεαδζοδπ teacüb* <Ar. ta‘accüb “şaşakalma” (118: 143), *μουτεννεβι mütennevi* <Ar. mütenevvi “türlü, çeşitli” (119: 158), *μουβεφαχ muvefak* (124: 208) ~ *muvaffak* (136: 453) <Ar. muvaffak “başarmış”, *μουλαϊμετ mülaymet* <Ar. mülāyemet “ağırbaşlılık” (144: 660), *μεσαριφ mesarif* <Ar. maşārif “masraflar” (116: dip not1, 112: 34) sözcüklerinde görülmektedir.

Yukarıda metinden verilen örneklerde görüldüğü üzere Karamanlı Türkçesinin standart bir imlâsının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca çeşitli yazım şekilleri ve ses hadiseleri de mevcuttur. Bu yazım farklılıkları yakından incelenirse Karamanlı Türkçesinin ses sistemiyle başlamak gerekmektedir.

2.2. SES BİLGİSİ

Bir dilin seslerini, türleri, sözcüklerdeki sıralanışları, görevleri ve uğradıkları değışmeleri araştıran sınıflandıran dil bilgisi dalına ses bilgisi adı verilir (Eker, 2011: 233). Aşağıda ünlüler, ünsüzler ve ses olayları irdelenmektedir. Ayrıca eklerdeki ses uyumsuzluklar da tespit edilmektedir. Metinde eski şekillerini koruyan sözcükler bir tabloda toplu olarak gösterildi.

2.2.1. Ünlüler

Teşekkülleri esnasında herhangi bir engelle karşılaşmadan, zorluğa uğramadan çıkan seslere ünlü denir (Eker 2011: 247). “Ünlüler, bir dilin melodili sesleri, dolayısıyla da estetiği olarak kabul edilmektedir. Bir dilin estetiği, o dilin ünlülerinin çokluğu çeşitliliğiyle doğru orantılıdır” (Coşkun, 2010: 41).

Türkçe, ünlü bakımından çok zengin bir dildir. Belli başlı dillerde umumiyetle 3-5 ünlü bulunduğu hâlde Türkçede en aşağı 8 ünlü vardır. Türkçede özellikle konuşma dilinde açık /e/sesinin yanında bir de /e/ ile /i/ arasında söylenen bir kapalı /é/

mevcuttur (Ergin, 2009: 39). Kapalı /é/¹⁰ Eski Türkçeden beri var olan bir sestir. İncelenen metinde bu ünlünün varlığı belirlenmektedir. Türkçede bulunan temel ünlüleri gibi Karamanlı Türkçesinde kapalı /é/ ünlüsüyle birlikte 9 ünlü vardır: *a-e-é-ı-i-o-ö-u-ü*. Bu ünlüler oluşum noktalarına göre çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir. *Ünlülerin sınıflandırılmasında (Ergin, 2009: 40) esas alınmıştır.*

2.2.1.1. Karamanlı Türkçesindeki Ünlülerin Genel Özellikleri

2.2.1.1.1 Ağız Boşluğunun Arka-Ön Taraflarında Oluşumuna Göre Ünlüler

Ağız boşluğunun arka tarafında oluşanlara art; dil ve damağın ön tarafında oluşanlara ise ön ünlüler adı verilir. Bu 9 ünlüden 4'ü art, 5'i öndür. Art ünlüler: *a-ı-o* ve *u*, ön ünlüler: *é-e-i-ö* ve *ü* ünlüleridir.

2.2.1.1.2. Açıklık Kapalılık Derecelerine Göre Ünlüler

Telaffuzda ağızın az veya çok açık olmasına göre; geniş, yarı-geniş ve dar ünlülerdir. Bu ünlülerin 4'ü geniş, 1'i yarı-geniş ve 4'ü dardır. Geniş ünlüler: *a-e-o-ö* yarı geniş ünlü *é* ve dar ünlüler ise; *ı-i-u-ü*'dür.

2.2.1.1.3. Dudakların Durumuna Göre

Telaffuzda dudakların yuvarlaklaştırılıp yuvarlaklaştırılmamasına göre; düzyuvarlak ünlülerdir. Bu ünlülerin 5'i düz, 4'ü yuvarlaktır. Düz ünlüler; *a-e-é-ı-i*, yuvarlak ünlüler ise; *o-ö-u-ü* şeklindedir.

Yukarıda sınıflandırılan ünlüleri şu şekilde göstermek mümkündür.

---

¹⁰ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. (Develi, 2008: 104; Erdem ve Münteha 2006: 111-148; Gabain, 2007: 34; Hacıeminoğlu, 2008: 3; Kocaoğlu, 2003: 266-281; Timurtaş, 1981: 19-25).

2.2.1.2.1.1. α: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *σαάτ saat* <Ar. sā‘at “saat” (111: 2), *μεσαφε mesafe* <Ar. mesāfe “uzaklık” (111:2).

2.2.1.2.1.2. ð: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *Ὀρταχισῶρ Ortahisar* “Ortahisar (yer adı)” (111: 3), *μουχῶτ muhat* <Ar. muḥāt “çevrilmiş, kuşatılmış” (111: 3).

2.2.1.2.1.3. ú: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *χάτδα hatda* <Ar. ḥattā “hem de, üstelik de (edat)” (111: 6), *μάεττεεσοῦφ maetteesüf* <Ar. ma‘a-t-teessüf (111: 9).

2.2.1.2.1.4. ʾ: Genel olarak ön seste kullanılan bir karakterdir. *ἀσλιεσὶ asliesi* <Ar.+T. aslīye+si “asla mensup, asılı” (111: 13), *ἄϊρή ayri* “ayrı, başka” (112: 23,39) <OT ayru ~ ayruk <ağruk (KBS).

2.2.1.2.1.5. ǎ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. **ǎ¹¹** karakter ön seste vurgudan dolayı böyle gösterilmiştir. *ǎνδζαχ ancak* “yalnız, sadece” (114: 66,69) <ET inçe ~ inça ~ inçek; *ǎσλα asla* “hiçbir vakit” (125: 231), *ǎζ az* (119: 151) <ET az; OT āz (KBS).

2.2.1.2.1.6. ǎ: Genel olarak son seste kullanılan karakterdir. *Παπῶ papa* <İ papa “Katolik kilisesinin başkanı” (116: 97).

2.2.1.2.1.7. ια: Gelen olarak iç seste kullanılan karakterdir. *γιαχησ- yakış-* “yaraşmak, uygun olmak” (130: 349).

2.2.1.2.1.8. ıá: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *ἐμλιῶχ emlak* <Ar. emlāk “ev, tarla gibi sahip olunan mal ve mülk” (112: 34), *σαγιῶν şayan* <Ar. şāyān “yakışır, yaraşır değer” (113: 64).

---

¹¹ Sözcük iç ve son seste vurgu almamışsa söz başında bu işaretle yazılmış olduğu belirlenmektedir. Metinde tıpkı **ǎ** karakteri gibi **ě, ĭ, ő, oŭ** karakterlerinin yazımında da bu şekilde kullanıldığı belirlenmektedir. *ǎσλα asla* “hiçbir vakit” (125: 231) <Ar. aslā, *ǎνδζαχ ancak* “yalnız, sadece” (114: 66,69), *ἄζαμη azamı* “en büyük, en çok” (112: 37) <Ar. āzamī, *ἄσῶρ asar* “eserler” (118: 137) <Ar. āṣār, *ἄσλη ash* “asla mensup, seçkin, temel” (121: 176) <Ar. aṣlī sözcüklerinde görüldüğü gibi iç ve son seste vurgu işareti yoksa ön seste bu işareti almış olduğu belirlenmektedir.

2.2.1.2.1.9. ià: Genel olarak iç seste ve son seste; ek başlangıcında kullanılan karakterdir. ιδζραγià *icraya* <Ar.+T. icrā+ya “yapma, yerine getirme, bir işi yürütme” (130: 339). iα, iá, ià gibi bu ünlü diftonglu karakter metinde bazı seslerden sonra bu şekilde yazıldıkları tespit edilmektedir. Genellikle ünlülerde inceltici etkiye sahip olan ötümlü ön damak, akıcı ünsüz /y/ sesinden sonra bu karakterlerle yazıldığı γiàχοτ *yahot* (111: 7) <Far. yaḥōd, Μουπαγiαδζή *Mubayacı* (yer adı) (111: 18), Έφορiαγiα *Eforiaya* (112: 32) <Y+T. Έφορiα+ya “hizmet, görev”, yine ötümlü art damak geniz ünsüzü /ŋ/ sesinden sonra άγνiα¹² aŋa “ona” (116: dip not 1) ve Arap alfabesinden olan ك ve ق harfleriyle yazılan sözcükleri birbirinden ayırmak için bu ünlü diftong karakteri kullanılmaktadır. Metinde χiαίv *kain* (111: 4) <Ar. كائn *kāin*, iντιχάλεν *intikālen* (111: 6) <Ar. انتقالن *intikālen*, iσχiαv *iskan* (111: 10) <Ar. اسكان *iskān*, φοухαρά *fukara* (112: 40) <Ar. فقرا *fukarā*, τεχiαλίφ *tekalif* (112: 41) <Ar. تكاليف *tekālīf*, χελασχiαp *helaskar* (146: 714) <Ar.+Far. خالصكار *ḥalāṣ+kār* gibi sözcüklerde görüldüğü gibi Grek harfli Karamanlı Türkçesinde art damak /k/ ve ön damak /k/ ünsüzlerinin karşılığı sadece x karakteriyle gösterildiği için bu ünlü diftongları kullanılarak yazım kargaşasını ortadan kaldırmak istedikleri tespit edilmektedir.

Türkçede uzun ünlü (Tuna, 1996: 215; Tekin, 1995: 9)¹³ sesin varlığına ilişkin taştırmalar olsa da Türkçedeki Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerde çok miktarda uzun ünlü vardır (Ergin 2009: 42-43). Grek harfli Karamanlı Türkçesinde belirgin şekilde ünlü sesleri gösteren bir karakter olmamakla birlikte /a/ sesinin uzunluğunu belirten karakterde yoktur. Böylelikle metinde /a/ sesini veren 9 karakterin olduğu belirlenmektedir.

¹² **ona** <aŋa <anga metinde koyu renkle yazılan sözcüklerin her iki yazım şeklinin kullanıldığı da belirlenmektedir “άγνiα *aŋa* (116: dip not 1) ~ övā *ona* (151: 826).” Bu şahıs zamiri Eski Türkçe, Orta Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesinde şahıs zamirinin yönelme hâl şeklidir. Bu konuda daha fazla bilgi için bk. (Ergin, 2009: 268-270; Gaban, 2007: 68-70; Gülsevin, 2007: 55-56; Hacıeminoğlu, 2008: 37-38; Şahin, 2003: 52; Timurtaş 1981: 83-84).

¹³ Köktürk ve Uygurcada asli uzun ünlülerin bulunduğunu söylemektedirler. Yaşayan lehçelerden Yakut, Türkmen ve Özbekçede asli uzun ünlülerin bulunduğu söyleyen *Korkmaz* buna ek olarak Anadolu’da asli uzun ünlüleri bulduran ağızların olduğunu da söylemektedir. (Korkmaz, 1953: 197; Erdem, 2008: 502). Bu görüşlerin aksine Ergin, Türkçede uzun vokalin bulunmadığını ifade etmektedir (Ergin, 2009, s. 42).

2.2.1.2.2. Metinde /e/ sesi tek bir karakterle gösterildiği gibi birden fazla karakterin birleşmesiyle de gösterilmektedir. Bu ses metinde ε-έ-ἔ-ἐ-έ-ιέ-E-Ἐ gibi karakterlerle gösterilmektedir:

2.2.1.2.2.1. ε: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *μεχτεπ mekteb* “okul” (112: 23, 29) <Ar. mekteb.

2.2.1.2.2.2. ἐ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. *ἐσχι eski* “çoktan beri var olan” (111: 5; 113: 48) <ET, OT eski (KBS).

2.2.1.2.2.3. ἔ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. *ἔλαν elan* “şimdi, bu ana kadar” (111: 5; 113: 48) <Ar. el’ān.

2.2.1.2.2.4. ἐ: Genel olarak son seste; ek sonunda kullanılan karakterdir. *δζιχτινδὲ cihetinde* “tarafında, yönünde” (111: 2; 114: 79) <Ar.+T. cihet+in+de, Οὐζενχὲ Üzenge “Üzenge (yer adı)” (111: 2).

2.2.1.2.2.5. ἔ: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *Νέβσεχιρ Nevşehir* “Nevşehir (yer adı)” (111: 2; 117: 121).

2.2.1.2.2.6. ιέ: Ünlü diftongu genel olarak son seste; ek başlangıcında kullanılan karakterdir. *μεζχεπιὲ mezhebe* “bir dinin şubelerinden her biri” (128: 307) <Ar.+T. mezheb+e. Böylelikle metinde /e/ sesini veren 6 karakterin olduğu belirlenmektedir.

2.2.1.2.3. Metinde /ɪ/ sesi ile /i/ sesi kesin olarak birbirinden ayırt edilemez. Bu sesler metinde tek bir karakterle gösterildiği gibi birden fazla karakterin birleşmesiyle de gösterilmiştir. Bu iki ses metinde ɪ-ì-í-î-ĩ-ï-η-ή-ιε-ιè-εί-ει-H gibi karakterlerle gösterilmektedir:

2.2.1.2.3.1. ɪ: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. *σεχιρλερδέν şehirlerden* “şehir” (111: 5; 133: 405) <Far.+T. şehir+ler+den.

2.2.1.2.3.2. ì: Genel olarak son seste kullanılan karakterdir. ἐσκή *eski* “eski (yeni karşıtı)” (111: 5; 113: 48) <ET, OT eski (KBS).

2.2.1.2.3.3. í: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. ταχρί *tahrif* “değiştirme, bozmakla” (111: 8) <Ar. tahrif.

2.2.1.2.3.4. î: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. Ἰωάννης *Ioannis* (118:126). Ayrıca bu karakter metinde bulunmayan /j/ sesini karşılamak içinde kullanılmıştır. Ἰαπωνία *İaponiaya* “Japonya” (126: 260), ἰσχαν *iskan* “yerleşme” (111: 10) <Ar. iskân.

2.2.1.2.3.5. ĩ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. ĩlx *ilk* “zaman, sıra vs. bakımından önce gelen” (111: 10; 118: 140) <OT ilk; <*il ‘ön taraf, doğu’+k (KBS).

2.2.1.2.3.6. ï: Genel olarak son seste kullanılan karakter olmakla birlikte Arapça ve Farsça kökenli iki sözcüğü bağlama görevinde (bağlama edatı) kullanılan karakterdir. Metinde tamlama yapmak suretiyle kullanılan bu karakter ilk sözcüğe bitişik hâlde kullanıldığı belirlenmektedir. περάϊ τιδζαρèt *perai ticaret* “ticaret parçası” (111: 13) <Far.+Ar. päre-i ticâret.

2.2.1.2.3.7. ï: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. δάϊρ *dair* “ait, ilgili” (115: 94) <Ar. dâir, δελαϊλ *delail* “belge, tanıklar” (111: 10) <Ar. delâil.

2.2.1.2.3.8. ï: Genel olarak iç seste normal /l/ ve /i/sesini vermek ve de son seste Arapça ve Farsça kökenli iki sözcüğü bağlama görevinde kullanılan karakterdir. Bu karakterde metinde tamlama yapmak suretiyle ilk sözcüğe bitişik yazıldığı belirlenmektedir. σάϊρ *sair* “başka, diğer” (113: 50) <Ar. sâ’ir, ιδαρéï μαλιεσι *idarei maliesi* “mali yönetimi” (113: 61) <Ar.+T. idâre i mâliyye+si.

2.2.1.2.3.9. η: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. χουλλανδηχλαη *gullandıkları* “kullandıkları” (111: 7) <*kul ‘kul, köle’+ la-n- (KBS).

2.2.1.2.3.10. η: Genel olarak son seste; ek başlangıcında kullanılan karakterdir. λισανῆ *lisani* “dil, konuşulan dil” (111: 5; 112: 28) <Ar.+T. lisān+ι.

2.2.1.2.3.11. ή: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. ὀλδήχδζα *oldıkca* “epey, oldukça” (111: 6; 119: 158) <ET, OT bol- ol+dukça< -dik+ça ~ olduğca (KBS).

2.2.1.2.3.12. ιε: Genel olarak son seste kullanılan karakterdir. Καισάρια *Κaisaria* “Kayseri (yer adı)” (111: 12) <Y Kaysaria.

2.2.1.2.3.13. ει: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. Καισάρειας *Kaisarias* “Kayseri” (114: 72) <Y Kaysari+as +έας,+ιας (+eas, +ias) Yunancada türemiş isim ekidir (Aksoy, 2003: 35-36).

2.2.1.2.3.14. ιε: Genel olarak son seste; ek başlangıcı olarak kullanılan karakterdir. ταριχῆ *tarihe* “tarih” (111: 10) <Ar.+T. fāriḥ +e.

2.2.1.2.3.15. ει: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. εικόνα *ikona* “Yunanların dinsel resmi” (114: 75) <Y ikona.

2.2.1.2.3.16. Η: Genel olarak iç seste kullanılan karakter olmakla birlikte metinde büyük harflerin yazımında kullanıldığı belirlenmektedir. ΚΟΙΜΗΣΙΣ *koimisis* “ölüm” (115: 88) <Y κοιμησις koimisis. Metinde uzun /ı/ ve /i/ seslerini belirten kesin bir karakter yoktur. Böylelikle metinde /ı/ ve /i/ sesini veren 16 karakterin olduğu belirlenmektedir.

2.2.1.2.4. Metinde /o/ ve /ö/ sesleri de birbirinden kesin olarak ayırt edilemez. Bu sesler metinde tek bir karakterle gösterildiği gibi birden fazla karakterin birleşmesiyle de gösterilmektedir. Bu iki ses metinde ο, ό, ό, ό, ő, ő, ιο, ιό, ιò, ω, ώ, ’Ο, ’Ο, ’Ο, Ω gibi karakterlerle gösterilmektedir:

2.2.1.2.4.1. ο: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. Ἀνατολή *Anatoli* “Anadolu” (126: 266, 267) <Y Anatol~Anatolia.

2.2.1.2.4.2. ó: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. Ὀρθοδοξ *Orthodoks* “Ortodoksluk mezhebinden olan (kimse)” (111:13,14) <Y Ortodoks.

2.2.1.2.4.3. ó: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. κοινότης *koinotis* “topluluk, toplum” (116: 96) <Y koinotis.

2.2.1.2.4.4. ò: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. Προκοῦπ *Prokob* “ilerleme *Ürgüp¹⁴” (111: 7, 8), τζὸx çok “çok (az karşıtı)” (119: 159) <ET çok/ çoh (KBS).

2.2.1.2.4.5. õ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. ὄ (βακτηλάρ) *o (vaqıtlar)* “o” (112:38) ~ ὄλ (βακτηλάρ) *ol (vaqıtlar)* (125: 252) <ET *ol, o’nun eski ve asıl şekli olan sıfat ve 3. teklik kişi zamiridir. Metinde her iki kullanımda mevcuttur.

2.2.1.2.4.6. õ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. Ὁσιος *Osios* “Osios (özel ad)” (116: 98).

2.2.1.2.4.7. ıo: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. γıoχαρή *yokarı*¹⁵ “yukarı” (111: 17) <ET yokaru ~ OT yokar, yokaru, yukaru ~ yokarı< yok *‘yokuş, yukarı, yükseklik, yükselmiş, yükselen’+ ğaru ‘eski yön eki’ yokaru> yukaru> yukarı An.ağl. yukari, yokari (KBS). Bu karakter metinde ötümlü ön damak /y/ ünsüzünden sonra ıo karakteriyle kullanıldığı belirlenmiştir. γıovδζà *yonca* “hayvanlara yem olarak yetiştirilen çayır bitkilerinin genel adı” (118: 145) <ET yorunçka, yornçka ~ OT yorınça, yorunçğa, γıoλ *yol* “karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık” (125: 242) <ET, OT yol.

2.2.1.2.4.8. ıó: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. ıόνουδè *önünde* “önünde” (116: 103) <ET, OT, Osm. T. öη (EDPT).

---

¹⁴ Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu ‘Ürgüp’ adının aslı “PROKOPIOS” olduğunu söyleyerek, tıpkı Türkçede eklerin eklenmesiyle kelimeler türetildiği gibi Yunancada da eklerin eklenmesiyle sözcüklerin türetildiğini bu türetme eki olan ‘ios’ ekinin kalkması sonucunda sözcüğün aslının PROKOP olduğunu söylemektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. (<http://nevsehirprovince.blogspot.com.tr/p/urgup.html>, 2014)

¹⁵ *yokarı* <*yok+ğaru. Osm. T. *yokarı* (EDPT) şekliyle Karamanlı Türkçesinde de devam etmektedir.

2.2.1.2.5.5. òv: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. Νόσφòς *nüfus* <Ar. nüfūs “Belirli bir bölgede, belirli bir anda, bir ülkede yaşayanların oluşturduğu toplam sayı” (111: 15).

2.2.1.2.5.6. òv̄: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. ò̄ζρε *üzre* “koşul anlatmak, gibi” (112: 39; 113: 44). {üzere¹< üz+rA (üzre, asra, öngre, kirse, taşra, içre gibi zarflarda bulunan +rA ekidir). Üzere² <ET öze ‘üst’ ve –re ‘yön’ ekinin birleşmesinden doğmuş *özere* kelimesinden gelir *üzre* kısaltmış şeklidir.}

2.2.1.2.5.7. òv̄: Genel olarak son seste kullanılan karakterdir. Καραòζòv̄ *Karaözü* “Karaözü (yer adı)” (111: 3).

2.2.1.2.5.8. òv̄: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. ξ̄ιορòv̄δζε *görünce* “görünce, gördüğü zaman” (121: 181) <ET, OT *kör-* ayrıca *kür* ve *köd-* gözlemek, görmek (KBS).

2.2.1.2.5.9. oŵ: Genel olarak ön seste kullanılan karakterdir. oŵv *un* “öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl” (113: 54).

2.2.1.2.5.10. oŵ: Genel olarak iç ses ve son seste kullanılan karakterdir. Ἰνσοŵç *İnsüs* “İnsüs (özel ad)” (114: 77), ἀρζοŵ *arzu* <Far. ārzū “istek, heves” (138: 516).

2.2.1.2.5.11. uov: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. Γιουvαx *yunağ* “çamaşır yıkanan yer, çamaşırılık”(111: 17) <ET yunguluğ ‘yikanma’; yunguk ‘hamam’<ET, OT yu-n- (~ çu-n- ‘yikanmak’+(a)k) An.agl. yunah, yunak, yünek, yuvnak, yuyak şekilleri de mevcuttur (KBS).

2.2.1.2.5.12. uov: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. γ̄ιουζδè *yüzde* “yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını belirtir” (113: 62; 132: 391).

2.2.1.2.5.13. ἡὸν: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. ἡὸν *gün* “gün” (118: 131, 133) ayrıca *gün* sözcüğü metinde ἡὸν *gün*¹⁶ (146:702,703), ἡὸν *gon* (113: 50) gibi şekilleri de mevcuttur. <ET, OT kün; Küün <* kün ‘gün, güneş’ (KBS).

2.2.1.2.5.14. ἡού: Genel olarak iç seste kullanılan karakterdir. μεζἡούρ *mezkur* <Ar. mezkūr “adı geçmiş, anılmış” (112: 32) ~ *mezur* (114: 68) şeklide mevcuttur.

2.2.1.2.5.15. ἡὸπ: Οὐρἡὸπ *Ürgüb* “Ürgüp (yer adı)” (112: 34) yine bu sözcüğün imlâdan dolayı Οὐρἡούπ *Ürgüb* (112: 36) ~ Οὐρἡὸπ *Ürgüp* (111: 4) ~ Οὐρἡὸπ *Ürküp* (111: 5) gibi gerek karakter gerekse de vurgu amacıyla yapılan işaretlerin yönlerinde farklılıkların olduğu tespit edilmektedir.

2.2.1.2.5.16. ἰον: Genel olarak son seste; ek başlangıcı olarak kullanılan karakterdir. Ἰxonἰον *İkonu* <Y+ T. ikon+u “Yunanların dinsel resmi” (118: 128).

2.2.1.2.5.17. IOY: Genel olarak iç seste ve büyük harflerin yazımında kullanılan karakterdir. OYPKIOYΠ *ÜRGÜP* “Ürgüp (yer adı)” (111: 1).

2.2.1.2.5.18. OY: Genel olarak ön, iç ve son seste ve büyük harflerin yazımında kullanılan karakterdir. Ön seste OY: OYPKIOYΠ *ÜRGÜP* (111: 1), iç seste ΣOYΛTAN *SULTAN* <Ar. sulṭān “padişah, hükümdar” (115:83), son seste OY: ΠOY BU (*AZİZ*) “bu (işaret sıfatı)” (115: 83). <ET bu, OT bunu (KBS). Metinde uzun /u/ ve /ü/ seslerini de belirten karakter yoktur. Böylelikle metinde /u/ ve /ü/ sesini veren 18 karakterin olduğu belirlenmektedir.

Metinde incelen ünlü sesler içerisinde /a/ ve /e/ seslerini ayırt etmenin daha kolay olduğunu diğer ünlü seslerin ise ayırt etmenin zor olduğunu ve bazı ünsüzlerle kullanıldıklarında Arap alfabesinde mevcut olan seslerin yazımını birbirinden ayırt etmek amacıyla noktalama işaretlerinin değiştiği belirlenmektedir.

---

¹⁶ Vurgu amacıyla verilen işaretlerde bile ikiliklerin olduğu belirlenmektedir.

2.2.2. Ünsüzler

Çiğerlerden gelen havanın dudak, dil, diş, çene, damak ve diğer ses organlarında daralma, büzülme, kapanma, gerilme gibi durumları sonucunda oluşan seslere ünsüzler denir. Bütün dillerde ünsüzlerin sayısı ünlülerin sayısından fazladır ve ünlülere nazaran ünsüzlerin sınıflandırılması daha geniştir (Aksan, 2003: 32).

2.2.2.1. Karamanlı Türkçesindeki Ünsüzlerin Genel Özellikleri

2.2.2.1.1. Titreşimlerine Göre:

Ötümlü Ünsüzler: /b/- /c/- /d/- /ğ/- /g/- /l/- /m/- /n/- /ŋ/- /r/- /v/- /y/- /z/

Ötümsüz Ünsüzler: /ç/- /f/- /h/- /k/- /k/- /p/- /s/- /ş/- /s/

Sürekli Ünsüzler: /f/- /h/- /l/- /m/- /n/- /ŋ/- /r/- /s/- /ş/- /v/- /y/- /z/

Süreksiz Ünsüzler: /b/- /c/- /ç/- /d/- /ğ/- /g/- /k/- /k/- /p/- /t/

Patlayıcı Ünsüzler: /b/- /c/- /ç/- /d/- /g/- /ğ/- /k/- /k/- /p/- /t/

Sızıcı Ünsüzler: /f/- /h/- /s/- /ş/- /v/ /z/

Akıcı Ünsüzler: /l/- /m/- /n/- /ŋ/- /r/- /y/

2.2.2.1.2. Çıkış Yerlerine Göre:

Dudak ünsüzleri:

Çift dudak ünsüzleri: /b/- /p/- /m/

Diş-dudak ünsüzleri: /v/- /f/

Diş ünsüzleri:

Diş-damak ünsüzleri: /d/- /n/- /s/- /t/- /z/

Diş eti-damak ünsüzleri: /c/- /ç/- /j/- /ş/

Damak ünsüzleri:

Ön damak ünsüzleri: /g/- /k/- /l/- /r/- /y/

Art damak ünsüzleri: /ğ/- /k/- /ŋ/

Gırtlak ünsüzü: /h/

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Karamanlı Türkçesindeki ünsüzleri aşağıdaki gibi tabloda göstermek mümkündür. Tablo oluşturulurken (Eker, 2011:265) esas alınmıştır.

	Ötümlü			Ötümsüz	
	Sürekli		Süreksiz	Sürekli	Süreksiz
	Akıcı	Sızıcı	Patlayıcı	Sızıcı	Patlayıcı
Dudak	m		b		p
Diş- Dudak		v		f	
Diş	n	z	d	s	t
Diş- Damak			c	ş	ç
Ön Damak	l, r, y		g		k
Art Damak	ŋ		ğ		ķ
Gırtlak				h	

Tablo3: Ünsüzlerin Tablosu

	Ötümlü			Ötümsüz	
	Sürekli		Süreksiz	Sürekli	Süreksiz
	Akıcı	Sızıcı	Patlayıcı	Sızıcı	Patlayıcı
Dudak	μ-M		π-Π-μπ-β		π-Π
Diş- Dudak		β-B		φ-Φ	
Diş	v-N	ζ-Z	δ-Δ	σ-ς-Σ	τ-T
Diş- Damak			δζ-ΔZ	σ-ς-Σ	τζ-TZ
Ön Damak	λ-Λ; ρ-P; γ-ĩ-ĩ-Γ-Y		χ-K		x-K
Art Damak	γγ-vγ		χ-γ-Γ		x-K
Gırtlak				χ-X	

Tablo 4: Grek Karakterli Ünsüzlerin Tablosu

2.2.2.2. Metindeki Grek Karakterli Ünsüzlerin Yazılışı

2.2.2.2.1. Dudak ünsüzleri

Çift dudak ünsüzleri: /b/- /p/- /m/

/b/

Ötümlü, süreksiz, patlayıcı ve çift dudak ünsüzüdür. Genel olarak bu ses söz başı ve söz içinde sıklıkla kullanılmaktadır. Ayrıca /b/ sesi metinde söz sonunda özellikle alıntı sözcüklerin yazımında ve metnin imlâsındaki özellikten dolayı Türkçe sözcüklerin yazımında da görülmektedir. Fakat Türkçede söz sonunda /b/ sesi bulmaz (Ergin, 2009: 62; Eker, 2011: 278). Metinde /b/ sesi π-μπ-Π-β karakterleriyle gösterilmiş ve özellikle küçük /b/ sesini göstermek için π karakteri üzerine nokta işareti konularak belirtmek istense de bu kullanımda yetersizlikler bulunmaktadır. πινὰ (π karakterinin üzerinde nokta vardır) bina “inşa, yapım”(114:68; 115:81), ἄσαπα *gasaba* <Ar. kaşaba “belde” (111: 16; 113: 66), Οὐρχιούπ *Ürgüb* “Ürgüp (yer adı)” (111: 5; 112: 34, 36), Ρὰππ *Rabb* <Ar. Rabb “Allah, Tanrı” (125: 229), μπαρπλήχ *barbarlık* “uygarlaşmamış, vahşi” (128: 298), βυζαντιν *buzantin* “Bizans” (116: 102; 121: 178).

/p/

Ötümsüz, süreksiz, patlayıcı, çift dudak ünsüzüdür ve /b/ sesinin ötümsüz karşılığıdır. Genellikle söz başı, söz içi ve söz sonunda kullanılmaktadır. Metinde /p/ sesi π-Π karakterleriyle gösterilmektedir. πῆχ pek “pek, çok” (114: 68, 75), Οὐρχιούπ *Ürgüp* “Ürgüp (yer adı)” (111: 1, 4), μεζχέπ *mezheb* <Ar. mezheb “bir dinin şubelerinden her biri” (128: 307) ~ μεζχέπ (π karakterinin üzerinde nokta vardır) *mezheb* (118: 131) şeklinde mevcuttur.

/m/

Ötümlü, sürekli, akıcı ve çift dudak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılır. Metinde /m/ sesi μ-M karakterleriyle gösterilmektedir. μεσαφε *mesafe* <Ar. mesāfe “uzaklık, ara” (111: 2; 119: 161), μουτεχέλλιμ *mütegellim* <Ar. mütekellim “söyleyen, konuşan” (111: 6).

Diş-dudak ünsüzleri: /f/, /v/

/f/

Ötümsüz, sürekli, sızıcı ve diş-dudak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /f/ sesi φ-Φ karakteriyle gösterilmektedir. φικρ *fikr* <Ar. fikr “fikir, düşünce” (142: 605; 143: 638), ταριφ *tarif* <Ar. ta‘rīf “bir işin yapılış yöntemini açıklama ve belirtme” (112: 30).

/v/

Ötümlü, sürekli, sızıcı ve diş-dudak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /v/ sesi β-B karakteriyle gösterilmektedir. βάρ *var* “var, mevcuttur” (112: 26; 113: 65) <ET, OT bar, var; τεσβιγέ *tesviye* <Ar. tesviye “neticeye bağlama, sonuçlandırma” (112: 35), έβ *ev* “ev, hane (114: 74) <Osm. T. ev (EDPT) <ET, OT ew <*eb>*ew ‘Oğuzlar’ (KBS).

2.2.2.2.2. Diş ünsüzleri

Diş ünsüzleri: /d/- /n/- /s/- /t/- /z/

/d/

Ötümlü, süreksiz, patlayıcı ve diş ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda metnin imlâsından dolayı özellikle Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerde görülmektedir. Metinde /d/ sesi δ-Δ karakterleriyle gösterilmektedir. ιδιγί yine metinde ιδιγί (son sesteki ünlü/i/ sesini veren ses üzerindeki vurgunun farklı yönde olduğu dikkati çekmektedir.) *idigi* “olduğu” (111: 5, 11), δερπενδλέρ *derbendler* “Boğaz, dar geçit” (119: 149), χάιγδ *ğayd* <Ar. kayd (111: 9) ~ χάιγδ *ğayd* “Yazma, yazılma” (118:137).

/n/

Ötümlü, sürekli, akıcı ve diş ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /n/ sesi v-N karakterleriyle gösterilmektedir. ναμ *nam* <Far. nām “isim, ad” (112: 19; 112: 39), άρασηνδà *arasında* “ara, ortasında” (111: 3; 112: 21), ιντικάλεν *intikallen* <Ar. intiқalen “bir yerden başka yere geçme; göçme” (111: 6).

/s/

Ötümsüz, sürekli, sızıcı ve dış ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /s/ sesi ile /ş/ sesini kesin olarak ayırt edilemeyecek seslerden biridir. Her iki ses metinde σ-ς-Σ karakterleriyle gösterilmektedir. *σαάτ saat* <Ar. sā'at “zaman” (111: 2; 119: 161), *ἐσκή eski* “çoktan beri var olan” (111: 5; 113: 48), *χουσοῦς husus* <Ar. ḥuṣūṣ “özellik, yön” (111: 9).

/t/

Ötümsüz, sürekli, patlayıcı dış ünsüzü ve /d/ sesinin ötümsüz dengidir. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /t/sesi τ-T karakterleriyle gösterilmektedir. *ταρίχ tarih* “zaman çağ” (116: 108), *γιάχοτ yahot* “veya, iyisi” <Far. yāḥōd (111: 7) ~ *γιάχοδ yahod* (128: 301) ~ *γιάγοδ yağod* (144: 642) şekilleri de metinde mevcuttur. *Μεχτεπ mekteb* <Ar. mekteb “okul” (112: 31).

/z/

Ötümlü, sürekli, sızıcı ve dış ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /z/ sesi ζ-Z karakterleriyle gösterilmektedir. *ζεμάν zeman* “zaman” (120: 172; 128:308) <Ar. zemān, *οὐζάχ uzak* “yakın karşıtı, uzak” (111: 6; 112: 30), *βάζ vaz* <Far. vāz “bırakma, terk” (113: 62; 132: 374).

Dış eti-damak ünsüzleri: /c/- /ç/- /ş/

/c/

Ötümlü, süreksiz, patlayıcı ve dış eti-damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Bu ses Grek alfabesinin aslında mevcut olmayan bir sesdir ve δ ve ζ karakterlerinin birleştirilmesiyle Türkçede bulunan /c/ sesini karşılamak için oluşturulmuştur. Metinde /c/ sesi δζ-ΔZ karakterleriyle gösterilmektedir. *δζιβαρ civar* <Ar. civār “çevre, yöre” (111: 5; 119: 159), *τιδζαρέτ ticaret* <Ar. ticāret “alım-satım” (111: 13), *μοχτάδζ mohtac* <Ar. muḥtāc “muhtaç, yoksul” (133: 404).

/ç/

Ötümsüz, süreksiz, patlayıcı ve dış eti-damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda

kullanılmaktadır. Bu ses Grek alfabesinin aslında mevcut olmayan bir sesdir ve τ ve ζ karakterlerinin birleştirilmesiyle Türkçede bulunan /ç/ sesini karşılamak için oluşturulmuştur. Metinde /ç/ sesi τζ-TZ karakterleriyle gösterilmektedir. τζασοὺ *çarşu* <Far. çār-sū “çarşı” (112: 20), ὄττζ *üç* “sayı” (137: 491) <ET, OT ūç (KBS).

/ş/

Ötümsüz, sürekli, sızıcı ve diş eti-damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /s/ sesi ile /ş/ sesini kesin olarak ayırt edilemeyecek seslerden biridir. Her iki ses metinde σ-ς-Σ karakterleriyle gösterilmektedir. Fakat incelen metinde σ sesinin üzerine nokta işareti konularak /ş/ sesi verilmek istense de bu kullanımda yetersizlikler bulunmaktadır. σάρκ (σ karakterinin üzerinde nokta vardır) *şark* <Ar. şark “doğu” (111: 2), ἰσγᾶλ *işgal* <Ar. işgāl “yer almak, yer kaplamak” (111: 16), ἕνις *geniş* “enli” (114: 76). <ET kēñ~ kiñ+(İ)ş (KBS).

2.2.2.2.3. Damak ünsüzleri

Ön damak ünsüzleri: /g/- /k/- /l/- /r/- /y/

/g/

Ötümlü, süreksiz, patlayıcı ve ön damak ünsüzüdür. Söz başı ve içinde sıklıkla kullanılan bu ses metinde imlâ gereği sözcüklerin sonunda da kullanılmaktadır. Metinde küçük /g/ sesi ile /k/ sesini ayırt etmek için bu ḡ karakter kullanılmışsa da bu kullanımda yetersizlikler bulunmaktadır. Metinde /g/ sesi ḡ-K karakterleriyle gösterilmektedir. ḡελ- *gel-* “gelmek” (111: 8; 118: 127, 131) ~ κελ kel (137: 487) <ET kel- (EDPT), ḡερεḡ *gereg* “gerek, lazım” (113: 55) ~ Κερεḡ gerek (145: 666) <Osm. T. gerek (EDPT), <OT kerek <ET kérgék ~ kérék (KBS).

/k/

Ötümsüz, süreksiz, patlayıcı ve ön damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /k/ sesi x-K karakterleriyle gösterilmektedir. κελιμε *kelime* “kelime, sözcük” (111: 5), μεχτεπ *mekteb* <Ar. mekteb “okul” (112: 23) κιαίν *kain* (111: 4) <Ar. كائن kâin, ἰσχιάν *iskan* <Ar. اسكان iskân, (111: 10), τεχιαλίφ *tekalif* <Ar. تكاليف tekālīf, (112: 41), χελασχιάρ *helaskar* <Ar.+Far. خلاصكار ḡalāš+kār (146: 714).

/l/

Ötümlü, sürekli, akıcı ve ön damak ünsüzüdür. Söz başı, iç ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /l/ sesi λ-Λ karakteriyle gösterilmektedir. λισαν *lisan* <Ar. lisān “dil” (111: 5), ἔλαν *elan* <Ar. el’ān “Şimdi, hâlâ, şu anda” (111: 5; 113: 48), ἁιόζελ güzel “güzel” (114: 78; 134: 416).

/r/

Ötümlü, sürekli, çarpmalı ve ön damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /r/ sesi ρ-P karakteriyle (küçük /r/ sesi sağa doğru biraz kıvrık) gösterilmektedir. ρανὰ *rana* “güzel, hoş görünen” (119: 147; 126: 255), ἀσικάρ *aşikar* <Far. āšikār “belli, açık” (126: 255), ὀρφ *örf* <Ar. örf “adet, gelenek” (126: 257; 129: 324).

/y/

Ötümlü, sürekli, akıcı ve ön damak ünsüzüdür. Söz başı ve içinde kullanılmaktadır. Metinde /y/ sesi γ-ϊ-ι-Γ-Y karakterleriyle gösterilmektedir. ἀϊρηλ- *ayrıl-* “ayrılmak” (111: 14) <ET adru- ‘ayırmaq, seçmek’~ adır- (KBS), γαῖρετ *gayret* <Ar. ġayret “çalışma, çabalama” (112: 37) ~ γαῖρετ *gayret* (112: 37), γέβμ *yevm* <Ar. yevm “gün” (113: 44; 114: 66).

Art damak ünsüzleri: /ğ/- /κ/- /η/

/ğ/

Ötümlü, süreksiz, patlayıcı ve art damak ünsüzüdür. Söz başı ve içinde kullanılmaktadır. Metinde /ğ/ sesi ḡ-γ-Γ-Y karakterleriyle gösterilmektedir. ἄπαν- *gapan-* “kapanmak” (123: 198) ταγ-γip¹⁷ *tagyir* <Ar. taġyīr “değiştirime, bozulma” (111: 8), γαφίλ *gafil* <Ar. ġāfil “ihtiyatsız” (134: 415), γαραζ *garaz* <Ar. ġarāz “kin kötü niyet” (145: 687), γάρπ *garb* <Ar. ġarb “batı” (114: 79; 115: 81; 116: 106).

/κ/

Ötümsüz, süreksiz, patlayıcı ve art damak ünsüzüdür. Söz başı, içi ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /κ/ sesi x-K karakterleriyle gösterilmektedir. Metinin

¹⁷ Sözcüğü ayırarak yazmalarının nedeni /η/ sesiyle karıştırmamak için.

implâsından dolayı bu sesin yazımında ikililik söz konusu olduğundan ötümlü /ğ/ şekli de bulunmaktadır. *καῖδε gaide* <Ar. ka‘ide “kural” (129: 318), *καῖγδ gayd* <Ar. kayd (111: 9) ~ *καῖδ kayd* (118: 137), *καβὰχ gavak* “ağaç türü” (118: 141) *ἐβράχ evrak* <Ar. evrāk “kağıtlar, arşiv” (111: 9) *ἰντικάλεν intikālen* <Ar. *إنتقال*/intikālen, (111: 6), *φουκαρά fukara* <Ar. *فوقار* fuqarā, (112: 40), *Κάϊσερι Kayseri* (111: 14).

/ŋ/

Ötümlü, sürekli, akıcı ve art damak ünsüzüdür. Söz başı ve içinde kullanılmaktadır. Metinde /ŋ/ sesi *γγ-νγ* iki karakterin birleştirilmesinden oluşmaktadır. *Ζόμβησιγγί zombisiŋi* (150: 796) *σηρητηγγήν sirtuŋin* (150: 806), *Φικριγγί fikriŋi* (153: 879), *Τανγρηŋ Tanŋri* (125: 233) <ET, OT Tengri/Teŋri (KBS).

2.2.2.2.4. Gırtlak ünsüzü /h/

/h/

Ötümsüz, sürekli, sızıcı ve gırtlak ünsüzüdür. Söz başı, iç ve sonunda kullanılmaktadır. Metinde /h/ sesi *χ-X* karakteriyle gösterilmektedir. *χεβα heva* <Ar. havā “hava, gökyüzü” (119: 150; 129: 321), *Ἀχ ah* “ah (yasıma söz)” (151: 824; 153:881).

2.2.2.3. Grek Asıllı Karakterler

Bu ünsüz sesleri veren karakterler Grek alfabesinde mevcut olan karakterlerdir ve incelenen metinde bu karakterlerin yazım sıklığı az olmakla birlikte daha çok alıntı sözlerin yazımında karşımıza çıkmaktadır. Metinde *Ξ-ξ* ; *Ψ-ψ*; *Θ-θ* gibi karakterler belirlenmektedir.

2.2.3.3.1. Metinde *ξ-Ξ* karakteri Grek alfabesinin mevcut seslerinden olup Latince ses karşılığı /-ks-/çift ünsüzü olarak isimlendirilmektedir. İncelenen metinde alıntı ve Türkçe sözcüklerin yazımında karşımıza çıkmaktadır. *μαξὰδ maksad* <Ar. maḫṣad “amaç” (112: 30; 113: 54) *τοξάν toksan* (139: 512) <Osm. T. doksan (EDPT) <ET toksun ~ tokson ~ toksan <tokuz on (KBS).

2.2.3.3.2. Metinde ψ-Ψ karakteri Grek alfabesinin mevcut seslerinden olup Latince ses karşılığı /-ps-/ çift ünsüzü olarak isimlendirilmektedir. Bu karakter incelenen metinde Grek kökenli sözcüklerin yazımında karşımıza çıkmaktadır. λειψανον *leipsanon* “cenaze, ceset, kutsal naaş” (116: 93; 118: 135), ψάλλ *psall* “ilahi” (124: 199).

2.2.3.3.3. Metinde son olarak görülen θ-Θ¹⁸ karakteri Grek alfabesinin mevcut seslerinden olup Latince ses karşılığı /-th-/ çift ünsüzü olarak isimlendirilmektedir. Bu karakter incelenen metinde Grek kökenli sözcüklerin yazımında karşımıza çıkmaktadır. Ὀρθόδοξος *Orthodoksos* “Ortodoks” (111: 13), Παρθεναγωγεῖον *Parthenagogeion* “kız mektebi” (112: 24), νάρθηκα *narthika* “ibadethane dehlizi” (114: 77).

2.2.4. Ses Olayları

Dil seslerinin, oluşturdukları anlamlı ve görevli ses birliklerinde, kelime ve hece düzeyinde uğradıkları değişmelere ses olayı denir (Korkmaz, 2007: 186). İncelenen metinde hem ünlülerde hem de ünsüzlerde ikili kullanımlar söz konusudur. Bu yüzden çalışmamızdaki ses olayları, sözcüklerdeki bu ikili kullanımlardan dolayı ayrı başlıklar hâlinde tasnif edilmiştir. Ayrıca dönemin yazı dili olan Osmanlı Türkçesinin ağız yapısının etkisi ve metnin imlâsından kaynaklanan yazım sebebiyle de çeşitli ses olaylarının olduğu fark edilmiştir. Yine bu ses olayları da ünlüler ve ünsüzlerde görülen ses olayları olmak üzere iki başlık altında sınıflandırıldı. İncelenen eser, Osmanlı Türkçesinin yerel bir diyalektinin özelliğini taşıdığından dolayı örnek olarak verilen sözcük ve ek incelemelerindeki karşılaştırmalar art zamanlı olarak yapılmıştır.

2.2.4.1. Ünlülerde Ses Olayları

2.2.4.1.1. Ünlü Değişmeleri

2.2.4.1.2. Kalın Ünlülerin İncelmesi

---

¹⁸ Bu θ (theta) harfini Nevşehirli Papa-Yeorgios (1815) bazı Türkçe kelimelerde kullanmıştır (Balta, 2014: 26).

2.2.4.1.2.1. a-> e-: Söz başında art damak ünlü /a/ sesi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

ehali <Ar. ahālī “ahali, halk” (121: 179, 180).

2.2.4.1.2.2. -a-> -e-: Söz içinde art damak ünlü /a/ sesi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

düşmen <Far. düşman “düşman” (140: 572), *fealiyet* <Ar. fa‘āliyyet “çalışma, hareket” (112: 37), *fezail* <Ar. faẓā’il “güzel vasıflar” (135: 444; 139: 531), *helas* <Ar. ḥalāş “kurtarıcı” (140: 565), *heva* <Ar. havā “hava” (119: 150; 131: 357), *hevali* <Ar. ḥavālī “civar” (111: 14), *medhel* <Ar. medḥal “parmak (bir işte)” (149: 761), *meharet* <Ar. mahāret “beceri” (133: 406), *mesarif* <Ar. maşārif “masraflar, giderler” (112: 34), *müsdeid* <Ar. müsta‘id “akıllı” (130: 339), *mütalea* <Ar. mütāla‘a “düşünce” (128: 309), *seray* <Far. sarāy “saray” (129: 315), *şefak* <Ar. şafak “güneş doğmadan az önce beliren aydınlık” (152: 841), *teaciüb* <Ar. ta‘accüb “şaşkınlık” (118: 143; 142: 601), *teayüş* <Ar. ta‘ayyüş “yaşama, geçinme” (130: 330).

2.2.4.1.2.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

2.2.4.1.2.2.1. e-> a-: Söz başında ön damak ünlü /e/ sesi art damak ünlü /a/ sesine dönüşmektedir.

*ampa*¹⁹ <Far. enbān “deri çanta, yiyecek çantası” (129: 320).

2.2.4.1.2.2.2. -e-> -a-: Söz içinde ön damak ünlü /e/ sesi art damak ünlü /a/ sesine dönüşmektedir.

*currat*²⁰ <Ar. cür‘et “cesaret, yiğitlik” (125: 240), *edavat* <Ar. edevāt “aletler” (118: 138), *melca* <Ar. melce’ “sığınılacak yer” (139:533), *muftahir* <Ar. müfteḥir “iftihar eden” (154: 897), *muktaza* <Ar. mukteẓā “lazım gelmiş” (139: 528); *gazeta* <Fr.gazette “haber vermek amacıyla çıkarılan yayın” (126: 263).

¹⁹ Metnin Türkiye Türkçesine aktarımındaki anlamından tespit edilmektedir.

²⁰ Bu sözcüğün Arapça yazımı (جرات) bu şekildedir. Burada açık bir şekilde ة (hemze) nin yerine fazladan /t/ sesi eklenmektedir. Bunun sebebi ise Grek Harfli Karamanlı Türkçesinde ة (hemze) nin karşılığı bulunmamaktadır

2.2.4.1.2.3. Geniş Ünlülerin Daralması

2.2.4.1.2.3.1. -a-> -ı-: Söz içinde geniş art damak ünlü /a/ sesi daralarak /ı/ sesine dönüşmektedir.

aķrıba <Ar. aķrabā “aralarında soy yakınlığı olanlar” (128: 306).

2.2.4.1.2.3.2. é/e-> i-: Söz başında yarı geniş-geniş ön damak ünlü /é/e/ sesi daralarak ön damak /i/ sesine dönüşmektedir.

irte (119: 154) <ET, OT érte; irte, irteke, irteki<*ér+te (KBS), Osm. T. erte (EDPT); *ibna* <Ar. ebnā “oğullar” (139: 569).

2.2.4.1.2.3.3. -e-> -i-: Söz içinde ön damak geniş /e/ sesi daralarak /i/ sesine dönüşmektedir.

hiet <Ar. hey’et “kurul” (113: 56, 63), *münasibet* <Ar. münāsebet “İlgi, bağ” (150: 802), *zinci* <Ar. zencī “siyah adam, zenci” (150: 801).

2.2.4.1.2.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

2.2.4.1.2.4.1. -i-> -a-: Söz içinde ön damak ünlü /i/ sesi art damak ünlü /a/ sesine dönüşmektedir.

hasse <Ar. ḥiṣṣe “hisse, pay” (132: 385).

2.2.4.1.2.4.2. -i-> -e-: Söz içinde ön damak dar ünlü /i/ sesi genişleyerek /e/ sesine dönüşmektedir.

cesim <Ar. cism “madde, cisim” (122: 184), *meymar* <Ar. mi‘mār “mimar” (116: 104), *münterecat* <Ar. mündericāt “içindekiler (kitap, gazete, dergi gibi şeylerin-)” (155: 903); *gice* (129:319) <Osm. T. gece “gece” <ET kiçe; keçe ~ kiçe ~ kéçe, kiçe (KBS), *keremit* (144: 655) <Osm. T. kiremīd <Y keramid²¹ “yapıların çatılarını örtmek için kullanılan gereç”.

2.2.4.1.2.4.3. -u-> -o-: Söz içinde art damak dar ünlü /u/ sesi genişleyerek /o/ sesine

²¹ Ayrıntılı bilgi için bk.(<http://www.turkofoni.org/tr/turkce-ve-yunancada-ortak-kelimeler->, 2014) Ayrıca bu sözcüğün kökenine ilişkin Eren, κεραμίδα keramida ağızlarda ise kırmıt olarak geçen sözcüğün Arapçadan girdiğini söylemektedir. Bk. (Eren, 1999: 245).

dönüşmektedir.

doa <Ar. *duā* “Allah’a yalvarma, niyaz” (111: 19; 124: 237), *Yonanistan* <Ar., Far. *Yūnān*+Far. *istān* “Yunanistan (yer adı)” (136: 472), *derohde* <Far. *der-uhde* “üstüne alma, yüklenme” (112: 41; 130: 345); *gocak* (154:895) <OT *kuçak* ~ *kuçam* “kucak, kollarla göğüs arasındaki bölüm” (KBS).

2.2.4.1.2.4.4. -ü-> -ö-: Söz içinde ön damak dar ünlü /ü/ sesi genişleyerek /ö/ sesine dönüşmektedir.

böyük (115: 86) <Osm. T. *büyük* (EDPT) <OT *bedük*, *beğük* (KBS); *hökm* <Ar. *hüküm* “geçerlilik” (119: 151; 130: 354), *hökümdar* <Ar+Far. *hüküm+dār* “şah, padişah” (136: 459), *hökümet* <Ar. *hükümet* “devlet” (126: 259), *hörmet* <Ar. *hürmet* “saygı” (146: 689).

2.2.4.1.2.5. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

2.2.4.1.2.5.1. -ü-> -i-: Söz içinde ön damak yuvarlak ünlü /ü/ sesi düzleşerek /i/ sesine dönüşmektedir.

fīruht <Far. *fürūht* “satma, satış” (119: 164), *mīlkiyet* <Ar. *mülkiyyet* “sahip olma” (130: 331), *vicud* <Ar. *vücūd* “vücut, beden” (129: 320).

Metindeki imlâdan dolayı ünlerin yazımında da ikili hatta daha fazla kullanımları söz konusu olduğundan bu çoklu kullanım farklı başlık altında değerlendirilmektedir.

2.2.4.1.1.2. Ünlü Değişmelerinde İkili Kullanımlılar

2.2.4.1.1.2.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

2.2.4.1.1.2.1.1. a-> e-: Söz başında art damak ünlü /a/ sesi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

en (eskisi) (113: 65) ~ *an (asıl)* (117: 121) <ET, OT *eñ* ~ *ang* “abartma edatı” (KBS).

2.2.4.1.1.2.1.2. -a-> -e-: Söz içinde art damak ünlü /a/ sesi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

areb (154: 898) ~ *Arab* (137: 490) <Ar. Arab“Arap (kavim adı)”, *feḳat* (134: 425) ~ *faḳat* (138:524) <Ar. faḳat “fakat, ama”, *muvefaḳ* (124: 208) ~ *muvaḳfaḳ* (136: 453) <Ar. muvaḳfaḳ “başarmış”, *senaat* (132: 389) ~ *sanaat* (129: 319) <Ar. şan`at “ustalık gerektiren iş”, *tereḳḳi* (142: 610) ~ *teraḳḳi* (133: 409) <Ar. teraḳḳi “ilerleme”.

2.2.4.1.1.2.1.3. -a> -e: Söz sonunda art damak ünlü /a/ sesi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

made (118: 137) ~ *mada* (149: 767) <Ar. mā`adā “-den başka”, *manzare* (147: 718) ~ *manzara* (122: 219) <Ar. manzara “bakılıp seyredilen yer”.

2.2.4.1.1.2.2. Geniş Ünlerin Daralması

2.2.4.1.1.2.2.1. é-> i-: Söz başında ön damak yarı geniş /é/ sesi daralarak /i/ sesine dönüşmektedir.

éşit- (141: 589) ~ *işit-* (150: 793) <ET eşid-,eşid-, eşit- ~ işid-, işit- ~ OT işit- ~ eşit- (KBS), *ét-* (124: 241), ~ *it-* (112: 28, 29).

2.2.4.1.1.2.2.2. -é-> -i-: Söz içinde ön damak yarı geniş /é/ sesi daralarak /i/ sesine dönüşmektedir.

dé- (124: 202, 208) ~ *dî-* (149: 772) <ET té- “demek,söylemek” (KBS), *gét-* (150: 791) ~ *git-* (129: 326) <ET kêt- ~ OT kit- (KBS) <Osm. T. git- “gitmek” (EDPT).

2.2.4.1.1.2.2.3. o-> u-: Söz başında art damak geniş ünlü /o/ sesi daralarak /u/ sesine dönüşmektedir.

şu (149: 796) ~ *şo* (149: 793) <ET uş+ol> şol (KBS), *uğraş-* (135: 442) ~ *oğraş-* (148: 743) <OT oğraş- “uğraşmak” (KBS).

2.2.4.1.1.2.2.4. -ö-> -ü-: Söz içinde ön damak dar ünlü /ü/ sesi genişleyerek /ö/ sesine dönüşmektedir.

gözel (114:78) ~ *güzel* (134: 414) ~ *küzel* (123: 195) < Osm. T. güzel (EDPT) <ET

göz el <*köz, körklü(g)> göz+el An. Ağl.: gozel ~ gözel (KBS).

2.2.4.1.1.2.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

2.2.4.1.1.2.3.1. -ı> -u: Söz sonunda art damak düz ünlü /ı/ sesi yuvarlaklaşarak /u/ sesine dönüşmektedir.

karşu (143: 633) ~ *ğarşı* (123: 193) ~ *ğarşu* (127: 281) <Osm. T. karşı ~ karşı (EDPT) <OT karşı ~ karşı <ET karşı, (KBS).

2.2.4.1.1.2.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

2.2.4.1.1.2.4.1. -u> -i: Söz içinde art damak yuvarlak ünlü /u/ sesi düzleşerek /i/ sesine dönüşmektedir.

buyır- (146: 709) ~ *buyur-* (150: 795) <Osm. T. buyur- “buyurmak” (EDPT).

2.2.4.1.1.2.4.2. -u> -ı: Söz sonunda art damak yuvarlak ünlü /u/ sesi düzleşerek /ı/ sesine dönüşmektedir.

ayrı (111: 24) ~ *ayru* (137: 485) Osm. T. ayru (EDPT) <OT ayru ~ ayruk <ağruk (KBS), *doğrı* (124: 203) ~ *doğru* (150: 799) Osm. T. doğru ~ doğrı (EDPT) <ET, OT toğru ~ toğru (KBS).

2.2.4.1.1.2.4.3. -ü> -i: Söz içinde ön damak yuvarlak ünlü /ü/ sesi düzleşerek /i/ sesine dönüşmektedir.

bitün <Osm.T. bütün (116: 100) ~ *bütün* (148: 734) <Osm. T. bütün (EDPT) <OT bütün <ET bütün ~ pütün (KBS); *mirur* (133: 400) ~ *mürur* (136:465) <Ar. mürür“geçip gitme”.

2.2.4.1.1.2.4.4. -ü> -i: Söz sonunda ön damak yuvarlak ünlü /ü/ sesi düzleşerek /i/ sesine dönüşmektedir.

*eyü*²² (136: 455) ~ *eyi* (119:150; 123: 195) <EAT eyü <*eygü <ET edgü <*ed ‘değer, kıymet, mal’+gü (KBS), *ilerü* (126: 262) ~ *ileri* (111: 8) <Osm. T. ilerü ~

²² Osm T eyü ~ eyi ~ iyi (EDPT) <EAT eyü (KBS). Karamanlı Türkçesinde her iki dönemdeki kullanımı devam etmektedir.

ileri (EDPT) <ET, OT ilgerü < *il+gerü (KBS).

2.2.4.1.1.2.5. Dar Ünlülerin Genişlemesi

2.2.4.1.1.2.5.1. -u-> -o-: Söz içinde art damak dar ünlü /u/ sesi genişleyerek /o/ sesine dönüşmektedir.

mohtac (133: 404) ~ *muhtac* (155: 908) <Ar. muhtāc “gereksinim duymak”.

2.2.4.1.1.3. Arap Harflerinde Değişmeler

2.2.4.1.1.3.1. Ünsüz Ünlü Değişmeleri

2.2.4.1.1.3.1.1. -ayın²³ (ع)-> -a-: Söz içinde Arap harflerinden olan ünsüz ع (ayın) harfi art damak ünlü /a/ sesine dönüşmektedir. Bu kullanımda ikililik görülmektedir. *maalumat* <Ar. ma ‘lümāt “bilinen şeyler” (135: 440), *maasum* <Ar. ma‘şūm “küçük çocuk” (128: 297), *maatuf* <Ar. ma‘tūf “çevrilmiş” (143: 617), *maaruf* <Ar. ma‘rūf “meşhur, ünlü” (154: 899), *teakip* <Ar. ta‘kīb “peşine düşme” (133: 408), *tealim* (127:291) ~ *talim* (112:28) <Ar. ta‘līm “öğretim”, *teayin* (136: 464) ~ *tayin* (112: 31) <Ar. ta‘yīn “atama”.

2.2.4.1.1.3.1.2. -hemze (ء)-> -e-: Söz içinde Arap harflerinden olan ünsüz ء (hemze) harfi ön damak ünlü /e/ sesine dönüşmektedir.

teesir <Ar. te’sīr “etki” (132: 374), *teesis* <Ar. te’sis “kurma; kurum” (143: 628), *teeyid* <Ar. te’yīd “doğrulama” (135: 431).

2.2.4.5. Ünlülerde Benzeşme

Bir kelimedede bazen yan yana gelen veya biraz aralıklı olarak bir arada bulunan iki sestem birinin diğerine etki ederek kendisine benzetmesidir (Ergin, 2009: 52). Benzeşme ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki türdür. Karamanlı Türkçesinde özellikle alıntı sözcüklerin yazımında ilerleyici ve gerileyici benzeşmenin olduğu

²³ Arapça alıntı sözcüklerde belirlenen ayın (ع) ve hemze (ء) Karamanlı Türkçesinde ünlü seslere dönüştüğü gibi ünsüz seslere de dönüşmektedir. Bu özellik Kumuk Türkçesine Arapça ve Farsçadan geçen alıntı sözcüklerin yazımında da görülmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. (Pekacar, 2006: 61).

belirlenmektedir.

2.2.4.5.1. Ünlülerde İlerleyici Benzeşme (Asimilasyon)

2.2.4.5.1.1. a-e> a-a: *mübahasa* <Ar. mübāḥaṣe “iddialı karşılıklı konuşma” (128: 308).

2.2.4.5.1.2. e-a> e-e: *telekki* <Ar. telākki “alma” (126: 268), *terekki* <Ar. terakki “ilerleme, yükselme” (126: 272) *medhel* <Ar. medḥal “parmak (bir işte)” (149: 761).

2.2.4.5.1.3. e-i> e-e: *münterecat* <Ar. mündericāt “içindekiler (kitap, gazete, dergi gibi şeylerin-)” (155: 903).

2.2.4.5.2. Ünlülerde Gerileyici Benzeşme (Asimilasyon)

2.2.4.5.2.1. a-i> e-i: *müsdeid* <Ar. müsta‘id “kabiliyetli” (130: 339).

2.2.4.5.2.2. e-a> a-a: *muktaza* <Ar. muḳteżā “lazım gelmiş” (139: 528).

2.2.4.5.3. Ünlülerde Aykırılma/Başkalaşma (Disimilasyon)

Bir kelimedede yan yana gelmiş bulunan aynı cinsten iki sesin birbirinden ayrılması, başkalaşmasıdır (Ergin, 2009: 53). Aykırılma, benzeşmede olduğu gibi ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki türdür.

2.2.4.5.3.1. Ünlülerde İlerleyici Aykırılma (Disimilasyon)

2.2.4.5.3.1.1. a-a> a-e: *hayret* <Ar. ḥayrāt “hayırlar” (114: 77), *made* <Ar. mā‘adā “-den başka, fazla” (118: 137).

2.2.4.5.3.1.2. e-e> e-a: *melca* <Ar. melce’ “sıgınılacak yer” (139: 532).

2.2.4.5.3.1.3. e-e> e-i: *cerian* <Ar. cereyān “olma, oluş, hareket” (119: 159).

2.2.4.5.3.1.4. e-e> e-u: *ebuveyn* <Ar. ebeveyn “anne-baba” (127: 291).

2.2.4.5.3.1.5. e-i> e-u: *derun* (116: 98) <Osm. T. derin <ET, OT terin.

2.2.4.5.3.1.6. e-ü> e-i *içeri* (123: 194) <ET, OT içgerü (EDPT).

2.2.4.5.3.1.7. i-a> i-e: *siyasiyet* <Ar. siyāsiyyāt “siyaset işleri” (144: 653).

2.2.4.5.4. Ünlülerde Gerileyici Aykırılışma (Disimilasyon)

2.2.4.5.4.1. a-a> e-a: *emma* <Ar. ammā “ama, fakat” (130: 343), *fezail* <Ar. fazā’il “güzel vasıflar” (139: 531), *helas* <Ar. ḥalāş “kurtuluş” (140:565), *hevali* <Ar. ḥavālī “civar” (111: 14), *mesarif* <Ar. maşārif “masraflar” (112: 34), *müsameha* <Ar. müsāmaḥa “göz yumma” (113: 46; 114: 78), *müntehab* <Ar. müntaḥab “seçkin” (112: 56), *mütalea* <Ar. mütāla‘a “düşünce” (128: 309), *şefak* <Ar. şafak “güneş doğmadan önceki alacalık” (152: 841), *teacüb* <Ar. ta‘accüb “şaşakalma” (118: 143), *teasub* <Ar. ta‘aşşub “tarafdarlık etme” (126: 257), *teayüş* <Ar. ta‘ayyüş “yaşama, geçinme” (130: 330).

2.2.4.5.4.2. e-e> i-e: *hiet* (112: 56) <Ar. hey’et “kurul”, *münasibet* <Ar. münāsebet “İlgi, yakınlık” (150: 802).

2.2.4.5.4.3. e-i> a-i: *muftahir* <Ar. müfteḥir “iftihar eden, övünen” (154: 897).

2.2.4.5.4.4. i-e> a-e: *hasse* <Ar. ḥişşe “pay” (132: 385).

2.2.4.5.4.5. u-a> u-e: *muvefaḳ* <Ar. muvaffaḳ “başaran, beceren” (124: 208).

2.2.4.5.4.6. ü-ü> i-ü: *bitün* (116: 100) <Osm. T. bütün (EDPT) <OT bütün <ET bütün ~ pütün(KBS).

2.2.4.5.4.7. ü-ü> ö-ü: *hökümet* <Ar. hükümet “hükümet, devlet” (126: 259).

2.2.4.5.4.8. ö-e> ü-e: *güzel* (134: 414) ~ *gözel* (114: 78) <Osm. T. güzel (EDPT)
<ET göz el <*köz, körklü(g)> göz+el An. Ağl.: gozel ~ gözel (KBS).

2.2.4.5.4.9. u-a> o-a : *logat* <Ar. luğat “Sözlük” (111: 8).

2.2.4.6. Ses Uyumları

Ses uyumu, yalın veya eklerle genişletilmiş Türkçe kelimelerde kelimeyi oluşturan ünlü veya ünsüz türüden seslerin birbirini çeşitli bakımlardan kurallı biçimde etkileyerek benzeşmeleri olayıdır (Korkmaz, 2007: 219-220). Bu ses olayları aşağıda ünlülerde ve ünsüzlerde olmak üzere iki başlıkta incelenmiştir.

2.2.4.6.1. Ünlü Uyumları

Artlık (kalınlık-incelik) ve önlük (düzlük-yuvarlaklık) olmak üzere Türkçede iki ünlü uyumu söz konusudur (Eker, 2011: 273).

2.2.4.6.1.1. Damak (İncelik-Kalınlık) Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu başlangıçtan bugüne kadar Türkçenin her devrinde çok kuvvetli olarak hâkim bulmuş kaidedir (Ergin, 2009: 71). Asıl unsur olan kökün ses durumuna göre ekin şekil alması da diyebileceğimiz bu uyumda, art ünlülerden (/a/, /ı/, /o/, /u/) sonra art (/a/, /ı/, /o/, /u/), ön ünlülerden (/e/, /i/, /ö/, /ü/) sonra ön (/e/, /i/, /ö/, /ü/) ünlülerin gelmesi olayıdır. Fakat Karamanlı Türkçesinde bu uyum normale yakın bir düzeyde seyretmektedir.

2.2.4.6.1.1.1. Damak (Kalınlık-İncelik) Uyumunda Uyumsuzluk

2.2.4.6.1.1.1.1. Çokluk Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Karamanlı Türkçesinde çokluk eki çok defa uyum dışında kalır. Bu uyum ya ince ünlülü sözcüklere çokluk ekinin kalın olarak ya da kalın ünlülü sözcüklere ince olarak gelmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır.

anler (128: 296), *imişlar* (137: 486), *Athinalliler* (145: 681), *pantıyurler* (118: 128); *galbler* (128: 297), *insanler* (139: 537), *mahaller* (119: 166), *masumler* (128: 297).

2.2.4.6.1.1.1.2. İyelik Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Teklik üçüncü şahıs iyelik ekinde uyumsuzluk bulunmaktadır.

deruninde “içerisinde” (116: 98); *mezguri* (113: 45), *muhtacını* (113: 54), *usuli* (133: 405).

2.2.4.6.1.1.1.3. (y)+A Yönelme Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Bu ekin yazımında genel bir uyum söz konusu olmakla birlikte uyum dışında kalan sözcüklerde bulunmaktadır.

cane (140: 553), *cihane* (140: 554), *dünyaye* (140: 569), *fesade* (125: 243), *imdade* (125: 246), *insane* (140: 551), *semaye* (146: 697), *Yezdane* (140: 552).

2.2.4.6.1.1.1.4. +dA Bulunma Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Bu ekin yazımında genel bir uyum söz konusu olmakla birlikte uyum dışında kalan sözcüklerde bulunmaktadır.

babde (125: 238), *doade* (125: 235), *dünyade* (141: 577), *eyamında* (115: 83), *zemande* (140: 570).

2.2.4.6.1.1.1.5. +dAn Ayrılma Hâl Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Bu ekin yazımında genel bir uyum söz konusu olmakla birlikte uyum dışında kalan sadece bir sözcük bulunmaktadır.

semaden (146: 695).

2.2.4.6.1.1.1.6. +çA İsimden İsim Yapma Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Bu ekin yazımında genel bir uyum söz konusu olmakla birlikte uyum dışında kalan sadece bir sözcük bulunmaktadır.

vicutce (134: 428).

2.2.4.6.1.1.1.7. Vasıta Hâli Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Karamanlı Türkçesinde bu edatın yazımında uyumsuzluk belirlenmektedir.

bulunmayle (114: 66), *bunlarle* (135: 446), *ğalmakle* (134: 419), *olmayle* (111: 9); *ihtiramle* (148: 751), *nazarle* (134: 419), *zemanle* (114: 78).

2.2.4.6.1.1.1.8. +ki İsimden İsim Yapma Ekinde Damak Uyumsuzluğu: Kalın ünlülü sözcüklere ince ünlülü gelerek uyum bozulmaktadır.

çarparkı (118: 141), *vardırkı* (119: 165), *yapmışlardıki* (121:1 81), *ğalırkı* (127: 284), *dayanmayacakki* (138: 522), *sorarkı* (144: 660), *yapdıki* (145: 663); *malumdırkı* (142: 608), *mesrurumki* (153: 880).

2.2.4.6.1.1.1.9. -(D)yor Şimdiki Zaman Ekinde Damak Uyumsuzluğu: İnce ünlülü sözcüklere kalın ünlülü gelerek uyum bozulmaktadır.

bellemiyor (147: 728), *biliyor* (135: 449), *çekemiyor* (145: 664), *déyor* (137: 493), *düşüyor* (137: 480), *édıyor* (128: 301), *geçiriyor* (125: 249), *geliyor* (124: 209), *gidiyor* (124: 203), *giriyor* (149: 776) *görünüyor* (133: 408), *gösteriyor* (130: 350), *idiyor* (123: 198), *isteyor* (124: 206), *söyleyor* (135: 434), *vermiyor* (134: 417).

2.2.4.6.1.1.1.10. (i)- Yardımcı Fiil Şekillerinde Damak Uyumsuzluğu: Bu ekler Karamanlı Türkçesinde dudak uyumu dışında kalmaktadır.

başlıyor idi (147: 724), *dalmış idi* (152: 856), *ğalmış idi* (147: 726), *var idi* (127: 288), *yapılmış idi* (118: 132), *cağıramaz imiş* (137: 486), *lazım imiş* (137: 487); *çalışmıyor ise* (149: 770), *yapıyor ise* (148: 742); *alur iken* (138: 519), *ğalmış iken* (134: 415).

2.2.4.6.1.2. Dudak (düzlük-yuvarlaklık) Uyumu

Türkçede bir kelimedede düz vokalleri düz vokallerin, yuvarlak vokalleri ise dar-yuvarlak veya düz-geniş vokallerin takip etmesi hadisesidir (Eker, 2011: 275). Fakat Karamanlı Türkçesinde bu uyum normale yakın bir düzeyde seyretmektedir.

2.2.4.6.1.2.1. Dudak (düzlük-yuvarlaklık) Uyumuda Uyumsuzluk

2.2.4.6.1.2.1.1. İyelik Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin köklerinden sonra teklik üçüncü şahıs iyelik ekinde düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

oglı (146: 708), *sürüsi* (125: 241), *yolu* (125: 242); *dostı* (139: 545), *hukuku* (136: 469), *kutrı* (133: 398), *nüfuzı* (143: 630), *ruhu* (125: 236), *zulmi* (143: 632).

2.2.4.6.1.2.1.2. Şahıs Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin eklerinden sonra teklik ikinci ve çokluk şahıs ekinde düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

düşünuyorsın (138: 508), *goynız* (130: 351).

2.2.4.6.1.2.1.3. +I Yükleme Hâl Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin kök ve eklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bunt (139: 546), *ğolunt* (151: 813).

2.2.4.6.1.2.1.4. +(n)In İlgi Hâli Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin köklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bunun (133: 394), *yağmurın* (121: 177); *Faraontın* (136: 468); *Ellinosın* (142: 607), *Hristosın* (146: 698), *Hrodotosın* (136: 467).

2.2.4.6.1.2.1.5. Yardımcı Ünlü Sesinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin kök ve eklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bulunuyor (112: 37), *olunur* (140: 570).

2.2.4.6.1.2.1.6. -tİr Fiilden Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüğün ekinde sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

soğutdırıl- (132: 383).

2.2.4.6.1.2.1.7. -Ip Zarf Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Düz ünlülü sözcüklerden sonra yuvarlak ünlü gelerek uyum bozulmaktadır. Bu uyumsuzluk sadece Karamanlı Türkçesine mahsus değildir. Türkçenin çeşitli dönemlerinde de görülmektedir.²⁴

alup (154: 893); ~ *alub* (130: 341), *buyırub* (146: 709), *çıkub* (124: 205), *dolaşup* (144: 658), *verub* (140: 569), *yazup* (145: 665).

---

²⁴ (Ip) zarf fiil eki Orta Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi döneminde (U)p şeklinde görülmüş ve dudak uyumunu da etkilemiştir. Ancak metinde görülen genel ikililikten dolayı bu ekin düzleşmiş “çıkıp (120:792)” şeklinde mevcuttur. Ayrıca Karamanlı Türkçesindeki imlâ gereği bu ek (U)b olarak yazıldığı belirlenmektedir.

2.2.4.6.1.2.1.8. -dIkçA²⁵ Zarf Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüğün kökünden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

oldıkca (111: 6).

2.2.4.6.1.2.9. -dIk Sıfat Fiil Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü olan sözcüklerin kök ve eklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bulduk (143: 634), *bulduğu* (112: 21), *döküldüğü* (132: 388), *durdığı* (152: 857), *görüldüğü* (118: 133), *okunduğu* (144: 653), *oldıkları* (112: 28), *sürüldüğü* (144: 651).

2.2.4.6.1.2.10. +Ik İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin köklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

güçlük (124: 199); *çabukluk* (133: 398), *Arnautluk* (137: 485), *imparatorluğu* (126: 258).

2.2.4.6.1.2.11. +II İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Yuvarlak ünlülü sözcüklerin köklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

kükürtlü (119: 165), *ruhlı* (152: 848).

2.2.4.6.1.2.12. -(I)yor Şimdiki Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Düz ünlülü sözcüklerden sonra yuvarlak ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

anlıyor (150: 789), *arıyor* (144: 659), *bağırıyor* (124: 202), *çıkıyor* (124: 201), *dutuyor* (124: 207), *ğaçıyor* (124: 208), *istiyor* (124: 206), *kaplıyor* (124: 205), *oturuyor* (125: 250), *toplıyor* (125: 250), *yaniyor* (151: 808), *yapıyor* (128: 316), *yaşayıyor* (152: 850), *yatıyor* (149: 775).

2.2.4.6.1.2.13. -(I)r Geniş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu: Düz ünlülü

---

²⁵ {-dIkçA} zarf fiil ekinden başka metinde {-dUkdA} zarf fiil ekine de rastlanılmaktadır. Bu ek Eski Anadolu Türkçesi Döneminde de görülmektedir. (dUk geçmiş zaman sıfat fiil eki üzerine+dA bulunma hal eki) Bu konuda bilgi için bk. (Gülsevin, 2007: 127-128; Gülsevin ve Boz, 2004: 94-95). Metinde bu zarf fiile örnek *giril-dikde* (116:103) ve *yaklaşıl-dıkda* (118:140) sözcüklerinde düz şeklinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu ekin yazımı Ferruh Ağca'nın, Karamanlı Türkçesi'nde Şekil Bilgisi adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında da tespit edilmiştir (Ağca, 1999: 71).

sözcüklerin köklerinden sonra yuvarlak, yuvarlak ünlülü sözcüklerin köklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

alur (138: 519), *görür* (125: 235), *götürür* (151: 822), *idilür* (144: 656).

2.2.4.6.1.2.14. -dI Görülen Geçmiş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu:

Yuvarlak ünlülü sözcüklerin kök ve eklerden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bulunuyordu (112: 37), *çözdü* (146: 705), *döküldü* (154: 889), *gördü* (148: 750).

2.2.4.6.1.2.15. -mİş Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekinde Dudak Uyumsuzluğu:

Yuvarlak ünlülü sözcüklerin kök ve eklerinden sonra düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

gonulmuş (118: 142), *bulmuş* (126: 259), *olmuş* (126: 255), *oyulmuş* (114: 68), *unutmuş* (152: 853).

2.2.4.6.1.2.16. +ki²⁶ İsimden İsim Yapma Ekinde Dudak Uyumsuzluğu:

Yuvarlak ünlülü sözcüklere düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

bulunuyordıki (112: 37), *dutarımki* (148: 734), *görülüiyorki* (128: 299), *okudumki* (138: 511), *olunmasınki* (120: 174), *oluyorki* (149: 769), *sorarki* (144: 660), *yapmışlardıki* (121: 181).

2.2.4.6.1.2.17. +dIr Bildirme Ekinde Dudak Uyumsuzluğu:

Yuvarlak ünlülü sözcüklere düz-dar ünlü gelerek uyum bozulmaktadır.

büyükdır (140: 551), *budır* (127: 271), *çokdır* (127: 292), *doludır* (123: 192), *odur* (136: 462), *olmuşdur* (111: 15), *şudır* (146: 711), *yokdur* (125: 229); *Rumdır* (111: 16).

2.2.4.6.1.2.18. (i)- Yardımcı Fiil Şekillerinde Dudak Uyumsuzluğu:

Bu ekler Karamanlı Türkçesinde dudak uyumu dışında kalmaktadır.

bulunuyor idi (151: 811), *çok idi* (143: 625), *duruyor idi* (148: 747), *görünüyor idi* (152: 848), *olmayacak idim* (149: 771), *söyleniyor idi* (152: 845), *monastır imiş* (123: 225); *bulamaz ise* (152: 838), *görüüyor ise* (122: 1867), *olur ise* (150:788); *alur*

²⁶ Metnin incelenen kısımlarında hep kendinden önceki sözcüğe bitişik olarak yazılmaktadır. Fakat ayrı yazıldığı “*Nipiagogeion ki* (112: 27), *söylerim ki* (149: 782)” sözcüklerde mevcuttur.

iken (138: 519).

2.2.4.6.1.2.19. Eski Şekilin Korunmasındaki Dudak Uyumsuzluğu: Düz ünlülü sözcüklerin ilk hecelerinden sonra yuvarlak ünlülü heceler kendilerini muhafaza etmesinden dolayı dudak uyumuna uymamaktadır.

niçün (143: 602) <Osm. T. niçün ~ niçin (EDPT) <OT neçük <*ET ne için (KBS), *kapu* (115: 81) <Osm. T. kapu (EDPT) <EAT kapu < OT kapuğ <ET kapag ~ kapıg (KBS).

2.2.4.7. Ünlü Düşmesi

2.2.4.7.1. -e-> Ø: Söz içinde /e/ ünlüsü düşmektedir.

üzre “üzere” (112: 39) <ET öze “üst” ve *re* “yön eki”nin birleşmesiyle oluşmuştur; *mülaymet* <Ar. mülâyemet “yumuşaklık” (144: 660), *ceryan* <Ar. cereyân “gidiş, hareket, olma, oluş” (128: 293).

2.2.4.7.2. -ı-> Ø: Söz içinde /ı/ ünlüsü düşmektedir.

ayr- “ayırma” (129: 327), *brak-* “bırakma” (136: 460) *layk* <Ar. lāyık “yakışık, yakışan” (135: 451).

2.2.4.7.3. -u-> Ø: Söz içinde /u/ ünlüsü düşmektedir.

Anadolluların (129: 324), *goynız* (130: 351) *oğlum* (146: 708).

2.2.4.8. Ünlü Türemesi

2.2.4.8.1. -Ø- > -a-: Söz içinde /a/ ünlüsü türemektedir.

Alamanalı (128: 312).

2.2.4.8.2. -Ø-> -ı-: Söz içinde /ı/ ünlüsü türemektedir.

vakıt <Ar. vaqt “vakit, zaman” (152: 856), *satıh* <Ar. saṭḥ “bir şeyin dış tarafı, dış yüzü” (114: 70).

2.2.4.8.3. -Ø-> -i-: Söz içinde /i/ ünlüsü türemektedir.

hepsi “hepsi” (152: 856)²⁷; *fikir* <Ar. *fıkr* “fikir, düşünce” (135: 437), *habis* <Ar. *habs* “hapis, tutma” (130: 344), *şehir* <Far. *şehr* “şehir” (111: 5).

2.2.4.8.4. -Ø-> -u-: Söz içinde /u/ ünlüsü türemektedir.

nutuk <Ar. *nuṭṭ* “nutuk, söylev” (146: 690).

2.2.4.8.5. -Ø-> -ü-: Söz içinde /ü/ ünlüsü türemektedir.

küfürbazlık <Ar. *küfr* (128: 298) ~ *küfr* (128:296).

2.2.4.9. Ünlü Çatışması

Ünlü ile biten bir kelimenin son sesi ile ünlü ile başlayan bir kelimenin ön sesinin yan yana gelmesi veya türetme ve ekleme durumlarında ve dilimize girmiş yabancı kelimelerde iki ünlünün karşılaşması olayı. Türkçede yan yana çift ünlülere elverişli dil olmadığından ünlülerden biri düşer veya araya bağlayıcı y ünsüzü getirilir (Korkmaz, 2007: 226).

nasıl (150: 800) <ne+asıl, *niçün* (143: 602) <ne+ü(i)çün <Osm. T. *niçün* ~ *niçin* (EDPT) <OT *neçük* <*ET *ne üçün* (KBS).

2.2.4.10. Hece Düşmesi

Sözcükte yer alan ve ses bakımından birbirine benzeyen hecelerden birinin düşmesine hece düşmesi denir (Eker, 2011: 295).

olmayle (111: 9) ~ *olmağle* (119:149) <olmayla <olmağla <olmağ ile <olmak+birle (Tulum, 2011: 1411).

2.2.4.11. Ünlü Daralması

Ötümlü /y/ sesi kendinden önceki ve sonraki yuvarlak ve geniş ünlü sesleri dar ünlü seslere dönüştürmektedir. Fakat bu kurala aykırı durumlarda söz konusudur.

bulunıyor (120: 176), *buyır-* <Osm.T *buyur-* (146: 709), *dutuyor* (124: 206), *tevazuyı* (146: 691).

anlıyor (150: 789), *arayordı* (144: 659), *bellemeyormusun* (147: 728), *isteyor* (124: 205), *okunmıyor* (137: 477), *olamıyor* (136: 453), *söyleyor* (135: 434), *toplayorum* (125: 250), *vermiyorlar* (134: 417), *yarıyor* (130: 346).

²⁷ Burada 3. Teklik kişi iyelik eki yığılması vardır. *hep+i+si*, *hep+si*.

2.2.4.12. Ünsüzlerde Ses Olayları

2.2.4.12.1. Ünsüz Değişmeleri

2.2.4.12.1.1. Ötümlüleşme

2.2.4.12.1.1.1. ç-> c-: Söz başında ötümsüz /ç/ sesi ötümlü /c/ sesine dönüşmektedir.
cız- <*çız-* “çizmek” (148: 756) <ET, OT *çız-* (KBS).

2.2.4.12.1.1.2. -ç> -c: Söz sonunda ötümsüz /ç/ sesi ötümlü /c/ sesine dönüşmektedir.

geç “geç, erken karşıtı” (139: 538) <Osm. T. *geç* (EDPT) <ET, OT *keç*.

2.2.4.12.1.1.3. k-> ğ-: Söz başında art damak ötümsüz /k/ art damak ötümlü /ğ/sesine dönüşmektedir.

ğab “içine sıvı vs. konulan nesne” (132: 383) <OT *ka* ~ *kap* An. Aĝl. *Kab* (KBS), *ğatı* “katı, sıvı karşıtı” (132: 381), *ğanad* “hayvanlarda uçmayı sağlayan organ” (118: 146) <Osm. T. *kanat* (EDPT) <OT *kanat* An. Aĝl. *kanad*, *kanat* (KBS), *ğavak* “ağaç türü” (118: 141), *ğazan-* “kazanmak” (145: 682) <ET *kazğan-* (KBS), *ğış* “dört mevsimden biri” (119: 150), *ğız*²⁸ “dişi çocuk” (127: 286), *ğorkunc* “korku veren” (124: 203) <ET *korğınç* ~ OT *korğunç* (KBS), *ğoş-* “koşmak” (136: 466); *ğarīb* <Ar. *karīb* “yakın” (112: 26), *ğavi* <Ar. *ğavī* “güçlü” (119: 153), *ğısm* <Ar. *ğısm* “kısım, bölüm” (112: 25), *ğıyam* <Ar. *ğıyām* “bir işe başlama” (146: 695), *ğubbe* <Ar. *ğubbe* “yapıyı örten dam” (116: 101).

2.2.4.12.1.1.4. p-> b-: Söz başında ötümsüz /p/ sesi ötümlü /b/ sesine dönüşmektedir.
batırdı “patırtı (yansıma sözcük)” (151:812).

---

²⁸ Karamanlı Türkçesinin ağız özelliği taşıdığı daha önce ifade edilmiştir. *Erdem*, Kaş (Antalya) Ağız incelemesinde “bölge ağızında sistemli olarak görülen bir art damak ünsüzünün varlığından” söz etmektedir. Bu tanısı çalışmada benzerlik göstermektedir. Bk. (Erdem, 2011: 411). *Korkmaz*, Nevşehir ağızında k> k̄, g> ğ değişimleri ile oluşmuş k̄, ğ, ŋ ve ğ damak ünsüzlerinin yanlarındaki ünlüleri kalınlaştırma etkilerin olduğu ve bu kullanımın bölgede genel olduğunu söylemektedir (Korkmaz, 1977: 71). Fakat bu art damak /ğ/ sesiyle okuduğumuz sözcükleri *Caferoğlu*, “gapı, gasaba, gız, goca” ön damak /g/ sesiyle değerlendirmektedir (Caferoğlu, 1995: 240).

2.2.4.12.1.1.5. -p-> -b-: Söz içinde ötümsüz /p/ sesi ötümlü /b/ sesine dönüşmektedir.

tobrak “kara, arazi” (121: 177) <ET, OT toprak (KBS).

2.2.4.12.1.1.6 t-> d-: Söz başında ötümsüz /t/ sesi ötümlü /d/ sesine dönüşmüştür.

daş (113: 47) <Et, OT taş <tās/tāş (KBS), *depe* (122: 184) <Osm. T. tepe (EDPT) <OT töpü < ET töbü ~ töpü ~ töpö ~ töpü, töpi (KBS), *dürlü* (118:144) <Osm. T. türlü (EDPT) <ET, OT türlüğ (KBS).

2.2.4.12.1.1.7. -t-> -d-: Söz içinde ötümsüz /t/ sesi ötümlü /d/ sesine dönüşmektedir.

edraf <Ar. eṭrāf “uçlar” (111: 2), *ğıda* <Ar. kıṭ‘a “kıta, anakara” (115: 95), *isdidat* <Ar. isti‘dād “kabiliyet” (136: 454), *müsdeid* <Ar. müsta‘id “kabiliyetli” (130:339).

2.2.4.12.1.2. Ötümsüzleşme

2.2.4.12.1.2.1. -b-> -p-: Söz içinde ötümlü /b/ sesi ötümsüz /p/ sesine dönüşmektedir.

elpet <Ar. elbet “kuşkusuz” (138: 501), *takripen* <Ar. taḳrīben “yaklaşık, aşağı yukarı” (119: 161), *zepze* <Far. sebze “yeşillik” (119: 157).

2.2.4.12.1.2.2. -b> -p: Söz sonunda ötümlü /b/ sesi ötümsüz /p/ sesine dönüşmektedir.

sulp <Ar. sulb “katı” (132: 381).

2.2.4.12.1.2.3. c-> ç-: Söz başında ötümlü /c/ sesi ötümsüz /ç/ sesine dönüşmektedir.

çam <Far. cām “cam, kadeh” (116: 108).

2.2.4.12.1.2.4. -d-> -t-: Söz içinde ötümlü /d/ sesi ötümsüz /t/ sesine dönüşmektedir.

meth <Ar. medh “övme” (144: 638), *tastik* <Ar. taṣḍīk “onaylama” (111: 10).

2.2.4.12.1.2.5. -g-> -k-: Söz içinde ön-art ötümlü /g/ğ/ sesi ötümsüz /k/ğ/ sesine dönüşmektedir.

henkam <Far. hengām “vakit, mevsim” (147: 719), *yekane* <Far. yegāne “biricik, tek” (122: 188).

2.2.4.12.1.3. Akıcılaşma

2.2.4.12.1.3.1. -g-> -y-: Söz içinde ön damak ünsüz /g/ sesi /y/ sesine dönüşmektedir.

deynek (150: 788) <ET teg-enek ~ EAT degenek An. Ağl. degenek, degnek, dehnek, denek, diynek (KBS), *eylen-* (150: 804) <egle-n “eğlenmek” (KBS).

2.2.4.12.2. Ünsüzlerde İkili kullanımlar

2.2.4.12.2.1. Ötümlüleşme

2.2.4.12.2.1.1. ç-> c-: Söz başında ötümsüz /ç/ sesi ötümlü /c/ sesine dönüşmektedir. *çağır-* (137: 486) ~ *çağır-* “çağırma” (141: 593).

2.2.4.12.2.1.2. k-> g- Söz başında ötümsüz ön damak /k/ sesi ötümlü ön damak /g/ sesine dönüşmektedir.

gel- (118: 127) ~ *kel-* “gelme” (137: 487), *gendi* (112: 61) ~ *kendi* (127: 276), *güçük* (138: 519) ~ *küçük* (154: 889).

2.2.4.12.2.1.3. -k-> -g-: Söz içinde ötümsüz ön damak /k/ sesi ötümlü ön damak /g/ sesine dönüşmektedir.

mezgur (114: 68) ~ *mezkur* (112: 32) <Ar. mezkūr “adı geçmiş, geçen”.

2.2.4.12.2.1.4. -k> -g Söz sonunda ötümsüz ön damak /k/ sesi ötümlü ön damak /g/ sesine dönüşmektedir.

gereg “gerek” (113: 63) ~ *gerek* (145: 666).

2.2.4.12.2.1.5. k-> ğ-: Söz başında ötümsüz art damak /k/ sesi ötümlü art damak /ğ/ sesine dönüşmektedir.

ğadın (127: 273) ~ *kadın* (135: 437), *ğal-* (113: 43) ~ *kal-* “kalmak” (141:598), *ğapu*

(115: 79) ~ *kapu* “kapı” (115: 81), *ğarşu* (149: 773) ~ *ğarşı* “ileri, ön” (151: 813) ~ *karşu* (142:614), *ğalb* (119: 149) ~ *kalb* (135: 441) <Ar. *kalb* “kalp, yürek”, *ğabul* (116: 107) ~ *ka**bu**l* (127: 275) <Ar. *ka**b**ul* “alma, beninseme”.

2.2.4.12.2.1.6. -k> -ğ: Söz sonunda ötüksüz art damak /k/ sesi ötümlü art damak /ğ/ sesine dönüşmektedir.

bağ- (125: 231) ~ *ba**k***- “bakmak” (128:311).

2.2.4.12.2.1.7. -p-> -b-: Söz içinde ötüksüz /p/ sesi ötümlü /b/ sesine dönüşmektedir.

*yabra**k*** (119: 147) ~ *yapra**k*** (133: 397).

2.2.4.12.2.1.8. -p> -b: Söz sonunda ötüksüz /p/ sesi ötümlü /b/ sesine dönüşmektedir.

*Ürgü**b*** (111: 5) ~ *Ürkü**b*** (118: 136) ~ *Ürgü**p*** (111: 12), *yab-* (118: 134) ~ *yap-* “yapmak” (121: 180).

2.2.4.12.2.1.9. t-> d-: Söz başında ötüksüz /t/ sesi ötümlü /d/ sesine dönüşmektedir.

*to**g**rı* (125: 242) ~ *do**g**rı* (124: 203) ~ *do**g**ru* “karşı yön” (147: 720).

2.2.4.12.2.1.10. -t-> -d-: Söz içinde ötüksüz /t/ sesi ötümlü /d/ sesine dönüşmektedir.

*hat**d**a* (111: 6) ~ *hat**t**a* (137: 477) <Ar. *hattā* “hem de”, *tad**b**ik* (144: 647) ~ *tat**b**ik* (130: 330) <Ar. *ta**t**bik* “uygulama”, *vası**d**a* (132: 373) ~ *vası**t**a* (132: 376) <Ar. *vāsı**t**a* “aracı”.

2.2.4.12.2.1.11. -t> -d: Söz sonunda ötüksüz /t/ sesi ötümlü /d/ sesine dönüşmektedir.

unud- “unutmak” (152: 856) ~ *unut-* (152: 853).

2.2.4.12.2.2. Ötümsüzleşme

2.2.4.12.2.2.1. b-> p-: Söz başında ötümlü /b/ sesi ötüksüz /p/ sesine

dönüşmektedir.

pir (119: 159) ~ *bir* (111: 9) <ET, OT *bir* <*bīr (KBS), *pu* (113: 43) ~ *bu* (133: 392);
pazar (119: 155) ~ *bazar* (119: 154) <Far. *bāzār* “pazar, alış veriş yeri”.

2.2.4.12.2.2.2. -b-> -p-: Söz içinde ötümlü /b/ sesi ötümsüz /p/ sesine dönüşmektedir.

kütüphane (112: 38) ~ *kütübhane* (116: 97) <Ar.+Far. *kütüb+hāne*, *sapah* (130: 352)
~ *sabah* (147: 718) <Ar. *sabāh*.

2.2.4.12.2.2.3. -b> -p: Söz sonunda ötümlü /b/ sesi ötümsüz /p/ sesine dönüşmektedir.

gayp (112: 28) ~ *gayb* (142: 614) <Ar. *gayb* “kayıp, gizli olan”, *kesp* (152: 848) ~
kesb (132: 384) <Ar. *kesb* “kazanmak”.

2.2.4.12.2.2.4. -d> -t: Söz sonunda ötümlü /d/ sesi ötümsüz /t/ sesine dönüşmektedir.
şayet (144: 655) ~ *sayed* (152: 838) <Far. *şāyed*, *yahot* “veya, iyi” (111: 7) ~ *yahod*
(128: 301) ~ *yağod* (144: 642) <Far. *yāhōd*.

2.2.4.12.2.3. Süreklileşme

2.2.4.12.2.3.1. -ğ-> -y-: Söz içinde art damak ünsüzü /ğ/ ön damak /y/ sesine dönüşmektedir.

öyren- (127: 290) ~ *öğren-* (153: 868) <Osm. T. *öğren-* “öğrenmek” (EDPT) <ET,
OT *öğren-* (KBS).

2.2.4.12.2.3.2. -d-> -z-: Söz içinde patlama yitimi sonucu /d/ sesi /z/ sesine dönüşmüştür.

hizmet (155: 908) ~ *hidmet* (116: 100) <Ar. *hidmet* “iş, hizmet”.

2.2.4.12.2.4. Dudaksillaşma

2.2.4.12.2.4.1. -n-> -m-: Söz içinde genizsi /n/ sesi dudak sesi /b/in etkisiyle /m/ sesine dönüşmektedir.

tembih (149: 764) ~ *tenbih* (149: 774) <Ar. *tenbīh* “uyarma, uyarı”.

2.2.4.12.2.5. Akıcılışma

2.2.4.12.2.5.1. -k(ğ)> ~ Ø -y: Söz sonunda ötümsüz/ötümlü /k/ğ/ ünsüzü /l/ ile başlayan ekler aldığıında düşmüş, ötümlü /y/ sesine dönüşmektedir.

olmayle (111: 9) ~ *olmağle* (119: 149) <olmayla <olmağla <olmağ ile <olmak+birle (Tulum, 2011: 1411), *bulunmayle* “bulunmakla” (131:362).

2.2.4.12.2.6. Arap Harflerinde Değişmeler

2.2.4.12.2.6.1. Ünsüz-ünsüz Değişmeleri

2.2.4.12.2.6.1.1. -hemze (ء)-> -r -: Söz içinde Arap harflerinden ünsüz ء (hemze) harfi ötümlü /r/ sesine dönüşmektedir.

currat <Ar. *cür’et* “cesaret, yiğitlik” (125: 240).

2.2.4.12.2.6.1.2. -ayın (ع)-> -t-: Söz içinde Arap harflerinden ünsüz ع (ayın) harfi ötümsüz /t/ sesine dönüşmektedir.

mutteber <Ar. *mu’teber* “hatırı sayılır saygın” (115: 85).

2.2.4.12.2.6.1.3. -hemze (ء)-> -y-: Söz içinde Arap harflerinden ünsüz ء (hemze) harfi ötümlü yarı ünlü /y/ sesine dönüşmektedir.

meymari <Ar. *mi’mārī* “mimari, inşaatla ilgili” (116: 104), *tabiyat* <Ar. *ṭabī’at* “huy, mizaç” (142: 611).

2.2.4.13. Ünsüz Uyumu

Çeşitli seslik nedenlerle, sözcükteki ötümlü ünsüzlerin ötümsüz; ötümsüz ünsüzlerin ötümlü ünsüzlere gelişmesidir (Eker, 2011: 296).

2.2.4.13.1. Ötümlüleşme

Son sesinde ötümsüz ünsüz bulunduran sözlerin ünlüyle başlayan bir ek aldıklarında ötümlü duruma gelmeleridir. Bu ses olayı Karamanlı Türkçesinde normale yakındır.

durdığı <durdı $\mathfrak{k}$ +ı (152: 857), *idilmemiş* <it-ilmemiş (111: 9), *okunduğı* <okundu $\mathfrak{k}$ +u (144: 653), *ucı* <u $\mathfrak{c}$ +ı (113: 66).

2.2.4.14. Ünsüzlerde Benzeşme ve Aykırılışma

Bir kelimedede bazen yan yana gelen veya biraz aralıklı olarak bir arada bulunan iki sestenden birinin diğereine etki ederek kendisine benzetmesidir (Ergin, 2009: 52). Karamanlı Türkçesinde ünlülerde olduğı gibi ünsüzlerde de benzeşme olayı görölmektedir. Benzeşme ilerleyici ve gerileyici olmak üzere iki türdür.

2.2.4.14.1. Ünsüzlerde İlerleyici Benzeşme (Asimilasyon)

2.2.4.14.1.1. -mf-> -mm-: *mamamih* <Ar. mā‘mafih “durum böyleyken” (112: 20).

2.2.4.14.1.2. -nl-> -nn-: *Hristiannarın* <Y+T. Hristiyanların (115: 87).

2.2.4.14.2. Ünsüzlerde Gerileyici Benzeşme (Asimilasyon)

2.2.4.14.2.1. -nb-> -mb-: *tembih* <Ar. tenbīh “uyarma, uyarı” (149: 764).

2.2.4.14.3. Ünsüzlerde Aykırılışma/Başkalaşma (Disimilasyon)

Bir kelimedede yan yana gelmiş bulunan aynı cinsten iki sesin birbirinden ayrılması, başkalaşmasıdır (Ergin, 2009: 53). Karamanlı Türkçesinde ünlülerde olduğı gibi ünsüzlerde de aykırılışma olayı görölmektedir.

2.2.4.14.3.1. Ünsüzlerde İlerleyici Aykırılışma (Disimilasyon)

Osmanlı Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesinde sözcük sonundaki ses ve ek başındaki ses arasında ötümlülük ve ötümsüzlük ilişkisinde uyumsuzluk vardır. Karamanlı Türkçesinde de bu uyumsuzluk devam ederek aykırılışmaya neden olduğı belirlenmektedir.

2.2.4.14.3.1.1. -dıkça Zarf Fiil Ekinde Aykırılışma: Sonu ötümsüz ünsüzlerle biten sözcüklerden sonra ötümlü gelerek aykırılığa neden olmaktadır.

alışdıkca (123: 194) *gidikce* (143: 637).

nadiratdan (113: 43), *saadetden* (127: 275), *saatdan* (154: 895), *şeraitden* (126: 255), *tahsisatdan* (113: 56), *zahmetden* (122: 186), *zehapdan* (138: 524).

2.2.4.14.3.1.7. +çA İsimden İsim Yapma Ekinde Aykırılışma: Sonu ötümsüz ünsüzlerle biten sözcüklerden sonra ötümlü gelerek aykırılığa neden olmaktadır.

aşçı (114: 77), *türkçe* (126: 263), *hafifce* (151: 813), *serbestce* (153: 879), *şerbetcî* (114: 77), *vicutce* (134: 428).

2.2.4.5.14.3.1.8. +dİr Bildirme Ekinde Aykırılışma: Sonu ötümsüz ünsüzlerle biten sözcüklerden sonra ötümlü gelerek aykırılığa neden olmaktadır.

aitdir (152: 845), *alınmışdır* (118: 134), *artmışdır* (143: 637), *bozmağdır* (129: 318), *böyükdir* (140: 551), *bulmuşdır* (126: 259), *çokdur* (127: 292), *doğmuşdur* (142: 607), *dökmekdir* (128: 297), *dutmuşdur* (129: 318), *étmekdir* (127: 271), *ğalmamışdır* (144: 639), *gelmişdir* (145: 674), *ğılınmışdır* (155: 904), *goymuşdur* (130: 339), *idecekdir* (130: 345), *istemışdir* (143: 620), *olacakdır* (148: 756), *vermişdir* (130: 342), *yanlıştır* (135: 453), *yazmışdır* (126: 263), *yokdur* (125: 229); *husumetdir* (140: 567), *mensupdur* (111: 13), *muhakkakdır* (139: 538), *mükafatdır* (153: 871), *münbitdir* (121: 178), *müstahağdır* (153: 870), *necabetdir* (139: 528), *tabiyatdır* (145: 669).

2.2.4.15. Ünsüz İkizleşmesi

Karamanlı Türkçesinde ünsüz ikizleşmesi ya da diğer adıyla konsonant uzaması ya da çiftleşmesi olayı metinde ünsüz tekleşmesi kadar çok değildir.

evvet (147: 729) <ET, OT evet ~ ewet ~ yemet ~ emet (KBS); *illahe* <Ar. ilâhe (143: 628), *tessadüf* <Ar. teşâdüf “rast gelme, rastlantı” (144: 659).

2.2.4.16. Ünsüz Tekleşmesi

Karamanlı Türkçesinde ünsüz tekleşmesi ya da diğer adıyla konsonant kısalmasına metinde sıkça rastlanılmaktadır. Fakat bu ses olayında da ikililik söz konusu olduğu için a ve b maddesi olarak ayrıldı. a maddesinde tekleşmede ikili kullanımı olmayan sözcüklerin yazımı, b maddesinde tekleşmede ikili kullanımı olan sözcüklerin yazımı verildi.

a) kere <Ar. kerre “kez, defa” (143: 632), *mahale* <Ar. maḥall “yer” (112: 20), *muayen* <Ar. mu‘ayyen “belli” (133: 396), *müçeteten* <Ar. müceddeden “yeni

olarak” (115: 84), *müteesir* <Ar. müte’essir “ kederli, üzüntülü” (121: 181), *müteğalibe* <Ar. müteğallibe “ derebeyi” (142: 604), *tefeyüz* <Ar. tefeyyüz “ilerleme” (142: 610), *tenezül* <Ar. tenezzül “aşağılama” (136: 465), *tevatun* <Ar. tava^{tt}un “yerleşme, yurt tutma, yurtlanma” (111: 14).

b) ad (154: 897) ~ **add** (139: 545) <Ar. **add** “itibar etme”, *evel* (152: 47) ~ **evvel** (118: 140) <Ar. **evvel** “önce, geçmiş”, *fen* (135: 433) ~ **fenn** (112: 29) <Ar. **fenn** “sanat, ilim”, *muvefağ* (124: 208) ~ **muva^{ff}fağ** (136: 453) <Ar. **muva^{ff}fağ** “başarmış”, *teasub* (126: 257) ~ **teassub** (129: 324) <Ar. ta’**aşş**ub “birine taraftarlık etme”, *zan* (123: 193) ~ **zann** (120: 174) <Ar. **zann** “sanma”.

2.2.4.17. Ünsüz Düşmesi

2.2.4.17.1. -v-> Ø: Söz içinde /-v-/ ünsüzü düşmektedir.

Arnautlık <Arnavutluk (137: 485), *auli* <Osm. T. avlu “avlu, bahçe” (118: 132), *tauk* “tavuk” (119: 146); *Daud* <Ar. Dāvud “Davut (özel isim)” (111: 17), *faraon* <Ar. firavun (136: 468).

2.2.4.17.2. -t-> Ø: Söz içinde /-t-/ ünsüzü düşmektedir.

miropolit <Y mētrópolis “metropolit” (113: 52).

2.2.4.17.3. -l-> Ø: Söz içinde; ek başlangıcında /-l-/ ünsüzü düşmektedir.

gazi <Fr.+T. gaz+lı “gazlı” (132:372).

2.2.4.17.4. -h-> Ø: Söz içinde /h/ ünsüzü düşmesinde ikililik mevcuttur.

meşur <Ar. meşhūr “şöhretli, şöhret kazanmış” (128:312).

2.2.4.17.6. -y-> Ø: Metinde söz içinde /-y-/ ünsüzünün düşmesi en sık olanıdır. Metinde /y/ ünsüzünün 3 şekilde düştüğü belirlenmektedir. 1. Alıntı sözcüklerin yazımında (1a maddesinde /y/ ünsüzünün tamamen düştüğü sözcüklerin yazımı, 1b maddesinde /y/ ünsüzünün hem düştüğü hem de korunduğu ikili kullanımı olan sözcüklerin yazımı verildi), 2. Şimdiki zaman ekinde, 3. Yardımcı seste düştüğü belirlenmektedir.

1a. ameliat <Ar. ameliyāt “ameliyat, operasyon” (133: 402), *cerian* <Ar. cereyān “olma, oluş” (133: 395), *hiet* <Ar. hey’et “heyet, kurul” (133:397), *sanie* <Ar. şāniye

“dakikanın atmışta biri” (133: 399), *şahsiet* <Ar. şahşiyet “kişilik” (124: 208), *tücarie* (127: 279) <Ar ticāriyye “ticaretle ilgili”.

1b. *ahlaķie* (126: 258) ~ *ahlaķiye* (135: 434) <Ar. ahlāķiyye “ahlakla ilgili”³⁰, *aslie* (133: 397) ~ *asliye* (128: 303) <Ar. ašliyye “hususî, asıl”, *cemiet* (126: 264) ~ *cemiyet* (127: 279) <Ar. cem‘iyyet “topluluk”, *ġarie* (111: 6) ~ *ġarye* (140: 573) <Ar. ħarye “köy”, *ıslahie* (126: 264) ~ *ıslahiye* (128: 301) <Ar. ıslāhiyye “düzeltme”, *medenie* (126: 255) ~ *medeniye* (126: 256) <Ar. medeniyye “bir memleketle ilgili olan”, *terbie* (128: 253) ~ *terbiye* (128: 302) <Ar. terbiye “eġitim, görgü”, *umumie* (121: 213) ~ *umumiye* (126: 257) <Ar. umūmiyye “herkesle ilgili”, *ziā* (131: 367) ~ *ziya* (152: 841) <Ar. ziyā’ “aydınlık, ışık”.

2. *idioruz* <it-(i)yor+uz “ediyoruz” (155:902).

3. *étmeliiz* <ét-meli+y+iz “etmeliyiz” (127:287), *olmatz* <ol-ma+y+ız “olmayız” (126:267).

2.2.4.18. Metinde Eski Şekillerini Koruyan Sözcükler

Bu kısımda metinde Eski Türkçeden Osmanlı Türkçesine kadar görüldüğü şekliyle Karamanlı Türkçesine geçen ve sözcük incelemesine dâhil edilmeyen sözcüklerin yazımının tablosu verilmektedir.

Grek Harfleriyle Yazımı	Okunuş	Karşılığı
Κασι	kaşki (149: 771)	Far. kaşki
μαξάδ	maksad (113: 54)	Ar. maķşad
γιγριμι	yigirmi (150: 788)	T. yigirmi KBS, yegirmi (EDPT)
Χινδ	hind (137: 480)	Ar. Hind
δερπενδ	derbend (119: 149)	Far. der-bend
Μεχτεπ	mekteb (112: 23)	Ar. mekteb
δζέλλ	celb (116: 105)	Ar. celb
έδεπ	edeb (128: 296)	Ar. edeb
Σεπεπ	sebeb (142: 607)	Ar. sebeb
τερδζεμε	terceme (116: 96)	Ar. terceme

³⁰ Arapça -iyye(t) ekindeki çift /y/ ünsüzünün tekleşmesi görülmektedir.

άλτούν	altun (135: 445)	T. altun (EDPT)
μουχίν	mümkün (121: 182)	Ar. mümkün
μεϊλ	meyl (143: 627)	Ar. meyl
σέχλ	şekl (132: 378)	Ar. şekl
Τοξαν	toksan (139: 512)	Osm.T. toksan ³¹
γιοχαρή	yokarı (111: 17)	Osm. T. yokarı (EDPT)
ἔεγ-	gey- “giymek” (123: 197, 200)	Osm.T gey- (EDPT),
έν-	én- “inmek”(148: 747)	én- (EDPT)
Τζερχεσ	Çerkes (137: 484)	Çerkez ³² (TDK) sözlük
έτμέχ	etmek “ekmek” (129: 320)	etmek (EDPT)
ἄφβ	afv (130: 354)	Ar. afv
Χέρ χές	her kes (128: 310)	Far. her-kes ³³
φεϊλοσόφ	feylesof (128: 313)	Ar. feylesof
πίρλε	birle (155: 907)	T. birle ³⁴ (KBS)
όπιρ	öbir (138: 551)	T. öbir (KBS)
Σαρμουσαχ	Sarmusak (111: 19)	T. Sarmusak (KBS)
μοναστήρ	monastır (121: 179)	Y μοναστήρι ³⁵
μέτρο	metro (120: 173)	Y μέτρο
βαπτίζ	vaptiz (118: 137)	Y βαπτίζω
πουναρ	punar (119: 165)	Osm. T. puñar ~ pıñar (EDPT)
παμπούχ	pambuk (132: 387)	Far. pambuk

Tablo 5: Eski Şekillerini Koruyan Sözcüklerin Tablosu

³¹ ET tokuz on; OT toksun (KBS)[tokuz on >tokson > doksan], Osm. T. doksan (EDPT) sözcüğün yazımını طقسان (toqsān) şeklinde yazılmaktadır.

³² TDK sözlüğünde ‘Çerkez’ olarak geçer fakat sözcüğün aslı ‘Çerkes’dir. Bilgi için bakınız. (<http://cerkesarastirmalari.org/cerkesler/>,2014)

³³ Farsça hepsi, “bütün” anlamına gelen ‘her’ sözcüğüyle kurulan sözcükler metinde genel olarak ayrı yazılmaktadır. Fakat metindeki imlâ gereğince *herne* (127: 277) ~ *her ne* (132: 372) bitişik ve ayrı yazıldığı da belirlenmektedir.

³⁴ ET, OT bile ~ birle > ile “ile bağlaç” olan sözcük metinde genel olarak ‘ile’ olarak geçmektedir. Yine aynı görevde kullanılan ‘birle’ sözcüğü ise metinde sadece bir yerde görülmektedir.

³⁵ Ayrıntılı bilgi için bk. (<http://www.tr2gr.com/index.php>, <http://www.herkulmillas.com/pdf/turkce-yunanca-ortak-kelimeler.pdf>,2015) diğer bir kaynak (<http://www.oocities.org/drhakkiacikaliniupto/makcoyturkyun2.htm>, 2015)

ÜRGÜP (3. TRANSKRİPSİYON)

Nevşehirin şark cihetinde 4 saat mesafede ve çar edrafından Tamsa, Üzenke, Ortahisar ve Karaözü namlarında dört çaylar ile muhat bağ ve bağçeler arasında Ürgüp ğasabası kairdir.

- 5 Ürgüb en eski şehirlerden idiğı ve Ürküp kelimesi, elan cıvardaki rumi lisanı ile müteğellim ve hatda oldıkça uzak ğarieler ehalisinin dahi eba-u ecdaddan intikalen ğullandıkları (ὄς σαρμε ς τὸ Προχὸπ yahot Ὑὸρασάτο π τὸ Πρχὸπ)prokop loğatından anlaşıldığı vechile **Prokopondan** tağ-yiri tahrifle ileri geldiğı görünür. Lakin maettesüf tarihe dair hiç bir evrak ve ğayd elde idilmemiş olmayle bu husus
- 10 delaili tarihe ile tastik idilemediğı gibi ne vağıt iskan idildiğı ve ilk sakinleri kimler idiğı dahi mechuldır.

- Ürgüp Niğde sancığına tabi merkezi ğaza olup, Rumları idarei ruhaniece Kaisaria eparhiasına mensupdır. Ehaliı asliesi İslam ve Rum Orthodoxos olup, perai ticaret Kayseri ve hevalisinden tevatun iden Ermeniler ile ahiren Orthodoxoslardan ayrılan
- 15 bazı Protestan haneleride peyda olmuşdır. Nüfus son tahrir mucibince 11.680 İslam ve 6300 Rumdır. İslamlar ğasabanın şimali ğarbısını işgal iden Suphan Verdi, Dere aşığı, Dere yoğarı, Daud ağı, Camii kebir, Temenni, Esed ağı, Musa efendi, Yunak, Peder, Esbelli ve Kez namları ile 12 ve Hristianlar diğeri cihetlerde, Mubayacı, Kapudan, Sarmusağı, Samuil, ve Doa yeri namı ile 5 mahalede sakindirler. İslam
- 20 mahalelerini Rumlarınkinden çarşu tefrik ider, mamamih İslamların Suphan Verdi mahalesi, Kapudan, Samuil ve Doa yeri mahaleleri arasında bulunduğı gibi, Doa yerindedede bazı İslam haneleri sakindir.

- İslamların her mahalede ayrı ibtidai mektepleri, bir mucedded Rüşdie, bir medrese ve muteaddid camileri, Rumların ise 5 sınıflı bir Parthenagogeion, 6 sınıfı Astıkı ve 1
- 25 sınıf Praktıkı ki, ceman 7 sınıflı bir Arrenagogeion ile, 4 ğısma tağısim idilmiş birde Nipiagogeionları vardır. Bunlarda 600 e ğarıb (1912-1913 senesinde 230 Arrenagogeion 90 Partenag. Ve 250 Nipiagogeion ki ceman 570) talebe ve talebat 12 muallim ve muallime tarafından talimu terbie ve ğayp itmiş oldıkları lisanın millileri
- 30 iktisap itmektedirler. Mekteplerin binaları fenn ve sıhat noğtai nazarından maksadlarına pek uzak iselerde tarif olunan dersler Patrikhane Programına muvafık haldedir. Mektebin idaresi Dimogerontianın tahtı nazaretinde ve anın tarafından tayin olunan Eforiaya mevdudırki, mezkur Eforianın İstamboldada bir şubesi bulunur. Mekteblere senevi 350 lira sarf idilmekde iken bu senenin bütçesi 500 liraya iblağ

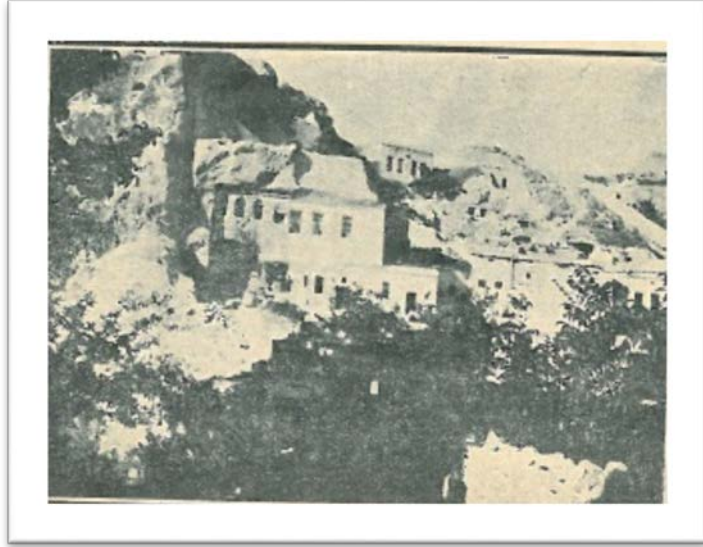
idilmiştir. Mesarifi mezgure Ürgüb ve İstamboldaki emlakın iradı, eisitirion bedeli,
35 kitap ticareti ve ilimperver ve hayrhah evladı vatanın ihsanatı ile tesviye olunur.

Bundan 40-50 sene evvelleri Ürgüb ehalisince daha sıcak ve şayanı ғыbta bir irtibat
ve ғayret bulunıyordıki, bu ғünki iradların ғısmı azamı o zamanın ittifaқ ve fealiyeti
eseridir. Қoinotis o vaқıtlar zevқin ve parlaқ bir kütüphaneye malik bulunduğı gibi,
leshi namı ile birde Anagnostirion idare iderdi. Her esnafın ayrı cemieti olmaқ üzre
40 ceman 17 Esnaf adelfotisleri teesüs itmiş idiki, irad ve ianatları ile fuқara, Ekklisia ve
mektebler idare olındığı gibi zuafanın tekalifi miriesinide derohde iderler idi. Maet
teesüf o ғayret bu ғün kamilen soğumış, leshi çoқdan dağılmış, çoқ ve ekserisi
nadiratdan olan kitaplar onun punın elinde ғalmış, iradların bazıları, yoқ olmuş,
bazılarıda, esnafının yevmi mahsusında zikrine sulleiturđia icra itdirilmek üzre
45 mektebler uğrına қonađia tevdi idilmiş isede teahüdi meзgurin ifasına dahi bu ғün
müsameha idilmektedir.

Elyevm Ürgübde 3 Adelfotis mevcuttur. Bunlardan birincisi olan Daşcı Adelfotisi
anf ulbeyan eski Adelfotislerden baқı olarak teşkilatı atıқası ile elan devam itmekde
ve Ekklisialara Polelaion ihdası ve her sene Meyalı Pempti ғünü her iki ekklisiaya
50 numlar ita itmek gibi ve sair gona ianatda bulunır. Filiptohos Adeltotis İ.
Orthodoksia, 1894 senesinden beri devam itmektedir. Bunun müessisi eparhiamızın
müşfik pederi ruhanisi fazıl Miropolitimiz merhum Қaisareias İoannis olmuşdır.
Merhum muşarileh tarafından tanzim ü tashih idilen Қanonismosu mucibince Ürgüb
fuқara ve muhtacınine buğday, un, esvap ve saire tevzii ile ifai maksad itmekde ve
55 gerek azasının ianatı muқanneni senevisinden, gerek haricden vuқu bulan ihsanat ve
tahsisatdan müterakim meblağ gendilerinden müntehab bir hieti mahsus marifeti ile
umuru tücariede dahi istimal olunaraқ bu ғün epeyce bir sermaye sahibi olmuşdır.
Birde 4 seneden beri İstambolda “ó év Κων) πόλει Σύνδεσμος τῶν φιλομούσων
Προχοπιέων ἢ Ἀρετῆ” ünvanı ile müteşekil cemiet Ürgüb mekteblerindeki fakir
60 çocuқlara senevi 40-50 lira tahsisle kitap, esvap, kağıd ve saire ita itmekle beraber,
mekteblerin idarei maliesinin istiқbalde temini uğrında gendi azalarının ianatı
senevisinden ibaret olan varidatının yüzde 70 ini bir bankaya vaz ve muhafaza
itmektedirki, istiқbali mekatib içün ehem olan şu tebdirden dolayı gerek hieti idare
gerek umum azai mearifperveran şayanı tebrik ve tahsindirler.

65 Ürgübde elyevm 3 aded Ekklisia vardır. Bunlardan en eskisi olan “Agos Yeorgios
zaten ғasabanın ucında bulunmayle ancak Noembr.3 ve Aprilu 23 yevmi mahsusında

bazen murad iden Hristiyanlar tarafından leturya icra itdirilerek parekkliasion halini almışdır. Mezgur ekklesia ğayadan oyulmuş ve pek eski olduğı görünür isede bina ve tarihi hakkında malumatımız ancak ufağ bir parekkliasion olup 1861 senesinde tamirle 70 1864 de satıh Agkuras ve o vağıt Naziansu Gervasios efendiden egkainia idildiğinden ibaretdir. Agos Vesileos ekklesiası 1832 senesinde inşa ve bir sene zarfında ikmalı ile aisarias Paysios tarafından egkainia idilmişdir.

Ürgüpte yarığı daşdan oyma yarığı daşla bina idilmiş nazara çarpan bir ev. 75 Haricen pek şirin değilsede dahilen pek vasi, 12 direk üzerinde ve ikona ve sair tezyinatı fev-el-adedir. 3 taraflı direkler altında geniş ve fevinde yunaikonitisi havi narthikanın haricinde 1841senesinde Aşcı ve şerbetci esnafının hayreti ile İnsus Hristosun cefaları tersim itdirilmiş isede eseri müsameha olarak zamanle güzel resimler mahv olmağdadır. şimal ve ğarb cihetinde bulunan iki cümle ğapusından 80 işleyen şimal ğapusu üzerinde Ag. Vasileios resmi ile tahtında 1841 tarihi mevcud, diğer ğarb ğapusunın üzerinde ise atideki ibareyi havi tarihi bina daşı vardır.

Bunu iileyen Tın-Cİtereli lazari

BU AZİZ HANE SULTAN MAHMUT EYAMINDE VE KOSANTOS PATRİĞİN VAQTINDA. MÜÇETETEN BİNA OLAN. EPARHİANIN. MİTROPOLU. 85 PAİSİOS EFENTİMİZİN. VAQTITA MUTTEBER ATAMLARIN. NAZIRLIĐI VE ÜRGÜPTE MEVCUT KÜÇÜK VE BÖYÜK ERKEĐ. VE TİşEKLİ CEMİĞİ HRİSTİANNARIN. VERĐİLERİ. VE EMEKLERİ İLE BİR SENETE TEKMİL OLTU PANAYA KOİMİSİS GÜNÜ ÇOK ZEYNETİLEN EGKENİASINITA. ÉTTİ AGOS AISARIAS PAİSİOS EFENTİMİZİN SENE AODD

Ürgüpde Ayios Vasileios Ekklesiası.

Agios Vasileios Ekklesiasının, biri binanın inşasına, diğeri Kodonostasion binasına dair ve üçüncüsidede inşaata nazaret itmek üzere bir memurı mahsusın tayini için sudur
 95 itmiş 3 gıda fermanları, gerek asılları ve gerek muallimi muhterem An. Levidis ef. Tarafından rumcaya tanzim olunmuş tercemeleri koinotisin ilimpver ve gayur iereaslarından faziletli Papa Dionusios efendinin kütüphanesinde mahfuzdur.

3) üncü Ekklesia, deruninde leipsanonu bulunan osios Ioannis (Russos) ismine mevkuftır. Bu Ekklesianın fermanı 1885 de istihsal ve 1886 da inşasına ibtidar ile bir
 100 müddet tatılatdan sonra bitün ehalinin maddi ve bedeni hizmet ve gayretleri sayesinde 3000 lira sarfı ile 1892 senesinde ikmal olmuştur. Bina direksiz, gubbeli ve pek murtefi (29 arşın) hacvari (stauroidis) şeklide buzantin tarzı meymarisinde yapılmış olmayle, derunine girildikde gösterdiği ihtişam ve gubbenin azameti önünde gerek meymari Gümüşhaneli Haral. H. Savvanın fenn ve istidadı ve gerek Agios
 105 Oros eserleri olan Despotikai ikonesler³⁶ nazarı diğkat ve hayranı celb ider. Ekklesianın ğarb cihetinde olan cümle ğapusu Ürgübin madeniatından balğami mermer daşından imal edilmişdirki, mezgur mermer cılayı son derecede ğabul itdiğinden çam gibi parlamakda olub üzerine oturdılmış tarih daşında şu yazılar okunur:

110 Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΛΑΕΣΤΑΤΟΣ ΟΥ ΤΟΣ ΝΑΟΣ Ο ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ
 ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ Ο ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ ΕΠΙ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ

³⁶ Bu ikonalar, zikri sebkat iden ieromonahos Dienisos efendi marifeti ile gayreti sayesinde vatandaşlarımızdan aña ve eşrafın mesarifi ile edilmiştir.

ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕ ΜΕΛΙΩΘΕΙΣ ΚΑΤ ΑΡΧΑΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1886
ΙΟΥΝΙΟΥ 2 ΕΙΛΗΦΕ ΠΕΡΑΣ ΜΕΤΑ ΕΞ ΕΤΗ ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΑ ΜΕΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΤΩΝ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ ΤΑΥΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΔΕ
115 ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙΧΩΡΟΙΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΚΡΑΤΑΙΟΤΑΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΦΙΛΕ ΣΤΑΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΣ
ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝΤΟΥ Β ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑΣ ΔΕ ΝΕΟΦΥΤΟΥ
ΤΟΥ Η ΕΝ

120 ΙΟΑΝΝΙΣ ΜΕΘΟΔΙΑΔΙΣ

Merhum İoannis Methodiadis an asıl Nevsehirli olup hini vefatında “ Papa Yeorgios”
cemiyetine 30 lira terk itmekle hissiatı hamietmendane ve vatanperveranesini ibraz
itmiştir.

125 ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ 1892 ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ ΟΝΤΟΣ
ΤΟΥ ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΧΑΤΖΗ ΣΑΒΒΑ

“Osios İoannis Ekklesiasının yevmi mahsusı olan Mayıs 27 inde icra idilen panıyur
gereg parlağlığı ve gereg her taraıdan gelen ziyaretçilerin kesreti ile bitün cıvar
panıyurleri miyanında temeyüz ider. Osios İoannis Kıaisareios İkonu ve Agkuras
eparhialarında mucızatı ve şifabahş nimeti ile, hatda Ermeni ve İslamlar arasında bile
130 meşhur ve maruf olmayle, mezgur eparhiaların her tarafından, hatda pek uzak
mahallerinden bile her gün ağın ağın gelen bila tefriki cinsi mezheb ziyaretçilerin
iskan ve istirahatı içün Ekklesia aulisinde 10 ğadar odalar yapılmış idi isede,

- ziyaretçilerin kesreti gün be gün artmakta olmayale, gayri kafi görüldüğinden, diger odalar dahi yapılmak üzere Ekklesianın yakınındaki evler satın alınmıştır.
- 135 Osios İoannis Ekklesiasında azizin yalnız sağ gölü noksan olan leipsanonu mahfuzdur. Ürkübe şayanı zikir olarak, 1839 tarihinden bed ile elan devam itmekte iki Ekklesianın vaptiz olan çocukların kayd (kodıka) defterinden made asarı atıkaya dair elbisei ruhane ve diger alatı edavatı saire bulunamamaktadır. En eski antiminsion 1812 tarihlidir.
- 140 Ürkübin mevki ve manzarası pek şirin ve latifdir. Şehre yaklaşıldıkda ilk evvel nazar dikili gayalara çarparki, ince ve iki gavağ yüksekliğinde gaya direkler tepesinde dört misli galın baş gönulmuş gibi tabiatın bu hikmetimiz nişaneleri insanın hayret ve teacübini celb ider. Akabince koya bir büyük çimenzar gibi olan bağ ve bağçelere girerki dört ırmağdan sulanan cennet bağçesi misilli dürlü meyveli ve büyük meyvesiz ağaçlar ile ekin ve kesretle bulunan yonca rüzgardan dalğa peyda itdiği vakıt büyük bir deniz görüyor ve yavrularını ganadları altında vıçaye iden tauğ gibi yabraklar altında gat gat üzümle öyle bir manzarai rana teşkil iderki en muellim galbide açarak ferahnak gılar.
- 145 Ürgüb derbendler arasında olmakle gayalar yazın ısınib pek sıcak ve 4-5 ay devam iden gışı şiddetli isede hevası eyi ve sıhata nafi idigine, emrazı sarienin pek nadir olarak burayı ziyaret ve hökmü pek az müddet devam itdiği gibi ehalinin her şeyi talie atf ile vazifesiz ve ekseria beledie hekimi dahi olmayarak yaşayabilmeleri bir delil gavidir.
- 150 Ürgübde Cuma ve C. İrtesi haftada iki gün bazar gurulup edraftı esnaf köylerin hasılatı sarf idilir. Buğday pazardan hiç eksik olmazsada Eylülünden itibaren 3 ay pazar zahireden dolu olarak ahz u ita fevkelade olur. Yerli buğday arzın hökmi guvvetsiz olduğundan pek az zer idilir lakin meyve ve zepzeler için son derece müsaid olmayale bilhassa mütennevi olcins ve mebzul meyveler üzerine hemcivar garieler ile oldıkca işlek pir ticaret cerian ider. Nefsi Ürküb daşlık ve gayalık pir mahal olub çok evler gayadan oyma olduğu gibi ebnieye elvirişli envai daşları vardır. Kşabanın şimali garpı cihetinde takripen pir saat mesafede birde balğami mermer daş ocağı vardır. Buradan çıkarılan mermer damarlı isede son derece cıla gâbul itdiği gibi işlemeside golaydır. Bu mermerden zigıymet edavatı beytie yazı ve sigara takımları yapıldığı gibi mezar daşı ve levhalık içinde civar vilayetlere firuht ve nakl olunur. Bu ocağın
- 160 ittisalinde İçmece namı ile birde kükürtli su punarı vardırki ekseria Iulios ve
- 165

Augustos aylarında civar köylerinden ve bazen uzak mahhallerden içmek için gelirler.

Yeorgiosst St. Anastasopulos Didaskalos

GÖREME HARABELERİ

170 Göreme Harabeleri Nevşehir ile Ürgüb arasında bulunan bir deredir. Nevşehirden 3 saat ve Ürkübden 1 saat mesafededir. Harabelere bir çaryek saat masafede Maccan (eski metianı) isminde pir İslam köyü vardır. Uzağdan görüldüğü zeman mahsusen gönulmuş bazı işaretler gibi görülen ve her biri birer metro aralığında bulunan dikili gayalar Kıızıl ırmağa ğadar imtidad ider. Fağat ğaya dénince zann olunmasınki 175 derenin içinde daşlığdan başka bir şey yokdır. Bilakis en münbit ve hoş bağçeler bereketli bağlar bu ğayalıkların arasında bulunıyor. Bu ğayalıkların aslı yumuşak olduğından yağmurın ve ğarın tesiri ile eriyib yavaş yavaş tobrağ halinde kenarlarına dökülmekle bundan husula gelen tarlalar ğayet münbitdirler. Eski buzantinler zamanında itikadlı ve dindar ehali her tarafda oldığı gibi burada dahi bir monastır 180 yapmışdır. Bu ehali ğayanın yumuşaklığından pil istifade öyle ekklisialar öyle evler yapmışlardırki şimdi bile insan bunları görünce hayran ve müteesir olmamak mümkün değıldir. Geçmiş olduğım bir ğaç ekklisialardan birini tasvir itmekle iktifa ideceğim zira heman cümlesi aynen bina olunmuşlardır.

Yüksek ve sarp bir depenin üzerinde bulunan cesim bir ğayanın içinde ekklisia 185 mevcut olduğımı köylülerden birisi bana söyledi ve oraya ğadar beni götürebileceğini ilave itdi. Her ne ğadar yek nazarda oralara çıkılmanın imkanı olmadığını görüyor isemde yine köylünün arkasına düşdüm ve bir çok zahmetden sonra ğayanın yanına vaşıl olduk. Yekane ğapusu olan delik bir metro ğadar yüksek idi. Oraya yalnız çıkmağ ğayrı ğabildir déye bilirim. Bereket versin köylü merdiven vazifesini gördü 190 ve o sayede çıkabildim.

Hafif bir ziya ile tenvir olunmuş bir yer altı ekklisasına benzeyen bu binanın dıvarları ikonalar ile doludur. Bunlar o ğadar parlağ ki, yalnız bir ğaç gün evvel cilalanmış zan olunur. Ğapunun ğarşısında Agion Vima için yapılmış yer hala bellidir, ve tarafı ğayet muntazamdır. Göz ğaranlığa alışdığca birden bire göremediğın daha başka 195 ikonaları ve içerisini daha eyi görüyorsun. O vağıt o küzellik önünde hayran ğalib bir müddet için insan gendinden geğer ve sonra hayalına neler gelir...

Orasını eski halinde *Monahoslar* ile dolu görüyorsun! Her siyah geyinmiş olan bu Monahoslar Ekklisianın içinde diz üstü ğapanarak ibadet idiyorlar. Korosdaki

bulunanlar illahi sesleri ile Troparionları psall idiyorlar. Şimdi diger taraflardan
200 güçlük ile tefriş olunan Agion Vimadan bitün ruhani elbiselerini geyinmiş bir ieras
elinde agion potirionı dutarak çıkıyor ve gözlerini göğe tevcih iderek metin bir ses ile
“Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε” déyi bağıyor. O vaxıt bitün
Monahoslar bize şimdi görkunc görünen inlere doğru gidiyorlar. O hali böyle göz
önüne gelince hali hazırını görübde müteesir olmamak mümkün değildir. İnsanı hazin
205 bir hüzn kaplıyor, heman oradan çıkub kaçmak isteyor. Faqat orada gendisini gizli
bir guvvet dutıyor ve: “Ey alçak! Ne kaçyorsun; dur bak hemde eyi bakki
mevcudietini öğrenesin çünkü bu teesürlerden gurtulmak istersen yalnız görüp
şahsietini ve mevcudietini öğrenmekle muvafaq olursun...” déyi gaybdan bir ses
geliyor ve biraz sükutden sonra: “Ümid ve sabr” déyi ilave idiyor.

210

Geor. K. Tosunoğlu

Maccan gariesi

Dağın depesinden görünen manzarai umumie

215

Derenin genişliği ve içindeki bağçeler

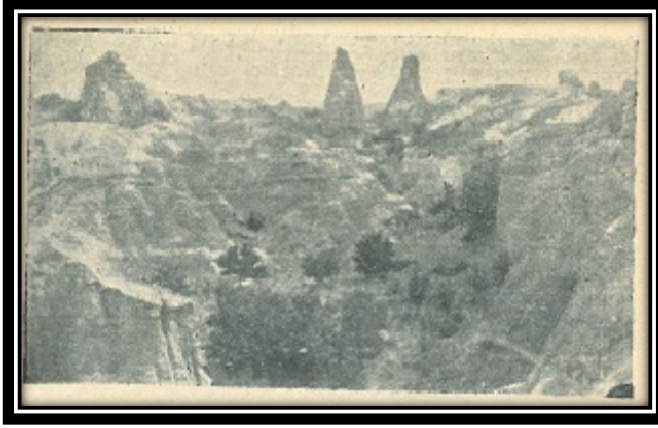

Dereden görünen manzarai umumie

220

Derenin içinde hoş bir manzara

225 Dağlarda eskiden oyulmuş inler her biri, birer Monastır imiş.

Ekklesialar Monastır ve bağlar

İBADET

230 Hazır nazır Rabb her yerde,
Verir deva her bir derde,
Asla bağmaz yere, ferde.
Sormaz Allah kimdir nerde.
Tanrı ganmaz yalan vade,

Yokdır fayde
Fazla sözde,
Nedir zarar nedir fayde,
Bilir Mevla çok ziyade.
Varmı hacet nutk irade;

- Ne kar éder boş ifade;
235 Emelini görür ğalbde.
Varmı hağdan gizli madde;
Ne démek farz ibadetde;
Verdi örnek Rabb bu babde,
Oğu İncili şerifde,
240 Étme currat anı redde.
Hağ ne étmiřse irade,
Bekle ondan istifade.
Sapma sağın hiğ fesade.
Git yolına al-el-ade.
245 Çün amade
Rabb imdade.

Dile kafi hayr sade.
Hulus lazım her doade,
Bağki ruhın ola sade.
Doa eyle her bir yerde.
Fağat ayın Kilisade.
Orda Rabbe eyle secde,
Rahip ğansız ğurban éde,
Sürüsini çoban güde,
Toğrı yolu tarif éde.
Varse hata şu sözlerde,
Ehli danış tashih éde.

Dim.P. Klimentidis, Rumi.

LETAİF

- Nasılsın bağalım usta Nikola ğışı nasıl geçiriyorsun;
250 – Çok iyi Kuria Eleni daima oturuyorumda yaz için kuvvet toplayorum
– Pekeyi yazın;
– Ol vağıtta ğışın gelmesini gözetirim,

TERBİEİ MEDENİYE

- Bir milletin beğa ve şerefine badi olacak esbab ve şeraitden biri ve başlıcası
255 “Terbiyei Medenie” olduğu bu son senelerde pek rana bir suretde aşıkar olmuşdur.
“Terbiyei Medeniyeden” maksadımız sırf *medeniyet* ve bunun teferruatı olan *hüsni muaşeret* ve *imtızac*, *hüsni ahlakı umumiye*, *teasubı milli* ve *örfi* ve sairedir.
Buzantion İmperatorluğu terbiyei medenie ve ahlakıeden mahrum olduğından inkıraz bulmuşdur. Marok ve sair ufağ hökümetler bundan dolayı boyunlarını eğmişlerdir.
260 Kocaman Rosia ehalisinde terbiyei medenie olmadığu için İaponiaya yenilmişdir.
Acemistan dahi bundan dolayı parçalanmak üzere. Hökümeti Osmanienin dahi bu Balđan muharebesinde esbabı mağlubietinin terbiyei medenie noğsanlığından ilerü geldiğini türkce ğazetalar bağırarak yazmışdır.
Bu muğaddmeden sonra maksadımız ve P. Yeorgios cemieti ıslahiesinin aslı
265 maksadı olmak üzere ğabul étđimiz *ıslahatı maddieden* ziyade bizim Anatollılarımızın *ıslahatı manevileridir*. Bu hususda ekseri görülen kuşurların

ıslahına çalışırsak terbiyei medeniden mahrum olmaz ve biz Anatollular başka bir gavm gibi telekki idilmeyerek milletimizin arasında daha muhim bir mevki ihraz edebiliriz.

- 270 Medeniyetin esası ailedir familiadır. Asıl diğkat edeceğimiz nokta *her hususca kadın ile erkeğin müsavi* olduğunu ğabul étmektir. İşte Hristianlığın şan-u- ulviyeti budır. Validetullah *Panaya* sayesinde Hristıyanlık bu ğadar terekki étmış ve milliyet muhafaza édilmiştir. Erkek ile ğadının müsavi olduğının ğabul étmeyen milletler saadetden mahrumdırlar ve asla milliyetlerini muhafaza edemezler. Ma-et-teesüf
- 275 bizim Anatolluların ekserisi bunu ğabul étmek istemiyorlar ve familialarına pek çok hağaret édenler bulunuyor. Familiasına hağaret iden kendi namusına hağaret ider, zira erkeğin namusu gendi familiasının elinde olduğundan familiaya herne muamele olursa gendi namusuna olmuş olur. Bu nokta fevk-el-ade diğkat édilecek noktadır. Bir kimsenin tarzı hayatı ve cemiyeti umumiye ve tücarie ve sairedeki mevki gendi
- 280 familiası arasındaki muamele ve mevkiinden anlaşılır. Namusu aileye hıyanet édenler ise bir defa cinayet étmış olmazlar, teknil silsilesine ğarşu pek büyük bir cinayet itmiş olurlar.

Namus ve saadeti aile muhafaza édildikten sonra çocukların terbiyesi ikinci derecede ğalırkı bunda erkek ve ğadın gendi vazifelerini icra itmeye mecburdır.

- 285 Terbiye gören ve okuyup yazmak bilen bir ğadının çocukları daima terbiyeden mahrum ğalmaz. Anın için ğız çocuklarının terbiye ve tahsiline fevk-el-ade diğkat étmeliiz, zira bunlar ana olacağlar ve her biri birer familia reisi bulunacağlar.

- Bundan evvel bizim hemşehrilerimizde öyle adamlar öyle ğafalar var idiki okumayı asla gendisi sevmedikden başka evladına bile okutmak istemeyerek “çok okumak
- 290 öyrenirse sonra bizi beğenmez” darpımislini dérdi. Bilmem şimdi bu fikirli adamlar bulunırmı; Hele ğızlarının tealim-u-terbiyesine ehemmiyet vermeyen ebuveyn pek çokdır zan éderim. Bunun ne ğadar büyük bir hata olduğunu söylemek zaitdir. Çünkü balada arz eylediğimiz gibi son senelerde ceryan iden vuğuat ğavmler ve milletler için ğayet ciddi birer emsaldir.

- 295 Mekteblerde verilen terbiyeden ziyade çocukların evdeki terbiyesine pek ziyade diğkat étmeliiz. Anlerin yanında küfr ve sitem étmek terbie ve edebe muğair lağırdılar şöylemek zevallı maasumlerin saf ğalblerine birer damla zehir dökmektir. Ma-et-teesüf küfürbazlık barbarlık ve nezaket ve hüsni muaşerete muğair ahval bizim Anatolluların çoğunda görölüyorki bunlar sayılır hatalarımızdandır.

300 Tabii bu son senelerde Anatolımızın her tarafında mektebler oldıkça vazifei
ıslahiyesinin icra édiyor. Evvelce mekteb görmeyenler ve yahod her nasılsa tahsili
noķsan olanlar ise, zemana ve hal-u mevķiye göre nezaket ve terbiye ve medeniyet
dairesinden çıkılmamalıdır. Eğer familia teŗkil étmif ise vazifei asliyesini bilmeli hal
ve mevķiinin icabınca bulunduğı yerde cemiyete, insaniyete vatanına olan vazifesine
305 ifa étmeli.

Umumiyetle hanesi Şen-ü-ŗatır olmalı aķrıba ve teallukatı ve dostlarına hanesi açık
olub gendiside feraizi milliye ve mezhepe ve dostanesini ifada ğusur étmemeli.

Bir cemiyet arasında bulunduğı zaman olduķca múbahasaya iŗtirak itmek için gendi
fikrini yorup daima müzakereden ve mütaleadan geri durmamalı.

310 İfrat derecede olmamak Őartı ile cömertliği asla elden braķmamalı. Her kes evine
gendi üstüne başına ve familiasına ve çocuklarına iķtidarı derecede baķmalıdır. Bu
cihet pek ehemmiyetlidir ve medeniyet icabındandır. Alamanialı meŗur bir feylosof
démifki:

“Eğer bu dünyada tekmil insanların gözleri görmese ve yalnız benim gözüm olsa,
315 bunca Serayların ve tezyinatın ve yéyüp içmelerin ne luzumu var; Démekki bunların
kaffesini alemin gözü için yapıyoruz.”

Fil haķıķa tekmil insaniyet medeniyet sayesinde bir birine öyle merbudırki bu
ğaideyi bozmaq tekmil insaniyeti bozmaķdır. Her kes bir meslek bir sanaat dutmuŗdır
ve gice gündüz o meslek ve sanaatın tekemmüline ğayret éder. Eğer insanların
320 kaffesi ölmemek için bir etmek ve ķatığa ķatlanırsa vicudını muhafaza için ampadan
mamul ve daha sağlam ve sıcak bir elbiseye ğalırsa ve hevadan barınmaq için dört
dıvardan ibaret bir evde oturursa bu dünya ne hal kesp éder; Anın için her kes
iķdidarına göre yaŗamaya ve geçinmeye mecburdır.

Bizim Anadolıların bazılarında *teassubı milli ve örfi* vardır. Mesala bildiğinden ve
325 gördüğünden asla Şaşmaz ve memleketinde adeti belde nasıl ise o adetine her gitdiği
ve bulunduğı yerde yapmak ister. Bu iddiai vahi dahi bizi digerlerinden bir dereceye
ğadar ayrmaya ve istisna teŗkil étmeye yardım étdiđinden mümkün olduğı ğadar bu
ğusurunda tashihine alıŗmalıyız.

Hasılı hal-u-zemanın ve yaŗadıđımız asrın ihtiacatına göre tekmil muamelat ve etvar
330 ve tarzı teayüŗimizi tatbik étmeye alıŗırsaq *terbiyei medenie* sahibi olmuŗ oluruz ve
bu suretle milkiyetimizi muhafaza ile haķķı ile alemdeki mevķimizi ve saadeti
halimizi temin eyleriz.

335

İ. İoannidis

MÜTENNEVİA

Çivi çiviği söker

Bu *darpt misli* Ameriğanın Şikağo şehrinin bankalarından biri hağığı ile mevğii icraya goymışdır. Sahte ve *panğanotları* en müseid memurlar bile
340 tanıyamadıklarından bir dürlü tedavülinin önu alınamıyor idi. Anın içün Banka Ameriğanın en meşhur galpazanını dolgun maaş ile alub şüpheli bankanotları bunun nazarı tedğikinden geçirmeye ğarar vermişdir.

Bu meşhur galpazanın ismi Karolos Vekker dir. Emma gendisi şimdi Kallifornia habishanesinde bulunduğundan 8 senelik cezasını doldurmaya 3 ay ğalmış olmayle
345 anden sonra vazifei muhimmesini derohde idecekdir.

Demekki galpazanlıkda işe yarıyor.

LETAİF

Bir şapğacı dükânında

Modistra.– A! Madam şapğanıza goyduğum çiçek size çok yağışdı. Sizi la eğal on
350 yaş ğüçük gösteriyor.

Madam. – Sahihmi; öyle ise bir çiçek daha goynız.

Doğtor.– Madam bunuda ilave ideyimmi, her sapah aynı saatda ğalkacağsınız, aynı saatda yeyeceksiniz, aynı saatda uyuyacağsınız elhasıl aynı aynı...

Zevoş. – Doktor bei, afv idersiniz, işbu tenbihatı zevcemin tualetleri için hökmü
355 varmı;

HEVANIN FEVAİDİ SANAİESİ

Kürrei arzımızı ihata iden *heva* ecsamı basitadan (suntheta somata) madud bulunmayle, *müvellid-ul-humuza* (oksugonon), *azot* (azoton), *hamızı fahm* (dioksidon anthrakos), *müvellid-ul-ma* (udroygonon) ve sair ğazlardan (aeria) mürekkebirdir.
360 Bunlardan oksugonon gerek insanın gerek diger bilumum hayvanatın hamızı fahm ise nebadatın yaşaması için elzem ve labuddır. Mezgur eczai asliei mürekkibe heva deruninde bir defa mevcut bulunmayle hiç birinin miğdarı asla tenağus itmez, tükenmez. Sebebi ise hayvanat, teneffüslerinde hevayı ciğerlerine ğadar nağl ile arada oksugononunı bittefriğanlarına idhal iderek fahmı harice iade iderler. Aynı hal
365 *ihırağda* (kausis= yakmak) dahi vuğu bulur. İhtırağ daima oksugononı sarf ile mahruğatdan fahm (antrakikonoksu) neşr ider. Bilakis nebadat ise gündüz ve alessevie ziai şemsin tahtı tesirinde yeşil yabrağları vasıtası ile fahmı toplayaraq yerine oksugonon çıkarırlar. Şu halde cevvi heva (atmosfaira) ecsamı uzvie (organika onta) alemini yekdigerine hikmetenkiz bir ahegk ve intizam ile rabt iden bir halka
370 gibidir. Hayvanat, nebadat için labud olan ğıdayı, nebadat dahi hayvanatinkini ihzar iderki, şu cihetle havanın hayatı cihan için derececi ehemmiyetini vasfa luzum yoğdır. Hevai nesimi (atmosfairikos air) her ne ğadar ğazı halde (aerodis) isede alatı senaie vasıdası ile derececi ulada bir *tazyiğ* (piesiz) ve aynı zemanda şiddetli bir *teberrüd* (psksıs, soğutmak) teesirine vaz olunaraq mai (ugron) hale getirilebilir.
375 Heva mai halinde renksiz ve ğayet seri-ül-hareke olarak berrak ve temiz suya son derece benzer. Mai heva vasıtası ile sair bir çok ğazlar dahi mai hale mungalib olabilir. Mesela adi heva ğazını (fotaerion), mai heva derunine batırılmış haneşi-üş-şekl (ofioeidis) bir borudan geçirirsek, muhtevi bulunduğı ecai mürekkibesı (sustatika) udrogonondan made mai hale gelirki, udrogononı *tecerrüdi* (apomonosis, ayrılması)
380 için istimal olunan usullardan biriside budır. – Alel ade derecede teberrüd ile o derece *sulpi* (sterea, ğatı) bir hal kesb iderki, bundan çivi bile imal olunaraq yine aynen mamul çekiç ile ağaca çakılabilir.-*Mesammathlı* (delikli, porodıs) adı ağac kömürü mai heva ile ihata olunmuş bir ğab deruninde soğutdırıldıkda son derece bir *kuvei bellie* (sorucu ğuvvet) kesb iderek muhtelif havaları derunine cezb ider.
385 Kömürin haiz olduğı hassei mezguresinde meşhur roentgen şularının ihzarı için istimal olunan crookes kürelerinden havi olduğıları hevanın ğısmı azamının def ü

ihracı için istifade edilir.-Mai heva pambuk ile kömür tozu mahlutası üzerine döküldüğünde gayet ucuz bir nev eczai narie terhib ider.

390 Bu gün senaat aleminde oksugonon ihzarı için pek büyük miktarda mai heva sarf ü istimal olunmaktadır. Son derece mükemmel makinalar vasıtası ile sehl-üt-tayr (uçucu) azotun tefriki ile alınan oksugonon yüzde ancak 8-10 nispetinde bir azotu muhtevi bulunarak gayet ucuz olur, ve bunun muteaddid ve hayretfza tatbikatı vardır. Madenler ve hususi ile demir, oksugonon vasıtası ile pek kolay kesilebilir. Bunun için demir ateşde eyice gıztarıldıktan sonra kesilmek istenilen cihetine
395 ince bir oksugenon cerianı tevcih edilir. Heman oksugononun teesiri ile demir yanarak muayen noktasında erir ve hietı asliesine hiçbir tebeddulat getirmeyerek iki parçaya ayrılır. 16-20 santim gıalnlığında çelik yaprakları yalnız on dakika zarfında şayanı hayret bir çabuklık ve sühuletle kesilir. 22 milimetro kütünde gıalın çivi başlarının kesilmesi için 12 sanie kifayet ider. Bundan beş sene muqaddem Parisin tahtelzemin
400 tünelinin merkez stasionında ehalinin mirurine mana teşkil iden 6 metro yüksekliğinde ve 3,5 m. Enliliginde bir demir merdiven, eninden 1 metro gıadar kesilmek icap idior idi. Zikr étdığımız usul ile ameliat yalnız 4 saat zarfında ve o derece muntazam icra idildiki, merdiveni kesilen gısmı hiç bir tebdil ve ya başkaca tamire mohtac olmaksız başka bir mahale vaz ü istimali gıabil olmuştur. İşin kötü
405 ciheti var ise, mezgur usuli Europeanın büyük şehirlerindeki yan kesiciler ve hırsızlar bir mehareti mahsusa ile istimal iderek guvvetli kasalar, yarmaç demir gıapular ve barmaçlıklar gıрмаç gibi *sanatı muteberelerinde* tatbikdan çekinmemişler. Bunlar görünüyorki fennin terakkiyatını daha büyük bir hahiş ile teakıp idiorlar!

At. İoannu

410

Gumnasiarhis tu Zografeiou.

KADININ MEVKİİ İCTİMAİSİ

Beşeriyetin mühim temellerinden birini teşkil iden, mevcudietin devamında ehemmiyetli bir vazifeyi haiz olan gıadının mevkiı ictimaisi uzun müddetler tenzil edilmiş, insanlık asırlarca gıadının ve gıadınlığın güzel hasletlerinden vezaifi
415 hakikiyesinin kıymet ü ehemmiyetinden gıafil gıalmış iken hali hazırdaki gıadınların terakkiyatı gendilerinde bu güzel hasletlerin mevcudietini isbat idiyor. Bu hakikati erkeklerde anladıkları halde hala gıadına mevkiı hakikisini vermeyorlar, fakat her halde erkekler bu hodbinliklerinin cezalarını medeniyette hayli müddet geri

420 almale çekmiŐler ve hala tebdili fikr idilmeypda yine adına eski nazarle baılırsa bu cezai maneviden insanlığın urtulmayacağı tabiidir.

Şimdi erkeklerin daima adınlara endilerinden aşağı bir mahlk nazarı ile bamalarının sebebine ve muhtelif memleketlerdeki adının vaziyeti huukiyesini malumatımız derecesinde tedik delim.

425 Erkeklerin adınları endilerinden daha az mutedir ve daha az muhakemeli telakki itmelerinde bir dereceye adar hhakları vardır, feat bu azıyeyi umumileŐdirmemeli. Filvağı ağlın tekemmli noğtai nazarından, adın erkekten her halde daha aşağı bir basamağdadır. Bu husus fennende ayrı abili itirazdır. Vicutcede adının bir dereceye adar erkeğin aŐađısında bulunması Őüphesizdir, çünki ekser u mtefenninlerin ddiklerine göre adınlarmın hem sinirleri hemde

430 damarları erkeğinkinden eksik ve geridir. Burasını adınlarmın ekserisinin bilhassa Anatol adınlarmının yekdiğerine eksikli dmeleride teeyid der. Bununla beraber adına saçı uzun, ağlı ısa, nazarı ile bamamalı adın ağlınında erkek ağlına yağlaşmasının mmkun olduğını yine fen isbat idiyor, ve bir adının güzel bir terbiyeyi fikriye ve ahlakıye neticesi bu sfliyeti dimağıye mertebesinden çıkacağı söyleyor.

435 Ez cümle adının fikren ve ahlakın erkekten geri almasına sebep olanlarda yine erkeklerdir. Hağikatende *Gkaitenin* ddiği gibi: “*adın erkek tarafından cebren çapul tdirilen terbiye neticesi adınılığını gösteriyor.*” Filvağı esas itibarı ile bu fikir bitn Europa memalikinde bilhassa memleketimizin her köşesinde harfi harfına tatbik diliyor.

440 Erkekler adının güzelliğine servetine diğkat deceklerine anın malumatına evsafi ruhiye ve albiyesine ehemmiyet verselerdi tabii adında boş ve gülünç Şeylere ehemmiyet vermeyerek bu güzel imtiyazları elde itmeye uğraşacak bu suretle bitn ciddiyeti ile vefası ile adınılığını gsterecekdi.

445 Esasen bir adından beklenen fezailinde baŐlıcası terbiyeyi fikriye ve ahlakıyesinin mkemmol olmasıdır, adını altunla donanacağına bu meziyetlerle sslenmeliki, oda evladını bunlarla techiz iderek millete, devlete tam bir adın, mkemmol bir erkek yetiŐdirsin, zira erkek terbiyesinin esası ana elindedir. *Besiği sallayan el,dünyaya hkm der*, drler. Halbuki ne erkekler adınlarmın böyle bir terbiye iktisap itmelerine müsaade idiyorlar, vede onlar tam bir terbiyeli evlad yetiŐdire biliyorlar. Anın içün 450 adınlara ezher cihet layđ oldukları huuk verilmelidir.

Böyle bir dağım hukuğun gâdınlara bahş idilmesinin sebebid e goya anlerin ademi gabiliginden bahş olunarak her halde onları sui istimal éderler déniyor, halbuki bu yanlıdır. Şimdiki halde gâdınlr bazı işlerde muvaffak olamayorsars, bunun sebebi isdidatlarının noksanı degil, o işlerde mümarese ve terbiyelerinin olmadıgıdır. Yoksa eyü bir terbiye gören gâdın istidadı fikrisi sayesinde her şeyi yapmayı güdreyab olur. Eger gâdında fitri bir istidad olmamış olsa idi, birçok erkekleri gölkede bırakacak derecede edebiatda ulumu fununda siyasetde şöhet bulmuş *Aikateriniler* cesareti hariğ-ü-lade ve icraatı mühimmesi ile kespi şöhet itmiş Jaane d'arc lar *memalikum üzerinden güneş eksilmez* déyen İspania gıralı gibi bir hökümdarı azamı her teşebbüsünde aciz brağan *Elisabetler* meydana gelmezdi.

Velhasıl umumiyet itibarı ile gâdın hiç bir vechle erkeğden aşagı bir mevkiide degildir. Erkek gâdına nisbetle ne ise gâdında erkeğe nazaren odır. Zaten İnsus Hristos dahi “*οὐκ ἐν ἄρσεν ἢ θήλυ, οὐδέ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντες εἰσὶν ἐν Χριστῷ ἴσοι*” déyerek gâdının mevkiini ta o zeman teayin itmişdi. Bununla beraber sonraları zemanı müruri ile gâdının mevki i yavaş yavaş tenezül étmeye nihayet bisbitün düşüp biçareleri arabalara bile göşmak adet olmuşdı.

Halbuki Hristosdan evvelki zamanlarda bile Hrodotosın gâvlince Mısırd a bir müddet gâdın erkeğın mevkiinde bulunmuş, fekat çok geçmeden Faraonın bir idaresi gâdının hukuğunu lağv ile anı esaret derecesine tenzil itmişdir.

Mısırililerden sonra gelen Acemlerde medeniet biraz daha ileri bulundıgından gâdının mevki i bilnisbe yükselmiş. Eski Yonanistanda gâdının mevki i pek yüksek degil gibidir. Burasınıda teeyid iden mesele evvela Yonanistanda *yunaikeyon* dénilen şimdiki haremlıklar gibi dairelerin mevcudieti, birde bir Yonanlıya *kadın* démenin en büyük tahkir ad idilmesidir.

Hali hazırda gâdının en aşagı bir mahluğ mertebesinde bulundıgı yerler Çin ve Hindistandır. Feministlerden birinin gâvline göre Çinde gâdınlrın asla şahsietleri yokdır. Bunlar insandan ad idilmeyor, hatta isimleri bile okunmayorda numero ile 1, 2, 3 déye çağırılıyor.

Hindistana gelince oradada *Mano* kanunu mucibince gâdının mevki i pek alçağ bir dereceye düşüyor. Hindliler gâdın için gendi haline bırakıldığında insanın mucibi felaketi olur dérler. Hatda rivayete göre Hindistanda zevci ölür ölmez dul galan bir gâdın bir küme odun üzerine gönölup yakılır imişki, bu vahşi adeti İnkilizlerin mümanaatına rağmen hala terk édememişler. Memaliki şarkiyedede gâdın fazla bir

imtiyazı haiz değildir. Mesela Çerkeslerde kızlar papaları tarafından satılıyor.
485 Arnautlıkta ve Anadolu'nun bazı yerlerinde kadınlar erkeklerden ayrı oturur ve
gocalarını isimleri ile çağırılmaz imişler. Ufak bir iş için evden dışarı çıkmak lazım
kelse her halde zevcesinin rızasını tahsil etmek lazım imiş. Bu dürlü adetler bil hassa
İslamlar indinde pek münteşirdir, anın için hali hazırda Hristianlıkta kadının mevki,
İslam kadınlarının haline nazaren pek çok şükür idilecek derecedir.

490 Arab ulemasından biri İslam kadınları hakkında şu sözleri söylüyor: “ Bir kadın
ömründe üç defa evden çıkabilmeli, birincisi gelin olduğu gün göcasının evine gitmek
için, ikincisi papasının cenaze alayında bulunmak için, üçüncüsünde mezara girmek
için deyorki kadınlara eyü bir serbestiet bahş ediyor!...

Şimdiki halde umumiyet itibarı ile kadınların ekserisi elden geldidi gadar say-u-
495 gayretleri ile guvvei fikrieleri ile hayata garişdiklarından cemietden haklarını
gendülerine düşen vazifeyi şiddetle talep éde bilirler, erkeklerde bu hususi nazarı
itibara alarak hiç olmazsa kadınlara gendiler ile rekabet édecek bir dereceye
gelmelerine müsaade étmelidirler, zira ancak kadının bu rekabet sayesinde meşagül
hayatiyeye girmesi ile insanlık kesbi necat édecek, beşeriyet bir gât daha teali
500 édecek, çünkü üdebadan birinin dediği gibi:

Elpet değil nasibi kadınlığın mezellet,
Elpet değil melekliğin ümidi zulmu şer,
Elpet sefil olursa kadın alçalır beşer.

İ. Mubağacacoğlu
Nevşehirli.

505

LETAİF

–Karıcığım şu kız gurusu teyzene yıl başı hediyesi olmak üzere azaba ne göndermeli;
– Ay, zevallı, sende onumu düşünüyorsun, imzasız bir muhabbet mektubu gönderde
varsın sevinsin.

510 Karı göca iltifatlarından.

Zevce. Yanko, bilirmisin bu gün bir gazetasının istatistikinde ne okudum; Okudumki,
mahbuslardan yüzde toksanı bekar imişler. Sen buna ne mana veriyorsun;

Zevc. Ne mana vereyim karıcığım, anlaşılan insanların çoğu mahbus olmayı evlilikte
tercih idiyorlar.

515 Zevce. Yanko, bana doğrusunu söyle. Öldükden sonra, öbir dünyadada yine görüşüb,
birleşmemizi arzu idermisin;

Zevc. Katinacığım, sana doğrusunu söyleyimmi, öldükden sonra, artık rahat olmayı tercih iderim.

520 Bir valide güçük oğlu için elbise alur iken: Bunlar bana ufağ görünüyor bir aydan sonra çocuk geyinemez, zan iderim dimesi üzerine:

– Hademe: Madam merak étmeyiniz ol gadarda dayanmayacağki démiş.

Mahkemede reis maznuna: Bağsana bana senin için hırsızlık étmışin déyorlar, müttehimmisin, değilmisin, söyle démesi üzerine.

525 – Hayr reis bey efendi, ben öyle zan idiyordumoya, fağat vekilim beni bu zehapdan çıkardı démiş.

MUHABBET

Bir menbai saadettir muhabbet.

Muğtazai necabetdir muhabbet.

Allahın ehem emridir muhabbet.

530 Hem dinin temel dağıdır muhabbet.

Esasıdır fezaili beşerin.

Melcasıdır her izzet ü gevherin.

Zeynetidir galblerin, canın serin.

Maksadıdır servetin, sim ü zerin.

535 Muhabbet olmazsa hanki biryerde,

İtimad caiz değildir pir ferde,

Uğradır insanleri bu hal derde.

Muhağğakğdır felaket gecde erde.

En metin bir guvvetidir Sultanın.

540 Sermayei iğbalidir Vatanın.

Rayetidir askerın, zabıtanın.

Vasıdaı tebididir şeytanın.

Çalışırsa ailesi için peder,

Can verirse evladı için mader,

545 Dostını ferd add éderse birader,

Muhabbetdirki bunı intac éder.

Hayvanlar bile sever hemcinsini,

Esirger, besler rahmin meyvesini,

Uğrına ğılar feda hem nefsinini,

- 550 Hağdan ğayrı veren kimdir dersini;
Ne byktir bu ibret her insane,
Ki mağbuldur hub Cenabı Yezdane!
Zaruridir muhabbet tene cane.
Aademi badii mahvıdır cihane.
- 555 Doldırır heman Őrrle ğalbleri.
Şad der habib, mahbub, muhibleri.
Őahr der hağ nifağı mucibleri,
Mstelzimi adavet muzibleri.
Devleti ve milleti hembraht den,
- 560 Ve tabii hkmi tac u taht den,
Őavanin  ğavaidle zabt den,
Muhabbetdir yekvicud ve rabt den.
YaŐanırsada bahtsız saadetsiz,
Yaşamak ğabilmi hiğ muhabbetsiz;
- 565 Helas yoğsa mahşerde diyanetsiz,
Lezzet yoğdır alemde muhabbetsiz.
Husumetdir her Şeyi den ifna.
Muhabbetse bil-akis eyler ibna.
Dnyaye verub Şeref, huzur, yana,
- 570 Olınur her zemande medh  sena.
Dostları. hamileri celil eyler.
DŐmeni, hainlere zelil eyler
Őasaba, ğaryeleri teşkil eyler.
Hem icrai umurı teshil eyler.
- 575 Vesilei hayatıdır her canın
Hararet ve ziyasıdır o anın.
Dnyade muhabbetsiz yaşayanın
Manen yoğdır hiğ ruhu ol insanın.
Temelidir Şirketin, cemiyetin.
- 580 Kefilidir her an hsni hidmetin
Mayesidir nimetin, saadetin.
Mahzenidir refahın, adaletin.

Kimde yoksa muhabbet, olmaz iman.
İnanmaz ki mse, étse de and, peyman
585 Dübaredir ancak her fiili heman
Seveni sever Allahda her zaman!

Dim. P. Klimentidis, Rumi.

LETAİF

– Éşitdinmi bizim veznedar kaçdı ve beraberinde on bin lira götürdü.
590 – Vay, çapkın, çok açık göz idi.
– Senin şemsiyenide beraber götürdü.
– Vay, cenabet, hırsız, edebsiz herif.
– Ben ğarıma iki saat, bağıırır, çağırır, küfr iderimde bana cevab bile vermez.
– Dimek, eyi uslu bir ğadıdır.
595 – Hayr, sağırır.
Mehafili aliye ğızları miyanında:
– Ben evlendiğimde ğocam evde ğalmadı, déyi hidet étmeyeceğim.
– Bu bir şey değildir, hemşirem, ğocan evde kaldığında hiddet idüb étmeyeceğini sen bana söyle.

600 P” GEORGİOS NİÇÜN KOVALANDI;

Bizim tabiyatı milliyemizi haqqı ile teftiş ve tedkik étmeyenler teacüb éderlerki,
Nevşehirin haqqı eüergetisi olan P” Yeorgios niçün ğovalandı;
Bu bizim tabiyatı milliyemiz iktizasındandır. En ziyade *hürrieti* sever bir millet
oldığımızdan, her bir müteğalibeyi ğovalamak isteriz ve bir zaman sonra tabiyatı
605 milliyemizden olan serbestietimiz naķıse verir fikri ile böylelere tam kuvvetle ğarşu
geliriz.

Fikrimizce atideki sebebden dolayı *Ellinosın* tabiatı daima hür doğmuşdır.
Malumdırki Ellinesler, Mısır, Foiniki, Furigia, Pelasyoi ve saire milletlerden hicret
édenlerden meydana gelmişlerdir. Vatanını terk édenler ise, ya usulü idare ve
610 nizamatını ağır ve muzlim görür, yahod toprağını ğayrı münbit ve terekki ve tefeyüze
ğayrı müsaid bulur, ve gendi tabiyat ve arzusına muvafık yerler bulmaya gider.
Bunlara bir misal göstermek lazım gelirse, şimdiki Amerikayı meydana getire biliriz.
Amerikanın eski sekenesi olan vahşi Hindliler balada arz étdiğimiz sebeplerden
dolayı hicret éden milletler karşusunda mahv ve ğayb olmuslardır ve o milletler
615 memleketi en serbest ve hür bir memleket yapmışlardır.

Demekki o eski milletler için *Yonanistan* bir *Ameriqa* halini kesb iderek cümlesinin maksad ve tabiyatı hürriete maatuf olduğundan çabucak birleşmişler, bir ğavm teşkil etmişler ve Ellines tesmiye olunmuşlardır.

Hürriyete olan meyli bunlar ilede iktifa étmeyerek, daima ğalib gelmek isteyenleri
620 bir zeman sonra serbestietine sekte verir fikri ile mahv étmek istemiştir.

Hatta bir çok vasıtalar ile *mezhepin* ğalibiyetini, ğuvvei insanienin, usuli idarenin, zeka ve muharebat fezailinin servet ve hatta *faziletin* bile ğalibietini mahv étmek istemiştir.

Milleti Yonanie meydana geldiği vaqt (p.h. 1500-2000), dünyada Allahın birliğine
625 iman édenler çok idi ve bu fikir Asurialılarca ve Yahudilerce cari idi. Halbuki Yonanlılar vahdeti Allahieyi (monotheismos) kabul étmemişler, zira bunun icabatı olan usuli idare gendi serbest tabiatlarına mani idi. Ancağ gendi tabiat ve meyllerine muvafık gördükleri 12 illaheden mürekkep olan mesheplerini teesis étmışlerdir. Evvelce vahdeti Allahieye yakın olan *Uranos*, *Kronos* gibi Allahları kabul étmışler
630 isede, bundan memnun olmadıkları gibi 12 illahenin bile nüfuzına sekte verecek bir çok ilaheler ve vasıtalar düşünerek, insandan bile Allahlar yapmışlar ve bunlar bazı kere Allahların zulmine ve hağaretine karşı gelmişlerdir, nitekim Gigantes ve Titanes vardır. Omirosun gösterdiği *iroesler* bile 12 illaheye karşı gelmekdedirler.

Artık putperestlik tekmilen ingiraz buldıktan sonra Ellinesler vahdeti Allahieyi kabul
635 étmışler. Daha doğrusu Hristianlığın *Triada* suretinde gösterildiğinden ğabuline şıtap étmışlerdir. Ve Panayaya édilen izzet ve hürmetden başğa, agos Yeorgios, Nikolas, Anarguros Elutherios gibi azizlerin dahi hürmeti gitdikce artmışdır.

Ekkliyamız dahi, bu fikri hürriete imtisalen bitün azizlere layğ oldukları methieleri daima zikr étmekden geri ğalmamışdır.

640 Tabiyatı Yonaniye ğuvvei insaniyeye ğalebe çalmaq isteyerek, meşhur Hraklisi halk étdiği gibi, bunun zafiyetini göstermek için *Omfalı* dénilen ğadının ayakları ucunda iplik sardığını ve yağod gendi zevcesi *Duaneira* tarafından mahv édildiğini nağl-u-hikaye étmekdedir.

Yonanistanda idarei *müstakile* asla idhal édilmediği gibi *mesrutietle* idare iden
645 kırallar bile pek az zeman beğa bulmuş ve illa tam ve hağiki *cumhuriyetle* idarede sebat göstermişdirki, bu usuli idare şimdiye ğadar 2,500 sene geçdiği ve medeniyet bu ğadar ilerülediği halde elyevm hiçbir memleketde tadbik édilmemiştir.

İş bu idarei cumhuriyeti bile bazı gaydat altında bulundurmışlardır. Mesela bir kimse ehali arasında fazilet ve nüfuz ile tefeyüz ve temeyüz iderse rey toplanmak sureti ile
650 o adam muvakkaten nefi idilirdi [eksostrakismos]. Böylece muharebelerde ve siyasetde kespi iştihar iden *Athinalı Demistoklis Kimon* ve saire sürüldüğü gibi hakkaniyet ve fazileti ile meşruh *Aristeidis o Dikaios* bile rey nefi edilmiştir.

Tarihde okunduğuna göre, hükümet, siyaseten bir kimsenin sürülmesine karar verirse, o zat namına, ehali beyninde rey toplamaya galkışır ve ehali bir keremit parçası
655 üzerine o adamın ismini yazar. şayet 6000 rey toplanırsa heman o adamın nefi icra idilür.

Aristeidisin sürülmesi esnasında bir Athinalı elinde keremit parçası olduğu halde, yazmak bilmediğinden, soğaklarda dolaşup Aristeidis ismini yazdırmak için yazı pilen bir adam arayordu. Tessadüfen pizzat Aristeidis rast gelir ve Aristeidis ismini
660 yazmasını reca ider. Aristeidis mülaymetle sorarki:

– Bu adamı tanırmısın;

– Hayr.

– O halde ne fenalık yaptığı bunun sürülmesini isteyorsın;

– Her vakıt punın fazıl (dikaios) dënmesini çekemeyorum. Aristeidis o dikaios hiç bir
665 şey söylemeyerek keremit üzerine gendi ismini yazup köylüye vermiştir.

Gerek eski ve yeni tarihi Yonaniyede, her ne suretle olursa olsun temeyüz ve tefeyüz etmiş olanların, bir zaman sonra hürriyetlerine nakıse verir görkusu ile nefi ve haps ve itlaf edildiklerine dair emsallar pek çoktur. Dédiğimiz gibi pu hal millete fitri bir tabiyatdır.

Her gün hamiyet ve hayrperverliğin ciddi nişanelerini görüyoruz. Millet pu eserler
670 üzerine hayrperveranın ismi ile beraber gendi ismini dahi göyüyor. *Ethnikon Zappeion*, (Milli Zappeion) Ethnikon Zografeion, Ethnikon Orfanotrofeion Siniosoğlu gibiki, bunlar Zappas Zografos ve Siniosoğlu gibi hayrhahanın mesarifi ile meydana gelmiştir.

Tabiyatı milliye tıpkı tabiyatı zatiye gibi asla değişmediğinden, Yonanın tabiyatı hürriyetperveranesi ta eski zemandan şimdiye kadar beka bulmuş ve Ellines buna karşı gelenlere daima zıt getmiştir. İşte benim fikrimce, niçün merhum ve mağfur P.Yeorgios Nevşehirde govalanmış ve nefi edilmiştir.

Aradan 2500 sene geçdiği halde Aristeidis o dikaiosa edilen muamelenin tıpkısı fazıl
680 P. Yeorgiosada edilmiştir.

Bundan 2500 sene evvelki Athinalıların hakkiki ve öz halefi olan Nevşehirli P.Yeorgiosın memleketlerinde fazilet ve icraatı ile gazandığı tefeyüz ve nüfuzu çekemeyere gendisini sürmüşlerdir.

685 Yonanlıların bu tabiyat ve meslekleri ile karlımı yoksa ziyanlımı çıktıkları hakkında varid olacak suala cevap vermek ise bisbütün pahası aherdir.

Bizde her vaqıt tefeyüz ve temeyüz edenleri govalamak adedi, dedığımız gibi, pir maksat üzerine, kin-u- garazdan ve yahod mazmum bir hal eseri degildir, sırf tabiyatımızın hür ve serbest olmasından ilerü gelir. Bunu isbat için öyle adamlar vefat édikden sonra müteğalebe görkusu zail olarak heman lazım gelen hörmet ve 690 tevazuyu alenen icra éderiz ve heykeller rezk eyleriz, Namına nutuklar irad éderiz, eserler yazarız, nitekim işbu P. Yeorgios Cemiyeti ıslahiyesi ile elde bulunan işbu İmerologion merhumı muma ileyh P. Yeorgios şan-u-zikri için meydana gelmiştir.

Al. Turgutis

PASKA

695	İbnullah ğıyam étdi!	Semaden énüb Mesih,
	Yendi mevt ile mevti!	Ten aldı bakireden!
	Dünyayı tahlis étdi!	Semaye çıkdı Rasih,
	Hristosın kefareti!	Salb olub nankörlerden!
	Ne böyükdir şu peyam!	Ġayb olmuş sürisini
700	Misli yok bir mucize!	Aradı, buldı çoban.
	Eyledi Hristos ğıyam!	Adamın varisini
	Bu gün Paskadır bize!	Ġurtardı, olub ğurban!
	Adamın ve Euanın	İnsus bu gün saçdı
	Afv édüb günahını,	Cihane bahşişini.
705	Çözdi cinsi insanın	Cennetin bize açdı
	Bağlanmış cenahını	Ġapanmış ğapusını!
	Hatası ile ilk insan	Rahm édüb bize Huda,
	Fevt édüb saadeti,	Oğlını étdi izam.
	Eyledi tekrar ihsan	Buyırub vadin eda,
710	Allahın inayeti!	Vaz étdi yeni nizam!
	Pederden olub mahkum,	Şudur emri azizi:
	Ġalacağdı günahkar.	“Sevin bir birinizi,
	Cennetden idi mahrum,	Nitekim gendinizi,

Gelmeseidi Helaskar!

Seveyim bende sizi”!

715

Dim. P. Klimentidis, Rumi

MURİLLOSUN KÖLESİ

(HİKAYE)

Yaz mevsiminin güzel bir sabahı, İspanianın meşhur Sevilli şehrinin manzare ve letafeti tabiisi vaktin letafeti ile bir kat daha kesbi revnağ itdiği bir henkamda, bir kaç genc gonusarak eylenecek meşhur ressam Murillosun hanesine doğru gitmekte idiler. Bunlar mumailehin altı şagirdleri Karlos, Fernandez, Mendez, İstruiz, Gonzales ve Kordobas idi. Mektebin enli merdivenini çıkararak ders salonına girdiler, ve muallimleri gelene gadar levhalarını hazırlamaya ve işlerini tertip itmeye başlıyor idiler.

725 Birden bire İstruiz iri ses ile:

– Dün akşam sizden en sonra burada kim galmış idi, déye sual eyledi. Kordobas cevaben:

– Uyuyormusun; dédi, hepimizin birlikte çıkarak gitdiğimizizi bellemeyormusun;

730 Evvet, dédi İstruiz, lakin levhalarımıda akşamdan eyice ve diğkatile temizlediğimi belleyorum, şimdi ise boya ile dolmuş buluyorum.

– Acaip şey, dédi öteden Karlos, bende gendi levhamda ufağ bir insan resmi yazılmış buluyorum ve haқиkaten oldukça ehemmiyetli bir resimdir. Geçen günde keza Fernandezin levhasında güzel bir suret varidi.

– Bahs dutarımki, dédi Fernandez, bütün bu şakalar İstruizin işidir

735 – Yemin ile sizi temin iderimki, kimsenin levhasına el toқанmadım, dédi cevaben İstruiz.

– Yemin étme, İstruiz, sana emniyet ideriz. Bahusus sen böyle mükemmel resim yazmaya muқtedir değılsin.

740 – Furtsalarımın hiç biri meydanda yokdır déye bağırdı Fernandez, her halde burada bir sır vardır.

– Yoksa sende bizim zenci Sebastianos gibi hayalata itikad éderek bunları Arabların Zombi dédikleri cinmi yabdı déyeceksin. Eger bu güzel resimleri Zombi yapıyor ise, dédi Mendez, hiç olmazsa bu gadar oğraşdığım halde teknil idemediğim benim Panaya resminin başını ikmal itmeli idi. Ve bunları söyleyerek levhasına doğıri kétdi,

745 ve birden bire bir istigrap önünde bulundı. Levhası üzerinde henüz az evvel tersim

édilmiş ve ğayet tabii ve mükemmel ve güzel yapılmış bir Panaya resmi, sanki gökden énmış bir eser gibi, diger resimlerin arasında parlayıp duruyor idi.

– Nedir o; Mendezin levhasına bu derece diĒkat ile hepiniz birden ne bakıyorsunuz, déye birden iri bir ses geldi.

750 Şakirdler dönüb baĒdıĒlarında ustalarını yanlarında gördiler ve bir telaş ve kemali ihtiramle selamladılar. Ol vaĒıt şakirdler hep birden Mendezin levhasındaki resmi muallimlerine göstererek:

– Hoca, şu güzel resme bir nazar idiniz dédiler.

755 – Bunı kim tersim itdi déye Murillos, sordu ve hebisi sükut itdiĒinden Murillos devam ile:

– Bu güzel resmi her kim cızdı ise bir Ēün sizin hepinize muallim olacaktır.

Ne mükemmeliet! Ne tarzı tabii! Mendez bunı senmi resim itdin; dédi

– Hayr efendim.

– İstruiz, senmi yapdın; Kordoba senmi; Karlo, senmi; Fernandez senmi;

760 Sıra en genclerine geldiĒinde.

– Hoca efendi, burada bir sır var zanındayım dédi. Hayalların bu işlerde bir medheli olmasın déye şüphe idiyorum. Murillos, kemali diĒkatle, tekrar tekrar Panayanın resmine bakarak, aceba ne olmalı déye sual eyledi.

765 – Hoca, dédi Fernandez tembihiniz mucibi her aĒşam bütün aletlerimizi silmeksiz ve yerli yerince Ēoymaksız Ēapudan çıĒmayız. Levhalarımızı temizler, boyalarımızı yerlerine vaz ideriz, lakin sabahlayın geldiĒimizde hepisini alt üst olmuş boyalarımızı bulaşmış levhalarımızı boyanmış buluruz. Bundan mada levhanın birinde insan resmi, digerinde bir melaike başı, öbirinde genc ya ihtiyar bir adem sureti buluruz, ve bunlar ol derece güzel tersim idilmiş oluyorki, eĒer Ēiceleri siz gelib Ēalışmayor iseniz, bunları mutlaka pir cin yapıyor.

770 – Kaşki pen olaydım. Böyle işler için hiç mahcub olmayacak idim, dédi Murillos, ve sonra Sebastiane, Sebastiane, diye çağırdı. Birde takripen on beş yaşında kenc ve sim siyah bir köle içeri girerek ĒorĒak bir tavr ile muallimin Ēarşusunda durdı.

775 – Sebastiane, sana ben bu odada yatasın déye tenbih itmedimmi; Genc zenci cevaben.

– Evvet, efendim, burada yatıyorum, dédi.

–O halde Ēiceleyin yahod sabahlayın, efendiler gelmezden evvel, buraya kim giriyor; Sebastianos sükut eylediĒinden Murillos hiddet ile:

- Hayvan! Niçün cevab vermeyorsun; giceleyin kim giriyor buraya;
- 780 – Kimse girmiyor, efendim.
- Yalan söyleyorsun! –Sebastianos diz çökerek ve efendisine ellerini yalvarırcasına galdırarak.
- Efendim, size yemin ile söylerim ki buraya kimse girmemiştir, dedi.
- Murillos sert bir tarzile
- 785 – Bak, sana söyleyim, Sebastiane şu Panaya suretini kimin tersim itdiğini, ve sakirdlerin sabahlayın geldiklerinde levhalarında buldukları resimleri kim yaptığını mutlaka öğrenmek isterim.
- Bunun için bu gece uyumayarak bekleyeceksin, ve yarın bana müttehimin kim olduğunu haber vermeyecek olur isen, hayf sırtına yigirmi beş dane deynek
- 790 yeyeceksin, anlayormusun; ve şagirdlerine hitaben.
- Efendiler, şimdi artık işimize bakalım, dedi. Ders alelusul devam etti, ve hitamından sonra Murillos çıkıp geldiğinde, sargirdler yine sabahki hadiseden bahs itmeye başladılar. Mendez, köleye hitaben dediği:
- Sebastiane, diğğat ét, faili bulasın, sonra ne çekeceğini işitdin bilirsin... Şo sarı
- 795 boyamı ver.
- Buyurun mosıo Mendez lakin failin kim olduğu buna gálırsa, Zombisdir.
- Bırak şu Zombisiği, Sebastiane, dedi İstruiz.
- Lakin Zombisden başka sizin Agos İonnis resminizi öyle kim tersim éde bilir idi, dedi cevaben Sebastianos.
- 800 – Bu çocuk çok defa pek musip ve doğru mütaleatda bulunur, dedi Kordobas
- Nasıl bulunmasın, dedi Mendez, bitün gün resimden başka bir şey görmez ve yalnız ressamlık dersleri eşidir. Murillosun şagirdleri ile zinci köle arasında oldukça samimi bir münasibet peyda olduğundan, Sebastianos şagirdlerin mükalemesine bazı kere iştirak éderdi, ve anlerde çocuğı itaat ve firaseti için severler ve çok defa
- 805 tokanarak anın ile eylenirler idi. O akşam müfariqatları esnasında hepsi birden dediler.
- Diğğat ét, Sebastiane, Zombiyi yağalayasın, yoksa sırtığın çekeceğı var.
- Güneş batdı ve Sivillinin büyük ressamının ders salonu ıssız ve sükut halde galdı. Yalnız mermer bir masa üzerinde ufağ bir lamba yanıyor ve yanında siyah bir çocuk
- 810 durmakta idi. Yüzü gicenin gıranlığı ile mütenasib olarak ancak fark olur, lakin gözleri elmas parçaları gibi parlamakta idi. Asla gımıldanmayarak sanem gibi

- durmağda olup ol derece derin mülâhazaya dalmış bulunuyor idiki ne açılan ğapunun batırdısının, nede iki defa çağrılan ismini eşitmedi. İçerü giren şahs yakın gelerek hafifce ğolumı dutdı, ve Sebastianos gözüni kaldırarak ğarşısında gördüğü yüksek
- 815 boylu siyah bir ademe:
– Pederim bu saat burada ne aryorsun dédi.
– Oğlum, sen yalnız ğalmayasın déye geldim.
– Pederim sen gét uyu. Ben burada uyanık bekleyeceğim. Sen bitün ğün çalışıyorsun. Giceleyin rahat étmekliğin lazımdır.
- 820 – Ya Zombi gelecek olur ise; dédi Gomez (pederi).
Sebastianos bir tebessüm ile:
– Korkmam, dédi.
– Lakin, dédi pederi, seni Zombi alır götürür ise biçare ihtiyar Gomezin acı köleliğinde artık hiçbir tesellisi bulunmayacak.
- 825 – Ah pederim, kölelik ne ğadar zalim ve acı şeydir.
– Ne yapalım, oğlum, Allah öyle istemiş.
– Allah! Ben ise her ğün ona dua ve reca idiyorum. Niyazımı eşiderek şimdi beni bahtiyar yapmalı idi. Lakin, sen gid uyu, sevgili pederim.
– Sahih Sebastiane, Zombiden haķıķatan korkmazmısın;
- 830 – Pederim, Zombi tabir olunan hayali bir şeydir. Memleketimiz batıl itikadının hayali bir eseridir.
– Öyle ise niçün her vaķıt şagirdler sana levhalarına kimin tersim étdiği sual étdiklerinde, daima Zombi déye cevap verirsin.
– Onlar ile eylenirim.
- 835 – Allah seni viķaye étsin, oğlum déyerek ihtiyar Gomez odadan çıkđı.
Sebastianos, yalnız ğaldığı gibi, bir levhaya yaklaşarak gendi gendine:
Şimdi işe devam édelim dédi.
Ve birden bire kelimini keserek,
– Ve sayed faili bulamaz isem, vay yéyeceğim dayağa. Ya Allahım! ne yapayım sen,
- 840 merhamet eyle!
Ve bunu söyleyerek oradaki fakir yatağını teşkil iden biraz otlar üzerine diz çökerek hayli ağladı, sonra yatarak derin uyķuya daldı. Şefaķın, ilk ziyaları odaya girmesi ile beraber yataķtan ğalkđı. Sabahın saat 3 idi, ve Sebastinos kemali iştiyaķ ve hahişle çalışmaya başlayub gendi gendine:

- 845 – Cesaret! Sebastiane, cesaret! Elinde yalnız 3 saatin var, diğer saatların efendiye aittir. Haydi köle! Hiç olmazsa bu 3 saatığın sahibi ol diye söyleniyor idi.
“Olvaķıt fırçayı eline alarak evelki günden yarım braķmış olduğı o güzel Panaya resmini havi olan levhaya yaklaşdı. Resim güneşin ilk şuaları ile fevk-el-ade bir parlaklık kesp iderek, daha güzel ve ruhlı görünüyor idi.
- 850 – Acaba sileyimmi déye düşündü. Hayr hayr! Hiçbir defa olmaz. Bu suret canlıdır, yaşıyor. Silerisem sanki öldürdümde ğanının akdığını göreçeğim gibi geliyor. Daha eyidir, ikmal ideyim. Ve boya ile fırçaları hazırlayarak işe ğoyuldu. Vaķıt bir taraftan geçmekte, Sebastianos ise, gendinin kim olduğını, nerede bulunduğını ķatien unutmış halde işine devam iderek gendi gendine.
- 855 – Bir dakika daha! şu ufaķ noktayıda, dudakların şurasında şu ufaķ çızkıyıda! Ya Rabb! Panayam, ne ğadar güzel, ne ğadar mükemmel oluyor déye, geçmekte olan vaķıtıda, efendiside, yéyeceđi dayağıda, hepisini unudaraķ işe dalmış idi, ve birden dönerek yanında hep şagirdlerin ve anlerin arasında Murillosun durduğını gördü. O sırada soğuk bir ter vicudını ğabluyarak başını önüne eğiverdi.
- 860 Murillos çocuğa vaķarlı bir nazar ile.
– Sebastiane, senin muallimin kimdir; dédi. Ancak éřidilir, ķorkaķ bir ses ile cevaben:
– Efendim, sizsiniz, dédi Sebastianos.
Murillos tekrar ikinci defa olarak:
865 – Sebastiane, sana ressamlığı kim öyretti; déyi sual eyledi.
– Siz efendim, siz dédi cevaben Sebastianos.
– Eyiya ben sana hiçbir defa ders vermedimki muallimin olayım.
– Diğerlerine tarif ider iken, bende diķķat ile dinlerdim.
– Aman ya Rabbi démmeki bir dinlemek sureti ile bu ğadar sey öğrendin! Ve
870 şakirdlerine hitaben: Efendiler, şimdi siz söyleyiniz, şu çocuķ mucazatamı yoķsa mükafatamı müstahaķdır.
– şayanı mükafatdır, dédi cümlesi bir ağızdan.
– Ne gibi mükafata;
Zevallı Sebastianos soluķ almaya başladı.
- 875 – Hiç olmazsa, on tallar vermelisiniz, dédi Mendez.
– On beş tallar değer, dédi Fernandez.
– Daha eyi Panaya eortisinde geyinmek üzre güzel bir ruba yapınız, dédi Gonzales.

Murillos Sebastianosa hitaben:

880 – Teklif idilen mükafatlarından memnun olmadığını görüyorum. Sen ne istersin, Sebastiane, diye şual eyledi. Fikriyi serbestce söyle. Bu gün senden o kadar memnun, resminden, o derece mesrurum ki her neki ister isen sana vereceğim. Söyle, korkma.

– Ah efendim, cesaret idemeyorum, dedi çocuk. Ve gözlerinin yaşı yanağları üzerine yuvarlanmakta, gözlerinde dudaklarının ifadeye cesaret idemediği bir niyaz alameti parlamakta idi. Şakirdler cesaret vermek için, usulca söyleyorlar idi:

885 – Sebastiane, para iste.

– Sebastiane, ruba iste.

– Seni sakirdliye kabul etmesini rica et.

890 – Sebastiane, dedi nihayet Fernandez, azadlığını iste, zira bu gün hocanın her ne istersen kabul ve icra itmek niyeti var. Küçük kölenin yüzüne derin bir rıkkat alaimi döküldü. Ve Murillosa ellerini niyazmendane galdırarak.

– Efendi, fakir ve zevallı pederimin azad edilmesini istirham iderim, dedi.

– Sebastiane, dedi Murillos, yalnız pederinin değil. Bu günden itibaren gendi hürriyetinde maliksin.

Ve artık rıkkat ve heyecanını zabt idemeyerek, çocuğu göcağına alup öpdü, ve dedi.

895 – Kalem, sende büyük resamlık istidadı bulunduğunu izhar, ve talebin ise, temiz ve alicenap bir galbe malik insan olduğunu isbat eyledi, bu saatdan itibaren, yalnız şagirdim deil nefsi evladımsın. Bu gün yalnız resim değil bir ressam meydana getirebildiğimi söyleyebilirim, ve bunun için gendimi muftahir ad iderim.

900 Murillos vadini icra eyledi ve Sebastianos, Gomez, Murillosun areb kölesi namı ile maaruf İspanyanın en meşhur ressamlarından biri olmuştur.

MİKRA ASİA KOİNOTİSLERİNDEN

(Bu serlevha altında, Anadolu koinotisleri tarafından mevrud ve tarih, topografia asarı atıka ve ahvalı ictimaiye dair malumatı muhtasara derc idioruz. Bu misillü neşriyatın ehemieti dergar ve müsellemi alem olmayla Salnamemizin münterecatı hususunda en 905 birinci program ittihaz gılınmıştır. Binaen aleh, bu babde vaği olan temenniye icabet iden koinotis ve zevatı muhteremeye şurada alenen arzı teşekkürü vazife ad iderek, sair bil umum koinotisler ve vatandaşlarımıza masaimize iştirak birle, Salnamemizin daima açık olan sahifelerine bu misilli mekaleler irsali ile, bilhassa memleketimizin muhtac olduğu şu emri muhimi milliye hemdahi vatani aslilerine hizmet itmelerini 910 temenni ve tavsie ideriz. S.S.A).

(4. TÜRKİYE TÜKÇESİNE AKTARIM)

ÜRGÜP

Nevşehir'in doğu yönünde 4 saat mesafede ve dört taraftan Tamsa, Üzenke, Ortahisar ve Karasu isimlerinde 4 çay ile etrafı çevrilmiş bağ ve bahçeler arasında Ürgüp kasabası mevcuttur.

(5) Ürgüp en eski şehirlerden olduğu ve Ürgüp kelimesi hâlâ Rum Dili ile konuşan ve hatta oldukça uzak köyler ahalisinin dahi ata ve babalarından geçmek suretiyle kullandıkları (ὄς σαμε ς τὸ Προχὸπ yahut Ὑόρασάτο π τὸ Πρὸπ) Prokop Sözlüğünden anlaşıldığı üslup ile Prokopon'dan harflerin yerini değiştirmeye ileri geldiği görünür. Fakat üzüntüyle tarihe dair hiçbir evrak ve kayıt elde edilmemiş olmakla [birlikte] bu konu (10) tarihi deliller ile onaylanmadığı gibi, ne zaman yerleştirildiği ve ilk yerleşenleri[n] kimler olduğu dahi belki değildir.

Ürgüp, Niğde sancağına bağlı olan ilçe merkezi olup Rumları ruhani yönetimce Kayseri kazasına bağlıdır. Asıl halkı Müslüman ve Rum Ortodoks olup ticaret merkezi Kayseri ve çevresinden yerleşen Ermeniler ile sonradan Ortodokslardan ayrılan (15) bazı Protestan evleri de mevcut olmuştur. Nüfus son yazım gereğince 11.680 Müslüman ve 6300 Rum'dur. Müslümanlar kasabanın kuzeybatısını işgal eden Süphanverdi, Dere Aşağı, Dere Yukarı, Davut Ağa, Cami-i Kebir, Temenni, Esed Ağa, Musa Efendi, Yunak, Peder, Esbelli ve Kez isimleri ile 12 ve Hıristiyanlar diğer yönlerde Mubayacı, Kapudan, Sarumsaklı, Samuil ve Dua Yeri ismi ile 5 mahallede otururlar. Müslüman (20) mahallelerini Rumlarınkinden çarşı ayırır. Bununla birlikte Müslümanların Süphanverdi mahallesi, Kapudan, Samuil ve Dua Yeri mahalleleri arasında bulunduğu gibi Dua Yeri'nde de bazı Müslüman evleri yerleşiktir.

Müslümanların her mahallede ayrı ilkokulları, bir yeni ortaokul, bir medrese ve birçok camiler; Rumların ise: 5 sınıflı bir *Partenagogeion* (kız okulu), 6 sınıflı *Astiki* (derece) ve 1 (25) sınıf *Praktiki* (uygulama) ki toplanmak suretiyle 7 sınıflı bir *Arrenagogeion* (erkeğe ait) ile 4 kısma ayrılmış bir de *Nipiagogeionları* (ilkokulları,

anaokulları) vardır. Bunlarda yaklaşık 600'e yakın (1912-1913 senesinde 230 *Arrenagogeion* (erkeğe ait), 90 *Partenag* (kız) ve 250 *Nipiagogeion* (ilkokul, anaokulu) ki, toplanmak suretiyle 570) öğrenci ve öğrenciler, 12 erkek öğretmen ve bayan öğretmen tarafından eğitim-öğretim ve kayıp etmiş oldukları millî dillerini kazanmaktadırlar. Okulların binaları ilim ve sağlık bakımından istenilen şeylere (30) pek uzaklarsa da tarif olunan dersler Patrikhane programına uygun hâldedir. Okulun idaresi *dimogerontianın* (ihtiyar meclis azasının) denetimi altında ve onun tarafından atanan *eforiaya* (görevliye) emanet edilmiştir ki adı geçen *eforianın* (görevlinin) İstanbul'da da bir şubesi bulunur. Okullara senede 350 lira masraf edilmekte iken bu senenin bütçesi 500 liraya ulaşmıştır. Adı geçen harcamalara Ürgüp ve İstanbul'daki mal ve mülkün getirimi, *eisitiron* (bilet) bedeli, (35) kitap ticareti, ilim ve iyiliksever çocukları[n] yardımı ve vatandaşın yardımıyla sonuçlandırılır.

Bundan 40-50 sene önceleri Ürgüp halkınca daha sıcak ve imrenmeye değer bir ilgi ve gayret bulunuyordu ki bugünkü gelirlerin en çok kısmı o zamanın birleşme ve faaliyeti eseridir. Toplum o zamanlar zengin ve parlak bir kütüphaneye sahip bulunduğu gibi, dernek ismi ile bir de *Anagnostiron* (kıraathane) yönetirdi. Her esnafın ayrı derneği olmak [ve] bir yerde (40) toplanmak suretiyle 17 esnaf derneği kurulmuştu. [Bu derneklerin] gelir ve yardımları ile fakirler, kilise ve okulları yönetildiği gibi, fakirlerin devlet hazinesinde[ki] vergileri[ni] de üstlenirlerdi. Üzüntüyle o gayret bugün tam olarak soğumuş, *lehsi* (dernek) çoktan dağılmış, çok ve çok az bulunandan olan kitaplar onun bunun elinde kalmış, gelirlerin bazıları yok olmuş, bazıları da esnafın belli gününde anmasına ve işbirliği yaptırılmak üzere (45) okullar uğruna Konya[’ya] emanet edilmişse de adı geçen antlaşmanın yerine getirilmesine bugün dahi göz yumulmaktadır.

Şimdi Ürgüp'te 3 *adelfotis* (dernek) mevcuttur. Bunlardan birincisi olan Taşçı *Adelfotis* (Derneği), ganimetleri beyan eden eski derneklerden daimî olarak eski teşkilâtı ile hâlâ devam etmekte ve kiliselere *polieleon* (avizeler) hediyesi ve her sene Meyalı Pemti (Paskalya öncesi Perşembe) günü her iki *ekklisiaya* (kiliseye) (50) mumlar vermek gibi ve [bu günlerden hariç] diğer güne [de] yardımda bulunur. Filiptohos Dernek İ. Orthodoksia 1894 yılından beri devam etmektedir. Bunun kurucusu *eperhiamızın* (ilçemizin) sevgili piskoposu erdemli din adamımız merhum

Kaisarias İoannis olmuştur. İşaret olunan merhum kişi tarafından düzenlenen ve iyileştirilen yönetmelik gereğince: Ürgüp fakirler ve ihtiyaç sahiplerine buğday, un, elbise vs. dağıtımla amacı yerine getirmekte ve (55) gerek üyesinin belli yıllığından yardım paraları gerek dışarıda cereyan bulan iyilikler ve ödeneklerden biriken para, kendilerinden seçilmiş belli bir heyete becerisiyle ticari işlerde dahi kullanılarak bugün epeyce bir sermaye sahibi olmuştur. Bir de 4 seneden beri İstanbul'da “**ὁ ἐν Κων) πόλει Σύνδεσμος τῶν φιλομούσων Προχοπιέων ἢ Ἀρετῆ**” ünvanı ile kurulmuş heyet Ürgüp okullarındaki fakir (60) çocuklara senelik 40-50 lira verilme[si]yle; kitap, elbise kâğıt vs. verilmekle beraber, okulların gelirinin idaresi gelecekte temini uğrunda kendi üyelerinin yıllık yardımından meydana gelmiş olan gelirinin yüzde 70'ini bir bankaya bırakmakta ve [orada] korunmaktadır ki okulların geleceği için önemli olan şu önlemden dolayı gerek yönetim heyeti, gerek genel bilgiyi koruyan üyeyi kutlamaya ve takdire değerdirler.

(65) Ürgüp'te şimdi 3 adet kilise vardır. Bunlardan en eskisi olan Agos Yeorgios zaten kasabanın ucunda bulunmakta[dır]. Ancak numara 3 ve 23 Nisan günü özel olarak bazen de arzu eden Hıristiyanlar tarafından *leturya* (ayin) yaptırılarak *parekklosion* (küçük kilise) hâlini almıştır. Adı geçen kilise, kayadan oyulmuş ve çok eski olduğu görünse de bina ve tarihi hakkında bilgimiz ancak ufak bir kilisecik olup 1861 yılında tamirle, (70) 1864'te dış yüzü Agkuras ve o zaman Nazianzu Gervasios efendi tarafından *egkania* (açılış) yapıldığından oluşmuştur. Agos Vesileos kilisesi, 1832 yılında yapı[mı] bir yıl içinde tamamlanması ile Kaisareias Paysios tarafından açılmıştır. (75) Dışarıdan çok şirin değilse de içten çok geniş ve 12 direk üzerindeki ikona ve diğer süsleri olağanüstüdür. Üç taraflı direkler altında geniş ve üstünde *yunaikonitisi* (kadın ikonunu) içine alan *narthikanın* (ibadethane dehlizinin) dışına 1841 yılında aşçı ve şerbetçi esnafının hayırları ile İnsüs Hristos'un eziyetleri resimleştirilmişse de eseri görmemezliğe gelerek zamanla güzel resimler yok olmaktadır. Kuzey ve batı yönünde bulunan iki bütün kapısından (80) işleyen kuzey kapısı üzerinde Ag. Vasileios resmi ile altında 1841 tarihi var. Diğer batı kapısının üzerinde ise öndeki sözü içine alan tarihi bina taşı vardır.

Bunu işleyen Tin-Cİ Tereli Lazari

BU MUHTEREM EV SULTAN MAHMUT İKTİDARINDA VE KOSANTOS PATRİĞİN ZAMANINDA YENİDEN İNŞA OLDU. İLÇENİN DİN ADAMI. (85)

ΠΑΙΣΙΟΣ ΕΦΕΝΔΙΜΙΖΙΝ. ΖΑΜΑΝΙΝΔΑ ΣΑΥΓΙΝ ΑΔΑΜΛΑΡΙΝ ΒΑΚΑΝΛΙΓΗ
ΒΕ ÜRGÜP'DE ΜΕΒΚΥΤ ΚÜÇÜΚ ΒΕ ΒÜYÜΚ ΕΡΚΕΚ ΒΕ ΔΙΨΙΛΙ
ΗΡΙΨΤΙYΑΝΛΑΡΙΝ ΤΟΠΛΥΛÜĐÜ ΒΕΡΓΙΛΕΡΙ ΒΕ ΕΜΕΚΛΕΡΙ İLE ΒİR
YILDA ΤΑΜΑΜΛΑΝΔΙ ΠΑΝΑΥΑ ΚΟΙΜΙΨΙΨ (ÖLÜM) GÜNÜ ÇOK
SÜSLETİLEN ENKENİASINI DA (AÇILIΨINI) DA YAPTI AGOS KAİSARİAS
ΠΑΙΨΙΟΣ ΕΦΕΝΔΙΜΙΖΙΝ YIL AODD (1844)

(90) ΑĞΥΣΤΟΣ İE 1350

Agios Vasileios kilisesinin biri binanın yapımına diğeri *kodonostasion* (çan kulesi) binasına dair ve üçüncüsü de binaya bakmak üzere bir özel memurun ataması için olmuş. (95) 3 kıta buyrukları gerek asılları gerek değerli öğretmeni An. Levidis Ef. tarafından Rumcaya düzenlenmiş tercümeleri toplumun ilim sever ve gayretli papazlarından erdemli Papa Dionusios efendinin kütüphanesinde korunmuştur. Üçüncü kilise derininde *leipsanonu* (kutsal cesedi) bulunan Asios İoannis (Russos) ismine vakfedilmiştir. Bu kilisenin buyruğu 1885'te meydana gelme ve 1886'da yapımına süratle başlamayla (100) bir süre değışiklikten sonra bütün köylünün maddi ve bedenî hizmet ve çabaları sayesinde 3000 lira masrafla 1892 yılında tamamlanmıştır. Bina; direksiz, kubbeli ve çok yüksek (29 arşın) *stavrodis* (haç) şeklinde *Buzantion* (Bizans) tarzı mimarisinde yapılmış olmakla [birlikte], derinine girildikçe gösterdiği görkemi ve kubbenin yüksekliği önünde gerek mimarı Gümüştaneli Haral. H. Savva'nın ilim ve kabiliyeti gerek Agios (105) Oros eserleri olan "*despotika-i tasvirler*"³⁷ bakış inceliğı ve şaşırtıcılıkla kendine çeker. Kilisenin batı yönünde bütün kapısı Ürgüp madenlerinden balgama benzeyen mermer taşından üretilmiştir ki adı geçmiş mermer, cilayı şu derece kabul etiğinden cam gibi parlamakta olup üzerine oturtulmuş tarih taşında şu yazılar okunur:

(110) Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΑΛΕΨΤΑΤΟΣ ΟΥ ΤΟΣ ΝΑΟΣ Ο
ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ Ο ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ ΕΠΙ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΟΨΙΟΥ
ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕ ΜΕΛΙΩΘΕΙΨ ΚΑΤ ΑΡΧΑΣ
ΕΝ ΕΤΕΙ 1886 ΙΟΥΝΙΟΥ 2 ΕΙΛΗΦΕ ΠΕΡΑΣ ΜΕΤΑ ΕΞ ΕΤΗ ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΑ ΜΕΝ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΕΝ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ ΤΑΥΤΗ ΟΡΘΔΟΞΩΝ ΧΡΙΨΤΙΑΝΩΝ
ΒΟΗΘΕΙΑ ΔΕ (115) ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΨ ΠΕΡΙΧΩΡΟΙΨ ΦΙΛΟΧΡΙΨΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΨ

³⁷Bu ikonalar, anılmaya değer İeromonahos Dienisos Efendi ustalığı ve çabası sayesinde vatandaşlarımızdan ona, (onun) ve ileri gelenlerin masrafları ile üretilmiştir.

ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΑΙΟΤΑΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΦΙΛΕ
ΣΤΑΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΣ ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝΤΟΥ Β
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑΣ ΔΕ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΤΟΥ Η ΕΝ

(120) Ιόννης Methodiadis

“Merhum İoannis Methodiadis en asıl Nevşehirli olup ölüm sırasında Papa Yeorgios topluluğuna 30 lira bırakmakla haysiyetlicesine davranışıyla yurtseverliliğini göstermiştir.”

ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ 1892 ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ ΟΝΤΟΣ
(125) ΤΟΥ ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΥΣ ΧΑΤΖΗ ΣΑΒΒΑ Οσios
İoannis kilisesinin özel günü olan Mayıs 27'sinde yapılan panayır gerek parlaklığı
gerek her taraftan gelen ziyaretçilerin çokluğu ile bütün çevre panayırları
meydanında kendini gösterir. Οσios İoannis Kaisarios İkonu ve Agkuras ilçelerinde
mucizeleri ve şifa veren nimeti ile hatta Ermeni ve Müslümanlar arasında bile (130)
meşhur ve biliniyor olmakla [birlikte] adı geçen ilçelerin her tarafından hatta çok
uzak yerlerinden bile her gün akın akın gelen cinsiyet ayrımı yapılmaksızın mezhep
ziyaretçilerin yerleşme ve dinlenmesi için kilise bahçesinde 10'a yakın oda
yapılmışsa da ziyaretçilerin sayısı günden güne artıyor olması neticesinde yetersiz
görüldüğünden başka odalar dahi yapılmak üzere kilisenin yakınındaki evler satın
alınmıştır.

(135) Osios İoannis kilisesinde azizin sadece sağ kolu eksik olan kutsal cesedi korunmuştur. Ürgüp'te değeri anılarak 1839 tarihinden başlayan ve hâlâ devam etmekte olan iki kilisenin vaftiz olan çocukların kayıt defterlerinden başka, eski eserler[e] dair, bedene ait elbise, alet ve başka parçaları bulunamamaktadır. En eski *antiminsion* (maddiyat) 1812 tarihlidir.

(140) Ürgüp'ün yeri ve manzarası çok şirin ve hoştur. Şehre yaklaşıldıkça ilk önce bakış dikili kayalara çarpar ki ince ve iki kavak yüksekliğinde [olan] kaya direkler tepesinde dört misli kalın baş konulmuş gibi tabiatın bu hükmeden izleri insanın hayret ve şaşkınlığını çeker. Ardından sanki büyük çimenlik gibi olan bağ ve bahçelere girer ki dört ırmaktan sulanan cennet bahçesi gibi türlü meyveli ve büyük (145) meyvesiz ağaçlar ile ekin ve bolca bulunan yonca rüzgârdan dalga mevcut ettiği zaman büyük bir deniz görüyor ve yavrularını kanatları altında koruyan tavuk gibi, yapraklar altında kat kat üzümler öyle bir güzel manzara meydana gelir ki en kederli kalbide açarak sevinçli yapar.

Ürgüp, dar geçitler arasında olmakla birlikte kayalar yazın ısınıp çok sıcak ve 4-5 ay devam (150) eden kışı şiddetli ise de havası iyi ve sağlığa faydalı olduğuna, bulaşıcı hastalığın çok az olarak burayı ziyaret ve hâkimiyeti çok az süre devam ettiği gibi köylünün her şeyi yükseltme bağlamı ile görevsiz çoğu zaman belediye doktoru dahi olmayarak yaşayabilmeleri kuvvetli bir delildir. Ürgüp'te cuma ve cumartesi haftada iki gün pazar kurulup çevre esnaf köylerin (155) geliri harcanır. Buğday pazardan hiç eksik olmasa da başlıca eylülünden itibaren 3 ay pazar hububattan dolu olarak alışveriş mükemmel olur. Yerli buğday talebin hâkimiyeti kuvvetsiz olduğundan çok az kâr edilir. Fakat meyve ve sebzeler için son derece uygun olmakla [birlikte] özellikle çeşitli o cins ve çoğu meyveler üzerine aynı çevre köyleriyle oldukça işlek bir ticaret olur. Ürgüp, içi taşlık ve kayalık bir yer olup çoğu evler (160) kayadan oyma olduğu gibi, binalara elverişli çeşitli taşları vardır. Kasabanın kuzeybatı yönünde aşağı yukarı bir saat mesafede bir de balgama benzeyen mermer taş ocağı vardır. Buradan çıkarılan mermer damarlıysa da son derece cila kabul ettiği gibi işlenmesi de kolaydır. Bu mermerden kıymetli binalara ait aletler, yazı ve sigara takımları yapıldığı gibi, mezar taşı ve levhalık için de çevre illere satılır ve taşınır. Bu ocağın (165) yakınında *İçmece* adıyla bir de kükürtlü su pınarı vardır ki çoğu zaman temmuz ve ağustos aylarında çevre köylerden ve bazen uzak yerlerden içmek için gelirler.

GÖREME HARABELERİ

(170) Göreme Harabeleri, Nevşehir ile Ürgüp arasında bulunan bir deredir. Nevşehir'den 3 saat ve Ürgüp'ten bir saat uzaklıktadır. Harabelere bir çeyrek saat uzaklıkta Maccan (eski Metianı) isminde bir Müslüman köyü vardır. Uzaktan görüldüğü zaman özellikle konulmuş bazı işaretler gibi görülen ve her biri birer metre aralığında bulunan dikili kayalar Kızılıрмаğa kadar uzanmaktadır. Fakat kaya denildikçe hissedilmesin ki! (175) Derenin içinde taşlıktan başka bir şey yoktur. Aksine en verimli ve hoş bahçeler, bereketli bağlar bu kayalıkların arasında bulunuyor. Bu kayaların aslı yumuşak olduğundan yağmurun ve karın etkisiyle eriyip yavaş yavaş toprak şeklinde kenarlarına dökülmekle ve bundan şekillenen tarlalar gayet verimlidirler.

Eski *Buzantinler* (Bizanslılar) zamanında inançlı ve dindar halk her tarafta olduğu gibi burada dahi bir manastır (180) yapmıştır. Bu halk kayanın yumuşaklığından faydalanarak öyle kiliseler, öyle evler yapmışlardır ki! Şimdi bile insan bunları gördükçe hayran [olmak] ve hüzünlenmemek mümkün değildir. Gezmiş olduğum birkaç kiliselerden birini tarif etmekle yetineceğim. Ancak hemen hepsi değiştirmeden inşa olunmuşlardır.

Yüksek ve dik bir tepenin üzerinde bulunan büyük bir kayanın içinde bir kilise (185) mevcut olduğunu köylülerden birisi bana söyledi ve oraya kadar beni götürebileceğini ekledi. Her ne kadar ilk bakışta oralara çıkılmanın imkânı olmadığını görüyorsam da, yine köylünün arkasına düştüm ve birçok güçlükten sonra kayanın yanına ulaştık. Tek kapısı olan delik bir metre kadar yüksekti ve oraya yalnız çıkmak imkânsızdır diyebilirim. Bereket versin köylü merdiven görevini gördü (190) ve o sayede çıkabildim.

Hafif bir ışık ile aydınlanmış bir yer altı kilisesine benzeyen bu binanın duvarları ikonalarla doludur. Bunlar o kadar parlak ki yalnız birkaç gün önce cilalanmış sanılır. Kapının karşısında *Agion Vima* için yazılmış yer hâlâ bellidir ve her tarafı gayet düzgündür. Göz karanlığa alıştıkça birden bire göremediğin daha başka (195)

ikonaları ve içerisini daha iyi görüyorsun. O zaman o güzellik önünde hayran kalıp bir an için insan kendinden geçer ve sonra hayaline neler gelir...

Orasını eski hâlinde *monahoslarla* (keşişlerle) dolu görüyorsun. Hep siyah giyinmiş olan bu *monahoslar* (keşişler) kilisenin içinde diz üstü kapanarak ibadet ediyorlar. *korosdaki* (topluluktaki) bulunan ilahi sesleriyle *troparionları* (ilahi okuyan kişileri) ilahi söylüyorlar. Şimdi diğer yönlerden **(200)** güçlkle ayırt edilen Agion Vima'dan bütün ruhani elbiselerini giyinmiş bir *iereas* (papaz) elinde *agion potiriouni* (kutsal kâseyi) tutarak çıkıyor ve gözlerini köye çevirerek sağlam bir sesle: “Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε” diye bağıyor. O zaman bütün *monahoslar* (keşişler) bize şimdi korkunç görünen mağaralara doğru gidiyorlar. O hâli böyle göz önüne gelince şimdiki durumunu görüp de kederlenmemek mümkün değildir. İnsanı kederli **(205)** bir sıkıntı kaplıyor ve hemen oradan çıkıp kaçmak istiyor. Fakat orada kendisini gizli bir kuvvet tutuyor ve “ey alçak! Ne kaçyorsun? Dur, bak! Hem de iyi bak ki, varlığını öğrenesin! Çünkü bu acılardan kurtulmak istersen yalnız görüp kişiliğini ve varlığını öğrenmekle ulaşmış olursun...” diye gizliden bir ses geliyor ve bir az sessizlikten sonra “umut ve sabır” diye ekliyor.

(210) Geor. K. Tosunoğlu

Maccan Köyü

Dağın tepesinden görünen genel manzara

(215) Derenin genişliği ve içindeki bahçeler

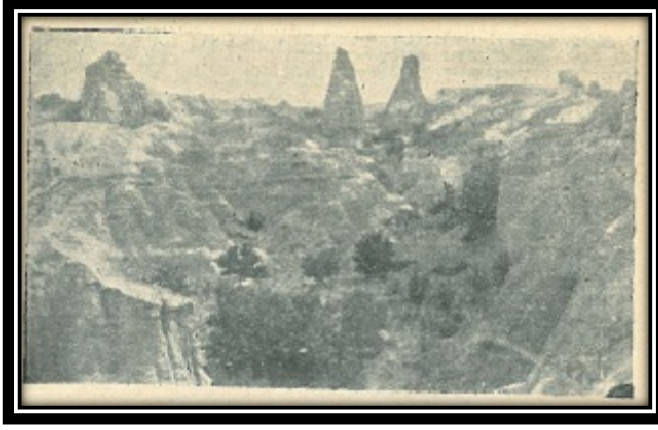

Dereden görünen genel manzara

(220)

Derenin içinde hoş bir görünüm

(225) Dağlarda eskiden oyulmuş inler; her biri birer manastırımış.

Kiliseler, manastır ve bağlar

İBADET

Hazır nazır Rab her yerde,
(230) Verir deva her bir derde,
Asla bakmaz yere, ferde,
Sormaz Allah kimdir nerde?
Tanrı kanmaz yalan söze,
Ne kâr eder boş ifade?
(235) Ümidini görür kalpte,
Var mı Hak'tan gizli madde?
Ne demek farz ibadette?
Verdi örnek Rab bu kitapta,
Oku İncili Şerifte,
(240) Etme cüret onu redde.
Hak ne etmişse emir,
Bekle ondan fayda.
Sapma sakın hiç fesada!
Git yoluna olağan.
(245) Çünkü hazır
Rab imdatta.

Yoktur fayda
Fazla sözde,
Nedir zarar nedir fayda?
Bilir Mevla çok fazlasıyla.
Var mı ihtiyaç söz söylemeye?
Dile yeter hayır sade.
Gönül temizliği lazım her duada,
Bak ki ruhun ola sade.
Dua eyle her bir yerde.
Fakat ayin kilisede.
Orda Rab'e eyle secde,
Rahip kansız kurban ede,
Sürüsünü çoban güde,
Doğru yolu tarif ede.
Varsa hata şu sözlerde,
Ustasına danış doğrula.

Dim. P. Klimentidis Rumi.

KOMİK SÖZLER

– Nasılsın bakalım usta Nikola, kışı nasıl geçiriyorsun?

(250) – Çok iyi Kurya Eleni. Her zaman oturuyorum da yaz için kuvvet topluyorum.

– Peki yazın?

– O zamanda kışın gelmesini beklerim.

MEDENİ EĞİTİM

Bir milletin devamı ve şerefine vesile olacak sebepler ve şartlardan biri ve en önemlisi (255) “Medeni Eğitim” olduğu bu son yıllarda çok hoş bir biçimde belli olmuştur.

“Medeni Eğitim’den” amacımız yalnız *medeniyet* ve bunun ayrıntıları olan *güzel davranış ve uygunluk, genel ahlak güzelliği, milli ve örfî taraftarlık* ve diğeridir.

Buzantion (Bizans) imparatorluğu, medeni eğitim ve ahlaki açıdan yoksun olduğundan bitmiştir. *Marok* (Fas) ve diğer ufak hükümetler bundan dolayı boyunlarını eğmişlerdir. (260) Kocaman Rusya halkında medeni eğitim olmadığı için Japonya’ya yenilmiştir. İran ülkesi dahi bundan dolayı parçalanmak üzeredir. Osmanlı hükümetinin dahi bu Balkan savaşında yenilmesinin sebepleri medeni eğitim eksikliğinden ileri geldiğini Türkçe gazeteler bağırarak yazmışlardır.

Bu başlangıçtan sonra amacımız ve P. Yeorgios iyileştirme topluluğunun asıl (265) amacı olmak üzere kabul ettiğimiz *maddi iyileştirmeden* daha çok, bizim Anadolulularımızın *manevi iyileşmeleridir*. Bu konuda çoğu kez görülen kusurların düzeltilmesine çalışırsak medeni eğitimden yoksun olmayız ve biz Anadolulular başka bir millet gibi kabul edilmeyerek milletimizin arasında daha önemli bir yer elde edebiliriz.

(270) Medeniyetin temeli eşit, ailedir. Asıl dikkat edeceğimiz nokta her bakım[dan] kadın ve erkeğin eşit olduğunu kabul etmektir. İşte Hıristiyanlığın ünü ve büyüklüğü budur. Ünlü ve şerefli annemiz *Panaya* sayesinde Hıristiyanlık bu kadar yükselmiş ve milletçilik korunmuştur. Erkek ve kadının eşit olduğunu kabul etmeyen milletler mutluluktan yoksundurlar ve asla milliyetçiliklerini koruyamazlar. Kederle (275) bizim Anadoluluların çoğunluğu bunu kabul etmek istemiyorlar ve ailelerine pek çok kötü söz edenler bulunuyor. Ailesine kötü söz söyleyen kendi namusuna kötü söz

söyler. Çünkü erkeğin namusu kendi ailesinin elinde olduğundan, aileye her ne davranış olursa kendi namusuna yapılmış olur. Bu nokta, olağanüstü şekilde dikkat edilecek bir noktadır. Bir kişinin yaşam tarzı, genel topluluğu, ticareti ve diğerindeki konumu kendi **(280)** ailesi arasındaki davranış ve konumundan anlaşılır. Aile namusuna hainlik edenlerse bir defa cinayet işlemiş olmazlar, bütün soyuna karşı çok büyük bir cinayet işlemiş olurlar.

Namus ve aile mutluluğu korunduktan sonra çocukların terbiyesi ikinci derecede kalır ki bunda erkek ve kadın kendi görevlerini yerine getirmede zorunludur. **(285)** Terbiye gören ve okuma yazma bilen bir kadının çocukları daima terbiyeden yoksun kalmaz. Onun için kız çocuklarının terbiye ve eğitimine çok fazla dikkat etmeliyiz. Çünkü bunlar anne olacaklar ve her biri birer aile reisi olacaklar.

Bundan önce bizim yurttaşlarımızda öyle adamlar, öyle kafalar vardı ki okumayı asla kendisi sevmediğinden başka, kendi çocuklarını bile okutmak istemeyerek “çok okuma **(290)** öğrenirse sonra bizi beğenmez” atasözünü söylerdi. Bilmem şimdi bu fikirli adamlar bulunuyor mu? Hele kızlarının eğitim-öğretimine önem vermeyen anne ve baba pek çoktur zannederim. Bunun ne kadar büyük bir hata olduğunu söylemek gereksizdir. Çünkü yukarıda sunduğumuz gibi son yıllarda olan olaylar uluslar ve yurttaşları için gayet ciddi birer örnektir.

(295) Okullarda verilen terbiyeden çok, çocukların evdeki terbiyesine çok fazla dikkat etmeliyiz. Onların yanında küfür ve sitem etmek, terbiye ve utanmaya aykırı sözler söylemek zavallı masumların temiz kalplerine birer damla zehir dökmektir. Üzüntüyle küfürbazlık, barbarlık, naziklik ve güzel davranışa aykırı durumlar bizim Anadoluluların çoğunda görülüyor ki bunlar sayılır hatalarımızdandır. **(300)** Elbette bu son yıllarda Anadolu'muzun her tarafında okullar oldukça düzeltme görevini yürütüyor. Önceden okula gitmeyenler yahut her nasılsa eğitimi eksik olanlarsa zamana, davranış ve konuma göre naziklik, terbiye ve görgü dairesinden çıkmamalıdır. Eğer aile meydana gelmişse asıl vazifesini bilmeli, davranış ve konumunun gereğince bulunduğu yerde, topluma, insanlığa [ve] vatanına olan görevini **(305)** yerine getirmeli.

Genellikle evi neşeli ve keyifli olmalı, akraba, eşe ve dostlarına evi açık olup kendisinde millî emirlere, mezhebe ve dostluğunu yerine getirmede kusur etmemeli.

Bir toplum arasında bulunduğu zaman yeri geldikçe konuşmalara katılmak [bunu yaparken de] kendi fikrini yorumlayarak, daima danışmadan ve incelemeyen geri durmamalı. (310) Aşırı derecede olmamak şartıyla cömertliği asla elden bırakmamalı. Herkes evine, kendi üstüne başına, ailesine ve çocuklarına gücü yettiği derecede bakmalıdır. Bu yön çok önemlidir ve kibarlık gereğindedir. Almanyalı meşhur bir filozof demiş ki: “Eğer bu dünyada bütün insanların gözleri görmese ve yalnız benim gözüm olsa! (315) Bunca sarayların, süslerin ve yiyip içmelerin ne gereği var? demek ki bunların hepsini herkesin gözü için yapıyoruz.”

Hakikatte bütün insanlık medeniyet sayesinde bir birine öyle bağlıdır ki bu kuralı bozmak bütün insanlığı bozmaktır. Herkes bir meslek, bir sanat tutmuştur. Gece gündüz o meslek ve sanatın olgunlaşmasına gayret eder. Eğer insanların (320) hepsi ölmek için bir ekmek ve katığa katlanırsa, vücudunu korumak için deriden yapılmış daha sağlam ve sıcak bir elbiseye kalırsa ve havadan korunmak için dört duvardan meydana gelmiş bir evde oturursa bu dünya ne vaziyet kazanır? Onun için herkes gücünün yettiğine göre yaşamaya ve geçinmeye zorunludur. Bizim Anadoluluların bazılarında millî ve örfî taraftarlık vardır. Örneğin bildiğinden, (325) gördüğünden asla şaşmaz ve memleketinde şehir göreneği nasılsa o âdeti her gittiği ve bulunduğu yerde yapmak ister. Bu manasız iddia dahi bizi diğerlerinden bir dereceye kadar ayırmaya ve ayrı tutulması gerektiğine yardım ettiğinden mümkün olduğu kadar bu kusurunda düzeltilmesine çalışmalıyız.

Sözün kısası zamanın gereğine ve yaşadığımız yüzyılın ihtiyacına göre bütün davranışlarımızı, hareketlerimizi (330) ve yaşam tarzımızı uydurmaya çalışırsak medeni eğitim sahibi olmuş oluruz ve bu yolla mülkümüzü koruma hakkı ile evrendeki konumumuzu ve mutlu hâlimizi elde ederiz.

Kon. Polis ti 20 Augustu 1913.

(335)

İ. İoannidis

DEĞİŞİK

ÇİVİ ÇİVİYİ SÖKER

Bu atasözü Amerika'nın Şikago [Chicago] şehrinin bankalarından biri, hakkı [gereği] durumu yürütmüştür. Sahte banknotları en yetenekli memurlar bile (340) tanıyamadıklarından bir türlü elden ele dolaşımının önü alınamıyordu. Onun için banka, Amerika'nın en ünlü kalpazanını dolgun bir maaşla alıp şüpheli banknotları bunun dikkatli denetiminden geçirmeye karar vermiştir. Bu ünlü kalpazanın ismi Karolos Vekker'dir. Ama kendisi şimdi Kaliforniya hapisanesinde bulunduğundan 8 yıllık cezasını doldurmasına 3 ay kalmış olmakla [birlikte] (345) ondan sonra önemli vazifesini üstlenecektir.

Demek ki kalpazanlıkta işe yarıyor.

KOMİK SÖZLER

Bir şapkacı dükkânında

Modistra: – A! Madam şapkanıza koyduğum çiçek size çok yakıştı. Sizi en az on yaş (350) küçük gösteriyor.

Madam: – Gerçek mi? Öyleyse bir çiçek daha koyunuz.

Doktor: – Madam bunu da ekleyeyim ki her sabah aynı saatte kalkacaksınız, aynı saatte yiyeceksiniz, aynı saatte uyuyacaksınız, sözün kısası aynı aynı...

Zevoş: – Doktor Bey, affedersiniz bu tembihler eşimin tuvaletleri için geçerliliği (355) var mı?

HAVANIN ÖVÜLESİ FAYDALARI

Yer yuvarlağımızı kuşatan hava, uzak yer cisimlerinden (*suntheta somata*) sayılı bulunmakla [birlikte] oksijen (*oksugonon*), azot (*azoton*), büyük beşli (*dioksidon anthrakos*), hidrojen (*udroygonon*) ve diğer gazlardan (*aeria*) bileşiktir. (360) Bunlardan oksijen, gerek insanın gerek diğer bütün canlıların; büyük beşli ise, bitkilerin yaşaması için lazım ve gereklidir. Adı geçen bileşik asıllı parçalara hava derininde bir kez var olması [neticesinde] hiçbirinin miktarı asla azalmaz ve tükenmez. Sebebi ise; canlılar, teneffüslerinde havayı ciğerlerine kadar taşımakla orada oksijeni ayırarak kanlarına dâhil ederek karbondioksiti dışarıya geri gönderirler. Aynı durum (365) yanmada (*kausis*=yakmak) dahi olur. Yanma, daima oksijeni tüketmekle yakaktan karbondioksit (*antrakikonoksu*) yayılır. Özellikle bitkilerde ise, gündüz ve aynı seviye güneş ışığı etkisi altında yeşil yaprakları vasıtasıyla karbondioksiti toplayarak yerine oksijeni çıkarırlar. Şu hâlde hava

boşluğu (*atmosfaira*) canlı cisimler ile bağlanan bir halka (370) gibidir. Canlılar ve bitkiler için gerekli olan gıdayı bitkiler dahi canlılarınkini hazır eder ki şu yönle havanın Dünya hayatı için önem derecesini anlatmaya gerek yoktur.

Hava akımı (*atmosfairikos air*) her ne kadar gaz hâlde (*aerodis*) yse de övülen aletler vasıtası ile yüksek derece basınç (*biesiz*) ve aynı zamanda şiddetli bir soğuma (*psioksis*=soğutmak) etkisine bırakılarak mavi (*ugron*) hâle getirilebilir.

(375) Hava, mavi durumunda renksiz ve gayet hızlı hareket eden berrak ve temiz suya son derece benzer. Mavi hava ile diğer birçok gazlar dahi mavi şekle dönmüş olabilir. Örneğin değersiz hava gazını (*fotaerion*) mavi hava gazı derinine batırılmış yılan şekilli (*ofioeidis*) bir borudan geçirirsek, içinde bulunduğu bileşik parçaları (*sustatika*) hidrojenen başka mavi şekle gelir ki hidrojenin ayrılması (*apomonosis*=ayrılması) (380) için kullanılan yöntemlerden biriside budur. Olağan derecede soğumayla o derece katı (*sterea*=katı) bir şekil kazanır ki bundan çivi bile yapılarak yine aynen yapılmış çekiç ile ağaca çakılabilir. Delikli (*porodis*=delikli) değersiz ağaç kömürü mavi hava ile çevrilmiş bir kap derininde soğutulduğunda son derece belli kuvvet (sorucu kuvvet) kazanarak çeşitli havaları derinine çeker. (385) Kömürün sahip olduğu adı geçen kuvvetinden ünlü Röntgen ışınlarının hazır edilmesi için kullanılan Crookes kürelerinden içinde oldukları havanın büyük bölümünün dışarı atılması için faydalanılır. Mavi hava, pamuk ile kömür tozu karışımı üzerine döküldüğünde gayet ucuz bir yeni ateşli parçaları meydana getirir.

Bugün sanat dünyasında oksijenin hazır edilmesi için çok büyük miktarda mavi hava kullanımı (390) tüketilmektedir. Son derece mükemmel makineler aracılığı ile kolay uçan (uçucu) azotun ayrımı ile alınan oksijenin en çok yüzde 8-10 oranında bir azotu içine alarak gayet ucuz olur ve bunun birçok hayret verici uygulamaları vardır. Madenler; özellikle demir, oksijenin sayesinde çok kolay kesilebilir. Bunun için demir, ateşte iyice kızarttırdıktan sonra kesilmek istenilen tarafına (395) ince bir oksijen akımı yöneltir. Hemen oksijenin etkisiyle demir yanarak beli noktasından erir ve asıl şekline hiçbir değişiklik getirmeyerek iki parçaya ayrılır. 16-20 santim kalınlığındaki çelik yapraklar sadece 10 dakika gibi sürede hayrete değer bir çabukluk ve kolaylıkla kesilir. 22 milimetre çapında kalın çivi başlarının kesilmesi için 12 saniye yeterlidir. Bundan beş yıl önce Paris'in yer altı (400) tünelinin merkez

istasyonunda halkın geçip gitmesine anlam oluşturan 6 metre yksekliginde ve 3,5 m. genişliğinde bir demir merdiven genişliğinden 1 metre kadar kesilme[si] gerekiyordu. Bildirdiğimiz zellik ile operasyon sadece 4 saat sresinde ve o derece düzgün yapıldı ki merdiveni[n] kesilen bölümü hiçbir değişiklik ve ya başkaca tamire ihtiyaç olmaksızın başka yere verilerek kullanılmıştır. İşin kötü (405) tarafı varsa anılmış özelliği, Avrupa'nın büyük Şehirlerindeki yankesiciler ve hırsızlar [tarafından] belli bir ustalıkla kullanılarak kuvvetli kasalar yarmak, demir kapılar ve parmaklıklar kırmak gibi “*itibarlı sanatlarında*” uygulamadan ekinmemişler. Bunlar görünüyor ki ilmin gelişmelerini daha büyük bir arzu ile takip ediyorlar.

At. İoannu

(410) Gumnasiarhis tu Zografeiou.

KADININ SOSYAL KONUMU

İnsanlığın önemli temellerinden birini oluşturan, varlığın devamında önemli bir göreve sahip olan kadının sosyal konumu uzun sreler aşağı görülmüş, insanlık yüzyıllarca kadının ve kadınlığın gzel huylarından (415) esas görevinin kıymet ve öneminden ihtiyatsız kalmışken; Şimdiki kadınların ilerlemesi kendilerinden bu güzel huyların bulunduğunu kanıtlıyor. Bu gerçekleri erkeklerde anladıkları hlde hl kadına gerçek konumunu vermiyorlar. Fakat her hlde erkekler bu bencilliklerinin cezalarını medeniyette epey süre geri kalmakla çekmişler ve hl fikir değişikliği edilmeyip de yine kadına eski gözle bakılırsa (420) bu manevi cezadan insanlığın kurtulamayacağı doğaldır.

Şimdi erkeklerin daima kadınlara kendilerinden aşağı bir yaratık görüşüyle bakmalarının sebebini ve çeşitli memleketlerdeki kadının hukuki durumunu bilgimiz derecesinde inceleyelim.

Erkeklerin, kadınları kendilerinden daha az gücü yeten ve daha az düşünceli kabul (425) etmelerinde bir dereceye kadar hakları vardır. Fakat bu meseleyi genelleştirmemeli. Gerçek bakış açısından aklın olgunlaşması kadının, erkekten her durumda daha aşağı bir basamakta [olması]dır. Bu zellik ilmen de karşı çıkılmaktadır. Vcuta da kadının bir dereceye kadar erkeğin aşağısında bulunması Őüphesizdir. Çünkü çoğu fen limlerinin dediklerine göre: “Kadınların hem sınırları

hem de (430) damarları erkeğinkinden eksik ve geridir.” Burasını kadınların çoğunluğunun, özellikle Anadolu kadınlarının birbirine “eksikli” demeleri de dorular. Bununla beraber kadına saçını uzun aklı kısa bakışı ile bakmamalı. Kadın aklının da erkek aklına yaklaşmasının mümkün olduğunu yine ilim kanıtıyor ve bir kadının güzel bir eğitim ve ahlaki terbiye sonucu bu fikir alçaklığı derecesinden çıkacağını söylüyor. (435) Bu arada kadının fikren ve ahlaken erkekten geri kalmasına sebep olanlar da yine erkeklerdir. Gerçekten de *Gkaiten'nin* dediği gibi: “*Kadın, erkek tarafından zorla kabul ettirilen eğitim sonucunda kadınlığını gösteriyor.*” Gerçekten esas bakımından bu fikir bütün Avrupa ülkelerinde, özellikle memleketimizin her köşesinde harfi harfine benzetiliyor.

(440) Erkekler; kadının güzelliğine, servetine dikkat edeceklerine onun bilgisine, ruh hâline ve yeteneğine önem verselerdi; kadın da boş ve gülünç şeylere önem vermeyerek bu güzel ayrıcalıkları elde etmeye uğraşacak bu yolla bütün ciddiyeti, sevgi bağlılığı ile kadınlığını gösterecekti.

Esasen bir kadından beklenen güzel vasıflarından en önemlisi fikir ve ahlak terbiyesinin (445) mükemmel olmasıdır. Kadın altınla donanacağına bu üstünlüklerle süslenmeli ki o da çocuklarını bunlarla donatarak millete, devlete tam bir kadın ve mükemmel bir erkek yetiştirensin. Çünkü erkek terbiyesinin temeli anne elindedir. “*Beşiği sallayan el dünyaya hâkimdir.*” derler. Hâlbuki ne erkekler, kadınların böyle bir eğitim edinmelerine izin veriyorlar ne de onlar tam eğitilmiş çocuk yetiştirebiliyorlar. Onun için (450) kadınlara güzel, parlak [bir] yer ve yaraşır oldukları haklar verilmelidir.

Böyle bir takım hakların kadınlara verilmesinin sebebi de güya onların yaratılış gereğinden verilmiş olunarak her hâlde onları kötüye kullanırlar deniyor. Hâlbuki bu yanlışdır. Şu anda kadınlar bazı işlerde başarılı olamıyorlarsa bunun sebebi kabiliyetlerinin eksikliği değil, o işlerde yatkınlık ve eğitimlerinin olmamasıdır. Yoksa (455) iyi bir eğitim alan kadın fikir anlayışı sayesinde her şeyi yapmaya gücü yeter olur. Eğer kadında yaratılış gereği bir kabiliyet olmamış olsaydı çoğu erkekleri gölgede bırakacak derecede edebiyatta, ilimler ve fenlerde, siyasette ün sahibi olmuş *Aikateriniler*, olağanüstü cesareti ve önemli işleri yapmaları ile ün kazanmış Jaane

D'arc ve “*ülkem üzerinden güneş eksilmez*” diyen İspanya kralı gibi büyük hükümdarı her girişiminde güçsüz bırakan (460) Elizabet’ler oluşmazdı.

Sözün kısası genel değeri ile kadın hiçbir sebeple erkekten aşağı bir konumda değildir. Erkek, kadına oranla ne ise kadında erkeğe bakarak odur. Zaten İnsus Hristos dahi “*οὐχ ἔνι ἄρσεν ἢ θήλυ, οὐδέ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντες εἰσὶν ἐν Χριστῷ ἴσοι*”³⁸ diyerek kadının konumunu ta o zaman belli etmişti. Bununla beraber (465) sonrası geçip giden zamanla kadının konumu yavaş yavaş kabul etmeye ve sonunda büsbütün düşen çaresizleri arabalarla bile eş tutmak adet olmuştu.

Hâlbuki Hristos’tan önceki zamanlarda bile Hrodotos’ın sözüncü Mısır’da bir zaman kadın erkeğin konumunda bulunmuş. Fakat çok geçmeden firavunun bir yönetimi kadının haklarını hükümsüz bırakmakla onu köle derecesine indirmiştir.

(470) Mısırlılardan sonra gelen İranlılarda medeniyet biraz daha ileri bulunduğundan konumu öncekine göre yükselmiş. Eski Yunanistan’da kadının konumu çok yüksek değil gibidir. Burasını da doğrulayan konu önce Yunanistan’da *yunaikeyon* denilen şimdiki haremlikler gibi dairelerin varlığı, bir de bir Yunanlıya *kadın* demenin en büyük hakaret edilen isim edilmesi[nden anlaşılma]ktadır.

(475) Şu anda kadının en aşağı bir yaratık rütbesinde bulunduğu yerler: Çin ve Hindistan’dır. Feministlerden birinin sözüne göre: Çin’de kadınların asla kişilikleri yoktur. Bunlar insan [isimlerinden] isimlendirilmiyor hatta isimleri bile çağrılmıyor da numara 1, 2, 3 diye çağrılıyor.

Hindistan’a gelince orada da *Mano* kanunu gereğince kadının konumunu çok alçak bir (480) dereceye düşüyor. Hintliler kadın için “kendi hâline bırakıldığında insanın felaket sebebi olur” derler. Hatta söylentiye göre, Hindistan’da eşi ölür ölmez dul kalan bir kadın bir küme odun üzerine konulup yakılmış ki bu vahşi âdeti İngilizlerin yasaklamalarına rağmen hâlâ terk edememişler. Batılı ülkelerde de kadın fazla bir ayrıcalığa sahip değildir. Örneğin Çerkezlerde kızlar babaları tarafından satılıyor. (485) Arnavutlarda ve Anadolu’nun bazı yerlerinde kadınlar, erkeklerden ayrı oturur ve kocalarını isimleri ile çağırılmazlar. Ufak bir iş için evden çıkmak

³⁸ Grek harfleriyle aktarılan kısımda: “İster kadın, ister kul olsun ister ruh herkes İsa’nın nezdinde eşittir” yazmaktadır. Bk. (Öğür ve Özdem, 2013: 113).

gerekli gelse, her durumda eşinin rızasını elde etmek gerekliymiş. Bu türlü âdetler özellikle Müslümanlar arasında da çok yayılmıştır. Onu için şu anda Hıristiyanlıkta kadının konumu İslam kadınlarının durumuna bakarak pek çok şükür edilecek derecededir.

(490) Arap bilginlerinden biri İslam kadınları hakkında şu sözleri söylüyor: “Bir kadın ömründe üç defa evden çıkabilmeli: Birincisi gelin olduğu gün kocasının evine gitmek için, ikincisi babasının cenaze alayında bulunmak için, üçüncüsü de mezara gitmek için diyor ki kadınlara iyi bir serbestlik veriyor.”

Şu anda genel değeriyle kadınların çoğu elden geldiği kadar çalışma ve (495) gayretleriyle, kuvvetli fikirleriyle; hayata karıştıklarından toplumdan haklarını, kendilerine düşen görevi şiddetle isteyebilirler. Erkeklerde bu özelliği dikkate alarak hiç olmazsa kadınlara kendileriyle rekabet edecek bir dereceye gelmelerine izin vermelidirler. Çünkü kadının bu rekabet sayesinde hayat işlerine girmesiyle insanlık kurtuluş kazanacak, insanlık bir kat daha (500) yükselecek. Çünkü yazarlardan birinin dediği gibi:

“Elbet değil kadınların nasibi horluk,
Elbet değil melekliğin ümidi eziyet ve kötülük,
Elbet yoksul olursa kadın alçalır insan.”

İ. Mubagacacoğlu

(505) Nevşehirli.

KOMİK SÖZLER

- Karıcığım şu kız kurusu teyzene yılbaşı hediyesi olmak üzere acaba ne göndermeli?
- Ay zavallı sen de onu mu düşünüyorsun? İmzasız bir sevgi mektubu gönder de varsın sevinsin.

(510) Karı koca iltifatlarından

Bayan Eş:

- Yanko biliyor musun bugün bir gazetenin istatistiğinde ne okudum? Okudum ki hapis olanlardan yüzde doksanı bekârmış. Sen buna ne anlam veriyorsun?

Erkek Eş:

- Ne anlam vereyim karıcığım anlaşılın insanların çoğu hapis olmayı evliliğe tercih ediyorlar.

(515) Bayan Eş:

– Yanko bana doğrusunu söyle öldükten sonra öbür dünyada da yine görüşüp, birleşmemizi arzu eder misim?

Erkek Eş:

– Katinacığım sana doğrusunu söyleyeyim mi? Öldükten sonra artık rahat olmayı tercih ederim.

Bir anne küçük oğlu için elbise alırken “Bunlar bana ufak görünüyor. Bir aydan (520) sonra çocuk giyemez sanırım.” demesi üzerine,

Hizmetli:

– Madam merak etmeyiniz o kadar da dayanmayacak ki demiş.

– Mahkemede baş sanığa: Baksana bana! Senin için hırsızlık etmişsin diyorlar. Suçlu musun, değil misin? demesi üzerine,

– Hayır baş efendi, ben öyle sanıyordum da fakat vekilim beni bu sanıdan (525) çıkardı, demiş.

SEVGİ

Bir mutluluk kaynağıdır sevgi.

Soyluluk gereğidir sevgi.

Allahın önemli emridir sevgi.

(530) Hem dinin temel taşıdır sevgi.

Temelidir insanlığın erdemleri.

Sığınılacak yeridir her değer ve cevherin.

Süsüdür kalplerin, canın, başın.

Amacıdır servetin, gümüş ve altının.

(535) Sevgi olmasa her hangi bir yerde,

Güven caiz değildir bir ferde,

Uğratar insanları bu durum derde,

Kesindir felaket geçte erde.

En sağlam bir kuvvetidir Sultanın.

(540) Talihin sermayesidir Vatanın.

Sancağıdır askerinin, zabitanın.

Uzaklaştırma vasıtasıdır Şeytan'ın.

Çalışırsa ailesi için baba,
Can verirse çocukları için anne,
(545) Dostunu ailesinden ederse erkek kardeş,
Sevgidir ki bunu sonuçlandırır.

Hayvanlar bile sever aynı cinsini,
Korur, besler rahmin meyvesini,
Uğruna kılar feda hem kendini,
(550) Hak'tan başka veren kimdir dersini?

Ne büyüktür bu ibret her insana.
Kabul olunmuştur ki sevgi Cenabı Yezdan'a.
Zorunludur sevgi tene, cana.
İnsanlığın yok olmasının sebebidir Dünya'da.

(555) Doldurur hemen sevinçle kalpleri.
Sevindirir Allah sevilen sevenleri.
Kahreder Allah ikiyüzlülük sebepleri,
Düşmanlık gerektiren eziyet edenleri.

Devleti ve milleti bir talih eden,
(560) Ve doğal gereği taç ve taht eden,
Kanunlar ve kurallarla durduran,
Sevgidir tek vücut ve birbirine bağlayan.

Yaşanırsa da talihsiz, mutluluksuz;
Yaşamak olabilir mi hiç sevgisiz?
(565) Kurtuluş yoksa mahşerde dinsiz,
Lezzet yoktur yeryüzünde sevgisiz.

Düşmanlıktır her şeyi yok eden.
Sevgiyse özellikle eyler oğul.
Dünyaya verip şeref, huzur yana;

(570) Her zamanda övme ve övüş olunur.

Dostları koruyucuları yüceltir.
Düşmanı hainlere aşağılatır.
Kasaba, köyleri oluşturur.
Hem işleri yürütmeyi kolaylaştırır.

(575) Yaşam sebebidir her canın,
Sıcaklık ve ışıdır O anın,
Dünyada sevgisiz yaşayanın,
Duyguca yoktur hiç ruhu o insanın.

Temelidir şirketin, cemiyetin.
(580) Kefilidir her zaman güzel hizmetin.
Özüdür nimetin, mutluluğun.
Mahzenidir rahatlığın, adaletin.

Kimde yoksa sevgi, olmaz iman.
İnanmaz kimse, etse de ant, yemin.
Katmerlidir ancak hemen her eylemi,
Seveni sever Allah da her zaman.

Dim. P. Klimentidis, Rumi.

KOMİK SÖZLER

- İştittin mi? Bizim veznedar kaçtı ve beraberinde on bin lira götürdü.
- (590) – Vay çapkın vay! Çok açığözdü.
- Senin şemsiyeni de beraberinde götürdü.
- Vay pis hırsız, ahlaksız herif.
- Ben karıma iki saat bağır, çağır, küfür bile ederim de bana cevap bile vermez.
- Demek iyi, uslu bir kadındır.
- (595) – Hayır! Sağırdır.
- Büyük toplantı yerleri kızları arasında:**
- Ben evlendiğimde kocam evde kalmadı diye öfkelenmeyeceğim.

–Bu bir şey değildir kız kardeşim. Kocan evde kaldığında öfkelenip, öfkelenmeyeceğini sen bana söyle.

(600) P. GEORGIOS NİÇİN KOVALANDI?

Bizim millî tabiatımızı hakkıyla araştırıp, incelemeyenler şaşırırlar ki Nevşehir'in gerçek hayırseveri olan P. Yeorgios niçin kovalandı?

Bu bizim millî tabiatımız gereğindedir. En çok bağımsızlığı sever bir ulus olduğumuzdan her bir derebeyini kovalamak isteriz ve bir zaman sonra (605) millî tabiatımızdan olan bağımsızlığımıza zarar verir fikriyle böylelere tam kuvvetle karşı geliriz.

Fikrimizce gelecekteki sebeplerden dolayı *Ellinosun* (Yunanın) tabiatı daima bağımsız doğmuştur.

Bililir ki Yunanlılar; Mısır, Foiniki (Finik), Furigia (Firig), Pelasyoi (Palesga) ve başka milletlerden göç edenlerden meydana gelmişlerdir. Vatanını terk edenler ise yönetim geleneği ve (610) düzenini ağır, dehşetli görür yahut toprağını verimsiz, yükselme ve ilerlemeye uygunsuz bulur ve kendi tabiat arzusuna uygun yerler bulmaya gider.

Bunlara bir örnek göstermek gerek gelirse, şimdiki Amerika'yı meydana getirebiliriz. Amerika'nın eski yerleşikleri olan vahşi Hintliler yukarıda dile getirdiğimiz sebeplerden dolayı göç eden milletler karşısında yok ve kayıp olmuşlardır. Oysa o milletler (615) memleketi en rahat ve bağımsız memleket yapmışlardır.

Demek ki o eski milletler için Yunanistan bir Amerika durumunu elde ederek hepsinin amaç ve bağımsız tabiata yönelmiş olduğundan çabucak birleşmişler, bir ulus meydana getirmişler ve *Yunan* adı[yla] adlandırılmışlardır.

Bağımsızlığa olan eğilimi bunlarla da yetinmeyerek daima üstün gelmek isteyenleri (620) bir zaman sonra bağımsızlığına durgunluk verir fikri ile yok etmek istemiştir.

Hatta birçok vasıtalarla mezhebin yenmesini, insanlığının kuvveti, yönetim gereğinin, zekâ ve savaş erdemlerinin, servet ve hatta erdem bile kazanmasını yok etmek istemiştir.

Yunan ulusu meydana geldiği zaman (p.h 1500-2000) dünyada Allah'ın birliğine (625) iman edenler çoktu ve bu fikir Asurlularca ve Yahudilerce böyleydi. Hâlbuki Yunanlılar, Allahın birliğini (momothismos) kabul etmemişler. Çünkü bunun yönetim gereği kendi bağımsız tabiatlarına engel [olması]ydı. Ancak kendi tabiat ve eğilimlerine uygun gördükleri 12 tanrıçadan birleşmiş olan mezheplerini kurmuşlardır. Önceleri Allah'ın birliğine yakın olan *Uranos* (Uranüs), *Kronos* (Satürn) gibi Tanrıları kabul (630) etmişlerse de bundan memnun olmadıkları gibi 12 tanrıçanın bile nüfusuna zarar verecek birçok tanrıçalar ve araçlar düşünerek, insandan bile tanrılar yapmışlar ve bunlar bazı kez tanrıların eziyetine ve hakaretine karşı gelmişlerdir. Gerçekten *Gigantes* ve *Titanes* vardır. Omiros'un gösterdiği *İroes 'ler* bile 12 tanrıçaya karşı gelmektedirler.

Artık putperestlik tamamen son bulduktan sonra Yunanlılar, Allah'ın birliğini kabul etmişler; (635) daha doğrusu Hıristiyanlığın *triada* (üçlü) biçiminde gösterilmesinde [dolayı] kabul edilmesinde acele etmişlerdir ve Panaya'ya edilen değer, saygı [gösterilmesin]den başka Agos Yeorgios, Nikolas, Anarguros Elutherios gibi büyüklere de [saygı] ve değer gittikçe artmıştır. Kilisemiz dahi bu bağımsız fikre bağlı olarak bütün büyüklere yakışık oldukları övgüleri daima söylemekten geri kalmamıştır.(640) Yunan tabiatı, insanlık kuvvetini üstüne almak isteyerek ünlü Heraklis'i yarattığı gibi, bunun zayıflığını göstermek için *Omfali* denilen kadının ayakları ucunda iplik sardığını veya kendi eşi *Duaneira* tarafından yok edildiğini anlatmaktadır.

Yunanistan'da bağımsız yönetime asla dâhil edilmediği gibi, *meşrutiyetle* yöneten (645) krallıklar bile çok az zaman devam etmiş; mutlak, tam ve gerçek *cumhuriyetle* yönetimde kalma göstermiştir ki bu yönetim şekli şimdiye kadar 2500 yıl geçtiği ve medeniyet bu kadar ilerlediği hâlde şimdi hiçbir memlekette uygulanmamıştır. Bu cumhuriyet yönetimini bile bazı kayıtlar altında bulundurmuşlardır. Örneğin bir kimse insanlar arasında [kendisini] erdem ve nüfusuyla yüceltir ve kendini gösterirse, oy toplanmakla (650) o adam[dan] geçici olarak faydalanılırdı [eksostrakismos]. Böylece savaşlarda ve siyasette ün kazanan *Athinalı Demistoklis Kimon* vb. sürüldüğü gibi doğruluk ve erdemiyile açıklanmış *Aristeidis o Dikaios'*[dan] bile oy [tolanmakla] faydalanılmıştır.

Tarihte okunduğuna göre; yönetim, siyasetten bir kimsenin sürülmesine karar verirse o kişi adına halk beyninde oy toplamaya kalkışır ve halk bir kiremit parçası **(655)** üzerine o adamın ismini yazar, eğer 6000 oy toplanırsa hemen o adam sürülür. Aristeidis'in sürülmesi sırasında bir Athinalı elinde bir kiremit parçası olduğu hâlde yazma bilmediğinden sokaklarda dolaşıp Aristeidis adını yazdırmak için yazı bilen bir adam arıyordu. Tesadüfen Aristeidis'in kendisi rast gelir ve Aristeidis adını **(660)** yazmasını ister. Aristeidis yumuşaklıkla sorar ki,

– Bu adamı tanıyor musun?

– Hayır!

– O hâlde ne kötülük yaptı ki bunun sürülmesini istiyorsun?

– Her zaman bunun erdemli (dikaios) denmesini çekemiyorum.

Aristeidis “o dikaios” hiçbir **(665)** şey söyleyerek kiremit üzerine kendi adını yazıp köylüye vermiştir.

Gerek eski gerek yeni Yunan tarihinde her ne tarzla olursa olsun yükselmiş ve kendini göstermiş olanların bir zaman sonra özgürlüklerine zarar verir korkusuyla sürgün, hapis ve yok edildiklerine dair olaylar pek çoktur. Dediğimiz gibi bu durum millet[in] bir yaratılış özelliğidir.

(670) Her gün hamiyet ve hayırseverliğin ciddi belirtilerini görüyoruz. Millet bu eserler üzerine hayırseverlerin adıyla beraber kendi adını dahi koyuyor. Ethnikon Zappeion, (Millî Zappeion) Ethnikon Zografeion, Ethnikon Orfanotrofeion Siniosoglu gibi ki bunlar Zappas Zografos ve Siniosoglu gibi hayırseverlerin masrafı ile meydana gelmiştir.

(675) Millî tabiat, tıpkı kişinin tabiatı gibi asla değişmediğinden Yunan'ın hürriyetsever tabiyatı ta eski zamandan şu ana kadar devam etmiş ve Yunan buna karşı gelenlere daima zıt gitmiştir. İşte benim fikrimce niçin rahmetli P. Yeorgios Nevşehir'de kovalanmış ve sürülmüştür?

Aradan 2500 yıl geçtiği hâlde Aristeidis o dikaiosya yapılan davranışın aynısı erdemli **(680)** P. Yeorgios'a da yapılmıştır.

Bundan 2500 yıl önceki Athinalıların gerçek ve öz oğlu olan Nevşehirli, P. Yeorgios'un memleketlerinde işleriyle kazandığı erdem, ilerleme ve nüfusu çekemeyerek kendisini sürmüşlerdir.

Yunanlıların bu tabiat ve meslekleri ile kârlı mı yoksa zararlı mı çıktıkları hakkında (685) söylenecek soruya cevap vermek ise büsbütün başka iddiadır. Bizde her zaman yükselen ve kendini gösterenleri kovalama âdeti dediğimiz gibi, bir amaç üzerine kin ve kötülükten veya mazmun bir hâl eseri değildir. Sadece tabiatımızın bağımsız ve serbest olmasından ileri gelir. Bunu kanıtlamak için öyle adamlar öldükten sonra derebeyi korkusu geçmiş olarak hemen gereken saygı ve (690) alçak gönüllülükle yerine getiririz ve heykeller dikeriz, adına söylevler söyleriz, eserler yazarız. Hakikaten bu P. Yeorgios düzeltme topluluğuyla elde bulunan bu *imerologion* (takvim), merhum yukarda adı geçen P. Yeorgios'un ünü ve anılası için meydana gelmiştir.

Al. Turgutis

PASKALYA

(695) İbnullah başladı.

Yendi ölüm ile ölümü,

Dünyayı kurtardı,

Hristos'un kefareti.

Ne büyüktür şu bilgi.

(700) Benzeri yok bir mucize,

Hristos başladı.

Bu gün Paskalya'dır bize.

Adam'ın ve Eua'nın,

Affedip günahını,

(705) Çözdü insan cinsini,

Bağlanmış kolunu.

Hatası ile ilk insan,

Kaçırıp saadeti,

Tekrar bağışladı,

(710) Allah'ın lütfü.

Pederden olup mahkûm,

Gökyüzünden inip Mesih,

Ten aldı bakireden.

Gökyüzüne çıktı bilgili,

Çarmıha gerilip nankörlerden.

Kayıp olmuş sürüsünü

Aradı, buldu çoban.

Adam'ın varisini,

Kurban olup kurtardı.

İnsus bu gün saçtı,

Dünya'ya bahşisini,

Cennetin bize açtı,

Kapanmış kapısını.

Rahmet edip bize Huda,

Oğlunu etti izam,

Buyurup vadin eda,

Vaaz etti yeni nizam.

Şudur emri azizin:

Kalacaktı günahkâr,
Cennetten idi mahrum,
Gelmeseydi Kurtarıcı.
(715)

“Sevin bir birinizi,
Nitekim kendinizi,
Seveyim bende sizi.”
Dim. P. Klimentidis, Rumi

MURİLLOSUN KÖLESİ (HİKÂYE)

Yaz mevsiminin güzel bir sabahı İspanya'nın ünlü Seville şehrinin manzara ve doğal güzelliği zamanın güzelliği ile bir kat daha güzellik kazandığı bir mevsimde birkaç (720) genç konuşarak, eğlenerek ünlü ressam Murillos'un evine doğru gitmekteydiler. Bunlar adı geçenin öğrencileri: Karlos, Fernandes, Mendez, İstruiz, Gonzales ve Kordovas idi. okulun geniş merdivenini çıkarak ders salonuna girdiler. Öğretmenleri gelene kadar levhalarını hazırlamaya ve işlerini düzenlemeye başlıyordular.

(725) Birden bire İstruiz iri sesle,

– Dün akşam sizden en son burada kim kalmıştı diye soru sordu? Kordovas cevaben:

– Uyuyor musun? dedi. Hepimiz[in] birlikte gittiğini hatırlamıyor musun?

– Evet! dedi, İstruiz. Fakat levhalarımı da akşamdan iyice ve dikkatle temizlediğimi (730) hatırlıyorum. Şimdi ise boya ile dolmuş buluyorum.

– Acayip şey! dedi ileriden Karlos. Ben de kendi levhamda ufak bir insan resmi çizilmiş buluyorum ve gerçekten oldukça önemli bir resimdir. Geçen günde Fernandez'in levhasında böyle güzel bir yüz vardı.

– İddia ederim ki! dedi Fernandez. Bütün bu şakalar İstruiz'in işidir.

(735) – Yemin ile size güvence ederim ki kimsenin levhasına el sürmedim. dedi cevaben İstruiz.

– Yemin etme İstruiz sana güveniyoruz. Özellikle böyle mükemmel resim çiz[ecek kadar] becerikli değilsin.

– Fırçalarımın hiç biri meydanda yoktur! diye bağırdı Fernandez. Her hâlde burada (740) bir sır vardır.

– Yoksa sen de zenci Sevastianos gibi hayalet inanarak bunları Arapların Zombi dedikleri cin mi yaptı diyeceksin? Eğer bu güzel resimleri Zombi yapıyorsa, dedi Mendez. Hiç olmasa bu kadar uğraştığım hâlde tamamlayamadığım benim Panaya Resminin başını tamamlamalıydı ve bunları söyleyerek levhasına doğru gitti. (745) Birden bire hayrette bulundu. Levhasının üzerinde henüz az önce resmedilmiş; gayet

doğal ve mükemmel, güzel yapılmış bir Panaya resmi sanki gökten inmiş bir eser gibi diğer resimlerin arasında parlayıp duruyordu.

– Nedir o? Mendez’in levhasına bu derece dikkatle hepiniz birden ne bakıyorsunuz? diye birden iri bir ses geldi.

(750) Öğrenciler dönüp baktıklarında hocalarını yanlarında gördüler ve ciddi bir saygı ve telaşla selamladılar. O zaman öğrenciler hep birden Mendez’in levhasındaki resmi öğretmenlerine göstererek,

– Hoca, şu güzel resme bir bakınız! dediler.

– Bunu kim resmetti? diye Murillos sordu ve hepsi sustuğundan Murillos (755) devam ile,

– Bu güzel resmi her kim çizdiyse bir gün sizin hepinize öğretmen olacaktır. Ne mükemmeliyet! Ne doğal tarz! Mendez bunu sen mi resmettin? dedi.

– Hayır! Efendim.

– İstruiz sen mi yaptın, Kordova sen mi, Karlos sen mi, Fernandez sen mi?

(760) Sıra en gençlerine geldiğinde,

– Hoca burada bir sır var hissindeyim, dedi. Hayallerin bu işlerde bir parmağı olmasın! diye şüphe ediyorum. Murillos çok dikkatli olarak tekrar tekrar Panaya’nın resmine bakarak, acaba ne olmalı? diye soru sordu.

– Hoca, dedi Fernandez. Uyarınız gereği her akşam bütün aletlerimizi silmeden ve (765) yerli yerine koymadan kapıdan çıkmayız. Levhalarımızı temizler, boyalarımızı yerlerine bırakırız. Fakat sabahleyin geldiğimizde hepsini alt üst olmuş, boyalarımızı bulaşmış, levhalarımızı boyanmış buluruz. Bundan başka levhanın birinde insan resmi, diğerinde bir melek başı, öbüründe genç ya ihtiyar bir adam yüzü buluruz ve bunlar o derece güzel resmedilmiş oluyor ki! Eğer geceleri siz (770) gelip çalışmıyorsanız bunları mutlaka bir cin yapıyor.

– Keşke! Ben olaydım, böyle işler için hiç utanmış olmayacaktım, dedi. Murillos ve sonra Sebastiane, Sebastiane diye çağırdı. Bir de aşağı yukarı on beş yaşında genç, simsiyah bir köle içeri girerek, korkak bir davranış ile öğretmenin karşısında durdu.

– Sebastiane seni ben bu odada yatasın diye uyarmadım mı? Genç zenci (775) cevaben:

– Evet Efendim! Burada yatıyorum. dedi.

– O hâlde geceleyin yahut sabahleyin efendiler gelmeden önce buraya kim giriyor?

– Sebastianos sessiz durduğundan Murillos öfkeyle!

– Hayvan! Niçin cevap vermiyorsun, geceleyin kim giriyor buraya?

(780) – Kimse girmiyor efendim.

– Yalan söylüyorsun! Sebastianos diz çökerek ve efendisine ellerini yalvarırcasına kaldırarak.

– Efendim size yemin ile söylerim ki buraya kimse girmemiştir. Dedi.

Murillos sert bir tarz ile,

(785) – Bak! Sana söyleyeyim Sebastiane, bu Panaya yüzünü kimin resmettiğini ve öğrencilerin sabahleyin geldiklerinde levhalarında buldukları resimleri kim[in] yaptığını mutlaka öğrenmek isterim.

Bunun için bu gece uyumayarak bekleyeceksin ve yarın bana suçlunun kim olduğunu haber vermeyecek olursan yazık ki sırtına yirmi beş tane değnek **(790)** yiyeceksin!

Anlıyor musun? ve öğrencilerine söyleyerek,

– Efendiler! Şimdi artık işimize bakalım, dedi. Ders gereğine uygun şekilde devam etti ve ders bitiminden sonra Murillos çıkıp gittiğinde öğrenciler, yine sabahki olaydan söz etmeye başladılar.

Mendez köleye söyleyerek dedi ki:

– Sebastiane dikkat et! Suçluyu bulasın sonra ne çekeceğini işittin, bilirsin!...

Şu sarı **(795)** boyamı ver.

– Buyurun Mösyö Mendez, fakat suçlunun kim olduğu bana kalırsa Zombi'dir!

– Bırak şu Zombi'yi Sebastiane. dedi İstruiz.

– Fakat Zombi'den başka sizin Agos Ioannis resminizi öyle kim resmedebilirdi? dedi cevaben Sebastianos.

(800) – Bu çocuk çok kez pek yanılmaz ve doğru tetkiklerde bulunur. dedi Kordovas. Nasıl bulunmasın? dedi Mendez bütün gün resimden başka bir şey görmez ve sadece ressamlık dersleri işitir.

Murillos'un öğrencileri ile zenci köle arasında oldukça samimi bir yakınlık var olduğundan, Sebastianos öğrencilerin konuşmasına bazı kez katılırdı ve onlar da çocuğu emre uyma ve anlayışı için severler ve çoğu kez **(805)** takılarak onunla eğlenirlerdi. O akşam ayrılmaları sırasında hepsi birden söyler,

– Dikkat et! Sebastiane, Zombi'yi yakalayasın yoksa sırtının çekeceği var.

Güneş battı ve Seville'nin büyük ressamının ders salonu ıssız ve sessiz hâlde kaldı. Sadece mermer bir masa üzerinde ufak bir lamba yanmakta, yanında siyah bir çocuk **(810)** durmaktaydı. Yüzü gecenin karanlığıyla uygun olarak ancak fark olur. Fakat

gözleri elmas parçaları gibi parlamaktaydı. Hiç kımıldamayarak put gibi durmakta olup o derece derin düşünceye dalmış bulunuyordu ki ne açılan kapının patirtisinin ne de iki defa çağrılan ismini işitmedi. İçeri giren kişi yakın[a] gelerek hafifçe kolunu tuttu.

Sebastianos gözünü kaldırarak karşısında gördüğü yüksek (815) boylu, siyah bir adama,

– Pederim! Bu saat[te] burada ne arıyorsun? dedi.

– Oğlum sen yalnız kalmayasın diye geldim.

– Pederim, sen git uyu. Ben burada uyanık bekleyeceğim. Sen bütün gün çalışıyorsun. Geceleyin rahat etmen gereklidir.

(820) – Ya Zombi gelecek olursa? dedi Gomez (babası).

Sebastianos bir gülüşle,

– Korkmam! dedi.

– Fakat! dedi babası, seni Zombi alır götürürse zavallı ihtiyar Gomez'in acı köleliğinde artık hiçbir tesellisi bulunmayacak.

(825) – Ah! Pederim kölelik ne kadar zalim ve acı bir şeydir.

– Ne yapalım oğlum. Allah Öyle istemiş.

Allah! Ben ise her gün ona dua ve rica ediyorum. Duamı işiterek şimdi beni mutlu yapmalıydı. Fakat sen git uyu sevgili pederim.

– Gerçekten Sebastiane, Zombi'den gerçekten korkmaz mısın?

(830) – Pederim, Zombi diye anlatılan hayalî bir şeydir. Memleketimizin batıl inancının hayalî bir eseridir.

– Öyleyse niçin her zaman öğrenciler sana levhalarına kimin resmettiği sorduklarında daima Zombi diye cevap verirsin?

– Onlarla eğlenirim.

(835) – Allah seni esirgesin oğlum, diyerek ihtiyar Gomez odadan çıktı.

Sebastianos yalnız kaldığı gibi bir levhaya yaklaşarak kendi kendine şimdi işe devam edelim, dedi. Ve birden bire sözünü keserek,

– Ve eğer suçluyu bulamazsam vay yiyeceğim dayağa! Ya Allah'ım! Ne yapayım? Sen (840) merhamet eyle.

Ve bunu söyleyerek oradaki fakir yatağını oluşturan otlar üzerine diz çökerekoldukça ağladı. Sonra yatarak derin uykuya daldı. Şafağın ilk ışıkları odaya girmesiyle

beraber yataktan kalktı. Sabahın saat üçüydü ve Sebastianos ciddî şevk ve istekle çalışmaya başlayıp kendi kendine,

(845) – Cesaret Sebastiane cesaret! Elinde sadece üç saatin var. Diğer saatlerin efendiye aittir. Haydi! Köle, hiç olmasa bu üç saatin sahibi ol diye söyleniyordu.

O zaman fırçayı eline alarak önceki günden yarım bırakmış olduğu o güzel Panaya resmini kaplamış olan levhaya yaklaştı. Resim güneşin ilk ışınlarıyla fevkalade bir parlaklık kazanarak daha güzel ve ruhlu görünüyordu.

(850) – Acaba sileyim mi? diye düşündü. Hayır hayır! Hiçbir defa olmaz. Bu yüz canlıdır, yaşıyor. Silersen sanki öldürdüm de kanının aktığını göreceğim gibi geliyor. Tamamlayayım daha iyidir. Boya ile fırçaları hazırlayarak işe koyuldu. Zaman bir taraftan geçmekte, Sebastianos ise kendinin kim olduğunu, nerede bulunduğunu kesin kez unutmuş hâlde işine devam ederek kendi kendine,

(855) – Bir dakika daha! Şu ufak noktayı da, dudakların şurasını da, şu ufak çizgiyi de... “Ya Rab! Panayam ne kadar güzel, ne kadar mükemmel oluyor.” diye geçmekte olan zamanı da, efendisini de, yiyeceği dayağı da hepsini unutarak işe dalmıştı ve birden dönerek yanında bütün öğrencilerin ve onların arasında Murillos’un durduğunu gördü. O sırada soğuk bir ter vücudunu kaplayarak başını önüne eğiverdi.

(860) Murillos çocuğa dikkatli bir bakışla,

– Sebastiane senin öğretmenin kimdir? dedi. Ancak işitilir korkak bir sesle cevaben,

– Efendim sizsiniz, dedi Sebastianos.

Murillos tekrar ikinci kez,

(865) – Sebastiane, sana ressamlığı kim öğretti? diye soru sordu.

– Siz efendim, siz! dedi cevaben Sebastianos.

– İyi ya ben sana hiçbir defa ders vermedim ki öğretmenin olayım.

– Diğerlerine anlatırken ben de dikkatle dinlerdim.

– Aman Yarabbi! Demek ki bir dinlemeyle bu kadar şey öğrendin. Ve **(870)** öğrencilerine söyleyerek, efendiler! Şimdi siz söyleyiniz şu çocuk cezaya mı yoksa ödüle mi layıktır?

– Takdir edilmeye değerdir, dedi hepsi bir ağızdan.

– Ne gibi ödüle?

Zavallı Sebastianos soluk almaya başladı.

(875) – Hiç olmasa on dolar vermelisiniz, dedi Mendez.

- On beş dolar değer, dedi Fernandez.
- Panaya yortusuna daha iyi giyinmek üzere güzel bir giysi yapınız. dedi Gonzales.
- Murillos, Sebastianos’a söyleyerek,
- Teklif edilen ödüllerden memnun olmadığını görüyorum. Sen ne istersin **(880)** Sebastiane? diye soru sordu. Fikrini özgürce söyle. Bugün senden o kadar memnun, resminden o derece mutluyum ki her neyi istersen sana vereceğim. Söyle korkma!
- Ah efendim! Cesaret edemiyorum, dedi çocuk ve gözlerinin yaşı yanakları üzerine yuvarlanmakta, gözlerinde dudaklarının ifadeye cesaret edemediği bir yalvarma izi parlamaktaydı. Öğrenciler cesaret vermek için yavaşça söylüyorlardı,
- (885)** – Sebastiane para iste.
- Sebastiane elbise iste.
- Seni öğrenciliğe kabul etmesini rica et.
- Sebastiane, dedi sonunda Fernandez. Özgürlüğünü iste. Çünkü bugün hocanın her ne istersen kabul [etmeye] ve yerine getirme[ye] niyeti var. Küçük kölenin yüzüne derin bir acıma izleri **(890)** döküldü ve Murillos’a ellerini yalvarırcasına kaldırarak,
- Efendi! Fakir ve zavallı babamın özgür bırakılmasını rica ederim, dedi.
- Sebastiane! dedi Murillos. Sadece baban değil, bu günden itibaren kendi özgürlüğüne de sahipsin. Ve artık acıma ve heyecanını tutamayarak çocuğu kucağına alıp öptü ve dedi,
- (895)** – Kalemin sende büyük ressamlık kabiliyeti bulunduğunu gösterdi ve isteğin ise temiz ve cömert bir kalbe sahip insan olduğunu kanıtladı. Bu saatten itibaren sadece öğrencim değil, kendi çocuğumsun. Bu gün sadece resim değil, bir ressam meydana getirebildiğimi söyleyebilirim ve bunun için kendimle övünürüm.
- Murillos sözünü yerine getirdi ve Sebastianos Gomez, Murillos’un Arap kölesi ismi ile **(900)** tanınmış, İspanya’nın en ünlü ressamlarından biri olmuştur.

KÜÇÜK ASYA TOPLUKLARINDAN

(Bu ana levha altında Anadolu toplulukları tarafından gelen tarih, topografya, eski eserler ve sosyal durumlarına dair kısaltılmış bilgileri biriktiriyoruz. Bu benzer eserlerin önemi belli ve herkesçe geçerliliği kabul olmakla [birlikte] Salname’mizin içindeki konularda en **(905)** birinci program kabul edilmiştir. Bundan dolayı bu bölümde meydana gelen isteği kabul eden topluluğa ve saygı değer kimselere şurada açıkça teşekkür sunmayı görev [bilmekten] başka; bütün toplum ve vatandaşlarımıza

Çalışmalarımıza katılmakla birlikte Salname'mizin daima açık olan sayfalarına bu benzer makaleler gönderimiyle, özellikle memleketimizin muhtaç olduğu şu önemli mill emre hem de vatana hizmet etmelerini **(910)** arzu ve tavsiye ederiz S.S.A.).

5. DİZİN-SÖZLÜK

=A=

- a(n)** *T.* : Teklik/çokluk 3. kişi zamiri
a(η).+a dip not1
a(n).+den 345
a(n).+ı 240, 469
a(n).+ın 31, 286, 322, 340,
440, 449, 488, 576, 805
a(n).+lerde 804
a(n).+lerin 296, 451, 858
[=17]
- acaba** *Ar.* (‘acebā): Şüphe ve tereddüt bildiren edat.
a. 850
[=1]
- acaip** *Ar.* (‘acāib): Çok tuhaf şey, anlaşılmaz
a. 731
[=1]
- aceba** *Ar.* (bk.acaba)
a. 763
[=1]
- acem** *Ar.* (‘acem): 1.Arap olmayan, Arap’tan gayri olan kavim. 2. İranlılar.
a.+istan 261
a.+lerde 470
[=2]
- acı** *T.* :Keder, elem; yas
a. 823, 825
[=2]
- aciz** *Ar.* (‘āciz): 1. Eli ermez, beceriksiz, kabiliyetsiz. 2. Zayıf, güçsüz.
a. 460
[=1]
- aç-** *T.* : Açmak
a.-arak 147
a.-dı 705
a.-ık 306, 590, 908
[=5]
- açıl-** *T.* : Açılmak
a.-an 812
[=1]
- ad** *Ar.* (‘add): 1. Sayma, sayılma. 2. İtibar etme, edilme.
a. 474, 477, 898
a. ét- 906

[=4]

- adalet** *Ar.* (‘adālet): Hak tanırlık, haklılık, doğruluk.
a.+in 582
[=1]
- Adam** *Ar.* (ādem): 1. Dünyada yaratılan ilk insan ve peygamber. 2. Adam
a. 650, 659
a.+ı 661
a.+ın 655, 655, 701, 703
a.+lar 288, 290, 688
[=10]
- adavet** *Ar.* (‘adāvet): Düşmanlık, yağılık.
a. 558
[=1]
- add** *Ar.* (bk. ad)
a. 545
[=1]
- aded** *Ar.* (‘aded) Sayı.
a. 65
[=1]
- adelfotis** *Y* Αδελφότης: Kardeşlik, cemiyet, dernek.
a. 47
a.+i 47
a.+lerden 48
a.+leri 40
[=4]
- Adem** *Ar.* (bk. adam)
a. 768
a.+e 815
a.+i 451, 554
[=4]
- adet** *Ar.* (‘ādet): Görenek, usul, tabiat, alışkanlık.
a. 466
a.+i 325, 482, 686
a.+ine 325
a.+ler 487
[=5]
- adi** *Ar.* (‘adī): 1. bayağı, aşağı, değersiz. 2. Adet olan.
a. 377, 382
[=2]

aeria/ *Y* ἀέρια/ἀήρ : Hava, gaz.
a.+a 359
a.+odis 372
[=2]

afv *Ar.* (ʾafv): 1. Suçunu bağışlama. 2. Özür dileme
a. 354, 704
[=2]

ağa *T.* : Ağa, ağabey.
a. 17, 17
[=2]

ağac *T.* : Ağaç.
a. 382
a.+a 382
[=2]

ağaç *T.* (bk. ağac)
a.+lar 145
[=1]

ağır *T.* : Ağır.
a. 610
[=1]

ağız *T.* : 1. Ağız. 2. Sefer, defa, kere.
a.+dan 872
[=1]

agion *Y* ἄγιον: Kutsal, ilahi.
a. 201
[=3]

ağla- *T.* : Ağlamak
a.-dı 842
[=1]

Agusto *Y* ΑΓΟΥΣΤΟΥ: Ağustos (ay adı)
a. 90
[=1]

ah *Ar.* (āh): Ah (yansima sözcük), yazık
a. 825, 882
[=2]

ahegk *Far.* (āheng): Uygunluk, düzen.
a. 369
[=1]

aher *Ar.* (āher): Başka, diğer, gayrı.
a.+dir 685
[=1]

ahiren *Ar.* (āhiren): Sonradan.
a. 14
[=1]

ahlak *Ar.* (ahlāk): İnsanda bulunan ruhi ve zihni haller.
a.+en 435
a.+ı umumiyye ‘umumi ahlak kaideleri’ 257
a.+ieden 258
a.+iye 434
a.+iyesinin 444
[=5]

ahval *Ar.* (ahvāl): Oluşlar, bulunuşlar, durumlar.
a. 298
a.+ı 903
[=2]

ahz *Ar.* (ahz): Alma, kabul etme.
a.+u ita‘alışveriş’ 156
[=1]

aile *Ar.* (āile): 1. Bir kimsenin karısı. 2. Ev halkı.
a. 283
a.+dir 270
a.+si 543
a.+ye 280
[=4]

ait *Ar.* (āid): İlgili, ilişkili, dolayı
a.+dir 846
[=1]

ak- *T.* : Akmak
a.-ın 131, 131
a.-dığını 851
[=3]

akab *Ar.* (‘akab): Arka, art; arkasından, ardından
a.+ince 143
[=1]

akl *Ar.* (‘akl): Akıl, us.
a.+ı 432
a.+ın 426
a.+ına 432
a.+ınında 432
[=4]

akriba *Ar.* (akrabā): aralarında soy yakınlığı olanlar.
a. 306
[=1]

aşam *T.* : Gecenin ilk saatleri.
a. 726, 764, 805
a.+dan 729
[=4]

al- *T.* : Almak.

a.-arak 497, 847

a.-dı 696

a.-ır 823

a.-maya 874

a.-mıdır 68

a.-ub 341

a.-up 894

a.-ur 519

[=9]

alaim *Ar.* ('alāmet'in c.): Nişanlar, belgeler.

a.+i 889

[=1]

Alaman Özel ad; Alman. (Ağız özelliğinden böyle yazılmış)

a.+ialı 312

[=1]

alamet *Ar.* ('alāmet): 1. İşaret, iz, nişan, belge. 2. s. Kocaman, iri.

a.+i 883

[=1]

alat *Ar.* (ālāt alet'in c.): Vasıtalar, aygıtlar.

a.+ı 138

a. ı senaie 372

[=2]

alay *Far.* (ālāy) alay

a.+ında 492

[=1]

alçak *T.* : 1. Yerden yüksekliği az olan. 2. Aşağı

a. 206, 479

[=2]

alçal- *T.* : Alçalmak.

a.-ır 503

[=1]

alelade *Ar.* (ale-l-āde): 1. Adet olduğu üzere. 2. Bayağı, basbayağı, olağan.

a. 244, 380

[=2]

alelusul *Ar.* (ale-l-usūl): Yol yordam gereğince.

a. 791

[=1]

alem *Ar.* ('alem): 1. Herkes. 2. Yeryüzü ve gökyüzündeki nesnelere tümü, evren. 3. Dünya, cihan, acun.

a. 904

a.+de 566

a.+deki 331

a.+in 316

a.+inde 389

a.+ini 369

[=6]

alenen *Ar.* ('alenen): Açıkça, açıktan açığa, göz önünde.

a. 906, 690

[=2]

alessevie *Ar.* (ale-s-seviyye): Bir boyda.

a. 367

[=1]

alet *Ar.* (ālet): 1. Vasıta. 2. Aygıt, makine

a.+lerimizi 764

[=1]

alın- *T.* : Alınmak

a.-amıyor 340

a.-an 391

a.-mıdır 134

[=3]

alış- *T.* : Alışmak

a.-dıkca 194

[=1]

ali *Ar.* ('ālī): Yüce, ulu.

a.+ye 596

alicenap *Ar.* (ālī-cenāb): Cömet, şerefli kimse 896

[=2]

Allah *Ar.* (Allāh): Tanrı.

a. 232, 826, 827, 835

a.+da 586

a.+ım 839

a.+ın 529, 624, 710

a.+ieye 629

a.+ieyi 626, 634

a.+lar 631

a.+ları 629

a.+ların 632

[=15]

alt *T.* : Alt, Aşağıda

a. 766

a.+ı 191

a.+ında 76, 146, 147, 648, 902

[=7]

altı *T.* : Altı (rakam)

a. 721

[=1]
altun *T.* : Altın madeni, bu madenden yapılmış.
a.+la 445
[=1]
amade *Far.* (āmāde): Hazır, hazırlanmış.
a. 245
[=1]
aman *Ar.* (amān): Bağış, bağışlama.
a. 869
[=1]
ameliat *Ar.* (‘ameliyyāt): Operasyon
a. 402
[=1]
Amerika (Yer adı)
a. 616
a.+nın 338, 341, 613
a.+yı 612
[=5]
ampa *Far.* (enbān): Dağarcık denilen deri çanta, yiyecek çantası, heybe.
a.+dan 320
[=1]
an *T.* : Pekiştirme sıfatı
a. 121
[=1]
ana *T.* : Anne, ana
a. 287, 447
[=2]
Anadol: Anadolu (yer adı)
a.+lıların 324
[=1]
anagnostirion *Y* ἀναγνώστηριον: Okuyucu, kilisede muganni, ilahi okuyan.
a. 39
[=1]
Anatol (bk. Anadol)
a. 431
a.+lılar 267
a.+lılarımızın 266
a.+lıların 272, 299
[=6]
Anatoli (bk. Anadol)
a. 902
a.+nın 485
a.+mızın 300
[=3]

ancağ *T.* : Yalnız, sadece
a. 66, 69, 391, 498, 585, 627, 810, 861
[=8]
and *T.* : Yemin
a. 584
[=1]
anla- *T.* : Anlamak.
a.-dikları 417
a.-yormusun 790
[=2]
anlaşıl- *T.* : Anlaşılmak
a.-an 513
a.-dığı 8
a.-ır 280
[=3]
anthrakos *Y* (ἀνθρακικός -ή, -ὸν anthrakikos -i, -on): Hamiz-i fahm, fahmi, fahmiyet; büyük beşli.
a. 359
[=1]
antiminsion *Y* ἀντιμήσιον: Maddiyat, cismaniyet.
a. 139
[=1]
aprilu *Y* Ἀπριλίου, Ἀπρίλιος: Nisan (ay adı)
a. 66
[=1]
ara *T.* : Açıklık, aralık, boşluk.
a.+da 362
a.+dan 679
a.+lığında 173
a.+sında 3, 21, 129, 149, 170, 174, 268, 308, 649, 747, 802, 858
a.+sındaki 280
[=16]
ara- *T.* : Aramak.
a.-dı 700
a.-yordı 659
a.-yorsun 816
[=3]
Arab *Ar.* (‘arāb): Arap
a. 490
a.+ların 741
[=2]
araba *T.* : Araba, taşıt.
a.+lara 466
[=1]

Arab (bk. Arab)
a. 899
[=1]
arka *T.* : Arka, sırt
a.+sına 187
[=1]
Arnautluk Arnavutluk (yer adı)
a.+da 485
[=1]
arrenagogeion *Y* ἀρρεναγωγεῖον:
Erkeğe mahsus, erkeğe ait olan.
a. 25, 27
[=2]
arşın *T.* : Eski bir uzunluk ölçüsü.
a. 102
[=1]
art- *T.* : Artmak.
a. -ık 517, 634, 791, 824, 894
a.-makda 133
a.-mıdır 637
[=7]
arz *Ar.* ('arz): Gösterme, sunma,
bildirme.
a. 293, 613
a.+ı teşekkür 'teşekkür
gösterme' 906
a.+ımızı 357
a.+ın 156
[=5]
arzu *Far.* (ārzū): İstek, heves.
a. 516
a.+sına 611
[=2]
asar *Ar.* (āsār eṣer c.): Eserler.
a.+ı atika (āsār-ı atıka) 'eski
eserler' 137, 902
[=2]
asıl *Ar.* (aşl): 1. Asıl, kök, dip, temel,
esas, soy, kural. 2. Esalı.
a. 121, 270
a.+ları 95
a.+ı 174, 264
a.+iei mürekkib 'asıl oluşum'
361
a.+iesi 13
a.+iesine 396
a.+ilerine 909
a.+iyesini 303
[=10]

asır *Ar.* ('aşr): 1. Yüzyıl. 2. Çağ
dönem, devir.
a.+larca 414
a.+ın 329
[=2]
Asia Asya (yer adı)
a. 901
[=1]
asker *Ar.* ('asker): Er.
a.+in 541
[=1]
asla *Ar.* (aşlā): Hiç bir vakit.
a. 231, 272, 289, 310, 325, 362,
476, 644, 675, 811
[=10]
astıkı *Y* Ἀστικὴ: 1. Diploma. 2.
Derece.
a. 24
[=1]
Asuria Asur
a.+lılarca 625
[=1]
aş *T.* : Aş, çorba
a.+cı 77
[=1]
aşağı *T.* : Aşağı
a. 17, 421, 427, 461, 475
a.+sında 428
[=6]
aşikar *Far.* (āşikār): Belli, açık
meydanda.
a. 255
[=1]
atam (bk. adem, adam)
a.+ların 85
[=1]
ateş *Far.* (āteş): Od, hararet.
a.+de 394
[=1]
atf *Ar.* ('atf): 1. Eğme, meylettirme. 2.
Bağlama.
a. 152
[=1]
Athinai Atina (yer adı)
a.+lı 651, 657
a.+lıların 681
[=3]

ati *Ar.* (ātī): 1. Gelecek, gelen (kişi veya şey). 2. Gelecek zaman, istikbal. 3. zf. Önde.

a.+deki 81, 607
[=2]

atıka *Ar.* ('atīka): 1. Eski. 2. Azatlı hür. 3. Asil.

a. 903
a.+sı 48
a.+ya 137
[=3]

atmosfair *Y* ἀτμοσφαιρ: Atmosfer.

a.+a 368
a.+ikos 372
[=2]

augustos *Y* Αύγουστος: Ağustos (ay adı).

a. 165
[=1]

augustu (bk. augustos)

a. 333
[=1]

auli *Osm.T* (āvlī): Avlu, bahçe

a.+sinde 131
[=1]

ay *T.* : Yılın on ikide biri.

a. 149, 155, 344, 508
a.+dan 519
a.+larında 165
[=6]

ayağ *T.* : Ayak

a.+ları 641
[=1]

ayin *Far.* (āyīn): Merasim, tören.

a. 238
[=1]

aynen *Ar.* ('aynen): Tıpkısı, tamamı, aynı olarak

a. 183, 382
[=2]

aynı *Ar.* (aynī): Tıpkısı, hep o başkası değil.

a. 352, 352, 353, 353, 353, 362, 373

[=7]

ayr- (*ET* adru-, *OT* adır-, *Osm. T.* ayr-): Ayırmak

a.-maya 327
[=1]

ayrı *T.* : Başka.

a. 23, 39
[=2]

ayrıl- *T.* : Ayrılmak.

a.-an 14
a.-ır 397
a.-ması 379
[=3]

ayru (bk. ayrı)

a. 485
[=1]

az *T.* : Alışılmış olandan eksik; çok karşıtı.

a. 151, 157, 424, 424, 645, 745
[=6]

aza *Ar.* ('azā 'uzv'un c.): Organlar, üyeler.

a.+i mearifperveran 64
a.+larının 60
a.+sının 54
[=3]

azaba (bk. acaba, aceba)

a. 507
[=1]

azad *Far.* (āzād): Kurtulmuş, serbest olan, kimsenin kölesi olmayıp istediği gibi hareket eden.

a. 891
a.+lığını 888
[=2]

azam *Ar.* ('azam): 1. Büyüklük, ululuk. 2. Çalım, kurum.

a.+eti 103
a. 37, 459
a.+nın 386
[=4]

aziz *Ar.* ('azīz): 1. Muhterem, saygın. 2. Sevgili.

a. 83
a.+i 711
a.+in 135
a.+lere 638
a.+lerin 637
[=5]

azot *Y.* : Kimyevi madde

a. 358
a.+ı 391

a.+ın 391
[=3]
=B=
bab *Ar.* (bāb): 1. Kapı. 2. Geçit. 3. Bölüm. 4. İş, şekil, mesele, yol; mevzu.
b.+de 238, 905
[=2]
badî *Ar.* (bādī): 1. Sebep. 2. Sebep olan. 3. İlk, başlangıç
b. 254
b.+i 554
[=2]
bağ *Far.* (bāg): Bağ, büyük bahçe, bostan.
b. 3, 143
b.+çeler 3, 174, 216
b.+çelere 143
b.+çesi 144
b.+lar 174, 227
[=9]
bağ- *T.* : Bakmak.
b.-maz 231
[=1]
bağır- *T.* : Bağırmak
b.-arak 263
b.-dı 739
b.-ır 593
b.-ıyor 202
[=4]
bağlan- *T.* : Bağlanmak
b.-mı 706
[=1]
bahs *Ar.* (bahş): 1. Konuşulan şey, söz. 2. İddialaşma.
b. 734, 792
[=2]
bahş *Far.* (bahş): 1. Bağış, dağıtma. 2. Bağışlayan, veren.
b. idil- 451
b. olun- 452
b. ét- 493
[=3]
bahşiş *Far.* (bahşiş): Bahşiş, bağış olarak verilen para vb.
b.+ini 704
[=1]
baht *Far.* (baht): Talih, kader, kısmet.
b.+sız 563

[=1]
bahtiyar *Far.* (bahtiyār): Bahtlı, talihli, mutlu, kutlu.
b. 828
[=1]
bahusus *Far.Ar.b.* (bā- hūşūs): En çok, hele.
b. 737
[=1]
bağ- *T.* : Bakmak.
b. 206, 785
b.-alım 249, 791
b.-arağ 763
b.-dıklarında 750
b.-ıyorsunuz 748
b.-ki 206, 236
b.-malarının 422
b.-malıdır 310
b.-mamalı 432
b.-sana 522
[=13]
bakıl- *T.* : Bakılmak.
b.-ırsa 419
[=1]
baķi *Ar.* (bākī): 1.Tanrı. 2. Daimi kalıcı. 3. Alt taraf. 4. zf. Artık, artan, fazla, geri kalan; bundan başka.
b. 48
[=1]
bakire *Ar.* (bākire): Kızıoğlan kız.
b.+den 696
[=1]
bala *Far.* (bālā): 1. Yüksek, yukarı, üst, yüce. 2. Boy.
b.+da 293, 613
[=2]
balgami *Ar.* (balgamī): Balgamla ilgili olan.
b. 106, 161
[=2]
Balkān : (yer adı)
b. 262
[=1]
bana *T.* :Ben birinci tekil kişi zamirinin yönelme hâl eki almış biçimi.
b. 185, 515, 519, 522, 593, 599, 788, 796
[=8]

banka *İ* : Faizle para alıp veren kredi, iskonto vb. işlemleri yapan kuruluş.

b. 340

b.+larından 338

b.+ya 60

[=3]

banknot *Fr.* (bank note >T. banknot): Devlet bankası tarafından piyasaya çıkarılan kağıt para.

b.+ları 341

[=1]

barbar *Fr.* > *T.* : 1. Uygarlaşmamış, yabanıl, yabani, vahşi. 2. Kaba ve kırıcı.

b.+lık 298

[=1]

barın- *T.* : Barınmak

b.-mak 321

[=1]

barmağ (*ET, OT* ernek{bar+mak< *ET* bar ~ par “var, hep, mevcut” *An. Ağl.* barmak, bārmak, parmah, barnah}): İnsanda ve kimi hayvanlarda bulunan organ adı.

b.+lıklar 407

[=1]

basamak *T.* : 1. Bir yere çıkarken ya da inerken basılan şey. 2. Derece, aşama.

b.+dadır 427

[=1]

basita *Ar.* (bāsīta): Uzak yer.

b.+dan 357

[=1]

baş *T.* : 1. İnsanda ve hayvanlarda bulunan organ adı. 2. Başlangıç. 3. Bir şeyin genellikle toparlakça ucu. 4. En önemli, başta gelen.

b. 142

b.+ı 507, 768

b.+ma 310

b.+mı 744, 859

b.+larının 398

b.+lıcası 254, 444

[=9]

başka *T.* : 1. Bilinenden ayrı, değişik, farklı. 2. Ayrıca.

b. 174, 194, 267, 289, 404, 636, 798, 801

b.+ca 403

[=9]

başla- *T.* : Başlamak.

b.-dı 874

b.-dılar 793

b.-yor 723

b.-yub 844

[=4]

bat- *T.* : Batmak.

b.-dı 808

[=1]

batıl *Ar.* (bātīl): Boş, beyhude, yalan; çürük.

b. 830

[=1]

batırdı *T.* (patırtı): Gürültü (yansıma sözcük)

b.+sının 813

[=1]

batırıl- *T.* : Batırılmak.

b.-miş 377

[=1]

bazar *Far.* (bāzār): Pazar, çarşı.

b. 154

[=1]

bazen *Ar.* (ba‘zān): Ara sıra, arada bir.

b. 67, 165

[=2]

bazı *Ar.* (ba‘zı): Birazı, bir kısmı; kimi

b. 15, 22, 173, 453, 485, 631, 648, 803

b.+ları 43

b.+larıda 44

b.+larında 324

[=11]

bed *Ar.* (bed’): Başlama, başlayış.

b. 136

[=1]

bedel *Ar.* (bedel): Karşılıklı karşı. Bir şeyin yerine ve yerini tutan şey.

b.+i 34

[=1]

beden *Ar.* (beden): Gövde, vücut, ten.

b.+i 100

[=1]

beğen- *T.* : Beğenmek

b.-mez 290

[=1]

bei (*ET, OT* beg ~ bég, *Osm. T.* bey): Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sanı.

b. 354, 524

[=2]

beğa *Ar.* (beğā): Devam, sebat, evvelki hal üzere kalmak, bakilik.

b. 254, 645, 676

[=3]

bekar *Ar.* (bekār): Hiç evlenmemiş kişi.

b. 512

[=1]

bekle- *T.* : Beklemek.

b. 242

b.-yeceğim 818

b.-yeceksin 788

[=3]

beklenil- *T.* : Beklenilmek.

b.-en 444

[=1]

belde *Ar.* (belde): Şehir, kasba, memleket.

b. 325

[=1]

beledie *Ar.* (belediyye): Şehirde bayındırlığa, temizliğe bakan kurum.

b. 152

[=1]

belle- *T.* : Bellemek, öğrenmek, bilmek.

b.-meyormusun 728

b.-yorum 730

[=2]

belli *T.* : Bilinmedik bir yanı olamayan, gizli olamayan

b.+dir 193

b.+e 384

[=2]

ben *T.* : Birinci tekil kişi zamiri.

b. 524, 593, 597, 774, 818, 827, 867

b.+de 714, 731, 868

b.+i 185, 524, 827

b.+im 314, 677, 743

[=16]

benze- *T.* : Benzemek.

b.-r 376

b.-yen 191

[=2]

beraber *Far.* (berāber): Birlikte bulunan, bir arada, farksız.

b. 60, 431, 464, 591, 671, 843

b.+inde 589

[=7]

bereket *Ar.* (bereket): 1. Bolluk 2. Saadet, mutluluk.

b. 189

b.+li 174

[=2]

beri *T.* : 1. Uzaklıkta bulunan. 2. Çıkma durumundaki sözcüklerden sonra getirilerek bir işin başlangıcını gösterir.

b. 51, 57

[=2]

berrak *Ar.* (berrak): Bulanık olamayan duru, nurlu, parlak.

b. 375

[=1]

besik (*ET* béşik, *OT* béşik ~ bişik, *An. Ağl.* beşik, béşik, beşşik): Süt çocukları yatırmaya, uyutmaya yarayan karyola.

b.+i 447

[=1]

besle- *T.* : Beslemek.

b.-r 548

[=1]

beş (*ET, OT* beş ~ biş): Sayı, rakam.

b. 399, 789

[=2]

beşer *Ar.* (beşer): İnsan, insanlık.

b. 503

b.+in 531

b.+iyet 499

b.+iyetin 412

[=4]

beyin (*ET* méni ~ béni, *OT* béyni ~ beyin ~ meyin): 1. Organ adı. 2. Kişinin algılama yetisi.

b.+inde 654

[=1]

beyt *Ar.* (beyt): Ev, mesken, hane.

b. ie 163

[=1]

bırağ- *T.* : Bırakmak.

b. 797

b.-acağ 456
[=2]
bırakıl- *T.* : Bırakılmak.
b.-diğında 480
[=1]
biçare *Far.* (bī- çāre): Çaresiz, zavallı.
b. 823
b.+leri 466
[=2]
bil- *T.* : Bilmek.
b.-diğinden 324
b.-en 285
b.-ir 232
b.-irmisin 511
b.-irsin 794
b.-mediğinden 658
b.-meli 303
b.-mem 290
[=8]
bile *T.* : Aynı zamanda, dahi.
b. 129, 131, 181, 289, 339,
381, 466, 467, 477, 547, 593, 622,
630, 631, 633, 645, 648, 652
[=18]
bila *Ar.* (bilā-): +sız⁴ (yokluk eki).
b. 131
[=1]
bilakis *Ar.* (bil‘akis): Tersine olarak,
tam tersine, tersine, aksine.
b. 174, 366, 568
[=3]
bilhassa *Ar.* (bi-l-ḥāṣṣa): hususi
olarak, hele
b. 158, 430, 438, 487, 908
[=5]
bilnisbe *Ar.* (bi-n-nisbe): Nisbetle, bir
dereceye kadar.
b. 471
[=1]
bilumum *Ar.* (bi-l-umūm): Bütün,
hep.
b. 360, 907
[=2]
bina *Ar.* (binā): 1. Yapı. 2. Ev. 3.
Yapma, kurma.
b. 68, 74, 81, 84, 101, 183
b.+ları 29
b.+nın 93, 191
b.+sına 93

[=10]
binaen *Ar.* (bināen): -den dolayı
b. aleh (aleyh) ‘bundan dolayı’
905
[=1]
bir *T.* : 1. Sayı sıfatlarının ilki. 2.
Rakam. 3. Herhangi bir varlığı belirsiz
olarak gösterir. 4. Tek. 5. §
b. 9, 23, 23, 24, 25, 32, 36, 38,
56, 57, 60, 69, 71, 74, 87, 94, 99, 143,
146, 147, 152, 170, 171, 174, 178,
184, 184, 187, 188, 191, 191, 195,
200, 201, 205, 206, 207, 221, 230,
237, 254, 255, 267, 268, 279, 281,
281, 285, 292, 308, 312, 317, 318,
318, 320, 321, 322, 326, 340, 348,
351, 362, 369, 369, 373, 373, 376,
378, 381, 383, 383, 388, 391, 395,
398, 401, 403, 404, 406, 408, 413,
421, 425, 427, 428, 433, 433, 444,
446, 446, 448, 449, 451, 455, 456,
459, 461, 461, 467, 468, 473, 475,
479, 481, 482, 483, 486, 490, 493,
497, 499, 508, 511, 519, 519, 535,
539, 594, 598, 603, 604, 604, 612,
615, 616dé-mekki, 617, 620, 621, 630,
648, 653, 654, 657, 667, 687, 700,
712, 718, 719, 731, 732, 733, 740,
745, 746, 747, 749, 750, 753, 756,
761, 761, 768, 768, 773, 773, 784,
801, 803, 809, 809, 809, 815, 821,
830, 831, 836, 848, 852, 855, 859,
860, 861, 869, 872, 877, 883, 889,
896, 897
b.+de 25, 39, 57, 161, 165,
473, 772
b.+den 194, 725, 745, 748,
749, 751, 805, 838, 857
b.+e 194, 725, 745, 838
b.+er 173, 225, 287, 294, 297
b.+ğaç 182, 192, 719
b.+i 93, 173, 225, 254, 287,
338, 490, 900
b.+inci 905
b.+incisi 47, 490
b.+inde 768
b.+ine 317
b.+ini 182, 412
b.+inin 362, 476, 500

b.+inizi 712
b.+isi 185
b.+iside 380
b.+kat 719
b.+liğine 624
b.+likde 728
[=231]
birader *Far.* (birāder): Erkek kardeş,
kardeş. 2. mec. Dost.
b. 545
[=1]
biraz *T.* : 1. Kısa bir süre için. 2.
Yeterince değil. 3. Az miktarda.
b. 207, 470, 841
[=3]
birçok *T.* : Oldukça, çok, sayısı
belirsiz.
b. 456
[=1]
birle *T.* : İle bağlacının en eski şekli.
b. 907
[=1]
birleş- *T.* : Birleşmek
b.-memizi 516
b.-mişler 617
[=2]
bis *T.* : Sıfatların önüne gelerek
anlamca üstülük katan (pekiştirme) ek.
b.+bitün 466
b.+bütün 685
[=2]
bittefrık *Ar.* (bī- t-tefrīk): Ayırmaksız,
seçme, ayırt etmeden.
b. 362
[=1]
bitün (*ET* bütün ~ pütün *OT* bütün
Osm. T. bütün): Eksiz, tam.
b. 100, 127, 200, 202, 437,
442, 638, 801, 818
[=9]
biz *T.* : Çoğul birinci kişi zamiri
b. 267
b.+de 686
b.+e 202, 702, 705, 707
b.+i 290, 326
b.+im 265, 272, 288, 299, 324,
589, 601, 603, 741
[=17]

boru (*OT* borguy, *Osm T* boru): Bir
yerden başka bir yere sıvı, gaz gibi
akışkanları iletmeye yarayan silindir.
b.+dan 378
[=1]
boş *T.* : İçinde üstünde hiç kimse ya da
hiçbir şey bulunmayan.
b. 234, 441
[=2]
boy *T.* : İnsan ya da bir canlının
uzunlamasına ölçüsü.
b.+lu 815
[=1]
boya *T.* : Resim yaparken ya da
başkaşeyleri boymada kullanılan
malzemelerin ortak adı.
b. 730, 852
b.+larımızı 765, 767
b.+mı 795
[=5]
boyan- *T.* : Boyanmak.
b.-miş 767
[=1]
boyun *T.* : Gövdenin baş ve omuz
arasında kalan kısmı.
b.+larını 259
[=1]
boz- *T.* : Bozmak.
b.-mağ 318
b.-mağdır 318
[=2]
böyle *T.* : 1. Bunun gibi buna benzer.
2. Tam böyle, bu biçimde.
b. 202, 448, 451, 737, 771
b.+ce 650
b.+lere 605
[=7]
böyük (*ET*, *OT* bedük, *Osm. T.*
büyük): Boyutları benzerlerinden daha
fazla olan; küçük karşıtı.
b. 86, 143, 144, 146, 281, 292,
389, 404, 408, 474, 808, 895
b.+dir 551, 699
[=14]
brak- *T.* : Bırakmak.
b.-an 460
b.-mamalı 310
b.-miş 847
[=3]

bu *T.* : 1. Yerde zamanda ya da söz zincirinde en yakın olanı gösterir. 2. §

b. 9, 33, 37, 42, 45, 57, 83, 99, 142, 163, 163, 174, 174, 178, 191, 197, 207, 238, 255, 261, 264, 266, 272, 278, 290, 300, 310, 314, 317, 322, 326, 327, 331, 338, 343, 389, 416, 416, 417, 420, 425, 427, 434, 437, 442, 442, 445, 452, 482, 487, 496, 498, 511, 524, 537, 551, 598, 603, 625, 638, 646, 647, 648, 661, 684, 702, 703, 734, 742, 743, 748, 756, 761, 774, 788, 800, 816, 846, 850, 869, 880, 888, 892, 896, 897, 902, 903, 905, 908

b.+dır 271, 380

b.+na 512, 676

b.+nca 315

b.+nda 284

b.+ndan 36, 178, 259, 261, 288, 381, 399, 630, 681, 767

b.+nı 546, 754, 757, 841

b.+nın 392, 394, 453, 641, 663, 898

b.+nlar 192, 287, 299, 407, 477, 519, 619, 631, 673, 721, 769

b.+nlara 612

b.+nlarda 26

b.+nlardan 47, 65, 360

b.+nları 181, 741, 744, 770

b.+nların 315

b.+nlarla 446

b.+nu 82, 272, 688

b.+nuda 352

b.+nun 51, 256, 292, 341, 626, 788

b.+nunla 431, 464

b.+rada 178, 726, 739, 761, 776, 816, 818

b.+radan 161

b.+rasımı 430

b.+rasımında 472

b.+raya 777, 779, 783

b.+rayı 151

[=164]

buğday *T.* : Budaygillerin örnek bitkisi.

b. 54, 155, 156

[=3]

bul- *T.* : Bulmak.

b.-amaz 839

b.-an 54

b.-asın 794

b.-dı 700

b.-dıkdan 634

b.-dukları 786

b.-ındığı 378

b.-ınır 50

b.-unacaklar 287

b.-unamamaktadır 138

b.-unan 79, 98, 145, 170, 173, 184, 691

b.-unanlar 199

b.-unarak 392

b.-undi 745

b.-undığı 21, 38, 304, 308, 326, 475

b.-unundığından 470

b.-undığını 853, 895

b.-undırmışlardır 648

b.-unduğundan 344

b.-unırmı 291

b.-unıyor 174

b.-unıyordıki 37

b.-unmak 492

b.-unması 428

b.-masın 801

b.-unmayacak 824

b.-unmayle 66, 358, 362

b.-unmuş 468

b.-unur 32, 800

b.-unuyor 276, 812

b.-maya 611

b.-mış 676

b.-mışdır 259

b.-muş 457, 645

b.-ur 365, 611

b.-uruz 767, 769

b.-uyorum 730, 732

[=57]

bulaş- *T.* : Bulaşmak

b.-mış 767

[=1]

buyır- *T.* : Buyurmak

b.-ub 709

[=1]

buyur- (bk. buyır-)

b.-un 796

[=1]
Buzantin *Y* Βυζάντιν/ Βυζάντιον
 Bizans
 b. 102
 b.+ler 178
 [=2]
Buzantion (Bk Buzantin)
 b. 258
 [=1]
bütçe *Fr> T.* :Gelir ve giderlerin tür ve ayrıntısını gösteren çizelge.
 b.+si 33
 [=1]
bütün (bk. bitün)
 b. 734, 764
 [=2]
 =C=
çağır- (*ET çağır-, Osm. T. çağır-*):
 Çağırma, söylemek.
 c.-amaz 486
 c.-ılıyor 478
 [=2]
caiz *Ar.* (cāiz): İşlenilmesinde izin olan; olabilir, olur.
 c. 536
 [=1]
cami *Ar.* (cāmī): İçinde namaz kılınan ibadet yeri.
 c.+i 17
 c.+leri 24
 [=2]
can *Far.* (cān): 1. Can, ruh 2. Hayat
 c. 544
 c.+e 553
 c.+ın 533, 575
 c.+lıdır 850
 [=5]
cari *Ar.* (cārī): 1. Cereyan eden, akan, geçen, yürüyen. 2. olagelen, yürürlükte olan.
 c. 625
 [=1]
cebren *Ar.* (cebren): Zorla.
 c. 435
 [=1]
cefa *Ar.* (cefā): Eziyet, incitme.
 c.+ları 78
 [=1]

celb *Ar.* (celb): 1. Çekme, çekiş; kendine çekme. 2. Yazı ile çağırma.
 c. 104, 143
 [=2]
celil *Ar.* (celīl): Büyük, ulu.
 c. 571 dost.ları
 [=1]
cem *Ar.* (cem'): 1. Toplanma, yığılma. 2. Birden fazla insan, eşya vb. gösteren sözcük.
 c. +an 25, 27, 40
 c.+iet 59
 c.+ietden 495
 c.+ieti 39, 264
 c.+iği 86
 c.+iyet 308
 c.+iyete 304
 c.+iyeti 279, 691
 c.+iyetin 579
 c.+iyetine 122
 [=14]
cenab *Ar.* (cenāb): Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır.
 c.+ı Yezdan 552
 [=1]
cenabet *Ar.* (cenābet): Pis.
 c. 592
 [=1]
cenah *Ar.* (cenāḥ): 1. Kanat, kuşkanadı. 2. Kol, pazı. 3. Yan; kol. 4. Ahiret.
 c.+ımı 706
 [=1]
cenaze *Ar.* (cenāze): İnsan ölüsü.
 c. 492
 [=1]
cennet *Ar.* (cennet): Uçmak.
 c. 144
 c.+den 713
 c.+in 705
 [=3]
cerian *Ar.* (cereyan): 1. Akma, akım, geçme. 2. Gidiş, hareket. 3. Olma, oluş.
 c. 159
 c.+ı 395
 [=2]
ceryan (bk. cerian)

c. 293
[=1]
cesaret *Ar.* (cesāret): Cesurluk, yiğitlik.
c. 845, 845, 882, 883, 884
c.+i 457
[=6]
cesim *Ar.* (cesīm): İri, büyük.
c. 184
[=1]
cevab *Ar.* (cevāb): Sorulan soruya verilen karşılık
c. 593, 685, 779, 833
c.+en 727, 735, 775, 798, 862, 866
[=10]
cevv *Ar.* (cevv): Hava, boşluk.
c. i heva 'hava boşluğu' 367
[=1]
ceza *Ar.* (cezā): ceza, azap.
c.+i 420
c.+larını 417
c.+sını 344
[=3]
cezib *Ar.* (cezib): Kendine çekme çekilme.
c. ét- 384
[=1]
cıla *Ar.* (cilā): Parlatma, parlaklık.
c. 161
c.+yı 106
[=2]
cıvar *Ar.* (civār): 1. Çevre, yöre. 2. Yakın yer, yakın komşu.
c. 127, 163, 165
c.+daki 5
[=4]
cız- (*ET, OT* cız-): Çizmek
c.-di 756
[=1]
ciddi *Ar.* (ciddī): 1. Gerçek. 2. Mühim, önemli.
c. 294, 670
c.+yeti 443
[=3]
ciğer *Far.* (ciğer): Ciğer, bağır.
c.+lerine 362
[=1]

Cihan *Far.* (cihān): Dünya, alem.
c. 371
c.+e 554, 704
[=3]
cihet *Ar.* (cihet): 1. Yan, yön, taraf. 2. Yüz, yer.
c. 312, 450
c.+i 404
c.+inde 2, 79, 106, 161
c.+ine 394
c.+le 371
c.+lerde 18
[=10]
cıla *Ar.* (cilā): Parlatılmak.
c.+lanmış 192
[=1]
cin *Ar.* (cinn): Gözle görünmez yaratık
c. 770
c.+mi 742
[=2]
cinayet *Ar.* (cināyet): Adam öldürme.
c. 281, 281
[=2]
cins *Ar.* (cins): Çeşit, türlü.
c. 158
c.+i 131, 705
[=3]
cok *T.* (çok): Az karşıtı.
c. 349
[=1]
cömert *Far.* (cömert): Para ve malını esirgemedi veren, eliaçık kişi.
c.+liği 310
[=1]
cuma *Ar.* (cum'a): Gün adı.
c. 154
[=1]
cumhur *Ar.* (cumhūr): Halk, ahali, kalabalık.
c.+ietle 645
c.+ieyi 648
[=2]
currat *Ar.* (cür'et): Cesaret, atılganlık, yiğitlik.
c. 240
[=1]
cümle *Ar.* (cümle): Bütün, hep, birikiş.
c. 79, 106, 435
c.+si 183, 872

c.+sinin 616
[=6]
=Ç=
çabucağ (*Far.* çābūk+T.+cak): Kısa sürede ve kolaylıkla, süratle.
ç. 617
[=1]
çabuğ *Far.* (çābūk): Tez, seri; yavaş karşıtı.
ç.+lık 398
[=1]
çağır- (bk. çağır):
ç.-dı 772
ç.-ır 593
ç.-ılan 813
[=2]
çağıl- *T.* : Çakılmak
ç.-abilir 382
[=1]
çal- *T.* : Çalmak.
ç.-mağ 640
[=1]
çalış- *T.* : Çalışmak.
ç.-ırsa 543
ç.-ırsak 267, 330
ç.-ıyorsun 818
ç.-malıyız 327
ç.-maya 844
ç.-mayor 770
[=7]
çam *Far.* (cām): Cam, bardak.
ç. 108
[=1]
çapkın *T.* : Geçici aşklar arkasında koşan.
ç. 590
[=1]
çar *Far.* (çār): Dört.
ç. 2
[=1]
çarp- *T.* : Çarpmak
ç.-an 74
ç.-arki 141
[=2]
çarşu *Far.* (çār-sū): Dört taraf, dört tarafı olan şey; Pazar, çarşı.
ç. 20
[=1]

çaryek *Far.* (çāryek): Çeyrek, dörtte bir.

ç. 171

[=1]

çay *T.* : Dereden büyük, ırmaktan küçük akarsu.

ç.+lar 3

[=1]

çek- *T.* : 1. Çekmek. 2. Katlanmak.

ç.-eceği 807

ç.-eceğini 794

ç.-emeyereg 683

ç.-emeyorım 664

ç.-mişler 419

[=5]

çekiç *T.* : Çivi çakmak, madenleri dövmek gibi işlerde kullanılan araç.

ç. 382

[=1]

çekin- *T.* : Çekinmek.

ç.-memişler 407

[=1]

çelik *T.* : Demir ve karbon alaşımı.

ç. 397

[=1]

Çerkes Kafkasyada yaşayan bir boy ya da bu boydan olan kimse.

ç.+lerde 484

[=1]

çık- *T.* 1. Çıkmak. 2. §

ç.-abildim 190

ç.-abilmeli 490

ç.-acağını 434

ç.-arak 722, 728

ç.-ardı 525

ç.-arılan 161

ç.-arırlar 367

ç.-dı 697, 835

ç.-dıkları 684

ç.-ılmanın 186

ç.-ıp 792

ç.-ıyor 201

ç.-mağ 189, 486

ç.-mamalıdır 303

ç.-mayız 765

ç.-ub 205

[=19]

çız- (bk. cız-)

ç.-kıyıda 855

[=1]
çiçek (*ET* çécek, *Osm. T.* çiçek): Kır yada bahçe bitkisi
 ç. 349, 351
 [=2]
çimenzar *Far.* (çimen-zār): Çimenlik.
 ç. 143
 [=1]
Çin : Asya Ülkesi
 ç. 475
 ç.+de 476
 [=2]
çivi *T.* : Metal ya da ağaçtan yapılmış ucu sivri çubuk.
 ç. 337, 381, 398
 ç.+yi 337
 [=4]
çoban *Far.* (çobān): Koyun, keçi ıdır vb. hayvanları otlatan kimse.
 ç. 241, 700
 [=2]
çocuk *T.* : Küçük yaştaki oğlan ya da kız.
 ç. 520, 800, 809, 870, 882
 ç.+a 860
 ç.+ı 804
 ç.+lara 60
 ç.+ları 285
 ç.+ların 137, 283, 295
 ç.+larına 310
 ç.+larının 286
 ç.+u 894
 [=15]
çok (bk. çok)
 ç. 42, 88, 159, 187, 232, 250, 272, 289, 376, 468, 489, 590, 621, 625, 631, 800, 804
 ç.+dan 42
 ç.+dır 292, 668
 ç.+u 513
 ç.+unda 299
 [=22]
çök- *T.* : Çökmek, Eğilmek.
 ç.-erek 781, 841
 [=2]
çöz- *T.* : Çözmek.
 ç.-di 705
 [=1]

çün *Far.* (çün): 1. Gibi. 2. Nasıl, nice. 3. Çünkü, mademki.
 ç. 245
 [=1]
çünkü *Far.* (çünkü): Şundan dolayı ki mademki.
 ç. 292, 429, 500
 [=3]
 =D=
dağ (*ET, OT* tağ, *Osm T* dağ): Yer kabuğunun çıkıntılı yüksek ve geniş alanlara yayılan bölüm.
 d.+ın 213
 d.+larda 225
 [=2]
dağıl- *T.* : Dağılmak.
 d.-miş 42
 [=1]
daha (*OT* takı ~ dakı, *EAT* dakı, *Osm. T.* dağı, daha): 1. Şimdiye değin, henüz. 2. Olana ek.
 d. 36, 194, 195, 268, 321, 351, 408, 424, 424, 427, 470, 499, 635, 719, 849, 851, 855, 877
 [=18]
dahi *T.* : +da/+de bağlacının eski kullanım şekli. (bk. daha)
 d. 6, 11, 45, 57, 134, 152, 178, 261, 261, 326, 365, 369, 376, 463, 637, 638, 671
 [=17]
dahilen *Ar.* (dāhilen): İçeriden içten
 d. 75
 [=1]
daima *Ar.* (dāimā): Her vakit.
 d. 250, 285, 309, 365, 421, 607, 619, 639, 677, 833, 908
 [=11]
dair *Ar.* (dāir): 1. Ait ilgili. 2. Devreden, dönen.
 d. 9, 94, 138, 668, 903
 [=5]
daire *Ar.* (dāire): 1. Ev ve apartman bölümü. 2. Sınır içi.
 d.+lerin 473
 d.+sinden 303
 [=2]
dağıka *Ar.* (dağıka): bir saatlik zamanın altmışta biri.

d. 397, 855
 [=2]
dal- *T.* : Dalmak.
 d.-dı 842
 d.-miş 812, 857
 [=3]
dalga *T.* : Deniz ya da göl gibi geniş su yüzeylerinde oluşan kıvrımlı devinim.
 d. 145
 [=1]
damar *T.* : 1. Canlı varlıklarda kanın ya da besleyici sıvıların dolaştığı kan. 2. Mermerde vb. taşlarda ve tahta kesitlerinde renk ayrılığı gösteren izler.
 d.+ları 430
 d.+lı 161
 [=2]
damla *T.* : Yuvarlağımsı küçük miktarda sıvı kütlesi.
 d. 297
 [=1]
dane *Far.* (dāne): Tane, tohum
 d. 789
 [=1]
danış- *T.* : Danışmak.
 d. 244
 [=1]
darb *Ar.* (darb) : Dövme, vurma
 d.+ı misli 'atasözü' 338
 d.+ı misli.ni 290
 [=2]
daş (*ET, OT* ve *Osm. T.* taş): Katı, sert madde.
 d. 161
 d.+cı 47
 d.+dan 74
 d.+ı 81, 163
 d.+ıdır 530
 d.+ında 108
 d.+ından 106
 d.+la 74
 d.+ları 160
 d.+lık 159
 d.+lıktan 174
 [=12]
Daud *Ar.* (Dāvud): Peygamber adı.
 D. 17

[=1]
dayağ *T.* : Dövme, pataklama.
 d.+a 839
 d.+ıda 857
 [=2]
dayan- *T.* : Dayanmak, katlanmak.
 d.-mayacağı 521
 [=1]
def *Ar.* (def): 1. Savma, öteye itme. 2. Ortadan kaldırma.
 d.+ü ihrac 'dışarı atma' 386
 [=1]
defa *Ar.* (def'a): Kez, yol, kere.
 d. 281, 362, 490, 800, 804, 813, 850, 864, 867
 [=9]
defter *Ar.* (defter): Dikilmiş kağıt yaprakları.
 d.+inden 137
 [=1]
değer *T.* : Bir şeyin önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü.
 d. 876
 [=1]
değil *T.* : Cümlede olumsuzluk anlamı veren.
 d. 454, 471, 501, 501, 892, 897
 d.+dir 182, 204, 462, 484, 536, 598, 687
 d.+misin 523
 d.+sede 75
 d.+sin 738
 [=16]
değiş- *T.* : Değişmek.
 d.-mediğinden 675
 [=1]
deil (bk. değil)
 d. 897
 [=1]
del- *T.* : Delmek.
 d.-ikli 382
 d.-ik 188
 [=2]
delail *Ar.* (delāil): Delalet eden şeyler.
 d.+i tarih 'tarihi kanıtlar' 10
 [=1]
delil *Ar.* (delīl): Belge, tanık.
 d. 152
 [=1]

demir *T.* : Maden adı.
d. 393, 394, 395, 401, 406
[=5]

deniz *T.* : Yerkabuğunun çukur yerlerini dolduran su kütlesi.
d. 146
[=1]

depe (*ET* töbü ~ töpü ~ töpö, *OT* töpü, *Osm. T.* tepe): 1. Bir şeyin en üst bölümü dağın küçüğü.
d.+nin 184
d.+sinden 213
[=2]

derbend *Far.* (der-bend): 1. Boğaz, dar geçit. 2. Kapı bağı. 3. Sınır kalesi, 4. Memleket sınırı.
d.+ler 149
[=1]

derc *Ar.* (derc): 1. Sokma, arasına sıkıştırma. 2. Gazeteye yazma. 3. Toplama, biriktirme.
d. 903
[=1]

derd *Far.* (derd): Dert, gam, keder.
d.+e 230, 537
[=2]

dere *T.* : Küçük akarsu yatağı.
d. 16, 17
d.+den 219
d.+dir 170
d.+nin 174, 216, 221
[=7]

derece *Ar.* (derece): 1. Basamak. 2. Miktar.
d. 157, 161, 376, 381, 383, 390, 403, 748, 769, 812, 881
d.+de 106, 284, 310, 310, 380, 457
d.+dir 489
d.+i 371, 373
d.+sinde 423
d.+sine 469
d.+ye 326, 425, 428, 480, 497
[=27]

derin *T.* : Yüzeyden uzak olan
d. 812, 842, 889
[=3]

derkar *Far.* (der-kār): 1. Malum, aşık, bilinen, belli. 2. İşte, iş üzerinde bulunan.
d. 904
[=1]

derohde *Far.* (der-uḥde): Üstüne alma, yüklenme.
d. 41, 345
[=2]

ders *Ar.* (ders): Öğretmenin öğrencilere verdiği bilgi.
d. 722, 791, 808, 867
d.+ini 550
d.+ler 30
d.+leri 802
[=7]

derun (bk. derin)
d.+inde 98, 362, 383
d.+ine 103, 377, 384
[=6]

deva *Ar.* (devā): İlaç, çara tedbir.
d. 230
[=1]

devam *Ar.* (devām): Daim olma, sürme.
d. 48, 51, 136, 149, 151, 755, 791, 837, 854
d.+ında 412
[=10]

devlet *Ar.* (devlet): siyasi topluluk.
d.+e 446
[=1]

deynek *T.* (değnek): Ağaç sopa.
d. 789
[=1]

dé- (*ET* ti- ~ té-, *Osm T.* de-): 1. Demek, söylemek. 2. O halde öyleyse.
d.-di 728, 729, 731, 734, 735, 743, 757, 761, 764, 771, 776, 783, 791, 797, 798, 800, 801, 816, 820, 822, 823, 837, 861, 863, 866, 872, 875, 876, 877, 882, 888, 891, 892, 894
d.-diği 435, 500
d.-diğimiz 668, 686
d.-diki 793
d.-dikleri 742
d.-diklerine 429
d.-diler 753, 806
d.-mek 237

d.-mekki 315, 345, 616
d.-meleride 431
d.-menin 473
d.-mesi 523
d.-miş 521, 525
d.-mişki 313
d.-mmeki 869
d.-nmesini 664
d.-nen 472, 641
d.-nilince 174
d.-niyor 452
d.-rdi 290
d.-rler 448, 481
d.-ye 478, 726, 739, 749, 754,
762, 763, 774, 817, 833, 850, 856
d.-yebilirim 189
d.-yeceksin 742
d.-yen 459
d.-yerek 464, 835
d.-yi 202, 207, 207, 597, 865
d.-yorki 493
d.-yorlar 522
[=85]
dış *T.* : İç karşıtı.
d.+arı 486
[=1]
dıvar *Far.* (dīvār): Duvar.
d.+dan 322
d.+ları191
[=2]
di- (bk. dé-)
d.-mek 594
d.-mesi 520
d.-ye 772, 846, 880
[=5]
diger *Far.* (diger): Diğer, başka,
öteki.
d. 18, 81, 133, 138, 199, 360,
747, 845
d.+i 93
d.+inde 768
d.+lerinden 326
d.+lerine 868
[=12]
dik- *T.* : Dikmek.
d.+ili 141, 173
[=2]

dikkat *Ar.* (diḳḳat): 1. Duygularla,
düşünceyi bir şey üzerinde toplama. 2.
İlgi özen.
d. 104, 270, 278, 286, 296,
440, 748, 794, 807, 868
d.+le 729, 762
[=12]
dile- *T.* : Dilemek.
D. 234
[=1]
dimāğ *Ar.* (dimāğ): 1. Beyin. 2. Akıl.
d.+iye 434
[=1]
din *Ar.* (dīn): Din, Allah'a iman eden.
d.+dar 178
d.+in 530
[=2]
dinle- *T.* : Dinlemek.
d.-mek 869
d.-rdim 868
[=2]
direk *T.* : Ağaç vb yapılan uzun kalın
destek.
d. 75
d.+ler 76, 141
d.+siz 101
[=4]
diyanet *Ar.* (diyānet): 1. Din. 2.
Dindarlık, din duygusu.
d.+siz 565
[=1]
diz *T.* : Kaval uyluk ve baldır
kemiğinin birleştiği yer.
d. 198, 781, 841
[=3]
doa *Ar.* (duā): Allah'a yalvarma.
d. 19, 21, 21, 237
d.+de 235
[=5]
doğ- *T.* : Doğmak.
d.-muşdır 607
[=1]
doğru (*ET,OT* toğru ~ toğrı, *Osm. T.*
doğrı ~ doğru): 1. Eğri ve çarpık
karşıtı. 2. Gerçek, yalan olmayan.
d. 202, 744
[=2]
doğru (bk. doğru)

d. 720, 800
d.+su 635
d.+sunu 515, 517
[=5]
doğtor *Fr.* : Hekim, Tabip.
d. 352, 354
[=2]
dol- *T.* : Dolmak.
d. -u 156
d.-udır 192
d.-gun 341
d.-muş 730
d.-u 197
[=5]
dolaş- *T.* : Dolaşmak.
d.-up 658
[=1]
dolayı *T.* : Ötürü nedeniyle.
d. 60, 259, 261, 607, 614
[=5]
doldur- *T.* : Doldurmak.
d.-maya 344
[=1]
donan- *T.* : Donanmak. Sarılmak.
d.-acagina 445
[=1]
dost *Far.* (dost): Sevilen kimse.
d.+anesini 307
d.+ını 545
d.+larına 306
[=3]
dök- *T.* : Dökmek.
d.-mekdir 297
[=1]
dökül- *T.* : Dökülmek.
d.-di 890
d.-diğinde 388
d.-mekle 178
[=3]
dön- *T.* : Dönmek.
d.-erek 858
d.-üb 750
[=2]
dört *T.* : Sayı, rakam.
d. 3, 141, 144, 321
[=4]
dua (bk. doa)
d. 827
[=1]

dudak *T.* : Organ adı.
d.+ların 855
d.+larının 883
[=2]
dul *T.* : Eşi ölmüş ya da eşinden ayrılmış kişi.
d. 481
[=1]
dur- *T.* : Durmak.
d. 206
d.-dı 773
d.-duğunu 858
d.-makda 810, 812
d.-mamalı 309
d.-uyor 747
[=7]
dut- (*ET, OT* tut-): Tutmak.
d.-arak 201
d.-arımki 734
d.-dı 814
d.-ıyor 206
d.-mışdır 318
[=5]
dükân *Ar.* (dükân): İçinde öteberi satılan yer.
d.+ında 348
[=1]
dün *T.* : Bugünden bir önceki gün.
d. 726
[=1]
Dünya *Ar.* (Dünyā): Alem.
d.+dada 515
[=1]
Dünya (bk. Dünya)
d. 322
d.+da 314, 624
d.+ya 447
d.+yı 697
[=5]
dürlü (*ET, OT* törlüg, *Osm. T.* türlü): Çeşitli.
d. 144, 340, 487
[=3]
düş- *T.* : Düşmek.
d.-düm 187
d.-en 496
d.-üp 466
d.-üyor 480
[=4]

düşün- *T.* : Düşünmek.

d.-dü 850

d.-erek 631

d.-üyorsın 508

[=3]

=E=

eba *Ar.* (ebī, ebū): Baba

e.+u ecdad 'baba ve atalar' 6

[=1]

ebnie *Ar.* (ebniye binā'nin c.): Binalar, yapılar.

e.+ye 160

[=1]

ebuveyn *Ar.* (ebeveyn): Ana, baba.

e. 291

[=1]

eca *Ar.* (ecza): Parçalar, kısımlar.

e. i mürekkibe+si 'oluşum kısmı' 378

[=1]

ecdad *Ar.* (ecdād cedd'in c.): Dedeler, büyük babalar, atalar.

e.+dan 6

[=1]

ecsam *Ar.* (cism'in c.): Cisimler, gövdeler, bedenler.

e.+1 basita 357

e.+1 uzvie 367

[=2]

ecza (bk.eca)

e.+i aslie 'asıl parça' 361

e.+i narie (nāriyye)'yanıcı kimyevi maddeler.' 388

[=2]

eda *Ar.* (edā): Bir şeyi ödeme, yerine getirme.

e. 709

[=1]

edavat *Ar.* (edevāt edat'ın c.) :1. Bir işi işlemeye vasıta olan şeyler, takımlar, parçalar, aletler.

e.+1 saire 138,

e. +1 beytie 163

[=2]

edeb *Ar.* (edeb): 1. İyi terbiye, naziklik, usluluk, zariflik. 2. Haya, utanma. 3. Edebiyat bilgisi.

e.+e 296

e.+siz 592

[=2]

edebiat *Ar.* (edebiyāt): Nazımlı, nesirli güzel sözler. 2. Bu sözlerden bahseden ilim.

e.+da 457

[=1]

edraf *Ar.* (eṭrāf): Yöre, çevre.

e.+1 154

e.+ından 2

[=2]

efendi *Y.* : Özel adlardan sonra kullanılan bir san.

e. 17, 524, 761, 891, 1

e.+den 70

e.+ler 777, 791, 870

e.+m 758, 776, 780, 783, 863, 866, 882

e.+nin 97

e.+sine 781

e.+sinide 857

e.+ye 845

[=20]

efenti (bk. efendi)

e.+mizin 85, 89

[=2]

eforia *Y* Ἐφορία: 1. Diğer hizmetlerin düzgün işleyişini denetlemekten sorumlu, hizmet, görev, daire, müdürlük, gözetim, denetim, kontrol. 2. Bizans dönemi kilisesinde, piskoposluk, piskoposluk bölgesi, makamı ve konutu. 3. Osmanlı dönemi, Rum cemaatinin idarecileri ve idareciliği. Rum cemaatinin okullarında eğitim ve öğretim görevlileri ve onların kurulu.

e.+nın 32

e.+ya 32

[=2]

egkainia *Y* ἐγκαίνια/ ἐγκείνια: Açılış, açılış töreni.

e. 70, 72

[=2]

egkenia (bk. egkainia)

e.+sınıta 88

eğ- *T.* : Eğmek.

e.-iverdi 859

e.-mişlerdir 259

[=2]

eğer *Far.* (eğer): Şayet (koşul bağlacı).

e. 303, 314, 319, 456, 742, 769
[=6]

ehali *Ar.* (ahālī): Yerli halk.

e. 178, 178, 649, 654, 654
e.+i 13
e.+nin 100, 151, 400
e.+since 36
e.+sinde 260
e.+sinin 6
[=12]

ehem *Ar.* (ehemm): Daha (en, pek) mühim, çok ehemmiyetli, önem.

e. 60, 529
e.+ieti 904
[=3]

ehemm (bk. ehem)

e.+iet 441
e.+ietinden 415
e.+ietli 413
e.+iyet 291, 442
e.+iyetini 371
e.+iyetli 732
e.+iyetlidir 312
[=8]

ehli *Ar.* (ehl-ī): 1. Kabiliyetli usta, becerikli.2. Alışık olan, adamcıl

e. 244
[=1]

eisitirion *Y* εἰστήριον: Bilet.

e. 34
[=1]

ekin *T.* : Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya değin aldığı durum.

e. 145
[=1]

ekklisia *Y* Ἐκκλησία: Kilise.

e. 40, 65, 68, 98, 131, 184
e.+lar 178, 227
e.+lara 49
e.+lardan 182
e.+nın 99, 106, 134, 137, 198
e.+mız 638
e.+sı 71, 92
e.+sına 191
e.+sında 135
e.+sının 93, 126
e.+ya 49

[=23]

eksler *Ar* (eksler): En çok, çok defa, en çoğu, çoğu kez.

e.+i 266
e.+ia 152, 165
e.+isi 42, 272, 494
e.+isinin 430
e.+u 429
[=8]

eksik *T.* : 1. Noksan. 2. Bir bölümü olmayan.

e. 155, 430
e.+li 431
[=3]

eksil- *T.* : Eksilmek.

e.-mez 459
[=1]

eksotrakismos *Y* (ἐξοστρα-χισμὸς <

ἐξορία): 1. Sürgünlüğü çıkarı. 2.

Sürgün yeri. 3. Cila.

e. 650
[=1]

el *T.* : Organ adı

e. 447, 735
e.+de 9, 442, 691
e.+den 310, 494
e.+inde 43, 201, 277, 657, 845
e.+indedir 447
e.+ine 847
e.+lerini 781, 890
[=16]

elan *Ar* (el'ān): Şimdi, şimdiki halde; henüz, hâlâ, daha, bu ana kadar, şu anda.

e. 5, 48, 136
[=3]

elbise *Ar.* (libās'ın c.): Giysi, giyecekler.

e. 519
e.+i ruhane 138
e.+lerini 200
e.+ye 321
[=4]

elhasıl *Ar.* (ve-l-ḥāşıl): Sözüün kısası, kısacası.

e. 353
[=1]
[=1]

Ellines *Y* Ἑλληνες/ Ἑλληνοσ: Yunanlılar
 e. 618, 676
 e.+ler 608, 634
 [=4]

Ellinos (bk. Ellines)
 e.+ın 607
 [=1]

elmas *Ar.* (almās): Bilinen kıymetli taş
 e. 811
 [=1]

elpet *Ar.* (elbet): Kuşkusuz, şüphesiz.
 e. 501, 501, 503
 [=3]

elverişli *T.* (elverişli): Uygun, işe yarayan.
 e. 160
 [=1]

elyevm *Ar.* (elyevm): Bugün, bugünkü günde, hala, henüz, şimdi, şu anda, şimdiki zamanda.
 e. 47, 65, 647
 [=3]

elzem *Ar.* (elzem): Daha lazım, lüzumlu.
 e. 361
 [=1]

emek *T.* : Bir şeyin üretilmesi için harcanan güç.
 e.+leri 87
 [=1]

emel *Ar.* (emel): İstek amaç, arzu, hırs.
 e.+ini 235
 [=1]

emlak *Ar.* (emlāk): Ev, tarla, bağ, bahçe vs. gibi sahip olunan mal ve mülk.
 e.+ın 34
 [=1]

emma *Ar.* (ammā): Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlar.
 e. 343
 [=1]

emniyet *Ar.* (emniyet):1. Eminlik, korkusuzluk. 2. İnanma, güvenme.
 e. 737
 [=1]

emr *Ar.*(emr): İş buyurma, buyruk

e.+i 711, 912
 e.+idir 529
 [=3]

emraz *Ar.* (emrāz marāz'ın c.): Hastalıklar, illetler.
 e.+ı sarie 150
 [=1]

emsal *Ar.* (emsāl): 1.Numuneler, örnekler. 2. Eş, benzer. 3. Eşler, benzerler.
 e.+dir 294
 e.+lar 668
 [=2]

en *T.* : Genişlik boy karşıtı.
 e. 5, 65, 138, 147, 174, 339, 341, 473, 475, 539, 603, 615, 726, 760, 900, 904
 e.+inden 401
 e.+li 722
 e.+liliğinde 401
 [=19]
 [=1]

enva *Ar.* (envā' nev'in c.): Çeşitler, türülür.
 e.+i 160
 [=1]

eorti *Y* ἑορτή: Özel gün.
 e.+sinde 877
 [=1]

eparhia *Y* Ἐπαρχία: Taşra, mutasarrıflık, sancak, ilçe, bölge. Başkent ve şehirlere karşıt olarak kırlık bölgedir. Valilik oluşturan ilçelerin her biri. Bir imparatorluğun bölünmüş olan büyük idari bölgesinde her biri.
 e.+ızın 51
 e.+ların 130
 e.+larında 129
 e.+nın 84
 e.+sına 13
 [=5]

epeyce *T.* : Oldukça, bir hayli
 e. 57
 [=1]

er *T.* : Erken.
 e.+de 538
 [=1]

eri- *T.* : Erimek.

e.-r 396
e.-yib 174
[=2]
erkeg (*OT, Osm. T.* erkek): Yetişkin adam; kadın karşıtı.
e. 86
[=1]
erkek (bk. erkeg)
e. 272, 284, 432, 435, 446, 447, 462
e.+den 426, 435, 461
e.+e 462
e.+in 271, 277, 428, 468
e.+inkinden 430
e.+ler 417, 440, 448
e.+lerde 417, 496
e.+lerden 485
e.+lerdir 435
e.+leri 456
e.+lerin 421, 424
[=26]
Ermeni : Ermenistanda toplu olarak ve birçok ülkede dağınık olarak yaşayan soy ve bu soya özgü olan.
e. 129
e.+ler 14
[=2]
esaret *Ar.* (esāret): 1. Esirlik, harp esirliği, tutsaklık. 2. Kölelik, kulluk, hüküm altında bulunma.
e. 469
[=1]
esas *Ar.* (esās): Asıl, temel; aslında, esasında.
e. 437
e.+en 444
e.+ı 270, 447
e.+ıdır 531
[=5]
esbab *Ar.* (sebeb'in c.): Vasıtalar lazımlar, sebepler.
e. 254
e.+ı 262
[=2]
eser *Ar.* (eser): Yapıt.
e. 747
e.+i 78, 687
e.+idir 38, 831

e.+ler 670, 691
e.+leri 104
[=8]
esirge- *T.* : Esirgemek, sakınmak.
e.-r 548
[=1]
eski *T.* : 1. Çoktan beri var olan. 2. Çok kullanılmaktan yıpranmış; yeni karşıtı.
e. 5, 48, 68, 138, 172, 178, 197, 419, 471, 613, 616, 666, 676
e.+den 225
e.+si 65
[=15]
esna *Ar.* (esnā): Bir işin yapıldığı an, ara, aralık.
e.+sında 657, 805
[=2]
esnaf *Ar.* (esnāf sınıf'ın c.): Bir sanatla veya dükkancılıkla geçinen (kimse).
e. 40, 154
e.+ın 39
e.+ının 44, 77
[=5]
esvap *Ar.* (sevb'in c.): Giyimler, giyecek şeyler.
e. 54, 60
[=2]
eşraf *Ar.* (eşrāf): Şeref ve itibar sahibi kimseler, ileri gelenler.
e. +ın dipnot 1
[=1]
ethnikon *Y'*Εθνικόν: Milli.
e. 671, 672, 672
[=3]
etmek *T.* : Türlü tahıl unundan yapılan ve fırında pişirilen yiyeceğin eski karşılığı.
e. 320
[=1]
etvar *Ar.* (eṭvār tavr'ın c.): Hâl ve hareketler, işler, tarzlar.
e. 329
[=1]
Europa *İ* : Batı ülkelerinin genel adı; Avrupa.
e. 438
e.+nın 404

[=2]
üergeti (bk. eorti)
 e.+si 602
 [=1]
ev *T.* : İçinde oturlan, barınılan konut.
 e. 74
 e.+de 322, 597, 598
 e.+deki 295
 e.+den 486, 490
 e.+ine 310, 490
 e.+ler 134, 159, 178
 [=12]
evel *Ar.* (evvel): 1. Önce, ilk, birinci. 2. Eski, geçmiş, geçmiş zaman.
 e.+ki 847
 [=1]
evlad *Ar.* (evlād): 1. Çocuklar. 2. (Türkçede müfret olarak kullanılır) oğul; kız; çocuk. 3. Sülale.
 e. 449
 e.+ı 35, 544
 e.+ımsın 897
 e.+ına 289
 e.+ını 446
 [=6]
evlen- *T.* : Evlenmek.
 e.-diğimde 597
 [=1]
evlilik *T.* : Evli olma durumu.
 e.+e 513
 [=1]
evrak *Ar.* (evrāk): 1. Yapraklar, kâğıtlar. 2. Arşiv.
 e. 9
 [=1]
evsaf *Ar.* (evşāf vaşıf'ın c.): Sıfatlar, kaliteler, haller.
 e.+ı 440
 [=1]
evvel (bk. evel)
 e. 140, 192, 288, 745, 777
 e.+a 472
 e.+ce 301, 629
 e.+ki 467, 681
 e.+leri 36
 [=11]
evvet (*ET, OT* evet ~ ewet ~ yemet ~ emet): Dorulama, onma sözcüğü.

e. 732, 779
 [=2]
ey *T.* : Ünleme edatı
 e. 206
 [=1]
eyle- *T.* : Etmek, yapmak.
 e. 237, 239, 840
 e.-di 701, 709, 726, 763, 865, 880, 896, 899
 e.-diğimiz 293
 e.-diğinden 778
 e.-r 568, 571, 572, 573, 574
 e.-riz 332, 690
 [=20]
eyam *Ar.* (eyyām): 1. Günler, gündüzler. 2. Zaman
 e.+inde 83
 [=1]
eylen- *T.* (eğlen-): Eğlenmek.
 e.-erek 720
 e.-irim 834
 e.-irler 805
 [=3]
eylül *Ar.* (eylül): Ay adı.
 e.+den 155
 [=1]
ez cümle *Far.Ar.b.* : Bu arada, başlıca, özellikle.
 e. 435
 [=1]
ezher *Ar.* (ezher): Bu arada, başlıca, özellikle.
 e. 450
 [=1]
én- *T.* : İnme çıkma karşıtı.
 é.-miş 747
 é.-üb 695
 [=2]
éşit- (*ET* eşid- ~ eşid- ~ eşit- ~ işid- işit- *OT* işid- ~ işit- *Osm. T.* işit-): İşitmek.
 é.-dinmi 589
 é.-erek 827
 é.-ilir 861
 é.-ir 802
 é.-medi 813
 [=5]

ét- (*ET, OT* ét- ~ it- ~ et-): Etmek, yapmak.

- é. 794, 807, 887
é.-di 695, 697, 708, 710, 791
é.-diği 641, 832
é.-diğimiz 265, 402, 613
é.-diğinden 327
é.-dikden 689
é.-diklerinde 833
é.-dirilen 437
é.-e 240, 242, 244
é.-ebilir 798
é.-ebilirler 496
é.-ebiliriz 269
é.-eçğimiz 270
é.-ecek 497, 499, 500
é.-eceklerine 440
é.-elim 423, 837
é.-ememişler 483
é.-emezler 272
é.-en 560, 561, 562, 567, 614
é.-enler 276, 280, 625
é.-enlerden 609
é.-enleri 686
é.-er 234, 319, 322, 431, 448, 546, 556, 557
é.-erdi 804
é.-erek 741
é.-erim 292
é.-eriz 690, 690
é.-erler 452
é.-erlerki 601
é.-erse 545
é.-ildiğini 642
é.-ildikden 283
é.-ildiklerine 668
é.-ilecek 278
é.-ilen 636, 679
é.-iliyor 438
é.-ilmediği 644
é.-ilmemiştir 647
é.-ilmesini 891
é.-ilmiştir 746
é.-ilmiştir 272, 652, 680
é.-iyor 301, 493
é.-me 240, 737
é.-mek 272, 296, 487, 620, 622
é.-mekdedir 643
é.-mekden 639

- é.-mekdir 271
é.-mekliğin 819
é.-meli 305
é.-melidirler 498
é.-meliiz 287, 296
é.-memeli 307
é.-memişler 626
é.-mesini 887
é.-meye 327, 330, 465
é.-meyeceğim 597
é.-meyeceğini 598
é.-meyen 272
é.-meyenler 601
é.-meyerek 619
é.-meyiniz 521
é.-miş 272, 281, 303, 667
é.-mişin 522
é.-mişler 618, 629, 635
é.-mişlerdir 628, 636
é.-mişse 241
é.-sede 584
é.-sin 835
é.-ti 89
é.-üb 704, 707, 708
[=118]

eyi (*ET, OT* edgü *Osm. T.* eyü ~ eyi): İyi, hoş güzel.

- é. 150, 195, 206, 250, 594, 877
é.+ce 394, 729
é.+dir 852
é.+ya 867
[=10]

eyü (bk. eyi)

- é. 455, 493
[=2]

=F=

fahm *Ar.* (faḥm): 1. Kömür. 2. § Karbondioksit

- f. 358, 360, 366
f.+ı 362, 367
[=5]

fail *Ar.* (fāil): 1. İşleyen, yapan. 2. gr. Bir fiilin anlatıldığı işi yapan.

- f.+i 794, 839
f.+in 796
[=3]

faḫat *Ar.* (faḫat): Yalnız, ancak, ama.

- f. 174, 205, 238, 417, 524
[=5]

fakir *Ar.* (faḳīr): 1. Zengin olamayan, yoksul. 2. Zavallı, aciz.

f. 59, 841, 891

[=3]

familia *L* :Hane halkı.

f. 287, 303

f.+dır 270

f.+larına 272

f.+sı 280

f.+sına 276, 310

f.+sının 277

f.+ya 277

[=9]

faraon *Ar.* (Fir'avn): Mısır hükümdarlarına verilen ünvan.

f.+ın 468

[=1]

farq *Ar.* (farq): Benzer şeyleri birbirinden ayıran özellik.

f. 813

[=1]

farz *Ar.* (farz): 1. Bir netice elde etmek için ihtimalli veya gerçek olarak kabul edilen bir tahminde bulunma, sayma, tutma. 2. Allah'ın kati olarak lüzumlu, terki günah olan emirleri.

f. 237

[=1]

fayde *Ar.* (fāide): Fayda, kazanç.

f. 229, 231

[=2]

fazıl *Ar.* (fāzıl): Erdemli, faziletli.

f. 52, 664, 679

[=3]

fazilet *Ar.* (fazīlet): İyilik, iyi huy, erdem.

f. 649, 682

f.+i 652

f.+in 622

f.+li 97

[=5]

fazla *Ar.* (fazla): 1. Artık, çok. 2. Gereksiz.

f. 230, 483

[=2]

fealiyet *Ar.* (fa'aliyyet): 1. Çalışma, hareket, gayret. 2. Etkinlik.

f.+i 37

[=1]

feda *Ar.* (fedā'): Gözden çıkarma.

f. 549

[=1]

feḳat (bk. faḳat)

f. 425, 468

[=2]

felaket *Ar.* (felāket): musibet, bela.

f. 538

f.+i 481

[=2]

feminist *Fr.* : Feminizm yanlısı (kimse, görüş).

f.+lerden 476

[=1]

fen *Ar.* (fenn): 1. Nevi, çeşit, sınıf, tabaka, türlü. 2. Hüner, marifet, sanat, ilim.

f. 433

[=1]

fena *Ar.* (fenā'): Kötü, iyi olmayan.

f.+lık 663

[=1]

fenn (bk. fen)

f. 29, 104

f.+ende 427

f.+in 408

[=4]

ferahnak *Ar.Far.b.* (ferāh-nāk): Sevinçli.

f. 148

[=1]

feraiz *Ar.* (bk. farīza'nın c.)

f.+i milliye: milli vazifeye 307

[=1]

ferd *Ar.* (ferd): 1. Tek, yalnız olan şey, eşi bulunmayan. 2. Şahıs, kişi.

f. 545

f.+e 231, 536

[=3]

ferman *Far.* (fermān): Emir, buyruk; padişah tarafından verilen yazılı emir, berat, buyrultu.

f.+ı 99

f.+ları 95

[=2]

Fernandez : Özel ad

f. 721, 734, 739, 759, 764, 876,

888

f.+in 733

[=8]
fesad *Ar.* (fesād): Bozukluk.
 f.+e 243
 [=1]
fevaid *Ar.* (fevāid): Faydalar, karlar, kazançlar.
 f.+i 356
 [=1]
fevķ *Ar.* (fevķ): 1. Üst, üst taraf, yukarı. 2. Çok iyi, çok üstün, çok güzel.
 f.+elade 156, 278, 286, 851
 f.+eladedir 76
 f.+inde 76
 [=6]
fevt *Ar.* (fevt): 1. Bir daha ele geçememek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma. 2. Ölüm.
 f. 708
 [=1]
feylosof *Ar.* (feylesof): Felsefe ile uğraşan, filozof.
 f. 312
 [=1]
fezail *Ar.* (fazā'il): Güzel vasıflar, erdemler.
 f.+i 531
 f.+inde 444
 f.+inin 622
 [=3]
fitri *Ar.* (fitrī): Tabii, yaradılıştaki.
 f. 456, 668
 [=2]
fiil *Ar.* (fi'il): eylem.
 f.+i dübare: ikiye katlama 585
 [=1]
fikir *Ar.* (fkir): 1. Fikir, düşünce. 2. Akıl.
 f. 437, 625
 f.+li 290
 [=3]
fikr (bk. fikir)
 f. 419
 f.+en 435
 f.+i 605, 620, 638
 f.+ieleri 495
 f.+imce 677
 f.+imizce 607
 f.+ini 309

f.+iñi 880
 f.+isi 455
 f.+iye 434, 444
 [=13]
fil haķıķa *Ar.* (fi-l-ħakiķa): Hakikatte, hakikaten, gerçekten, doğrusu.
 f. 317
 [=1]
filvaķi *Ar.* (Fi-l-vāķi): Vakıa, hakikaten, gerçekten.
 f. 426, 437
 [=2]
firaset *Ar.* (firāset): 1. Anlayışlılık, çabuk sezış. 2. Binicilik, at yetiştirme bilgisi.
 f.+i 804
 [=1]
firuht *Far.* (fürūht): Satma, satım, satış.
 f. 163
 [=1]
Foiniki *Y*: Fenike
 f. 608
 [=1]
fukara *Ar.* (fukarā' fakīr'in c.): Fakirler, yoksullar.
 f. 40, 54
 [=2]
funun (bk. fen)
 f.+da 457
 [=1]
furça *Y* (βούρτσα vurtsa): Boya, cıla sürmekte kullanılan araç.
 f.+ları 855
 f.+yı 850
 [=2]
furtsa (bk furça)
 f.+larımın 742
 [=1]
 =G=
ġab *T.* (kap): İçi gaz, sıvı ya da katı bir maddeyi alabilen oyuk nesne.
 ġ. 383
 [=1]
ġabil *Ar.* (ķābil): 1. Kabul eden, kabul edici. 2. Olan olabilir.
 ġ. 404
 ġ.+dir 189
 ġ.+iğinden 452

ğ.+mi 564
[=4]
ğabla- *T.* (kapla-): Kaplamak
ğ.-yarak 859
[=1]
ğabul *Ar.* (ğabūl): Alma. 2. İyi olma.
3. Razi olma.
ğ. 106, 161, 265, 271, 272,
887, 889
[=7]
ğaç- *T.* (kaç-): Kaçmak.
ğ.-ıyorsun 206
ğ.-mağ 205
[=2]
ğadar *Ar.* (ğadar): Miktarında,
ölçüsünde, derecesinde.
ğ. 131, 174, 185, 186, 188,
192, 272, 292, 327, 327, 362, 372,
401, 425, 428, 494, 646, 647, 676,
723, 743, 825, 856, 856, 869
ğ.+da 521
[=26]
ğadın (*OT* kadın, katun/ hatun): Dişi
cinsten, erkek karşıtı.
ğ. 284, 426, 432, 446, 455,
461, 468, 480, 482, 483, 490, 503
ğ.+a 417, 419, 432, 462
ğ.+da 441, 456, 462
ğ.+dan 444
ğ.+dır 594
ğ.+ı 445
ğ.+ın 272, 285, 413, 414, 422,
428, 433, 435, 440, 464, 465, 468,
470, 471, 475, 479, 488, 498, 641
ğ.+lar 453, 485
ğ.+lara 421, 450, 451, 493, 497
ğ.+ları 424, 490
ğ.+ların 415, 429, 430, 448,
476
ğ.+larının 431, 489
ğ.+lığın 414, 501
ğ.+lığını 443
[=60]
ğafa *Ar.* (ğafā): baş.
ğ.+lar 288
[=1]
ğafil *Ar.* (ğāfil): İhmal eden, ilerisini
iyi düşünemeyen, ihtiyatsız, dalgın,
tembel.

ğ. 415
[=1]
ğaide *Ar.* (ğāide): 1. Esas, temel. 2.
Usul, nizam, yol, kural.
ğ.+yi 318
[=1]
ğal- *T.* (kal-): Kalmak.
ğ.-an 481
ğ.-dı 808
ğ.-dığı 836
ğ.-ib 195
ğ.-irki 284
ğ.-irsa 321, 796
ğ.-madı 597
ğ.-makle 419
ğ.-mamışdır 639
ğ.-masına 435
ğ.-mayasın 817
ğ.-maz 286
ğ.-mı 43, 344, 415, 726
[=17]
ğalb *Ar.* (ğalb): Yürek, gönül.
ğ.+de 235
ğ.+e 896
ğ.+ide 147
ğ.+leri 555
ğ.+lerin 533
ğ.+lerine 297
[=6]
ğaldır- *T.* (kaldır-): Kaldırmak.
ğ.-arak 782, 890
[=2]
ğalebe *Ar.* (ğalebe): Baskın çıkarma,
ağır basma.
ğ. çalmak 'üstün gelmek' 640
[=1]
ğalın *T.* (kalın): İnce karşıtı.
ğ. 142, 398
ğ.+lığında 397
[=3]
ğalib *Ar.* (ğālib): Üstün gelen, yenen.
ğ. 619
ğ.+ietini 622
ğ.+iyetini 621
[=3]
ğalk- *T.* (kalk-): Kalkmak.
ğ.-acaksınız 352
ğ.-dı 843
ğ.-ışır 654

[=3]
ġalpazan *Ar.Far.b.* (kalb+zan): Sahte para basan ya da piyasaya süren kimse.
 ġ.+ın 343
 ġ.+ını 341
 ġ.+lıkda 346
 [=3]
ġan *T.* (kan): Kırmızı renkli sıvı.
 ġ.+ının 851
 ġ.+larına 362
 ġ.+sız 240
 [=3]
ġan- *T.* (kan-): Kanmak, inanmak.
 ġ.-maz 233
 [=1]
ġanad (*OT* kanat, *Osm. T.* kanat *An. Aġl.* kanad, kanat): Kuşlarda ve böceklerde uçmayı sağlayan organ.
 ġ.+ları 146
 [=1]
ġapan- *T.* (kapan-): Kapanmak.
 ġ.-arak 198
 [=1]
ġapu (*ET* kapaġ ~ kapı, *OT* kapuġ *Osm. T.* kapu): Kapı
 ġ.+lar 406
 ġ.+nın 812
 ġ.+sı 80, 106, 188
 ġ.+sından 79
 ġ.+sını 706
 [=7]
ġar *T.* (kar): Donarak yağan su buharı.
 ġ.+ın 174
 [=1]
ġaranlık *T.* (karanlık): Karanlık
 ġ.+a 194
 ġ.+ı 810
 [=2]
ġarar *Ar.* (ġarār): Neticeye bağlama.
 ġ. 342
 [=1]
ġaraz *Ar.* (ġarāz): Gizli düşmanlık, kin kötü niyet.
 ġ.+dan 687
 [=1]
ġarb *Ar.* (ġarb): 1. Güneşin battığı taraf, gün batsı, batı. 2. Memleketimizin yönüne göre Avrupa.

ġ. 79, 81, 106
 ġ.+ısını 16
 [=4]
ġarı *T.* (karı: Karı, eş.
 ġ.+ma 593
 [=1]
ġarīb *Ar.* (ġarīb): Yakın, yakın olan, uzak olmayan; soyca yakın.
 ġ. 26
 [=1]
ġariş- *T.* (karış-): Karışmak.
 ġ.-diklerinden 495
 [=1]
ġarie *Ar.* (ġarye): Köy.
 ġ.+ler 6, 158
 ġ.+si 212
 [=3]
ġarp (bk. ġarb)
 ġ.+ı 161
 [=1]
ġarşı *T.* (karşı): Karşı; bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin önü, ileri.
 ġ.+sında 193, 814
 [=2]
ġarşu (bk. ġarşı)
 ġ. 281, 605, 676
 ġ.+sunda 773
 [=4]
ġarye (bk. ġarie)
 ġ.+leri 573
 [=1]
ġasaba *Ar.* (ġaşaba): Köy.
 ġ.+nın 16, 66
 ġ.+sı 4
 [=3]
ġat *T.* (kat): Kat, tabaka, üst üste konulmuş şeylerden her biri.
 ġ. 147, 147, 499
 [=3]
ġatı *T.* (katı): Katı, Sert yumuşak karşıtı.
 ġ. 381
 [=1]
ġavak *T.* (kavak): Kavak, bir ağaç türü.
 ġ. 141
 [=1]
ġavi *Ar.* (kavī): 1. Kuvvetli, güçlü. 2. Güvenilir, sağlam.

ğ.+dir 152
[=1]
ğavli *Ar.* (kavli): Söz ile ilgili, söz olarak, sözde.
ğ.+nce 467
ğ.+ne 476
[=2]
ğavm *Ar.* (kavm): 1. İnsan topluluğu. 2. Ulus, millet.
ğ. 268, 617
ğ.+ler 293
[=3]
ğaya *T.* (kaya): Kaya; büyük ve sert taş kütleli.
ğ. 141, 174
ğ.+dan 68, 160
ğ.+lar 149, 174
ğ.+lara 141
ğ.+lık 159
ğ.+lıkların 174, 174
ğ.+nın 178, 184, 187
[=13]
ğayb *Ar.* (ğayb): 1. Gizli olan, göze görünmeyen şey, kayıp. 2. Belirsiz, bilinmeyen şeyler.
ğ. 614, 699
ğ.+dan 207
[=3]
ğayd *Ar.* (kayd): 1. Bir kağıda yazılı olan şeyin, hülâsasını, tarihini, numarasını deftere geçirme; böylece geçirilen hülâsa. 2. Yazma, yazılma.
ğ. 9
ğ.+at 648
[=2]
ğayet *Ar.* (ğayret): Çok fazla, son derece.
ğ. 178, 194, 294, 375, 388, 392, 746
[=7]
ğayp (bk. ğayb)
ğ. 28
[=1]
ğayr *Ar.* (ğayr): Ayrı, başka, diğer, değil.
ğ.+ı 550
ğ.+ı ğabil
'imkansız,olamaz'189, 427

ğ.+ı münbit 'verimsiz, çorak.'
610
ğ.+ı müsaid 'uygunsuz, yakışsız.' 611
ğ.+i kafi 'yetersiz' 133
[=6]
ğayret *Ar.* (ğayret): Çalışma, çabalama.
ğ. 37, 42, 319
ğ.+i dipnot1
ğ.+leri 100, 495
[=6]
ğayur *Ar.* (ğayūr): 1. Gayretli çok çalışkan. 2. Hamiyetli. 3. Dayanıklı.
ğ. 96
[=1]
ğaz *Fr.* (gaz): Basınç yapma özelliği olan akışkan madde.
ğ.+ı 372
ğ.+ımı 377
ğ.+lar 376
ğ.+lardan 359
[=4]
ğaza *Ar.* (każā): İlçe
ğ. 12
[=1]
ğazan- *T.* (kazan-): Kazanmak.
ğ.-dığı 682
[=1]
ğazeta *Fr.* (gazette): Haber vermek amacıyla çıkarılan yayın.
ğ.+lar 263
ğ.+nın 511
[=2]
ğaziye *Ar.* (każiyye): İş, husus, mesele, dava.
ğ.+yi 425
[=1]
geç (*ET, OT* keç, *Osm. T.* geç): Er karşıtı.
g.+de 538
[=1]
geç- *T.* : Geçmek
g.-diği 646, 679
g.-en 732
g.-er 196
g.-iriyorsun 249
g.-meden 468
g.-mekde 853, 856

g.-miş 182
[=9]

geçin- *T.* : Geçinmek.
g.-meye 323
[=1]

geçir- *T.* : Geçirmek.
g.-irsek 378
g.-meye 342
[=2]

gel- *T.* : Gelmek.
g.-di 749
g.-didi 494
g.-diği 8, 624
g.-diğimizde 766
g.-diğinde 760
g.-diğini 263
g.-diklerinde 786
g.-dim 817
g.-ecek 820
g.-en 127, 131, 178, 470, 689
g.-ene 723
g.-enlere 677
g.-erek 813
g.-ib 770
g.-ince 204, 479
g.-ir 196, 659, 688
g.-iriz 606
g.-irki 379
g.-irler 167
g.-irse 612
g.-iyor 207, 851
g.-mek 619
g.-mekdedirler 633
g.-melerine 498
g.-meseidi 714
g.-mesini 252
g.-mezden 777
g.-mezdi 460
g.-mişdir 674, 692
g.-mişlerdir 609, 632
[=41]

gelin *T.* : Yeni evlenmiş kadın
g. 490
[=1]

genc (*ET, OT* kenç, *Osm.T* genc): Yaşlı karşıtı.
g. 720, 768, 774
g.+lerine 760
[=4]

gendi (*ET, OT* kentü, *Osm. T.* kendi): Şahıs, zamir.
g. 60, 277, 278, 279, 284, 308, 310, 480, 611, 627, 627, 642, 665, 671, 731, 836, 844, 854, 892
g.+ler 497
g.+lerinde 416
g.+lerinden 56, 421, 424
g.+mi 898
g.+nden 196
g.+ne 836, 844, 854
g.+nin 853
g.+nizi 713
g.+si 289, 343
g.+side 307
g.+sini 205, 683
[=36]

gendü (bk. gendi)
g.+lerine 496
[=1]

geniş (*ET, OT* keniş ~ kiniş, *Osm. T.* geniş): Enli, geniş.
g. 76
g.+liği 216
[=2]

gereg (*ET, OT* kergek *Osm. T.* gerek):
1. Bir şeyin yapılabilmesi-nin bağlı olduğu şey. 2. Gr. Öğeleri birleştirmek için kullanılır.
g. 54, 54, 60, 64, 95, 95, 104, 104, 127, 127, 360, 360
[=12]

gerek (bk. gerek)
g. 666
[=1]

geri *ET, OT* kerü *Osm.T* geri): Art, arka ileri karşıtı.
g. 309, 417, 435, 639
g.+dir 430
[=5]

getir- *T.* Getirmek.
g.-ebiliriz 612
g.-ebildiğimi 898
g.-ilebilir 374
g.-meyerek 396
[=4]

gevher *Far.* (gevher): 1. Elmas, cevher. 2. İnci. 3. Değerli taş.
g.+in 532

[=1]
gét- (*ET* két-, *OT* kit-, *Osm. T.* git-):
 Gitmek.
 g. 818
 g.-diğinde 792
 g.-mişdir 677
 [=3]
gey- (*ET, OT* ked-, *Osm. T.* gey-):
 Giymek.
 g.-inmek 877
 g.-inemez 520
 g.-inmiş 197, 200
 [=4]
ğıbtā *Ar.* (ğıbtā): Şiddetle arzu etme.
 ğ. 36
 [=1]
ğıda *Ar.* (ğidā): Besin.
 ğ.+yı 369
 [=1]
ğıda *Ar.* (kıt'a): Anakara.
 ğ. 95
 [=1]
ğıl- *T.* (kıl-): Kılmak.
 ğ.-ar 147, 549
 ğ.-ınmışdır 904
 [=2]
ğımılđa- *T.* (kımılđa-): Kımıldanmak.
 ğ.-nmayarak 811
 [=1]
ğır- *T.* (kır-): Kırmak.
 ğ.-mak 407
 [=1]
ğıral *İslavca* (Kral): Devlet yetkisini
 kullanan en yüksekteki kişi.
 ğ.+ı 459
 [=1]
ğısm *Ar.* (kısm): Bölük, parça, çeşit.
 ğ.+a 25
 ğ.+ı 37, 386, 403
 [=4]
ğış *T.* (kış): Kış; mevsim adı.
 ğ.+ı 150, 249
 ğ.+ın 252
 [=3]
ğıyam *Ar.* (kıyām): 1. Ayağa kalkma.
 2. Bir işe kalkışma, başlama.
 ğ. 695, 701
 [=2]
ğız *T.* (kız): Kız; Dişi çocuk.

ğ. 286, 507
 ğ.+lar 484
 ğ.+ları 596
 ğ.+larının 291
 [=5]
ğızar- *T.* (kızar-): Kızarmak.
 ğ.-tdırıldıktan 394
 [=1]
gibi (*OT* kipi, *Osm. T.* gibi): Benzer.
 g. 10, 21, 38, 41, 50, 108, 142,
 143, 146, 151, 160, 161, 163, 173,
 178, 268, 293, 407, 435, 459, 473,
 500, 629, 630, 637, 641, 644, 651,
 668, 673, 673, 675, 686, 741, 747,
 811, 811, 836, 851, 873
 g.+dır 369, 472
 [=42]
gice (*ET, OT* kiçe ~ kéçe, *Osm. T.*
 gece): Güneş battıktan tekrar
 doğuncaya dek geçen süre.
 g. 319, 788
 g.+leri 769
 g.+leyin 777, 779, 819
 g.+nin 810
 [=7]
gid- (bk. gét-)
 g. 828
 [=1]
gir- *T.* : Girmek.
 g.-diler 722
 g.-en 813
 g.-erek 773
 g.-erki 144
 g.-ildikde 103
 g.-iyor 777, 779
 g.-mek 493
 g.-memişdir 783
 g.-mesi 499, 842
 g.-meyor 780
 [=12]
git- (bk. gét-)
 g. 244
 g.-diği 325
 g.-diğimizi 728
 g.-dikce 637
 g.-er 611
 g.-iyorlar 202
 g.-mek 490
 g.-mekde 720

[=8]
giz *T.* : Sır, esrar.
g.+li 205, 236
[=2]
goca *T.* (koca): Koca; eş.
ğ. 510
ğ.+larını 486
ğ.+m 597
ğ.+n 598
ğ.+sının 490
[=5]
gocak (*OT* kuçak, *Osm.T* kucak): Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm.
ğ.+ına 894
[=1]
gol *T.* (kol): Omuz başından parmak uçlarına kadar uzanan bölüm.
ğ.+ı 135
ğ.+unı 814
[=2]
golay *T.* (kolay): Güç ve zor karşıtı.
ğ. 393
ğ.+dır 163
[=2]
Gomez : Özel ad.
g. 820, 835, 899
g.+in 823
[=4]
gon (*ET*, *OT* kün, *Osm. T.* gün): 1. 24 saatlik zaman birimi. 2. Gündüz. 3. Sabah, tan.
g.+a 50
[=1]
gon- *T.* (kon-): Konmak.
ğ.-ılıp 482
ğ.-ulmuş 142
ğ.-ulmuş 173
[=3]
gonuş- *T.* (konuş-): Konuşmak.
ğ.-arak 720
[=1]
Gonzales : Özel ad.
g. 721, 877
[=2]
gorķ- *T.* (kork-): Korkmak.
ğ.-unc 203
ğ.-usu 667, 689
[=3]

goş- *T.* (koş-): 1. Koşmak. 2. Ş denk tutmak.
ğ.-mak 466
[=1]
govala- *T.* (kovala-): Kovalamak.
ğ.-mak 604, 686
ğ.-dı 602
ğ.-mış 678
[=4]
goy- *T.* (koy-): Koymak, bırakmak.
ğ.-duğum 349
ğ.-maksız 765
ğ.-mışdır 339
ğ.-nız 351
ğ.-uldu 852
ğ.-uyor 671
[=6]
goya *Far.* (güyā): 1. Söyleyen, söyleyici. 2. zf. Sanki, diyelim ki.
g. 451
[=1]
gök *T.* : Uzay, feza.
g.+den 747
g.+e 201
[=2]
gölke (*ET* kölige, *OT* kölik ~ kölike, *Osm. T.* gölge): 1. Karanlık. 2. Güneş ışınlarından korunacak yer. 3.Ş bırakmak: ondan çok daha başarılı olmak.
g.+de 456
[=1]
gönder- *T.* : Göndermek.
g.-de 508
g.-meli 507
[=2]
gör- *T.* : Görmek.
g.-diler 750
g.-dü 189, 858
g.-düğü 814
g.-dügünden 325
g.-dükleri 628
g.-e 302, 323, 329, 429, 476, 481, 653
g.-eçeğim 851
g.-emediğim 194
g.-en 285, 455
g.-ir 235

g.-mese 314
g.-meyenler 301
g.-mez 801
g.-übe 204
g.-üldiği 172
g.-üldüğinden 133
g.-ülen 173, 266
g.-ülüyorki 299
g.-ünce 181
g.-ünen 202, 213, 219
g.-ünür 8, 68
g.-ünüyor 519, 849
g.-ünüyorki 408
g.-üp 207
g.-ür 610
g.-üşüb 515
g.-üyor 146, 186
g.-üyorsun 195, 197
g.-üyorum 879
g.-üyoruz 670
[=45]

Göreme : Yer adı.
g. 169, 170
[=2]

göster- *T.* : Göstermek.
g.-diği 103, 633
g.-ecekdi 443
g.-erek 752
g.-ildiğinden 635
g.-iyor 350, 437
g.-mek 612, 641
g.-mişdirki 646
[=10]

götür- *T.* : Götürmek.
g.-dü 589, 591
g.-ebileceğini 185
g.-ir 823
[=4]

göz *T.* : Görmeyi sağlayan organ
g. 194, 202, 590, 718, 733
g.+leri 314, 811
g.+lerinde 883
g.+lerini 201
g.+lerinin 882
g.+ü 316
g.+üm 314
g.+üni 814
[=13]

gözel (*ET, OT* köz ‘göz’+el<körklüg,
Osm. T. güzel, An. Ağıl göze, gozel):
Hoş, iyi çirkin karşıtı.
g. 78, 414, 416, 742, 746, 753,
756, 877
[=8]

gözet- *T.* : Gözetmek.
g.-irim 252
[=1]

ğubbe *Ar.* (ğubbe): Yarım küre
şeklinde yapılan bina damı
ğ.+li 101
ğ.+nin 103
[=2]

ğudretyab *Ar.Far.b.* (ğudret-yāb):
Kudretli, gücü yetebilen.
ğ. 455
[=1]

ğullan- *T.* (kullan-): Kullanmak.
ğ.-dikları 7
[=1]

ğurban *Ar.* (ğurbān): Allah’ın rızasını
kazanmaya vesile olan şey.
g. 240, 702
[=2]

ğurtul- *T.* (kurtul-): Kurtulmak.
ğ.-mak 207
ğ.-mayacağı 420
[=2]

ğuru *T.* (kuru): 1. Yaş karşıtı 2. §.
g.+su ‘evde kalmış
evlenmemiş’ 507
[=1]

ğurul- *T.* (kurul-): Kurulmak.
ğ.-up 154
[=1]

ğusur *Ar.* (ğuşūr): 1. Eksiklik. 2.
Sakatlık, özür. 3. Suç, kabahat.
ğ. 307
ğ.+unda 327
[=2]

ğuvve *Ar.* (ğuvve): Kuvvet güç.
ğ.+i fikrie ‘kevvetli fikir’ 495
ğ.+i insanie ‘insani güç’ 621,
640
[=3]

ğuvvet (bk. ğuvve)
ğ. 206, 384
ğ.+idir 539

ğ.+li 406
ğ.+siz 156
[=5]
güç *T.* : Kuvvet, takat.
g.+lik 200
[=1]
güçük (*ET* küçük, *OT* küçük ~ küçük, *Osm. T.* küçük): Büyük karşıtı.
g. 350, 519
[=2]
gülünç *T.* : Komik.
g. 441
[=1]
Gümüshaneli : Gümüshanede oturan ya da oraya ait kişi.
g. 104
[=1]
gün (bk. gon)
g. 42, 45, 57, 131, 133, 133, 154, 192, 389, 490, 511, 670, 702, 703, 756, 801, 818, 827, 880, 888, 897
g.+de 732
g.+den 847, 892
g.+i 49
g.+ü 88
g.+ki 37
[=27]
günah *Far.* (günāh): Dini suç.
g.+ını 704
[=1]
günahkar *Far.* (günāh-kār): Günahlı, günah işleyen.
g. 712
[=1]
gündüz *T.* : Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı.
g. 319, 366
[=2]
güneş *T.* : Isı ve ışık veren gök cisimi.
g. 459, 808
g.+in 848
[=3]
güt- *T.* : Hayvan ya da hayvan sürüsünü önüne katıp otlatarak sürmek. 2. Bir düşüncüyü, bir duyguyu ya da bir ilkeyi gerçekleştirmeye çalışmak.
g.-e 241

[=1]
güzel (bk. gözel)
g. 433, 442, 769, 847, 849, 856
g.+liğine 440
[=7]
=H=
haber *Ar.* (haber): 1. Son ve yeni havadis bilgi. 2. Ağızdan ağza dolaşan söz.
h. 789
[=1]
habib *Ar.* (habīb): 1. Sevgili. 2. Seven, dost.
h. 556
[=1]
habishane *Ar.* (habīs+hāne): Hapishane.
h.+sinde 344
[=1]
hacet *Ar.* (hācet): İhtiyaç, lüzum, gereklik, muhtaçlık.
h. 233
[=1]
hacvari *Far.* (hāc+vārī): Haca, puta benzer.
h. 102
[=1]
hademe *Ar.* (hādeme): Hizmetçiler.
h. 521
[=1]
hadise *Ar.* (hādise): İlk defa çıkan durum.
h.+den 792
[=1]
hafif *Ar.* (hafīf): Yeğni ağır karşıtı.
h. 191
h.+ce 814
[=2]
hafta *Far.* (hafte): Yedi günlük zaman birimi.
h.+da 154
[=1]
hahiş *Far.* (hāhiş): İstek, arzu, isteyiş.
h. 408
h.+le 843
[=2]
hain *Ar.* (hāin): Nankörlük eden, hayin.
h.+lere 572düşmen.i

[=1]
haiz *Ar.* (ḥāiz): Malik, sahip; taşıyan.
h. 385, 413, 484
[=3]
Haḳ *Ar.* (haḳḳ): 1. Allah, tanrı. 2. Doğruluk.
h. 241, 557
h.+dan 236, 550
h.+larını 495
[=5]
haḳāret *Ar.* (ḥaḳāret): Küçültücü sö veya davranış.
h. 276, 276, 276
h.+ine 632
[=4]
haḳīkat *Ar.* (ḥaḳīkat): 1. Bir şeyin aslı esası. 2. Doğrusu, gerçekten
h.+an 832
h.+en 732
h.+ende 435
h.+i 416
[=4]
haḳīki *Ar.* (ḥaḳīkī): Sahici, gerçek.
h. 602, 645
h.+sini 417
h.+yesinin 415
[=4]
haḳḳ (bk. hak)
h.+ı 331, 338, 601
h.+ında 69, 490, 684
[=6]
haḳḳaniyyet *Ar.* (ḥaḳḳaniyyet): Hak ve adalete uygunluk, hakka riayet etme, doğruluk.
h. 652
[=1]
haḳīki (bk. hakiki)
h. 681
[=1]
hal *Ar.* (ḥāl): 1. Şimdiki zaman. 2. Oluş, bulunuş, durum.
h. 303, 322, 362, 381, 537, 668, 687
h.+de 367, 372, 417, 417, 427, 452, 453, 487, 494, 647, 657, 663, 679, 739, 743, 777, 808, 854
h.+dedir 31
h.+e 374, 376, 379
h.+i 202,

h.+i hazır 'şimdiki durum' 204, 415, 475, 488
h.+imizi 332
h.+inde 174, 197, 375
h.+ine 480, 489
h.+ini 67
h.+u mevki 'hal ve mevki' 302
h.+u zaman 'hal ve zaman' 329
[=44]
hala *Ar.* (ḥālā): Şimdi, henüz
h. 193, 417, 419, 483
[=4]
halbuki *Ar.T.Far.b.* (ḥāl-bu-ki): Öyle iken, hakikat şudur ki.
h. 448, 452, 467, 625
[=4]
halef *Ar.* (ḥalef): 1. Babadan sonra kalan oğul. 2. Memurlukta birinden sonra gelip onun yerine geçen kimse.
h.+i 681
[=1]
halk *Ar.* (ḥalk): 1. Yaratma, yaratılma. 2. İcat. 3. İnsanlar. 4. İnsanlardan bir bölüm.
h. 640
[=1]
halḳa *Ar.* (ḥalḳa): Ortası boş, yuvarlak şekil.
h. 369
[=1]
hamız *Ar.* (ḥāmīz): Asit, ekşi ve sirke gibi olan.
h.+ı fahm 'asit karbonik' 358, 360
[=2]
hami *Ar.* (ḥāmī): Himaye eden, koruyan, koruyucu, sahip çıkan, gözetten.
h.+leri 571 dost.ları
[=1]
hamiet *Ar.* (ḥamiyyet): Milli onur ve haysiyet.
h.+mendane 'hamiyetlicesine' 1 22
[=1]
hamiyet (bk. hamiet)
h. 670
[=1]

hane *Far.* (ḥāne): 1. Ev. 2. Bir şeyin bölündüğü, ayrıldığı kısımlardan her biri. 3. mat. Basamak.

h. 83

h.+leri 22

h.+leride 15

h.+si 306, 306

h.+sine 720

h.+şi 377

[=7]

hanki (*ET* kanyu, kanğı; *Osm. T.* hangi): Soru sıfatı.

h. 535

[=1]

haps (bk. habs)

h. 667

[=1]

harabe *Ar.* (ḥarābe): 1. Eski binaların yıkıntısı. 2. Çok harap ev.

h.+lere 171

h.+leri 169, 170

[=3]

hararet *Ar.* (ḥarāret): 1. Sıcaklık. 2. Susuzluk. 3. Ateş, yanma, humma.

h. 576

[=1]

haremlik *Ar.T.b.* (ḥarem+lik): 1. Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, "selamlık" karşıtı. 2. Karılık, eşlik.

h.+ler 473

[=1]

harf *Ar.* (ḥarf): Alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri.

h.+ına 438

h.+i 438

[=2]

haric *Ar.* (ḥāric): 1. Dış, dışarı. 2. Dışarı çıkan, dışarıda, dışta. 3. Hiç ilgisi olmayan kimse.

h.+den 54

h.+e 362

h.+en 75

h.+inde 77

[=4]

harik-ül-ade *Ar.* (ḥarık-ül-āde): İnsanda hayranlık uyandıran (şey), mükemmel, olağanüstü.

h. 458

[=1]

hasılat *Ar.* (ḥāşılat ḥāşıl'ın c.): Herhangi bir işten husule gelen şeyler, irat, varidat, gelir, kazanç.

h.+ı 155

[=1]

hasıl *Ar.* (ḥāşıl): Olan, çıkan, husul bulan.

h.+ı 329

[=1]

haslet *Ar.* (ḥaşlet): İnsanın yaradılışındaki huyu, tabiatı, mizacı.

h.+lerin 416

h.+lerinden 414

[=2]

hasse *Ar.* (ḥişşe): Pay, nasip.

h.+i 385

[=1]

hata *Ar.* (ḥatā): Yanlış; yanlışlık.

h. 243, 292

h.+larımızdandır 299

h.+sı 707

[=4]

hatda *Ar.* (ḥattā): Bile hem de, üstelik, ayrıca.

h. 6, 129, 130, 481

[=4]

hatta (bk. hatda)

h. 477, 621, 622

[=3]

hava *Ar.* (havā): Hava.

h.+ları 384

h.+nın 371

[=2]

havi *Ar.* (ḥāvī): İhtiva eden, içine alan, kaplayan, toplayan.

h. 76, 81, 386, 848

[=4]

hayal *Ar.* (ḥayāl): İnsanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey.

h.+ata 741

h.+ına 196

h.+i 830, 830

h.+ların 761

[=5]

hayat *Ar.* (ḥayāt): Dirilik, canlılık.

h.+a 495

h.+ı 279, 371

h.+ıdır 575

h.+iyeye 499
[=5]
haydi *T.* : İsteklendirmek için kullanılan ünlemdir.
h. 846
[=1]
hayf *Ar.* (ḥayf): 1. Haksızlık, çevir, zulüm. 2. Yazık ki, heyhat, vah!. 3. Ah, beddua.
h. 789
[=1]
hayli *Far.* (ḥayli): Epeyce, çokça, oldukça.
h. 417, 842
[=2]
hayr *Ar.* (ḥayr): 1. İyilik; iyi, faydalı iş; fayda.
h. 234
[=1]
hayr *Ar.* (ha'yır) : 2. Yok, öyle değil, olmaz anlamında yadsımasözcüğü.
h. 524, 595, 662, 758, 850, 850
[=6]
hayran *Ar.* (ḥayrān): Şaşmış, şaşka kalmış.
h. 181, 195
h.+ı 104
[=3]
hayret (bk. hayran)
h. 142, 398
h.+efza 392
h.+i 77
[=4]
hayrhah *Ar.* (ḥayr-ḥāh): Herkesin iyiliğini isteyen, iyiliksever.
h. 35
h.+an.ın 673
[=2]
hayrperver *Ar.Far.b.* (ḥayr-perver): iyiliksever.
h.+anın 671
h.+liğin 670
[=2]
hayvan *Ar.* (ḥayvān): 1. İnsanıda içine alan bütün canlılar. 2. Ahmak dam.
h. 779
h.+at 362, 369
h.+atın 360
h.+atını 369

h.+lar 547
[=6]
hazır *Ar.* (ḥazır): 1. Göz önünde olan. 2. Yapılmış bir halde satılan.
h. 229
h.+da 475, 488
h.+daki 415
h.+ını 204
[=5]
hazırla- *Ar.T.b.* (ḥazır+la-): Hazırlamak.
h.-maya 723
h.-yarak 852
[=2]
hazın *Ar.* (ḥāzin): 1. Hüzünlü, mahzun olarak, kederli, gamlı 2. Hüzün verici.
h. 204
[=1]
heb (*ET* kop, köp >hep): Bütün, tüm olarak.
h.+isi 754
[=1]
hediyе *Ar.* (hediyе): Armağan.
h.+si 507
[=1]
hekim *Ar.* (ḥakīm): Doktor, Tabip.
h.+i 152
[=1]
helas *Ar.* (ḥalās): Kurtulma, kurtuluş.
h. 565
[=1]
helaskar *Ar.Far.b.* (ḥalās-kār): Kurtarıcı.
h. 714
[=1]
hele *Far.* (hele): Özellikle, hiç olmazsa.
h. 291
[=1]
hem *Far.* (hem): Özellikle zaten.
h. 429, 530, 549, 574
h.+de 206, 429
[=6]
heman *Far.* (heman): Hemen, derhal, o anda.
h. 183, 205, 395, 555, 585, 655, 689
[=7]

hambaht *Far.* (hem-baht): Denk talih, kader.

h. 559

[=1]

hemcins *Far.Ar.b.* (hem-cins): Cinsleri bir olan, aynı soydan.

h.+ini 547

[=1]

hemcivar *Far.Ar.b.* (hem-civār): Komşu.

h. 158

[=1]

hemdahi *Far.T.b.* (hem-dahi) : Hem de

h. 909

[=1]

hemşehri *Far.* (hem-şehrī): 1. Bir memleketli. 2. Yurttaş.

h.+lerimizde 288

[=1]

hemşire *Far.* (hemşīre): 1. Kız kardeş, bacı.

h.+m 598

[=1]

henkam *Far.* (hengām): Zaman, çağ, sıra, vakit, mevsim.

h.+da 719

[=1]

henüz *Far.* (henüz): Az önce, hada şimdi, yeni.

h. 745

[=1]

hep (bk. heb)

h. 751, 858

h.+imizin 728

h.+iniz 748

h.+inize 756

h.+isi 805

h.+isini 766, 857

[=8]

her *Far.* : ...-in hepsi anlamını verir.

h. 23, 39, 49, 49, 127, 130, 131, 151, 173, 178, 186, 197, 225, 229, 230, 235, 237, 270, 287, 300, 301, 325, 352, 372, 417, 426, 438, 452, 455, 459, 487, 532, 551, 567, 570, 575, 580, 585, 586, 604, 664, 666, 670, 686, 739, 756, 764, 827, 832, 881, 888

h.+ne 277

[=52]

herif *Ar.* (ḥarīf): Meslektaş, yoldaş

h. 592

[=1]

herkes *Far.* : 1. İnsanların tümü. 2. Olur olmaz kimseler.

h. 310, 318, 322

[=3]

heva *Far.* (heva): Hava.

h. 357, 361, 367, 375, 376, 377, 377, 383, 387, 389

h.+dan 321

h.+i 372

h.+nın 356, 386

h.+sı 150

h.+yı 362

[=16]

hevali *Ar.* (ḥavālī): Etraf, civar, çevre, yöre.

h.+sinden 14

[=1]

heycan *Ar.* (heyecan): 1. Duyguların bir tepki halinde şiddetlenmesi. 2. Çoşma, çoşkunluk.

h.+ını 894

[=1]

heykel *Ar.* (heykel): Tunç, taş vb. şeylerden yapılan yapıt.

h.+ler 690

[=1]

hhaq (bk. hak)

h.+ları 425

[=1]

hırsız *T.* : Başkasının olan bir şeyi gizlice alan, çalan kimse.

h. 592

h.+lar 404

h.+lık 522

[=3]

hıtam *Ar.* (ḥitām): 1. Son, nihayet. 2. Bitme, tükenme.

h.+ından 792

[=1]

hiyanet *Ar.* ḥıyānet: 1. Hainlik. 2. s. Vefasız, hain. 3. İtimadı, güveni kötüye kullanma.

h. 280

[=1]

hicret *Ar.* (hicret):1. Memleketten memlekete göç. 2. Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi ki, İslam takviminde tarih başı sayılır.

h. 608, 614

[=2]

hiç *Far.* (hiç): Olumsuz yargılı tümcelerde eylemin anlamını pekiştirir.

h. 9, 155, 243, 362, 403, 461, 497, 564, 578, 664, 743, 771, 846, 875

h.+bir 396, 647, 824, 850, 867

h.+biri 739

[=20]

hiddet *Ar.* (hiddet): 1. Öfke. 2. Keskinlik.

h. 598, 778

[=2]

hidet (bk. hidet)

h. 597

[=1]

hidmet *Ar.* (hidmet): İş, hizmet, görev.

h. 100

h.+in 580

[=2]

hiet *Ar.* (hey'et): 1. Şekil suret kıyafet. 2. Görünüş. 3. Hal durum. 4. Kurul.

h.+i mahsus 'özel heyet' 56,

h.+i idare 'yönetim kurulu' 63

h.+i aslie 'asıl şekli' 396

[=3]

hikaye *Ar.* (hikāye): 1. Anlatma. 2. Roman.

h. 643, 717

[=1]

hikmetamiz *Ar.Far.b.* (hikmet-āmīz): Hikmetle karışık.

h. 142

[=1]

hikmetenkiz *Ar.Far.b.* (hikmet-engīz): Hikmet yaratan

h. 369

[=1]

hin *Ar.* (hīn): An, zaman, vakit, sıra.

h.+i 121

[=1]

Hind :Özel ad.

h.+liler 480, 613

[=2]

Hindistan : Asya'da bir ülke

h.+a 479

h.+da 481

h.+dır 476

[=3]

hissiat *Ar.* (hissiyyāt): Duygular.

h.+ı 122

[=1]

hitaben *Ar.* (hitāben): Birinin yüzüne söyleyerek.

h. 790, 793, 870, 878

[=4]

hizmet (bk. hidmet)

h. 909

[=1]

hoca *Far.* (hoca): Öğretmen, hoca.

h. 753, 761, 764

h.+nın 888

[=4]

hodbin *Far.* (hōd-bīn): Kendini beğenmiş, bencil.

h.+liklerinin 417

[=1]

hoş *Far.* (hoş): Beğenilen, mutluluk duygusu uyandıran.

h. 174, 221

[=2]

hökm *Ar.* (hüküm): 1. Hüküm, emir, komuta. 2. Yargı. 3. Önem, geçerlilik. Etki hız, şiddet.

h. 448

h.+i 156, 560

h.+ü 151, 354

[=5]

hökümdar *Ar.Far.b.* (hüküm-dār): Şah, padişah.

h.+ı 459

[=1]

hökümet *Ar.* (hükümet): Devletin görevlerini yerine getirmesini sağlayan yetkili organ.

h. 653

h.+i 261

h.+ler 259

[=3]

hörmət *Ar.* (hürmet): Saygı.

h. 689

h.+den 636

h.+i 637
[=3]
Hristian *Y* : Hıristiyan, İsa peygamberin dininden olan.
h.+lar 18
h.+lığın 271, 635
h.+lıkda 488
h.+narın 87
[=5]
Hristiyan (bk. Hristian)
h.+lar 67
h.+lık 272
[=2]
Hristos : Özel ad
h. 463, 701
h.+dan 467
h.+un 78
[=4]
hub *Ar.* (ḥubb): Sevgi.
h. 552
[=1]
Huda *Ar.* (ḥudā): Tanrı
h. 707
[=1]
huḫuḫ *Ar.* (ḥuḫuḫ): 1.Haklar, 2.Hakikatler. 3.Kanunların verdiği haklar.
h. 450
h.+ın 451
h.+ını 469
h.+iyesini 422
[=4]
hulus *Ar.* (ḥulūṣ): Gönül temizliği.
h. 235
[=1]
humuz *Ar.* (ḥums): Beşte bir.
h.+a 358
[=1]
husul *Ar.* (ḥuṣūl): Üreme, türeme.
h.+a 178
[=1]
husumet *Ar.* (ḥuṣūmet): 1. Düşmanlık. 2. Kıskançlık, çekememezlik.
h.+dir 567
[=1]
husus *Ar.* (ḥuṣūṣ): 1. Bakım, iş; şekil, yol, konu, madde. 2. Özellik, yön.
h. 9, 427
h.+ca 270

h.+da 266
h.+ında 904
h.+i 393, 496
[=7]
huzur *Ar.* (ḥuzūr): 1. Hazır bulunma. 2. Rahat.
h. 569
[=1]
hür *Ar.* (ḥür): Esir olmayan, serbest.
h. 607, 615, 688
h.+iyetiñede 893
[=4]
hür (bk. hür)
h.+iete 617, 638
h.+ieti 603
h.+ietlerine 667
h.+ietperveranesi 676
[=5]
hüsn *Ar.* (ḥüsn): Güzel, iyi
h.+i muaşeret ‘güzel davranış’
256, 298,
h.+i hizmet ‘iyi hizmet’580
[=3]
hüz *Ar.* (ḥüz): Gam, keder, sıkıntı.
h. 205
[=1]
=**I**=
ırmak *T.* : Nehir.
ı.+a 174
ı.+dan 144
[=2]
ısın- *T.* : Isınmak.
ı.-ıb 149
[=1]
ıslah *Ar.* (ıslāḥ): İyileştirme, düzeltme.
ı.+atı 265, 266
ı.+ına 267
ı.+iesinin 264
ı.+iyesi 691
ı.+iyesinin 301
[=6]
ıssız *T.* : Kimse bulunmayan ya da az bulunan, تنها.
ı. 808
[=1]
=**İ**=
iade *Ar.* (i‘āde): Geri gönderme.
i. 362

[=1]
ianat *Ar.* (i'ānāt): Yardım için toplanan paralar, yardım paraları.
i.+da 50
i.+ı 54, 60
i.+ları 40
[=4]
İaponia Japonya (yer adı)
i.+ya 260
[=1]
ibadet *Ar.* (ibādēt): Allah'ın emirlerini yerine getirme.
i. 198, 228
i.+de 237
[=3]
ibare *Ar.* (ibāre): Bir düşüncüyü ya da birkaç tümcelik söz.
i.+yi 81
[=1]
ibaret *Ar.* (ibāret): ...-dan meydana gelmiş.
i. 60, 322
i.+dir 71
[=3]
iblağ *Ar.* (iblāğ): 1. Erişme, eriştirilme. 2. Ulaştırma. 3. Gönderme.
i. 33
[=1]
ibna *Ar.* (ebnā): Oğullar.
i. 568
[=1]
ibraz *Ar.* (ibrāz): Meydana çıkarma, gösterme.
i. 122
[=1]
ibret *Ar.* (ibret): Kötü bir olaydan alınan ders.
i. 551
[=1]
ibtida *Ar.* (ibtidā): İlk; başlangıç.
i.+i mekteb 'ilkokul' 23
[=1]
ibtidar *Ar.* (ibtidār): Bir işe süratle, çabuklukla başlama.
i. 99
[=1]
icab *Ar.* (icāb): 1. Lazım gelme, gerek. 2. Rızılı olma, uyma.
i.+atı 626

i.+et 905
i.+ınca 304
i.+ındandır 312
[=4]
icap (bk. icab)
i. 402
[=1]
icra *Ar.* (icrā): Yapma yerine getirme, bir işi yürütme.
i. 44, 67, 126, 284, 301, 403, 655, 889, 899, 690
i.+atı 458, 682
i.+i 574
i.+ya 339
[=14]
ictimai *Ar.* (ictimāi): Sosyal.
i.+eye 903
i.+si 411, 413
[=3]
iç *T.* : Dış karşıtı.
i.+erisini 195
i.+erü 773,813
i.+inde 174, 184, 198, 221
i.+indeki 216
[=8]
iç- *T.* : İçmek.
i.-mece 165
i.-mek 165
i.-melerin 315
[=3]
içün *T.* : 1. Amacıyla, maksadıyla. 2. ...-den dolayı, ötürü anlamında.
i. 60, 94, 131, 157, 165, 193, 196, 250, 260, 286, 294, 308, 316, 320, 320, 321, 322, 340, 354, 361, 369, 371, 380, 385, 387, 389, 394, 399, 449, 480, 486, 488, 492, 493, 493, 519, 522, 543, 544, 616dé-mekki, 641, 658, 688, 692, 771, 788, 804, 884, 898
i.+da 163
[=50]
idare *Ar.* (idāre): 1. Döndürme, döndürülme, çevirme, yönetme. 2. Kullanma, becerme. 3. Tutum, yerinde harcama. 4. Yetme, yeter olma. 5. Memleket işlerinin çevrilmesi.
i. 39, 41, 60, 609, 627, 644, 646

i.+de 645
i.+i 12, 60, 644, 648
i.+nin 621
i.+si 31, 468
[=15]
iddia *Ar.* (iddiā): 1. Sav. 2. İnat
i.+i 326
[=1]
idhal *Ar.* (idhāl): 1. Dâhil etme, içeri sokma. 2. Memleket dışından mal getirme.
i. 362, 644
[=2]
idi *T.* : Yardımcı fiil.
i. 41, 131, 188, 340, 402, 456, 590, 625, 625, 627, 713, 722, 726, 744, 747, 798, 805, 810, 811, 828, 843, 846, 849, 857, 884, 884
i.+ler 720, 724
i.+m 771
i.+ki 40, 288, 812
[=32]
idiği *T.* : Olduğu.
i. 5, 11
i.+ne 150
[=3]
ieras *Y* (ἱερέας İereas): Kutsal ayin yöneten papaz. Rum Ortodoks Kilisesi'nin hiyerarşisinde ikinci derecedeki evli papaz.
i. 200
[=1]
iereas (bk. ieras)
i.+larından 97
[=1]
ifa *Ar.* (ifā): 1. Ödeme yerine getirme. 2. Bir işi yapma. 3. İş görme.
i. 305
i.+da 307
i.+i 54
i.+sına 45
[=4]
ifade *Ar.* (ifāde): Anlatma, anlatış.
i. 234
i.+ye 883
[=2]
ifna *Ar.* (ifnā): 1. Yok etme, tüketme. 2. Malı yersiz sarf etme.
i. 567

[=1]
ifrat *Ar.* (ifrāt): Aşırı gitme, pek ileri varma.
i. 310
[=1]
ihata *Ar.* (ihāta): 1. Bir şeyin etrafını çevirme, sarma, kuşatma, etrafı çevrilme, sarılma. 2. Anlayış, geniş bilgi.
i. 357, 383
[=2]
ihda *Ar.* (ihdā): Hediye verme, hediye etme, hediye gönderme, armağan yollama.
i.+sı 49
[=1]
ihrac *Ar.* (ihrāc): Dışarı atma; çıkarma.
i.+ı 387
[=1]
ihraz *Ar.* (ihrāz): 1. Alma, kazanma, elde etme. 2. Erişme.
i. 268
[=1]
ihsan *Ar.* (ihsān): 1. İyilik etme. 2. Verme, bağış, bağışlama. 3. Verilen, bağışlanan şey. 4. Lütuf, iyilik.
i. 709
i.+at 54
i.+atı 35
[=3]
ihtiacat *Ar.* (ih̄tiyācāt): İhtiyaçlar.
i.+ına 329
[=1]
ihtirak *Ar.* (ih̄tirāk): Tutuşup yanma.
i. 365
i.+da 365
[=2]
ihtiram *Ar.* (ih̄tirām): Saygı, hürmet.
i.+le 751
[=1]
ihtişam *Ar.* (ih̄tişām): Tantana, debdebe, şanlı görünüş.
i. 103
[=1]
ihtiyar *Ar.* (ih̄tiyār): Yaşlı.
i. 768, 823, 835
[=3]

ihzar *Ar.* (iḥzār): 1. Hazırlama, hazır etme, edilme. 2. Huzura getirme; birinin mahkemeye davet edilmesi.

i. 369

i.+ı 385, 389

[=3]

iḳbal *Ar.* (iḳbāl): 1. Birine doğru dönme. 2. Talih, baht. 3. İşlerin yolunda gitmesi; saadetli, mutlu olma. 4. Arzu, istek.

i.+idir 540

[=1]

iḳdidar *Ar.* (iḳtidār): Güç yetme, yapabilme.

i.+ına 323

[=1]

iken *T.* : Yardımcı fiil.

i. 33, 415, 519, 868

[=4]

iki *T.* : Sayı, rakam

i. 49, 79, 137, 141, 154, 396, 593, 813

i.+nci 283, 864

i.+ncisi 492

[=11]

ikmal *Ar.* (ikmāl): 1. Kemale erdirme, tamamlama, bitirme. 2. Eksiğini doldurma.

i. 101, 744, 852

i.+i 72

[=4]

ikon, ikona *Y* Ἰκόν: Ortodokslarda İsa, Meryem ya da azizlerin tahta üzerine mumlu ve yumurtalı boyalarla yapılmış dinsel resimlerine verilen ad.

i.+esler 104

i.+u 128

i. 75

i.+lar 192, dipnot1

i.+ları 195

[=7]

iḳtidar (bk. ikdidar)

i.+ı 310

[=1]

iktifa *Ar.* (iktifā): Yeter bulma, aza kanaat etme, yetinme.

i. 182, 619

[=2]

iktisap *Ar.* (iktisāb): Kazanma, edinme.

i. 29, 448

[=2]

iḳtiza *Ar.* (iḳtizā): 1. Lazım gelme, gerekme. 2. İhtiyaç, gereklilik. 3. İşe yarama.

i.+sındandır 603

[=1]

ilahe *Ar.* (ilāhe): Mitolojide kadın tanrı.

i.+ler 631

[=1]

ilave *Ar.* (ilāve): Katma, ekleme.

i. 186, 207, 352

[=3]

ile *T.* : Birlikte, neden ya da durum anlatan tümleçler yapmaya yarar.

i. 3, 5, 10, 14, 18, 19, 25, 35, 39, 40, 48, 54, 56, 59, 72, 77, 80, 87, 99, 101, 127, 129, 136, 145, 152, 158, 165, 170, 174, 191, 192, 197, 199, 200, 201, 271, 272, 310, 331, 331, 338, 341, 362, 365, 367, 369, 373, 376, 380, 382, 383, 387, 390, 391, 393, 393, 395, 402, 406, 408, 421, 432, 437, 443, 443, 458, 461, 465, 469, 477, 486, 494, 495, 495, 497, 499, 601, 605, 620, 621, 649, 649, 652, 667, 671, 674, 682, 684, 691, 696, 707, 719, 725, 730, 735, 748, 755, 773, 778, 783, 802, 805, 810, 821, 834, 842, 848, 852, 860, 861, 868, 869, 899, 908, 1, 1

i.+de 619

[=117]

ileri *ET,OT* ilgerü, *Osm. T.* ilerü ~ ileri): Daha ötede olan yer geri karşıtı.

i. 8, 470

[=2]

ilerü (bk. ileri)

i. 262, 688

i.+lediği 647

[=3]

ilimperver *Ar.Far.b.* (ilm-perver): İlim sever.

i. 35, 96

[=2]

ilk *T.* : Zaman sıra yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen son karşıtı.

i. 10, 140, 707, 842, 848

[=5]

illa *Ar.* (illā): Aksi halde.

i. 645

[=1]

illahe (bk. ilahe)

i.+den 628

i.+nin 630

i.+ye 633

[=3]

ilahi *Ar.* (ilāhī): Tanrısal.

i. 199

[=1]

iltifat *Ar.* (iltifāt): Hatır sorma, gönül alma.

i.+larından 510

[=1]

imal *Ar.* (‘imāl): 1. Yapma, yapılma. 2. İşleme. 3. Kullanma. 4. Meydana getirme.

i. 106, 381

[=2]

iman *Ar.* (imān): İnanma, inanç.

i. 583, 625

[=2]

imdad *Ar.* (imād): 1. Yardım. 2. Yardıma gönderilen kuvvet.

i.+e 246

[=1]

imiş *T.* : Yardımcı Fiil.

i. 225, 487

i.+ki 482

i.+lar 486

i.+ler 512

[=5]

imkan *Ar.* (imkān): Olanak.

i.+ı 186

[=1]

imperator *L.* (imperator): Bir imparatorluğu yöneten kimse.

i.+lığı 258

[=1]

imtidad *Ar.* (imtidād): Uzama, uzanma; uzun sürme.

i. 174

[=1]

imtisalen *Ar.* (imtişālen): Uyarak, bağlı olarak.

i. 638

[=1]

imtiyaz *Ar.* (imtiyāz): 1. Başkalarından ayrılma, farklı olma. 2. Ayrıcalık. 3. Bir işi başkaları yapmamak üzere hususi müsaade ile bir kimseye veya bir müesseseye verme.

i.+ı 484

i.+ları 442

[=2]

imtizac *Ar.* (imtizāc): Uyuşma, kaynaşma.

i. 257

[=1]

imza *Ar.* (imzā’): Bir kimsenin mektup vb. resmi kağıtların altına kendiliyle her zaman aynı biçimde yazdığı kendi adı.

i.+sız 508

[=1]

in *T.* : Mağra.

i.+ler 225

i.+lere 202

[=2]

inan- *T.* : İnanmak.

i.-maz 584

[=1]

inayet *Ar.* (ināyet): 1. Dikkat, gayret, özenme. 2. Lütuf, ihsan, iyilik.

i.+i 710

[=1]

ince *T.* : Kalın karşıtı.

i. 141, 395

[=2]

İncil : Özel ad (kutsal kitap).

i.+i 239

[=1]

indi *Ar.* (indī): Bir kimsenin kendi inanışına, kendi görüşüne dayanan, kendince.

i.+nde 488

[=1]

inğiraz *Ar.* (inğirāz): Bir kalabalıktan, bir bütünden tek kişi kalmayacak şekilde tükenme, bitme.

i. 634

[=1]

inķırız (bk. inķırız)

i. 258

[=1]

İnkiliz (İngiliz): Özel ad.

i.+lerin 482

[=1]

insan *Ar.* (insān): 1. Adam. 2. İyi, olgun, vicdanlı adam.

i. 181, 196, 707, 731, 768, 896

i.+dan 477, 631

i.+e 551

i.+ı 204

i.+ın 142, 360, 480, 578, 705

i.+ienin 621

i.+iyet 317

i.+iyete 304

i.+iyeti 318

i.+iyeye 640

i.+ların 314, 319, 513

i.+leri 537

i.+lığın 420

i.+lık 414, 499

[=27]

İnsus : Özel ad.

i. 77, 462, 703

[=3]

inşa *Ar.* (inşā): Yapma, yapılma, meydana getirme.

i. 71

i.+ata 94

i.+sına 93, 99

[=4]

intac *Ar.* (intāc): 1. Netice (sonuç) verme, neticelendirme. 2. Doğrulama.

i. 546

[=1]

intiķalen *Ar.* (intiķalen): İntikal suretiyle.

i. 6

[=1]

intizam *Ar.* (intizām):Düzgün olma, düzgünlük.

i. 369

[=1]

İoannis : Özel ad.

i. 52, 121, 126, 128, 135

[=5]

İonnis : Özel ad.

i. 798

[=1]

iplik *T.* : Pamuk, keten vb.dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri.

i. 642

[=1]

irad *Ar.* (irād): 1. Getirme. 2. Söyleme. 3. Bir malın getirdiği kazanç, gelir.

i. 40, 690

i.+e 233, 241

i.+ı 34

i.+ların 37, 43

[=7]

iri *T.* : Olağanı aşan, büyüklüğü olan

i. 725, 749

[=2]

irsal *Ar.* (irsāl): 1. Gönderme, gönderilme, yollama. 2. Salıverme, koyuverme.

i.+i 908

[=1]

irte (*ET, OT érte, Osm. T. érte ~ erte*): Bir günün ya da olayın arkasından gelen zaman.

i.+si 154

[=1]

irtibat *Ar.* (irtibāt): 1. Bağlanma, bağlanış. 2. İlgililik; ilgili olma. 3. Bağlantı, ibarelerinin birbirini tutması.

i. 36

[=1]

isbat *Ar.* (iřbāt): Delil göstererek doğrusunu ortaya çıkarma.

i. 416, 433, 688, 896

[=4]

isdidat *Ar.* (ist idād): 1.Bir şeyin kabulüne, kazanılmasına olan tabii meyil, kabiliyet. 2. Akıllılık. 3. Anlayışlılık.

i.+larının 454

[=1]

ise *T.* : Bağlama edatı.

i. 24, 81, 281, 302, 303, 325, 351, 361, 362, 366, 404, 462, 609, 685, 730, 742, 756, 820, 823, 827, 832, 853, 895

i.+de 45, 68, 78, 131, 150, 161, 372, 630

i.+lerde 30
i.+m 839
i.+mde 187
i.+n 789, 881
i.+niz 770
[=37]
isim *Ar.* (ism): İsim, ad.
i.+leri 477, 486
[=2]
iskan *Ar.* (iskān): 1. Oturtma, ev sahibi etme. 2. Yerleştirme.
i. 10, 131
[=2]
İslam : Özel ad.
i. 13, 15, 19, 22, 172, 489, 490
i.+lar 16, 129, 488
i.+ların 20, 23
[=12]
ism (bk. isim)
i.+i 343, 671
i.+inde 172
i.+ine 98
i.+ini 655, 658, 659, 665, 671, 813
[=10]
İspania İspanya (yer adı).
i. 459
i.+nın 718, 900
[=3]
İstambol (İstanbul; yer adı).
i.+da 57
i.+dada 32
i.+daki 34
[=3]
istatistik *Fr.* : 1. Bir sonuç çıkarmak için olguları yöntemli bir biçimde toplayıp sayı olarak belirtme işi, sayılama. 2. Bir dizi olayın ya da sayıyla gösterilen olguların yöntemli öbekleştirilmesine dayanan ve ilkelerini olasılık kuramlarından alan, matematiğin uygulamalı dalıdır.
i.+inde 511
[=1]
iste- *T.* : İstemek.
i. 885, 886, 888
i.-meyerek 289
i.-meyorlar 272
i.-miş 826

i.-mişdir 620, 623
i.-r 326, 881
i.-rim 787
i.-riz 604
i.-rsen 207, 889
i.-rsin 879
i.-yenleri 619
i.-yerek 640
i.-yor 205
i.-yorsın 663
[=19]
istenil- *T.* : İstenilmek.
i.-en 394
[=1]
istidad *Ar.* (bk. istidat)
i. 456
i.+ı 104, 455, 895
[=4]
istifade *Ar.* (istifāde): Faydalanma, fayda bulma.
i. 242, 387
[=2]
istiğrap *Ar.* (istiğrāb): Garip bulma, şaşma.
i. 745
[=1]
istihsal *Ar.* (istiḥşāl): 1. Hâsıl etme, meydana getirme, üretme. 2. Elde etme, ele geçirme, ele geçirilme.
i. 99
[=1]
istikbal *Ar.* (istikbāl): Gelecek zaman.
i.+de 60
i.+i 60
[=2]
istimal *Ar.* (istimāl): Kullanma.
i. 57, 380, 386, 390, 406, 452
i.+i 404
[=7]
istirahat *Ar.* (istirahāt): Rahat etme, dinlenme.
i.+ı 131
[=1]
istirham *Ar.* (istirhām): Merhamet dileme, yalvarma, yalvarış.
i. 891
[=1]
istisna *Ar.* (istiṣnā): Ayırma, ayrı tutma, kural dışı bırakma.

i. 327
[=1]
İstruiz : Özel ad.
i. 721, 725, 729, 736, 737, 759,
797
i.+in 734
[=8]
iş T. : Bir değer yaratan emek;
çalışma.
i. 486, 648
i.+e 346, 837, 852, 857
i.+idir 734
i.+imize 791
i.+in 404
i.+ine 854
i.+lemesinde 161
i.+ler 771
i.+lerde 453, 454, 761
i.+lerini 723
[=16]
işaret Ar. (işāret): İm, iz.
i.+ler 173
[=1]
işbu T. : Bu sözcüğün eski karşılığı.
i. 354, 691, 691
[=3]
işgal Ar. (işgāl): Bir yeri ele geçirme.
2. Alıkoyma, engelleme, oyalama. 3.
Uğraştırma. **Ş- etmek** yer almak, yer
kaplamak.
i. 16
[=1]
işit- (bk. eşit-)
i.-din 794
[=1]
işle- T. : İşlemek.
i.-k 159
i.-yen 80
[=2]
işte T. : 1. Anlatılan şeye dikkat
çekmek için. 2. Bir şeye işaret
edilirken kullanılır.
i. 271, 677
[=2]
iştihar Ar. (iştihār): Şöhret bulma,
meşhur olma, ün alma, ünlü olma.
i. 651
[=1]

iştirak Ar. (iştirāk): 1. Ortak olma,
ortaklık. 2. Katılmak (bir işe,
düşünceye).
i. 308, 804, 907
[=3]
iştiyak Ar. (iştīyāk): Şevklenme,
göreceği gelme, özleme.
i. 843
[=1]
it- (bk. ét-)
i.-di 186, 754
i.-diği 145, 151, 161, 719
i.-diğinden 108, 754
i.-diğini 785
i.-dirilerek 67
i.-dirilmek 44
i.-dirilmiş 78
i.-din 757
i.-eçğim 183
i.-ecekdir 345
i.-emediği 883
i.-emediğim 743
i.-emeyerek 894
i.-emeyorum 882
i.-en 14, 16, 67, 146, 150, 276,
293, 357, 369, 400, 412, 472, 644,
651, 841, 906
i.-er 20, 104, 128, 143, 159,
174, 276, 366, 384, 388, 399, 660, 868
i.-erdi 39
i.-erek 201, 362, 384, 406, 446,
616, 849, 854, 906
i.-erim 518, 520, 891, 898
i.-erimde 593
i.-erimki 735
i.-eriz 737, 766, 910
i.-erki 147, 371, 381
i.-erler 41, 362
i.-ermisin 516
i.-erse 649
i.-ersiniz 354
i.-eyim 852
i.-eyimmi 352
i.-ildiği 10
i.-ildiğinden 71
i.-ildiki 403
i.-ilecek 489
i.-ilemediği 10
i.-ilen 53, 126, 879

i.-ilir 155, 157, 387, 395
 i.-ilirdi 650
 i.-ilmekde 33
 i.-ilmekdedir 46
 i.-ilmemiş 9
 i.-ilmesidir 474
 i.-ilmesinin 451
 i.-ilmeyerek 268
 i.-ilmeyor 477
 i.-ilmeyüpdä 419
 i.-ilmiş 25, 45, 74, 414, 769
 i.-ilmiştir 34, 72, 678, dipnot1
 i.-ilmiştirki 106
 i.-ilür 656
 i.-iniz 753
 i.-ior 402
 i.-iorlar 408
 i.-ioruz 903
 i.-iyor 207, 416, 433
 i.-iyordumoya 524
 i.-iyorlar 198, 199, 449, 514
 i.-iyorum 762, 827
 i.-medimmi 774
 i.-mek 50, 94, 308, 889
 i.-mekde 48, 54, 136
 i.-mekdedir 51
 i.-mekdedirki 60
 i.-mekdedirler 29
 i.-mekle 60, 122, 182
 i.-melerinde 425
 i.-melerine 448
 i.-melerini 909
 i.-meli 744
 i.-meye 284, 442, 723, 793
 i.-mez 362
 i.-miş 28, 40, 95, 281, 458
 i.-mişdi 464
 i.-miştir 123, 469
 i.-üb 598
 [=155]
ita *Ar.* ('itā): Verme, verilme; ödeme.
 i. 50, 60, 156
 [=3]
itaat *Ar.* (itāat): Boyun eğme,
 dinleme; alınan emre göre davranma.
 i. 804
 [=1]
itibar *Ar.* ('itibār): 1. Saygı gösterme.
 2. Ehemmiyet verme. 3. Şeref,

haysiyet. 4. Bir şeyin hakiki değil
 karlaştırılan değeri. 5. İbret alma. 6.
 tic. Söz veya imzanın değeri. 7. Değer.
 i.+a 497
 i.+en 155, 892, 896
 i.+ı 437, 461, 494
 [=7]
itıkad *Ar.* ('itıkad): 1. Dügümlenip
 kalma, bir şeye bağlanma. 2. İnanma,
 gönülden tasdik ederek inanma.
 i. 741
 i.+ının 830
 i.+ı 178
 [=3]
itimad *Ar.* ('itimād): 1. Dayanma,
 güvenme. 2. Emniyet, güven.
 i. 536
 [=1]
itiraz *Ar.* ('itirāz): Bir fikri, bir hükmü
 kabul etmeyip çürümeye kalkışma.
 i.+dır 427
 [=1]
itlaf *Ar.* (itlāf): 1. Telef etme,
 mahvetme, öldürme. 2. Lüzumsuz yere
 harcama. 3. Yok etme.
 i. 668
 [=1]
ittifaq *Ar.* (ittifāq): Birleşme, uyuşma;
 sözleşme.
 i. 37
 [=1]
ittihaz *Ar.* (ittihāz): 1. Edinme,
 edinilme. 2. Kabul etme. 3. İtibar
 etme, sayma, tutma. 4. Kullanma. 5.
 Kurma, düşünme, tasarlama.
 i. 905
 [=1]
ittisal *Ar.* (ittişāl): 1. Bitişme,
 kavuşma, ulaşma. 2. Birbirine
 dokunma. 3. Yakınlık.
 i.+inde 165
 [=1]
izam *Ar.* ('izām): Yollama, gönderme.
 i. 708
 [=1]
izhar *Ar.* (izhār): 1. Gösterme,
 meydana çıkarma. 2. Yalandan
 gösteriş.
 i. 895

[=1]
izzet *Ar.* (izzet): 1. Değer, kıymet; yücelik, ululuk. 2. Kuvvet, kudret. 3. Hürmet, saygı; ikram.
i. 636
i.+ü 532
[=2]
=K=
ğabil (bk. ğabil)
ğ.+i itiraz 'itiraz eden' 427
[=1]
ğabul (bk. ğabil)
ğ. 272, 626, 629, 634
ğ.+ine 635
[=5]
ğaç- (bk. ğaç-)
ğ.-dı 589
[=1]
ğadar (bk. ğadar)
ğ. 880
[=1]
ğadın (bk. ğadın)
ğ. 270, 435, 473
ğ.+ın 411
ğ.+ların 494
ğ.+lığını 437
[=6]
kaffe *Ar.* (kāffe): Hep, bütün, cümle.
ğ.+si 320
ğ.+sini 316
[=2]
kafi *Ar.* (kāfi): Elveren, yetişen; yeter, yetecek.
ğ. 133, 234
[=2]
kağıd *Far.* (kāğat): Yazı yazmaya, basmaya, bir şey sarmaya yarayan kuru, ince yaprak; Kağıt.
k. 60
[=1]
ğahr *Ar.* (ğahr): Çok kederlenme, çok üzüntü duyma.
k. 557
[=1]
ğaisarias *Y*: Özel ad.
ğ. 52, 72, 89
[=3]
kain *Ar.* (kāin):Mevcut olan, bulunan, var olan.

ğ.+dir 4
[=1]
ğaisareios *Y*: Özel ad.
ğ. 128
[=1]
ğaisaria *Y* (καίσαρία Kaysaria): Kayseri (yer adı).
ğ. 12
[=1]
ğal- (bk. ğal-)
ğ.-acağdı 712
ğ.-dığında 598
[=2]
ğalb (bk. ğalb)
ğ.+iyesine 441
[=1]
ğaldır- (ğaldır-)
ğ.-arağ 814
[=1]
ğalem *Ar.* (ğalem): 1. Kalem. 2. Yazı çeşitlerinden her biri.
ğ.+in 895
[=1]
ğallifornia *İng.* (California; *Y* Καλιφόρνια Kalifornia): Yer adı.
ğ. 343
[=1]
ğamilen *Ar.* (kāmilen): Noksansız; tam olarak, hep, bütün.
ğ. 42
[=1]
ğanonismos *Ar.Yb.* (kānun+ismos): Kanunname
ğ.+u 53
[=1]
ğanun *Ar.* (ğānun): Kaide, kural.
ğ.+ı 479
[=1]
ğapan- (bk. ğapan-)
ğ.-mış 706
[=1]
ğaplı- *T.*: Kaplamak.
ğ.-yor 205
[=1]
ğapu (bk. ğapu)
ğ.+dan 19, 21, 765
ğ.+nın 193
ğ.+sının 81
[=5]

kapul (bk. ğabil)

ķ. 435

[=1]

kar *Far.* (kār): Kazanç.

k. 234

ķ.+lımı 684

[=2]

Ķaraözü : Yer adı.

Ķ. 3

[=1]

ķarar (bk. ğarar)

ķ. 653

[=1]

ķarı (bk. ğarı)

ķ. 510

ķ.+cığım 507, 513

[=3]

Karlos : Özel ad.

k. 721, 731

[=2]

ķarşu (bk. ğarşı)

ķ. 632, 633

ķ.+sında 614

[=3]

ķasa *İ* : Para yada değerli eşya saklamaya yarayan çelik dosya.

k.+lar 406

[=1]

ķasaba (ĝasaba)

ķ. 573

ķ.+nın 160

[=2]

ķaşki *Far.* (kaşki): Keşke, dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek 'ne olurdu' gibi özleme veya pişmanlık anlatır.

ķ. 771

[=1]

ķatik *T.* : Ekmekle karın doyurmak gerektiğinde, ekmeğe katılan yiyecek.

k.+a 320

[=1]

ķatien *Ar.* (ķaṭ'iiyyen): 1. Kati olarak, kesin olarak. 2. Hiçbir zaman, asla.

ķ. 853

[=1]

Katina *Y* : Özel ad.

k.+cığım 517

[=1]

ķatlan- *T.* : Katlanmak.

ķ.-ırsa 320

[=1]

ķavaid *Ar.* (ķāide'nin c.): Kaideler, usuller; kurallar.

ķ.+le 561

[=1]

ķavanin (ķavānīn kanun'un c.): Kanunlar.

ķ.+ü 561

[=1]

ķayd (bk. ğayd)

ķ. 137

[=1]

Ķayseri *Y* (Kayseria): Yer adı.

Ķ. 14

[=1]

ķefaret *Ar.* (kefāret): Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey.

k.+i 698

[=1]

ķefil *Ar.* (kefīl): Kefalet eden, kaçındığı takdirde birinin borcunu ödemeyi, birinin bir şeyi yapması gerekirken yapmadığı takdirde o işi yapmayı kendi üstüne alan kimse.

k.+idir 580

[=1]

ķel- (bk. gel-)

k.-se 487

[=1]

ķelam *Ar.* (kelām): 1. Söz, lakırdı. 2. Söyleyiş, nutuk.

k.+ını 838

[=1]

ķelime *Ar.* (kelime): Bir fikir anlatan, veya birkaç heceden meydana gelen ses, söz.

k.+si 5

[=1]

ķemal *Ar.* (kemāl): Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.

k.+i 750, 762, 843

[=3]

ķenar *Far.* (kenār): 1. Kıyı, çevre. 2. Uc, köşe.

ķ.+larına 174

[=1]

kenc (bk. genc)
k. 772
[=1]
kendi *T.* : İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yararayan zamirdir.
k. 276
[=1]
kere *Ar.* (kerre): Kez, defa.
k. 632, 804
[=2]
keremit *Osm. T.* (kiremīd; *Y* keremidi): Yapıların çatılarını örtmekte kullanılan pişmiş balçık gereç.
k. 654, 657, 665
[=3]
kes- *T.* : Kesmek
k.-erek 838
[=1]
kesb *Ar.* (kesb): 1. Çalışıp kazanma. 2. Edinme, kazanma.
k. 381, 384, 616
k.+i necat 'kurtuluş elde etme'
499
k.+i revnak 'parlaklık kazammak' 719
[=5]
kesil- *T.* : Kesilmek.
k.-ebilir 393
k.-en 403
k.-ir 398
k.-mek 394, 402
k.-mesi 399
[=6]
kesp (bk. kesb)
k. 322, 849
k.+i şöhret 'şöhret kazanma'
458,
k.+i iştihar 'şöhret kazanma'
651
[=4]
kesret *Ar.* (keşret): 1. Çokluk, bolluk, ziyadelik.
k.+i 127, 133
k.+le 145
[=3]
Kez : Yer adı
k. 18

[=1]
keza *Ar.* (kezā): Böyle, böylece; bu da öyle.
k. 732
[=1]
két- (bk. gét-)
k.-di 744
[=1]
kıral (bk. ğıral)
k.+lar 645
[=1]
kısa *T.* : Uzun karşıtı
k. 432
[=1]
kıymet *Ar.* (kıymet): Değer.
k.+ü ehemmiyet 'kıymet ve önem' 415
[=1]
Kızıl ırmak Kızılırmak: Yer adı.
K. 174
[=1]
ki *Far.* (ki) :Bağlama edatı
k. 25, 27, 192, 552, 673, 783, 881
[=7]
kifayet *Ar.* (kifāyet): Yetişme, yeterlik.
k. 399
[=1]
kilisa *Y* eklesia: Hıristiyan tapınağı.
k.+de 238
[=1]
kim *T.* : 1. 'hangi kişi' anlamında tümcede özne, tümleç nesne, yüklem görevinde kullanılır. 2. Herhangi biri.
k. 726, 754, 756, 777, 779, 786, 788, 796, 798, 853, 865
k.+de 583
k.+dir 232, 550, 861
k.+in 785, 832
k.+ler 10
k.+se 584, 648, 780, 783
k.+senin 279, 653, 735
[=25]
kin *Far.* (kīn): Gizli düşmanlık, garaz.
k.+u 687
[=1]
kitap *Ar.* (kitāb): Kitap
k. 35, 60

k.+lar 43
[=3]
ꞥoca (bk. ꞥoca)
ꞥ.+man 260
[=1]
kodonostasion *Y* κωδωνοστάσιον:
Çan kulesi
k. 93
[=1]
koimisis *Y* κοίμησις -ου: Uyuma,
uyku, yatak takımı, ölüm.
k. 88
[=1]
koinotis *Y* κοινότης: Topluluk,
toplum, cemaat.
k. 38, 906
k.+in 96
k.+ler 907
k.+leri 902
k.+lerinden 901
[=6]
Konagia Konya (yer adı).
k. 45
[=1]
Kordoba : Özel ad.
k. 759
[=1]
Kordobas (bk. Kordoba)
k. 722, 726, 800
[=3]
ꞥorꞥ- *T* :Korkmak.
k.-ak 773, 861
k.-ma 881
k.-mam 822
k.-mazmısın 829
[=5]
koros *Y* Χορος: Tek ya da çoksesli
olarak yazılmış bir müzik yapıtını
uygulamak için bir araya gelen
topluluk.
k.+daki 198
[=1]
Kosantos : Özel ad.
k. 83
[=1]
ꞥovalan- (bk. ꞥovalan-)
ꞥ.-dı 600
[=1]
koya (bk. goya)

k. 143
[=1]
köle *T* : 1. Kul, esir. 2. Birinin
buyruğu altında bulunan, özgür
olmayan kimse.
k. 773, 802, 846
k.+liginde 824
k.+lik 825
k.+nin 889
k.+si 716, 899
k.+ye 793
[=9]
kömür *T* : İçinde yüksek oranda
karbon bulunan siyah renkli katı yakıt.
k. 387
k.+i 383
k.+in 385
[=3]
köşe *Far.* (güşe): Köşe, bucak.
k.+sinde 438
[=1]
kötü *T* : İyi karşıtı.
k. 404
[=1]
köy *Far.* (küy): 1. Köy. 2. İşlek yol,
sokak.
k.+lerin 154
k.+lerinden 165
k.+lü 189
k.+lülerden 185
k.+lünün 187
k.+lüye 665
k.+ü 172
[=7]
Kronos *Y* : Satürn; Gezegen adı.
k. 629
[=1]
Kuria Eleni : Özel ad.
k. 250
[=1]
ꞥurtar- *T* : Kurtarmak.
k.-dı 702
[=1]
ꞥuşur (bk. ꞥusur)
k.+ların 266
[=1]
ꞥutr *Ar.* (ꞥutr): 1. Yan, taraf, bölük,
cihet. 2. mat. Köşegen, çap.
k.+ında 398

[=1]
kuve (bk. guvve)
 k.+i bellie 'belirli kuvvet' 384
 [=1]
kuvvat (bk. guvve)
 k. 250
 k.+le 605
 [=2]
küçük (bk. güçük)
 k. 86, 889
 [=2]
küfr *Ar.* (küfr): 1. İslam dinine uymayan inanışlarda bulunma. 2. Nankörlük. 3. Sövüp sayma, fena, kaba söz söyleme.
 k. 296, 593
 [=2]
küfür (bk. küfr)
 k.+bazlık 298
 [=1]
kükürt *Far.* (kükürd): Kükürt (kimyevi madde).
 k.+li 165
 [=1]
küme *T.* : Tümsek biçimindeki yığın.
 k. 482
 [=1]
küre *Ar.* (küre): 1. Küre. 2. Yuvarlak, toparlak.
 k.+lerinden 386
 [=1]
kürre (bk. küre)
 k.+i arz 'yer yuvarlağı' 357
 [=1]
kütübhane *Ar.Far.b.* (kütüb-hâne): 1. Kitaplık 2. Kitabevi.
 k.+sinde 97
 [=1]
kütüphane (bk. kütübhane)
 k.+ye 38
 [=1]
küzel (bk. gozel)
 k.+lik 195
 [=1]
 =L=
labud *Ar.* (lābüdd): Lazım, gerekli, gerek.
 l. 369
 l.+dır 361

[=2]
la eḡal *Ar.* (lā-aḡall): En azından.
 l. 349
 [=1]
laḡv *Ar.* (laḡv): 1. Faydasız, beyhude, boş. 2. Yanılma, atlama. 3. Kaldırma, hükümsüz bırakma.
 l. 469
 [=1]
laḡırdı *T.* : 1. Söz. 2. Boş söz, dedikodu.
 l.+lar 297
 [=1]
lakin *Ar.* (lākin): Ama, ancak, fakat.
 l. 9, 157, 729, 766, 796, 798, 810, 823, 828
 [=9]
lamba *Y* : Işık veren, ışık kaynağı.
 l. 809
 [=1]
latif *Ar.* (lāṭif): Yumuşak, hoş, güzel; nazik.
 l.+dir 140
 [=1]
layk *Ar.* (lāyık): Yakışan, yaraşır, yakışık.
 l. 450, 638
 [=2]
lazım *Ar.* (lāzım): Gerekli şey.
 l. 235, 486, 487, 612, 689
 l.+dır 819
 [=6]
leipsanon *Y* λείψανον: Kutsal naaş, ceset.
 l.+u 98, 135
 [=2]
leshi *Y* λέσχη: Kulüp, dernek, lokal.
 l. 39, 42
 [=2]
letafet *Ar.* (letāfet): 1. Latiflik, hoşluk. 2. Yumuşaklık.
 l.+i 719, 719
 [=2]
letaif *Ar.* (Laṭīfe'nin c.): Güldürecek güzel sözler ve hikayeler.
 l. 248, 347, 506, 588
 [=4]
leturya *Y* λειτουργία: Ayin
 l. 67

[=1]
levha *Ar.* (levḥa): Bir yere asılmak üzere yazılmış veya yapılmış yazı veya resim.

1.+larımıda 729
1.+larımızı 765, 767
1.+larına 832
1.+larında 786
1.+larını 723
1.+lık 163
1.+mda 731
1.+nın 767
1.+sı 745
1.+sına 735, 744, 748
1.+sında 733
1.+sındaki 751
1.+ya 836, 848
[=17]

lezzet *Ar.* (lezzet): Tat, çeşni.

1. 566
[=1]

lira *İ*: Yüz kuruş değerinde Türk para birimi.

1. 33, 60, 101, 122, 589
1.+ya 33
[=6]

lisan *Ar.* (lisān): 1. Dil. 2. Konuşulan dil.

1.+ı 5, 28
[=2]

loğat *Ar.* (luğat): 1. Söz, sözcük, kelime. 2. Sözlük.

1.+ından 8
[=1]

luzum *Ar.* (luzūm): 1. Lazım olma, gereklilik.

1. 371
1.+ı 315
[=2]

=M=

m *Y*: Uzunluk ölçü biriminin simgesidir.

m. 401
[=1]

maalumat *Ar.* (m'alūmāt): 1. Malum olan, bilinen şeyler. 2. Biliş. 3. fels. Bilgi.

m.+ına 440
[=1]

maaruf *Ar.* (m'arūf): 1. Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. 2. Meşhur, ünlü.

m. 900
[=1]

maaş *Ar.* (maāş): Memurlara vb. verilen aylık.

m. 341
[=1]

maatuf *Ar.* (ma'tūf): 1. Eğilmiş, bir tarafa doğru çevrilmiş. 2. Birine yönelmiş.

m. 617
[=1]

Maccan: Yer adı.

m. 171, 212
[=2]

mada *Ar.* (mā'adā): Başka, fazla, gayrı.

m. 767
[=1]

madam *Fr.*: 1. Fransızcada evli kadınlara verilen san. 2. Türkçede Müslüman olmayan evli kadın.

m. 349, 351, 352, 521
[=4]

madde *Ar.* (mādde): Duyularla algılanabilen, bölünebilen, ağırlığı olan nesne.

m. 236
[=1]

maddi *Ar.* (māddī, māddiyye): 1. Madde ile ilgili (olan). 2. Dokunma, görme, işitme, tatma ile duyulan şeyler. 3. Maddeden oluşan: maddi dünya.

m. 100
m.+eden 265
[=2]

made (bk. mada)

m. 137, 379
[=2]

maden *Ar.* (m'aden): Ekonomik yönden değer taşıyan minarel.

m.+ıatından 106
m.+ler 393
[=2]

mader *Far.* (māder): Anne, ana.

m. 544

[=1]
madud *Ar.* (m‘adūd): 1. Sayılı, sayılmış. 2. Muayyen, belli.
m. 357
[=1]
maetteesüf *Ar.* (m‘a-t-teessüf):
Tasayla; üzüntüyle, acımayla.
m. 9, 41, 272, 298
[=3]
mağfur *Ar.* (mağfūr): Allah tarafından günahları affedilmiş olması için dua edilen (kimse), ölmüş (kimse).
m. 677
[=1]
mağlubiet *Ar.* (mağlūbiyyet): 1. Mağlupluk, yenilme. 2. Bir kuvvetlinin idaresi, emri altında bulunma.
m.+inin 262
[=1]
mahal *Ar.* (maḥall): Yer.
m. 159
m.+e 404
m.+ede 19, 23
m.+eleri 21
m.+elerini 20
m.+esi 21
m.+lerden 165
m.+lerinden 131
[=9]
mahbub *Ar.* (maḥbūb): Sevilmiş, sevilen, sevgili.
m. 556
[=1]
mahbus *Ar.* (maḥbūs habs’in c.): Hapsolünmüş, bir yere kapatılmış.
m. 513
m.+lardan 512
[=2]
mahcub *Ar.* (maḥcūb):1. Kapalı, örtülü, perdeli. 2. Utanan, utanmış, utangaç.
m. 771
[=1]
mahfuz *Ar.* (maḥfūz): 1. Hıfz olunmuş, saklanmış. 2. Korunmuş, gözetilmiş. 3. Gizlenmiş.
m.+dır 97, 136
[=2]

mahkeme *Ar.* (maḥkeme): Davaların görülüp hükme bağlandığı yer.
m.+de 522
[=1]
mahkum *Ar.* (maḥkūm): 1. Kendisine hüküm olunan, birinin hükmü altında bulunan.2. Mahkemece hüküm giymiş.
m. 711
[=1]
mahluk *Ar.* (maḥlūḳ): Halk olunmuş, yaratılmış.
m. 421, 475
[=2]
mahlut *Ar.* (maḥlūt): 1. Halt olunmuş, katılmış, karıştırılmış, karışık. 2. kim. Karışım.
m.+ası 387
[=1]
Mahmut : Özel ad.
m. 83
[=1]
mahrūkat *Ar.* (maḥrūkat): Odun, kömür gibi yakılacak şeyler.
m.+dan 366
[=1]
mahrūm *Ar.* (maḥrūm): 1. Bahtsız, nasipsiz. 2. İstedliğini, dilediğini elde edemeyen. 3. Yoksun.
m. 258, 267, 286, 713
m.+dırlar 272
[=5]
mahsus *Ar.* (maḥşūs): 1.Hususileşmiş; başkasında bulunmayan, yalnız bir kimseye ait olan. 2. Birine ayrılmış olan. 3. Layık. 4. Ayrı, müstakil, başlı başına. 5. zf. Hususi olarak, özel, bilhassa. 6. zf. İsteyerek, bile bile. 7. zf. Şakadan, yalandan.
m.+a 56, 406
m.+en 172
m.+ı 126
m.+ın 94
m.+ında 44, 66
[=7]
mahşer *Ar.* (maḥşer): Kıyamette ölümlerin dirilip toplanacakları yer.
m.+de 565
[=1]

mahv *Ar.* (maḥv): Yok etme, ortadan kaldırma; harap etme, perişan etme; batma, bitme, yok olma.

m. 79, 614, 620, 622, 642

m.+ıdır 554

[=6]

mahzen *Ar.* (maḥzen): 1. İçinde eşya saklanacak yer; yer altı, bodrum. 2. s. Havasız, karanlık (yer).

m.+idir 582

[=1]

mai *Ar.* (māī): 1. Suya ait, su ile ilgili. 2. Su renginde mavi.

m. 374, 375, 376, 376, 377, 379, 383, 387, 389

[=9]

maḥbul *Ar.* (maḥbūl): 1. Kabul olunmuş, alınmış, alınan. 2. Beğenilen, hoş karşılanan; geçer.

m.+dır 552

[=1]

makine *İ* : Herhangi bir enerji türünü başka bir enerjiye dönüştürmek için birleştirilmiş düzenekler.

m.+lar 390

[=1]

maksad *Ar.* (maḥşad): Kast olunan, istenilen şey, amaç.

m. 54, 617

m.+ı 265

m.+ıdır 534

m.+ımız 256, 264

m.+larına 30

[=7]

maksat (bk. maksad)

m. 687

[=1]

mali *Ar.* (malī): Mal ile ilgili.

m.+esinin 60

[=1]

malik *Ar.* (mālik): Sahip bir şeye sahip, bir şeyi olan.

m. 38, 896

m.+sin 893

[=3]

malum *Ar.* (m'alūm): 1. Malum olan, bilinen şeyler. 2. Biliş. 3. fels. Bili, bilgi.

m.+atı 903

m.+atımız 69, 423

m.+dırki 608

[=4]

mamamih *Ar.* (mā'mafih): Bununla birlikte, durum böyleyken.

m. 20

[=1]

mamul *Ar.* (m'amūl): İmal edilmiş, yapılmış, işlenmiş.

m. 321, 382

[=2]

mana *Ar.* (m'anā): 1. Mana, anlam. 2. İç, içyüz. 3. Rüya, düş. 4. Akla yakın sebep.

m. 400, 512, 513

[=3]

manen *Ar.* (m'anen): Duyguca, gönülce, yürekçe, ruhça.

m. 578

[=1]

manevi *Ar.* (m'anevī): 1. Madde dışı olan, manaya ait. 2. Ruha ve içe ait olan.

m.+den 420

m.+leridir 266

[=2]

mani *Ar.* (māni): 1. Men eden, geri bırakan, alıkoyan, engel olan. 2. i. engel, özür.

m. 627

[=1]

Mano : Özel ad

m. 479

[=1]

manzara *Ar.* (manzāra): 1. Bakılıp seyredilen yer. 2. Görünüş.

m. 221

m.+i 147, 213, 219

m.+sı 140

[=5]

manzare (bk. manzara)

m. 718

[=1]

marifet *Ar.* (m'arifet): 1. Herkesin yapamadığı ustalık; her şeyde görülmeyen hususiyet, ustalıklı yapılmış olan şey. 2. Bilme, biliş.

m.+i 56, dipnot1

[=2]

Marok : Özel ad.

m. 259

[=1]

maruf *Ar.* (m‘arūf): 1. Herkesçe bilinen, tanınmış, belli. 2. Meşhur, ünlü.

m. 130

[=1]

masa *L* : Mobilya.

m. 809

[=1]

masafe *Ar.* (mesafe): Ara, uzaklık.

m.+de 171

[=1]

masai *Ar.* (mesāī): Çalışma.

m.+mize 907

[=1]

masum *Ar.* (m‘aşūm): 1. Suçsuz, kabahatsiz. 2. Küçük çocuk.

m.+lerin 297

[=1]

maye *Far.* (māye): 1. Maya, asıl ve lüzumlu madde; asıl, esas. 2. Para, mal.

m.+sidir 581

[=1]

mayos *Y* (μάιος maios): Ay adı (mayıs).

m. 126

[=1]

mazmum *Ar.* (maẓmūn): 1. Ödenmesi lazım gelen şey. 2. Mana, kavram. 3. Nükteli, sanatlı, ince söz.

m. 687

[=1]

maznun *Ar.* (maẓnūn): 1. Zannolunmuş. 2. Zan altında bulunan, kendisinden şüphe edilen. 3. huk. Bir suç dolayısıyla sorguya çekilen, sanık.

m.+a 522

[=1]

mearif *Ar.* (mā‘arif): Bilgi, kültür.

m.+perveran ‘bilgi sever’ 64

[=1]

meblağ *Ar.* (meblağ): Para, akçe.

m. 56

[=1]

mebzul *Ar.* (mebzūl): İbzal olunmuş, bol, çok.

m. 158

[=1]

mecbur *Ar.* (mecebūr): zorla bir işe girişmiş.

m.+dır 284, 323

[=2]

mechul *Ar.* (mechūl): Bilinmeyen meçhul.

m.+dır 11

[=1]

medeni *Ar.* (medenī, medeniye): 1. Medeniye, şehre mensup, şehirli. 2. Bir memleketle ilgili olan. 3. mec. Terbiyeli, görgülü, kibar, nazik.

m.+e 255, 258, 260, 262, 330

m.+eden 267

m.+et 470

m.+ye 253

m.+ye.den 256

m.+yet 256, 302, 312, 317, 646

m.+yet.de 417

m.+yet.in 270

[=16]

medh *Ar.* (medh): Övme, birinin iyi şeylerini söyleme.

m.+ü 570

[=1]

medhel *Ar.* (medhāl): 1. Dâhil olacak, girecek yer, kapı. 2. Başlangıç. 3. Giriş. 4. Karışma. 5. Parmak (bir işte).

m.+i 761

[=1]

medrese *Ar.* (medrese):Eskiden içinde dini dersler okutulan yer.

m. 23

[=1]

mehafil *Ar.* (maḥāfil): Oturulacak, görüşülecek yerler, toplantı yerleri.

m.+i 596

[=1]

meharet *Ar.* (mahāret): beceriklilik.

m.+i 406

[=1]

meḳale *Ar.* (maḳale): 1. Söz. 2. Nutuk. 3. Tek bir bahis üzerine kaleme alınan şey.

m.+ler 908

[=1]

mekatib *Ar.* (mekātib mekteb'in c.): Mektepler, özel okullar.

m. 63

[=1]

mekteb (bk. mekatib)

m. 301

m.+in 31, 722

m.+ler 41, 45, 300

m.+lerde 295

m.+lere 33

m.+leri 23

m.+lerin 29, 60

m.+lerindeki 59

[=12]

mektub *Ar.* (mektüb): 1. Yazılmış. 2. Mektup.

m.+u 508

[=1]

melaïke *Ar.* (melāïke): Melekler.

m. 768

[=1]

melca *Ar.* (melce'): İltica edecek, sığınılacak yer.

m.+sıdır 532

[=1]

melek (bk. melaïke)

m.+liğin 501

[=1]

memalik *Ar.* (memālik memleket'in c.): 1. Memleketler; ülkeler. 2. Bir devletin toprağı.

m.+i 483

m.+im 458

m.+inde 438

[=3]

memleket (memalik)

m. 615

m.+de 647

m.+i 615

m.+imiz 830

m.+imizin 438, 908

m.+inde 325

m.+lerdeki 422

m.+lerinde 682

[=9]

memnun *Ar.* (memnūn): 1. Sevinmiş, sevinçli. 2. Rız, hoşnut.

m. 630, 879, 880

[=3]

memur *Ar.* (me'mūr): Bir işle görevlendirilen kimse.

m.+ı 94

m.+lar 339

[=2]

menba *Ar.* (menba): Kaynak, pınar.

m.+i 527bir

[=1]

Mendez : Özel ad.

m. 721, 743, 757, 793, 796, 801, 875

m.+in 748, 751

[=9]

mensup *Ar.* (menşüb): Bir kimseye, bir şeye nispeti olan, bir şeyle ilgisi bulunan.

m.+dır 13

[=1]

merak *Ar.* (merāk): Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan arzu.

m. 521

[=1]

merbu *Ar.* (merbūt): Bağlanmış, bağlı. 2. Ulaşmış, bitişmiş, bitişik. 3. İliştirilmiş, eklenmiş.

m.+dırki 317

[=1]

merdiven *Far.* (nardibān): Bir yere çıkmaya ya da bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi.

m. 189, 401

m.+i 403

m.+ini 722

[=4]

merhamet *Ar.* (merḥamet): Şefkat gösterme, acıma; birini esirgeme.

m. 840

[=1]

merhum *Ar.* (merḥūm): 1. Allah'ın rahmetine kavuşmuş, Allah'ın rahmetiyle müjdelenmiş. 2. Ölmüş ölü.

m. 52, 53, 121, 677

m.+ı 692

[=5]

merkez *Ar.* (merkez): 1. Yuvarlak bir çizginin her noktasından aynı uzaklıkta bulunan nokta. 2. Bir şeyin en işlek yeri, orta yeri.

m. 400

m.+i 12
[=2]
mermer *Y* : Cilalanabilen billurlaşmış kireçtaşı.
m. 106, 106, 161, 161, 809
m.+den 163
[=6]
mertebe *Ar.* (mertebe): 1. Derce, basamak. 2. Rütbe. 3. Miktar.
m.+sinde 475
m.+sinden 434
[=2]
mesafe *Ar.* (mesāfe): Uzaklık, ara.
m.+de 2, 161
m.+dedir 171
[=3]
mesala *Ar.* (meselā): Misal olarak, sözgeleşti.
m. 324
[=1]
mesamat *Ar.* (mesāmmāt): Cilt üzerindeki küçük delikler.
m.+lı 382
[=1]
mesarif *Ar.* (maşārif maşraf'ın c.): Harcanan paralar, harcamalar, giderler.
m.+i 34, 673, dipnot1
[=3]
mesela (bk. mesala)
m. 377, 484, 648
[=3]
mesele *Ar.* (mes'ele): Çözülmesi istenilen şey, problem.
m. 472
[=1]
meshep *Ar.* (mezheb): 1. Gidilen, tutulan yol. 2. Felsefe çığırı. 3. Din. 4. Bir dinin şubelerinden her biri.
m.+lerini 628
[=1]
Mesih : Hz. İsa.
m. 695
[=1]
meslek *Ar.* (meslek): Geçim için tutulan yol.
m. 318, 319
m.+leri 684
[=3]

mesrur *Ar.* (mesrūr): memnun, sevinmiş; meramına ermiş.
m.+um 881
[=1]
mesrutiet *Ar.* (meşrūtiyyet): Bir hükümdarın başkanlığı altında bulunan parlamento idaresi.
m.+le 644
[=1]
meşāğıl *Ar.* (meşāğil meşgale'nin c.): Meşguliyetler.
m.+ı 498
[=1]
meşhur *Ar.* (meşhūr): Şöhretli, şöhret kazanmış, ün almış, ün salmış.
m. 130, 341, 343, 385, 640, 718, 720, 900
[=8]
meşruh *Ar.* (meşrūh): 1. Şerh olunmuş, açıklanmış. 2. Uzun uzadıya anlatılan.
m. 652
[=1]
meşur (bk. meşhur)
m. 312
[=1]
meth (bk. medh)
m.+ieleri 638
[=1]
metin *Ar.* (metīn): Metanetli, sağlam, dayanıklı.
m. 201, 539
[=2]
metro *Y* (μέτρον metron): (bk. m.)
m. 173, 188, 400, 401
[=4]
mevcud *Ar.* (mevcūd): 1. Var olan, bulunan. 2. Bir topluluğu meydana getiren fertlerin hepsi.
m. 80, 185, 362
m.+iet.in 412
m.+ieti 473
m.+ietini 416
m.+ietini 207, 207
[=8]
mevcut (bk. mevcud)
m. 86
m.+dır 47

[=2]
mevdu *Ar.* (mevdū): Emanet edilmiş, üstüne verilmiş.
m.+dırki 32
[=1]
mevki *Ar.* (mevki): 1. Yer. 2. Nakil vasıtalarında yer sınıfı. 3. durum, konum.
m. 140, 268
m.+de 461
m.+i 411, 413, 417
m.+mizi 331
m.+ye 302
[=8]
mevki (bk. mevki)
m. 279, 338, 465, 471, 471, 479, 488
m.+nde 468
m.+nden 280
m.+ni 464
m.+nin 304
[=11]
mevku *Ar.* (mevku): Vakfedilmiş.
m.+dır 99
[=1]
Mevla *Ar.* (mevla): Allah.
m. 232
[=1]
mevrud *Ar.* (mevrūd): Gelmiş, gelen.
m. 902
[=1]
mevsim *Ar.* (mevsim): Yılın dört bölümünden her biri.
m.+inin 718
[=1]
mevt *Ar.* (mevt): Ölüm.
m. 696
m.+i 696
[=2]
Meyalı Pembti *Y Μεγάλη Πέμπτη*: Büyük Perşembe, Paskalya öncesi Perşembe.
m. 49
[=1]
meydan *Ar.* (meydān): Geniş, açık, düz alan.
m.+a 460, 609, 612, 624, 674, 692, 897
m.+da 739

[=8]
meyl *Ar.* (meyl): Eğilme, eğiklik.
m.+i 619
m.+lerine 627
[=2]
meymari *Ar.* (mi'mārī): Mimarlığa ait, mimarlıkla ilgili.
m. 104
m.+sinde 102
[=2]
meyve *Far.* (meyve): Yemiş, meyva.
m. 157
m.+ler 158
m.+li 144
m.+sini 548
m.+siz 145
[=5]
mezar *Ar.* (mezār):Ölünün gömüldüğü yer.
m. 163
m.+a 493
[=2]
mezlet *Ar.* (mezlet): Horluk, hakirlik; alçaklık, itibarsızlık.
m. 501
[=1]
mezgur *Ar.* (mezkūr): Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış.
m. 68, 106, 130, 361, 404
m.+e 34
m.+esinde 385
m.+in 45
[=8]
mezheb (bk. meshep)
m. 131
[=1]
mezhep (bk. meshep)
m.+e 307
m.+in 621
[=2]
meziyet *Ar.* (meziyyet): Bir kişiyi ya da nesneyi benzerlerinden üstün gösteren nitelik, üstünlük.
m.+lerle 445
[=1]
mezkur (bk. mezkūr)
m. 32
[=1]
Mısır : Yer adı.

m. 608
 m.+da 467
 m.+ilerden 470
 [=3]
miḳdar *Ar.* (miḳdār): Miktar, parça, kısım bölük.
 m.+da 389
 m.+ı 362
 [=2]
mikra *Y*: Küçük.
 m. 901
 [=1]
milimetro *Y* (μ.μέτρο metro): Ölçü birimi.
 m. 398
 [=1]
milk *Ar.* (mülk): Mal.
 m.+iyetimizi 331
 [=1]
millet *Ar.* (millet): Bir dinde veya mezhepte bulunanların topu.
 m. 603, 670
 m.+e 446, 668
 m.+i 559, 624
 m.+imizin 268
 m.+in 254
 m.+ler 272, 293, 614, 614, 616
 m.+lerden 608
 [=14]
milli *Ar.* (millī): Milletle ilgili, ulusal.
 m. 257, 324, 672
 m.+leri 28
 m.+ye 307, 675, 909
 m.+yemiz 603
 m.+yemizden 605
 m.+yemizi 601
 m.+yet 272
 m.+yetlerini 272
 [=12]
miri *Far.* (mīrī): 1. Devlet hazinesine ait. 2. devlet hazinesi.
 m.+esinide 41
 [=1]
miropolit *Y* (μητροπολίτης mētrópolis, eski *Y* μητρόπολις mētrópolis): Ortodokslarda patrikten sonra gelen ve bir bölgenin din işlerine baş-kanlık eden din adamı.
 m.+imiz 52

[=1]
mirur *Ar.* (mürūr): 1. Geçme, bir yandan girip öte yandan çıkma. 2. Geçip gitme. 3. Sona erme.
 m.+ine 400
 [=1]
misal *Ar.* (mişāl): 1. Örnek. 2. Masal. 3. Rüya, düş. 4. s. Benzer, andırır.
 m. 612
 [=1]
misil *Ar.* (mişl): 1. Benzer, kat. 2. Miktar. 3. Ön, yan, huzur. 4. mat. Tekrarlanan bir sayının toplamı.
 m.+i 142, 338, 700
 m.+li 144, 908
 m.+lü 903
 [=6]
mitropol (bk.miropolit): Anakent.
 m.+u 84
 [=1]
miyan *Far.* (miyān): 1. Orta. 2. Meydan, ara, aralık. 3. Bel, kemer yeri. 4. Şarkı ve bestelerin üçüncü mısrası.
 m.+ında 128, 596
 [=2]
modistra *Y* Μοδίστρα: Modelist.
 m. 349
 [=1]
mohtac *Ar.* (muhtāc): İhtiyacı olan, yoksul, fakir.
 m. 404
 [=1]
monahos *Y* μοναχος:Keşiş, papaz.
 m.+lar 197, 198, 202
 [=3]
monastır *Y* (μοναστήρι monastırı): Kimi kesin kurallara bağlı rahip ya da rahibelerin dünya ile ilgilerini keserek yaşadıkları yapı, keşişhane.
 m. 178, 225, 227
 [=3]
mosio *Fr.* (mösyö): Erkeklerle verilen san.
 m. 796
 [=1]
muallim *Ar.* (mu‘āllim): Talim eden, öğretmen, öğretmen, hoca.

m. 28, 756
m.+e 28
m.+i 95
m.+in 773, 861, 867
m.+leri 723
m.+lerine 752
[=9]
muamelat *Ar.* (mu‘amelat): 1. Davranma, davranış. 2. Yol, iz. 3. Dairede yapılan kayıt ve saire.
m. 329
[=1]
muamele (bk. muamelat)
m. 277, 280
m.+nin 679
[=3]
muşeret *Ar.* (muāşeret): Birlikte yaşayıp iyi geçinme.
m. 257
m.+e 298
[=2]
muayen *Ar.* (mu‘ayyen): 1. Tayin edilmiş, belli, belirli. 2. Kararlaştırılan.
m. 396
[=1]
Mubayacı : Yer adı.
m. 18
[=1]
mucazat *Ar.* (mu‘cizat): Mucizeler.
m.+amı 870
[=1]
mucedded *Ar.* (mücedded): Tecdîd olunmuş, yenilendirilmiş, yeni, yepyeni.
m. 23
[=1]
mucizat (bk. mucazat)
m.+ı 129
[=1]
mucib *Ar.* (mūcib): 1. İcap eden, lazım gelen, gereken, gerektiren. 2. i. sebep, vesile.
m.+i 480, 764
m.+ince 15, 53, 479
m.+leri 557
[=6]
mucize *Ar.* (mu‘cize): Hayrette bırakan işler, hareketler.
m. 700

[=1]
Muellem *Ar.* (müellem): Elemli, kederli.
m. 147
[=1]
muftahir *Ar.* (müftehir): 1. İftihar eden, övünen. 2. Şanlı, şerefli. 3. Parasız (iş gören).
m. 898
[=1]
muğair *Ar.* (muğayir): Aykırı, uymaz, başka türlü.
m. 296, 298
[=2]
muhabbet *Ar.* (muḥabbet): Sevgi.
m. 508, 526, 527bir, 528, 529, 530, 535, 553, 583
m.+dir 562
m.+dirki 546
m.+se 568
m.+siz 564, 566, 577
[=15]
muhafaza *Ar.* (muḥāfaẓa): Hıfzetme, saklama, koruma, kayırma.
m. 60, 272, 272, 283, 320, 331
[=6]
muhakeme *Ar.* (muḥākeme): 1. Dava için iki tarafın mahkemeye başvurması. 2. İki tarafı dinleyip hüküm verme. 3. Bir hüküm çıkarmak için bir işi zihinde inceleme. 4. Yargılama.
m.+li 424
[=1]
muḥākkaḳ *Ar.* (muḥākkaḳ): 1. Belli olmuş, doğru. 2. Ne olursa olsun.
m.+dır 538
[=1]
muharebat *Ar.* (muḥāberāt): Haberleşmeler.
m. 622
[=1]
muharebe *Ar.* (muḥārebe): Harp etme, savaşma; harp, savaş, savaşta yapılan çarpışmalardan her biri.
m.+lerde 650
m.+sinde 262
[=2]

muhat *Ar.* (muḥāt): 1. İhata olunmuş, etrafı çevrilmiş, kuşatılmış. 2. Bir şeyin içinde bulunan.

m. 3

[=1]

muhib *Ar.* (muḥibb): Seven, sevgi besleyen, dost.

m.+leri 556

[=1]

muhim *Ar.* (müḥimm): Önemli.

m. 268

m.+i 909

m.+mesini 345

[=3]

muhtac (bk. mohtac)

m. 909

[=1]

muhtacın *Ar.* (muḥtācīn muḥtāc'ın c.): İhtiyaç sahipleri, yoksullar, fakirler.

m.+ine 54

[=1]

muhtasar *Ar.* (muḥtaşar): Kısaltılmış, kısaltma, kısa.

m.+a 903

[=1]

muhtelif *Ar.* (muḥtelif): 1. Birbirine uymayan, zıt. 2. Türlü, çeşitli; çeşit çeşit.

m. 384, 422

[=2]

muhterem *Ar.* (muḥterem): Saygı, değer, sayın.

m. 95

m.+eye 906

[=2]

muhtevi *Ar.* (muḥtevi): İhtiva eden, içine alan, içinde bulunduran, kavrayan.

m. 378, 392

[=2]

muḥaddem *Ar.* (muḥaddem): 1. Öne geçen, önde giden. 2. i. başlangıç, giriş, ön söz.

m. 399

m.+eden 264

[=2]

muḥannen *Ar.* (muḥannen): Belli, belirli, şaşmaz.

m.+i 54

[=1]

muḥtaza *Ar.* (muḥteżā): 1. Lazım gelmiş. 2. Kanun icabına göre yazılan yazı, derkenar.

m.+i 528

[=1]

muḥtedir *Ar.* (muḥtedir): İktidarlı, gücü yeten, becerebilen.

m. 424, 738

[=2]

mum *Far.* (mūm): Işık aracı.

m.+lar 50

[=1]

mumaileh *Ar.* (mūmā-ileyh): İma edilen, adı geçen, yukarıda anılan (adam).

m.+in 721

[=1]

mumaileyh (bk. mumaileh)

m. 692

[=1]

munḡalib *Ar.* (munḡalib): Dönen, dönmüş, değişen, başka bir şekle, kılığa girmiş, giren.

m. 376

[=1]

muntazam *Ar.* (muntazam): İntizamlı, sıralanmış, düzgün, derli toplu, tertipli.

m. 403

m.+dır 194

[=2]

murad *Ar.* (murād): 1. Arzu istek dilek. 2. Maksat meram.

m. 67

[=1]

Murillos : Özel ad.

m. 754, 754, 762, 771, 778, 784, 792, 860, 864, 878, 892, 899

m.+a 890

m.+un 716, 720, 802, 858, 899

[=18]

murtefi *Ar.* (mürtefi): İrtifa eden, yükselen, yükselmiş, yüksek; yüce.

m. 102

[=1]

Musa : Özel ad

m. 17
[=1]
musip *Ar.* (muşīb): İsalet eden, rast gelen; yanılmayan.
m. 800
[=1]
muşarileh *Ar.* (müşār-ileyh): İşaret olunan, işaretle gösterilen.
m. 53
[=1]
muteaddid *Ar.* (müteaddid): Taaddüt eden, çoğalan, çok, birçok, birkaç, türlü türlü.
m. 24, 392
[=2]
muteber *Ar.* (mu'teber): 1. İtibarlı hatırı sayılır saygın.2. İnanılır güvenilir.
m. 85
m.+elerinde 407
[=2]
mutlağa *Ar.* (mutlağa): Kayıtsız, şartsız.
m. 770, 787
[=2]
muvaḫḫat *Ar.* (muvaḫḫat): 1. Allah'ın yardımına ulaşmış, işi rast gitmiş (kimse). 2. başaran, beceren.
m. 453
[=1]
muvaḫḫat *Ar.* (muvaḫḫat): Uygun, yerinde.
m. 30, 611, 628
[=3]
muvaḫḫaten *Ar.* (muvaḫḫaten): muvaḫḫat, geçici olarak, eğreti olarak.
m. 650
[=1]
muveḫḫat (bk. muvaḫḫat)
m. 207
[=1]
muzib *Ar.* (mu'zib): Azap veren, eziyet eden.
m.+leri 558
[=1]
muzlim *Ar.* (muzlim): 1. Karanlık. 2. Bilinmeyen, şüpheli. 3. Dehşetli; kara, uğursuz.
m. 610

[=1]
mübahasa *Ar.* (mübāḥase): 1. Bir, iş hakkında iki veya daha çok kimse arasında edilen söz, konuşma. 2. İddialı karşılıklı konuşma, bahse girişme.
m.+ya 308
[=1]
müçeteten *Ar.* (müceddeden): Yeni olarak, yeni baştan.
m. 84
[=1]
müddet *Ar.* (müddet): 1. Zaman, vakit, süre. 2. Bir şeyin uzayıp sürdüğü zaman.
m. 100, 151, 196, 417, 467
m.+ler 413
[=6]
müessis *Ar.* (müessis): 1.Tesis eden, kuran temel atan. 2. Kuran kurucu.
m.+i 51
[=1]
müfarıḳat *Ar.* (müfarreḳat): Ayrılma, uzaklaşma 2. Boşanma.
m.+ları 805
[=1]
mühim *Ar.* (mühimm): Ehemmiyetli; önemli.
m. 412
m.+mesi 458
[=2]
mükafat *Ar.* (mükāḫat): 1. Beraberlik. 2. Bir hizmet ve iyiliğe karşı edilen iyilik. 3. Çalışkan talebeye hocasının verdiği takdir, beğenme kağıdı.
m.+a 873
m.+amı 871
m.+dır 872
m.+larından 879
[=4]
mükaleme *Ar.* (mükāleme): 1. Konuşma. 2. Antlaşma (devletler arasında).
m.+sine 803
[=1]
mükemmel *Ar.* (mükemmel): 1. Tam, olgun, kusursuz, eksiksiz. 2. Güzel, âlâ.

m. 390, 445, 446, 737, 746,
856

m.+iet 757

[=7]

mülahaza *Ar.* (mülāḥaza): 1. Dikkatle bakma. 2. İyice düşünme. 3. Düşünce.

m.+ya 812

[=1]

mülaymet *Ar.* (mülāyemet): Yumuşak huyluluk.

m.+le 660

[=1]

mümanaat *Ar.* (mümānaat): Men etme, engel olma, önleme.

m.+ına 483

[=1]

mümarese *Ar.* (mümārese): Alışma, alışkanlık, yatkınlık, el yatkınlığı.

m. 454

[=1]

mümkün *Ar.* (mümkin): Mümkün, olabilir, olabilen.

m. 182, 204, 327, 433

[=4]

münasibet *Ar.* (münāsebet): 1. Münasiplik, uygunluk; ilişik. 2. İlgi, yakınlık, bağ.

m. 803

[=1]

münbit *Ar.* (münbit): İnbat eden, ekilene güzel yetiştiren, verimli.

m. 174, 610

m.+dirler 178

[=3]

müntehab *Ar.* (müntaḥab): İntihap edilmiş, seçilmiş; seçkin.

m. 56

[=1]

münterecat *Ar.* (mündericāt münderic'in c.): içindekiler (kitap, gazete, dergi gibi şeylerin-).

m.+ı 904

[=1]

münteşir *Ar.* (münteşir): 1. İntişar etmiş, yayılmış, açılmış; dağınık. 2. Basılmış ve yayılmış.

m.+dir 488

[=1]

mürekkeb *Ar.* (mürekkeb): 1. Terkip edilmiş, iki veya daha çok şeylerin karışmasından meydana gelen, -den oluşmuş, -den olma. 2. kim. Bileşik.

m.+dir 359

[=1]

mürekkep (bk. mürekkeb)

m. 628

[=1]

mürekkiib (bk. mürekkeb)

m.+e 361

m.+esi 378

[=2]

müsaade *Ar.* (müsāade): 1. İzin. 2. Yardım.

m. 449, 498

[=2]

müsaaid *Ar.* (müsāid): Elverişli, uygun.

m. 157, 611

[=2]

müsameha *Ar.* (müsāmaḥa): 1. Görmemezliğe gelme, göz yumma, hoş görme. 2. Aldırış etmeme. 3. Savsaklama.

m. 46, 78

[=2]

mürur (bk. mirur)

m.+i 465

[=1]

müsavi *Ar.* (müsāvī): Eşit, denk, birinin ötekinden farksız olanı, aynı halde ve derecede bulunan.

m. 271, 272

[=2]

müsdeid *Ar.* (müsta'id): 1. Kabiliyetli, bir şeye kabiliyeti olan. 2. Akıllı, anlayışlı.

m. 339

[=1]

müsellem *Ar.* (müsellem): 1. Teslim edilmiş, verilmiş. 2. Su götürmez, doğruluğu, gerçekliği herkesçe kabul edilmiş olan.

m.+i 904

[=1]

müstahaḥ *Ar.* (müstahaḥ): Hak etmiş, hak kazanmış, layık.

m.+dır 871

[=1]

müstakîl *Ar.* (müstakîll): Başlı başına, ayrıca.

m.+e 644

[=1]

müstelzim *Ar.* (müstelzim): Gerektiren; gereken.

m.+i 558

[=1]

müşfik *Ar.* (müşfik): Şefkatli, merhametli, acıyan; seven.

m. 52

[=1]

mütalea *Ar.* (mütāla‘a): 1. Okuma. 2. İnceleme. 3. Düşünce.

m.+dan 309

[=1]

mütaleat (bk. mütalea)

m.+da 800

[=1]

müteesir *Ar.* (müte‘eşsir): 1. Teessüre kapılan, hüznü, kederli, üzüntülü. 2. Birisinin acısıyla acılanan.

m. 181, 204

[=2]

müteğalebe *Ar.* (müteğallibe): Zorba takım, derebeyi.

m. 689

[=1]

mütennevia *Ar.* (mütennevia): Tenevvü eden, türlü, çeşitli, çeşit çeşit, değişik.

m. 336

[=1]

müteşekil *Ar.* (müteşekkil): 1. Teşekkül etmiş şekillenmiş, şekillenen. 2. Meydana gelmiş, kurulmuş, olmuş olma.

m. 59

[=1]

mütefennin *Ar.* (mütefennin): Teknik bilgi sahibi olan, fen alimi.

m.+lerin 429

[=1]

müteğalibe (bk. müteğalebe)

m.+yi 604

[=1]

müteğellim *Ar.* (müteğellim): Söyleyen, konuşan.

m. 6

[=1]

mütenasib *Ar.* (mütenāsib): 1. Münasip, uygun olan, her bakımdan birbirine uygun, denk.

m. 810

[=1]

mütennevi *Ar.* (mütennevi): Tenevvü eden, türlü, çeşitli, çeşit çeşit, değişik.

m. 158

[=1]

müterakim *Ar.* (müterākim): Teraküm eden, biriken, birikmiş, toplanmış, yığılmış.

m. 56

[=1]

müttehim *Ar.* (müttehim): Suçlu görülen, suçlanan.

m.+in 788

m.+misin 523

[=2]

müvellid *Ar.* (müvellid): 1. Doğuran. 2. Meydana gelen, getiren.

m.+ul humuza‘kim. Oksijen.’

358

m.+ulma ‘kim. Hidrojen.’ 359

[=2]

müzakere *Ar.* (müzākere): 1. Bir iş hakkında konuşma, danışma. 2. Talebenin dersini hazırlayabilmek için çalışması.

m.+den 309

[=1]

=N=

nadir *Ar.* (nādir): Seyrek, az bulunan şeyler.

n. 150

n.+atdan 43

[=2]

nafi *Ar.* (nāfi): Menfaatli, faydalı, karlı.

n. 150

[=1]

naķise *Ar.* (nāķiṣa): 1. Noksan, eksik; tam olmayan. 2. Kusuru olan, kusurlu.

n. 605, 667

[=2]

naķl *Ar.* (nāķil): 1. Taşıyan. 2. Geçiren. 3. Çeviren (bir dilden-). 4. İştittiğini anlatan.

n. 163, 362
n.+u 642
[=3]
nam *Far.* (nām): 1.isim, ad. 2. ün, lakap.
n.+ı 19, 39, 165, 899
n.+ma 654, 690
n.+ları 18
n.+larında 3
[=8]
namus *Ar.* (nāmūs): Ar, edep.
n. 283
n.+ı 280
n.+ma 276, 278
n.+u 277
[=5]
nankör *Far.* (nānkūr): Gördüğü iyiliği unutan.
n.+lerden 698
[=1]
narthika *Y* (νάρθηξ *narthiks*): İbadethane dehlizi, İbadethane koridoru.
n.+nın 77
[=1]
nasıl *T.Ar.b.* (ne+asıl): 1. Bir kimse, bir olay ya da konu için ne gibi anlamında. 2. Eylemin hangi yolla olduğunu belirtmek için. 3. Kuşkusuz, elbette.
n. 249, 325, 801
n.+sa 301
n.+sın 249
[=5]
nasib *Ar.* (naşīb): 1. Pay, hisse. 2. Allah'ın kısmet ettiği şey.
n.+i 501
[=1]
nazar *Ar.* (naẓar): 1. Bakma, göz atma. 2. Düşünme. 3. Göz değme. 4. İltifat. 5. İtibar.
n. 140, 753, 860
n.+a 74
n.+da 186
n.+en 462, 489
n.+et 94
n.+etinde 31
n.+ı 104, 342, 421, 432, 496
n.+ından 29, 426

n.+le 419
[=17]
nazır *Ar.* (nāzır): 1.Nazar eden, nezaret eden, bakan, gözeten. 2. Vekil, bakan (kabinede).
n. 229
n.+lığı 85
[=2]
Naziāns Gervāsios : Özel ad.
N. 70
[=1]
ne T. : Soru sorma edatı
n. 10, 186, 206, 234, 237, 241, 292, 315, 322, 372, 448, 462, 507, 511, 512, 513, 551, 663, 666, 699, 748, 757, 757, 763, 794, 812, 816, 825, 826, 839, 856, 856, 873, 879, 888
n.+de 813
n.+dir 231, 231, 748
n.+ler 196
n.+rde 232
n.+rede 853
n.+yi 881
[=43]
nebadat *Ar.* (nebātāt): 1. Nebatlar, bitkiler 2. Botanik.
n. 366, 369, 369
n.+ın 361
[=4]
necabet *Ar.* (necābet): Soyluluk, soy temizliği.
n.+dir 528
[=1]
necat *Ar.* (necāt): Kurtulma, kurtuluş.
n. 499
[=1]
nefi *Ar.* (nef'ī): Çıkar ile ilgili; faydacı.
n. 650, 652, 655, 667, 678
[=5]
nefs *Ar.* (nefs): 1. Ruh, can, hayat. 2. İnsanın yeme, içme gibi biyolojik ihtiyaçları. 3. Kendi, şahıs. 4. Asıl, maya, cevher. 5. Bir şeyin ta kendisi. 6. İç, iç taraf.
n.+i 159, 897
n.+ini 549
[=3]
nesim *Ar.* (nesīm): Hafif rüzgâr.

n.+i 372
[=1]
neşr *Ar.* (neşr): 1. Yayma, dağıtma, saçma, açma. 2. Herkese duyurma. 3. Gazeteye yazma, yazdırma.
n. 366
n.+iatın 903
[=2]
netice *Ar.* (netice): 1. Sonuç, son. 2. Öz, özet. 3. fels. Sonurgu.
n.+si 434, 437
[=2]
nev *Far.* (nev): Yeni; taze.
n. 388
[=1]
Nevşehir (yer adı).
N. 170
N.+de 678
N.+den 170
N.+in 2, 602
N.+li 121
N.+liler 681
[=6]
nezaket *Ar.* (Nezāket): 1. Naziklik. 2. Zariflik, incelik. 3. Terbiye. 4. Ehemmiyet.
n. 298, 302
[=2]
niçün (*ET* ne için, *OT* neçük, *Osm. T.* niçün): Bir olayın amacını, nedenini sormak için kullanılır.
n. 600, 602, 677, 779, 832
[=5]
nifaḳḳ *Ar.* (nifāḳ): Münafıklık, iki yüzlülük, ara bozukluğu, bozuşukluk.
n.+ı 557
[=1]
Niğde (yer adı).
N. 12
[=1]
nihayet *Ar.* (nihāyet): 1. Son, uç. 2. Son derece.
n. 465, 888
[=2]
Nikola Özel ad.
N. 249
[=1]

nimet *Ar.* (ni‘met): 1. İyilik, lütuf, ihsan, bahşiş. 2. Azık yiyeceğe, içeceğe dair şeyler; ekmek.
n.+i 129
n.+in 581
[=2]
nipiagogeion *Y* νηπιαγωγεῖου: sıbyân mektebi; küçük çocuk mektebi.
n. 27
n.+ları 26
[=2]
nisbet *Ar.* (nisbet): 1. Bağlılık, ilgi. 2. Kıyaslama, ölçü. 3. mat. ve fels. Oran. 4. İnat olsun diye yapılan iş. 5. zf. İnat olarak.
n.+le 462
[=1]
nispet (bk. nisbet)
n.+inde 391
[=1]
nişane *Far.* (nişāne): İz, alamet, belirti.
n.+leri 142
n.+lerini 670
[=2]
nitekim *T.* : Gerçekten, nasıl ki, Hakikaten.
n. 632, 691, 713
[=3]
niyaz *Far.* (niyāz): 1. Yalvarma, yakarma. 2. Dua. 3. İhtiyaç, muhtaçlık.
n. 883
n.+ımı 827
n.+mendane ‘yalvararak.’ 890
[=3]
niyet *Ar.* (niyyet): Niyet, meram.
n.+i 889
[=1]
nizam *Ar.* (niẓām): 1. Dizi, sıra. 2. Düzen, usul, tertip, yol; kaide. 3. Zamanın icaplarına göre konulan esaslar.
n. 710
n.+atını 610
[=2]
noembr *Fr.* (nombre): Numara; sayı, rakam.
N. 66
[=1]

noksan *Ar.* (nokşān): 1. Eksiklik, azalma, azlık. 2. s. Esik, kusurlu.

n. 135, 302

n.+ı 454

n.+lıgından 262

[=4]

noқта *Ar.* (nokta) 1. Konu. 2. İşaret. 3. Hâl, durum.

n. 270, 278

n.+dır 278

n.+i 29, 426

n.+sında 396

n.+yıda 855

[=7]

nüfus *Ar.* (nüfūs): 1. ruhlar, canlar. 2. İnsanlar, kimseler. 3. Belirli bir bölgede, belirli bir anda, bir ülkede yaşayanların oluşturduğu toplam sayı.

n. 15

[=1]

nüfuz (bk. nüfus)

n. 649

n.+ı682

n.+ına 630

[=3]

numero (bk. noembr)

n. 477

[=1]

nutk *Ar.* (nutk): 1. Söz, lakırdı; konuşma. 2. Nutuk, söylev, bir kalabalığa karşı söylenen söz.

n. 233

[=1]

nutuk (bk. nutk)

n.+lar 690

[=1]

=O=

o (n) {bk. a (n)} İşaret zamiri.

o. 37, 38, 42, 70, 190, 192, 195, 195, 202, 202, 319, 325, 380, 402, 454, 464, 576, 614, 616dê-mekki, 650, 652, 654, 655, 655, 663, 664, 679, 748, 777, 805, 847, 858, 880, 881

o.+da 445

o.+dır 462

o(n).+a 827

o(n).+dan 242

o(n).+lar 449, 834

o(n).+ları 452

o(n).+umu 508

o(n).+un 43

o.+rada 205

o.+radada 479

o.+radaki 841

o.+radan 205

o.+ralara 186

o.+rasını 197

o.+raya 185, 188

o.+rda 239

[=52]

ocağ *T.* : Taş ya da maden çıkarılan yer.

o.+ı 161

o.+ın 163

[=2]

oda *T.* : Evi ya da herhangi bir yapının oturmak, çalışmak vb. işlerde kullanılan bölme.

o.+da 774

o.+dan 835

o.+lar 131, 134

o.+ya 842

[=5]

odun *T.* : Yakılmak için kullanılan ağaç.

o. 482

[=1]

oğ(u)l *T.* : Erkek evlat.

o.+(oğlını) 708

o.+(oğlu) 519

o.+um 817, 826, 835

[=5]

oğraş- (*OT* oğraş-): Uğraşmak.

o.-dığım 743

[=1]

oksugenon *Y* (ὀξυγόνον oksugenon): Oksijen.

o. 395

[=1]

oksugenon (bk. oksugenon)

o. 360, 367, 389, 391, 393

o.+ı 365

o.+ın 395

[=7]

oksugenonun (oksugenon)

o.+ı 362

[=1]

oku- *T.* : Okumak.

o. 239
o.-dum 511
o.-dumki 511
o.-mağ 289
o.-mayı 288
o.-tmağ 289
o.-undığına 653
o.-unmayorda 477
o.-unur 108
o.-yup 285
[=10]
ol {bk. a(n)}
o. 158, 252, 521, 578, 751,
769, 812, 846, 847
[=9]
ol- T. : Olmak.
o.-a 236
o.-abilir 377
o.-acağ 254, 685
o.-acağdır 756
o.-acağlar 287
o.-amayorsalra 453
o.-an 43, 47, 60, 60, 65, 84,
104, 106, 126, 135, 137, 143, 188,
197, 256, 304, 369, 413, 602, 605,
613, 619, 627, 628, 629, 681, 848,
856, 905, 908
o.-anlar 302
o.-anlarda 435
o.-anların 667
o.-arak 48, 78, 136, 151, 156,
375, 689, 810, 864
o.-aydım 771
o.-ayım 867
o.-dığı 68, 160, 178, 255, 327,
385, 490, 657, 796, 847, 909
o.-dığım 182
o.-dığımızdan 604
o.-dığından 157, 174, 258, 277,
617, 803
o.-dığım 185, 271, 292, 433,
789, 853, 896
o.-dığının 272
o.-dığca 6, 158, 300
o.-dıkları 28, 386
o.-duğ 188
o.-duğca 308, 732, 802
o.-duğları 450, 638
o.-madığı 260

o.-madığıdır 454
o.-madığını 186
o.-madığını 879
o.-madıkları 630
o.-maız 267
o.-mağ 39, 265, 507
o.-mağdadır 79
o.-mağle 149
o.-mağsız 404
o.-malı 306, 763
o.-mamak 181, 204, 310
o.-mamış 456
o.-masıdır 445
o.-masın 762
o.-masından 688
o.-mayacak 771
o.-mayarak 152
o.-mayı 513, 517
o.-mayle 9, 103, 130, 133, 157,
344, 904
o.-maz 583, 850
o.-mazlar 281
o.-mazsa 497, 535, 743, 846,
875
o.-mazsada 155
o.-mıdır 101
o.-mı 699
o.-mıdır 255, 404
o.-muslardır 614
o.-muş 43, 278, 330, 766
o.-muşdı 466
o.-muşdır 15, 52, 57, 900
o.-sa 314, 456
o.-sun 666
o.-tu 88
o.-ub 108, 159, 307, 698, 702,
711
o.-ındığı 41
o.-ınur 570
o.-unan 30, 32, 200, 380, 830
o.-unarak 57, 374, 381, 452
o.-unmaktadır 390
o.-unmasınki 174
o.-unmuş 96, 191, 383
o.-unmuşlardır 183, 618
o.-unur 35, 163, 193
o.-unan 386
o.-up 12, 13, 69, 121, 812

o.-ur 156, 278, 392, 455, 481,
789, 810, 820
o.-urlar 281
o.-ursa 278, 503, 666
o.-ursun 207
o.-uruz 330
o.-uyor 856
o.-uyorki 769
[=197]
Omfalı : Özel ad.
o. 641
[=1]
Omıros : Özel ad.
o.+un 633
[=1]
on T. : Sayı, rakam.
o. 349, 397, 875
o. +beş 772, 876
o. +bin 589
[=6]
organika *Y* ὀργανικά: 1. Organlarla ilgili. 2. Canlı. 3. mec. Güçlü.
o. 368
[=1]
Ortahisar (yer adı).
o. 3
[=1]
Orthodoks *Y* (ορθόδοξ
oç orthodoxos): 1. Dogmaya ve kilise
öğretisine uygun olan. 2. Ortodoksluk
mezhebinden olan (kimse).
o.+os 13
o.+oslardan 14
[=2]
Osios : Özel ad.
o. 98, 126, 128, 135
[=4]
Osmani : Özel ad.
o.+enin 261
[=1]
ot T. : bitki adı.
o.+lar 841
[=1]
otur- T. : Oturmak.
o.-dılmış 108
o.-ur 485
o.-ursa 322
o.-uyorumda 250
[=4]

oy- T. : Oymak.
o.-ma 74, 160
o.-ulmuş 68, 225
[=4]
=Ö=
öbir (*ET* o+bir): Öteki, diğer.
ö. 515
ö.+inde 768
[=2]
öğren- T. : Öğrenmek.
ö.-din 869
[=1]
öl- T. : Ölmek.
ö.-dükden 515, 517
ö.-dürdümde 851
ö.-memek 320
ö.-mez 481
ö.-ür 481
[=6]
ömr *Ar.* (ömr): Ömür, yaşam, hayat.
ö.+inde 490
[=1]
ön T. : Arka karşıtı.
ö.+ü 340
ö.+ünde 103, 195, 745
ö.+üne 204, 859
[=6]
öp- T. : Öpmek.
ö.-dü 894
[=1]
örfi *Ar.* ('örfi): Örflle ilgili, adetle ilgili.
ö. 257, 324
[=2]
örnek T. : Benzeri yapılacak olan,
benzetilmek istenen şey.
ö. 238
[=1]
öte T. : Uzak, ileri.
ö.+den 731
[=1]
öyle T. : Bağlaç türü.
ö. 178, 178, 524, 147, 288,
288, 317, 351, 688, 798, 826, 832
[=12]
öyren- (bk. öğren-)
ö.-esin 207
ö.-irse 290
ö.-mek 787

ö.-mekle 207
[=4]
öyret- (bk. öğren-)
ö.-di 865
[=1]
öz T. : 1. Bir kimsenin benliği. 2. Bir şeyin temel ögesi.
ö. 681
[=1]
=P=
P. : Özel ad kısaltması.
p. +Yeorgios 264, 600, 602, 680, 692, 678, 691
p.+Yeorgios.in 682
[=8]
pahs (bk. bahs)
p.+ı 685
[=1]
Paisios :Özel ad.
p. 85, 89
[=2]
pambuk (*OT* pamuk, *Far.* pambuk):
Bitki adı.
p. 387
[=1]
Panaya : Özel ad
p. 88, 272, 744, 746, 785, 847, 877
p.+m 856
p.+nın 762
p.+ya 636
[=10]
paniyur *Y* (πανηγύρι panegiri): Belli zamanlarda kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük Pazar.
p. 126
p.+leri 128
[=2]
pankonot (bk. bankanot)
p.+ları 339
[=1]
Papa İ : Katolik kilisesinin, bir meclis tarafından seçilen, Vatikan'da oturan ve İsa Peygamber'in vekili sayılan başkanı.
p. 97, 121
[=2]
papa T. (baba): Çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek.

p.+ları 484
p.+sının 492
[=2]
para *Far.* (pāre): 1. Parça. 2. Sayı, bölüm. 3. Para.
p. 885
[=1]
parça *Far.* (pārçe): Bir btünden ayrılan, ayrı sayılan ya da ortakalan şey.
p.+ları 811
p.+sı 654, 657
p.+ya 396
[=4]
parçalan- *Far.T.b.* (Parça+lan-):
Parçalanmak.
p.-mak 261
[=1]
parekklosion *Y* (παρεκκλήσιου parekklosion): Küçük kilise.
p. 67, 69
[=2]
Paris : Yer adı.
p.+in 399
[=1]
parla- *T.* : Parlamak.
p.-mağda 108, 811, 884
p.-yıp 747
p.-k 38, 192
p.-kığı 127
p.-kık 849
[=8]
parthenag *Y* (Παρθνα-γ-,υος parthena-g-,nos): Kız oğlan kız, kız, bakire.
p. 27
[=1]
parthenagogeion *Y* (Παρθεναγωγείου parthenagogeion): Anas mektebi, kız mektebi.
p. 24
[=1]
Paksa : Özel ad.
p. 694
p.+dır 702
[=2]
patrik *Y* : Ortodoks ve Doğu kiliselerinin başkanlarına verilen bir ad.

p.+hane 30
p.+in 83
[=2]
pazar (bk. bazar)
p. 155
p.+dan 155
[=2]
peder *Far.* : Baba.
p. 18, 543
p.+den 711
p.+i 52, 823, 820
p.+im 816, 818, 825, 828, 830
p.+imin 891
p.+iğin 892
[=13]
pek *T.* : Gereken ya da alışılmış
olandan çok.
p. 30, 68, 75, 75, 102, 130,
140, 149, 150, 151, 157, 255, 272,
281, 291, 295, 312, 389, 393, 471,
479, 488, 489, 645, 668, 800
[=26]
pekeyi (*ET* bek+edgü, *Osm.* *T.*
pek+eyü/eyi): ‘madem öyle’
anlamında kullanılan edat.
p. 251
[=1]
Pelasyoi : Özel ad.
p. 608
[=1]
pen (bk. ben)
p. 771
[=1]
pera (bk. para)
p.+i 13
[=1]
peyam *Far.* (peyām): Haber,
başkasından alınan bilgi.
p. 699
[=1]
peyda *Far.* (peydā): 1. Meydanda,
açıkta. 2. Hazır, mevcut.
p. 15, 145, 803
[=3]
peyman *Far.* (peymān): Yemin, ant.
p. 584
[=1]
pil- (bk. bil-)
p.-en 659

[=1]
pilistifade *Ar.* (bi-l-istifade):
Faydalanarak, yararlanarak.
p. 178
[=1]
pir (bk. bir)
p. 159, 159, 161, 172, 536,
659, 664, 668, 686, 770
[=10]
pizzat *Ar.* (bi-z-zāt): Kendi, kendisi.
p. 659
[=1]
polelaion *Y* (πολυελαιον polelaion):
Mum, avize.
p. 49
[=1]
potirion *Y* (ποτήριον potirion): Kase,
kap
p.+ı 201
[=1]
praktiki *Y* (πρακτική praktiki): ehl-i
tecrübe; tecrübeli, deneyimli.
p. 25
[=1]
program *Fr.* : Yapılacak bir işin
bölümlerini, bölümlerin sırasını ve
zamanını gösteren tasarı.
p. 905
p.+ına 30
[=2]
prokop *Y* (προκοπ prokop): İlerleme;
Ürgüp
p. 7
p.+ondan 8
[=2]
protestan *Y* : Hıristiyanlıkta reform
hareketi sonucu doğan mezhep. 2. Bu
mezhebe bağlı olan (kimse).
p. 15
[=1]
psall *Y* (ψάλλ psall): İlahi.
p. 199
[=1]
pu (bk. bu)
p. 668, 670
p.+nın 43, 664
[=4]

punar (*OT* bunar ~ mınar, *Osm. T.* pınar ~ puñar): Yerden kaynayarak çıkan su.

p.+ı 165
[=1]

putperest *Far.* (but+parast): Puta tapma durumu.

p.+lik 634
[=1]

=R=

Rabb *Ar.* (Rabb): Allah.

r. 229, 238, 246, 856
r.+e 239
r.+i 869
[=6]

rabt *Ar.* (rabṭ): 1. Bağlama, bağlanma, ilişirme. 2. gr. Bağlaç. 4. Tamamıyla bir şeye bağlanma.

r. 369, 562
[=2]

rağmen *Ar.* (rağmen): Karşın.

r. 483
[=1]

rahat *Ar.* (rāḥat): Erinç, huzur.

r. 517, 819
[=2]

rahip *Ar.* (rāhib): Din adamı.

r. 240
[=1]

rahm *Ar.* (raḥīm): 1. Merhametli, esirgeyen, koruyan, acıyan, ahrette mümin kullarına keremiyle muamelede bulunan Cenab-ı Hak (Allah'ın adlarından).
r. 707

r.+in 548
[=2]

rana *Ar.* (ra'nā): Güzel; latif, hoş görünen.

r. 147, 255
[=2]

rasih *Ar.* (rāsih): 1. Sağlam, temeli kuvvetli. 2. Bilgisi çok geniş olan.

r. 697
[=1]

rast *Far.* (rāst): 1. Doğru. 2. Tesadüf.

r. gel- 659
[=1]

rayet *Ar.* (rāyet): Sancak, bayrak.

r.+idir 541
[=1]

reca *Ar.* (recā): 1. Ümit, umma. 2. İstek, dilek.

r. 660, 827
[=2]

red *Ar.* (redd): 1. Geri döndürme, döndürülme, geri çevirme; kabul etmeme. 2. Tanımama, inkar etme. 3. huk. Kabul etmeme, reddetme.

r.+de 240
[=1]

refah *Ar.* (refāh): Rahatlık, bolluk.

r.+ın 582
[=1]

reis *Ar.* (reīs): Baş, başkan.

r. 522, 524
r.+i 287
[=3]

reḳabet *Ar.* (reḳabet): Rakip olma, birini çekememe.

r. 497, 498
[=2]

rekz *Ar.* (rekz): Yere saplama, dikme, kurma.

r. 690
[=1]

renk *Far.* (renğ): Renk.

r.+siz 375
[=1]

resam *Ar.* (ressām): Resim yapan, çizen.

r.+lık 895
[=1]

resim *Ar.* (resm): Yazam, çizme

r. 737, 757, 848, 897
r.+den 801
r.+dir 732
r.+ler 79
r.+leri 786
r.+lerin 747
r.+e 753
r.+i 80, 731, 746, 751, 756, 768
r.+inden 881
r.+ine 763
r.+ini 848
r.+inin 744
r.+inizi 798
r.+leri 742

[=22]
ressam (bk. resam)
 r. 720, 897
 r.+ının 808
 r.+larından 900
 r.+lığı 865
 r.+lık 802
 [=6]
revnağ *Ar.* (revnağ): Parlaklık, güzellik, tazelik, süs.
 r. 719
 [=1]
rey *Ar.* (re'y): 1. Görme, görüş. 2. Fikir, düşünce. 3. Oy.
 r. 649, 652, 654, 655
 [=4]
rikkat *Ar.* (rikkat): 1. Yufkalık, incelik. 2. Merhamet, acıma.
 r. 889, 894
 [=2]
rıza *Ar.* (rızā): 1. Memnunluk. 2. Kendi isteği olma.
 r.+sını 487
 [=1]
rica (bk. reca)
 r. 887
 [=1]
rivayet *Ar.* (rivāyet): 1. Söylenti, bir haber, söz veya hadisenin hikâyesi. 2. Hikâye edilen bir haber, söz veya hadise.
 r.+e 481
 [=1]
Roentgen: Özel ad.
 r. 385
 [=1]
Rosia Rusya (yer adı).
 r. 260
 [=1]
ruba *İ.* : Esk. Giysi.
 r. 877, 886
 [=2]
ruh *Ar.* (rūḥ): 1. Can, nefes. 2. ruhla ilgili, mezhep işlerine ait, ahretle ilgili olan.
 r.+ane 138
 r.+ani 200
 r.+aniece 12
 r.+anisi 52

r.+ı 578
 r.+ın 236
 r.+iye 441
 r.+lı 849
 [=8]
Rum : Özel ad (Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse).
 r. 13
 r.+caya 96
 r.+dır 16
 r.+i 5
 r.+ları 12
 r.+ların 24
 r.+larınkinden 20
 [=7]
rüşdie *Ar.* (rüşdiyye): Ortaokul.
 r. 23
 [=1]
rüzgâr *Far.* rüzgār: Yel.
 r.+dan 145
 [=1]
 =S=
saadet *Ar.* (sa'âdet): Mutluluk.
 s.+den 272
 s.+dir 527
 s.+i 283, 331, 708
 s.+in 581
 s.+siz 563
 [=7]
saat *Ar.* (sā'at): 1. Vakit, zaman. 2. Saat.
 s. 2, 161, 171, 171, 171, 402, 593, 816, 843
 s.+da 352, 353, 353
 s.+dan 896
 s.+ığın 846
 s.+in 845
 s.+ların 845
 [=16]
sabah *Ar.* (şabāḥ): Günün başlangıcı.
 s.+ı 718
 s.+ın 843
 s.+ki 792
 s.+layın 766, 777, 786
 [=6]
sabr *Ar.* (şabr): 1. Sabır, dayanma, katlanma. 2. Nefsine hâkim olma, kendini tutma.
 s. 207

[=1]
saç *T.* : Baş derisini kaplayan kıllar.
s.+1 432
[=1]
saç- *T.* : Saçmak, dağıtmak.
s.-dı 703
[=1]
sade *Far.* (sāde): 1. Düz, basit, yalın.
s. 234, 236
[=2]
saf *Ar.* (şāf): 1. Temiz, katıksız. 2.
Kolaylıkla aldatılabilen.
s. 297
[=1]
sağ *T.* : Sol karşıtı.
s. 135
[=1]
sağır *T.* : İşitme duyusundan yoksun.
s.+dır 595
[=1]
sağlam *T.* : Dayanıklı, kolay
bozulmaz.
s. 321
[=1]
sahib *Ar.* (şāhib): İye, sahip.
s.+i 57, 330, 846
[=3]
sahife *Ar.* (şāhīfe): Kağıt yaprağı.
s.+lerine 908
[=1]
sahih *Ar.* (şāhīḥ): Gerçek, doğru.
s. 829
s.+mi 351
[=2]
sahte *Far.* (sāhte): Taklit.
s. 339
[=1]
sair *Ar.* (sā'ir): Diğer, başka, gayrı.
s. 50, 75, 259, 359, 376, 907
s.+e 54, 60, 138, 608, 651
s.+edeki 279
s.+edir 257
[=13]
sakın- *T.* : Sakınmak.
s. 243
[=1]
sakin *Ar.* (sākin): oturan (bir yerde).
s.+dir 22
s.+dirler 19

s.+leri 10
[=3]
sakird *Far.* (şākird): 1. Talebe
(öğrenci). 2. Çırak, yamak. 3. Stajyer.
s.+lerin 786
s.+liye 887
[=2]
salb *Ar.* (şalb): 1. Asma, darağacına
çekme. 2. Çarmıha germe.
s. 698
[=1]
salla- *T.* : Sallamak.
s.-yan 447
[=1]
Salname : Özel ad.
s.+mizin 904, 907
[=2]
salon *Fr.* : 1. Bir evin en geniş
bölümü. 2. Toplantıların, kutlamaların
yapılabileceği geniş yer.
s.+ına 722
s.+u 808
[=2]
samimi *Ar.* (şāmīmī): İçten, candan,
gönülden.
s. 803
[=1]
Samuil : Yer adı.
s. 19, 21
[=2]
sana *T.* : Sen şahıs zamirinin yönelme
hâl eki almış şekli.
s. 517, 737, 774, 785, 832, 865,
867, 881
[=8]
sanaat *Ar.* (şan'at): 1. Ustalık, hüner.
2. Bir şeyi güzel yapmak. 3. Zanaat.
s. 318
[=1]
sanai *Ar.* (şanāi'): Düzme, tertipli
işler, hileler, tuzaklar.
s.+esi 356
[=1]
sanat (bk. sanaat)
s.+ı 407
s.+ın 319
[=2]
sancağ *Ar.* (sancāk): 1. Bayrak liva. 2.
tar. Osmanlı yönetim örgütünde illerle,

ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü.

s.+ına 12

[=1]

sanem *Ar.* (şanem): 1. Put. 2. Güzel kimse.

s. 811

[=1]

sanie *Ar.* (sāniye): Dakikanın altmışta biri.

s. 399

[=1]

sanki *T.* : Sorulu olmayan tümcelerde anlatılan düşüncenin gerçekte var olmayıp öyle sanıldığını gösterir.

s. 746, 851

[=2]

santim *Fr.* : Herhangi bir birimin yüzde biri.

s. 397

[=1]

sap- *T.* : Sapmak.

s.-ma 243

[=1]

sapah (bk. sabah)

s. 352

[=1]

sar- *T.* : Sarmak.

s.-dığını 642

[=1]

sarf *Ar.* (şarf): 1. Harcama, masraf etme, gider. 2. Para bozma. 3. çevirme. 4. Değişme.

s. 33, 155, 365

s.+ı 101

s.+ü 389

[=5]

sargird (bk. sakird)

s.+ler 792

[=1]

sarı *T.* : Renk türü.

s. 794

[=1]

Sarmusağ (*OT* Sarmusak ~ samursak): Sarımsak (bitki adı).

s.+lı: Yer adı 19

[=1]

sarp *T.* : Dik, çıkılması ve geçilmesi zor.

s. 184

[=1]

satıl *Ar.* (saṭḥ): 1. Ev damı. 2. Bir şeyin dış tarafı, dış yüzü. 3. Üstten görünen kısım.

s. 70

[=1]

sat- *T.* : Satmak.

s.-ılıyor 484

s. un alın- 134

[=2]

say *Ar.* (sa'y): 1. Çalış, çabalama, gayret etmek. 2. Geçinmek için işleme.

s.+u gayret 494

[=1]

saye *Far.* (sāye): 1. Koruma, sahip çıkma. 3. Yardım.

s.+de 190

s.+sinde 101, 272, 317, 455,

498, dipnot1

[=7]

sayed *Far.* (şāyed): Eğer, ola ki, olur ki.

s. 839

[=1]

sayl- *T.* (sayıl-): Sayılmak.

s.-ır 299

[=1]

Sebastianos : Özel ad.

s. 741

[=1]

Sebastiane (bk. Sebastianos)

s. 772, 772, 774, 785, 794, 797,

807, 829, 845, 861, 865, 880, 885,

886, 888, 892

[=16]

Sebastianos (bk. Sebastianos)

s. 778, 781, 798, 803, 814, 821,

836, 853, 863, 866, 874, 899

s.+a 878

[=13]

Sebastinos (bk. Sebastianos)

s. 843

[=1]

sebat *Ar.* (sebāt): Yerinde durma, kıvıldamama, sözünden kararından vazgeçmeme.

s. 646

[=1]
sebeb *Ar.* (sebeb): Neden, sebep.
 s.+den 607
 s.+i 362, 453
 s.+ide 451
 s.+ine 422
 s.+lerden 613
 [=6]
sebep (bk. sebeb)
 s. 435
 [=1]
sebkat *Ar.* (sebkat): Geçme, ilerleme.
 s. 1
 [=1]
secde *Ar.* (secde): Namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti.
 s. 239
 [=1]
sefil *Ar.* (sefil): 1. Sefalet çeken, yoksul. 2. Alçak. 3. Uslu tabiatlı. 4. Yıpranmış, eski, harap.
 s. 503
 [=1]
sehl *Ar.* (sehl): 1. Kolay. 2. Sade.
 s.-üt-tayr 'hava akımı' 390
 [=1]
sekene *Ar.* (sakin'in c.) : Sakin olanlar, oturanlar.
 s.+si 613
 [=1]
sekte *Ar.* (sekte): 1. Durma; durgunluk. 2. Kesilme. 3. Bozukluk, zarar.
 s. 620, 630
 [=2]
selamla- *T.* : selamlamak
 s.-dılar 751
 [=1]
sema *Ar.* (semā'): Gökyüzü.
 s.+den 695
 s.+ye 697
 [=2]
sen *T.* : Tekil ikinci kişi zamiri.
 s. 512, 598, 737, 817, 818, 818, 828, 839, 879
 s.+de 508, 741, 895
 s.+den 880

s.+i 823, 835, 887
 s.+in 522, 591, 861
 s.+mi 757, 759, 759, 759, 759
 [=24]
sena *Ar.* (senā'): Övme, övüş.
 s. 570
 [=1]
senaat (bk. sanaat)
 s. 389
 [=1]
sene *Ar.* (sene): Yıl.
 s. 36, 49, 71, 89, 399, 646, 679, 681
 s.+den 57
 s.+lerde 255, 293, 300
 s.+lik 344
 s.+nin 33
 s.+sinde 26, 69, 71, 77, 101
 s.+sinden 51
 s.+vi 33, 60
 s.+visinden 54, 60
 [=24]
senet *Ar.* (sened): 1. Dayanılacak şey. 2. Belgit.
 s.+e 87
 [=1]
ser *Far.* (ser): Baş.
 s.+in 533
 s.+levha 902
 [=2]
seray *Far.* (sarāy): Saray.
 s.+ların 315
 [=1]
serbest *Far.* (serbest): 1. Başı boş; kayıtsız. 2. İstedığı gibi hareket eden.
 s. 615, 627, 688
 s.+ce 880
 s.+iet 493
 s.+ietimiz 605
 s.+ietine 620
 [=7]
seri *Ar.* (serī): Çabuk, hızlı
 s.-ül-hareke 'hızlı giden' 375
 [=1]
sermaye *Far.* (ser-māye): Anamal.
 s. 57
 s.+i 540
 [=2]
sert *T.* : Yumuşak karşıtı.

s. 784
[=1]
servet *Ar.* (servet): Zenginlik, varlık.
s. 622
s.+in 534
s.+ine 440
[=3]
ses *T.* : Kulağın duyabildiği titreşim.
s. 201, 207, 725, 749, 861
s.+leri 199
[=6]
sev- *T.* : Sevmek.
s.-eni 586
s.-er 547, 586, 603
s.-erler 804
s.-eyim 714
s.-gili 828
s.-in 712
s.-insin 509
s.-medikden 289
[=10]
Sevilli : Yer adı.
s. 718
[=1]
sey *Ar.* (şey): Belirsiz bir anlamda madde, eşya, söz vb.'nin adı yerne kullanılır.
s. 869
[=1]
sıcak *T.* : Soğuk karşıtı.
s. 36, 149, 321
[=3]
sihat *Ar.* (şihhat): 1. Sahihlik, doğruluk, gerçeklik. 2. Sağlamlık, sağlık. 3. ed. Sözün yanlış ve eksik olmaması.
s. 29
s.+a 150
[=2]
sınıf *Ar.* (şinf): Derslik, sınıf.
s. 25
s.+ı 24
s.+lı 24, 25
[=4]
sır *Ar.* (sırr): Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen.
s. 740, 761
[=2]
sıra *Y* : Dizi

s. 760
s.+da 859
[=2]
sırf *Ar.* (şırf): 1. Sade yalnız, ancak. 2. Tamamıyla, büsbütün, baştan aşağı kadar.
s. 256, 687
[=2]
sırt *T.* : İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üstbölüm.
s.+ırça 789
s.+ırın 807
[=2]
siğara *Fr.* : İnce kağıda kıyılmış tütün sarılarak hazırlanan silindirik biçiminde, ağızdan çekilen nesne.
s. 163
[=1]
sil- *T.* : Silmek.
s.-erisem 851
s.-eyimmi 850
s.-meksiz 764
[=3]
silsile *Ar.* (silsile): 1. Zincir, zincirleme olan şey. 2. Art arda gelen şeylerin meydana getirdiği sıra. 3. Soy sop, ocak.
s.+sine 281
[=1]
sim *F* (sīm): Gümüş
s. 773
s.+ü zer 'altın ve gümüş' 534
[=2]
Sinosoglu : Özel ad.
s. 673, 673
[=2]
sinir *T.* : Duyu ve devinim uyarılarını beyine ileten teller.
s.+leri 429
[=1]
sitem *Far.* (sitem): 1. Zulüm, haksızlık. 2. Eziyet. 3. Çıkışma.
s. 296
[=1]
Sivilli (bk.Sevilli)
s.+nin 808
[=1]
siyah *Far.* (siyāh) : Beyaz Karşıtı.
s. 197, 773, 809, 815

[=4]
siyaset *Ar.* (siyāset): 1. Politika. 2. Memleket idaresi.
s.+de 457
s.+en 653
[=2]
siyasiyet (bk. siyaset)
s.+de 651
[=1]
siz *T.* : çoğul ikinci kişi zamiri.
s. 769, 866, 866, 870
s.+den 726
s.+e 349, 783
s.+i 349, 714, 735
s.+in 756, 798
s.+sınız 863
[=13]
soğu- *T.* : Soğumak.
s.-miş 42
s. -k 859
s.-tmak 374
s.-tdırıldıkda 383
[=4]
soğak *Ar.* (zuğak): İl, ilçe gibi yerleşim yerlerinde caddeye oranla daha kısa olan yol.
s.+larda 658
[=1]
soluk *T.* : Nefes.
s. al- 874
[=1]
son *T.* : İlk karşıtı
s. 15, 106, 157, 161, 255, 293, 300, 375, 383, 390
[=10]
sonra *T.* : Daha ileri zamanda
s. 100, 187, 196, 207, 264, 283, 290, 345, 394, 470, 515, 517, 520, 604, 620, 634, 667, 689, 726, 772, 792, 794, 842
s.+ları 465
[=24]
sor- *T.* : 1. Sormak
s.-arki 660
s.-du 754
s.-maz 232
[=3]
sor- *T.* : 2. Sormak, Emmek
s.-ucu 384

[=1]
sök- *T.* : Sökmek.
s.-er 337
[=1]
söyle- *T.* : Söylemek.
s. 515, 523, 599, 880, 881
s.-di 185
s.-mek 292
s.-meyerek 665
s.-niyor 846
s.-rim 783
s.-yebilirim 898
s.-yerek 744, 841
s.-yim 785
s.-yimmi 517
s.-yiniz 870
s.-yor 434, 490
s.-yorlar 884
s.-yorsun 781
[=20]
söz *T.* : Lakırdı, kelam
s.+de 230
s.+leri 490
[=2]
stasyon *Fr.* : İstasyon.
s.+ında 400
[=1]
su *T.* : Renksiz, tatsız madde.
s. 165
s.+ya 375
[=2]
sui stimal *Ar.* (sū`-i isti `māl): Kötüye kullanma.
s. 452
[=3]
sual *Ar.* (su`āl): 1. Sorma, sorulma, soruşturma, soru. 2. Sorulan şey. 3. Dilenme, dilencilik.
s. 726, 763, 832, 865
s.+a 685
[=5]
sudur *Ar.* (şudūr): Meydana çıkma, olma.
s. 94
[=1]
sulan- *T.* : Sulanmak.
s.-an 144
[=1]

sulleiturgia *Y* συλλειτουργία:
İşbirliği.

s. 44

[=1]

sulp *Ar.* (şulb): 1. Omurga kemiği, bel kemiği. 2. Döl. 3. Sert, katı. 4. s. Taş gibi.

s.+i 381

[=1]

sultan *Ar.* (sultān): Padişah.

s. 83

s.+ın 539

[=2]

Suphanverdi : Yer adı.

s. 16, 20

[=2]

suret *Ar.* (şūret): 1. Biçim, görünüş, kılık. 2. Tarz, yol, gidiş. 3. Çare.

s. 733, 850

s.+de 255

s.+i 649, 769, 869

s.+inde 635

s.+ini 785

s.+le 331, 442, 666

[=11]

süfliyet *Ar.* (süfliyyet): 1. Aşağıda bulunan. 2. Alçak, bayağı. 3. Kılıksız, kıyafetsiz.

s.+i 434

[=1]

sühulet *Ar.* (sühūlet): 1. Kolaylık. 2. Kolaylık vasıtası. 3. Yavaşlık. 4. s. Elverişli, kullanışlı.

s.+le 398

[=1]

sükut *Ar.* (sükūt): Susma, söz söylememe.

s. 754, 778, 808

s.+den 209

[=4]

sür- *T.* : Sürmek, kovmak.

s.-müşlerdir 683

[=1]

süri (*ET, OT* sürü): Evcil hayvanlar topluluğu.

s.+sini 699

[=1]

sürü (bk. süri)

s.+sini 241

[=1]

sürül- *T.* : Sürülmek

s.-diği 651

s.-mesi 657

s.-mesine 653

s.-mesini 663

[=4]

süslen- *T.* : Süslenmek.

s.-meliki 445

[=1]

=Ş=

şad *Far.* (şād): Sevinçli.

ş. 556

[=1]

şagird (bk. sakird)

ş.+im 897

ş.+ler 832

ş.+leri 721, 802

ş.+lerin 803, 858

ş.+lerine 790

[=7]

şahs *Ar.* : Kişi, kimse.

ş. 813

ş.+ietinji 207

[=2]

şahsiet *Ar.* (şahşiyet): Kişi özelliği

ş.+leri 476

[=1]

şaka *T.* : Güldürmek amacıyla söylenen söz.

ş.+lar 734

[=1]

şakird (bk. sakird)

ş.+ler 750, 751, 884

ş.+lerine 870

[=4]

şan *Ar.* (şān): Ün, şöhret.

ş.+u zikr 692

ş.+u ulviyet 271

[=2]

şapka *R* : Başlık.

ş.+cı 348

ş.+nıza 349

[=2]

şark *Ar.* (şarḳ): Doğu.

ş. 2

ş.+iyedede 483

[=2]

şart *Ar.* (şarṭ): Koşul.

ş.+1 310
[=1]
şaş- *T.* : Şaşmak.
ş.-maz 325
[=1]
şatır *Ar.* (şātır): Neşeli, keyifli, şen.
ş. 306
[=1]
şayan *Far.* (şāyān): Yakışır, yaraşır, değer.
ş.+1 ğıbtā ‘imrenmeye değer’36
ş.+1 tebrik ‘takdire değer’64
ş.+1 zikr ‘anılmaya değer’136
ş.+1 hayret ‘hayrete değer’397,
ş.+1 mükafat ‘ödüle yaraşır’872
[=5]
şayet (bk. sayed)
ş. 655
[=1]
şafağ *Ar.* (şafağ): Güneş doğmadan az önce beliren aydınlık.
ş.+ın 842
[=1]
şehir *Far.* (şehir): Şehir, büyük kent.
ş.+lerden 5
ş.+lerindeki 404
[=2]
şehir (bk. şehir)
ş.+e 140
ş.+inin 338, 718
[=3]
şekl *Ar.* (şekl): Biçim.
ş. 378
ş.+de 102
[=2]
şems *Ar.* (şems): Güneş.
ş.+in 367
[=1]
şemsiye *Ar.* (şemsiyye): Güneşten, yağmurdan korunmak için kullanılan eşya
ş.+nide 591
[=1]
şen *Far.* (şen): Mutlu.
ş.+ü 306
[=1]
şer *Ar.* (şerr): Fena, kötü.
ş. 501
[=1]

şerait *Ar.* şerā’it: Şartlar.
ş.+den 254
[=1]
şerbet *Ar.* (şerbet): İçilecek tatlı şey.
ş.+ci 77
[=1]
şeref *Ar.* (şeref): 1. Yükseklik. 2. Övünme.
ş. 569
ş.+ine 254
[=2]
şerif *Ar.* (şerīf): 1. Şerefli, mübarek, kutsal. 2. Soylu, temiz.
ş.+de 239
[=1]
şey (bk. sey)
ş. 174, 598, 665, 731, 801
ş.+dir 825, 830
ş.+i 151, 455, 567
ş.+lere 441
[=11]
şeytan *Ar.* (şeyṭān): Özel ad.
ş.+ın 542
[=1]
şiddet *Ar.* (şiddet): Sertlik, katılık.
ş.+le 496
ş.+li 150, 373
[=3]
şifabahş *Ar.Far.b.* (şifā-baḥş): Şifa veren, iyileştiren.
ş. 129
[=1]
Şikago *İng.* (Chicago; Y Σικάγο Şikago): Yer adı.
ş. 338
[=1]
şimal *Ar.* (şimāl): Sol, sol taraf. 2. Coğr. Kuzey.
ş. 79, 80
ş.+i 16, 160
[=4]
şimdi *T.* : Şu anda.
ş. 181, 199, 202, 290, 343, 421, 730, 791, 827, 837, 870
ş.+ki 453, 473, 494, 612
ş.+ye 646, 676
[=17]
şirin *Far.* (şīrīn): Sevimli
ş. 75, 140

[=2]
şirket *Ar.* (şirket): 1. Ortaklık. 2. Ticaret için meydana gelen kurul.
ş.+in 579
[=1]
şitap *Far.* (şitāb): Acele, sürat, çabukluk.
ş. 635
[=1]
şo *T.* (şu <şol <uşol, halk dilinde şo): Bu sözcüğüne göre yerde, zamanda ya da söz zincirinde biraz uzak olanı belirten gösterme sıfatı
ş. 794
[=1]
şöhret *Ar.* (şöhret): Ün, ad yapma.
ş. 457, 458
[=2]
şöyle- (bk. söyle-)
ş.-mek 297
[=1]
şöz (bk söz)
ş.+lerde 243
[=1]
şu (bk. şo)
ş. 60, 108, 243, 367, 371, 490, 507, 699, 753, 785, 797, 855, 855, 870, 909
ş.+dır 711
ş.+rada 906
ş.+rasında 855
[=18]
şua *Ar.* (şu'ā): 1. Işın, Güneş'ten veya başka bir ışık kaynağından uzanan tel tel ışıklar. 2. Vektör.
ş.+ları 848
ş.+larının 385
[=2]
şual *Ar.* (su'āl): 1. Sorma, sorulma, soruşturma, soru. 2. Sorulan şey. 3. Dilenme, dilencilik.
ş. 880
[=1]
şube *Ar.* (şu'be): Bölük, şube.
ş.+si 32
[=1]
şükr *Ar.* (şükr): Minnettarlık.
ş. 489
[=1]

şüphe *Ar.* (şübhe): Küşku, şüphe.
ş. 762
ş.+li 341
ş.+sizedir 428
[=3]
şürür *Ar.* (sürür): Sevinç.
ş.+le 555
[=1]
=T=
ta *T.* : Abartılı bir şekilde uzaklık anlatır.
t. 464, 676
[=2]
tabi *Ar.* (tabī): 1. Tabiatla, yaradılışla ilgili. 2. Olağan, alışılmış. 3. Doğa.
t. 12
t.+at 627
t.+atı 607
t.+atın 142
t.+atlarına 627
t.+yatı 601
[=6]
tabii (bk. tabi)
t. 300, 441, 560, 746, 757
t.+dir 420
t.+si 719
[=7]
tabir *Ar.* (ta'bīr): İfade, anlatma.
t. 830
[=1]
tabiyat (bk. tabi)
t. 611, 684
t.+dır 669
t.+ı 603, 604, 617, 640, 675, 675, 675
t.+ımızın 688
[=11]
tac *Ar.* (tāc): Süslü başlık.
t.+u taht 560
[=1]
tadbiķ *Ar.* (taṭbīķ): 1. Uydurma, uydurulma, yakıştırma. 2. Benzetme.
t. 647
[=1]
tağyir *Ar.* (tağyīr): Başkalaştırma; değiştirme; bozma.
t.+i 8
[=1]

tahkir *Ar.* (taḥkīr): 1.Hakaret etme. 2. Hor görme, küçük görme.

t. 474

[=1]

tahlis *Ar.* (taḥlīs): Kurtarma, kurtarılma.

t. 697

[=1]

tahrif *Ar.* (taḥrīf): 1. Harflerinin yerini değiştirme, bozma, kalem oynatma, değiştirme. 2. bir ibarenin manasını değiştirme.

t.+le 8

[=1]

tahrir *Ar.* (taḥrīr): Yazma, yazılma.

t. 15

[=1]

tahsil *Ar.* (taḥşīl): 1. Hâsıl etme, edilme, ele geçme, geçirilme. 2. Vergi toplama. 3. İlim görme.

t. 487

t.+i 301

t.+ine 286

[=3]

tahsin *Ar.* (taḥsīn): 1. Güzel bulup takdir etme, beğenip alkışlama. Güzelleştirme güzel kılma.

t.+dirler 64

[=1]

tahsis *Ar.* (taḥşīs): Bir şeyi birine veya bir yere mahsus kılma, ayırma.

t.+atdan 56

t.+le 60

[=2]

taht *Ar.* (taḥt): 1.Alt, aşağı. 2. Elde.

t. 560

t.+ı 31, 367

t.+ında 80

t.+el zemin 399

[=5]

taķım *T.* : Bir işte ya da bir yerde kullanılan eşya ve aygıtların tümü.

t.+ları 163

[=1]

taķripen *Ar.* (taḥrībēn): Aşağı yukarı.

t. 161, 772

[=2]

taķsim *Ar.* (taḥsīm): Bölme, bölüşürme.

t. 25

[=1]

taleb *Ar.* (ṭaleb): İsteme, dileme.

t.+in 895

[=1]

talebat (bk. talebe)

t. 27

[=1]

talebe *Ar.* (ṭālib'in c.): 1. İstekliler. 2. Öğrenci.

t. 27

[=1]

talep (bk. taleb)

t. 496

[=1]

talie *Ar.* (ṭā'liye): Sonra gelen.

t. 152

[=1]

talim *Ar.* (ṭā'lim): Öğrenme, öğretme.

t.+u terbie 'eğitim ve

öğretim'28

[=1]

tallar *Alm.* (taler/thaller) "1519 yılından itibaren kullanılan gümüş para birimi, dolar, birçok dilde dolar şeklinde yazılır.

t. 875, 876

[=2]

tam *Ar.* (ṭāmm): Bütün.

t. 446, 449, 605, 645

[=4]

tamir *Ar.* (ṭā'mīr): Onarma, düzeltme.

t.+e 404

t.+le 69

[=2]

Tamsa : Yer adı.

t. 2

[=1]

tanı-T. : Tanımak.

t.-rmısın 661

t.-yamadıklarından 340

[=2]

tanzim *Ar.* (tanẓīm): Düzeltme, düzenleme, düzen verme, yoluna koyma.

t. 96

t.+ü tashih 53

[=2]

Taqrı T. : Allah, Tanrı.

t. 233
[=1]
taraf *Ar.* (taraf): Yan, yön.
t.+da 178
t.+dan 127, 853
t.+ı 193
t.+ında 300
t.+ından 28, 31, 53, 67, 72, 96,
130, 435, 484, 642, 902
t.+lardan 199
t.+lı 76
[=18]
tarif *Ar.* (ta'rîf): 1. Tanım. 2. Bir işin
yapılış yöntemini açıklama ve
belirtme.
t. 30, 242, 868
[=3]
tarih *Ar.* (târih): Tarih, önemli günleri
belirtir.
t. 108, 902
t.+de 653
t.+e 9, 10
t.+i 69, 80, 81, 666
t.+inden 136
t.+lidir 139
[=11]
tarla *T.* : Tarıma elverişli toprak
parçası
t.+lar 178
[=1]
tarz *Ar.* (tarz): Şekil, biçim. 2. Usul.
t.+ı 102, 279, 330, 757
t.+ile 784
[=5]
tashih *Ar.* (taşhîh): 1. Sağlığını iade
etme, iyi etme. 2. Yanlışı doğrultma
düzeltme.
t. 53, 244
t.+ine 327
[=3]
tastik *Ar.* (taşdik): 1. Doğrulama,
gerçeklendirme, gerçek olduğunu
söyleme. 2. Onaylama.
t. 10
[=1]
tasvir *Ar.* (taşvir): 1. Resmini yapma.
2. Resim, figür, porte. 3. ed. Yazıyla
tarif etme.
t. 182

[=1]
tatbiğ (bk. tadbik)
t. 330, 438
t.+atı 392
t.+dan 407
[=4]
tatlat *Ar.* (ta'dilât, ta'dil'in c.): 1.
Doğrultmalar, doğrulamalar. 2.
Değişiklikler.
t.+dan 100
[=1]
tauğ *T.* (tavuk): Kümes hayvanı.
t. 146
[=1]
tavr *Ar.* (tavr): 1. hal, eda, gidiş;
davranış. 2. Yapmacık; gösteriş,
büyüklük.
t. 773
[=1]
tavsie *Ar.* (tavsiye): 1. Vasiyet
bırakma. 2. Sipariş etme, ısmarlama.
3. Öğütlenme. 4. Kayırma.
t. 910
[=1]
tayin *Ar.* (ta'yîn): 1. Ayırma, belli
etme. 2. Bir memuriyete koyma,
atama. § ~ etmek: Belli etmek,
göstermek
t. 31
t.+i 94
[=2]
tazyik *Ar.* (tazyîk): 1. Daraltma,
daralma. 2. Darlaştırma, sıkıştırma. 3.
Zorlama, baskı. 4. Sıkıntı verme. 5.
fiz. Basınç.
t. 373
[=1]
teacüb *Ar.* (ta'accüb): Şaşakalma.
t. 601
t.+ini 143
[=2]
teahüd *Ar.* (te'âhüd): Sözleşme,
antlaşma.
t.+i 45
[=1]
teakip *Ar.* (ta'kîb): 1. Arkasına
düşme, arkasından gitme veya gelme.
2. Kovalama.
t. 408

[=1]
teali *Ar.* (teāli): Yükselme, ululanma.
t. 499
[=1]
tealim (bk. talim)
t.+u 291
[=1]
teallukat *Ar.* (ta'allukat): 1. Hısımlar, akraba. 2. İlgiler, ilişkiler.
t.+ı 306
[=1]
teassub *Ar.* (ta'aşsub): Birine taraftarlık etme. 2. Kendi dinini çok üstün tutarak başka dinden olanlara düşman olma.
t.+ı 324
[=1]
teasub (bk. teassub)
t.+ı 257
[=1]
teayin (bk. tayin)
t. 464
[=1]
teayüş *Ar.* (ta'ayyüş): Yaşama, geçinme.
t.+imizi 330
[=1]
tebdil *Ar.* (tebdil): Değiştirme, değiştirilme, başka bir hale getirme.
t. 403
t.+i 419
[=2]
tebeddulat *Ar.* (tebeddülāt): Değişiklikler, değişiklik.
t. 396
[=1]
teberrüd *Ar.* (teberrüd): Soğuma.
t. 373, 380
[=2]
tebessüm *Ar.* (tebessüm):Gülümseme.
t. 821
[=1]
tebid *Ar.* (teb'īd): 1. Uzaklaştırma, uzaklaştırılma, uzağa sürme. 2. Kovma.
t.+idir 542
[=1]
tebrık *Ar.* (tebrık): Kutlama.
t. 64

[=1]
tecerrüd *Ar.* (tecerrüd): 1. Soyunma, çıplak olma. 2. Her şeyden boş olma, her şeyden uzak olma. 3. Bekâr kalma, evlenmeme.
t.+i 379
[=1]
techiz *Ar.* (teçhiz): Cihazlama, lüzumlu şeyleri tamamlama; donatma, donatım.
t. 446
[=1]
tedavül *Ar.* (tedāvül): Elden ele gezme, dolaşma, kullanılma.
t.+inin 340
[=1]
tedbir *Ar.* (tedbir): Önlem.
t.+den 60
[=1]
tedkik *Ar.* (tedkik): Dikkatle araştırma, araştırılma, inceden inceye yoklama, inceleme.
t. 423, 601
t.+inden 342
[=3]
tesir *Ar.* (te'sīr): 1. Alamet, nişan bırakma. 2. İşleme, dokunma; içe işleme, etki.
t.+i 395
t.+ine 374
[=2]
teesis *Ar.* (te'sīs): Esas koma, temel atma, kurma; kuruluş, kurum.
t. 628
[=1]
teesüf *Ar.* (te'essüf): Eseflenmek, kederlenme, tasalanma; acıma.
t. 42
[=1]
teesür *Ar.* (te'essür): 1. Kederli ve üzüntülü olarak hissetme, içlenme. 2. Bir şeyin tesirini duyma. 3. Acı, keder duyma.
t.+lerden 207
[=1]
teesüs *Ar.* (te'essüs): Temelleşme, yerleşme, kökleşme. 2. Kurulma.
t. 40
[=1]

teeyid *Ar.* (te'yīd): 1. Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma. 2. Doğru çıkarma, doğrulama; destekleme.

t. 431, 472

[=2]

teferruat *Ar.* (teferru'āt): Ayrıntılar.

t.+ı 256

[=1]

tefeyüz *Ar.* (tefeyyüz): Feyiz bulma, ilerleme, yükselme.

t. 649, 666, 682, 686

t.+e 610

[=5]

tefriķ *Ar.* (tefriķ): Ayırma, seçme, ayırt etme.

t. 20, 200

t.+i 131, 391

[=4]

teftiş *Ar.* (teftiş): 1. Gereği gibi sorup araştırma, sorulup araştırılma; bir şeyin doğrusunu bulmak için her tarafı arayıp tarama. 2. Muayene, kontrol.

t. 601

[=1]

tekalif *Ar.* (tekālīf teklīf'in c.): 1. Teklifler. 2. Vergiler.

t.+i 41

[=1]

tekemmül *Ar.* (tekemmül): Kemale gelme, kemal bulma, olgunlaşma.

t.+i 426

t.+ine 319

[=2]

teklif (bk. tekalif)

t. 879

[=1]

tekmil *Ar.* (tekmil): 1. Kemale erdirmeye. 2. Bitirme bitirilme, tamamlama, tamamlanma. 3. Tam eksiksiz. Bütün, hep.

t. 87, 281, 314, 317, 318, 329, 743

t.+en 634

[=8]

tekrar *Ar.* (tekrir): Terarlama.

t. 709, 762, 762, 864

[=4]

telakķi *Ar.* (telākķi): 1. Alma, kabul etme. 2. şahsi anlayış, şahsi görüş.

t. 424

[=1]

telaş *Ar.* (telāř): Endişe, kaygı, tasa.

t. 750

[=1]

teleķķi (bk. telakķi)

t. 268

[=1]

tembih *Ar.* (tenbīh): Uyarma, uyarı.

t.+iniz 764

[=1]

temel *Y*: En önemli, belli başlı.

t. 530

t.+idir 579

t.+lerinden 412

[=3]

temenni *Ar.* (temennī): Dileme, dilek, istek.

t. 17, 910

t.+ye 905

[=3]

temeyüz *Ar.* (temeyyüz): Kendini gösterme, sivrilme, benzerlerinden farklı olma.

t. 128, 649, 666, 686

[=4]

temin *Ar.* (Te'mīn): 1. Güvenlik hissi verme. 2. Sağlama. 3. Elde etme. 4. Sağlama.

t. 332, 735

t.+i 60

[=3]

temiz *T*: Kirli karşıtı.

t. 375, 895

t.+lediğimi 729

t.+ler 765

[=4]

ten *Far.* (ten): 1. İnsan vücudunun dış yüzü. 2. Gövde, vücut, beden.

t. 696

t.+e 553

[=2]

tenakūř *Ar.* (tenākūř): Azalma, eksilme.

t. 362

[=1]

tenbih (bk. tembih)

t. 774

t.+atı 354

[=2]
teneffüs *Ar.* (teneffüs): Neseף, soluk alma.
t.+lerinde 362
[=1]
tenezül *Ar.* (tenezzül): Kendine aykırı düşen bir işi veya durumu kabul etme, alçalma inme, aşağılama.
t. 465
[=1]
tenvir *Ar.* (tenvîr): Işıklandırma, aydınlatma.
t. 191
[=1]
tenzil *Ar.* (tenzîl): İndirme, azaltma, aşağı düşürme.
t. 413, 469
[=2]
tepe (bk. depe)
t.+sinde 141
[=1]
ter *Far.* (ter): Yaş, ıslak.
t. 859
[=1]
terakkiyat *Ar.* (terakkiyât): 1. Yukarı kalkmalar, yükselmeler. 2. İlerlemeler, gelişmeler.
t.+ı 416
t.+ımı 408
[=2]
terbie *Ar.* (terbiye): 1. Eğitim. 2. Görgü.
t. 28, 296
t.+i medeniye ‘medeni eğitim’253
[=3]
terbiye (bk. terbie)
t. 285, 286, 302, 437, 448, 455
t.+den 285, 295
t.+i medenie/medeniye 255, 256, 258, 260, 262, 267, 330, 433, 444
t.+lerinin 454
t.+li 449
t.+si 283
t.+sine 291, 295
t.+sinin 447
[=23]

terceme *Ar.* (terceme): Tercüme, çevirme (dilden dile).
t.+leri 96
[=1]
tercih *Ar.* (tercîh): Beğenme.
t. 514, 518
[=2]
tereķķi (bk. terakķi)
t. 272, 610
[=2]
terk *Ar.* (terk): Bırakma, vazgeçme.
t. 122, 483, 609
[=3]
terkib *Ar.* (terkib): 1. Birkaç şeyi birleştirip karışık bir şey meydana getirme. 2. Birkaç şeyden meydana getirilmiş şey. 3. gr. Birleştirme. 4. kim. Sentez.
t. 388
[=1]
tersim *Ar.* (tersîm): Resmetme, resmedilme, resmini yapma, yapılma, resmini çizme.
t. 78, 745, 754, 769, 785, 798, 832
[=7]
tertip *Ar.* (tertîb): 1. Dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma. 2. Dizgi. 3. Sıra, dizi, düzen.
t. 723
[=1]
teselli *Ar.* (tesellî): Avutma, avundurma.
t.+si 824
[=1]
teshil *Ar.* (teshîl): Kolaylaştırma.
t. 574
[=1]
tesir (bk. teesir)
t.+i 174
t.+inde 367
[=2]
tesmiye *Ar.* (tesmiye): 1. Ad koyma, adlandırma, isim verme. 2. Besleme çekme.
t. 618
[=1]
tessadüfen *Ar.* (teşādüfen): Rarstgele.
t. 659

[=1]
tesviye *Ar.* (tesviye): 1. Beraber etme, düz etme, düzleme. 2. Ödeme. 3. Hükümetçe bir yere gönderilen erlere bilet yerine geçmek üzere verilen bilet. 4. Neticeye bağlama, sonuçlandırma.
t. 35
[=1]
teşebbüs *Ar.* (teşebbüs): 1.(işe) girişme, el atma. 2.Girişkenlik. 3.Önce davranış.
t.+inde 460
[=1]
teşekkür *Ar.* (teşekkür): Şükretme.
t.+i 906
[=1]
teşkil *Ar.* (teşkil): 1. Bir şeye şekil, suret verme. 2. Meydana getirme oluşturma, ortaya çıkarma. 3. Yapım, kuruluş.
t. 147, 303, 327, 400, 412, 573, 617, 841
t.+atı 48
[=9]
tevatun *Ar.* (tavaṭṭun): Yerleşme, yurtlanma.
t. 14
[=1]
tevazu *Ar.* (tevāzu‘):Alçak gönüllülük gösterme.
t.+y1 690
[=1]
tevcih *Ar.* (tevcīh): 1. Çevirme, yöneltme, döndürme. 2. Söz atma, bakma.
t. 201, 395
[=2]
tevdi *Ar.* (tevdī‘): 1. Bırakma emanet etme 2. Vedalaşma.
t. 45
[=1]
tevzii *Ar.* (tevvī‘): Dağıtma, üleştirme ile ilgili.
t. 54
[=1]
teyze *T.* : Bir kimseye göre annesinin kız kardeşi.
t.+ne 507
[=1]

tezyinat *Ar.* (tezyīnāt tezyin’in c.): Süsler, bezekler.
t.+1 76
t.+ın 315
[=2]
tıpkı *T.* : Bir şeyin, eşi benzeri.
t. 675
t.+sı 679
[=2]
ticaret *Ar.* (ticāret): Alım-satım.
t. 13, 159
t.+i 35
[=3]
tişekekli *T.Ar.b.* (dişi+ehlī): Dişili.
t. 86
[=1]
Titanes : Özel ad.
t. 633
[=1]
tobrağ (*ET, OT* toprak): Yer kabuğunun toz durumuna gelmiş yüzey bölümü.
t. 174
[=1]
toğrı (bk. doğru)
t. 242
[=1]
toğan- (*OT* tokın-, *Osm. T.* dokun-): Dokunmak
t.-arağ 805
t.-madım 735
[=2]
toksan (*ET* toksun ~ tokson ~ toksan <tokuz on *Osm. T.* doksan): Sayı, rakam.
t.+1 512
[=1]
topla- *T.* : Toplamak.
t.-maya 654
t.-nırsa 655
t.-nmağ 649
t.-yarağ 367
t.-yorum 250
[=5]
topografia *Y* topografia: (topos yer, graphein yazmak) engebelerini belirtecek biçimde bir kara parçasını, kağıt üzerinde çizgilerle gösterme işi.
t. 902

[=1]
toprak (bk. tobrağ)
t.+ını 610
[=1]
toz *T.* : Çok küçük parçacıklara bölünmüş herhangi bir madde.
t.+u 387
[=1]
Triada : Özel ad.
t. 635
[=1]
troparion *Y* (Τροπάριον troparion): Ortodoksların kutsal ayini sırasında ölçülü, kısa ilahi okuyan kişi.
t.+ları 199
[=1]
tualet *Fr.* (toille+ette)> tuvalet: İnsanın dışkısıyla idrarını boşalttığı yer, abdesthane.
t.+leri 354
[=1]
tücarî (bk. ticaret)
t.+e 279
t.+ede 57
[=2]
tüken- *T.* : Tükenmek.
t.-mez 362
[=1]
tünel *Fr.* : Taşımacılıkta kullanılan dar, uzun yapay ya da doğal yer altı geçidi.
t.+inin 400
[=1]
Türkçe *T.* (Türkçe): Ural-Altay dil ailesinden olan Türk dili.
t. 263
[=1]
=U=
uç *T.* : Uzun bir şeyin baş ya da son noktası.
u.+ında 66
u.+unda 641
[=2]
ucuz *T.* : Pahalı karşıtı.
u. 388, 392
[=2]
uçıcı *T.* (uçucu): Buhar ya da gaz durumuna geçebilen.
u. 391

[=1]
udrogonon *Y* ύδρογόνον: Hidrojen.
u.+dan 379
u.+ı 379
[=2]
ufağ *T.* : İri karşıtı.
u. 69, 259, 486, 519, 731, 809, 855, 855
[=8]
uğur (*OT* oğur, *Osm. T.* uğur): Erek, yol.
u.+ına 45, 549
u.+ında 60
[=3]
uğrat- *T.* : Uğratmak.
u.-ır 537
[=1]
uğraş- *T.* : Uğraşmak.
u.-acak 442
[=1]
ula *Ar.* (ūlā): Birinci, ilk.
u.+da 373
[=1]
ulema *Ar.* ('ulemā'): Alimler, ilim sahipleri, bilginler.
u.+sından 490
[=1]
ulum *Ar.* ('ulūm, ilm'in c.): İlimler, bilgiler.
u.+u funun 'ilimler ve fenler'457
[=1]
ulviyet *Ar.* ('ulviyyet): Yükseklik, büyüklük.
u.+i 271
[=1]
umum *Ar.* ('umūm): 1. Genel olma. 2. Hep, bütün, cümle, herkes. 3. Bütün insanlar, bütün halk.
u. 64
u.+ie 213, 219
u.+ileşdirmemeli 426
u.+iye 257, 279
u.+iyet 461, 494
u.+iyetle 306
[=9]
umur *Ar.* ('umūr emr'in c.): İşler, hususlar, maddeler, şeyler.

u.+1 57, 574
[=2]
un *T.* : Öğütülerek toz durumuna getirilmiş tahıl.
u. 54
[=1]
unud- *T.* (unut-): Unutmak.
u.-arak 857
[=1]
unut- (bk. unud)
u.-miş 854
[=1]
Uranos *Y.* (Uranüs): Gezgen adı.
u. 629
[=1]
uslu *T.* : Yaramaz karşıtı.
u. 594
[=1]
usta *Far.* : Bir zanaatı gereği gibi öğrenmiş ve kendi başına yapabilen kimse (bk. ustad).
u. 249
[=1]
ustad *Far.* (üstād): 1. Muallim, öğretmen; usta, sanatkâr. 2. Bir ilim veya sanat alanında üstün yeri olan kimse.
u.+larını 750
[=1]
usul *Ar.* (usūl): 1. Asıllar, kökler. 2. Önce öğrenilmesi gereken esas, başlangıç bilgi. 3. Başlangıç. 4. Yol, yöntem, tertip, metot, nizam, kaide, düzen. 5. Birinin soyundan gelme kimseler; ana veya baba tarafından atalar.
u. 402
u.+ca 884
u.+1 609
u.+i 404, 621, 627, 646
u.+lardan 380
[=8]
uyku *T.* : Dinlenme durumu.
u.+ya 842
[=1]
uyanık *T.* : Uyanmış.
u. 818
[=1]
uyu- *T.* : Uyumak.

u. 818, 828
u.-mayarak 788
u.-yacaksınız 353
u.-yormusun 728
[=5]
uzak *T.* : Yakın karşıtı.
u. 6, 30, 130, 165
u.+dan 172
[=5]
uzun *T.* : Kısa karşıtı.
u. 413, 432
[=2]
=Ü=
üç *T.* : Sayı, rakam.
ü. 490
ü.+üncüside 94
ü.+üncüside 493
[=3]
üdeba *Ar.* (üdebā' edib'in c.): Edipler, yazarlar.
ü.+dan 500
[=1]
ümid *Far.* (ümīd): Umut, umma.
ü. 207
ü.+i 501
[=2]
ünvan *Ar.* ünvan: 1. Ad, isim, san. 2. Şöhret.
u.+1 59
[=1]
Ürgüb : Yer adı.
ü. 5, 34, 36, 53, 59, 149, 170
ü.+de 47, 65, 154
ü.+in 106
[=11]
Ürgüp (bk. Ürgüb)
ü. 1, 4, 12
ü.+de 74, 92
ü.+te 86
[=6]
Ürküb (bk. Ürgüb)
ü. 159
ü.+de 136
ü.+den 171
ü.+in 140
[=4]
Ürküp (bk. Ürgüb)
ü. 5
[=1]

üst *T.* : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.

ü. 766
ü.+ü 198
ü.+üne 310
[=3]

Üzenke : Yer adı.

ü. 2
[=1]

üzere (*ET öze* 'üst' ve *+re* 'yön' ekinin birleşmesinden doğmuş *üzere* kelimesinden gelir *üzre* kısaltılmış şeklidir): Koşul bağlacı görevindedir.

ü. 265, 507
ü.+dir 261
[=3]

üzeri *T.* : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.

ü.+nde 75, 80, 81, 184, 745, 809
ü.+nden 459
ü.+ne 108, 158, 387, 482, 520, 523, 655, 665, 671, 687, 841, 882
[=19]

üzre (bk. üzere)

ü. 39, 44, 94, 134, 877
[=5]

üzüm *T.* : Bitki adı.

ü.+ler 147
[=1]

=V=

vad *Ar.* (va'd): 1. Söz verme, üstüne alma. 2. Yapılmasına söz verilen şey.

v.+e 233
v.+in 709
v.+ini 899
[=3]

vahdet *Ar.* (vaḥdet): 1. Yalnızlık, teklik, birlik. 2. tas. Allah'a yakınlık, Allah'a ulaşma.

v.+i 626, 629, 634
[=3]

vahi *Ar.* (vāhi): Boş, manasız, faydasız, ehemmiyetsiz.

v. 326
[=1]

vahşi *Ar.* (vaḥṣī): Yabani, insandan kaçan.

v. 482, 613

[=2]

vaḥar *Ar.* (vaḥār): Ağırbaşlılık, temkinlilik.

v.+lı 860
[=1]

vaḥıt *Ar.* (vaḥıt): 1. Vakit, zaman. 2. Saat, günün muhtelif saatleri. 3. Mevsim. 4. Münasip, uygun zaman. 5. Boş zaman. 6. Geçim. 7. Çağ, zaman. 8. Fırsat. 9. Belirtilen zaman.

v. 10, 70, 146, 195, 202, 624, 664, 686, 751, 832, 847, 852
v.+da 252
v.+ıda 857
v.+lar 38
[=15]

vaḥı *Ar.* (vāḥı): 1. Vuku bulan, olan, düşen; olagelen, rastlayan. 2. Geçen çemiş olan.

v. 905
[=1]

vaḥıt (bk. vaḥıt)

v.+ın 719
v.+ında 84
v.+ıta 85
[=3]

valide *Ar.* (vālide): Doğuran; ana.

v. 519
[=1]

Validetullah : Özel ad.

v. 272
[=1]

vaptiz *Y* (βάπτισι vaftisi): Hıristiyan dininde, bir kimseyi ilk günahı silmek ve Hıristiyanlaştırmak amacıyla suya daldırma ya da üzerine su serpme biçiminde yapılan kutsal tören.

v. 137
[=1]

var *T.* : Yok karşıtı.

v. 288, 315, 404, 761, 807, 845, 889
v.+dır 26, 65, 81, 160, 161, 172, 324, 393, 425, 633, 740

v.+dırki 165
v.+idi 733

v.+mı 233, 236, 355
v.+se 243

[=24]

var- *T.* : Varmak.

v.-sın 509

[=1]

varid *Ar.* (vārid): 1. Gelen, vasıl olan, erişen. 2. Bir şey hakkında çıkan, söylenen, olması beklenen, olabileceği düşünülen.

v. 685

[=1]

varidat *Ar.* (vāridāt varide'nin c.): Gelir (yıllık, aylık...).

v.+ının 60

[=1]

varis *Ar.* (vāris): Mirasçı, kendisine miras düşen.

v.+ini 701

[=1]

vasf *Ar.* (vaşf): 1. Nitelik, bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hal, sıfat. 2. Bir kimsenin veya şeyin durumunu, anlatarak tarif etme. 3. Övme.

v.+a 371

[=1]

vasıda *Ar.* (vāsīta): 1. Aracı, arada bulunan, araya giren. 2. Alet, araç.

v.+ı 542

v.+sı 373

[=2]

vasıta (bk. vasıda)

v.+lar 621, 631

v.+sı 367, 376, 390, 393

[=6]

vasi *Ar.* (vāsi'): Geniş; açık; enli; bol.

v. 75

[=1]

Vasileios A. : Özel ad.

v. 80, 92, 93

[=3]

vaşıl *Ar.* (vāşıl): Erişen, ulaşan, kavuşan.

v. 188

[=1]

vatan *Ar.* (vaṭan): Yurt.

v.+daşlarımıza 'yurttaş' 907

v.+daşlarımızdan dipnot 1

v.+ı 909

v.+ın 35, 540

v.+ına 304

v.+ını 609

v.+perverane 'vatansever' 122

[=8]

vay *Far.* (vāy): Şaşma ünlemi.

v. 590, 592, 839

[=3]

vaz *Far.* (va'z): 1. Bir kimseye kalbini yumuşatacak, kendisini iyiliğe sevk edecek surette söz söyleme. 2. Dini öğüt.

v. 60, 374, 710, 766

v.+ü 404

[=5]

vazife *Ar.* (vazīfe): Görev, iş.

v. 906

v.+i ıslahiye 'iyileştirme görevi' 300

v.+i asliye 'asıl görevi' 303

v.+i muhimme 'önemli görevi'

345

v.+lerini 284

v.+sine 304

v.+sini 189

v.+siz 152

v.+yi 413, 496

[=10]

vaziyet *Ar.* (vaz'ıyyet): Durum, duruş.

v.+i 422

[=1]

ve *T.* : Bağlaç

v. 2, 3, 3, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 16, 18, 18, 19, 21, 23, 24, 27, 27, 28, 28, 29, 31, 34, 35, 35, 36, 37, 37, 38, 40, 40, 42, 49, 49, 50, 54, 54, 54, 54, 60, 60, 64, 66, 68, 68, 70, 71, 75, 75, 76, 77, 79, 83, 86, 86, 86, 87, 94, 95, 96, 99, 100, 100, 101, 103, 104, 104, 104, 122, 127, 128, 129, 129, 130, 131, 138, 140, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 149, 150, 151, 152, 154, 157, 158, 159, 163, 163, 163, 165, 165, 171, 173, 174, 174, 178, 181, 184, 185, 187, 190, 193, 195, 196, 201, 206, 207, 207, 207, 216, 227, 254, 254, 254, 256, 257, 257, 257, 258, 259, 264, 267, 272, 272, 272, 279, 279, 279, 280, 283, 284, 285, 286, 287, 293, 296, 296, 298, 298, 301, 302, 302, 302, 304, 306, 306, 307, 307, 309, 310, 310, 312,

314, 315, 315, 319, 319, 320, 321, 321, 321, 323, 324, 324, 325, 326, 327, 329, 329, 330, 330, 331, 339, 359, 361, 366, 369, 373, 375, 375, 392, 392, 393, 396, 398, 401, 402, 403, 404, 406, 414, 419, 422, 424, 430, 433, 434, 435, 441, 441, 444, 454, 458, 475, 485, 485, 559devlet.i, 560, 562, 576, 589, 601, 604, 608, 609, 610, 610, 610, 611, 611, 614, 614, 615, 617, 618, 622, 622, 625, 625, 627, 631, 631, 632, 632, 636, 636, 642, 645, 645, 646, 649, 649, 650, 651, 652, 654, 659, 666, 666, 667, 667, 670, 673, 676, 677, 678, 681, 682, 682, 684, 686, 687, 688, 689, 703, 718, 721, 722, 723, 729, 732, 744, 744, 746, 746, 746, 750, 750, 754, 764, 769, 772, 772, 781, 785, 788, 790, 791, 800, 801, 804, 804, 804, 808, 808, 809, 814, 825, 827, 838, 839, 841, 843, 843, 849, 852, 857, 858, 869, 882, 889, 890, 891, 894, 894, 894, 895, 895, 898, 899, 902, 903, 904, 906, 907, 910, 1, 690

v.+de 449

[=335]

vech *Ar.* (vech):1. Yüz, surat, çehre. 2. Üst, satıh, düz, yüz. 3.Ön, alın. 4.Üslup, tarz. 5.Sebeb, vesile, münasebet.

v.+ile 8

v.+le 461

[=2]

vefa *Ar.* (vefā): 1.Sözünde durma, sözünü yerine getirme. 2. Ödeme.

v.+sı 443

[=1]

vefat *Ar.* (vefāt): Ölüm, ölme (yalnız insan hakkında).

v. 689

v.+ında 121

[=2]

vekil *Ar.* (vekīl): Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı veya yetki verdiği kimse.

v.+im 524

[=1]

velhasıl (bk. elhasıl)

v. 461

[=1]

ver- *T.* : Vermek.

v. 795

v.-di 238

v.-eceğim 881

v.-ecek 630

v.-en 550

v.-eyim 513

v.-ir 230, 605, 620, 667

v.-irse 544, 653

v.-irsin 833

v.-iyorsun 512

v.-medimki 867

v.-mek 685, 884

v.-melisiniz 875

v.-meyecek 789

v.-meyen 291

v.-meyerek 442

v.-meyorlar 417

v.-meyorsun 779

v.-mez 593

v.-mişdir 342, 665

v.-selerdi 441

v.-sin 189

v.-ub 569

[=29]

vergi *T.* : Kamu hizmetlerine harcanmak için topladığı para.

v.+leri 87

[=1]

veril- *T.* : Verilmek.

v.-en 295

v.-melidir 450

[=2]

vesile *Ar.* (vesīle): 1. Yol, vasıta. 2. Fırsat, elverişli vaziyet.

v.+i 575

[=1]

Vesileos A. : Özel ad.

v. 71

[=1]

vezaif (bk. vazife)

v.+i 414

[=1]

veznedar *Ar.Far.b.* (vezne-dār): Vezne memuru, sandık emini.

v. 589

[=1]
vicud *Ar.* (vücūd): 1. Bulunma var olma. 2. Canlı gövdesi.
v.+ımı 320, 859
[=2]
vicut (bk. vicud)
v.+cede 428
[=1]
viķaye *Ar.* (viķāye): 1. Kayırma, koruma, esirgeme.
v. 146, 835
[=2]
vilayet *Ar.* (vilāyet): İl.
v.+lere 163
[=1]
Vima A. : Özel ad.
v. 193
v.+dan 200
[=2]
vuķu *Ar.* (vuķu‘): Olma, oluş, bir hadisenin çıkış şekli, cereyanı.
v. 54, 365
v.+at 293
[=3]
= Y =
ya *Far.* (ya): Bağlaç.
y. 609, 768, 820, 839, 855, 869
[=7]
yab- *T.* (yap-): Yapmak.
y.-dı 742
y.-ılmaķ 134
[=2]
yabraķ (*ET* yapırģak, *OT* yapurģak, *yalpurģak Osm. T.* yaprak): Bitki bölümü.
y.+lar 147
y.+ları 367
[=2]
yağmur *T.* : Yağış türü.
y.+ın 174
[=1]
yağod *Far.* (yāhōd): Ya da, veya anlamındaki bağlaç
y. 642
[=1]
yahod (bk. yağod)
y. 301, 610, 687, 777
[=4]
yahot (bk. yağod)

y. 7
[=1]
Yahudi *Ar.* Yahūdī: Özel ad.
y.+lerce 625
[=1]
yaķ- *T.* : Yakmak.
y.-maķ 365
y.-ılır 482
[=2]
yaķala- *T.* : Yakalamak.
y.-yasın 807
[=1]
yaķın *T.* : Uzak karşıtı.
y. 629, 813
y.+ındaki 134
[=3]
yaķış- *T.* : Yakışmak.
y.-dı 349
[=1]
yaķlaş- *T.* : Yaklaşmak.
y.-araķ 836
y.-dı 848
y.-ıldıkda 140
y.-masının 433
[=4]
yalan *T.* : Gerçek olmayan, asılsız.
y. 233, 781
[=2]
yalınız (*ET* yalangus, yalanguz, yalguz yalģus, *OT* yalnus, *Osm. T.* yalģız ~ yaluģuz): 1. Yanında başkaları bulunmayan. 2. Zarf; sadece.
y. 135, 188, 192, 207, 314, 397, 402, 802, 809, 817, 836, 845, 892, 896, 897
[=15]
yalvar- *T.* : Yalvarmak.
y.-ırcasına 781
[=1]
yan *T.* : 1. Yön, taraf. 2. Birlikte, beraberinde olma.
y. kesiciler 404
y.+a 569
y.+ına 187
y.+ında 296, 809, 858
y.+larında 750
[=7]
yan- *T.* : Yanmak.
y.-arak 395

y.-iyor 809
[=2]
yanak *T.* : yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.
y.+ları 882
[=1]
Yanko : Özel ad.
y. 511, 515
[=2]
yanlış *T.* : Yanılgı, hata.
y.+dır 453
[=1]
yap- (bk. yab-)
y.-alım 826
y.-ayım 839
y.-dığını 786
y.-diki 663
y.-dın 759
y.-ıldığı 163
y.-ılmış 103, 131, 193, 746
y.-ınız 877
y.-iyor 742, 770
y.-iyoruz 316
y.-mak 326
y.-malı 828
y.-mayı 455
y.-mışdır 178
y.-mışlar 631
y.-mışlardır 615
y.-mışlardırki 181
[=21]
yaprak (bk. yabrak)
y.+ları 397
[=1]
yar- *T.* : Yarmak.
y.-mak 406
[=1]
yara- *T.* : Yaramak.
y.-yor 346
[=1]
yardım *T.* : Kendi gücünü ve olanaklarını başka birinin iyiliği için kullanma.
y. 327
[=1]
yarı *T.* : Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri.
y.+sı 74, 74
y.+m 847

[=3]
yarın *T.* : Bugünden sonra gelecek ilk gün.
y. 788
[=1]
yaş *T.* : 1. Doğuştan beri geçen zaman.
2. Kuru karşıtı.
y. 350
y.+ı 882
y.+ında 772
[=3]
yaşa- *T.* : Yaşamak.
y.-dığımız 329
y.-mak 564
y.-ması 361
y.-maya 323
y.-mırsada 563
y.-yabilmeleri 152
y.-yanın 577
y.-yor 851
[=8]
yat- *T.* : Yatmak.
y.-ağını 841
y.-aktan 843
y.-arak 842
y.-asın 774
y.-iyorum 776
[=5]
yavaş *T.* : Hızlı karşıtı.
y. 174, 174, 465, 465
[=4]
yavru *T.* : Yeni doğmuş insan ya da hayvan.
y.+larını 146
[=1]
yaz *T.* : Kış karşıtı.
y. 250, 718
y.+ın 149, 251
[=4]
yaz- *T.* : Yazmak.
y.-ar 655
y.-arız 691
y.-dirmek 658
y.-ı 163, 658
y.-ılar 108
y.-ılmış 731
y.-mak 285, 658
y.-masını 660
y.-maya 738

y.-mıdır 263
y.-up 665
[=13]
yek *Far.* (yek): Tek, bir.
y. 186
[=1]
yekane *Far.* (yegāne): Biricik, tek.
y. 188
[=1]
yekdiger *Far.* (yek-diger): Birbirini,
bir taraf, öbür tarafı.
y.+ine 369, 431
[=2]
yekvicud *Far.Ar.b.* yek-vücüd: Hep
birden, tek bir insan gibi.
y. 562
[=1]
yemin *Ar.* (yemīn): And.
y. 735, 737, 783
[=3]
yen- *T.* : Yenmek.
y.-di 696
y.-ilmiştir 260
[=2]
yeni *T.* : Eski karşıtı.
y. 666, 710
[=2]
Yeorgios : Özel ad.
g. 65, 121, 264, 600, 602, 636,
692
g.+ada 680
[=8]
yer *T.* : 1. Bir şeyin, bir kimsenin
kapladığı boşluk, mekân. 2. Ayakla
basılan taban.
y. 191, 193
y.+de 229, 237, 304, 326, 535
y.+e 231
y.+i 19, 21
y.+ince 765
y.+indede 22
y.+ine 367
y.+ler 475, 611
y.+lerinde 485
y.+lerine 766
y.+li 156, 765
[=19]
yeşil *T.* : Renk türü.
y. 367

[=1]
yetiş- *T.* : Yetiştirmek.
y.-direbiliyorlar 449
y.-sin 447
[=2]
yevm *Ar.* (yevm): Gün.
y.+i 44, 66, 126
[=3]
yezdān *Far.* (yezdān): 1.
(Zerdüşterde) hayır ilahı. 2. Allah.
y.+e 552
[=1]
yé- *T.* : Yemek.
y.-yeceği 857
y.-yeceğim 839
y.-yeceksin 790
y.-yeceksiniz 353
y.-yüp 315
[=5]
yıl *T.* : Sene.
y. 507
[=1]
yiğirmi (*ET* yiğirmi): Sayı, rakamın
eski karşılığı.
y. 789
[=1]
yine (*ET*.yana, yine, yine, *Osm. T.*
gene ~ yine): 1. Tekrar. 2. Öyle
olmasına karşın.
y. 187, 381, 419, 433, 435,
515, 792
[=7]
yoğ *T.* : Var karşıtı.
y. 43, 700
y.+dır 174, 229, 371, 477, 566,
578, 739
[=9]
yoğsa *T.* : Bir düşüncenin bir tutumun
ters olasılığını anlatmak için kullanılan
bağlaçtır.
y. 454, 565, 583, 684, 741,
807, 870
[=7]
yoğarı (*ET*. yokarı, *OT* yokar, yokarı,
yukarı, *Osm. T.* yokarı): Aşağı karşıtı.
y. 17
[=1]
yol *T.* : Bir yerden bir yere gitmek için
aşılan uzaklık.

y.+ı 242
y.+ına 244
[=2]
Yonan *Ar., Far.* (yūnān): Yunan (özel ad).
y.+ın 675
y.+ie 624
y.+iye 640
y.+iyede 666
y.+lılar 626
y.+lıların 684
y.+lıya 473
[=7]
Yunanistan *Ar., Far.* (Yūnān+*Far.* istān): Yunanistan (yer adı).
y. 616
y.+da 471, 472, 644
[=4]
yonca *T.* : Bitki adı.
y. 145
[=1]
yor- *T.* : Yormak.
y.-up 309
[=1]
yumuşak *T.* : Sert karşıtı.
y. 176
y.+lığından 178
[=2]
Yunaiketon : Özel ad.
y. 472
[=1]
Yunaikonitis : Özel ad.
y.+i 76
[=1]
Yunağ *T.* : Yıkılan yer.
y. 17
[=1]
yuvarlan- *T.* : yuvarlanmak.
y.-makda 883
[=1]
yüksek *T.* : Alçak karşıtı.
y. 184, 188, 471, 814
y.+liğinde 141, 401
[=6]
yüksel- *T.* : Yükselmek.
y.-miş 471
[=1]

yüz *T.* : Başta alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm.

y.+ü 810
y.+üne 889
[=2]

yüzde *T.* : Bir sayının yüze bölünen parçasını belirtir.

y. 62, 391, 512
[=3]

=Z=

zabıta *Ar.* (zābıta): Polis.

z.+nın 541
[=1]

zabt *Ar.* (zabt): 1. Sıkı tutma. 2. İdaresi altına alma, kendine mal etme. 3. Anlama, kavrama.

z. 561, 894
[=2]

zafiyet *Ar.* (za'fiyyet): Zayıflık, güçsüzlük, dermansızlık.

z.+ini 641
[=1]

zahire *Ar.* (zahıre): Gerektiği zaman harcanmak üzere ambarda saklanan hububat, yiyecek.

z.+den 156
[=1]

zahmet *Ar.* (zahmet): 1. Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık. 2. Zor, güç. 3. Yorgunluk.

z.+den 187
[=1]

zail *Ar.* (zā'il): 1. Sona eren, devamlı olmayan. 2. Geçen geçmiş olan.

z. 689
[=1]

zait *Ar.* (zā'id): 1. Artan, artıran. 2. Lüzumsuz, gereksiz. 3. mat. Artı (+).

z.+dir 292
[=1]

zalim *Ar.* (zālim): zulmeden, haksızlık eden.

z. 825
[=1]

zan *Ar.* (zann): 1. Sanma, sanı, sezme. 2. Şüphe, işkil.

z. 193, 292, 520, 524
z.+ındayım 761

[=5]
zann (bk.zan)
 z. 174
 [=1]
Zappas Z. : Özel ad.
 z. 673
 [=1]
Zappeion : Özel ad.
 z. 672, 672
 [=2]
zarar Ar. (zarār): ziyan, eksiklik.
 z. 231
 [=1]
zarfında Ar.+T. zarf+ında: Belli bir sürede anlamındaki zarftır.
 z. 72, 397, 402
 [=3]
zaruri Ar. (zarūrī): Mecburi, zorunlu (iş).
 z.+dir 553
 [=1]
zat Ar. (zāt): 1. Kendi. 2. Asıl, öz, cevher. 3. Saygıya değer kimse.
 z. 654
 [=1]
zaten Ar. (zāten): Aslında, esasen.
 z. 66, 462
 [=2]
zatiye Ar. (zātiyye): Kendine ait, kişiyle ilgili.
 z. 675
 [=1]
zehap Ar. (zehāb): 1. Gitme. 2. Bir fikre, düşünceye uyma; sapma. 3. Zihnen bir yola sapma. 4.Öyle sanma, zannetme.
 z.+dan 524
 [=1]
zehir Ar. (zehr): Ağrı, zehir.
 z. 297
 [=1]
zeka Ar. (zekā'): Algılama, feraset.
 z. 622
 [=1]
zelil Ar. (zelīl): Hor, hakir, alçak, aşağı tutulan, aşağılanan.
 z. 572
 [=1]

zeman Ar. (zemān): Zaman, vakit, çağ.
 z. 172, 308, 464, 586, 604, 620, 645, 667
 z.+a 302
 z.+da 373
 z.+dan 676
 z.+de 570
 z.+ı 465
 z.+ın 37, 329
 z.+ında 178
 z.+larda 467
 z.+le 78
 [=18]
zenci Ar. (zencī): Afrikalı, kara ırktan olan.
 z. 741, 774
 [=2]
zepze Far. (sebzī): Yeşillik, çimen.
 z.+ler 157
 [=1]
zer Far. (zer): 1. Altın. 2. Akçe, para.
 z. 157
 z.+in 534
 [=2]
zevalı Ar.T.b. (zeval+ı): Acınacak kadar kötü durumda bulunan; aciz.
 z. 297, 508, 874, 891
 [=4]
zevat Ar. (zevāt zāt'ın c.): Kişiler, kimseler.
 z.+ı muhterem 'değerli kimseler' 906
 [=1]
zevc Ar. (zevc): 1. Çift, tek karşılığı. 2. Bir çiftten her biri. 3. Karı ve kocanın her biri. 4. Koca.
 z. 513, 517
 z.+i 481
 [=3]
zevce Ar. (zevce): Nikahlı kadın, eş.
 z. 511, 515
 z.+min 354
 z.+si 642
 z.+sinin 487
 [=5]
zevk Ar. (zevk): Hoşa giden hâl, haz.
 z.+in 38
 [=1]

Zevoş : Özel ad.
z. 354
[=1]
zeynet *Ar.* (zīnet): Süs, bezek.
z.+idir 533
z.+ilen 88
[=2]
zıt *Ar.* (ẓidd): Aksi, karşıt.
z. 677
[=1]
zia *Ar.* (ziyā'): Işık, aydınlık.
z.+i 367
[=1]
ziğımet *Ar.* (zī- kıymet): Kıymetli,
değerli, bahası yüksek.
z. 163
[=1]
zıkr *Ar.* (zıkr): 1. Anma, anılma. 2.
Bildirme, bildirilme.
z. 136, 402, 639
z.+i 692, dipnot1
z.+ine 44
[=6]
zinci (bk. zenci)
z. 802
[=1]
zira *Far.* (zīrā): Çünkü, şundan dolayı
ki.
z. 183, 277, 287, 447, 498, 626,
888
[=7]
ziya (bk. zia)
z. 191
z.+ları 842

z.+sıdır 576
[=3]
ziyade *Ar.* (ziyāde): 1. Artma,
çoğalma. 2. s. Artan, fazla, kalan. 3. s.
Çok, bol. 4. s. Aşırı, fazla.
z. 232, 265, 295, 295, 603
[=5]
ziyan *Far.* (ziyān): Zarar, kayıp
(kazançtan).
z.+lını 684
[=1]
ziyaret *Ar.* (ziyāret): Birini görmeye
gitme; görüşme.
z. 151
z.+çilerin 127, 131, 133
[=4]
Zombi : Özel ad.
z. 742, 742, 820, 823, 830, 833
z.+den 829
z.+sden 798
z.+sdir 796
z.+sişi 797
z.+yi 807
[=11]
zuafa *Ar.* (zu 'afā zaīf' in c.): Zayıflar.
z.+nın 41
[=1]
zulm *Ar.* (ẓulm): 1. Bir şeyi kendi
yerinden başka bir yere koyma. 2.
Zulüm, haksızlık, eziyet.
z.+ine 632
z.+u 501
[=2]

SONUÇ

Yüksek Lisans çalışmamızın malzemesini Karamanlıların, Grek harfleriyle yazılmış bir eseri olan *Karamanlıca Bir Eser: 1914 Nevşehir Salnamesi Ürgüp Başlıklı Kısımın Ses Bilgisi* adlı metinde bazı sonuçlara varılmaktadır. Bu sonuçlar ise şöyledir:

1. Tezde mentnin transkripsiyonu yapılarak oluşturulması önerilen *millî çeviri yazı sistemine* (Pekacar, 2009: 581) küçük bir katkı sağlamaktadır.
2. İncelenen eserin alfabesinde standartlığın yakalanamadığı belirlenmekle birlikte daha önceki çalışmalarda yapılan tespitle tutarlılık göstermektedir (bk. Eckmann, 1950b, s.27-31; Eyice: 1962, 373).
3. İncelenen eserin alfabesindeki ünlüler (**a:** α-à-á-â-ă-ã-ıα-ıá-ıà. **ı/i:** ι-ì-í-î-ĩ-ĩ-ĩ-ĩ-ĩ-ĩ-η-ή-ή-ιε-ιè-ει-ει-H. **e/é:** ε-è-ě-è-é-ιέ. **o/ö:** ο-ò-ó-ò-õ-õ-ıο-ıò-ıò-ω-ώ-Ω. **u/ü:** ου-οú-οù-οù-òú-òù-òú-οũ-οũ-ıου-ıου-ıού-ıού-ıòù-ıού-ıΟΥ-ΟΥ) toplam altmış bir karakterlerle yazıldığı; ünsüzlerin (**b:** π-μπ-Π-β. **c:** δζ-ΔΖ. **ç:** τζ-TZ. **d:** δ-Δ. **f:** φ-Φ. **g/ğ/ ğ:** χ γ-Γ-Y-K. **h:** χ-X. **k/ķ:** x-K. **l:** λ-Λ. **m:** μ-M. **n:** ν-N. **η:** γγ-νγ. **p:** π-Π. **r:** ρ-P. **s/ş:** σ-ς-Σ. **t:** τ-T. **v:** β-B. **y:** γ-ĩ-ĩ-Γ-Y. **z:** ζ-Z) toplam kırk yedi karakterle yazıldığı belirlenmektedir.
4. İncelenen metinde Grek asıllı (ξ-Ξ /-ks-/, ψ-Ψ/-ps-/, θ-Θ/-th-/) çift ünsüz sesleri veren karakterlerin kullanıldığı belirlenmektedir.
5. O zamanın dili olan Osmanlı Türkçesinin yerel bir diyalekti olduğu belirlenmektedir. Metinde özellikle alıntı sözcüklerin yazımında sıkça halk ağzı unsurlarının kullanıldığı (*hevali* <Ar. havālī, *fezail* <Ar. fazā'il, *düşmen* <F düşman) belirlenmektedir.
6. Bazı alıntı sözcüklerin yazımında ise eski şekillerinin korunduğu (*mekteb* <Ar. mekteb, *maksad* <Ar. maķşad, *terceme* <Ar. terceme) belirlenmektedir.
7. Türkçe sözcüklerin yazımında (*én-* “inmek” <ET én- (EDPT), *altun* “altın” <ET. altun (EDPT), *etmek* “ekmek” <ET etmek (EDPT) eski şekillerinin korunduğu belirlenmektedir.

8. Yunanca sözcüklerin yazımında (*monastır* “manastır” <Y μοναστήρι monastiri, *metro* “metre” <Y μέτρο metro) eski şekillerinin korunduğu belirlenmektedir.
9. İncelenen metinde önceden yapılan çalışmalarda olduğu gibi Grek alfabesinde bulunan karakterlere noktalama eklemesi sonucunda Türkçe sesler verilmeye çalışılmışsa da tam bir mükemmeliyetin yakalanamadığı inceleme neticesinde (Οὐρῆιὸὺπ (b sesinin üzerinde nokta mevcuttur) *Ürgüb*, Οὐρχιὸὺπ *Ürküp*; μεζῆιὸὺρ *mezkur*, μεζῆιὸὺρ *mezgur* <Ar. mezkūr) belirlenmektedir.
10. Metinde gerek ünlülerin yazımında (ö > ü: *gözel* ~ *güzel* ~ *küzel* <Osm. T. güzel (EDPT) <ET göz el <*köz, körklü(g)> göz+el An. Ağl.: gozel ~ gözel (KBS); *u* > *o*: *mohtac* ~ *muhtac* <Ar. muhtāc) gerekse ünsüzlerin yazımında (t > d: *hatda* ~ *hatta* <Ar. hattā; *yahod* ~ *yahot* ~ *yagod* <F yāhōd) ses değişmelerinin yanında ikili kullanımların olduğu da belirlenmektedir.
11. Metinde dudak ve damak uyumu normale yakın olduğu belirlenmekle birlikte damak ve dudak uyumuna uymayan özellikle Eski Türkçe, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi döneminde görülen yuvarlaklaşmanın (*dolaşup*, *alup*) ve düzleşmenin (*uct*, *desti*, *düşünuyorsın*) etkisinin Karamanlı Türkçesinde de devam ederek dudak ve damak uyumunda aykırılığa neden olduğu belirlenmektedir.
12. Metinde “iyi” anlamına gelen Eski Anadolu Türkçesinde eyü ve Osmanlı Türkçesi Döneminde eyi ~ iyü (<ET edgü) olarak görülen bu sözcük her iki dönemde görülen şekilleriyle kullanıldığı belirlenmektedir.
13. Eski Türkçeden beri var olan /ŋ/ sesinin (*Taŋrı*, *fikriŋi*) Karamanlı Türkçesinde korunduğu ayrıca ötümlü, sürekli akıcı ve genizsi /n/ sesinin (*ehalisini*) kullanıldığı da belirlenmektedir.
14. Metinde kapalı e /é/ sesinin varlığı belirlenmiş olmakla birlikte bu sesi açıkça belirten Grek asıllı bir karakter mevcut değildir. Bu sesin varlığı metinde kullanılan sözcüklerin yazımından (*gét-* ~ *git-* “gitmek”; *éşit-* ~ *işit-* “işitmek”; *én-* “inmek”) belirlenmektedir.
15. Grek alfabesinden olan ια, ιά, ιὰ gibi ünlü diftonglarının inceltici etkisinin olduğu, Arap alfabesinden olan ك ve ق harflerinin (κιαίτν *kain* <Ar. كائن kâin, φουχαρά *fukara* <Ar. ففارا fuqarā) yazımını belirlemek amacıyla bu karakterle yazıldığı belirlenmektedir. Bu ünlü diftonguyla birlikte sözcüklerde geçen /k/ ve

22. Metinde -dIkçA zarf fiil ekinin -dIkca olarak yazılmasının yanında birde Eski Anadolu Türkçesi dönemine has -dUkdA zarf fiil ekinin düz şeklinin (*giril-dikde*) olduğu da belirlenmektedir.

Yukarıda metnin ses bilgisinden hareketle ulaşılan veriler Karamanlı Türkçesinin ağız özelliğinin dışında Eski Türkçeden-Osmanlı Türkçesi dönemine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamış olduğu belirlenmekle birlikte Karamanlı Türkçesinin ses bilgisine ve morfo-fonolojisine ilişkin genel sonuçlar vermektedir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

Aksan D (2009) *Her Yönüyle Dil* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Aksoy A (2010) *Çağdaş Yunanca Gramer* (Alfa Yayınları, İstanbul).

Anzerlioğlu Y (2003) *Karamanlı Ortodoks Türkler* (Phoenix Yayınları, Ankara).

Aygil Y (2003) *Turanlı Hıristiyanlar* (Ant Yayınları, İstanbul).

Balta E (2014) *Gerçi Rum İsek de, Rumca Bilmez Türkçe Söyleriz Karamanlılar ve Karamanlıca Edebiyat Üzerine Araştırmalar* (İş Bankası Yayınları, İstanbul).

Baykurt C (2007) *Osmanlı Ülkesinde Hıristiyan Türkler* (Karma Yayınları, İstanbul).

Caferğlu A (1995) *Orta Anadolu Ağzlarından Derlemeler* (Niğde, Kayseri, Kırşehir, Yozgat, Ankara Vilâyetleri ile Afşar, Saçıkara ve Karakoyunlu Uruklarının Ağzları), (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Clark B (2008) *İki Kere Yabancı* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).

Clauson G (1972) *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth-Century Turkish* (The Clarendon press, Oxford).

Coşkun V (2010) *Türkçenin Ses Bilgisi* (IQ Yayınları, Ankara).

Çağbayır Y (2007) *Ötüken Türkçe sözlük C. I-II-III-IV-V* (Ötüken Yayınları, İstanbul).

Develi H (2008) *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu* (Kesit Yayınları, İstanbul).

Devellioğlu F (2001) *Osmanlıca-Türkçe Lûgat* (Aydın Kitapevi, Ankara).

Eker S (2011) *Çağdaş Türk Dili* (Grafiker Yayınları, Ankara).

Ekincilikli M (1998) *Türk Ortodoksları* (Siyasal Kitabevi, Ankara).

Eren H (1999) *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü* (Bizim Büro Basım Evi, Ankara).

Ergin M (2009) *Türk Dil Bilgisi* (Bayrak Yayınları, İstanbul).

Eröz M (1983) *Hıristiyanlaşan Türkler* (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara).

Gabain A V (2007) *Eski Türkçenin Grameri* Mehmet Akalın (çev.). (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Goodwin W W (1900) *Greek Grammar* (Ginn&Company, Boston).

Gülensoy T (2007) *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü* C.I-II, (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Gülsevin G, Boz E (2004) *Eski Anadolu Türkçesi* (Gazi Kitabevi, Ankara).

Gülsevin G (2007) *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Gültekin T (2005) *Yunanca Gramer ve Diyaloglar* (Veziroğlu Kitabevi, İstanbul).

Hacıeminoğlu N (2008) *Karahanlı Türkçesi Grameri* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

İhsanoğlu E (1996) *Büyük Cihad'dan Frenk Fodulluluğuna* (İletişim Yayınları, İstanbul).

Kahya H (2015) *Yunan Harfli Türkçe Bir Dergi Angeliaforos Çocuklar İçün (1872), Giriş-İnceleme-Metin-Dizin.* (Kişisel Yayınlar, İstanbul).

Kanar M (2008) *Farsça Türkçe Sözlük* (Say Yayınları, İstanbul).

Korat G (2012) *Taş Kapıdan Taç Kapıya Kapadokya* (İletişim Yayınları, İstanbul).

Korkmaz Z (1977) *Nevşehir Yöresi ve Ağızları I. Cilt Ses Bilgisi* (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara).

Tulum M (2011) *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz varlığı* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Öger A, Özdem O (2013) *Karamanlıca Bir Eser Nevşehir Salnamesi 1914.* Nevşehir Üniversitesi Yayınları, 3, (Grafiker Yayınları, Ankara).

Panayotidis İ P (1897-98) *Leksikon Ellino-Turkikon* (Grekçe-Osmanlıca/Karamanlıca Sözlük), C.I-II, (İstanbul).

Parlatır İ (2009) *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (Yargı Yayınları, Ankara).

Şahin H (2003) *Eski Anadolu Türkçesi* (Akçağ Yayınları, Ankara).

Tekin T (1995) *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler* Mehmet Ölmez (çev.), (Simurg Yayın evi, Ankara).

Tekin T (1997) *Tarih Boyunca Türkçenin Yazımı* (Simurg Yayınları, Ankara).

Timurtaş F K (1981) *Eski Türkiye Türkçesi Grameri XV Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük* (İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul).

Türk Dil Kurumu (1983) *Yeni Tarama Sözlüğü* Cem Dilçin (düz.), (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Türk Dil Kurumu (2011) *Türkçe Sözlük* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

Türk Dil Kurumu (2012) *Türkçe Yazım Kılavuzu* (Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara).

User H Ş (2006) *Başlangıcından Günümüze Türk Yazı Sistemleri* (Akçağ Yayınları, Ankara).

Makaleler

Ağca F (2006) Hıristiyan Karamanlı Türkleri ve Karamanlı Ağzı Üzerine. *Türkbilig, Türkoloji Araştırmaları Dergisi* 11: 3-18.

Balta E (1987) Karamanlidika: XXe siecle. *Bibliographie Analytique*, Athens.

Balta E (1990) Karamanlıca Kitapların Önsözleri. *Tarih ve Toplum* 74: 18-20.

Balta E (1998) Karamanlıca Kitapların Dönemlere Göre İncelenmesi ve Konulara Göre Sınıflandırılması. *Müteferrika* 13: 1-7.

Berkol B (1987) Yunan Harfli Türkçe: Karamanlı Edebiyatı, *Cumhuriyet* s. 2, İstanbul 5 Ekim.

Driga İ (2008) Mova Listiv Trifiliya i Borivnyalino-istoriçnomi visvitlenni (variant 3-4) (The Urum Language of Trephillus' Letters in Comparing with Karamanlı Monuments of Anatolia). *Visnik Lviv Un-ti. Seriya Filologična*, Visnik Lviv Univ. Ser. Philologi 45: 215-224.

Eckmann J (1991) Karaman Edebiyatı. (Haz.) Halil Açıkgoz *Türk Dünyası Edebiyatı I*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul: 20-38,

Eckmann J (1965) Die Karamanische Literatur. *Philologiae Turcica Fundamenta. II*. Wiesbaden: 819-835.

Eckmann J (1950a) Anadolu'da Karamanlı Ağızlarına Ait Araştırmalar I. *Phonetica. DTCTD*, Ankara Üniversitesi Yayınları VIII: 165-200.

Eckmann J (1950b) Yunan Harfli Karamanlı İmlası Hakkında. *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar* Ankara: 27-31.

Eckmann J (1988) Karamanlîca'da Birkaç Gerindium Terkibi. (Çev.) Müjdat Kayayerli *Türk Kültürü Araştırmaları* XXVI. 2: 89-94.

Eckmann J (1953) Karamanlı Türkçesinde -maca ekli fiil şekli. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* TDK Yayınları Ankara: 45-48.

Erdem M D, Münteha G (2008) Kapalı /e/ (é) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi- Anadolu Ağızları İlişkisi. *Karadeniz Araştırmaları, Balkan, Kafkas, Doğu Avrupa ve Anadolu İncelemeleri Dergisi* 11: 111-148.

Erdem M D (2008) Anadolu Ağızlarında Görülen Birincil Ünlü Uzunlukları Üzerine. *Turkish Studies*, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/3: 502-562.

Erdem, M D (2010) Kaş (Antalya) Ağızı Ses Özellikleri Üzerine. *Turkish Studies*, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1: 411-452.

Eyice S (1962) Sallaville, Sévérien – Eugène Dalleggio, Karamanlidika, Yunan Harfleri ile Türk Dilinde Basılmış Kitapların Analitik Bibliyografyası *Belleten* XVI-102: 369-374.

Eyice S (1975) Anadolu'da <Karamanlîca> Kitabeler <Grek Alfabesiyle Türkçe Kitabeler>. *Belleten* XXXIX, 153: 25-56.

Eyice S (1980) Anadolu'da Karamanlîca Kitabeler (Grek Harfleriyle Türkçe Kitabeler) 2. *Belleten* XL, 176: 683-696.

Grönbech K (1940) Der Akzent im Türkischen und Mongolischen. *Zeitschrift der Deutschen Mrgenländischen Gesellschaft* 94: 375-390.

Güngör H (1984) Karamanlıca (Grek Alfabeli Türkçe) Bir Kitabe. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* 33: 95-101.

Güngör H (1989) Karamanlıca Üç Kitabe. *Türk Dünyası Tarih Dergisi* III, 34: 29-31.

Hazar M, Özdem O (2008) Grek Asıllı Karamanlı Türkçesi Alfabesinin Kullanımı Üzerine. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 3/6: 337-353.

Kahya H (2009) Karamanlıca Bir Zarf-fiil Eki {-IncAs}. *Turkish Studies. Volume: 4/3: 1242-1252.*

Kahya H, Kılıçarslan M (2009) Yunanca-Osmanlıca/Karamanlıca Bir Sözlük: Leksikon Ellinoturkikon. *Turkish studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/4: 725-742.

Kocaoğlu T (2003) Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi. *Türk Kültürü* 483-484: 266-281.

Korkmaz Z (1953) Batı Anadolu Ağızlarına Aslı Vokal Uzunlukları Hakkında. *Türk Dil Kurumu TDAY Belleten* 197-203.

Mollova M (1980) Sur le Terme 'Karaman' et les Recherches sur les Karamans De J. Eckmann. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 8-9: 201-202.

Özkan N (2013) Karamanlı Türkçesi ve Orta Anadolu Ağızlarının Karşılaştırmalı Ses Bilgisi -Ünlüler-. *Türk Dil. Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 1: 1-27.

Pekacar Ç (2006) Kumuk Türkçesine Arapça ve Farsçadan Geçen Kelimelerdeki Ses Olayları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 53-71.

Sertkaya O F (2004) Grek Harfleriyle Yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri Üzerine. *Journal Of Turkish Studies* 28/II:1-21.

Theodolos H (1932) La Litterature Turcophone. *Acte du III. Congrès International des Etudes Byzantines* Athene 90-93.

Tuna O N (1969) Köktürk yazılı Belgelerde ve Uygurcada Uzun Vokaller. Türk Dil Kurumu, *TDAY Belleten* 215-282.

Yüce N (2010) Karamanlı Türkleri. *İstanbul Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Dergisi* 42: 155-164.

Bildiriler

Anzerlioğlu Y (2002) Karamanlılar, Urumlar ve Gagauzlar Arasında Tarihsel ve Sosyo-kültürel Bağlar Var mıdır?. *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu*. Ankara, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Muzaffer Göker Salonu, Mayıs 9.

Hazar M (2010) Grek Harfleriyle Karamanlıca Yazılmış Bir Salnamede –öp Gerundiumu. [EÜ TDAÜ ve TDK işbirliği ile düzenlenen] *II. Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kongresi*. Çeşme, İzmir, Nisan 19-25.

Pekacar Ç, Güner F D (2009) Uluslararası Fonetik Alfabe ve Türkiye'de Ağız Araştırmaları. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*. Şanlıurfa, 2008 Mart 25-30.

Tezler

Ağca F (1999) Karamanlı Türkçesi'nde Şekil Bilgisi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Miller M G (1974) The Karamanli-Turkish texts: the historical changes in their script and phonology. Thesis (Ph. D.), Indiana University, Ann Arbor, Michigan.

İnternet Kaynakları

Açıkalin H *Türkçe'de Yunanca Kelimeler*

<http://www.oocities.org/drhakkiacikalinupto/makcoyturkyun2.htm> (12 Mart 2015).

Çetin M <http://www.turkofoni.org/tr/turkce-ve-yunancada-ortak-kelimeler> (11 Kasım 2014).

İbar G <http://merakediyorumgrubu.blogcu.com/karamanlilar-gidiyor/9898101> (7 Ekim 2014).

İşçen Y <http://muhacirin.blogcu.com/turkce-konusan-hiristiyanlar/5861274> (9 Ekim 2014).

Millas H <http://www.herkulmillas.com/pdf/turkce-yunanca-ortak-kelimeler.pdf> (12 Mart 2015).

Yazarı Belli Olmayan Elektronik Kaynaklar

Çerkes Araştırmaları <http://cerkesarastirmalari.org/cerkesler> (9 Kasım 2014).

Nevşehir <http://nevsehirprovince.blogspot.com.tr/p/urgup.html> (17 Eylül 2014).

Türkçe bilgi <http://www.turkcebilgi.com/yunanca> (12 Ağustos 2014).

Yunanca sözlük <http://www.tr2gr.com/index.php> (3 Mart 2015).

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı: Adalet Gül ÖZGÜL

Uyruğu: T. C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 03.06.1982 Boğazlıyan/YOZGAT

Tel: 05392598957

E-posta Adresi: adaletgulozgul@gmail.com, adaletgulozgul@hotmail.com

İletişim Adresi: Keykubat mah. Akıncılar cad. Fidan apt. 3/8 Melikgazi/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
–	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi TDE Yüksek Lisans	–
71.88	Lefke Avrupa Üniversitesi TDE Bölümü, KKTC	2005

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görev
2012-2013	Eskişehir Öncü Akademi ESKİŞEHİR	Açık Öğretim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerine Köktürkçe dersleri öğretimi
2011-2012	Kaymakam Kemal Bey Anadolu Lisesi Boğazlıyan / YOZGAT	Türk Dili ve Edebiyat öğretmeni
2009-2010	Boğazlıyan İmam-Hatip Lisesi Boğazlıyan/YOZGAT	Türk Dili ve Edebiyat öğretmeni
2008-2009	Cumhuriyet İO Boğazlıyan/YOZGAT	Türkçe Eğitim Öğretmeni
2007-2008	Fatih İO Boğazlıyan/YOZGAT	Türkçe Eğitim Öğretmeni
2006-2007	Yamaçlı Etüt Merkezi Boğazlıyan/YOZGAT	Türkçe Eğitim Öğretmeni

YABANCI DİL İngilizce.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΤΕΦΟΥΔΩΝ
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΤΟΣ ΜΕΡΛΙΕ
ΒΙΒΛΙΟΦΗΝΗ
ΣΟΥΡΙΑ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ο "ΑΣΤΗΡ"

1914

Μωυσης Γ. Βεβρίδης

ΑΤΟΛΗ ΡΟΥΜΑΛΑΡΗΝΑ ΜΑΧΣΟΥΣ ΙΑΜΙ, ΕΔΕΠΙ, ΦΕΝΝΙ ΜΟΥΣΑΒΒΕΡ

ΣΑΛΛΑΜΕ

ΝΕΒΣΕΧΙΡΑΙΛΕΡΙΝ "ΠΑΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟΣ"

δξαιετι ταρασηνδαν Νέβσεχιε

Ρουμ μεκτεπλεσι συσσίτσην μενφασατηνὰ ολαράκ νεσο ολουνού

Χερσίεβι στη Βιβλιοθήκη του κέντρου Μικρασιατών Σπυριδίου

ΙΚΙΝΔΖΙ ΣΕΝΕ

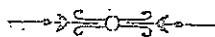
*Μωυσης Γ. Βεβρίδης
"Κα Κερβίχ"
9 Δεκέμ, 18/6/950*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Τυπογραφικά Καταστήματα Γ. Δ. Πρωτόπαλα και Σας

1913

Ο Υ Ρ Κ Ι Ο Υ Π

Νέβσεχριν σάρκ δζιχετινδὲ 4 σαάτ μεσαφεδὲ βέ τζάρ ἔδρα-
φηνδάν Τάμσα, Οὔζενκὲ, Ὀρταχισάρ βέ Καρασζού ναμλαρηνδὰ
δὸρτ τζαϊλάρ ἰλὲ μουχάτ πῆγ βέ παγτζελέο ἀρασηνδὰ Οὔρκιούπ
κασσασή καϊνδῖο.

Οὔρκιούτ ἔν ἔσκι σέχιρλερδέν ἰδιγί, βέ Οὔρμιούπ κελιμεσί,
ἔλαν δζιβαρδακί ρουμί λισανή ἰλὲ μουτεκελλίμ βέ χάιτδα ὀλδήκδζα
οὔζάκ κεριελέρ ἔχαλισινίν δαχῆ ἔπά-οὔ ἔδζδαδδάν ἰντικάλεν κουλ-
λανδηκλαρῆ (ἄς ἄμαε ἔς τὸ Προκόπ, γιάχοι, ἔγόρασάτο ἔπ τὸ
Προκόπ) Προκόπ λογατηνδάν ἀνλασηλδηγῆ βεδζχιλὲ Προκο-
πιονδαν ταγ-γίρι ταχρίφλε ἰλερὶ κελδιγί κζόρουνσούρ. Λάκιν μάζε-
τεσοῦφ ταριχὲ δαίρ χιτζ πῖρ ἔβράκ βέ καϊδ ἔλδὲ ἰδιλμεμς ὀλ-
μάγλε πὸν χουσοῦς δελαίλι ταριχὲ ἰλὲ ταστήκ ἰδιλέμεδιγί κίπτι,
νὲ βακῆτ ἰσκιάν ἰδιλδιγί βέ ἔλκ σακινλερὶ κιμλέο ἰδιγί δαχῆ
μεδζχούλδῃο.

Οὔρκιούπ Νίγδε σανδζαγηνὰ ταπὶ μερκέζι κατζὰ ὀλούπ,
ἔναμλαρῆ ἰδαρέϊ ρουχανιέδζε Καισάρεια ἔπαρχίασηνὰ μενσοῦπ-
δῃο. Ἐχαλίϊ ἀσλιεσί Ἰσλάμ βέ Ρούμ Ὀρθόδοξος ὀλούπ, περσί
τιδζαρέτ Καϊσερι βέ χεβαλισινδέν τεβατοῦν ἰδέν Ἐρμενιλέο ἰλὲ
ἀχῆρεν Ὀρθόδοξοσλαρδάν ἀϊρηλάν πάτζη Προτεστάν χανελερὶδε
πειδὰ ὀλμοῦςδῃο. Νούφους σὸν ταχρίο μουδζιπίνδζε 11.680 Ἰσλάμ
βέ 6300 Ρούμδῃο. Ἰσλαμλάρ κασσάπανῆν σιμάλη γαρπισινὶ ἰσγάλ
ἰδέν Σουπχάν βερδὶ, Δερὲ ἀσαγῆ, Δερὲ γιοκαρῆ, Δαοῦδ ἀγά,
Δζαμίτ κεπῖρ, Τεμεννῖ, Ἐσοῦδ ἀγά, Μουσα ἔφένδι, Γιουνάκ, Πε-
δέρ, Ἐσπελλι βέ Κέζ ναμλαρῆ ἰλὲ 12 βέ Χριστιανλάρ δίκερ δζι-
χετλερδὲ, Μουπαγζαδζῆ, Καπουδάν, Σαρμουσακλή, Σαμουήλ, βέ

Δοά γερὶ ναμὴ ἰλέ 5. μαχαλεδέ σακίνδιολερ. Ἰσλάμ μαχαλελερινὶ Ρουμλαρηνκινδέν τζαρσοὶ τεφρὶκ ἰδέρ, μάμαμχ Ἰσλαμλαρὴν Σουλχάν βερδὶ μαχαλεσί, Καπουδάν, Σαμουήλ βέ Δοά γερὶ μαχαλελερὶ ἀρασηνδὰ πουληνδηγή κιπί, Δοά γερινδέδε πάζη Ἰσλάμ χανελερὶ σακίνδιο.

Ἰσλαμλαρὴν χέρ μαχαλεδέ αἰρὴ Ἰπιδαῖ μεκτεπλερὶ, πῖρ μουδζεδδέδ Ρουσόδιέ, πῖρ μεδρεσέ βέ μουτεαδδίδ δζαμιλερ', Ρουμλαρὴν ἰσέ 5 σηνηφλή πῖρ Παρθεναγωγεῖον, 6 σηνηφὴ Ἀστικὴ βέ 1 σηνήφ Πρακτικὴ κι, δζέμαν 7 σηνηφλή πῖρ Ἀρρεναγωγεῖον ἰλέ, 4 κῆσμά ταξίμ ἰδιλμὶς πῖρδε Νηπιαγωγεῖονλαρη βάρδερ. Πουνλαρδὰ 600 ἔ χαριπ (1912-1913 σενεσινδὲ 230 Ἀρρεναγωγεῖον 90 Παρθεναγ. βέ 250 Νηπιαγωγεῖον κι δζέμαν 570) ταλεπέ βέ ταλεπάτ 12 μουαλλίμ βέ μουαλλιμέ ταραφηνδάν ταλίμ οὐ τερπιέ βέ γαῖπ ἰτμὶς ὀλδηκλαρὴ λισάνη μιλλιλερινὶ ἰκτισάπ ἰμεκδέδιολερ. Μεκτεπλερὶν ἱναλαρὴ φένν βέ σηχάτ νοκτάι ναζαρηνδάν μαζαδλαρηνὰ πέκ οὐζάκ ἰσελέρδε ταριφ ὀλουνάν δερσλέρ Πατρικχανέ Προγραμηνὰ μουβαφήκ χαλδέδιο. Μεκτεπίν ἰδαρσεὶ Δημογεροντιάνην τάχτη ναζαρετινδὲ βέ ἀνήν ταραφηνδάν ταγίν ὀλουνάν Ἐφορίαγια μεβδούδηρκι, μεζκίουρ Ἐφοριάνην Ἰσταμπολδάδα πῖρ ὄουπεσι πουλουνούρ. Μεκτεπλερὲ σενεβὶ 350 λίρα σάρφ ἰδιλμεκδὲ ἰκέν πού σενενὶν τόντδζεσί 500 λίραγια ἰπλάγ ἰδιλμίσδιο. Μεσαρίφι μεζκίουρὲ Οὐρκίουπ βέ Ἰσταμπολδακὶ ἔμλιακὴν ἰραδὴ, εἰσιτήριον πεδελί, κιτάπ τιδζαρετι βέ ἰμπερβέρ βέ χαῖρχάχ ἔβλάδη βατανὴν ἰχσανατή ἰλέ τεσβιγέ ὀλουνούρ.

Πουνδάν 40—50 σενὲ ἔββελλερὶ Οὐρκίουπ ἔχαλισίνδζε δαχὰ σηδζάκ βέ σαγιάνη γηπτά πῖρ ἰρτιτάτ βέ γαῖρετ τουλουνηγιορδὴ κι, πού κλόνκὶ ἰραδλαρὴν κῆσμη ἄζαμὴ ὀ ζεμανὴν ἰττιφάκ βέ φεαλιετὶ ἔσερίδιο, Κοινότης ὀ βακητλάρ ζενκὶν βέ παρλάκ πῖρ κλόντούπχανεγέ μαλ'κ πουληνδηγή κιπί, λέσχη ναμὴ ἰλέ πῖρδε Ἀναγνωστήριον ἰδαρὲ ἰδέρδι χέρ ἔσναφὴν αἰρὴ δζεμιετὶ ὀλμάκ ὄυζρὲ δζέμαν 17 Ἐσνάφ ὀδελφότηςλερι τεσσούς ἰτμὶς ἰδίκι, ἰρὸδ βέ ἰανατλαρὴ ἰλέ φούκαρὰ, Ἐκκλησία βέ μεκτεπλερ ἰδαρὲ ὀληνδηγή κιπί ζουαφανὴν τεκλιαλίφι μφίσεινίδε δερὸχδὲ ἰδερλέρ ἰδί. Μάετ τεσσούφ ὀ γαῖρετ πού κλόνκὶ κιάμιλεν

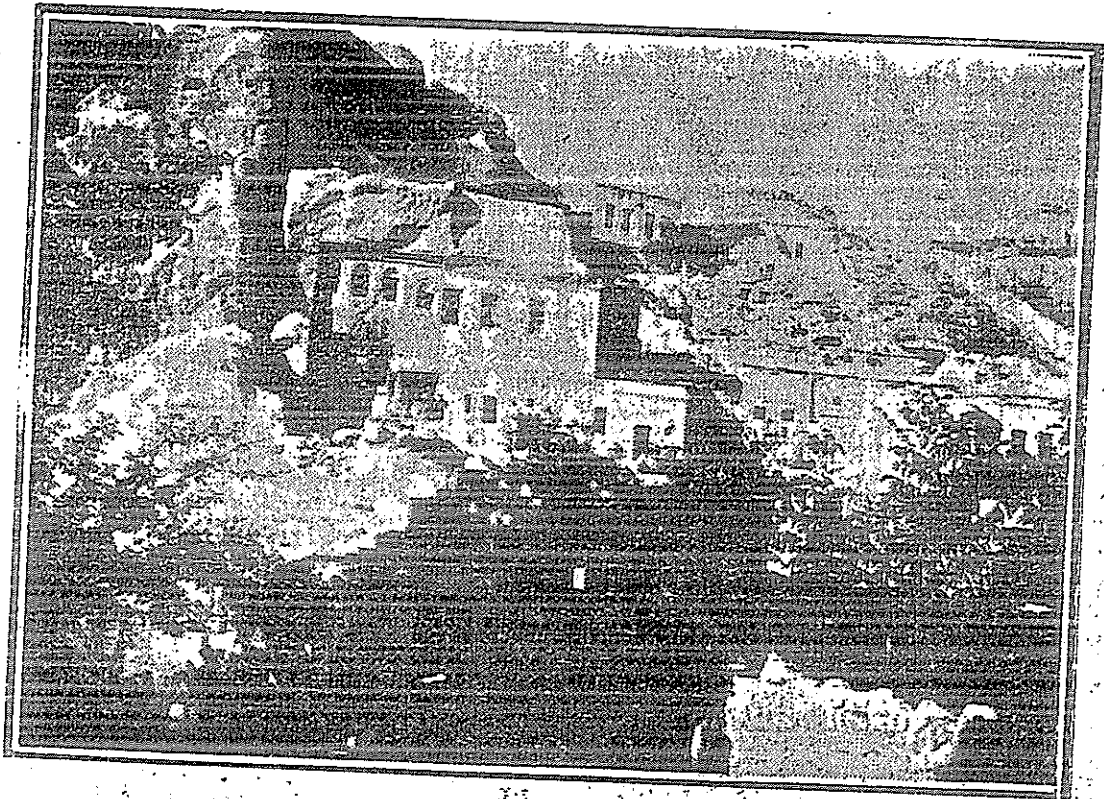

σογουμής, λέσχη τζοκδὴν δαγηλμής, τζοκ βέ ἔκσερσι ναδιραιτδάν. ὀλάν κιταπλάφ ὄνουν πουνήν ἔλινδὲ κάλμής, ἱραδλαρὴν πάζη-
λαρη, γιζοκ ὀλμούς, πάζηλαρηδα, ἔσναφηνήν γέβμι μαχσουσηνδὰ.
ζικρινὲ συλλειτουργία ἰδζορὰ ἰδιριλμὲκ οὕζορὲ μεκτεπλέμ οὕγρηνά
κοινογιά τεβδὶ ἰδιλμὶς ἰσέδε τεαχούδη μεζκίουρὶν ἱφασηνὰ δαχί
ποὺ κίουν μουσαμεχὰ ἰδιλμεκδέδιο.

Ἐλγεβμ Οὐρζιουπδὲ 3 Ἀδελφότης μεβδζοῦιτρη. Πουνλαρ-
δάν πειρινδζισὶ ὀλάν Δασδζή Ἀδελφότησι ἀνφ' οὐλπεγιάν ἔσκι Ἀ-
δελφότησερδεν πακὴ ὀλαράκ τεσκιλάτη ἀτηκασὴ ἰλὲ ἔλαν δεβὰμ
ἰτμεκδὲ βὲ Ἐκκλησίαλαρα Πολυέλαιον ἰχδασή, βὲ χερ σενὲ Με-
γάλη Πέμπτη κίουνὶ χερ ἰκὶ Ἐκκλησίγια μουμλάφ ἦτὰ ἰτμεκὶ κι-
πὶ βὲ σάϊο κίουνὰ ἱανατδὰ πουληνήρ. β') Φιλόπτωχος Ἀδελφότης
ἡ Ὀρθοδοξία, 1894 σενεσινδὲν περὶ δεβὰμ ἰτμεκδέδιο. Πουνήν
μουεσσιςὶ ἔπαρχίαμηζην μουσφικ πεδέρι ρουχανισὶ φαζήλ Μη-
ροπολιτιμὶζ μερχοὺμ Καισαρείας Ἰωάννης ὀλμούσδρη. Μερχοὺμ
μουσαριλέχ ταραφηνδάν τανζήμ οὐ τασχ'χ ἰδιλὲν Κανονισμοσοὺ
μουδζιπινδζε Οὐρζιουπ φουκαρὰ βὲ μουχταδζινινὲ πογδαῖ, οὖν,
ἔσβάπ βὲ σαῖρε τεβζιτ ἰλὲ ἱφαῖ μαξὰδ ἰτμεκδὲ βὲ κερὲκ ἀζασηνήν
ἱανάτη μουκαννεγίε σενεβιεσινδὲν, κερὲκ χάριδζδεν βουκοὺ που-
λάν ἰχσπαγὰτ βὲ ταχισατδάν μουτερακίμ μεπλάγ κενδιλερινδὲν
μουντεχὰπ πὶο χιέτι μαχσουσὰ μεριφετὶ ἰλὲ οὐμούρι τουδζαριεδὲ
δαχὴ ἰστιμάλ ὀλονναράκ ποὺ κίουν ἔπεγιδζὲ πὶο σερμαγὲ σαχιπὶ
ὀλμούσδρη. γ') Πίρδε 4 σενεδὲν περὶ Ἰσταμπολδὰ « ὁ ἔν Κων)
πόλει Σύνδεσμος τῶν φιλομούσων Προκοπιέων ἡ Ἀρετὴ » οὖνβανὴ
ἰλὲ μουτεσκιλ δζεμιετ Οὐρζιουπ μεκτεπλερινδεκὶ φακὴρ τζοδζουκ-
λαρὰ σενεβὶ 40—50 λίρα ταχίσιλε κιτάπ, ἔσβάπ, κιαγὴδ βὲ σαῖ-
ρε ἰτὰ ἰτμεκὲλε περάπέρ, μεκτεπλερὶν ἰδαρέϊ μαλιεσινὶν ἰστικπαλδὲ
τεεμινὶ οὕγρηנדὰ κενδὶ ἀζαλαρηνήν ἱανάτη σενεβιεσινδὲν ἰπαρέτ
ὀλάν βαριδατηνήν γιουζδὲ 70 ἰνὶ πὶο πάνκαγια βάζ βὲ μουχαφα-
ζὰ ἰτμεκδέδιοκ, ἰστικπάλη μεκιατὶπ ἰτζοὺν ἔχέμ ὀλάν σοὺ τεδ-
πιρδὲν δολαγὶ κερὲκ χιέτι ἰδαρὲ κερὲκ οὐμούμ ἀζαῖ μεαριφπερβε-
ρὰν σαγιάνη τεπρ'κ βὲ ταχσίνδιολερ.

Οὐρζιουπδὲ ἔλγεβμ 3 ἀδὲδ Ἐκκλησία βάρδρη. Πουνλαρδάν
ἔν ἔσκιςὶ ὀλάν Ἅγιος Γεώργιος ζάτεν κασαπανήν οὐδζηνδὰ που-

λουνημάγλε άνδζακ Νοεμβρ. 3 βέ "Απριλίου 23 γέβμι μαχσουση-
 δά πάζεν μουράδ ιδέν Χριστιανλάρ ταραφηνδάν λειτουργία ιδζρά
 ιτδιοιλερέκ πορεκλήσιον χαλινι αλμησδηρ. Μεζέγιουρ "Εκκλησία
 καγιαδάν ογιουλιής βέ πέκ έσκι ολδηγή εμπορύνουρ ισέδε πινά
 βέ ταριχι χακκηנדά μαλούματημήζ άνδζακ ούφάκ πίο παρεκλήσι-
 ον ολουπ 1861 σενεσινδέ τιμίλε 1864 δέ σάτηκ "Αγκύρας βέ ο
 βακήτ Ναζιανζου Γερβάσιος έφέντιδεν έγκαίγια ιδιλιγινδέν ιπα-
 ρέτιορ. "Αγιος Βασίλειος εκκλησίαση 1832 σενεσινδέ ινσά βέ

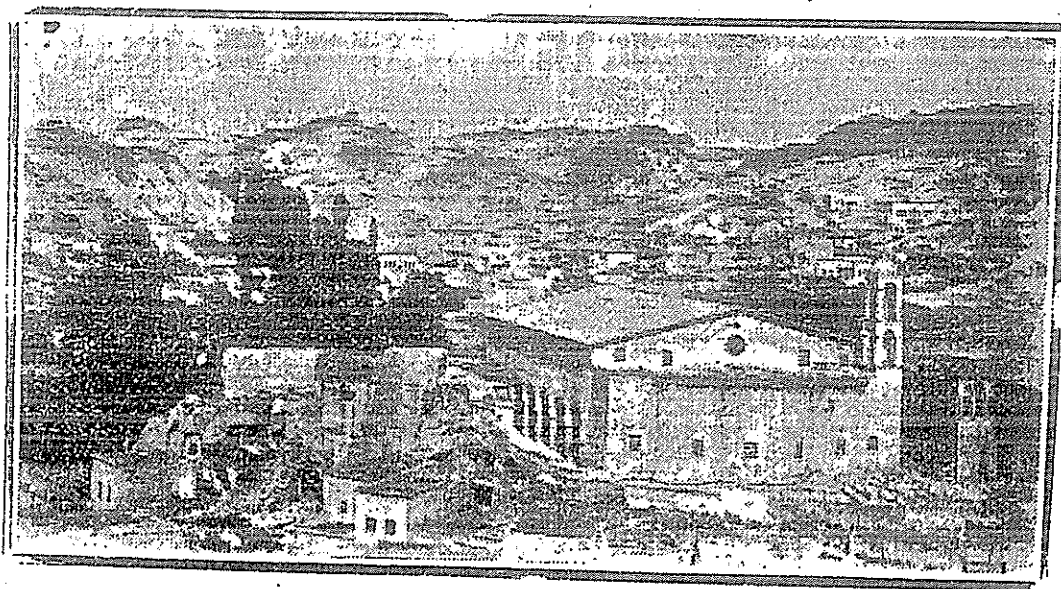
Ουρκιουπδέ γιάρηση δασδαν οίμω γιάρισι δάσλε πινε ιδιλιμής
 ναζαρα τζαρπάγ πίο έβ.

πιο σενέ ζαροφηνδά ικμαλή ιλε Καισαρείας Παΐσιος ταραφηνδάν
 έγκαίγια ιδιλιμήςδιο. Χαριδζεν πέκ σιρίν δεγίλσεδε δαχίλεν πέκ
 βασή, 12 διρέκ ουζερινδέ βέ εικόνα βέ σάιο τεζγινατή φέβκ-ελ-α
 δέδιο. 3 ταραφλή διρεκλέρ αλτηνδά κενίς βέ φεβκηνδέ γυναικω-
 νίτισι χαβι νάρθηκανην χαριδζινδέ 1841 σενεσινδέ "Ασδζή βέ
 Σεριπετδζή έσναφηνήν χαίρετι ιλε "Ιησους Χριστοσουν δζεφαλαρή
 τερισίμ ιτδιοιλιμής ισέδε έσέρι μουσαμεχά ολαράκ ζεμάνλε κιοζέλ
 ρεσιμλέρ μάχβ ολμακδάδηρ. Σιμάλ βέ γάρπ δζιχετινδέ πουλουνάν

ΕΡΕΤΑ ΑΚΡΙΜ ΟΡΥΤΩΝ
 ΕΡΕΤΑ ΑΚΡΙΜ ΟΡΥΤΩΝ

ἰκὶ δζουμιλὲ καπουσηνδὸν ἰσλεγὲν σιμάλ καπουσή οὐζερινδὲ Ἄγ. Βασίλειος ρεσμί ἰλὲ ταχτηνδὰ 1841 ταρχί μεβδζουδ, δίκερ γὰρ καπουσηνήν οὐζερινδὲ ἰσὲ ἰπιδεκὶ ἰταρεγὶ χαβ' ταρχί πινὰ δασὴ βάρδης.

πουνου ἰλεγεν ΤΙν-ΔΖΙτερελι λαζαρί
 † ΠΟΥ ΑΖΙΖ ΧΑΝΕ ΣΟΥΛΤΑΝ ΜΑΧΜΟΥΤ ΕΓΑΜΙΝΔΕ ΒΕ
 ΚΟΣΑΝΤΟΣ ΠΑΤΡΙΓΗΝ ΒΑΚΤΙΝΤΑ. ΜΟΥΤΖΕΤΕΤΕΝ
 ΠΙΝΑ ΟΛΤΟΥ. ΕΠΑΡΧΙΑΝΙΝ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΟΥ. ΠΑΙΣΙΟΣ
 ΕΦΕΝΤΙΜΙΖΙΝ. ΒΑΚΤΙΤΑ ΜΟΥΤΤΕΠΕΡ ΑΤΑΜΑ
 ΑΡΙΝ. ΝΑΖΙΡΛΙΓΙ. ΒΕ ΟΥΡΚΟΥΠΤΕ. ΜΕΒΤΖΟΥΤ ΚΟΥ-
 ΤΖΟΥΚ ΒΕ ΠΟΓΟΥΚ. ΕΡΚΕΓ. ΒΕ ΤΙΣΕΧΑΙ ΤΖΕΜΙΓΙ
 ΧΡΙΣΤΙΑΝΝΑΡΙΝ. ΒΕΡΚΙΑΕΡΙ. ΒΕ ΕΜΕΚΛΕΡΙ ΙΛΕ ΠΙΡ
 ΣΕΝΕΤΕ ΤΕΚΜΙΑ ΟΛΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΚΟΙ
 ΝΟΥ ΤΖΟΚ ΖΕΓΝΕΤΗΛΕΝ ΕΓΚΕΝΙΑΣΙΝΙΤΑ. ΕΤΤΙΑΓΙΟΣ
 ΚΑΙΣΑΡΙΑΣ ΠΑΙΣΙΟΣ ΕΦΕΝΤΙΜΙΖΙΝ ΣΕΝΕ ΑΩΔΔ
 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΙΕ' 170.

Οὐρβιουπιδὲ Ἄγιος Βασίλειος Ἑκκλησίᾳση.

Ἄγιος Βασίλειος Ἑκκλησίασηνην, πῆρι-πινανήν ἰνσασηνά, δίκερὶ Κωδωνοστάσιον πινασηνά δαίρ βὲ οὐτζουνδζισίδε ἰνσασα- τὰ ναζαρετ ἰτμὲκ οὐζρὲ πῆρ μεμούρη μαχσουσήν ταγινὴ ἰτζουν σουδοῦρ ἰτμὶς 3 κῆδὰ φερμανλαρή, κερὲκ ἰσηλλαρή βὲ κερὲκ μου- αλλίμι μόνχτερὲμ Ἄν. Λεβίδης ἔφ. ταραφηνδὸν ρούμδζαγια ταν-

ζήμι ὄλουνης τερδζεμελεφι κοινότησιν ἰλιμπερβέρβέ γαϊούρ ἱεράσ-
λαρηνδάν φαζιλετλί Παπᾶ Διονύσιος ἐφένδινιν χιουτού. πχανεσιν-
δέ μαχιρούζδηρ.

3) νδζι Ἐκκλησία, δερουνινδὲ λειψανονοῦ πουλουνάν ὄσιος Ἰ-
ωάννης (Ρῶσσο) ἱσμινὲ μεβκούφδηρ. πὸν Ἐκκλησίανην φερμανή
1885 δὲ ἱστιχσάλ βὲ 1886 δὲ ἰνσασηνά ἰπιτιδάρ ἰλὲ πῆρ μούδδὲτ
τατιλαιδάν σόνρα πῆτον ἐχαλινίν μαδδὶ βὲ πεδενὶ χηδ-
μέτ βὲ γαῖρετλερὶ σαγεσινδὲ 3000 λίρα σαρφή ἰλὲ 1892 σενε-
σινδὲ ἰκμάλ ὀλμήσδηρ. Πινά διρεκσίζ, κουππέλι βὲ πὲκ μουρ-
τεφι (29 ἀρσῆν), χατζβαρὶ (σταυροειδῆς) σεκλδὲ βυζαντίν τάφζη
μεῖμαρισινδὲ γιαπηλμῆς ὀλμάγλε, δερουνινε χιριλδικδὲ χιοστερ-
διγι ἰχτισάμη βὲ κουππενὶν ἄζαμετι ἰόνουνδὲ κερὲκ μεῖμαρῆ
Κιουμούσχανελὶ Χαραλ. Χ'' Σάββανην φένν βὲ ἰστιδαδῆ βὲ κερ-
εὲκ Ἄγιον Ὅρος ἐσερλερὶ ὄλάν Δεσποτικαὶ εἰκονεςλέρ') ναζάρη
δικκὰτ βὲ χαῖρανῆ δζέλπ ἰδέρ. Ἐκκλησίανην γάρπ δζιχετινδὲ
ὄλάν δζουμλὲ κάπουσῆ Οὐρχιουπὶν μαδενιατηνδάν παλγαμὶ
μερμὲρ δασῆνδάν ἡμάλ ἰδιλμίσδιρκι, μεζχιούρ μερμὲρ δζιλαγι σόν
δερεδζὲ κάπουλ ἰδιγινδὲν τζάμ κῆπὶ παρλαμακδὰ ὄλουπ ὄτζερινὲ
ὄτουρδηλμῆς ταριχ δασῆνδὰ σὸν γιαζηλάρ ὄκουνοῦρ :

Ο ΠΑΝΣΕΠΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΑΛΛΕΣΤΑΤΟΣ ΟΥ
ΤΟΣ ΝΑΟΣ Ο ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ ΕΠ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ Ο
ΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕ
ΜΕΛΙΩΘΕΙΣ ΚΑΤ ΑΡΧΑΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1886 ΙΟΥΝΙΟΥ
2 ΕΙΛΗΦΕ ΠΕΡΑΣ ΜΕΤΑ ΕΞ ΕΤΗ ΤΗ ΓΕΝΝΑΙΑ ΜΕΝ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ ΤΑΥΤΗ ΟΡΘΟ
ΔΟΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ
ΠΕΡΙΧΩΡΟΙΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΑΙΟΤΑΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΦΙΛΕ
ΣΤΑΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΣ ΣΟΥΛΤΑΝ ΑΒΔΟΥΛ ΧΑΜΙΤ ΧΑΝ
ΤΟΥ Β ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΑΣ ΔΕ ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ

(1) Ποῦ εἰκόναλαρ, ζικρὶ σείκὰτ ἰδέν ἱερομόναχος Διονύσιος ἐφένδι
μαριφετὶ ἰλὲ γαῖρετὶ σαγεσινδὲ βατανδασλαρημηζδάν ἀγνιά βὲ ἐσραφῆν με-
σαριφι ἰλὲ ἡμάλ ἰδιλμίσδιρ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΘΟΔΙΑΔΗΣ

Μερχοῦμ Ἰωάννης Μεθοδιάδης ἄν ἀσηλ Νεβσεχιρλι ὀλοῦπ χίνι βεφα-
τηγδὰ «Παλᾶ Γεώργιος» ὀζεμμετινὲ 30 λίρα τέκ ιτιμέκλε χησοιάτη χαμισμεν-
δαγὲ βὲ βατανπερβερασεγι ἰπρόζ ἰτιμῖσδιο.

ΕΤΕΙ ΣΩΤΗΡΙΩ 1892 ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ ΟΚΤΩΒΡΙΟΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ ΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΥ
ΠΟΛΕΩΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΧΑΤΖΗ ΣΑΒΒΑ

Ὅσιος Ἰωάννης Ἐκκλησίασηνην γέβμι μαχουσή ὄλάν Μάϊος 27 ινδὲ ἰδζρά ἰδιλὲν πανηγύρο κερὲκ παρλακλήγη βὲ κερὲκ χερ ταραφδὸν κελὲν ζιγιαρετδζιλερὶν κερρετι ἰλέ πιτοὺν δζιβὰρ πανηγυρλερι μιγιανηνδὰ τεμεγιούζ ἰδέο. Ὅσιος Ἰωάννης, Καισαρείας, Ἰκονίου βὲ Ἀγκύρας ἔπαρχιαλασηνδὰ μουδζιζατὴ βὲ σιφατάχς νιημετι ἰλέ, χάτδα Ἐρμενὶ βὲ Ἰσλαμλὰρ ἀρασηνδὰ τιλὲ μεσχούρ βὲ μαρούφ ὀλμάγλε, μεζκίουρ ἔπαρχιαλασην χερ ταραφηνδάν, χάτδα πὲκ οὐζὰκ μαχαλλερὶνδὲν πιλὲ χερ κίουν ἀκὴν ἀκὴν κελὲν πῖλα τεφρίκι δζίνσι μεζχέπ ζιγιαρετδζιλερὶν ἰσκιὰν βὲ ἰστιραχατὴ ἰτζοὺν Ἐκκλησία αὐλησινδὲ 10 καδὰρ ὀδαλὰρ γιαπηλημὴς ἰδι ἰσέδε, ζιγιαρετδζιλερὶν κερρετι κίουν πὲ κίουν ἀρμακδὰ ὀλμάγλε, γαῖρι κιαφι κιορουλδιγινδὲν, δίκερ ὀδαλὰρ δαχὶ γιαπηλημὰκ οὐζρέ Ἐκκλησίασηνην γιακηνηνδακὶ ἔβλεο σατοὺν ἀληνημὴσδηο.

Ὅσιος Ἰωάννης Ἐκκλησίασηνδα ἀζιζὶν γιαλήνηζ σὰγ κολὴ νοκσὴν ὄλάν λείφανονου μαχφούζδηο. Οὐρκειουπιδὲ σαγιάνη ζικρ ὀλαράκ, 1839 ταριχινδὲν πὲδ ἰλέ ἔλαν δεβὰμ ἰτμεκδὲ ἰκὶ Ἐκκλησίασηνην βαπτὶς ὄλάν τζοδζουκλασην καῖδ (Κώδικα) δεφτερινδὲν μὰδὲ ἀσάρη ἀτηκαγιὰ δαῖο ἔλπισεῖ ρουχανιέ βὲ δίκερ ἀλάτη ἔδαβάτη σάιρε πουλουνάμαμακδὰδηο· ἔν ἔσκι ἀντιμήνσιον 1812 ταριχλίδιο.

Οὐρκειουπὶν μεβκὴ βὲ μανζαρασὴ πὲκ σιρὶν βὲ λατίφδιο. Σεχρὲ γιακλασὴληδηκδὰ ἰλκ ἔββέλ ναζὰρ δικιλὶ γιαγιαλαρὰ τζαρπάρκι, ἰνδζέ βὲ ἰκὶ καβὰκ γιόνκσεκλιγινδὲ καγὶὰ διρεπλέρ τεπεσινδὲ δόρτ μισλὴ κἀλήν πὸς κονουλημὴς κίπὶ ταπιατὴν πὸν χικμεταμὶζ νῶσανελερι ἰνσανὴν χαῖρετ βὲ τεαδζουπὶνὶ δζέλιπ ἰδέο. Ἀναπὶνδζε κιογὶα πὶο πὸγιοὺκ τζιμενζὰρ κίπὶ ὄλάν πὰγ βὲ παγτζελερὲ κιοέρκι δόρτ ἰρμακδάν σουλανάν δζεννέτ παγτζεσί μισιλλί δουρλόν μεῖβελὶ βὲ πὸγιοὺκ μεῖβεσίζ ἀγατζλὰρ ἰλέ ἔκιν βὲ κερρετλε πουλουνάν γιονδζὰ ρουζκιορδὸν δαλγά πεῖδα ἰτδιγι βακὴτ πὸγιοὺκ πὶο δενὶζ κιορούγιορ βὲ γιαβρουλασηνὴ καναδλαρὴ ἀληνηνδὰ

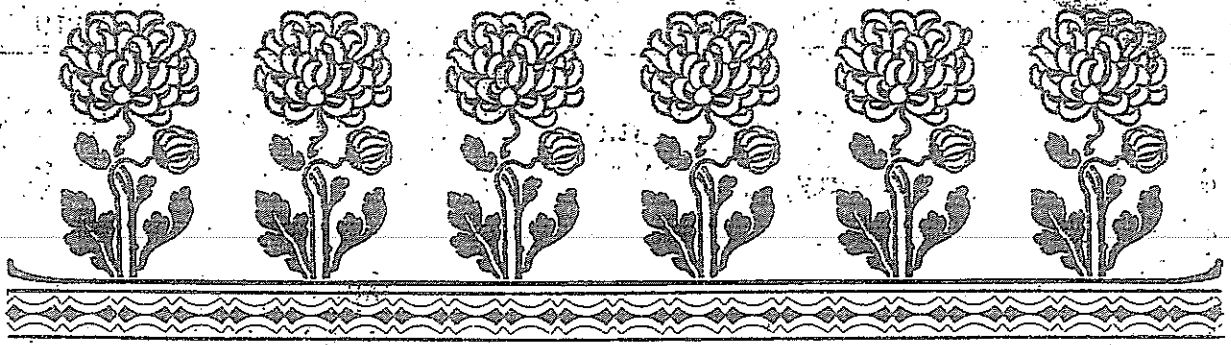
βικαγέ ιδέν ταούκ κιπί γιατρακλάρ ἀλτηνδά κὰτ κὰτ οὐζουμλέο
 οἴλε. πῖρ μανζαράϊ ρανὰ τεσκιλ ιδέρκι ἔν μουελλέμ καλπῖδε ἀτζα-
 ρὰκ φεραχνὰκ κηλάο.

Οὐρκιουπ δερπενδλέο ἀρασηνδά ὀλμάκλε καγιαλάο γιαζην
 ἠσηνήπ πέκ σηδζὰκ βέ 4—5 αἷ δεβάμ ιδέν κησῆ σιδδετλι ισέδε
 χεβασῆ ἔγι βέ σηχατὰ ναφί ιδιγινέ, ἔμράζη σαριενὶν πέκ ναδίο
 ὀλαρὰκ πούραγι ζιγιαρέτ βέ χόκμὸν πέκ ἄζ μουδδέτ δεβάμ ἰτδιγι
 κιπί, ἔχαλινὶν χέο σεγι τάλιέ ἄτφ ἰλε βαζιφεσίζ βέ ἔκσερια πε-
 λεδιέ χεκιμι δαχί ὀλμαγιαράκ γιασαγιαπυλμελερι πῖρ δελιλ
 καβίδιο.

Οὐρκιουπδὲ Δζουμαὰ βέ Δζ. ἰρτεσί χαφταδὰ ἰκὶ κίουν παζὰο κου-
 ρουλοῦπ ἔδρῶφη ἔσναφ κιοῖλεριν χασηλατῆ σάρφ ἰδιλίο. Πουγδαῖ
 παζαρδάν χιτζ ἔκσικ ὀλμάζσαδα πάσλιδζα Ἐτλουδέν ἰτιτάρεν 3
 αἷ παζὰο ζαχιρεδέν δολοῦ ὀλαρὰκ ἄχζ οὐ ἰτά φεβκελαδέ ὀλούο.
 Γερλι πουγδαῖ ἀρζην χόκιμ κoubβετσιζ ὀλδηγηνδάν πέκ ἄζ ζέο
 ἰδιλίο, λάκιν μεῖβέ βέ ζεπζελέο ἰτζούν σὸν δερεδζέ μουσαῖδ ὀλ-
 μάγλε πιλχασσα μουτεννεβί οὐλδζινς βέ μεπζοῦλ μεῖβελέο οὐζεριν-
 νέ χεμδζιβὰο καριελέο ἰλέ ὀλδούκδζα ἰσλέκ πῖρ τιδζαρέτ δζεριάν
 ιδέο. Νέφσι Οὐρκιουπ δασλήκ βέ καγιαλήκ πῖρ μαχάλ ὀλουπ τζὸκ
 ἔβλέο καγιαδάν ὀτμα ὀλδηγῆ κιπί ἔπνιεγέ ἔλβιορῖλι ἔνβῆι δασλα-
 ρῆ βάρδηο. Κασαϊτανὴν σιμάλι γαρπὶ δζιχετινδὲ τακρίπεν πῖρ σα-
 ἀτ μεσαφεδὲ πῖρδε παλαγὰμὶ μερμέο δὰς ὀδζαγῆ βάρδηο. Πούρα-
 δαν τζηκαρηλάν μερμέο δαμαρλή ἰσέδε σὸν δερεδζέ δζηλὰ καπουλ
 ἰτδιγι κιπί ἰσλεμεσίδε κολαῖδηο. Πὸν μερμερδέν ζήκιγμέτ ἔδαβά-
 τη πείτιέ, γιαζῆ βέ σιγὰρα τακημλαρῆ γιαπηλδηγῆ κιπί μεζὰο
 δασῆ βέ λεβχαλήκ ἰτζούνδα δζιβὰο βιλαγετλεοέ φιρούχτ βέ νακλ
 ὀλουνοῦο. Πὸν ὀδζαγῆν ἰττισαληνδὲ Ἰτζμεδζέ ναμῆ ἰλέ πῖρδε
 κίουκίουρτλι σοῦ πουναρῆ βάρδηοκ ἔκσερια Ἰούλιος βέ Αὔγουσ-
 τος ἀτλαρηνδὰ δζιβὰο κιοῖλερινδέν βέ πάζεν οὐζὰκ μαχαλλερδέν
 ἰτζμέκ ἰτζούν κελιλέο.

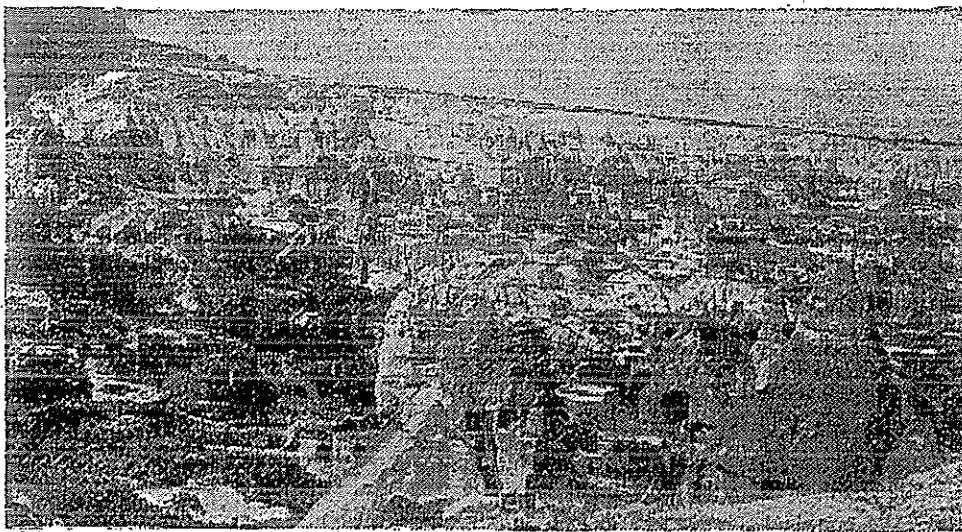
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

ΚΟΡΕΜΕ ΧΑΡΑΠΕΛΕΡΙ

Κόρεμε χαραπελερι Νέβσεχιρ ιλέ Ούρκιούπ άρασηνδά πουλουνάν πίο δερέδιο, Νέβσεχιρδέν 3 σαάτ βέ Ούρκιουπδέν 1 σαάτ μεσαφεδέδιο· χαραπελερέ πίο τζαργέν σαάτ μεσαφεδέ Μαδζ-δζάν (έσκι Μετιανή) ίσμινδέ πίο Ισλάμ κιογιού βάρδηρ.

Μαδζδζάν καρισί.

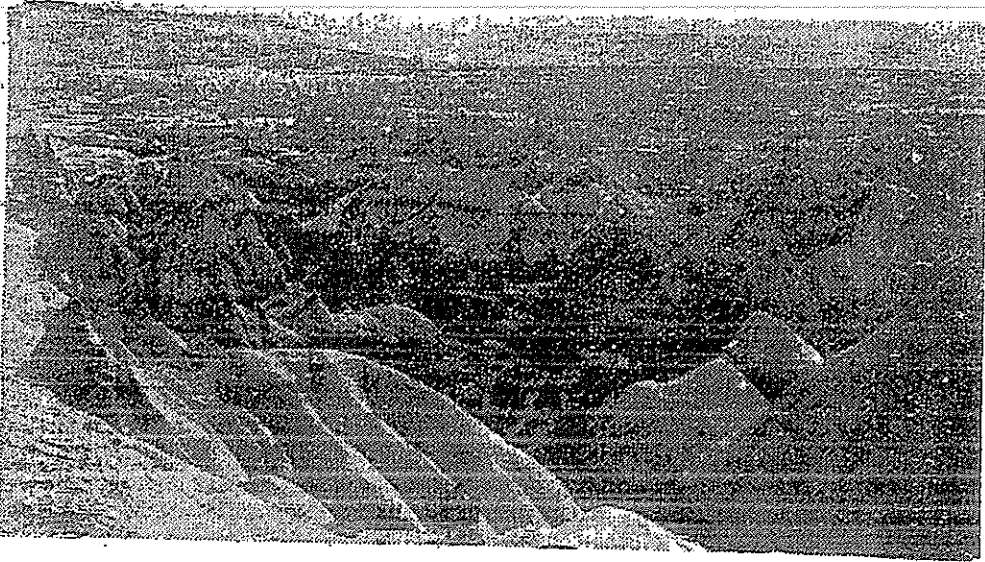
Ούζακ-
δάν κιο-
ρουλδιγι-
ζεμάνμα-
χσούσεν
κονουλ-
μούς πά-
ξη Ισάρε-
τλέρ κίπ-
κιορού-
λέν βέ χέρ-
πιρί πι-
ρερ μέτρο

άραληγηνδά πουλουνάν δικίλι καγιαλάρ Κηζήλ ήμαγαά καδάριμ-
τιδάδ ιδέρ. Φάκατ καγιαά δενιλίνδζε ζζάνν όλούνμασήνκι, δερενίν
ιτζινδέ δασληκιδάν πασκά πίο σεί γιόκδηρ. Πίλακίς έν μουνπιτ
βέ χός παγτζελέρ, περεκετλι παγλάρ πού καγιαληκλαρήν άρασηνδά

πουλουνηγιδρο. Που καγιαλαρην ασλη γιουμουσακ ολδηγηνδαν για-
μουρην βε καρην τεεσιρι ιλε εριγιικ γιαβας γιαβας τοπρακ χαλι-
δε. κεναρ-

λαρηνα δο-
κιουλε-
κλε, πουν-
δαν χου-
σουλα κε-
λεν ταρλα-
λαρ γαγετ
μουνπιτ-
διολερ.

Εσκι
Βυζαντιν-
λερ ζεμα-

Δαγην δεπεσινδεν κιορονεν μανζαραι ουμουμιε.

νηνδα ιτωαδλη βε δινδαο εχαλι χερ ταραφδα ολδηγη κιπι που-
ραδα δαχη πιρ μοναστηρ γιαπιμησδηρ. Που εχαλι καγιανην
γιουμουσακληγηνδαν πιλ ιστιφαδε οϊλε εκκλησιαλαρ, οϊλε εβλερ
γιαπιμησλαρδηρσι σιμδι πιλε ινσαν πουνλαρη κιοφουνδζε χαϊ-
ραν βε

μουτεσιρ
ολμαμακ
μουκιν
δεγιλδιο.

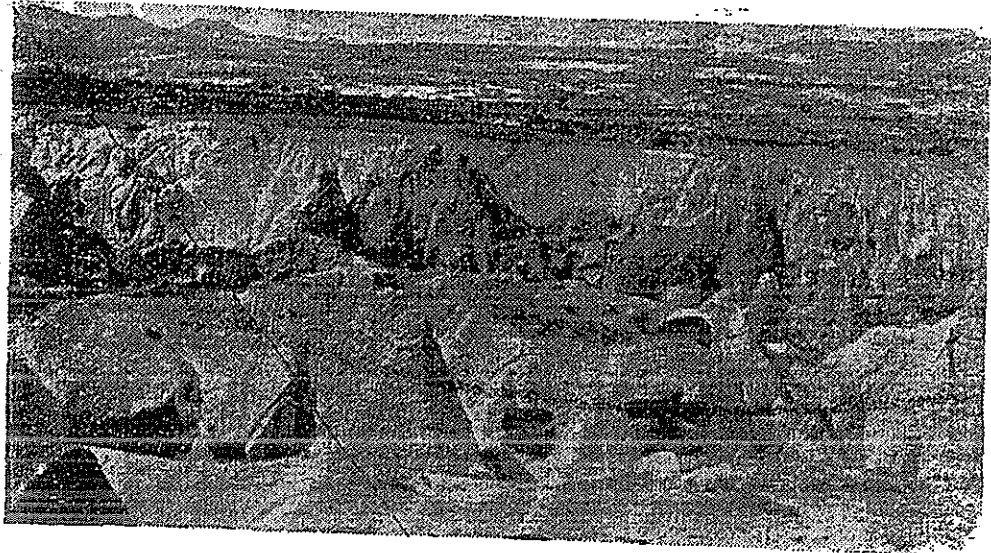

Κεζμις
ολδηγημ
πιρ κατζ
εκκλησια-
λαρδαν πι-
ρινι τασ-
βιρ ιτμεκ-
λε ικτιφα-

Δερενιν κενισλιγι βε ιτζινδεκι παγτζελερ.

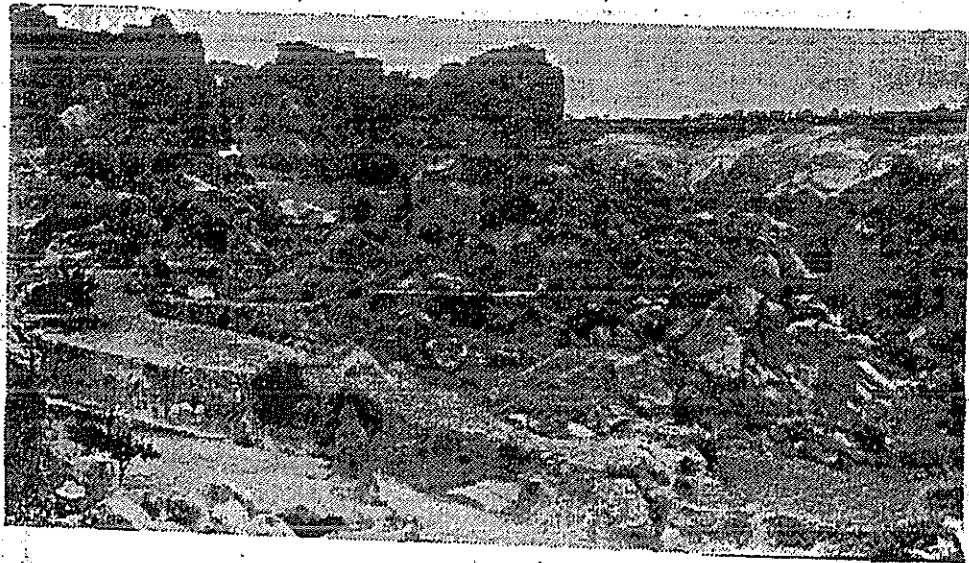
ιδεδζεγιμ, Εζιρα χεμαν δζουμλεσι αϊνεν πινα ολουνησλαρδηρ.

Γιουκσέκ βέ σάρπ πίο δεπενίν ούζερινδέ πούληγνάν δζεσί
πίο καγιανήν ιτζινδέ πίο εκκλησία μεβδζούδ ολδηγηνή κιοϊλ

Δερεδέν κιορούνέν μανζαράϊ ούμουμέ.

μανήν ιμκιανή ολμαδηγηνή κιορούγγιορ ισέμδε γίνε κιοϊλουν
ορακασηνά δούσδ ύμ βέ πίο τζοκ ζαχμετδέν σόνρα καγιανήν για
νηνά βασήλ ολδούκ. Γεκλιανέ καπουσή ολάν δελίκ πίο μέτ

Δερενίν ιτζινδέ χός πίο μανζαρά.

κιορδού βέ ο σαγεδέ τζηκαπιλδίμ
Χαφίφ πίο ζιγιά ιλέ τενβίε ολουνηής πίο γέε αλτή εκκλησία

λερδέν π
ρισιύ πο
σοϊλεδι β
οραγια
δαο πέν
κιοτόυι
πιλεδζεγι
νι ιλαφ
ιτδί. Χεί
νε καδι
γέκ ναζαο
δά οραλ
οά τζηκηλ
κιοϊλουν
κιοϊλουν
καδαο
γιουκσέ
ιδί. Ορα
για γιάλ
νης τζηκ
μάκ γάις
καπίλδιο
δεγέ πιλ
οίμ πρε
κέτ βερσ
κιοϊλού
μερδιβέ
βαζιφρεσιγι

σηνα πενζεγὲν ποῦ πινανὴν διβαρλαρὴ εἰκόναλαρ ἰλὲ δολούδηρ.
Πουνλάρ ὃ καθάρ παρλίικι, γιάληνης πῖρ κάτζ κιοὺν ἔββέλ δζη-
λαλανμῆς

ζάν ὀλου-
νούρ. Κα-

πουνὴν
καρόησην-
δά "Αγιον

βῆμα ἰ-
τζοὺν για-
πηλμῆς

γερ χάλια
πελλίδιο,
βὲ χερ τα-

ραφὴ γά-
γετ μουν-
ταζάμδηρ.

Κιὸς κα-
ρανληγά
ἀλησδήκ-

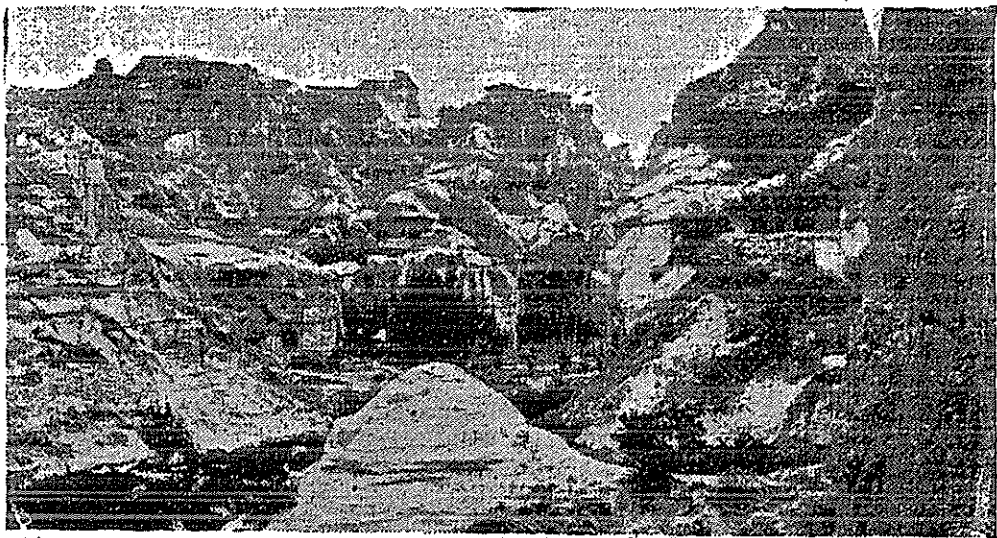
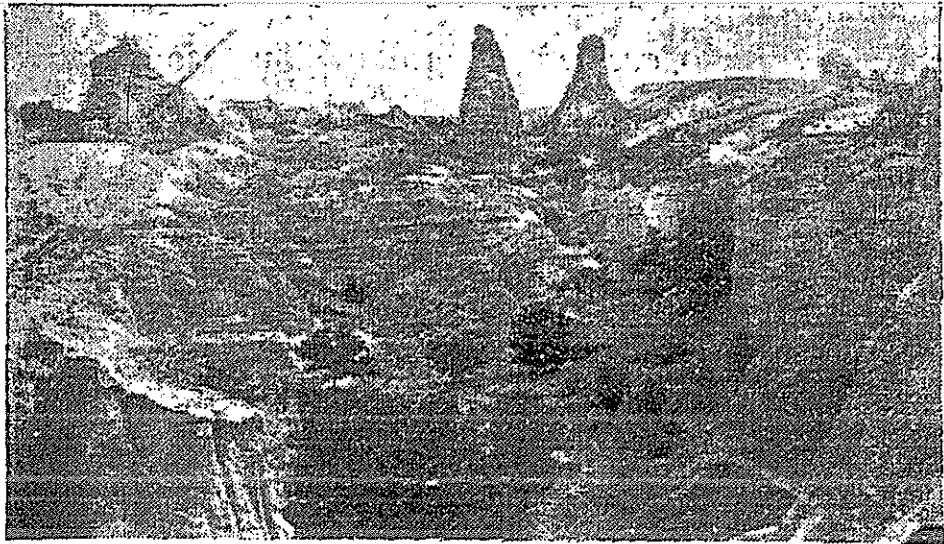
δζα, πῖρ-
δὲν πῖρὲ
κιορέμεδι-

γιγ δαχά
πασκά εἰ-
κόναλαρη

βὲ ἰτζερισι-
νὶ δαχά ἔγι
κιορούγιο-

ρσουν." Ὁ βακῆτ ὃ κιουζελλικ ἰδόνουνδὲ χαῖραν κάληπ πῖρ μούδδὲτ
ἰτζοὺν ἰνσάν κενδινδὲν κετζερ βὲ σόνρα χαγιαληνά νελέρ κελίρ.....

"Ορασηνη ἔσκι χαλινδὲ *Μοναχοσλάρ* ἰλὲ δολοῦ κιορούγιορσουν!
Χὲπ σιγιαχ κεινμῆς ὀλάν ποῦ Μοναχοσλάρ Ἐκκλησιάνην ἰτζινδὲ
διζ ὄυστὸν κάπαναράκ ἠπαδὲτ ἰδίγιορλαρ. *Χοροσδακὶ* πουλουνα-

Δαγλαρδά ἔσκιδὲν ὀγιουλμῆς ἰνλέρ. Χερ πῖρὶ,
πῖρὲρ Μοναστήρ ἰμῆς.

λάφ ἰλλαχί σεσερι ἰλέ Τροπάριονλαρή ψάλλ ἰδίγιουλαφ. Σίμδι
 δίκερ ταραφλαρδάν κίουδζλικ ἰλέ τεφρικ ὀλουνάν Ἄγιον Βῆμα-
 δαν πιτουν ρουχανι ἔλπισελερινι κεινιμῖς πῖρ ἰερέας ἔλινδὲ ἄγι-
 ον ποτήριονη δουταράκ τζηκήγιορ, βὲ κιοζλερινι κιογὲ τεβδζιχ ἰ-
 δερέκ μετῖν πῖρ σὲς ἰλέ « Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης
 προσέλθετε » δεγι παγηρήγιορ. Ὁ βακήτ πιτουν Μοναχοσλάφ, τιζέ
 σίμδι κιορκουνδζ κιορουνέν ἰνλερέ δογρή κιδίγιουλαφ. Ὁ χαλι
 τοῖλε κιοζ ὑόνουνὲ κελίνδζε, χάλη χαζηρηνή κιορούπδε μόντεσεσιφ

ὄλμαμακ
 μόνκιν
 δεγίλδιο.

Ἴνσανή
 χαζῖν πῖρ
 χούζν κα-
 τλάγιορ,
 χέμαν ὄρα-
 δαν τζη-
 κούπ κατζ-
 μακ ἰστέ-
 γιορ. Φά-
 κατ ὄραδα

Ἐκκλησιάλαφ, Μοναστήρ βὲ παγλάφ.

κινδισινι κίζλι πῖρ κιοββὲτ δουτήγιορ, βὲ : « Ἐἰ ἀλτζάκ !
 νέ κατζήγιορσουν ; δούρ, πᾶκ, χέμδε ἔγι πᾶκκι μεβδζου-
 διετιγγί ὄιρενέσιν, δζούνκι πού τεσσουλερδέν κιορτουλμακ
 ἰστέρσεν, γιάληνης κιορούπ σαχσιετιγγί βὲ μεβδζουδιετιγ-
 γί ὄιρενμέκλε μουβεφάκ ὀλούρσουν . . . » δεγι γαιπδάν πῖρ
 σὲς κελίγιορ βὲ πῖραζ σούκιοιυτδέν σόνρα : « Οὐμιδ βὲ ὄαπρ » δε-
 γί ἰλαβὲ ἰδίγιορ.

ΓΕΩΡ. Κ. ΤΟΣΟΥΝΟΓΛΟΥ

ΗΠΑΔΕΤ

Χαζήρ, ναζήρ Ράππ χέρ γερδέ,
βερίρ δεβὰ χέρ πίρ δερδέ,
άσλα παχμός γερ, φερδέ.
Σορμάς Ἄλλάχ, κίμδιο, νερδέ.
Τανγορή κανμάς γιαλὰν βὰδέ,
Νέ κίαρ ἔδερ πὸς ἰραδέ;
Ἐμελινὶ κίόριρ καλπδέ.
Βάρμη χακδὰν κίζλι μαδδέ;
Νέ δεμὲκ φάρζ ἠπαδετδέ;
Βερδί γὸρνὲκ Ράππ πὸν παπδέ,
ὄκοῦ Ἰνδζίλι ὄεριφδέ,
ἔτμε δζουρράτ ἀνῆ ρεδδέ.
Χὰκ νὲ ἔτμίσσε ἰραδέ,
πέκλὲ ὄνδὰν ἰστιφαδέ.
Σάπμα σακῆν χίτζ φεσαδέ.
Κίτ γιοληνὰ ἄλ-ἔλ-ἄδέ.

Τζοῦν ἄμαδέ

Ράππ ἰμδαδέ.

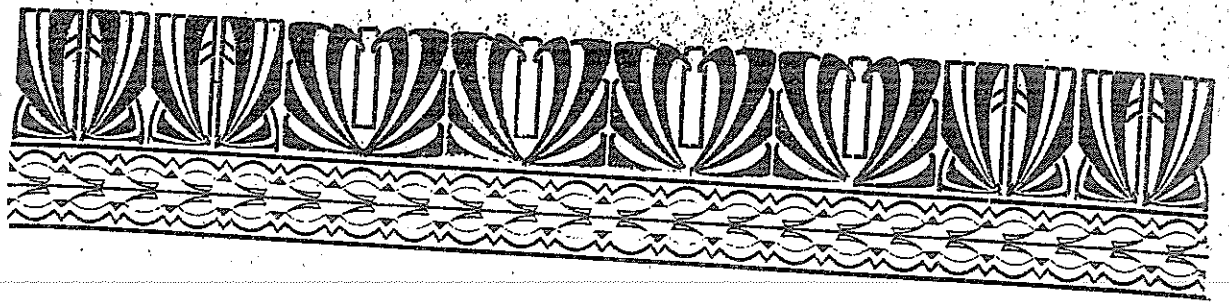
Γιόκδηρ φαϊδέ
φαζλά σῆζδέ.

Νέδιο ζαράρ, νέδιο φαϊδέ,
πιλιρ Μεβλὰ τζοκ ζιγιαδέ.
Βάρμη χαδζέτ νοῦτκ ἰραδέ;
Διλέ, κίαφί, χαῖρ.σαδέ.
Χουλοῦς λαζῆμ χέρ δοῶδέ,
πάκκι ρουχῆν ὄλὰ σαδέ.
Δὸὰ ἔϊλὲ χέρ πίρ γερδέ.
Φάκατ ἄγιν Κελίσαδέ.
Ἵορδὰ Ράππὲ ἔϊλὲ σεδζδέ,
ραχίπ κανσῆζ κουρπὰν ἔδέ,
σούρουσινὶ τζοπὰν κίούδέ,
τογορή γιολῆ τὰριφ ἔδέ.—
Βάρσε χατὰ ὄοῦ ὄοζλερδέ,
ἔχλι δανίς τασχῆχ ἔδέ.—

ΔΗΜ. Π. ΚΑΗΜΕΝΤΙΑΔΗΣ, Ρουμὶ.

ΛΕΤΑΪΦ

- Νάσηλσην, πακαλήμ, οὐστὰ Νικόλα, κησῆ νάσηλ κελζιόγιορσουν;
- Δζὸκ ἐγὶ Κυρία Ἐλένη, δάϊμα ὄτουρούγιορουμδα, γιωζ ἰτζοῦν κουβ-
βέτ τοπλάγιορουμ.
- Πέκεγι, γιάζην;
- Ὅλ βακῆτδα κησῆν κελμεσινὶ κιοζετίριμ,

ΤΕΡΠΙΕΪ ΜΕΔΕΝΙΓΕ

Πιο μιλλετιν πεκα βε σερεφινε παδι ολαδζακ εσταπ βε σε-
ραϊτδεν πιρι βε πασληδζαση « Τερπιεΐ Μεδενιε » ολδηγη που-
σον σενελερδε πεκ ρανα πιο σουρετδε ασικιαρ ολμησδηρ.

« Τερπιεΐ Μεδενιεδεν » μαξαδημηζ σηρφ μεδενιετ βε
πουνουν τεφερρουατη ολάν, χουσι μουσερετ βε ιμιτζαδζ, χου-
σι αχλιακη ουμουμιγε, τεασσουπι μιλλι βε ιορφη βε σαϊρεδιο.

Βυζαντιον Ιμπερατωρηγη τερπιεΐ μεδενιε βε αχλιακιεδεν
μαχρουμ ολδηγηνηδαν ηνκηραζ πουλμησδηρ. Μαρον βε σαϊο-
ουφαν χουκιουμετλερ πουνηδαν δολαγι πογιουνλαρηνη εγμισλεο-
διο. Κοδζαμαν Ρωσια εχαλινδε τερπιεΐ μεδενιε ολμαδηγη ι-
τσοιν Ιαπωνιαγια γενιμισδιο. Αδζεμισταν δαχη πουνηδαν δολαγι
παρτζαλανιακ ουζερεδιο. Χουκιουμετι Οσμανιενη δαχη που Παλ-
καν μουχαρεπεσινδε εσπαπη μαγλουτιετινιν τερπιεΐ μεδενιε νοκ-
σανληγηνηδαν ιλεροου κελδιγινι τουρκτζε γαζεταλαρ παγηραρακ
γιαζμησδηρ.

Που μουκαδδεμεδεν σονρα μαξαδημηζ βε Π' Γεωργιος δε-
μετι ησλαχησινιν ασηλ μασαδη ολμακ ουζερε καπουλ ετδιγι-
μιζ ησλαχάτη μαδδιεδεν ζιγιαδε πιζιμ Ανατολληλαρημηζην η-
σλαχάτη μαανεβιλεριδιο. Που χουσουσδα εκσερι χιορουλεν κου-
σουραρην ησλαχηνα τζαλησθησακ τερπιεΐ μεδενιεδεν μαχρουμ ολ-
μαϊζ βε πιζ Ανατολληλαρ πασκα πιο καβμ κιπι τελεκκη ιδιλυμεγε-
ρεκ μιλλετιμιζιν αρασηνηδα δαχα μουχιμ πιο μεβκη ιχραζ εδεπιλιριζ.
Μεδενιετ'ν εσαση αιλεδιο φαμηλιαδηρ. Ασηλ δικκατ εδεδζε-

γιμίζ νοκτά, χέρ χουσουσδζα καθήν ιλέ έρκεγιν μουσαβι όλδη-
 γηνή καπούλ έτμέκδιο. Ἰότε Χριστιανληγην σάν-ού-ούλβιγετι
 πούδη. Βαλιδετουλλάχ Παναγία σαγεσινδέν Χριστιανλήκ πού κα-
 δάρ τερεκκή έτμίς βέ μιλλιγέτ μουχαφαζά έδιλμίόδιο. Έρκεκ ιλέ
 καθηνήν μουσαβι όλδηγηνή καπούλ έτμεγεν μιλλετλέο σααδετδέν
 μαχρούμδηλαρ βέ άσλα μιλλιγετλερινι μουχαφαζά έδέμεζλεο. Μά-
 έτ-τεεσουφ πιζίμ Ἀνατολληλαρην έκσεφισι πουνου καπούλ έτμέκ
 ιστεμέγιορλαρ βέ φαμήλιαλαρηνά πέκ τζόκ χακαρέτ έδενλέο που-
 λουνούγιορ. Φαμήλιασηνα χακαρέτ ιδέν κενδι ναμουσηνά χακα-
 ρέτ ιδέο, ζίρα έρκεγιν ναμουσου κενδι φαμήλιασηνην έλινδέν όλ-
 δηγηνδάν, φαμήλιαγια χέρε μοιαιμελέ όλούρσα κενδι ναμουση-
 νά όλμούς όλούο. Που νοκτά φέβκ-ελ-άδέν δικκάτ έδιλεδζέκ νοκ-
 τάδη. Πίο κίμσενιν τάρζη χαγιατή βέ δζεμιγέτι ουμουμιγέ βέ
 τουδζαριέ βέ σαίρεδεκί μεβκηι κενδι φαμήλιαση άρασήνδακί μου-
 αμελέ βέ μεβκηινδέν άνλασήλήο. Ναμοίσι άίλεγέ χηγιανέν έδεν-
 λέο ισε πίο δεφά δζιναγέτ έτμίς όλμαζλάο, τεκμιλ σιλσιλεσνέν καρ-
 ου πέν πογιούκ πίο δζιναγέτ ιτμίς όλουορλάο.

Ναμούς βέ σααδέτι άίλε μουχαφαζά έδιλδικδέν σόνρα, τζο-
 δζουκλαρην τερπιεσι ικινδζι δερεδζεδέν κολήοκι πουνδά έρκεκ βέ
 καθήν κενδι βαζιφελερινι ιδζορά ιτμεγέ μεδζπούορδηο.

Τερπιγέ κιορέν βέ όκουγιούπ γιαζμάκ πιλέν πίο καθηνήν
 τζοδζουκλαρην δάίμα τερπιγεδέν μαχρούμ καλμάζ. Ἀνήν ιτζούν
 κής τζοδζουκλαρηνήν τερπιγέ βέ τοχηηλινέ φέβκ-ελ-άδέν δικκάτ
 έτμελίζ, ζίρα πουνλόο άνά όλαδζακλάο βέ χέο πιρι πιρέο φαμή-
 λια ρείσι πουλουναδζακλάο.

Πουνδάν έββέλ πιζίμ χεμισεχουλεριμιζδέν όίλέ άδαμλάο, όίλε
 καφαλάο βάρ ιδίκι όκουμαγι άσλα κενδισι σεβμεδικδέν πασκά,
 έβλαδηνά πιλέ όκουτμάκ ιστεμέγερεκ «τζόκ όκουμάκ όϊρενίρσε,
 σόνρα πιζι πεγενμέζ» δάρπι μισλινι δέρδι. Πιλμεμ σίμδι πού
 φικιρλι άδαμλάο πουλουνούομη; Χέλε κηζλαρηνήν τεαλλιμ-ού-
 τερπιγεσινέ έχεμμιγέτ βέορμεγεν έπουβέιν πέκ τζόκδηο ζάν έδέ-
 ριμ πουνούν νέ καθάρ πούγιούκ πίο χατά όλδηγηνή σοίλεμέκ
 ζαίτδηο. Τζούνκι παλιαδά άοζ έίλεδιγιμίζ κίπι σόν σενελεορδέν

δξεργιάν ιδέν βουκουάτ κάβυλέο βέ μιλλετλέο ιτζούν γάγυετ δζιδδι πιρέο έμσαίδηρ.

Μεκτεπλεροδέ βεριλέν τερπιεδέν ζιγιάδέ τζοδζουκλαρήν έβδεκι τερπιεσινέ πέκ ζιγιάδέ δικκάτ έτμελίτζ. Άνλερίν γιανηνδά κλούφο βέ σιτέμ έτμέκ, τερπιέ βέ έδεπέ μουγαίρ λακηροηλάρ σοϊλεμέκ, ζέβαλλη μαασουμερίν σάφ κάλιπλερινέ πιρέο δαμλά ζεχ'ο δόκμέκδιο.

Μά-έτ-τεεσουφ κόυφούρταζλήκ μπαρπαρλήκ βέ νεζακέτ βέ χούσνι μουσέρετε μουγαίρ άχβάλ πιζ'ιμ Άνατολληλαρήν τζόγουνδα κίόρουλόύγιορκι πουνλάρ σαϊλήρ χαταλαρομηζδάνδηρ.

Ταπίϊ πού σόν σενελεροδέ Άνατολλημηζήν χέρ ταραφήνδά μεκτεπλέο όλδούκδζα βαζιφεϊ ήσλαχηγεσινι ιδζοά έδίγιορ. Έβ-βέλδζε μεκτέπ κίόρομεγενλερ βέ γιάχοδ χέρ νάσηλσα ταχσιλι νοκ-σάν όλανλάρ ισε, ζεμανά βέ χάλ-οϋ μεβκηγε κίόρε νεζακέτ βέ τερτιγε βέ μεδενιγέτ δαϊρεσινδέν τζήκμαμαλήδηρ. Έγεο φαμίλια τεσκιλ έτμικς ισε βαζιφεϊ άσλιγεσινι πιλμελί, χάλ βέ μεβκηϊνήν ιδζαπήνδζα πουλουνδηγή γεροδέ δζεμιγετέ, ινσανιγετέ βατονηνά όλάν βαζηφεσινι ιφα έτμελί.

Οϋμουμιγέτλε χανεσι όέν-οϋ-σατήρ όλμαλή, άκριπά βέ τεαλλουκατή βέ δοσπλαρηνά χανεσι άτζήκ όλούπ, κενδισίδε φε-ραϊζι μιλλιγε βέ μεζχεπιέ βέ δοστανεσινι ιφαδά κουσούρ έτμεμελι.

Πίρ δζεμιγέτ άρασηνδά πουλουνδηγή ζεμάν όλδούκδζα μουπαχασαγια ιστιράκ ιτμέκ ιτζούν κενδι φικρινι γιοροϋπ δάϊμα μουζακερεδέν βέ μουταλεαδάν κερι δούρμαμαλη.

Ίφρατ δερεδζεδέ όλμαμακ σαρτή ιλέ δζομερτλιγι άσλα έλδέν προάκμαμαλη. Χέρ κές έβινέ κενδι οϋατόννε πασηνά βέ φαμίλια-σηνα βέ τζοδζουκλαρηνά ικτιδαρή δερεδζεδέ πακμαλήδηρ. Πού δζιχέτ πέκ έχεμμιγετλίδιο βέ μεδενιγέτ ιδζατηνδάνδηρ. Άλαμά-νιαλη μεσχοϋρ πίο φεϊλοσφ δεμίσκι :

«Έγεο πού δουνγιάδά τεκμίλ ινσανλαρήν κίοζλερι κίόρ-μεσε βέ γιάληνηζ πενίμ κίόζόμ όλσά, πούνδζα σεραϊλαρήν βέ τεζγινατήν βέ γεγιοϋπ ιτζμελερίν νε λούζομί βάρ ; Δεμέκκι τουνλαρήν κιάφφεσινι άλεμίν κίόζού ιτζούν γιαπήγιοροϋζ».

Φιλ χακηκά τεκμίλ ινσανιγέτ, μεδενιγέτ σαγεσινδέ πίο πι-

ρινὲ ὀιλὲ μερπούδηρι, πὸ καῖδεγὶ ποζμάκ, τεκμὶλ ἰνσανιγεπὶ
 ποζμάκδηρ. Χερ κὲς πὶρ μεσλέκ πὶρ σαναάτ δουτμήσδηρ βὲ κι-
 δζέ κουνδούζ ὁ μεσλέκ βὲ σαναατὴν τεκεμουλινέ γαῖρέτ· ἔδέρ.
 Ἔγερ ἰνσανλαρὴν κιάφφ·σι γὸλμεμεκ ἰτζούν πὶρ ἔτμέκ βὲ κα-
 τηγὰ κατλανήρσα, βιδζουδινὶ μουχαφαζὰ ἰτζούν ἀμπαδάν μαα-
 μούλ βὲ δαχὰ σα-
 γλάμ βὲ σηδζάκ
 πὶρ ἔλπισεγέ κα-
 λήρσα βὲ χεβαδάν
 παρηνμάκ ἰτζούν
 δόρτ διβαρδάν ἰ-
 παρέτ πὶρ ἔβδὲ
 ὀτουρούρσα πὸ
 δουνγιά νὲ χάλ
 κέσπ ἔδέρ ; Ἄνῆν
 ἰτζούν χερ κὲς ἰκ-
 διδαρηνά κίσορὲ
 γιασάμαγὰ βὲ κε-
 τζινμεγέ μεδζ-
 πούρδηρ.

Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Πιζὶμ Ἄνα-
 δεκλήλαρὴν παζη-
 λαρηνδὰ τεασ-
 σούπι μιλλὶ βὲ
 ἰόρφῆ βάρδηρ. Μέ-
 σελα πιλδιγινδὲν
 βὲ κίσορδούγινδὲν
 ἄσλα ὀασμάζ βὲ

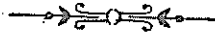
μεμλεκετινδὲ ἀδέτι πελδὲ νάσηλ ἰσὲ, ὁ ἀδετινὲ χερ κίτδιγὶ βὲ
 πουλουδηγὴ γερδὲ γιापμάκ ἰστέρ. Πὸ ἰδδιᾶϊ βαχὶ δαχὴ πιζὶ δι-
 κερλερινδεν πὶρ δερεδζεγέ καδὰρ αἴρωμαγὰ βὲ ἰστιονὰ τεσκιλ ἔτμε-
 γὲ γιαρδὴμ ἔτδιγινδὲν μουμκὶν ὀλδηγὴ καδὰρ πὸ κουσουρήνδα
 τασχιχινὲ τζαλησμάλήτ.

Χάσπ·η γάλ·οῦ· ζεμανὴν βὲ γιασάδηγημῆς ἀσρὴν ἰχτιαδζα-

τηνὰ κίθρε τεκμίλ μοναμελάτ βέ έτβάρ βέ τάρζι τεαγούσιμιζι τατ-
πήκ έτμεγέ τζαλησήρσακ, τερπιγέι μεδενιέ σαχηπή όλμοϋς όλού-
ρουζ βέ πού σούρέτλε μιλιγετιμιζι μουχαφαζά ιλέ χακκή ιλέ α-
λεμδεκί μεβκημιζι βέ σααδέτι χαλιμιζι τεεμίν έίλέριζ.

Κων)πολις τῆ 20 Αύγουστου 1913.

I. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΜΟΥΤΕΝΝΕΒΙΑ

Τζιβι τζιβιγι σοκέρ

Που δάρπη μισλι Ἀμερίκανην Σικάγο σεχρινήν πάνιαλαρηνδαν πιρι
χακκή ιλέ μεβκήι ιδζραγια κοϊμήσδη. Σαχτέ βέ πανκανοτλαρή έν μουσ-
δεϊδ μεμουρλόρ πιλέ τανηγιάμαδηκλαρηνδαν, πιρ δουρλόυ τεδαβουλινίν ιό-
νού αληνάμαγιος ιδί. Ἀνήν ιτζούν Πάνκα, Ἀμερίκανην έν μεσχούρ καλπα-
ζανηγή δολγούν μαάς ιλέ αλουπ σούπχελι πανκανοτλαρή πουνούν ναζάρη
τεδκηκηνδέν κετζιομεγέ κάράρ βερμίσδιρ.

Που μεσχούρ καλπαζανήν ισιμ Κάρολος Βένικερ διο. Έμμα κενδισι-
σίμδι Καλλιφορνία χαπισχανεσινδέ πουλουνδηγηνδάν, 8 σενελικ δζεζασηνη
δολδουρμαγια 3 αι καλμής όλμάγλε, άνδέν σόνρα βαζιφεϊ μουχιμμεσινι δε-
ρόχδέ ιδεδζέκδιο.

Δεμέκκι καλπαζανλήκδα ισε γιαράγιος.

ΛΕΤΑΪΦ

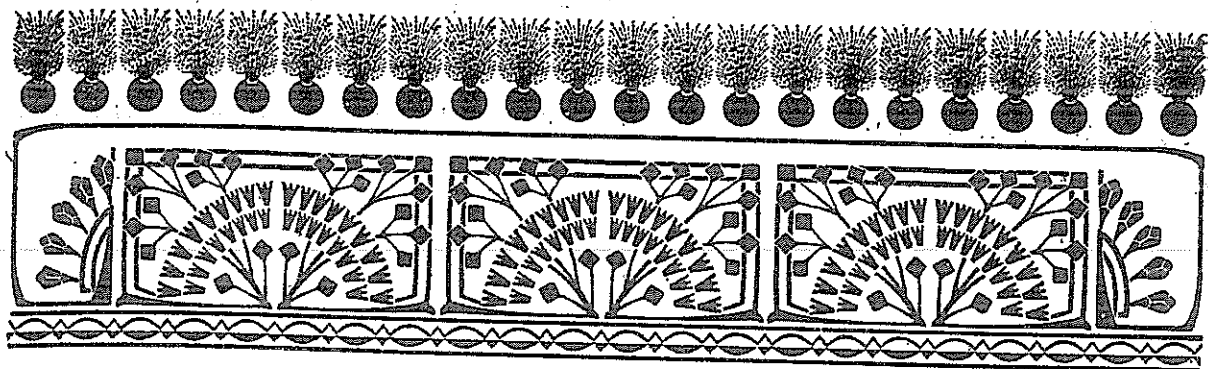
Πιρ σάπκαδζη δουκιανηνδά.

Μοδίστρα. — Αι Μαδάμ σάπκανιζά κοϊδουγούμ τζιτζέκ σιζε δζόκ γιακησ-
δή. Σιζι λά έκάλ.ον γιας κουδζούν κιοστερίγιος.

Μαδάμ. — Σαχίχιμ ; όιλέ ισε πιρ τζιτζέκ δαχά κοϊνηζ.

Δοκτώρ. — Μαδάμ πούνούδα ιλαβε ιδεγίμκι, χέρ σαπάχ αϊνή σαατδά καλ-
καδζάκσινηζ, αϊνή σαατδά γεγεδζέκσινιζ, αϊνή σαατδά ούγιουγια-
δζάκσηνηζ, έλχάσηλ αϊνή αϊνή . . . .

Ζεβδζ. — Δοκτώρ βέη, αφβ ιδέρσινιζ, ισπου τεπιχατην ζεβδζεμίν τουα-
λετλερι ιτζούν χιοκμού βάρμι ;

ΧΕΒΑΝΗΝ ΦΕΒΑΪΔΙ ΣΑΝΑΪΕΣΙ

Κιουρρεϊ ἀρζημηζή ιχατά ιδέν χεβὰ, ἔδζσάμη πασηταδὰν (σύνθετα σώματα) μαδουδ πουλουνμάγλε, μουβελλιδ-ούλ-χουμουζὰ (ὄξυγόνον), ἀζότ (ἄζωτον), χαμήζι φάχμ (διοξίδιον ἄνθρακος), μουβελλιδ-ούλ-μά (ὕδρογόνον) βέ σάιο γαζλαρδὰν (ἀέρια) μουρεκκέπδιο. Πουνλαρδὰν, ὄξυγόνον κερέκ ινσανήν κερέκ δίκερ πιλουμουμ χαϊβανατήν, χαμήζι φάχμ ισέ νεπαδατήν γιασάμασή ιτζούν ἔλζέμ βέ λαπούδδερ. Μεζκίουρ ἔδζζαί ἀσλιέι μουρεκκιπέ, χεβὰ δερουνινδέ πιο δεφὰ μεβδζούδ πουλουνμάγλε, χιτζ πιρινίν μηδαρη ἄσλα τεγακούς ιτμέζ, τόνκενμέζ. Σεπεπι ισέ χαϊβανατ, τεμφφούσλερινδέ χεβαγι δζιγεολερινέ κὰδαρ νὰκλ ιλέ ὄραδα ὄξυγόνονη πίττεφρικ κανλαρηνὰ ιδχὰλ ιδερέκ, φαχμή χαριδζέ ιαδέ ιδεολέρ· ἄινη χὰλ ιχτιρακδὰ (καῦσις = γιακμάκ) δαχή βουκού πουλούρ· ιχτιράκ δαίμα ὄξυγόνονη σάρφ ιλέ μαχρουκατδὰν φάχμ (ἄνθρακικὸν ὄξύ) νέσο ιδέορ. Πίλακισ νεπαδάτ ισέ, κιούνδουζ βέ ἄλεσσεβιέ ζιαί σεμσίν τάχτη τεσειρινδέ, γεσίλ γιαπρακλαρη βασητασή ιλέ, φαχμή τοπλαγιαράκ γερινέ ὄξυγόνον τζηκαρηράο. Σου χαλδέ, δζέββι χεβὰ (ἀτμοσφαῖρα) ἔδζσάμι οὔζβιέ (ὄργανικὰ ὄντα) ἄλεμινι γέκδιερινέ χικμετενκίτζ πιο ἀχέγκ βέ ιντι-

ζάμ ἰλὲ ράπτ ἰδέν πῖρ χαλκὰ κίτιδιρ· χαϊβανάτ, νεπαδάτ ἰτζούν λαπούδ ὀλάν γηδαγί, νεπαδάτ δαχὴ χαϊβανατηνκινὶ ἰχζάρ ἰδέρι, σού δζιχέτε χεβονήν χαγιάτη δζιχάν ἰτζούν δερεδζέϊ ἔχεμμιγετινὶ βασφά λούζούμ γιόκδηρ.

Χεβάϊ νεσιμι (ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ) χέρ νὲ καδάρ γαζλ χαλδὲ (ἀερώδης) ἰσέδε, ἀλιάτη σεναϊέ βασηδασή ἰλὲ δερεδζέϊ οὐλιαδὰ πῖρ ταζγιήκ (πίσεις) βὲ ἄϊνη ζεμανδὰ σιδδετλι πῖρ τεπερροῦδ (ψῦξις, σογουτμάκ) τεσειρινὲ βάζ ὀλουναράκ μαϊ (ὑγρὸν) χαλὲ κειτριλέπιλίρ.

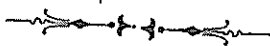
Χεβά, μαϊ χαλινδὲ ρενκσιζ βὲ γάγερ σερί-οὐλ-χαρεκὲ ὀλαράκ, περράκ βὲ τεμίζ σουγιά σὸν δερεδζέ πενζέρ. Μαϊ χεβὰ βασητασὴ ἰλὲ σάϊρ πῖρ τζὸκ γαζλάρ δαχὴ μαϊ χαλὲ μουνχαλήπ ὀλαπιλίρ. Μέσελα, ἀδι χεβὰ γαζηνή (Φωταέριον), μαϊ χεβὰ δερουνινὲ πατηρηλήμης χανεσί-οὐς-σέκλ (ὄφιοειδῆς) πῖρ πορουδάν κειτζίρσεκ, μούχτεβὶ πουληνδηγὴ ἔδζαϊ μουρεκκιπεσι (συστατικὰ) ὑδρογόνονδαν μάδὲ μαϊ χαλὲ κελίρκι, ὑδρογόνονην τεδζερροῦδι (ἀπομόνωσις, ἀίρηλμασὴ) ἰτζούν ἰστιμάλ ὀλουνάν οὐσουλλαρδάν περισίδε πούδηρ. — Ἄλελ ἀδὲ δερεδζεδέ τεπερροῦδ ἰλέ, ὃ δερεδζέ σουλπλ (στερεά, κατὴ) πῖρ χάλ κέσπ ἰδέρκι, πουνδάν τζιβὶ πιλέ ἰημάλ ὀλουναράκ γίνε ἄϊνεν μάμουλ τζεκίτζ ἰλὲ ἀγαδζὰ τζακηλαπιλίρ. — Μεσαμματλή (δελικλί, πορώδης) ἀδι ἀγάδζ κιομούρι, μαϊ χεβὰ ἰλὲ ἰχατὰ ὀλουνημῆς πῖρ κάπ δερουνινδὲ σογουτδηρηλδηκδὰ σὸν δερεδζέ πῖρ κουβέϊ πελ'λιέ (σορουδζή κουββέτ) κέσπ ἰδερέκ μούχτελιφ χαβαλαρὴ δερουνινὲ δζέζπ ἰδέρ· κιομούριν χαϊζ ὀλδηγὴ χασσέϊ μεζκίουρσεινδέν μεσχούρ Ροέντζεν σουαλαρηνήν ἰχζαρὴ ἰτζούν ἰστιμάλ ὀλουνάν Crookes κίουρρελσεινδέν χαβὶ ὀλδηκλαρὴ χεβανὴν κήσμη ἄζαμηνὴν δέφ οὐ ἰχραδζή ἰτζούν ἰστιφαδὲ ἰδιλίρ. — Μαϊ χεβὰ, παμπούκ ἰλὲ κιομούρ τοζού μαχλουτασὴ οὐζερινὲ δόκιούλδιγινδὲ γάγερ οὐδζούζ πῖρ νέβ ἔδζαϊ ναριέ τερκίπ ἰδέρ.

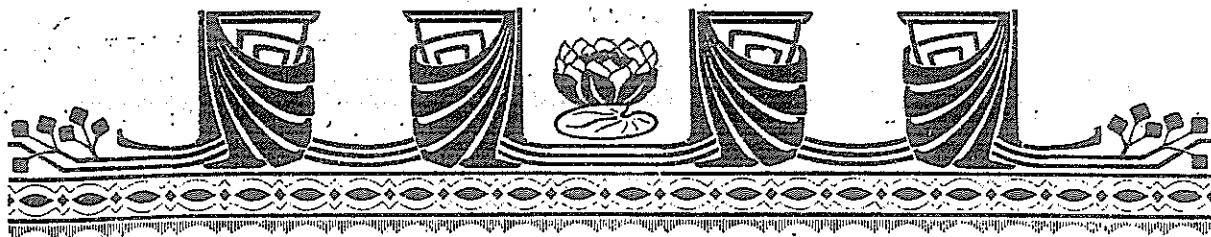
Ποὺ κίουν σεναάτ ἀλεμινδὲ ὄξυγόνον ἰχζαρὴ ἰτζούν πὲκ πογιούκ μηκδαρδὰ μαϊ χεβὰ σάρφ οὐ ἰστιμάλ ὀλουνμακδάδηρ. Σὸν δερεδζέ μούκεμμὲλ μάκιναλαρ βασιτασὴ ἰλὲ σεχιλ-οὐτ-ταϊρ (οὐτζηδζή) ἄζοτήν τεφρική ἰλὲ ἀληνάν ὄξυγόνον γιουζδὲ ἄνδζακ

8-10 νισπετινδὲ πῖρ ἄζοτῆ μουχτεβὶ πουλουναράκ γάγετ οὐδζουζ
 ὀλούρ, βὲ πουνήν μουτεαδδιδ βὲ χαῖρετεφζὰ τατπηκατῆ βάρδρη.
 Μάδενλέρ βὲ χουσουσή ἰλὲ δεμίρ, ὀξυγόνον βασητασῆ ἰλὲ πὲκ
 χολαῖ κεσιλεπιλίρ· πουνήν ἰτζούν δεμίρ ἄτεσδὲ ἐγίδζε κηζαρτδι-
 ρηλδηκδάν σόνρα κεσιλμὲκ ἰστενιλέν δζιχετινὲ ἰνδζὲ πῖρ ὀξυγόνον
 δζεριανῆ τεβδζιχ ἰδιλίρ· χέμαν ὀξυγόνονην τεσειρὶ ἰλὲ δεμίρ
 γιαναράκ μουαγὲν νοκτασηνδὰ ἔριρ βὲ χιέτι ἄσλιεσινὲ χίτζ πῖρ
 τεπεδδουλάτ κετίρμεγερεκ ἰκὶ παρτζαγια ἄτροηλήρ. 16-20 σαν-
 τῖμ καληνληγηνδὰ τζελικ γιαπρακλαρῆ γιαλήνηζ ὄν δακηκὰ ζαρ-
 φηνδὰ ὀαγιαάνη χαῖρετ πῖρ τζαπουκλήκ βὲ σουχουλέτλε κεσιλίρ.
 22 μιλιμέτρο κουτρηνδὰ καλήν τζιβὶ πασλαρηνήν κεσιλμεισὶ ἰτζούν
 12 σανιέ κίφαγὲτ ἰδέρ. Πουνδάν πὲς σενὲ μουκαδδὲμ Πα-
 ρισὶν τάχτελζεμὶν τούνελινιν μερκὲζ στασιονηνδὰ ἔχαλινιν μιρου-
 ρινὲ μανιὰ τεσκιλ ἰδὲν 6 μέτρο γιουξεκλιγινδὲ βὲ 3 1/2 μ. ἔνλιλι-
 γινδὲ πῖρ δεμίρ μερδιβέν, ἔνινδὲν 1 μετρο καδὰ κεσιλμὲκ ἰδζὰπ
 ἰδίρ ἰδί· ζικρ ἔτδιγιμιζ οὐσοὺλ ἰλὲ ἄμελιὰτ γιαλήνηζ 4 σαὰτ
 ζαρφηνδὰ βὲ ὄ δερεδζὲ μουνταζὰμ ἰδζρά ἰδιλδίκι, μερδιβενὶ κε-
 σιλὲν κησημῆ χίτζ πῖρ τεπδὶλ βὲ για πασκάδζα τὰμιρὲ μοχτάδζ
 ὀλμακσῆζ πασκά πῖρ μαχαλὲ βάζ οὐ ἰστιμαλῆ καπιλ ὀλμηῶδρη.
 Ἰσὶν κιοτὸν δζιχετὶ βάρ ἰσέ, μεζκίουρ οὐσοὺλῆ Εὐρώπανην
 πογιούκ ὀεχιρλερινδεκὶ γιαν κεσιδζιλέρ βὲ κηρηζηζλάρ πῖρ μεχαρέτι
 μαχσουσὰ ἰλὲ ἰστιμαλ ἰδερεκ κουββελτι κάσαλαρ γιαρμάκ,
 δεμίρ καπουλάρ βὲ παρμακληκλάρ κηρμάκ κίπι σαναάτη
 μουτεπερελερινδὲ τατπηκδάν τζεκίνμεμισλέρ. Πουνλάρ, κιο-
 ρούνούγιρκι, φεννὶν τερακκηγιατηνῆ δαχὰ πὲγιούκ πῖρ χαχίς
 ἰλὲ τεακῆπ ἰδίρλαρ !

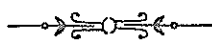
ΑΘ. ΙΩΑΝΝΟΥ

Γυμνασιάρχης τοῦ Ζωγράφειου.

ΚΑΔΗΝΗΝ ΜΕΒΚΗΪ ΙΔΖΤΙΜΑΪΣΙ

Πεσσειγερ'ν μουχίμ τεμελλερινδέν πριονί τεσ'κίλ ιδέν, μεβ-
δζουδιετίν δεβαμηνδά έχεμμιετλί πίο βαζιφεγι χαιτς όλίν καδη-
νήν μεβκή ιδζτιμαΐσι ούζούν μουδδετλέρ τετζιλ ιδιλμίσ, ινσαν-
λήκ άσηρλάρτζα καδηνήν βέ καδηνληγήν κίτζέλ χασλετλερινδέν,
βεζαΐφι χακηκηγεσινίν κηϊμέτ ού έχεμμιετινδέν γαφίλ καλμής ι-
κέν χάλι χιζηροδακί καδηνλαρήν τερακηγιατή κενδιλερινδέ πού
κίτζέλ χασλετλεριν μεβδζουδιετινί ισπάτ ιδίγιορ. Πού χακηκατή
ερκεκλέρδε άνλαδηκλαρή χαλδέ, χάλια καδηνά μεβκή χακηκηση-
νή βέρμεγιορλαρ, φέκατ χέρ χαλδέ ερκεκλέρ πού χοδπινλικλερινίν
δζεζαλαρηνή μεδενιγετδέ χαιτλη μουδδέτ κερí καλμάκλε τζεκμισλέρ
βέ χάλια τεπδίλι φίκο ιδιλμεγιούπδα γίνε καδηνά έσκι ναζάρλε
πακηλήρσα πού δζεζαΐ μανεβιδέν ινσανληγήν κουροτουλάμαγια-
δζαγή ταπιΐδιο.

Σίμδι, ερκεκλεριν δάΐμα καδηνλαρά κενδιλερινδέν άσαγή πίο
μαχλουκ ναζαρή ιλέ πακμαλαρηνήν σεπεπινέ βέ μουχτελιφ μεμ-
λεκετλερδεκί καδηνήν βαζιγέτι χουκουκηγεσινί, μααλουματημητς
δερεδζεσινδέ τεδκήκ έδελίμ.

Έρκεκλεριν καδηνλαρή κενδιλερινδέν δαχά άζ μουκτεδιο βέ
δαχά άζ μουχακεμελί. τελακκή ιτμελερινδέ πίο δερεδζεγέ καδάρ
χακλαρή βάρδηρ, φέκατ πού καζιγεγι ούμουμιλεσδίρμεμελι. Φίλ-
βακί άκλήν τεκεμμουλί νοκταΐ ναζαρηνδάν, καδήν ερκεκδέν χέρ
χαλδέ δαχά άσαγή πίο πασαμακδάδηρ. Πού χουσους φέννενδε γαι-
ρι καπίλι ιπιράζδηρ. Βιδζούτδζεδε καδηνήν πίο δερεδζεγέ καδάρ
ερκεγίν άσαγήσηνδά πουλουνμασή σούπχεσίτζδιο, δζούνκι έκοσεδ

μουτεφεννινλερὶν δεδικλερινὲ κιορὲ καθηνλαρὴν χέμ σινιολερὶ χέμ-
 δε δαμαρλαρὴ, ἐρκεγινκινδὲν ἐκσὶκ βὲ κερὶδιο· πούρασηνη καθην-
 λαρὴν ἔκσερισινὶν πύλχασσά Ἀνατόλ καθηνλαρηνήν, γεκδικερινγέ,
 ἔκσικλί δεμελερίδε τεεγιδ ἔδερ. Πουνήνλα περαπέρ, καθηνά σα-
 τζή οὐζούν, ἀκλή κησσά, ναζαρήλε πάκμαμαλη, καθὴν ἀκληνήν-
 दा ἐρκὲκ ἀκληνά γιακλασμασηνήν μούμκιν ὀλδηγηνή γίνε φέν
 ἰσιὰτ ἰδίγιου, βὲ πύρ καθηννην κιουζέλ πύρ τερπιγέϊ φικριγέ βὲ
 ἀχλακηγὲ νετιδζεσι πού σουφλιγέτι δημαγηγέ μερτεπεσινδὲν
 τζηκαδζαγηνή σοϊλέγιου. Ἐξ δζούμλε καθηνήν φίκρεν βὲ ἀχλιά-
 κεν ἐρκεκδὲν κερὶ κάλμασηνά σεπέπ ὀλανλάρδα γίνε ἐρκεκλέρδιο.
 Χακήκατὲνδε, *Γκαῖτενιν* δεδιγι κίπι: «Καθὴν ἐρκὲκ ταραφη-
 δάν δζέπρεν καπούλ ἐτιδιριλὲν τερπιγέ νετιδζεσι καθηνληγη-
 νή κιοστερίγιου». Φιλβακή, ἐσὸς ἰτιπαρήλε πού φικίρ πιτόυν Εὐ-
 ρώπα μεμαλικινδέ, πύλχασσά μεμλεκετιμιζὶν χέρ κιοσσεσινδέ, χαρ-
 φή χαρφηνά τατπήκ ἔδιλίγιου.

Ἐρκεκλέρ καθηνήν κούζελλιγινέ, σερβετινέ, δηκκάτ ἔδεδζε-
 κλερινέ, ἀνήν μααλουματηνά, ἐβσάφη ρουχιγέ βὲ καλπιγεσινὲ ἔ-
 χεμμιὲτ βερσελέρδιο, ταπί καθήνδα πός βὲ κιουλόυνδζ ὀεϊλερὲ ἔ-
 χεμμιγέτ βέρμεγερέκ πού κιουζέλ ἰμπιγιαζλαρὴ ἔλδὲ ἰτμεγέ οὐγ-
 ρασαδζάκ, πού σούρέτλε πιτόυν δζιδιδιγετί ἰλε, βεφασὴ ἰλὲ καθην-
 ληγηνή κιοστερεδζέκδι.

Ἐσάσεν πύρ καθηνδάν πεκλενιλὲν φεζαῖλίνδε πάσληδζαση
 τερπιγέϊ φικριγέ βὲ ἀχλιακηγεσινὶν μούκεμμὲλ ὀλμασήδηρ, καθὴν
 ἄλτούνλα δοναναδζαγηνά πού μεζιγετλέρλε σούσλενμελίκι, ὄδα ἔ-
 βλαδηνή πουνλάρλε τεδζχιζ ἰδερέκ, μιλλετὲ δεβλετὲ τὰμ πύρ καθὴν
 μούκεμμὲλ πύρ ἐρκὲκ γετισδιρσίν, ζίρα ἐρκὲκ τερπιγεσινὶν ἔσασὴ
 ἀνά ἔλινδέδιο. *Πεσιγι σαλλαγιάν ἔλ, δουνγιαγιὰ χόκμ ἔδερ,*
 δερλέρ. Χαλπούκι νέ ἐρκεκλέρ καθηνλαρὴν ποῖλὲ πύρ τερπιγέ ἰκ-
 τισάπ ἰτμελερινὲ μουσααδὲ ἰδίγιουλαρ, νέδε ὀνλάρ τὰμ πύρ τερ-
 πιγελὶ ἔβλάδ γετισδιρὲ πύλγιουλαρ. Ἀνήν ἰτζοῦν καθηνλαρά, ἔξ
 χέρ δζιχέτ λαῖκ ὀλδουκλαρὴ χουκούκ βερλιμελίδιο.

Ποῖλὲ πύρ δακὴμ χουκουκὴν καθηνλαρά πάχς ἰδιλμεσινὶν σεπέ-
 πίδε, κόγια ἀνλέρὶν ἀδέμι καπιλιγινδὲν πάχς ὀλουναράκ, χέρ χαλ-
 δὲ ὀνλαρὴ σουῖ ἰσιμαλ ἔδερελέρ δενίγιου, χαλπούκι πού γιανλήσ-

δηρ. Σιμδικί χαλδέ καθηνλάρ πάζη ισλερδὲ μουβαφφὰν ὀλαμα-
 γιορλάρσα, πουνήν σεπέκι Ισδιδατλαρηνήν νοκσανή δεγίλ, ὃ ισ-
 λερδὲ μουμαρεσὲ βὲ τερπιγελερινὶν ὀλμαδηγήδηρ. Γύκσα ἐγιοῦ πῖρ
 τερπιγὲ κιορὲν καθήν Ιστιδάδη φικρισὶ σαγεσινδὲ χερ σέγι γιαπ-
 μαγὶ κουνρετγιαπ ὀλούρ. Ἐγερ καθηνδὰ φητρι πῖρ Ιστιδάδ ὀλ-
 μαμης ὀλσὰ ἰδί, πῖρ τζὸκ ἐρκεκλερὶ κιολκεδὲ πρακαδζὰκ δερεδζε-
 δὲ ἔδεπιατδὰ, οὐλούμου φουνουνδὰ, σιγιασετδὲ ὀσχετ πουλμοῦς
 Δικατερὶνηλερ, δζεσαρέτι χαρήκ-οῦ-λαδὲ βὲ ἰδζραάτη μουχιμμεσὶ
 ἰλὲ κέσπι ὀσχετ ἰτιμὶς Jeane d'arc λάρ, μεμαλικιμ οὐζερινδὲν
 μουννὲς ἐκσιλμὲξ δεγὲν Ἰσπάνια κηράλῃ κίτι, πῖρ χοκιουμδάρη
 ἄζαμὴ χερ τεσέπκουςινδὲ ἄδζιζ πρακὰν Ἐλισάβετλερ, μεϊδανὰ
 κελμέζδι.

Βέλχασηλ, οὐμουμιγὲτ ἰτιπαρὴ ἰλὲ καθήν, χιδζ πῖρ βέδζχλε
 ἐρκεκδὲν ἄσαγὴ πῖρ μεβκιδὲ δεγίλδιρ· ἐρκὲκ καθηνὰ νισπέτλε νὲ
 ἰσέ, καθήνδα ἐρκεγὲ ναζάρεν ὀδηρ. Ζάτεν Ἰησοῦς Χριστὸς δα-
 χὴ « Οὐκ ἐνὶ ἄρσεν ἢ θῆλυ, οὐδὲ δούλος ἢ ἐλεύθερος, ἀλλὰ
 πάντες εἰσὶν ἐν Χριστῷ ἴσοι » δεγερεκ καθηνήν μεβκηινὴ τὰ ὀ
 ζεμὰν τεαγὶν ἰτιμὶσδι. Πουνούνλα περαπὲρ σονραλαρὴ, ζεμανήν
 μουρουρὶ ἰλέ, καθηνήν μεβκητὶ γιαβὰς γιαβὰς τενεζοῦλ ἔτμεγέ, νί-
 χαγετ πῖρσιπτιόν δούσούπ πιτζαρελερὶ ἄραπαλαρὰ πιλὲ κοσμάκ ἄ-
 δὲτ ὀλμούσδη.

Χαλπούκι Χριστοσδὰν ἐββεκί ζεμανλαρδὰ πιλὲ, Ἡρόδοτο-
 σην καβλίνδζε, Μησηρδὰ πῖρ μόνδδὲτ καθήν ἐρκεγὶν μεβκηινδὲ
 πουλουνμῆς, φέκατ τζὸκ κέτζμεδεν, Φαραωνήν πῖρ ἰδαρεσὶ καθη-
 νήν χουκουκηνὴ λὰγβ ἰλὲ ἄνι ἔσαρέτ δερεδζεσινὲ τετζιλ ἰτιμὶσδιρ.

Μησηριλερδὲν σόνρα κελὲν Ἄδζεμιλερδὲ, μεδενιὲτ πῖραζ δα-
 χὰ ἰλερὶ πουλουνδηγηνδὰν, καθηνήν μεβκητὶ πῖλνισπὲ γβουκσελ-
 μῖς. Ἐσκι Γιονανιστανδὰ καθηνήν μεβκητὶ πὲκ γιουζὲκ δεγίλ κί-
 πίδιο. Πούρασηνήδα τεεγίδ ἰδὲν μεσελέ, ἔββελα Γιονανιστανδὰ
 γυναικεῖον δενιλὲν σίμδικι χαρεμλικλὲρ κίπι δαῖρελερὶν μεβδζου-
 διετί, πῖρδε πῖρ Γιονανληγια καθήν δεμενήν ἐν πόγιονκ ταχκήρ
 ἄδ ἰδιλμεσίδιο.

Χάλη χαζηρδὰ καθηνήν ἐν ἄσαγὴ πῖρ μαχλοῦκ μερτεπεσινδὲ
 πουλουνδηγὴ γερλὲρ Τζιν βὲ Χινδιστάνδηρ. Φεμινιστλερδὲν πῖρι-

νιν καβλινέ κιορέ, Τζινδὲ καδηνλαρὴν ἄσλα σαχσιετλερι γιοκδηρ·
 πουνλάρ ινσανδάν ἄδ ιδίλμεγιορ, χάττα ισιμλερι πιλέ ὀκούνμαγιόρ·
 δα νούμερο ιλέ 1, 2, 3 δεγέ δζαγηρηλήγιορ.

Χινδιστανὰ κελίνδζε, ὄραδάδα Μάνο κανωνή μουτζιπίν-
δζε καδηνήν μεβκηϊ πέκ άλτζακ πιρ δερεδζεγέ δούσίγιορ. Χιν-
δλιλέρ καδὴν ιτζούν κενδι χαλινέ πρακηλδηγηνδὰ ινσανήν μου-
δζίπι φελακετι όλουρ δεολέρ. Χάττα ριβαγετέ κιορέ Χινδισταν-
δὰ ζεβδζι ιολούρ ιολμέζ δούλ καλάν πιρ καδὴν πιρ κιομέ ὀδούν
ούζερινέ κονηλουπ γιακηλήρ ιμίσι, πὸν βαχσί ἀδετι Ἰνκιλιζλε-
ριν μουμαναστηνὰ ράγμεν χάλια τέρκ ἐδέμεμισίλερ. Μεμαλίκι
σαρκαγεδέδε, καδὴν φαζλά πιρ ιπιγιαζή χαϊζ δεγίλδιρ. Μέσελα
Τζεοκεσλερδέ κηζλάρ παπαλαρὴ ταραφηνδάν σατηλήγιορ. Ἄρ-
ναουτληκδὰ βέ Ἀνατοληνήν πάζη γερλερινδέ καδηνλάρ ἐρκεκ-
λερδέν ἄιρου ὀτουρουρ βέ κοδζαλαρηνή ισιμλερι ιλέ δζαγηράμαζ
ἡμησλάρ οὐφάκ πιρ ἴς ιτζούν ἐβδέν δησάρη τζηκμάκ λαζιμ κελ-
σέ χέρ χαλδέ ζεβδζερινίν ριζασηνή ταχσίλ ἐτμέκ λαζιμ ιμίς. Πὸν
δούρλου ἀδετλέρ πιλ χασσὰ ισλαμλάρ ινδινδέ πέκ μουντεσίρδιρ,
ἀνήν ιτζούν χάλη χαζηροδὰ χριστιανληκδὰ καδηνήν μεβκηϊ, ισλάμ
καδηνλαρηνήν χαλινέ ναζάρεν πέκ τζοκ σούκρ ιδιλεδζέκ δερε-
δζεδέδιρ.

Ἄράπ οὐλεμασηνδάν πιρὶ ισλάμ καδηνλαρὴ χακκηνδὰ, σὸν
σέζλερι σοϊλέγιορ : «Πιρ καδὴν ιουρινδέ ούτζ δεφὰ ἐβδέν τζηκὰ
πιμλελι, πιρινδζισί, κελιν ὀλδηγῆ πῖουν κοδζασηνήν ἐβινέ κιτμέκ
ιτζούν, ικινδζισί παπασηνήν δζεναζέ ἀλαγινδὰ πουλουνμάκ ιτζούν,
ιουτζούνδζούσιδε μεζαρά κιομέκ ιτζούν, δέγιορκι, καδηνλαρὰ
ἐγιοῦ πιρ σερπεστιέτ πάχς ἐδίγιορ ! ...

Σιμδικί χαλδέ οὐμουμιγέτ ιτιπαρὴ ιλέ καδηνλαρὴν ἐκσερισί,
ἐλδέν κελδιδι καδάρ σάι-οῦ-γαϊρετλερι ιλέ, κουββέϊ φικριελερι ιλέ
χαγιατὰ καρησδηκλαρηνδάν, δζεμιετδέν χακλαρηνή, κενδουλερινέ
δούσέν βαζιφεγι σιδδέττε ταλέπ ἐδέ πιλιολέρ, ἐρκεκλέρδε πὸν
χουσουσῆ ναζάρη ιτιπαρὰ ἀλαράκ χιτζ ὀλμάτσα καδηνλαρὰ κεν-
διλέρ ιλέ ρεκαπέτ ἐδεδζέκ πιρ δερεδζεγέ κελμελερινέ μουσααδέ
ἐτμελίδιολερ, ζίρα ἀνδζακ καδηνήν πὸν ρεκαπέτ σαγεσινδέ μεσά-

γῆλυ χαγιατιγεγέ κίρμεσι ἰλέ ἰνσανλήκ κέσπι νεδζάτ ἔδεδζέκ, πε-
 σεριγέτ πιρ κάτ δαχά τεαλί ἔδεδζέκ, τζούνκι οὔδεπαδάν πιρινίν
 δεδιγι κίπι :

Ἐλπét δεγίλ νασίπι καθηνλήγην μεζελλét,
 ἔλπét δεγίλ μελεκλιγίν γουμιδί ζούλμου σέρ,
 ἔλπét σεφίλ ὀλούρσα καθήν, ἀλιτζαλήρ πεσέρ.

I. ΜΟΥΠΑΓΙΑΔΖΟΓΛΟΥ
 Νέβσεχιρλί.

Λ Ε Τ Α Ϊ Φ

— Κάρηδζηγημ, σιό κήζ κουρουσου τειζενέ γιλ πασή χεδιγεςί ὀλμάκ
 οὔζερε ἄζαπα νέ κιονδερμελί ;

— Ἄϊ, ζεβαλλή, σένδε ὀνούμου δούσούνουγιόρσην, ἰμζασήζ πιρ μου-
 χαίπιέτ μεκτουπιού κιονδέρε βαρσήν σεβινσίν.

Καρή κοδζά ἰλιφατλαρηνδάν.

Ζεβδζέ. Γιάνκο, κίλιρμισιν ποῦ κιονν πιρ γαζέτανην ἰστατιστικινδὲ νέ
 ὀκουδούμ ; Ὀκουδούμκι, μαχπουσλαρδάν γιουζδὲ τοξανή πεκίαρ
 ἰμισλέρ. Σέν πουνά νέ μανά βερίγιορσουν ;

Ζεβδζ. Νέ μανά βερεγίμ καρήδζηγημ, ἀνλασηλάν ἰνσανλαρήν τζογοῦ
 μαχπούς ὀλμαγή ἔβλιλικέ τερδζιχ ἰδίγιορλαρ.

Ζεβδζέ. Γιάνκο, πανά δογρουσουνοῦ σοϊλέ. ἰὸλδουκδέν σόνρα, ὀπιρ δου-
 ναδάδα γίνε κιορούσοίπ, πιρλεσμεμιζι ἄρζου ἰδέρμισιν ;

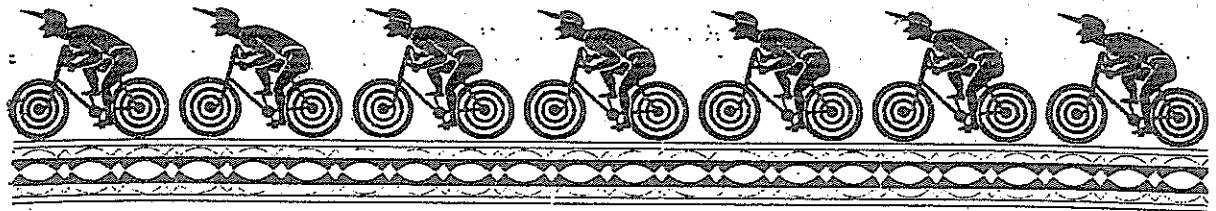
Ζεβδζ. Κατίναδζηγημ, σανά δογρουσουνοῦ σοϊλεγίμμι, ἰὸλδουκδέν σόνρα,
 ἄρτηκ ραχάτ ὀλμαγή τερδζιχ ἰδέριμ.

Πιρ Βαλιδὲ κίουδζούκ ὀγλου ἰτζούν ἔλπισέ ἄλοῦρ ἰκέν : Πῶνλαρ πανά
 οὔφακ κιορούνούγιορ· πιρ αἰδιν σόνρα τζοδζούκ κενινέμεζ, ζάν ἰδέριμ διμε-
 σι οὔζερινέ :

— Χαδεμέ : Μαδάμ μεράκ ἔτμεγινιζ ὄλ καθάρδα δαγιανμαγιαδζάκι
 δεμίζ.

Μαχκεμεδὲ ρεῖς μαζνοννά : Πακσάνα πανά σενιν ἰτζούν χηρηζηλήκ
 ἔτμισιν δέγιορλαρ, μούττεχίμμισιν, δεγίλμισιν, σοϊλέ δεμεσι οὔζερινέ.

— Χάιρ ρεῖς βέη ἔφένδι, πέν ὀίλε ζάν ἰδιγιορδούμῶγια, φάκατ βεκίλιμ
 πενί ποῦ ζεχαπδάν τζηκαρδὴ δεμίζ.

ΜΟΥΧΑΠΠΕΤ

Π'ο μενπάϊ σ'ιαδέτιδιο μουχαππέτ.
Μουκταζαί νετζαπέτιδιο μουχαππέτ.
'Αλλαχῆν ἔχέμ ἔμριδιο μουχαππέτ.
Χέμ δινὶν τεμέλ δασήδηο μουχαππέτ.

'Εσασήδηο φεζαίλι πέσσερίν.
Μελδζασήδηο χέο ἤζζέτ οὐ κέβχερίν.
Ζεϊνετίδιο χαλπλερίν, δζανῆν, σερίν.
Μακσαδήδηο σερβετίν, σὶμ οὐ ζερίν.

Μουχαππέτ ὀλμάζσα χάνκη π'ιο γερδέ,
ἱτιμάδ δζαίτζ δεγίλδιο π'ιο φερδέ,
Οὐγραδῆο ἰνσανλερι ποῦ χάλ δερδέ.
Μουχακκάκηο φελακέτ κεδζδέ ἔρδέ.

'Ἐν μετὶν π'ιο κουσβετίδιο Σουλτανῆν.
Σερμαγέι ἱκπαλήδηο Βατανῆν.
Ραγετίδιο ἄσκερίν, ζαπιτανῆν.
Βασηδάι τεπίδίδιο ὀεϊτανῆν.

Τζαλησήρσα αἴλεσι ἱτζοῖν πεδέο,
δζάν βερίρσε ἔβλαδῆ ἱτζοῦν μαδέο,
δοστηνῆ φέρο ἄδδ ἔδέρσε π'ιοαδέο,
μουχαππέτιδιοκι πουνῆ ἱντάδζ ἔδέο.

Χαϊβανλάρ πιλέ σεβέο χεμτζινσινί,
 ἔσιρκέρ, πεσλέο ραχμίν μεϊβεσινί,
 οὐγρηνά κηλάρ φεδά χέμ νεφσινί,
 Χακδάν γαίρη βερέν κίμδιο δερσινί ;

Νέ πόνγιούκδιο ποῦ ἤπρέτ χέρ ἴνσανέ,
 Κι μακπούλδηο χουπ Δζενάπι Γεζδανέ !
 Ζαρουρίδιο μουχαππέτ τενέ, δζανέ.
 Ἄαδεμι παδίι μάχβδηο δζιχανέ.

Δολδηοῦο χέμαν ἄουρῶολε καλπλερί.
 Σὰδ ἔδερ χαπίπ, μαχπούπ, μουχιπλερί.
 Κάχο ἔδερ χὰκ νιφακῆ μοῦδζιπλερί,
 μουστελζίμι ἄδαβέτ μουζιπλερί.

Δεβλετί βέ μιλλετί χεμπάχτ ἔδέν,
 βέ ταπίι χόκμι ταδζ οὐ τήχτ ἔδέν,
 Καβανίν οὐ καβαϊδλε ζόπτ ἔδέν,
 μουχαππέτδιο γεκβιδζοῦδ βέ ράπτ ἔδέν.

Γιασάνηρσαδα παχτοῆς, σάαδετσιζ,
 γιασάμὰκ καπίλμι χιτζ μουχαππετσιζ ;
 Χελὰς γιόκσα μαχσερδὲ διγιανετσιζ,
 λετζέτ γιόκδηο ἄλεμδὲ μουχαππετσιζ.

Χούσουμέτδιο χέρ σεγι ἔδέν ἴφνὰ.
 Μουχαππέτσε πιλ-ἄκίς ἔϊλέο ἴφνὰ.
 Δόνγγιαγὲ βερουπ σερὲφ, χουζοῦο, γανὰ,
 ὀληνοῦο χέρ ζεμανδὲ μέδχ οὐ σενὰ.

Δοστλαρῆ. χαμιλερι δζελλ ἔϊλέο.
 Δόνσμενι, χαϊνλερέ ζελλ ἔϊλέο.
 Κασαπά, χαργελερι τεσκιλ ἔϊλέο.
 Χέμ ἰδζοαί οὔμουρη τεσχίλ ἔϊλέο.

Βεσιλέϊ χαγιατήδηρ χέρ δζανήν
 Χαραρέτ βέ ζιγιασήδηρ ὁ ἄνῆν.
 Δούνγιαδὲ μουχαππετσιζ γιασαγιανήν
 μᾶννεν γιόκδηρ χιτζ ρουχῆ ὁλ ἰνσανῆν.

Τεμελίδιο σιρκετίν, δζεμιγετίν.
 Κεφιλίδιο χέρ ἄν χούσνι χηδμετίν
 Μαγεσίδιο νῆμετίν, σάαδετίν.
 Μαχζενίδιο ρεφαχῆν, ἰδαλετίν.

Κιμδὲ γιόκσα μουχαππέτ, ὀλμάζ ἰμάν.
 Ἴνανμάζ κί μσε, ἔτσέδε ἄνδ, πεῖμάν
 Δουπαρέδιο ἄνδζακ χέρ φιῖλι χεμάν
 Σεβενί σεβέρ Ἄλλάχδα χέρ ζεμάν !—

ΔΗΜ. Π. ΚΛΗΜΕΝΤΙΑΔΗΣ, Ρουμί.

Λ Ε Τ Α Ἰ Φ

- Ἐσιτδίνμι πιζιμ βεζνεδιο κατζδῆ βέ περαπερίνδζε ὄν πιν λίρα κιο-
 τούροῦ.
  - Βάι, τζαπκήν, βάι, τζοκ ἀτζῆκ κιοζ ἰδί.
  - Σενίν σεμογιενίδε περαπέρ κιοτούροῦ.
  - Βάι, δζεναπέτ, χηρσήζ, ἔδεπσιζ χερῖφ.
  - Πέν καρημά ικι σαάτ, παγηρήρ, τζαγηρήρ, κούφρ' ἰδέριμδε πανά
 δζεβὰπ πιλὲ βεομέζ.
  - Διμέκ, ἐγι οὔσλοῦ πιο καδήνδηρ.
  - Χάϊρ, σαγήρδηρ.
- Μεχαφίλι ἀλιγέ κηζλαρῆ μηγιανηνδά :
- Πέν ἐβλενδιγιμδὲ κιοτζάμ ἐβδὲ κάλμαδη, δεγί, χιεδὲτ ἔτμεγεδζεγμ.
  - Που πιο ὀεῖ δεγίλδιο, χέμισορεμ, κιοτζάν ἐβδὲ καλδηγηνδά χιεδὲτ
 ἰδοῦπ ἔτμεγεδζεγνι σὲν πανά σοῖλέ.

Π' ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΤΖΟΥΝ ΚΟΒΑΛΑΝΔΗ;

Πιζιμ ταπιγιάτη μιλλιγεμιζι χακκή ιλέ τεφτις βέ τεδικήκ
έτμεγενλεο τεαδζούπ έδεορλέοκι, Νέβσεχιριν χακκήκ έυεοργέτησι
όλάν Π' Γεώοργιος νίτζουν κοβαλανδή;

Πού πιζιμ ταπιγιάτη μιλλιγεμιζι ικτιζασηνδάνδηο. Έν ζι-
γιαδέ κουρριετι σεβέρ πίο μιλλέτ όλδηγημηζδάν, χέο πίο μουτε-
γαλιπεγι κοβαλαμάκ ιστέοιζ βέ πίο ζεμάν σόνρα ταπιγιάτη μι-
λιγεμιζδέν όλάν σεοπέεετιετιμιζε νακησέ βεοιο φικοι ιλέ ποίλελεορέ
τάμ κουββέτλε καοσόο κελίοιζ.

Φικοιμίζδζε άτιδεκι σεπέιδέν δολαγι "Έλληνοσην ταπιατή
δάιμα χούο δοογμούόδηο.

Μαλούμδηοκι Έλληνεελεο, Μησήο, Φοινίκη, Φουγία, Πε-
λαοοι βέ σάίρε μιλλετλεοδέν χιδζοέτ έδεονλεοδέν μείδανά κελμιό-
λέοδιο. Βατανηνή τέοκ έδεονλέο ίσέ, για ούσοόλι ιδαοέ βέ νι-
ζαματηνή άγηο βέ μουζλήμ κίόοοόο, γιαχοο τοποραγηκή γάορι
μουοντίτ βέ τεοεκηή βέ τεφεγιουζέ γάορι μουσαίδ πουλούο, βέ
κεοδι ταπιγιάτ βέ άοζουσηνά μουβαφήκ γεολέο πουλμαγά κιδέο.

Πουολαοά πίο μιόάλ κίόοτεομεκ λαζήμ κελίοσε, σίμδιοκι
Άμεορίκαγι μείδανά κειορέ πιλίοιζ. Άμεορίκαοην έοκι σεκεοεοι
όλάν βαχόή Χινδληοέο, παλιαδα άοζ έτδιογιμιμ σεπέιπεοδέν δο-
λαγι χιδζοέτ έδέν μιλλετλέο καοόουσηοδα μάχβ βέ γάιπ όλμουο-
λάοδηο βέ ό μιλλετλέο μεμεκετι έν σεοπέεετ βέ χούο πίο με-
μεκετέ γιαπμησλάοδηο.

Δεμέκκι ὃ ἔσκι μιλλετλέρ ἰτζοῦν *Γιονανιστάν* πῖρ. Ἄμε-
 ρικα χαλινὶ κέσπ ἰδερὲκ (δζούμλεσινιν μακσάδ βέ ταπιγιατῆ χουρ-
 ριετῆ μαατοῦφ ὀλδηγηνδάν τζάπουδζακ *πιρλεσμίσλερ*, τῖρ κάβμ
 τεσκιλ ἔτμισλέρ βέ Ἑλληνες τεσμιγέ ὀλουνμησλάρδρη.

Χουρριγετῆ ὀλάν μεῖλι πουνλὸρ ἰλέδε ἰκτιφά ἔτμεγερεκ,
 δαῖμα γαλίπ κελμὲκ ἰστεγενλερὶ πῖρ ζεμάν σόνρα σερῖεστιετινέ
 σεκτῆ βερῖρ φικρὶ ἰλὲ μάχβ ἔτμὲκ ἰστεμίσδιρ.

Χάττα τῖρ τζὸκ βασηταλὰρ ἰλέ, *μεζχεπιν* γαλιπιγετινί,
κουββέϊ ἰνσανιενίν, οὔσουλι ἰδαρενίν, ζεκιὰ βέ μουχαρεπάτ φε-
 ζαῖλινίν, σερβέτ βέ χάττα *φαζηλετιν* *πιλὲ* γαλιπιετινί μάχβ ἔτμὲκ
 ἰστεμίσδιρ.

Μιλλέτι Γιονανιὲ μεῖδανὰ κελδιγι' βακῆτ (π. Χ. 1500-2000), δόυν-
 γιαδὰ Ἄλλαχὴν *πιρλιγινὲ* ἰμάν ἰδενλέρ τζὸκ ἰδὶ βέ πὸν φικιρ Ἄ-
 σουρίαληλαρδζα βέ Γισχουδιλέρδζε δζαρι ἰδί. Χαλιπούκι Γιοναν-
 ηλὰρ βαχδέτι Ἄλλαχιεγι (μονοθεῖσμός) καπούλ ἔτμεμίσλερ, ζῖρα
 πουνοῦν ἰδζαπατῆ ὀλάν οὔσουλι ἰδαρὲ κενδὶ σερῖεστ ταπιατλα-
 ρηνὰ μανὶ ἰδί. Ἄνδζακ κενδὶ ταπιατ βέ μεῖλλερινὲ μουβαφήκ
 κὸρδούκλερὶ 12 ἰλλαχεδὲν μουρεκκὲπ ὀλάν μεσχεπλεσινί τεεσίς ἔτ-
 μισλέρδιρ. Ἐββέλδζε βαχδέτι Ἄλλαχιεγὲ γιακῆν ὀλάν *Οὐρανὸς*,
Κρόνος κίπὶ ἀλλαχλαρῆ καπούλ ἔτμισλέρ ἰσέδε, πουνδάν μεμνοῦν
 ὀλμαδηκλαρη κίπὶ 12 ἰλλαχενίν *πιλὲ* νουφουζηηνὰ σεκτῆ βερεδζέκ
 πῖρ τζὸκ ἰλλαχελέρ βέ βασηταλὰρ δόυσόυννερέκ, ἰνσανδάν *πιλὲ* ἀλ-
 λαχλὰρ γιαπμησλὰρ βέ πουνλὰρ πάζη κεροὲ ἀλλαχλαρῆν ζουλμινέ
 βέ χακαρετινὲ καρσὸν κελμισλέρδιρ, νίτεκιμ *Γίγαντες* βέ *Τιτᾶνες*
 βάρδρη. Ὀμηροσουν κίσστερδιγι *ἠρωεσλερ* *πιλὲ* 12 ἰλλαχεγὲ
 καρσὸν κελμεκδέδιρλερ.

Ἄρτηκ πουτπερεστλήκ τεκμίλεν ἰνχρηάζ *πιουλδηκδάν* σόνρα
 Ἑλληνεσλέρ βαχδέτι Ἄλλαχιεγι καπούλ ἔτμισλέρ. Δαχὰ δογρουσοῦ
 Χριστιανληγηὴν *Τριάδα* σούρετινδὲ κίσστερίλδιγινδὲν καπούλινὲ
 σιτάπ ἔτμισλέρδιρ. Βέ Παναγίαγια ἔδιλέν ἰτζέτ βέ χόρμετδὲν πασ-
 κὰ, ἅγιος Γεώργιος, Νικόλαος, Ἄνάργυρος Ἐλευθέριος κίπὶ ἄζιζ-
 λερὶν δαχὴ χόρμετὶ κίτδίκδζε ἄρτημῆσδρη.

Ἐκκλησίαμηζ δαχὴ, πὸν φικρὶ χουρριετῆ ἰμτισάλεν *πιτόν*

ἀξιζλερέ λαϊκ ὀλδουκλαρή μετχιελερὶ δάϊμα ζικρ ἔτμεκδὲν κερὶ κάλμαμησδηρ.

Ταπιγιάτη Γιονανιγέ κουββέϊ ἰνσανιγεγέ γαλεπέ τζαλμάκ ἰστεγερέκ, μεσχοῦρ Ἑρακλησι χάλκ ἔτιδιγι κίπι, πουνήν ζαφιγετινὶ κιοστερεμέκ ἰτζοῦν Ὀμφάλη δειλεν καδηνήν ἀγριακλαρή οὐδζουνδά ἱπλικ σαρδηγηνή βέ γιαγοδ κενδι ζεβδζεσι Διάνειρα ταραφηנדάν μάχβ ἔδιλδιγινὶ νάκλ-οῦ-χιγιαγέ ἔτμεκδέδιο.

Γιονανιστανδά ἰδαρεῖ μουστακηλέ ἄσλα ἰδχάλ ἔδίλμεδιγι κίπι μεσρουτιέτλε ἰδαρέ ἰδὲν κηραλλάρ πιλὲ πὲκ ἄζ ζεμάν πεκά πουλμής βέ ἴλλα τὰμ βέ χακηκὴ δζουμχουριέτλε ἰδαρεδὲ σεπάτ κιοστερεμίσδιοκ, πὸ οὔσοῦλι ἰδαρέ, σίμδιγε καδάρ 2,500 σενέ κετζδιγι βέ μεδενιγέτ πὸ καδάρ ἰεροουλεδιγι χαλδὲ ἔλγέβμ χίτζ πὶο μεμλεκετδὲ ταδπήκ ἔδίλμεμίσδιο.

Ἰσπου ἰδαρεῖ δζούμχουριεγι πιλὲ πάζη καϊδάτ ἀλτηνδὰ πουνδηρημησλάρδηρ. Μέσελα πὶο κίμσε ἔχαλι ἀρασηνδὰ φαζηλὲτ βέ νουφούζ ἰλέ τεφεγιούζ βέ τεμεγιούζ ἰδέρσε ρεῖ τοπλανμάκ σουρετί ἰλέ ὃ ἀδάμ μουβάκκατεν νεφὶ ἰδιλίρδι [ἔξοστρακισμός]. Ποιλὲδζε μουχαρεπελερδὲ βέ σιγιασιγετδὲ κέσπι ἰστικάρ ἰδὲν Ἀθηναίη Θεμιστοκλῆς Κίμων βέ σάϊρε σούρουλδιγι κίπι χακκανιγέτ βέ φαζιλετί ἰλέ μεσροῦχ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος πιλὲ ρεῖ νεφὶ ἔδιλμίσδιο.

Ταριχδὲ ὀκουνδηγηνὰ κιορέ, χόκόμετ, σιγιάσεται πὶο κίμσενιν σούρουλμεσινὲ καρὰρ βερίρσε, ὃ ζὰτ ναμηνὰ, ἔχαλι πείνινδὲ ρεῖ τοπλαμαγιὰ κάλκησῆρ βέ ἔχαλι πὶο κερεμίτ παρτζασῆ οὔζερινὲ ὃ ἀδαμὴν ἰσμινὶ γιαζάρ σάγερ 6,000 ρεῖ τοπλανήρσα χέμάν ὃ ἀδαμὴν νεφὶ ἰδζορὰ ἰδιλούρ.

Ἀριστείδησιν σούρουλμεσι ἔσνασηνδὰ πὶο Ἀθηναίη ἔλινδὲ κερεμίτ παρτζασῆ ὀλδηγὴ χαλδὲ, γιαζμάκ πίλμεδιγινδὲν, σοκακλαρδὰ δολασοῦπ Ἀριστείδης ἰσμινὶ γιαζδηρμάκ ἰτζοῦν γιαζῆ πιλὲν πὶο ἄδάμ ἀράγιρδη. Τεσσάδουφεν πίζζατ Ἀριστείδης ράστ κελίρ βέ Ἀριστείδης ἰσμιγι γιαζμασηνὴ ρεδζὰ ἰδέρ. Ἀριστείδης μουλαϊμέτλε σοράρκι :

— Πὸ ἀδαμὴ τανήρησην ;

— Χάϊρ.

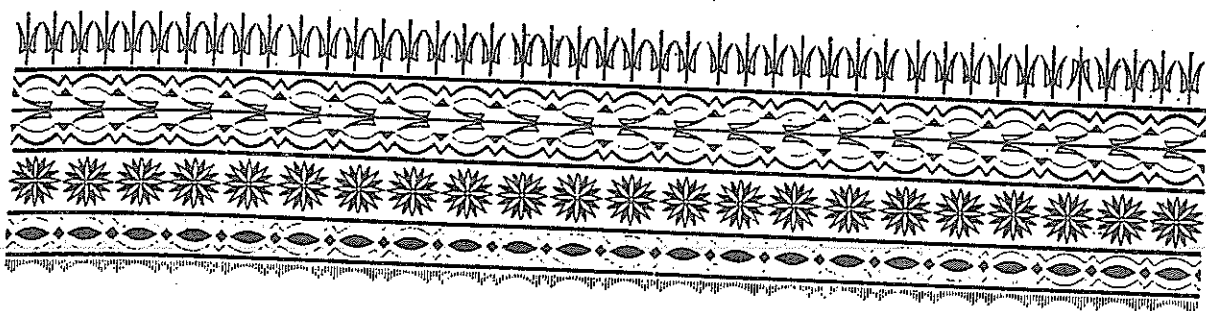
χόρ βέ σερπέστ ὀλμασηνδάν ἱεροῦ κελίρ. Πουνού ἱσπὰτ ἱτζούν
 ὀϊλέ ἀδαμλάρ βεφάτ ἐτδικδέν σόνρα μουτεγαλεπέ χορκουσού ζαῖλ
 ὀλαράκ χέμαν λαζήμ κελέν χόρμέτ βέ τεβαζουγί ἄλενεν ἰδζρά ἐδέ-
 ριζ βέ χέικελλέο ρένζ εἰλέριζ, ναμηνά νουτουκλάρ ἱράδ ἐδέριζ,
 ἔσερλέρ γιαζάρης, νίτεκιμ ἴσπου Π' Γεώργιος Δζεμιγέτι ἠσλα-
 χισοῖ ἱλέ ἐλδὲ πουλουνάν ἴσπου Ἡμερολόγιον μερχούμι μούμα
 ἱλεῖχ Π'' Γεώργιος σάν-οὔ-ζικρί ἱτζούν μεῖδανὰ κελμίσδιο.

ΑΛ. ΤΟΥΡΓΟΥΤΗΣ

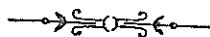
Π Α Σ Χ Α

Ἰπνουλλάχ κηγιάμ ἐτδί ! Γενδι μέβτ ἱλὲ μεβτί ! Δούνγιαγί ταχλῖς ἐτδί ! Χριστοσῆν <u>κεφαρετί</u> ! Νὲ πὸγχιούκδιο ὀοῦ πεγιάμ ! Μισλί γιόκ πῖρ μῶυδζιζέ ! Ἐἰλεδι Χριστὸς κηγιάμ ! Ποῦ κίϋν Πάσχαδης πιζέ ! Ἀδαμῆν βὲ Εὔανην ἄφβ ἔδοῦπ κίϋναχηνη, τζῶζδι δζίνσι ἰσανῆν <u>παγλαγμῆς</u> δζεναχηνη ! Χατασῆ ἱλὲ ἱλκ ἰσάν φέβτ ἔδοῦπ σάαδετί, εἰλεδι τέκραρ ἰσάν Ἀλλαχῆν ἠναγετί ! Πεδερδὲν ὀλοῦπ μακχιούμ, Καλαδζάκη κίϋναχκιάρ. Δζεννετδὲν ἰδι μαχροῦμ, κέλμεσεῖδι Χελασκιάρ !	Σεμαδὲν ἔνοῦπ Μεσίχ, τὲν ἀλδῆ Πακιρεδὲν ! Σεμαγὲ τζηκδῆ ρασίχ, σάλπ ὀλοῦπ νανκίϋρλερδὲν ! Γάῖπ ὀλμῆς σούρισινι ὀραδῆ, πουλδῆ τζοπάν. Ἀδαμῆν βαρισινι Κουρταρδῆ, ὀλοῦπ <u>κουρπάν</u> ! Ἰησοῦς ποῦ κίϋν σατζδῆ δζιχανὲ παχῶσηνη. Δζεννετῖν πιζὲ ἀτζδῆ Καπανμῆς <u>καπουσηνη</u> ! Ράχμ ἔδοῦπ πιζὲ Χουδά, Ὀγληνῆ ἐτδί ἠζάμ. Πουγιοῦπ βᾶδιν ἐδά, βάζ' ἐτδί γενι νιζάμ ! Σούδης ἔμοι ἀτζί ! « Σέβιν πῖρ πῖρινιζί, νίτεκιμ κενδινιζί, σεβεγιμ πένδε σιζί » !—
---	---

ΔΗΜ. Π. ΚΑΗΜΕΝΤΙΔΗΣ, Ρουμί.

ΜΟΥΡΙΛΛΟΣΟΥΝ ΚΙΟΛΕΣΙ

(ΧΙΚΙΑΓΕ)

Γιάζ μεβσιμινίν κιοζέλ πίο σαπαχή, Ίσπάνιανήν μεσχούο Σεβίλλη σεχρινίν μανζαρέ βέ λεταφέτι ταπιϊσί βακτήν λεταφετί ιλέ τιρ κατ δαχά κέσπι ρεβνάκ ιτιδιγι πίο χενκιαμδά, πίο κατς κένδς κονουσαράκ εϊλενερέκ μεσχούο ρεσσάμ Μουρίλλοσουν χανεσινέ δογρού κίτμεκδέ ιδιλέο. Πουνλάο μούμαϊλεχίν αλιτή σαγιρδλερι Κάρλος, Φερνάνδεζ, Μενδέζ, Ίστρουϊζ, Γονζαλές βέ Κορδόβας ιδί. Μεκτεπίν ενλι μερδιβενινί τζηκαράκ δέρος σαλονηνά κιοδιλέο, βέ μουαλλιμελερι κελενέ καδάο λεβχαλαρηνή χαζηολαμαγά βέ ισλερινί τερτίπ ιτμεγιέ πασλάγιορ ιδιλέο.

Πιοδέν πιρέ Ίστρουϊζ ιοι σές ιλέ :

— Δόνν ακάμ σιζδέν εν σόνρα πούραδα κίμ χαλμής ιδί, δεγέ σουάλ εϊλεδί. Κορδόβας δζεβάπεν :

— Ουγιούγιορμουσουν ; δεδί, χέπιμιζίν πιολικδέ τζηκαράκ κίτιδιγιμιζι πελλέμεγιορμουσουν ;

Έββετ, δεδί Ίστρουϊζ, λάκιν λεβχαλαρημήδα ακάμδάν εγίδζε βέ δηκαάτλε τεμιζλεδιγιμι πελλέγιορομ, σίμδι ισέ πογιό ιλέ δολμούς πουλούγιορομ.

— Άδζαίπ σέι, δεδί ιότεδέν Κάρλος, πένδε κενδι λεβχαμδά ούφακ πίο ινσάν ρεσμί γιαζηλμής πουλούγιορομ βέ χακήκατεν ολδούκδζα εχεμμιγετλι πίο ρεσίμδιο. Κετζέν κιούνδε κέζα Φερνανδεζίν λεβχασηνδά κιοζέλ πίο σουρέτ βάρηδη.

— Πάχς δουτάρημι, δεδι Φερνανδέζ, πούτουν πού σακα-
λάρ Ίστρουίζιν ισίδιο

— Γεμίν ιλέ σιζι τεμίν ιδέριμι, κίμσενιν λεβχασηνά ἔλ-
τοκάνμαδημ, δεδι δζεβάτεν Ίστρουίζ.

— Γεμίν ἔτμε, Ίστρουίτζ, σανὰ ἔμνιγέτ ιδέριζ· πάχουσους
σέν ποϊλὲ μόνκεμμέλ ρεσίμ γιαζμαγὰ μόνκτεδιο δεγίλσιν.

— Φούρτσαλαρημὴν χίτς πιρὶ μεϊδανδὰ γιόκδηρ δεγὲ πα-
γηροδὴ Φερνανδέζ, χέρ χαλδὲ πούραδα πῖρ σὴρ βάρδηρ.

— Γιόκσα σένδε πιζιμ ζενδζι Σεβαστιανὸς κίπι χαγιαλατὰ
ιτικὰδ ἔδερέκ πουνλαρὴ Ἀραπλαρὴν Ζόμβη δεδικλερι δζίνμι
γιαπδὴ δεγεδζέκσιν. Ἐγερ πού κιοζέλ ρεσιμλερι Ζόμβη γιαπή-
γιορ ισέ, δεδι Μενδέζ, χίτζ ὀλμάζσα πού καδὰρ ὀγρασδηγὴμ
χαλδὲ τεκμίλ ιδέμεδιγιμ πενίμ Παναγία ρεσμινίν πασηνή ικμάλ
ιτμελί ιδί. Βὲ πουνλαρὴ σοϊλεγερέκ λεβχασηνά δογρὴ κετδί, βὲ
πιρδέν πιρὲ πῖρ ιστιγρὰπ ἰόνουνδὲ πουλουνδὴ. Λεβχασὴ οὔζε-
ρινδὲ χένουζ ἄζ ἔββέλ τερσίμ ἔδιλμις βὲ γάγετ ταπιῖ βὲ μουκεμμέλ
βὲ κιοζέλ γιαπηλμὴς πῖρ Παναγία ρεσμι, σάνκι κιοκδέν ἔνμις
πῖρ ἔσέρ κίπι, δίκερ ρεσιμλεριν ἄρασηνδὰ παρλαγιπ δουρού-
γιορ ιδί.

— Νέδιο ὄ; Μενδεζίν λεβχασηνά πού δερεδζὲ δηκὰτ ιλέ χε-
πινίζ πῖρδέν νὲ πακήγιορσουνούζ, δεγὲ πῖρδεν ἰρι πῖρ σὲς κελδί.

Σακιρδλέρ δόνουπ πακδηκλαρηνδὰ οὔσταδλαρηνὴ γιανλα-
ρηνδὰ κόρδιλέρ βὲ πῖρ τελὸς βὲ κειμάλη ιχτιράμλε σελαμλαδηλάρ.
Ἔολ βακὴτ σακιρδλέρ χεπ πῖρδέν Μενδεζίν λεβχασηνδακί ρεσμι
μουαλλιμλερινὲ κιοστερερέκ :

— Χότζα, σὸν κιοζέλ ρεσμέ πῖρ ναζάρ ἴδινιζ δεδιλέρ.

— Πουνὴ κίμ τερσίμ ἰτδί δεγὲ Μουρίλλος, σορδοῦ βὲ χέπισι
σούκιοῦτ ἰδιγινδέν Μουρίλλος δεβὰμ ιλέ :

— Πού κιοζέλ ρεσμι χέρ κίμ δζηζδὴ ισὲ πῖρ κιοῖν σιζιν
χέπινιζὲ μουαλλιμ ὀλαδζακδηρ.

Νὲ μόνκεμμελιέτ ! νὲ τάρζη ταπιῖ ! Μενδέζ, πουνὴ σένμι
τερσίμ ἰτδίν ; δεδί

— Χάϊρ ἔφένδιμ.

— Ίστρουίτζ, σένμι γιαπδὴν ; Κορδόβα, σένμι ;

Κάρλο, σένμι ; Φερνανδέζ σένμι ;

Σηρά ἐν κενδζλερινὲ κελδιγινδέ.

— Χόδζα ἐφένδι, πούραδα πῖο σῆο βάρ ζανηνδάγιμ δεδί.
Χαγιαλλαρήν πού ἰσλερδὲ πῖο μεδχελὶ ὄλμασην δεγὲ σούπχὲ
ιδίγιουρουμ. Μουρίλλος, κεμάλι δικκάτλε, τεκράο τεκράο Πανα-
γίανην ρεσμινὲ πακαράκ, ἄδζεπα νὲ ὄλμαλὴ δεγὲ σουάλ εἴλεδι.

— Χόδζα, δεδί Φερνανδέζ, τεμπιχινίς μουτζιπὶ χέο ἀκῶαμ
πέντύν ἀλετλεριμιζὶ σιλμεκσίς βέ γερλί γερίνδζε κοῖμακῆς
καπουδὰν τζηκμάγις. Λεβχαλαρημηζὴ τεμιλζλὲο, πογιαλαρημηζὴ
γερλερινὲ βάζ ἰδέρις, λάκιν σαπάχλαγιν κελδιγιμιζδὲ χέπισινι ἄλτ
ὄυστ ὄλμούς πογιαλαρημηζὴ πουλασμής λεβχαλαριμιζὶ πογιανης
πουλούρουζ. Πουνδὰν μαδὰ λεβχανὴν πρινδὲ ἰνσὰν ρεσμὶ, δί-
κερινδε πῖο μελαϊκὲ πασὴ, ὀπιρινδὲ κένδζ γιὰ ἰχτιγιάο πῖο
ἀδὲμ σούρετὶ πουλούρουζ, βέ πουνλάρ ὄλ δερεδζέ κίουζέλ τεροσίμ
ιδιλιμὶς ὄλούγιουρκι, ἔγεο κιδζελερὶ σίς κελίπ τζαλήσμαγιορ ἰσε-
νίς, πουνλαρὴ μούτλακα πῖο δζιν γιαπήγιορ.

— Κιάσκι πέν ὄλαΐδιμ· ποῖλὲ ἰσλὲο ἰτζοὺν χιτζ μαχδζοὺπ
ὄλμαγιαδζακ ἰδίμ, δεδί Μουρίλλος, βέ σόνρα Σεβαστιανέ, Σε-
βαστιανέ, διγὲ τζαγηροδὴ. Πίροδε τακρίπεν ὄν πὲς ἰγιασῆνδὰ
κένδζ βέ σὶμ σιγιάχ πῖο κιολὲ ἰτζερού κιορερὲκ κορκὰκ πῖο τάβο
ἰλὲ μοναλλιμὶν καρσουςουνδὰ δουροδὴ.

— Σεβαστιανέ, σανὰ πέν πού ὄδαδὰ γιατάσην δεγὲ τενπὶχ
ἰμεδίμμι ; Κένδζ ζενδζὶ δζεβάτεν.

— Ἐββετ, ἐφένδιμ, τούραδα γιατήγιορουμ, δεδί.

— Ὁ χαλδὲ κιδζέλεγιν γιαχὸδ σαπάχλαγιν, ἐφένδιλεο κελ-
μεζδὲν ἐββέλ, πούραγια κὶμ κιορίγιορ ;

Σεβαστιανὸς σούκιούτ εἴλεδιγινδὲν Μουρίλλος χιδδὲτ ἰλέ :

— Χαῖβάν ! νίτζουν δζεβάπ βέρμεγιορσουν ; κιδζέλεγιν
κὶμ κιορίγιορ πούραγια ;

— Κίμσε κίομεγιορ, ἐφένδιμ.

— Γιαλὰν σοῖλέγιορσουν ! — Σεβαστιανὸς δις τζόκερὲκ βέ
ἐφένδισινε ἔλλερινὶ γιαλβαρήρδζασηνὰ καλδηραράκ.

— Ἐφένδιμ, σιζὲ γεμὶν ἰλὲ σοῖλέριμ κὶ πούραγια κίμσε
κίομεμίσδιο, δεδί.

— Μουρίλλος σέρτ τιο τάρζιλε

— Πάκ, σανά σοϊλεγίμ, Σεβαστιανέ σου Παναγία σουρε-
τινί κιμίν τερσίμ. Ιτδιγινί, βέ σαγιρδλερίν σατάχλαγιν κελδι-
κλερινδέ λεβχαλαρηνδά πουλδουκλαρή ρεσιμλερι κίμ γιαπδηγηνή
μούτλακα οϊρενμεκ. Ιστέριμ.

Πουνούν ιτζούν που κιδζέ ούγιουμαγιαράκ πεκλεγιεδζέκσιν,
βέ γιάρην τανά μουττεχιμίν κίμ ολδηγηνή χαπέο βερμεγιεδζέκ
ολούρ ισέν, χαίφ σηρηγγά, γιγιομι πές δανέ δεϊνέκ γεγεδζέκσιν,
ανλάγιορμουσουν ; βέ σαγιρδλερινέ χητάπεν.

— Έφένδிலερ, σίμδι άρτηκ ισιμιζέ πακαλήμ, δεδί. Δέρος
άλελουσουλ δεβάμ έτδί, βέ χηταμηνδάν σόνρα Μουρίλλος τζηκήπ
κετδιγινδέ, σαγιρδλερ γίνε σαπαχκί χαδισεδέν πάχς ιτμεγέ παόλα-
δηλάο. Μενδέζ, κιολεγέ χητάπεν δεδίκι :

— Σεβαστιανέ, δικκάτ έτ, φαϊλή πουλάσην, σόνρα νέ τζε-
κεδζεγιννί ισιτδίν. πιλίρσιν . . . Σο σαρή πογιαμη βέο.

— Μπουγιούρουν μουσιου Μενδέζ· λάκιν φαϊλην κίμ ολδη-
γή πουνά καλήρσα, Ζόμβησδιο.

— Πράκ σου Ζόμβησιγγί, Σεβαστιανέ, δεδί 'Ιστρουίτζ.

— Λάκιν Ζόμβησδεν πασκά σιζίν 'Αγιος 'Ιωάννης ρεσιμι-
ζι ιοϊλέ κίμ τερσίμ. έδε πιλιρ. ιδί, δεδί δζεβάπεν Σεβαστιανός.

— Που τζοδζούκ τζόκ δεφά πέκ μουσιπ. βέ δογροϋ μουτα-
λαετδά πουλουνούρ, δεδί Κορδόβας.

— Νάσηλ πουλούνμασην, δεδί Μενδέζ, πιτόν κίον ρεσιμ-
δέν πασκά πίο σέϊ κιορμεζ βέ γιάληνηζ ρεσσαμλήκ δερσλερι έ-
σιδίο. Μουρίλλοσουν. σαγιρδλερι. ιλέ ζινδζι κιολε άρασηνδά ολ-
δούκδζα σαμιμι πίο μόννασιπέτ πεϊδά ολδηγηνδάν, Σεβαστιανός
σαγιρδλερίν μουκιαλεμεσινέ πάζη κερρε ιστιράκ έδέορδι, βέ αν-
λέρδε τζοδζουγή. ιταάτ. βέ φιασετι ιτζούν. σεβεορλερ. βέ τζόκ δε-
φά τοκαναράκ ανήν ιλέ έϊλενιορλερ ιδί. "Ο ακσάμ μουφαρηκατ-
λαρή έσνασηνδά χέπισι πιρδέν δεδιλέο.

— Δηκκάτ έτ, Σεβαστιανέ, Ζόμβηγι γιακαλαγιασήν, γιόκσα
σηρηγγήν τζεκεδζεγι. βάο.

Κιουνές πατῆ βέ Σιβίλληνην πόνγιον ρεσσαμηνήν δέρος σα-
λονού ἰσσίζ βέ σούκιουτ χαλδὲ καλδή. Γιάλληνης μερμέρ πῖρ μά-
σα οὔτερινδὲ οὔφάκ πῖρ λάμπα γιανήγιου βέ γιανηνδὰ σιγιάχ
πῖρ τζοδζόνκ δουρμακδὰ ἰδί. Γιούζου κίδζενιν καρανληγή ἰλὲ μου-
τενασίπ ὀλαράκ ἄνδζακ φάρκ ὀλουρ, λάκιν κιοζλερι ἔλμας παρτζα-
λαρή κῖπῖ παρλαμακδὰ ἰδί. Ἄσλα κῆμηλδάνμαγισαρακ σανέμ κῖ-
πῖ δουρμακδὰ ὀλουπ ὄλ δερεδζέ δερῖν μουλαχαζαγιά δαλμῆς που-
λουνούγιου ἰδίκι νὲ ἄτζηλάν κῆπουνην πατηροδησηνή, νέδε ἰκί
δεφά τζαγρηλάν ἰσμινὶ ἔσίτμεδι. Ἰτζερού κῖρὲν σάχς γιακῆν κῆ-
λερέκ χαφίφδζε κολουνη δουτδή, βέ Σεβαστιανὸς κιοζόννι καλδη-
ραράκ κῆρσησηνδὰ κιορδουγι γιουκσέκ ποῖλου σιγιάχ πῖρ ἄδεμέ:

— Πεδερίμ, πὸν σαὰτ πούραδα νὲ ἄράγιουρσουν δεδί.

— Ὀγλούμ, σὲν γιάλληνης κῆλμαγισασην δεγὲ κελδίμ.

— Πεδερίμ σὲν κῆτ οὔγιού. Πὲν πούραδα οὔγιανῆκ πεκλε-
γιεδζέγιμ· σὲν πῖτὸν κῖον τζαλησήγιουρσουν· κῖδζέλεγιν ραχὰτ
ἔτμεκλιγῖν λαζήμδηρ.

— Γιά Ζόμβη κῆλεδζέκ ὀλουρ ἰσέ ; δεδί Γομέζ (πεδερί).

Σεβαστιανὸς πῖρ τεπέσσουμ ἰλέ :

— Κορκμάμ, δεδί.

— Λάκιν, δεδί πεδερί, σενὶ Ζόμβη ἄληρ κῖοτῶουρ ἰσὲ πῖ-
τζαρέ ἰχτιγιάρ Γομεζῖν ἄδζή κῖολελιγινδὲ ἄρτηκ χῖτζ πῖρ τεσελ-
λισὶ πουλόνμαγισαδζακ.

— Ἄχ πεδερίμ, κῖολελίκ νὲ κῆδαρ ζαλήμ βέ ἄδζή σείδιρ.

— Νὲ γῖαπαλήμ, ὀγλούμ, Ἄλλάχ ὀϊλέ ἰστεμίς.

— Ἄλλάχ ! πὲν ἰσὲ κῆρ κῖον ὀνὰ δουὰ βέ ρεδζὰ ἰδίγιου-
ρουμ· νιγιάζημῆ ἔσῖδερεκ σῖμδι πῆνὶ παχτιγιάρ γῖαπμαλή ἰδί·
Λάκιν, σὲν κῖδ οὔγιού, σεβῖλί πεδερίμ.

— Σαχῆχ Σεβαστιανέ, Ζόμβηδεν κῆκῆκαταν κορκμάζμησην ;

— Πεδερίμ, Ζόμβη ταπῖρ ὀλουνὰν κῆγῖαλή πῖρ σείδιρ. Μεμ-
λεκετιμιζῖν πατῆλ ἰτικαδηνήν κῆγῖαλί πῖρ ἔσερίδιρ.

— Ὀϊλέ ἰσὲ νίτζουν κῆρ βακῆτ σῆγιρδλὲρ σανὰ λεβχαλορηνὰ
κῖμῖν τερσίμ ἔτδιγι σουὰλ ἔτδικλερινδὲ, δάῖμα Ζόμβη δεγὲ δζε-
βὰτ βερίρσιν.

— Ὀνλὰρ ἰλέ· ἔιλενίριμ.

— Ἄλλὰ σενὶ βικαγὲ ἔτσιν, ὀγλούμ, δεγερέκ ἰχτιγιάρ Γο-
μέζ ὀδαδὰν τζηκδή.

Σεβαστιανός, γιᾶληνης καλδηγῆ κίπι, πὶρ λεβχαγιά γιακλα-
σαράκ κενδὶ κενδινέ :

Σίμδι ἰσὲ δεβὰμ ἔδελιμ δεδί.

Βὲ πὶρδὲν πὶρὲ κελαμηνή κεσερέκ,

— Βὲ σάγεδ φαῖλῆ πουλάματ ἰσέμ, βάϊ γεγεδζεγίμ δαγιαγά.
Γιὰ Ἄλλαχίμ ! νέ γιαπαγίμ σέν, μερχαμέτ, ἔϊλέ !

Βὲ πουνῆ σοῖλεγερέκ ὄραδακι φακῆο γιαταγηνῆ τεσκιλ ἰδέν
πίρατ ὀτλὰρ οὔζερινὲ διζ τζόκερέκ χᾶϊλη ἀγλαδῆ, σόνρα γιατα-
ράκ δερὶν οὔικουγιά δαλδῆ. Σεφακῆν, ἴλκ ζιγιαλαρῆ ὀδαγιά κίρ-
μεσί ἰλὲ περαπέρ γιατακτὰν καλκδῆ. Σαπαχῆν σαὰτ 3 ἰδί, βὲ Σε-
βαστινός κεμάλη ἰστιγιάκ βὲ χαχίσλε τζαλησμάγὰ πασλαγιούπ
κενδὶ κενδινέ :

— Δζεσαρέτ ! Σεβαστιανέ, δζεσαρέτ ! ἔλινδὲ γιᾶληνης 3 σα-
ατῆν βάρ, δίκερ σαατλαρῆν ἔφένδιγε ἀττδῆο χᾶϊδη κιολέ ! χιτζ
ὀλμάζσα πὸν 3 σαατηγῆν σαχιπὶ ὄλ διγὲ σοῖλενίγιου ἰδί.

Ἄλβακῆτ φούρτζαγὶ ἔλινὲ ἀλαράκ ἔβελκι κίουνδὲν γιαρῆμ
πρακμῆς ὀλδηγῆ ὃ κίουζέλ Παναγία ρεσμινὶ χαβὶ ὀλὰν λεβχαγιά
γιακλασδῆ. Ρεσίμ κίουνεσὶν ἴλκ σουαλαρῆ ἰλὲ φέβκ-ἔλ-ἀδὲ πὶρ
παρλακλήκ κέσπ ἰδερέκ, δαχὰ κίουζέλ βὲ ρουχλή κιορουνόύγιου ἰδί.

— Ἄδζαπα σιλεγίμμι δεγὲ δούσούνδου. Χάϊρ χάϊρ ! χιτζ
πὶρ δεφὰ ὀλάματ. Πὸν σουρέτ δζανλήδῆρ, γιασάγιουρ σιλέρισεμ
σάνκι ἰὸλδούρδούμδε κानνην ἀκδηγηνῆ κιορεδζέγίμ κίπι κελί-
γιου. Δαχὰ ἔγίδιο, ἰκμάλ ἰδεγίμ. Βὲ πογιά ἰλε φουρτζαλλῆρῆ χᾶ-
ζηρλαγιαράκ ἰσὲ κογιουλδῆ. Βακῆτ πὶρ ταραφδὰν κειτζμεκδέ, Σε-
βαστιανός ἰσέ, κενδινὶν κίμ ὀλδηγηνῆ, νέρεδε πουλουνδηγηνῆ
κάτιεν οὔνουτμῆς χαλδὲ ἰσὶνὲ δεβὰμ ἰδερέκ κενδὶ κενδινέ.

— Πὶρ δακῆκὰ δαχὰ ! Σοῦ οὔφὰκ νοκταγίδα, δουδακλαρῆν
σοῦρασηνδα σοῦ οὔφὰκ τζηκηνγίδα ! Γιὰ Ράππ ! Παναγίμ, νέ
καδὰρ κίουζέλ, νέ καδὰρ μούκεμμέλ ὀλούγιου δεγέ, κειτζμεκδέ ὀ-
λὰν βακητήδα, ἔφένδισινίδε, γεγεδζεγὶ δαγιαγῆδα, χέπισινι οὔνου-
δαράκ ἰσὲ δαλμῆς ἰδί, βὲ πὶρδὲν δόνερέκ γιανηνδὰ χέπ σαγηρδ-
λερὶν βὲ ἀνλερὶν ἀρασηνδὰ Μουρίλλοσουν δουρδουγηνῆ κιορδού.

*Ο σηραδά σογοῦκ πῖο τέρ βιδζουδινὶ κάπλαγιαράκ πασηνή γδ-
γούννὲ ἐγίβεφδι.

Μουρίλλος τζοδζουγά βακαρλή πῖο ναζάρ ἰλέ.

— Σεβαστιανέ, σενὶν μουαλλιμὶν κίμδιο; δεδί. *Ανδζακ ἔσι-
διλίρ, κορκάκ πῖο σὲς ἰλὲ δζεβάπεν:

— Ἐφένδιμ, σίζσινιζ, δεδί Σεβαστιανός.

Μουρίλλος τέκραρ ἰκινδζὶ δεφὰ ὀλαράκ :

— Σεβαστιανέ, σανὰ ρεσσαμληγή κίμ γδῶρετδί ; δεγὶ σούαλ
ἔϊλεδί.

— Σίζ ἔφένδιμ, σίζ δεδί δζεβάπεν Σεβαστιανός.

— Ἐγίγια πέν σανὰ χιτζ πῖο δεφὰ δέρος βέρμεδίμκι μουαλ-
λιμὶν ὀλαγίμ.

— Διχέρλερινὲ ταρίφ ἰδέρ ἰκέν, πένδε δικκάτ ἰλὲ δινλέρδιμ.

— Ἄμὰν γιὰ Ράππι δεμμέκι πῖο δινλεμὲκ σούρετί ἰλε πού
κάδαρ σεί ἰοφρενδίν ! Βὲ Σακιρδλερινὲ χητάπεν : Ἐφένδιλερ,
σίμδι σίζ σοιλέγινιζ, ὄου τζοδζοῦκ μουδζαζατάμη γιόκσα μουκια-
φατάμη μουσταχάκδηρ.

— Σαγιάνη μουκιαφάτδηρ, δεδί δζούμλεσι πῖο ἀγηζδάν.

— Νέ κίπὶ μουκιαφατά ;

Ζεβαλλή Σεβαστιανός σολοῦκ ἀλμαγὰ πασλαδή.

— Χιτζ ὀλμάζσα, ὄν ταλλάρ βερμελίσινιζ, δεδί Μενδέζ.

— Ὄν πὲς ταλλάρ δεγέρ, δεδί Φερνανδέζ.

— Δαχὰ ἐγὶ Παναγία ἐόρτησινδὲ κέγινμὲκ οὔζρε κιοζέλ πῖο
ροῦπα γιάπηνηζ, δεδί Γονζαλές.

Μουρίλλος, Σεβαστιανοσὰ χητάπεν :

— Τεκλίφ ἰδιλέν μουκιαφατλαριδάν μεμνοῦν ὀλμαδηγηγγή
κιορῶγιοροῦμ. Σὲν νὲ ἰστέρσιν, Σεβαστιανέ, διγὲ σούαλ ἔϊλεδί.
Φικριγγὶ σερπέστδζε σοϊλέ. Ποῦ κιοῦν σενδὲν ὃ καδὰρ μεμνοῦν,
ρεσμινδέν, ὃ δερεδζέ μεσρούροῦμ κὶ χέρ νέκι ἰστέρ ἰσέν σανὰ
βερεδζέγίμ. Σοϊλὲ, κόρκμα.

— Ἄχ ἔφένδιμ, δζεσαρέτ ἰδέμεγιοροῦμ, δεδί τζοδζοῦκ. Βὲ
κιοζλερινὶν γιὰσὴ γιανακλαρὴ οὔζερινὲ γιουβαρλανμακδὰ, κιο-
ζλερινδὲ δουδακλαρηνήν ἰφαιδεγὲ δζεσαρέτ ἰδέμεδιγι πῖο νιγιάζ
ἀλαμετί παρλαμακδὰ ἰδί.

Σακιρδλέρ, δζεσαρέτ βερμék ιτζούν, ούσουλδζα σοϊλέγιορ-
λαρ ιδί :

— Σεβαστιανέ, παρά ιστέ.

— Σεβαστιανέ, ρούπα ιστέ.

— Σενί σακιρδλιγέ καπούλ έτμεσινί ριδζά έτ.

— Σεβαστιανέ, δεδί νίχαγερ Φερνανδέζ, άζαδληγηνή ιστέ,
ζίρα πού κίουν χόδζανην χέρ νέ ιστέρσεν καπούλ βέ ιδζορά ιτμέκ
νιγετι βάρ. Κιουτζούκ κιολενίν γιουζούνέ δεριν τίρ ρηκκάτ
άλαϊμή διόκιουλδί, βέ Μουρίλλοσα έλλερινί νγιαζμενδανέ καλ-
δηραράκ.

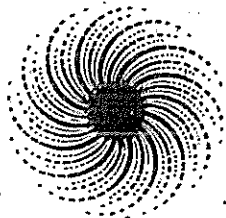
— Έφένδι, φακήρ βέ ζεβαλλή πεδεριμίν άζάδ έδιλμεσινί
ιστιρχάμ ιδέριμ, δεδί.

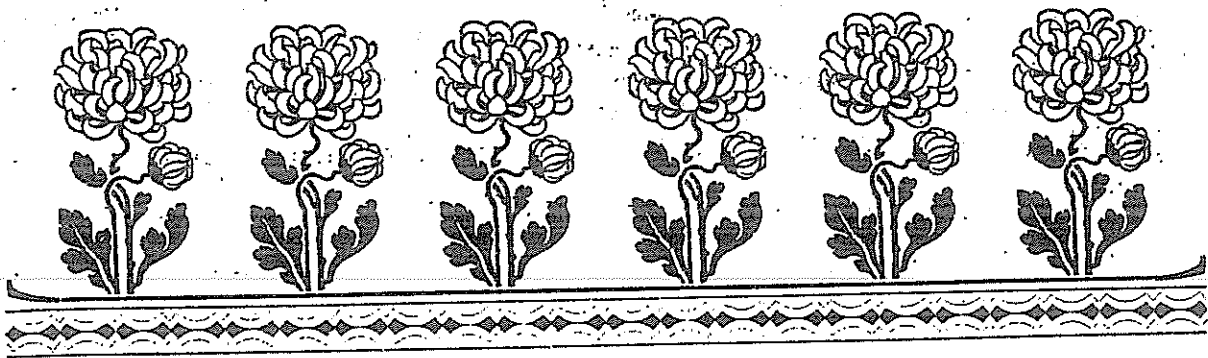
— Σεβαστιανέ, δεδί Μουρίλλος, γιάληνης πεδεριγγίν δεγίλ.
πύ κίουνδέν ιτιπάρεν κενδί χουριγετιγγέδε μαλίκσιν.

Βέ άρτηκ ρηκκάτ βέ χεϊδζανηνή ζάπτ ιδέμεγερέκ, τζοδζου-
γού κωδζαγηνά άλουπ ιοπδού, βέ δεδί.

— Καλεμίν, σενδέ πύγιούκ ρεσαμλήκ ιστιδαδή πούληνδη-
γηνή ιζάρ, βέ ταλεπίν ισέ, τεμίζ βέ άλιδζενάπ πύρ καλπé μαλικ
ίνσάν όλδηγηνή ήσπάτ έιλεδί, πύρ σαατδάν ιτιπάρεν, γιάληνης
σαγιρδίμ δεϊλ νέφσι έβλαδήμσην. Πύρ κίουν γιάληνης ρεσίμ δε-
γίλ πύρ ρεσσάμ μεϊδανά κειρεπιλδιγιμι σοϊλεγεπιλίριμ, βέ πού-
νήν ιτζούν κενδιμι μουφταχήρ άδ ιδέριμ.

Μουρίλλος βαδηνή ιδζορά έιλεδί βέ Σεβαστιανός Γομέζ, Μου-
ρίλλοσούν άρέπ κιολεσί ναμή ιλέ μααρούφ, Ίσπάνιανην έν μεσ-
χούρ ρεσσαμλαρηνδάν πύρ όλμούςδηρ.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣΛΕΡΙΝΔΕΝ

(Πού σερλεβχά αλτηνδά, Ἄνατολή κοινότηςλερι ταραφηνδάν μεβρουδ βέ ταρίχ, τοπογραφία ασάρη ατήκ βέ ἀχβάλη ιδζτιμαϊεγέ δαίρ μαλουμάτη μουχτασαρά δέρδζ ιδίορουζ· πού μισιλου νεσριατήν έχεμμετι δερκιρ βέ μούσελλέμι ἀλέμ ὀλμάγλε Σαλναμεμιζίν μουντερεδζατή χουσουσηνδά ἔν πινδζι προγράμ ιττιχάζ κηληνησδη. Πινάεν ἀλέχ, πού παπιδέ βακή ὀλάν τεμεννιγέ ιδζαπέτ ιδέν κοινότης βέ ζεβάτη μουχτερεμεγέ σούραδα ἄλενεν ἄρζη τεσεκκιουρι βαζιφε ἄδ ιδερέκ, σαίρ πιλ ούμουμ κοινότηςλερ βέ βαταν-δασλαρημηζά μεσαϊμιζέ ιστιαράκ πίρλε, Σαλναμεμιζίν δάιμα ἀτζήκ ὀλάν σαχιφελερινέ πού μισιλι μεκαλελερ ιρσαλή ιλέ, πίλχασσα μεμλεκετιμιζίν μουχτάδζ ὀλδηγή σού ἔμοι μουχίμι μιλλιγέ χέμδαχι βατάνη ἄσλιλερινέ χηζ-μέτ ιτμελερινι τεμεννι βέ ταβσιέ ιδέριζ. Σ. Σ. Α.).

ΚΗΡΣΕΧΙΡ

Ἄνκαρ βιλαγετινδὲ Κήρσεχιρ σανδζαγηνήν μερκεζι πουλουνάν **Κήρσεχιρ**, Ἄνκαρηνην δζουνούπι σαρκησηνδά βέ σέχρι μεζκίουρδέν 135 Κιλόμετρο μεσαφεδέ, Καϊσερινίν σιμάλι γαρπινδὲ κέζα 135 Κιλ. βέ Νεβσεχιρδέν ἄινη τεβεδζούχ ιλέ 90 Κιλ. μεσαφεδέ κιαίν κασαπάδηρ.

Κήρσεχορινι τάρζη ινσά βέ μανζαρασὴ ὀλδούκδζα γαρίπδιο σέχριν σαρκηηδά πουλουνάν δεπελερδέν ναζάρ ιδιλδιγινδὲ ούδζοῦ πουδζαγή πουλουνμαίζ γάγερ πόγιοῦκ πίρ παγτζελικ σεκλινδὲ κιορδούνούρ. Κερπιτζδέν γιαπημά βέ ἄλελεκσέρ πίρ κατδάν ιπα-ρέτ ἔβλερι γάγερ κένις παγτζελερ ἄρασηνδά πουλουνδηγηνδάν,